

A
FDU744
.N52
1956

ADEMECCUM
OP DE NEDERLANDSE NIEUW-GUINEA
OPGEVOERD DOOR DE NEDERLANDSE NIEUW-GUINEA

VADEMECUM VOOR
NEDERLANDS-NIEUW-GUINEA
1956

IN SAMENWERKING MET HET MINISTERIE
VAN OVERZEESSE RIJKSDELEN
UITGEGEVEN DOOR HET
NIEUW-GUINEA INSTITUUT TE ROTTERDAM

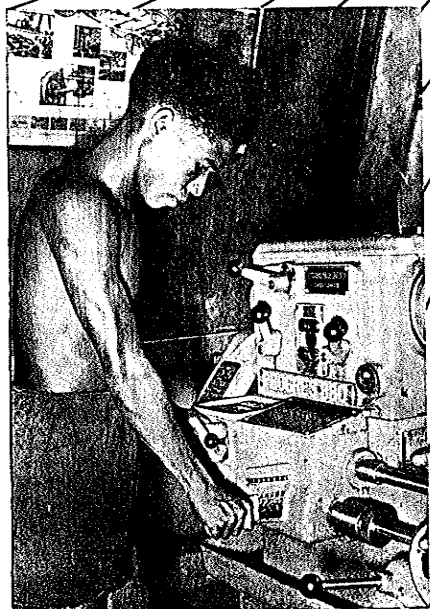

GEDRUKT BIJ N.V. DRUKKERIJ V/H C. DE BOER JR. — DEN HELDER

De oudjes kunnen gerust zijn:
voor de toekomst is gezorgd

MEDISCHE VERZORGING

TECHNISCHE VOORUITGANG

GEESTELIJKE VOORUITGANG

De Stichting Nieuw-Guinea Instituut werd op initiatief van de Voorzitters van de Kamers van Koophandel te Amsterdam en Rotterdam in het leven geroepen uit de overweging, dat het van uitnemend nationaal belang is, dat de economische betrekkingen tussen Nederland en Nederlands-Nieuw-Guinea zoveel mogelijk worden bevorderd.

De Stichting heeft ten doel:

- a. de bestudering van Nederlands-Nieuw-Guinea, alsmede de bevordering van de kennis daarvan;
- b. de bevordering van de economische betrekkingen met dit land;
- c. het verlenen van medewerking en steun aan andere instellingen.

Het beheer der Stichting is opgedragen aan een curatorium, thans bestaande uit de navolgende leden:

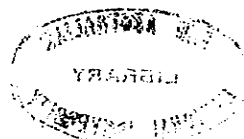
- Mr. D. A. DELPRAT,
Voorzitter Kamer van Koophandel en Fabrieken, Amsterdam,
- Mr. K. P. VAN DER MANDELE,
Voorzitter Kamer van Koophandel en Fabrieken, Rotterdam,
- Prof. Ir. J. A. VAN BEUKERING,
Hoogleraar aan de Landbouw Hogeschool te Wageningen,
- F. DE BOER,
Directeur van de Nederlandsche Dok- en Scheepsbouw Maatschappij te Amsterdam,
- Prof. Dr. Ir. F. J. FABER,
Hoogleraar aan de Technische Hogeschool te Delft,
- Prof. Dr. V. J. KONINGSBERGER,
Voorzitter van het Koninklijk Instituut voor de Tropen te Amsterdam,
- B. KRIJGER,
Directeur, Chef van de Directie Nederlands-Nieuw-Guinea van het Ministerie van Overzeese Rijksdelen te 's-Gravenhage,
- B. G. VAN OS VAN DELDEN,
Onderdirecteur, Hoofd Oostgroep van de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij te 's-Gravenhage,
- Ir. A. G. F. SMIT,
Directeur van de Hollandse Beton Maatschappij te 's-Gravenhage,
- Prof. Dr. G. L. SMIT SIBINGA,
Voorzitter van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap te Amsterdam,
- Drs. L. SPEELMAN,
Directeur van de Koninklijke Java-China Paketvaart Lijnen N.V. te Amsterdam,
- F. H. VAN DE WETERING,
te Amsterdam, Lid van de Tweede Kamer,
- Mevrouw I. E. WETHMAR-LOGEMANN,
Secretaris van de Kamer van Koophandel en Fabrieken, Rotterdam.

Het dagelijks bestuur bestaat uit:

- Mr. D. A. DELPRAT, Voorzitter,
Mr. K. P. VAN DER MANDELE, lid,
Mevr. I. E. WETHMAR-LOGEMANN, Lid, tevens gedelegeerde, belast met de dagelijkse leiding van het Instituut.

* * *

J. P. K. VAN EECHOUD, Secretaris.

INHOUD

Hoofdstuk	Pag.	
I. Land van Tegenstellingen. Korte geschiedenis. Topografie, kaarten. Klimaat, flora en fauna	7	
II. De Papoea. Verscheidenheid van rassen en stammen, kenmerken, cultuur bestaansmidde- len. Taalproblemen. Acculturatie. Bevolkingsstatistiek. Kaart bestuursindeling	14	
III. Nieuw-Guinea en de South Pacific Commission	26	
IV. Het Gouvernement van Nederlands-Nieuw-Guinea. Organisatie v. h. bestuursapparaat en van de Directie Nieuw-Guinea met de namen v. d. voornaamste functionarissen	27	
V. Immigratie. Voornaamste bepalingen	35	
VI. Wegen en Wegverkeer. Enige gegevens. Statistiek motorvoertuigen 1955	36	
VII. Scheepvaart. Verbindingen, vaarschema's, tarieven. Havenfaciliteiten, tankinstallaties. Samenstelling gouvernementsvloot. Betonning en bebakening	38	
VIII. Luchtvaart. Verbindingen, vliegvelden en outillage. Bureau Luchtvaart. ICAO	51	
IX. Meteorologisch en geofysisch Bureau	56	
X. Posterijen, Telegrafie en Telefonie. Organisatie, service, statistische gegevens. Radio- telefonie-verbindingen. Tarieven	57	
XI. De Elektriciteitsvoorziening van Nieuw-Guinea. Outillage. Statistische gegevens	62	
XII. De Algemene Politie. Taak en organisatie	64	
XIII. De Marine	66	
XIV. Missie en Zending. Korte geschiedenis. Taak en Problemen. Organisatie en werkterreinen. Standplaatsen Missie- en Zendingpersoneel	68	
XV. Gezondheid. Beschrijving der voornaamste ziekten. Taak van de Dienst van Volksgezond- heid. Personeelsbezetting en outillage. Statistische gegevens. Tarieven gezond- heidszorg. Wenken voor malariapreventie. Wenken ten aanzien van hygiëne in de tropen. Oordeelkundige voeding	74	
XVI. Onderwijs. Autochtoon en westers onderwijs. Beginselen en problemen. Overzicht der onderwijsinstellingen en vakopleidingen met leerprogramma's. Statistische ge- gegevens. Ongesubsidieerde onderwijsinrichtingen. De voertaal. Onderwijs aan vrouwen en meisjes. Onderwijs aan volwassenen. De corporaties en de overheid	89	
XVII. Financiën. Geldwezen. Begroting. Bankfaciliteiten. Betalingsverkeer. Deviezenregelingen: in- en uitvoer, andere betalingen. Belastingen. Tarieven v. d. Inkomstenbelasting	99	
XVIII. Economische Ontwikkeling. Problemen. Outillage. Bevolkingsprodukten. Agrarische ontwikkelingsmogelijkheden. Boswezen. Veeteelt. Visserij. Mijnbouw	105	
XIX. Arbeidsproblemen. Met arbeidsgrafieken	113	
XX. De aardolie-industrie in Nederlands-Nieuw-Guinea	117	
XXI. Handel en Bedrijfsleven. Algemene beschouwing. Import- en exportstatistieken. In Nieuw- Guinea gevestigde firma's	121	
XXII. Leven en Werken in Nieuw-Guinea's steden en dorpen. Algemeen gedeelte Plaatsbeschrijvingen:	134	
Pag.	Pag.	Pag.
Hollandia . . . 150	Wasior . . . 186	Kokonao . . . 199
Genjem . . . 168	Sorong . . . 188	Merauke . . . 201
Sarni . . . 169	Teminaboean . . . 191	Tanah Merah . . . 204
Biak . . . 171	Ajamaroe . . . 191	Mindiptana . . . 205
Manokwari . . . 176	Inanwatan . . . 192	Kepi . . . 206
Seroei . . . 182	Steenkool . . . 193	Agats . . . 207
Waren . . . 184	Fak-Fak . . . 195	Enarotali . . . 208
Ransiki . . . 185	Kaimana . . . 197	
XXIII. Enige der voornaamste punten uit de Overheids-personeels-regelingen. Pensioenen. Buitenlands verlof, verlofsbezoldiging. Uitrustingskosten. Kort verband. Ver- zekering vlieg-risico		210
XXIV. Wenken vóór het vertrek naar Nieuw-Guinea		215
XXV. Voornaamste literatuur over Nieuw-Guinea		216

Wij leggen er de nadruk op, dat het merendeel der gegevens in dit vademecum is opgesteld in het eerste halfjaar 1956. Lezers in een latere periode gelieven te bedenken, dat inmiddels wijziging in tarieven, schema's, plaatsingen enz. kan hebben plaatsgevonden.

Mr. D. A. DELPRAT

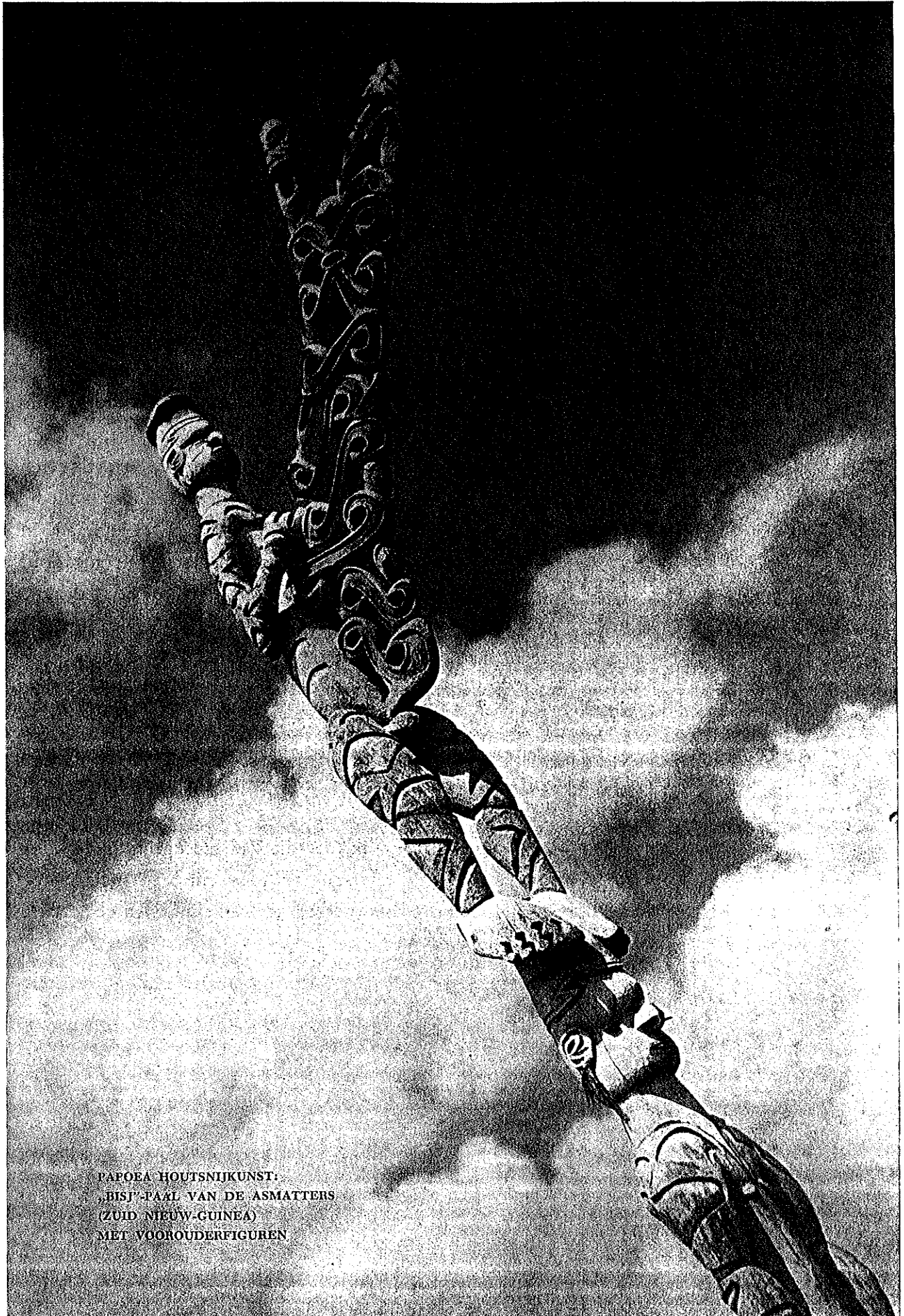
Nu hier te lande in sterke mate en bij alle kringen van de bevolking gebleken is hoe grote belangstelling er voor Nieuw-Guinea bestaat, heeft het Bestuur van de Stichting Nieuw-Guinea Instituut besloten over te gaan tot het uitgeven van een handboek, waarin gegevens van allerlei aard met betrekking tot dit gebiedsdeel kunnen worden nageslagen. In samenwerking met het Ministerie van Overzeese Rijksdelen heeft de Stichting een Vademecum samengesteld, waarin getracht is zo volledig mogelijk de beschikbare gegevens tezamen te brengen. In dit Vademecum zal de aandachtige lezer een antwoord kunnen vinden op de talloze vragen, welke bij een ieder die zich om welke reden ook voor Nieuw-Guinea interesseert, naar voren komen.

Dit Vademecum bevat een schat van bijzonderheden, welke tot dusver slechts met moeite bijeengegaaard konden worden omdat zij hetzij niet te vinden waren hetzij slechts verspreid in tijdschriften en incidentele publicaties.

Gaarne vertrouw ik, dat dit Vademecum in brede kringen zal kunnen bijdragen tot de kennis en liefde voor Nieuw-Guinea, voor welker ontwikkeling Nederland zich heeft ingezet.

De Stichting Nieuw-Guinea Instituut

HA Delprat
Voorzitter

PAPOEA HOUTSNIJKUNST:
„BISJ“-PAAL VAN DE ASMATTERS
(ZUID NIEUW-GUINEA)
MET VOOROUDEFIGUREN

HOOFDSTUK I

LAND VAN TEGENSTELLINGEN

In het vochtige tropische oerwoud met zijn alles overwoekerende plantengroei houden menselijke constructies niet lang stand. Zo er al overblijfselen van vroegere culturen aanwezig zijn, dan bleven ze verborgen in de uitgestrekte bossen, zodat van de praehistorie van Nieuw-Guinea vrijwel niets bekend is. In het Australische deel werden o.m. een aantal stenen mortieren en stampers gevonden, terwijl bij ons enige praehistorische stenen voorwerpen werden aangetroffen, waarmede we, evenmin als met de mortieren, goed raad weten. We hebben in de omgeving van de Maccluer-golf rotswandtekeningen, waarvan het hoofdmotief bestaat uit afdrukken van handen, maar er zijn figuren van verschillende ouderdom en van de oudste is de leeftijd zelfs niet bij benadering te schatten.

De geschreven geschiedenis begint omstreeks 1500, doch voor het overgrote deel geeft zij slechts een relaas van verkenningstochten en handelsreizen, niet van bestuursvoering. Men vergeet niet, dat de V.O.C. daartoe ook volstrekt geen plannen had en dat zij slechts het bestuur in handen nam waar het nu eenmaal met het oog op de handelsbelangen niet anders kon. Het is daarom irreeel te spreken van 300 jaren Nederlands bewind op Nieuw-Guinea. Dat bewind begon in feite — na een spoedig mislukte poging in 1828 — eerst in 1898 met de vestiging van twee permanente bestuursposten: Fak-Fak en Manokwari.

Nieuw-Guinea was niet aantrekkelijk voor vroegere onderzoekers. Het zware woeste terrein is een ernstig obstakel, zelfs in de moderne tijd nu expedities de hulp hebben van vliegtuigen en radio. Een dertig jaar geleden, toen men deze hulpmiddelen niet had, was de verkenning van een klein deel van het binnenland reeds een zware taak. De Militaire Exploratie (1907—1914), waaruit de kaart van 1919 resulteerde, was dan ook een enorme prestatie.

Een dergelijke systematische verkenning heeft nadien niet meer plaats gehad, maar wel voegden expedities, bestuurspatrouilles e.d. veel gegevens aan de bestaande kaart toe. Bovendien maakte de Ned. Nieuw-Guinee Petroleum Mij. voor de oorlog reeds een lucht-fotografische opname van rond 10.000.000 ha.

De oorlogstijd bracht nieuwe vooruitgang in het karteringswerk. De Japanners bouwden voort op hetgeen de Topografische Dienst te Batavia reeds had verricht. De Amerikanen fotografeerden grote stroken, die van belang waren voor de militaire actie en zij vlogen — tijdens en na de oorlog — talloze trimetrogon-runs (waarbij door een drieduidige camera tegelijk worden opgenomen een loodrechte en twee schuine foto's), waarbij telkens een strook van 15 à 20 km in beeld werd gebracht.

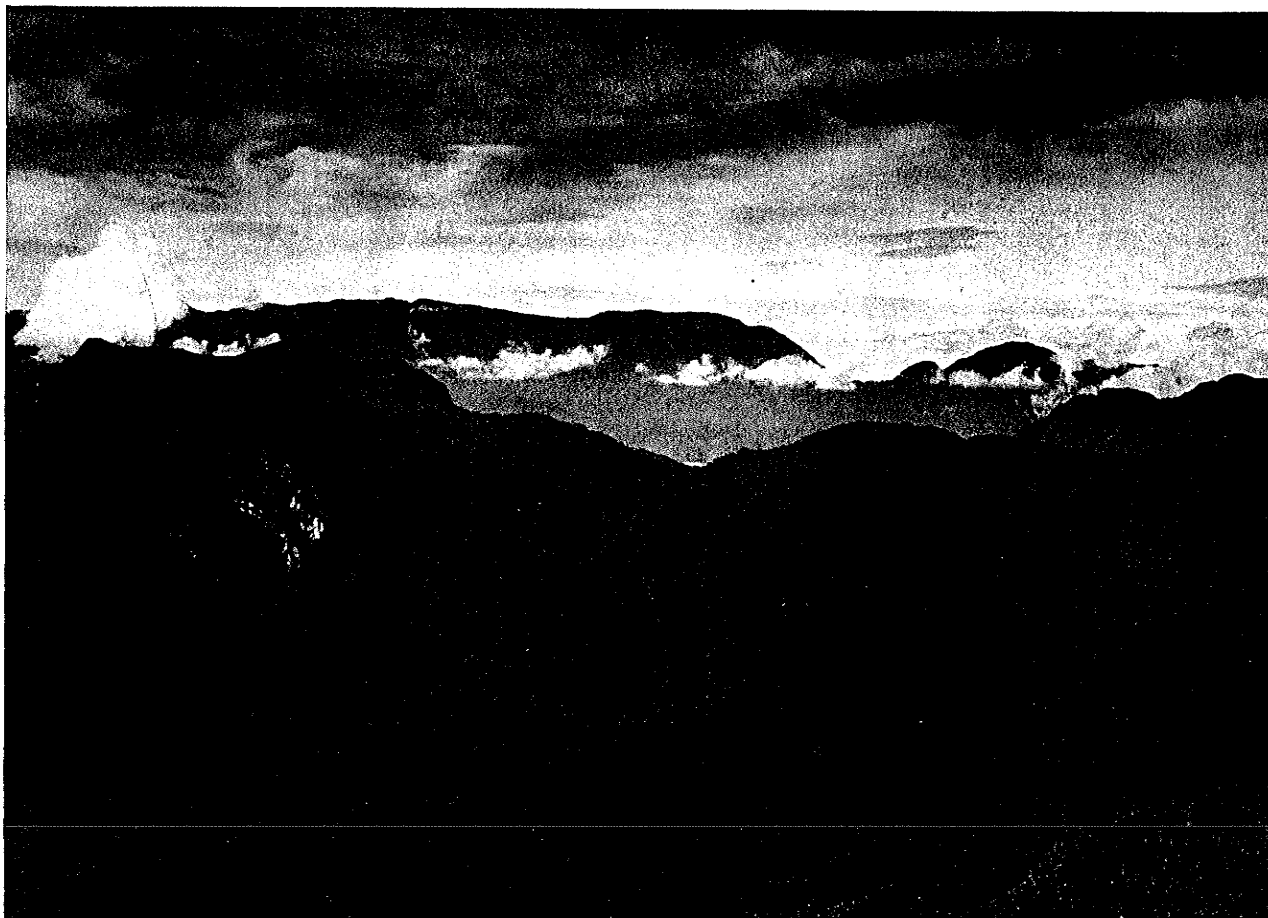
Alle bekende materiaal overziende kwam de Topografische

Dienst te Delft tot de conclusie, dat voor het samenstellen van een kaart 1:100.000 eigenlijk alleen de Meervlakte ontbrak. De opdracht tot opname van deze vlakte wordt inmiddels reeds door de K.L.M. uitgevoerd en in 1957 hoopt men de grote kaart gereed te hebben.

From Cornelius de Jode's *Speculum Orbis Terrae* of 1593. 2-2

1511/1512	Antonio d'Abreu en Francisco Serrano, Portugese commandeurs, zijn de eersten die Nieuw-Guinea aanschouwen, maar het niet betreden.		certain wat vreemts als op bergen, zoo na de linie equinoctialis gelegen, snee te hebben."
1516/1527	De Portugees de Menenez, Gouverneur van Ternate, drijft af met zijn schip en verblijft een jaar te Warsai op het noordelijk deel van de Vogelkop om een beter seizoen af te wachten.	1660	Verdrag tussen de V.O.C. en Tidore (waaronder de Papoease eilanden), waarmede de Spanjaarden voorgoed uit de Indische Archipel zijn verdreven.
1528	De Spanjaard Alvaro de Saavedra Ceron verblijft een maand onder „naakte zwarten”, die echter reeds ijzeren werktuigen kenden. Hij was vermoedelijk op de Schouteneilanden, misschien Japen en hij noemt het eiland „Hamey” of ook „isla del oro — goudeiland”.	1678	De eerste Nederlandse vlaggen worden uitgereikt aan de westkust.
1545	Inigo Ortiz de Retes plant de Spaanse vlag op een plek iets ten oosten van de Mamberamo-monding, noemt het eiland „Nueva Guinea” (wegens de overeenkomst die de Retes zag van de Papoea's met de bewoners van het Afrikaans Guinea) en neemt het voor Spanje in bezit.	1705	Met de schepen „Geelvinck” en „Kraanvogel” wordt o.a. de Geelvinkbaai in kaart gebracht. Een aantal Papoea's wordt gevangen en enkele daarvan naar Nederland gebracht.
1600/1750	Reizen van Nederlanders naar en bemoeienis met Nieuw-Guinea.	na 1750	De macht der V.O.C. wordt steeds geringer, andere naties verschijnen in de wateren van Nieuw-Guinea.
1616	Lemaire en Schouten brengen de noordkust van een eiland in kaart dat is „voorseecker Nova Guinea; de Inwoonders zijn gheenaamt Papoos, meest swert...”	1780	Prins Noekoe, gepasseerd troonpretendent van Tidore, wijkt uit naar de Papoease eilanden en begint een jarenlange guerilla tegen de Nederlanders.
1623	Commandeur Jan Carstenz ziet „overhooch geberchte dat op vele plaetsen wit met snee bedect lach, wesende	1793	De Engelsen stichten het fort „Coronation” aan de Doreibaai (Manokwari) op „New Albion”. De bezetting lijdt door honger en ziekten, een deel der bemanning wordt door de Papoea's gevangen genomen en als slaaf verkocht. In 1795 wordt de post opgeheven.
		1805	Prins Noekoe sterft, maar zijn opvolger zet de strijd voort (tot 1806).

NASSAUGEBERGTE

Binnenkort verschijnt een atlas van Nieuw-Guinea, samengesteld door Drs. H. Eggink. Deze atlas is meer speciaal bedoeld voor gebruik op de scholen in Nieuw-Guinea.

In de handel is een schoolwandkaart 1:1.000.000, die een globaal overzicht geeft (verkoop fa. Wolters). Een „schetskaart“, zwartdruk, 1:2.500.000, is bij de Topografische Dienst te Delft verkrijgbaar à f 1,75. Alle bestaande kaarten zijn echter nog voor een groot deel gebaseerd op oude en niet geheel betrouwbare gegevens.

De bij dit vademecum gevoegde kaart is een reliefkaart, vervaardigd van een van de Amerikanen afkomstige schuimrubbermaquette. Ze is topografisch niet geheel zuiver, maar

ze bedoelt ook slechts een duidelijke algemene indruk van het land te geven.

• • •

Nieuw-Guinea wordt wel het „land van tegenstellingen“ genoemd en men brengt die uitersten graag tot uitdrukking in titels als „Zwarte mensen en Witte bergen — Koppen-snellers en Paradijsvogels“, e.d.

Ook in de topografie vinden we die uitersten. Tegenover uitgestrekte modderige rivierdelta's staan de bergreuzen wier toppen bedekt zijn met eeuwige sneeuw en gletschers. Tegenover stinkende, schaars bewoonde en ongezonde moe-

1828	Fort du Bus gesticht bij Lobo in de Tritonbaai; bij proclamatie van 24 Augustus wordt het westelijk deel van Nieuw-Guinea in bezit genomen.	1904	Vestiging van de R.K. Missie op Merauke.
1836	Fort du Bus opgeheven nadat er 10 officieren, 50 Europeese en 50 Indonesische soldaten zijn gestorven.	1907/1913	Militaire Exploratie.
1855	5 Februari: De eerste zendelingen Ottow en Geissler vestigen zich aan de Dorebaai.	1910	7 maart: de Nederlandse vlag te Hollandia gehesen.
1884	De Engelse vlag wordt gehesen te Port Moresby, de Duitse te Kaiser Wilhelmshafen.	1921	Nieuw-Guinea wordt een afzonderlijke residentie met hoofdplaats Manokwari.
1890	De Koninklijke Paketvaart Maatschappij verschijnt op Nieuw-Guinea.	1923	De residentie Nieuw-Guinea opgeheven.
1892	Een Nederlandse post wordt gevestigd te Selerika (Sarire) dicht bij de oostgrens. Binnen enige dagen zijn er reeds 1 dode en 10 gewonden, zodat de post spoedig wordt ingetrokken.	1926	Nederlands-Amerikaanse expeditie onder Prof. Stirling naar het boven Rouffaergebied.
1894	De R.K. Missie (Pater le Cocq d'Armandville S. J.) begint het werk aan de Westkust.	1930	De eerste kolonisten komen te Manokwari en Hollandia.
1895	Bij verdrag van 16 Mei 1895 (Staatsblad 1895 nr. 21) wordt de oostgrens vastgelegd.	1935	Bijlmer-expeditie naar het Charles Louisgebirge.
1896	Engelse strafexpeditie tegen de Tugeri (Marindanim) op ons gebied.	1936	De luchtkartering ten behoeve van de Nederlands Nieuw Guinee Petroleum Maatschappij begonnen. Ontdekking van de Wisselmeren.
1898	De bestuursposten Fakfak en Manokwari opgericht.	1937	Colijn, Dozy en Wissel beklimmen de Carstensztoppen.
1902	De bestuurspost Merauke opgericht. Aanval van 2000 Papoea's op Merauke wordt afgeslagen.	1938	De Wisselmerenpost Enarotali gesticht.
		1939	Expeditie van het Koninklijk Nederlands Aardrijkskundig Genootschap naar de Wisselmeren.
		1940	De luchtlijn Ambon-Fak-Fak-Babo-Manokwari-Wisselmeren geopend.
		1942	Japanse vlooteenheden verschijnen 1 april voor Fak-Fak 12 April voor Manokwari.
		1944	Herovering van Hollandia op 22 April.

rassen en bijna onbegaanbare laagvlakten vinden we in de bergen lieflijke dalen, dicht bevolkt, en met een natuurschoon dat behoort tot het mooiste op aarde. Tussen rotende vegetatie vindt men de prachtigste bloemen en in het bos leven naast muskieten en bloedzuigers de schitterendste paradijsvogels.

Geologisch is Nieuw-Guinea nog slecht bekend. Vast staat dat op weinige stukken na het land zeer jong is en dat de gebergtevorming er nog in volle gang is. Talrijke aardbevingen zijn daarvan het gevolg en de geologische jeugd komt mede tot uitdrukking in woeste gebergten met diep ingesneden dalen en steile, sterk aan erosie onderhevige hellingen enerzijds, en grote moerassen anderzijds, met weinig overgangen in de vorm van zachtglooiend heuvelland daartussen.

Gezien deze landschapsvormen, de aard van het moedermateriaal en de afwezigheid van actieve vulkanen met vruchtende asregens, gevoegd bij het tropisch klimaat met zijn zware regenval, is er een combinatie van bodemkundige factoren, waaruit slechts middelmatige tot arme verweringsgronden kunnen resulteren. Betere gronden worden alleen aangetroffen waar intrusies van tertiaire oorsprong hun invloed doen gelden, zoals bijvoorbeeld de vlakte van Ransiki, de omgeving van Manokwari en de Kebarvallei.

De Centrale Keten ligt als een ruggegraat door vrijwel het gehele eiland en splitst met zijn machtige barrière van woeste bergmassieven Nieuw-Guinea in twee delen, waartussen weinig natuurlijke verbinding bestaat. De Baliemrivier breekt via een uiterst steile kloof door deze scheiding heen en ontwatert aldus een groot stuk van het centrale bergland naar het zuiden. De Papoea-handelspaden doorkruisen dit barre gebied over soms zelfs op 4000 m hoogte gelegen bergpassen. Voor vliegtuigen is dit gebergte geen obstakel, ofschoon het zo hoog is (tussen 4.000 en 5.000 m), dat passagiersvliegtuigen drukkabines nodig hebben. Maar voor wieltransport zal deze keten in lengte van jaren een onoverkomelijke hindernis blijven.

De centrale keten is nog maar weinig onderzocht; hij schijnt grotendeels te bestaan uit geplooid kalksteenformaties. Actief vulkanisme is er niet waargenomen, in tegenstelling met de voortzetting van de keten bij onze oostelijke burens, waar actieve vulkanen zijn zoals de Mount Lamington, die kort geleden een desastreuze uitbarsting had.

De sneeuwrens ligt op ongeveer 4.400 à 4.500 m en aangezien verschillende toppen hoger zijn, vinden we hier onder de tropenzone eeuwige sneeuw. De vijf Carstensztoppen zijn het meest bekend; ze zijn alle 5.040 m hoog en dragen een dikke en uitgebreide sneeuwkap. Bij de andere toppen zijn de sneeuwkapjes betrekkelijk klein: de Idenburgtoppen (4.800 m), de Wilhelminatop (4.750 m), de Julianatop (4.700 m) en de minder bekende, in nog geheel ongeëxploreerd gebied gelegen J. P. Coentop en de Prins Hendriktop (bijna 4.600 m). Uit moraine afzettingen blijkt, dat in vroegere geologische tijdperken de sneeuwrens op ongeveer 2.000 m lag.

Naar het zuiden loopt de centrale keten steil af in de vlakte, doch naar het noorden ligt een reeks geleidelijk lager wordende, vrijwel evenwijdig lopende bergketens, waartussen een aantal lengtedalen en plateau's. In deze dalen woont de bevolking tot een hoogte van omstreeks 2.500 m.

In het westen vinden we de Wisselmeren, terwijl de centrale keten hier niet hoger is dan 2.000 m. Het bergland ten westen wordt door sommigen beschouwd als een voortzetting van de centrale keten, door anderen als een afzonderlijk gebergtestelsel.

Ten noorden van het centrale hoogland vinden we eerst een diepe inzinking: de Meervlakte; dan volgt het Noordelijk Waterscheidingsgebergte en tenslotte de Noordelijke Kustvlakte.

De kustvlakte begint in het oostelijk deel van de Geelvinkbaai. Ze heeft ten westen van de Mamberamo een overwegend uit mangroven bestaande zeekust, maar ten oosten van de Mamberamo is er eerst een smalle strandwal, begroeid met casuarinen of klappers, waarachter een, veelal met sago of nipah begroeid moeras volgt. Achter de Waroppen tot aan de Mamberamo ligt een reeks moddervulkanen.

Het Noordelijk Waterscheidingsgebergte (van Rees-, Gautier-, Foja- en Bonggo-gebergte) is, ook geologisch, weinig bekend. Er woont niet veel bevolking en aangezien de berg-ruggen evenwijdig aan de kust liggen, is het transport er

zeer moeilijk, mede omdat de rivieren als gevolg van deze formatie niet ver bevaarbaar zijn.

Het Cycloopegebergte behoort niet bij dit systeem. Het is een afzonderlijke formatie, overblijfsel van een vroeger randcontinent.

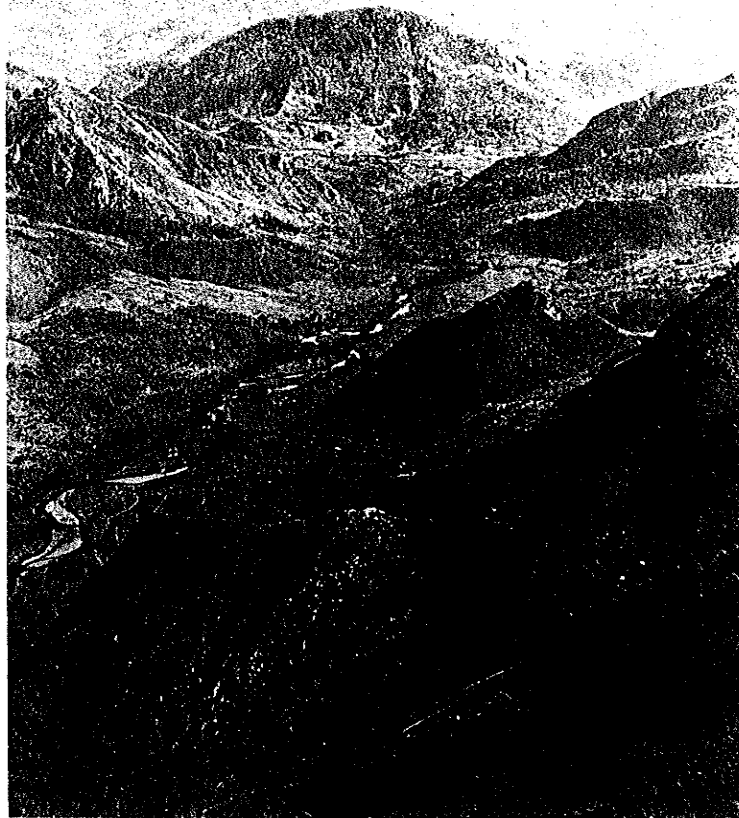
De Meervlakte is een inzinking, slechts 50 m boven zee gelegen, ongeveer 300 km lang en 50 km breed. De vlakte en het daaromheen liggend gebergte worden ontwaterd door de sterk kronkelende Rouffaer- en Idenburgrivieren, die zich ongeveer in het midden verenigen en dan als Mamberamo door een relatief nauwe geul in het van Reesgebergte breken. Deze vernauwing, alsmede enige drempels (Batavia-versnellingen, Edivallen en Marineversnellingen) veroorzaken in de natte tijd een stuwning in de Meervlakte, die dan als bandjirbekken fungeert en geheel onder water komt te staan. Bij Bernhardkamp werd in één jaar tijd een verschil in hoogste en laagste waterstand geconstateerd van 14 m, terwijl toen het verschil bij Pionierbivak, eveneens op de peilschaal afgelezen, 8 m bedroeg.

De Mamberamo is een machtige rivier, in de benedenloop circa 600 m breed, en voor schepen tot 1.90 m diepgang 170 km stroomopwaarts te bevaren: tot Havikeiland, waar de stroomversnellingen beginnen. Wanneer motorboten eerst door de versnellingen gesleept worden — hetgeen diverse expedities deden — kan men daarna nog vele honderden kilometers verder varen.

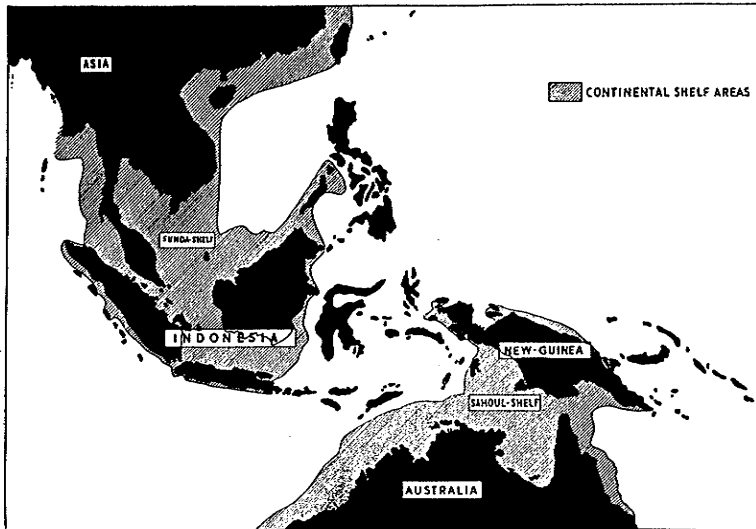
Aan de benedenloop, bij het begin van de zeer moerassige delta, ligt het Rombebaimeer, een ondiep meer van circa 100 km² oppervlak. Het wemelt er van krokodillen, hetgeen wijst op een rijke visstand, die inderdaad in de gehele Mamberamo en ook in de rivieren van de Meervlakte aanwezig is.

In het noordelijk deel van de Vogelkop vinden we het buitengewoon steile en moeilijke Tamraugegebergte en het Arfakgebergte, die voor een belangrijk deel uit jongtertiaire en kwartaire vulkanische gesteenten bestaan. Men vermoedt dat de Oemsimi in het Arfakgebergte een vulkaan is.

Ten zuiden van deze gebergten vinden we enige valleien (waaronder de Kebarvallei), gevolgd door enige ketens waar-

De Swartvallei.

toe het Linagebergte behoort, waarin de op 1.900 m hoogte gelegen Anggimeren zich bevinden. Ten zuiden van het Linagebergte ligt een karstplateau en heuvel landschap (waarin ook het Horna-steenkolenterrein voorkomt), aansluitend op de alluviale zuidelijke laagvlakte die de Macclurgolf grotendeels omsluit.

De Zuidelijke Kustvlakte staat te boek als een uitgestrekt moeras, doch in de laatste jaren is gebleken, dat er meer droog terrein voorkomt dan men aanvankelijk vermoedde. Er liggen vele, zij het slechts weinige meters hoge ruggen in, die ter plaatse het moerassige karakter aan het landschap ontnemen. Echt moeras daarentegen is het gebied tussen Eilanden- en Digoelrivier, vanaf de kust tot de Wildeman- en Mappirivieren.

Nochtans is het gehele terrein wel zo effen, dat de talloze rivieren tot ver stroomop te bevaren zijn. In het westelijk gedeelte zijn de heuvels spoedig bereikt, maar naar het oosten toe verbreedt zich de vlakte zodanig, dat de grootste rivier in dit gebied, de Digoel, met schepen van 1.90 m diepgang tot 300 km van de monding — tot de bestuurspost Tanah Merah — te bevaren is.

Geheel in het zuiden, bij Merauke, vinden we een iets hogere rug met strandwallen en hier is, mede door de aanwezigheid van een uitgesproken droog seizoen, een savannelandschap ontstaan: een der weinige gebieden van Nieuw-Guinea die niet geheel met oerwoud zijn overdekt. Ook worden hier voor cultuur bruikbare gronden aangetroffen.

In het noorden en noordwesten ligt Nieuw-Guinea direct aan de grote diepe oceaan, maar aan de zuidkant is de zee zeer ondiep. Het eiland ligt namelijk op de rand van het „Sahoelplat”, terwijl het grote gebergte een onderdeel is van het z.g. circum-Australian system, zodat het als geheel geologisch een randgebied is van Oceanië en niet van Indonesië, dat zelf weer een randgebied is van Azië.

Deze verbondenheid komt eveneens tot uiting in de analogie van flora en fauna met die van Australië. Hoewel er ook Aziatische elementen in zijn aan te wijzen, kan Nieuw-Guinea toch niet getypeerd worden als een menggebied: het heeft botanisch en zoologisch een opvallend eigen karakter met een geheel apart milieu, getypeerd door vele endemische soorten.

KLIMAAT.

Nederland verkreeg zijn reputatie als „land van mest en mist en vuile koude regen” met een jaarlijkse regenval van 730 mm. Naar die maatstaf gemeten zou Nieuw-Guinea er nog veel erger aan toe zijn met gemiddeld zeker de viervoudige regenval, maar in feite heeft bijvoorbeeld een plaats als Manokvari aanzienlijk meer uren zonneschijn per jaar dan de Bilt. De regen valt in Nieuw-Guinea in wat spreekwoordelijk „tropische buien” worden genoemd en een regenval in één enkele nacht van $\frac{1}{4}$ tot $\frac{1}{2}$ van het Nederlandse jaartotaal is bepaald geen zeldzaamheid.

Nieuw-Guinea heeft het gewone tropische klimaat; d.w.z. het is er warm en nat. Op de kustplaatsen is de gemiddelde jaartemperatuur vrijwel overal gelijk, nl. 26° C, met een absoluut maximum van ongeveer 35° en een absoluut minimum van 20° . Alleen bij Merauke daalt in de zuidoostmoesson — dat is de Australische winter — de gemiddelde temperatuur tot 24° en ze kan zelfs een absoluut minimum van 16° bereiken.

Overigens zijn er slechts geringe verschillen van dag tot dag en van moesson tot moesson. De gelijkmatige warmte maakt aanpassing in kleding en leefwijze eenvoudig.

Bij toenemende hoogte boven zee daalt de temperatuur echter vrij snel. Tot 1.500 m is die daling 0.6° C per 100 m, daarboven 0.55° . Aan de Wisselmeren op 1.750 m hoogte moet dus de gemiddelde temperatuur rond de 15.5° liggen.

Men kan twee seizoenen onderscheiden, die echter lang niet overal geprononceerd zijn. Van mei tot november waait de zuidoostpassaat, van december tot april de noordwestpassaat. Het centrale gebergte verstoort evenwel in verscheidene gebieden deze regelmaat en een uitgesproken droge en natte moesson onderscheiden we eigenlijk alleen in de omgeving van Merauke. Maar dezelfde droge oostmoesson, die Merauke zijn regenarme periode geeft, bezorgt bij het opstijgen tegen de centrale keten op de hellingen een regenval van 400 tot 600 mm per maand, soms zelfs meer.

Langs de kusten varieert de regenval overigens tussen 2.000 en 3.000 mm per jaar, echter met grote locale verschillen, voornamelijk daar waar opstuwung van de luchtstroom plaats heeft. In het gebergte valt er veel meer regen en er zijn plaatsen met 7.000 à 8.000 mm per jaar.

De wind is in het algemeen lang niet van de kracht die we in de Atlantische Oceaan gewend zijn, ofschoon in de westmoesson de zee vrij hard kan spoken, terwijl er dan, vooral in combinatie met de grote oceaandeining, op de kust een hoge branding kan staan. De westmoesson brengt hevige korte buien mee, die voor de kleine scheepvaart niet ongevaarlijk zijn.

Aan de zuidkust staan er in de westmoesson frequent hoge zecën met harde wind. Door de deining op de vele zandbanken langs de kust wordt de scheepvaart er dan zeer

Zijrivier van de Baliem met bergvegetatie.

belemmerd en verscheidene plaatsen zijn in die tijd geïsoleerd.

De oostmoesson brengt in het algemeen niet zwaar weer, maar hij kan als een warme, föhnachtige wind, in perioden van vier tot acht dagen over het smalle gedeelte — de hals — van de Vogelkop komen waaien met een dergelijke kracht, dat kleine schepen er beter aan doen een haven op te zoeken en zelfs grotere schepen er last van hebben.

FAUNA.

Het meest opvallende kenmerk van de fauna van Nieuw-Guinea is het bijna geheel ontbreken van de echte zoogdieren die er — behoudens geïmporteerde soorten — slechts vertegenwoordigd zijn door buideldieren, mierenegels, vleermuizen, ratten en muizen, gelijk dat ook in Australië het geval is.

Van de varkens en honden neemt men aan dat ze, zij het vele eeuwen geleden, zijn ingevoerd. Het hert daarentegen is in recente tijd ingevoerd: voor de eerste maal in 1913, en in 1920 nog eens een groep. Zij hebben zich goed vermenigvuldigd en in sommige streken schijnen ze reeds als een plaag te worden beschouwd. Biologen zijn nimmer enthousiast geweest over deze aantasting van de oorspronkelijke fauna.

Paarden, koeien, geiten en katten zijn eveneens van recente datum.

Het meest bekende buideldier is de kangoeroe, waarvan we op Nieuw-Guinea twee typen onderscheiden: de grondkangoeroe's die in het savannegebied van Merauke veel voorkomen, en de boomkangoeroe's, met kortere achterpoten en flinke klauwen, die men in verschillende soorten over geheel Nieuw-Guinea kan vinden.

De koeskoes is een buideldier van geheel ander voorkomen. Ze zijn boombewoners, zo groot als een kat, maar met een plomp en traag lichaam en een lange staart, die aan het eind naakt is en bij het klimmen als grijpporgaan

Koeskoes

wordt gebruikt. Ze leven voornamelijk van plantaardig voedsel, maar vergasten zich even goed aan eieren, jonge vogels en insecten.

Er zijn nog verschillende andere buideldieren, zoals de buidelmarter, het aardige vliegende buideleekhoortje, buidelratten, enz.

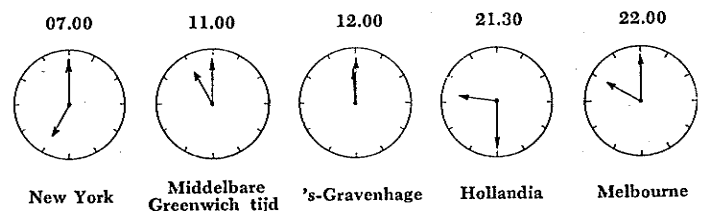
De miernegel is een eierlegend zoogdier, zoals ook het vogelbekdier, dat echter in Nieuw-Guinea niet voorkomt. Zodra het ei gelegd is — ongeveer 1½ cm lang, ovaal, met perkamentachtige schaal — wordt het in een broedbuidel aan de buik van het wijfje gebracht en daar uitgebroed.

Behalve de gewone kleine, insectenetende vleermuizen zijn er de grote kalongs of vliegende honden, vruchteneters die er tegen de avond op uittrekken en die men dan, met statige wickslag als van een reiger, langs de avondhemel kan zien vliegen.

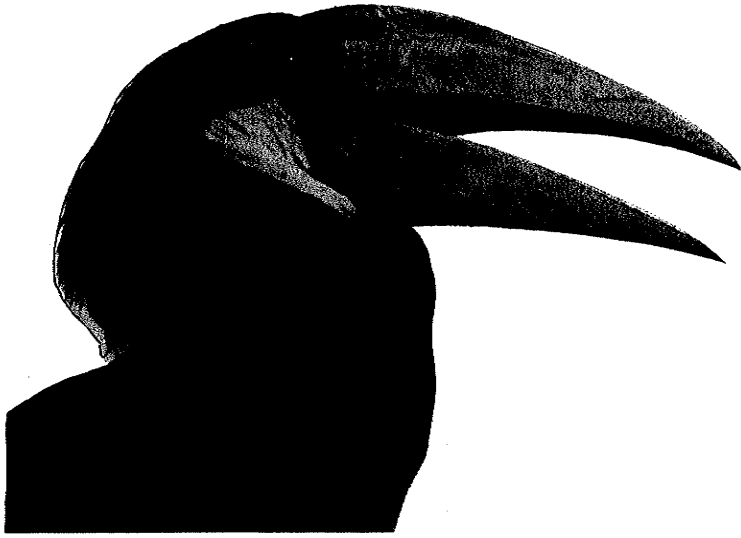
In de zeeën rondom Nieuw-Guinea vinden we aan zoogdieren de potvis, waarvan het mannetje tot 18 m lang wordt.

REGENVAL IN MILLIMETERS

	Aantal jaren	januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	october	november	december	jaar
Waigama	4	220	289	311	221	318	138	166	166	128	85	158	212	241
Sailolof	4	222	168	238	275	627	396	353	352	607	153	265	203	385
Sorong	36	190	166	202	243	315	341	333	255	263	205	176	178	286
Sausapor	4	212	250	264	171	246	195	169	208	172	82	151	139	226
Andjai	3	207	155	234	222	217	158	108	116	149	102	154	107	192
Weffani	14	320	244	312	230	250	204	126	147	152	121	137	200	244
Manokwari	42	312	258	349	293	201	187	141	149	131	125	170	265	258
Wariap	17	146	138	129	123	103	122	120	100	94	89	103	117	137
Anggi (Hiray)	5	168	142	176	195	190	99	119	99	112	122	159	169	175
Ajamaroe	4	442	254	422	408	700	538	254	328	344	157	307	250	440
Teminaboean	5	282	207	275	390	605	465	279	322	327	203	265	301	392
Atinjo	5	384	271	292	467	762	609	358	436	435	207	243	285	474
Kpg Baroe	5	249	145	208	284	279	315	173	156	205	121	205	200	254
Inanwatan	28	348	252	357	360	307	228	149	112	147	136	156	283	283
Arandai	4	286	189	256	233	309	212	150	98	147	190	202	207	247
Steenkool	5	360	309	312	247	214	175	165	119	117	129	259	289	269
Babo	27	298	278	287	303	260	166	111	100	142	130	206	230	251
Kokas	26	409	365	311	290	173	148	126	73	100	121	153	262	253
Fakfak	40	265	228	231	308	365	378	313	276	309	318	231	230	345
Mandiwa	4	316	243	221	220	213	112	94	106	53	27	175	205	198
Kaimana	27	167	207	254	341	269	189	147	111	120	144	183	203	230
Namber	4	354	342	488	428	302	263	302	220	246	166	282	284	367
Korido	4	394	321	458	289	270	309	355	347	278	214	304	357	389
Warsa	4	318	242	274	270	288	292	190	200	244	242	248	184	299
Bosnik	18	256	223	224	197	214	231	230	206	226	172	188	186	257
Pom	4	436	297	323	300	410	268	196	209	225	135	168	277	320
Seroei	23	260	269	304	295	248	220	229	263	296	240	222	239	308
Windesi	34	310	306	339	317	337	328	251	285	300	271	264	229	350
Jende	15	383	397	395	313	377	289	245	294	330	343	311	339	400
Miei	18	250	272	308	272	222	154	160	200	182	161	192	290	260
Napan	17	464	514	500	367	282	243	228	208	228	266	286	348	390
Nabirei	4	337	351	443	383	318	257	174	167	244	196	328	232	340
Demba	4	308	227	317	341	324	400	356	371	380	306	183	210	370
Pionierbivak	6	249	251	363	274	292	239	346	245	289	211	299	223	320
Sarmi	20	257	202	269	218	258	205	233	224	215	203	192	220	260
Wakde	9	263	207	300	265	247	243	253	234	260	229	232	275	300
Ifar	14	207	174	227	155	112	93	100	101	114	96	162	180	170
Goeay	4	321	272	283	374	262	196	204	194	203	271	349	320	320
Demta	23	456	357	437	356	244	194	186	206	166	185	298	399	340
Nimboran	16	357	263	336	289	168	127	148	142	134	173	199	260	250
Dajaoe	7	540	419	294	300	172	132	120	111	148	117	203	300	280
Ormoe	4	403	552	580	397	244	203	198	226	202	206	244	540	390
Hollandia	24	318	296	284	230	202	155	169	166	136	163	188	217	250
Pim	7	162	156	126	205	150	112	126	126	148	127	139	119	160
Ampas	3	209	203	244	161	243	236	123	156	168	202	220	164	230
Oeta	4	130	127	144	202	324	451	483	367	357	72	142	137	290
Kokonao	4	237	190	244	316	336	319	493	375	376	141	119	181	330
Japero	3	225	249	276	485	422	539	880	723	649	343	252	266	530
Mappipost	5	297	264	229	185	113	42	51	37	22	47	179	223	160
Kimaäm	5	408	272	330	284	250	119	155	37	63	30	101	243	220
Okaba	26	288	219	274	180	125	43	40	13	18	54	120	210	150
Merauke	40	269	229	254	184	125	44	33	19	27	41	78	187	140
Ninati	5	601	352	448	595	774	584	585	436	678	355	459	470	630
Tanah Tinggi	4	426	427	403	587	472	270	374	268	399	164	415	509	470
Tanah Merah	14	378	375	477	477	442	300	302	267	345	332	389	429	450
Moeting	16	286	275	283	239	188	116	102	68	83	130	204	301	220
Boepool	10	320	299	269	241	201	129	136	61	89	117	244	300	240

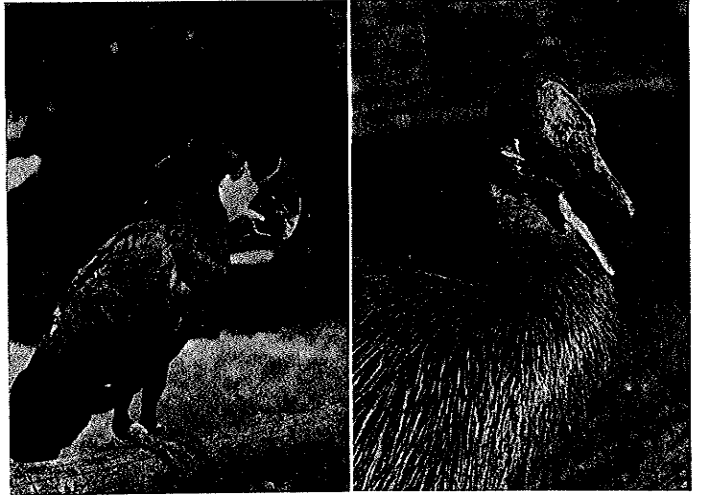
Bij Gouvernementsblad van Nieuw-Guinea 1950 Nr. 27 is bepaald, dat officiële tijd, te noemen „Nieuw-Guinea tijd“, zal gelden de middelbare tijd op de meridiaan van 142½° oost van Greenwich of 9½ uur later dan middelbare Greenwich tijd.

Jaarvogel

Zwarte Kakatoe

Casuaris,

Kangoeroe

1. Lobster; 2. Isikoeda; 3. Zweeprog.

Hert

Voorts de dolfijnen en, maar alleen in de kustwateren en riviermonden, de zeekoe of doejoeng. De bevolking maakt jacht op de dieren om het vlees, de huid en de olie. Een volwassen exemplaar kan 3 m lang worden met een gewicht van 500 kg.

In tegenstelling tot de aan soorten vrij arme zoogdierenfauna, is er in Nieuw-Guinea een rijke vogelwereld met een enorme verscheidenheid van soorten.

Het meest bekend zijn de prachtige paradijsvogels, waarvan er een 80-tal soorten voorkomen. De priefvogels zijn bekend om de merkwaardige gewoonte van de mannetjes, in het bos speelplaatsen aan te leggen, keurig schoongeveegd, waarna er van takjes en blaadjes een priefeltje wordt gebouwd, terwijl het geheel versierd wordt met gekleurde vruchtjes en bloemen, soms kleur bij kleur netjes op stapeltjes gesorteerd.

Karakteristiek zijn ook de casuarissen, grote vogels met rudimentaire vleugels waarmee ze niet kunnen vliegen. Merkwaardig zijn de loophoenders, w.o. de maleo, die hun eieren leggen in nesthopen van bladeren en afval, door opvolgende generaties bij elkaar gekrabbd tot het hopen zijn van soms 2 m hoog en vele meters diameter.

Bijzonder rijk is Nieuw-Guinea aan papegaaivogels en duiven. Tot deze laatste groep behoren ook de kroonduiven, waarvan er enige variëteiten voorkomen. Veelvuldig ziet men ook de jaarvogels, van de familie der neushoornvogels, terwijl er vele soorten ijsvogels zijn.

In totaal zijn er rond 1.500 soorten en ondersoorten vogels bekend.

Reptielen en Amphibiën

Aan slangen kent Nieuw-Guinea een 50-tal soorten, plus nog een aantal water- en zeeslangen. Van de landslangen is ongeveer een derde deel giftig, maar de meeste zijn nachtslangen, terwijl andere te klein zijn om gevaarlijk te worden voor de mens. Van slangenbeten hoort men dan ook in Nieuw-Guinea weinig.

De krokodillen — in twee soorten — zijn natuurlijk bekend, terwijl een bijzonder soort reptiel veel — dubieuze — aandacht verkrijgt: de kaki empat. Dit is een afkorting van de uitdrukking: „oelar berkaki empat — slang met vier poten”, en het dier staat algemeen bekend als uiterst giftig. Deze giftigheid is echter volslagen fantasie; er is op Nieuw-Guinea geen enkele giftige hagedis.

Voorts hebben we evenals in Indonesië tegen muren en plafond de kleine tijtjaks zitten.

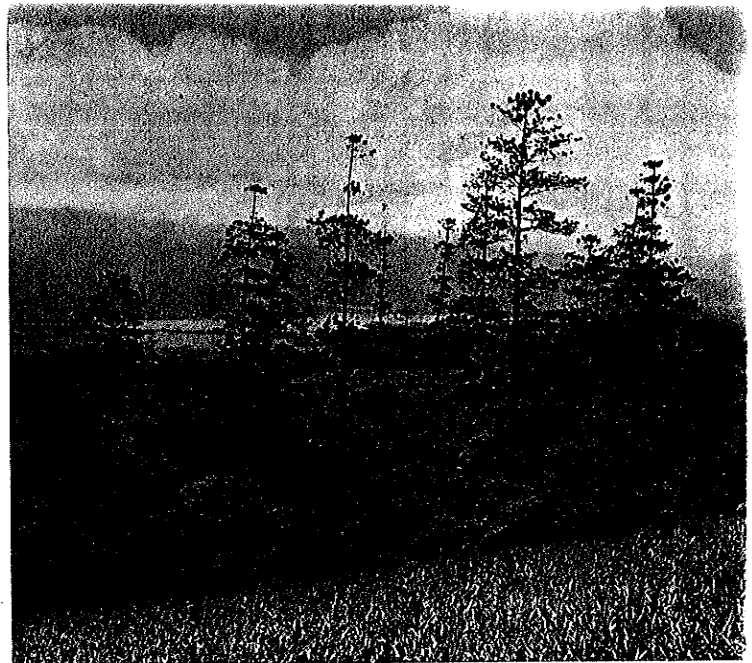
Boommikkers zijn er in vele soorten en de meeste kunnen, met een resonerende keelblaas, geweldig lawaai maken.

Van de vissen en lagere diersoorten zou nog veel te zeggen zijn, doch dat laat het bestek van dit werk niet toe.

FLORA.

De plantenwereld van Nieuw-Guinea vertoont een grote verscheidenheid, die het directe gevolg is van de uitgestrektheid van het land en van de grote variatie in groeimogelijkheden, van tropische kusten tot sneeuwtoppen toe, terwijl het geologisch verleden er de oorzaak van is geweest, dat soorten zich hebben kunnen handhaven, die elders op de wereld reeds lang zijn uitgestorven.

De kustvegetatie is verschillend al naar gelang de kustvormen. Op zandige kusten is er lichte begroeiing met enkele boomsoorten; aan moerassige kusten vinden we veelal mangroven, speciaal waar aanslibbing plaats heeft; elders zijn het min of meer uitgestrekte moerasbossen van verschillende samenstelling, waar echter vaak de sagopalm domineert.

Kebarvlakte

Op de, meestal iets verhoogde oeverwallen der rivieren is weer een ander type vegetatie, dat meer gaat lijken op het drooglandbos, het altijd groene tropische regenwoud, dat het overgrote deel van Nieuw-Guinea bedekt. Dit bos is heterogeen, en niet in de zin dat het uit een paar, maar uit honderden soorten bestaat. Naar gelang klimaat, terreingesteldheid en bodemsoort zijn hier ook weer verschillende typen te onderscheiden.

Geheel afzonderlijk staat het savannelandschap van Zuid Nieuw-Guinea, dat ontstaat door de aanwezigheid van een droog seizoen en het periodiek afbranden, dat de Papoea doet ten behoeve van de jacht op buideldieren. Er heeft zich daardoor een specifieke „brandvaste” vegetatie ontwikkeld met veel Eucalyptus en Acacia-soorten.

Het typische regenwoud handhaaft zich gewoonlijk tot tussen 1.500 en 2.000 m, waarna het geleidelijk van karakter verandert. Er komen veel coniferen in voor, alsmede ceders en de hoogstammige Araucaria, terwijl ook eiken, beuken en kastanjes verschijnen. Hoe hoger men komt, hoe meer de Coniferen de overhand krijgen, tot echter ook deze in de hoogste zone van de boombegroeiing weer verdwijnen. Het bos wordt dan steeds lager, de mosbegroeiing neemt toe en overdekt takken en struiken met een dichte natte laag.

Boven 3.500 m worden de bomen steeds schaarser, terwijl op 4.000 m hoogte ook het kreupelhout verdwijnt. Dan komt de alpiene zone met botanisch zeer merkwaardige planten.

Natuurbescherming

In Nieuw-Guinea is van kracht de Dierenbeschermingsordonnantie en Verordening (Ind. Stbl. 1931 Nrs 134 en 266), inmiddels gewijzigd en aangevuld. Daarbij zijn verschillende dieren zoals paradijsvogels, kroonduiven, zilverreigers, ijsvogels, jaarvogels e.a. totaal beschermd, terwijl in het algemeen aan de uitvoer van zoogdieren en vogels beperkingen in de weg zijn gelegd.

Bij Gouv. Blad 1954 Nr. 82 is vastgesteld de „krokodillenordonnantie”, die bedoeld is om de bevolking in afgelegen gebieden te beschermen tegen de praktijken van niet bonafide jagers, maar die tevens ook dient om het afschieten van te jonge krokodillen tegen te gaan en aldus uitroeiing te voorkomen en de handel in huiden te beschermen. Voor de jacht is een vergunning nodig, terwijl het verboden is in voorraad te hebben of te verhandelen partijen krokodillenhuiden, waarvan meer dan 10 % bestaat uit huiden van kleinere maat dan 253 mm, gemeten over de buik tussen de voorpoten. De jager kan natuurlijk nooit precies uitmaken hoe groot het dier is, waarop hij — overwegend 's nachts — schiet en 10 % vergissingen zijn hem dus toegestaan.

Tenslotte is er ook nog de „konijnenordonnantie” (Gouv. Blad 1951 nr. 38) die, gedachtig het sombere voorbeeld van Australië, waarborgen schept dat de konijnenstand in Nieuw-Guinea zich niet op desastreuze wijze kan uitbreiden.

Papoea's uit de Baliemvallei.

HOOFDSTUK 2

DE P A P O E A

Het woord „Papoea” is een verzamelnaam voor de autochtonen die Nieuw-Guinea bewonen, doch daarmee is ook vrijwel alles gezegd wat ze met elkaar gemeen hebben. Er is geen enkel positief cultuurelement, geen karaktertrek of bekwaamheid, geen raskenmerk, geen gewoonte of werktuig, eigen aan alle Papoea's die dit land bewonen. Er is een verwarrende verscheidenheid, die elke generalisatie, op welk gebied ook, onmogelijk maakt.

Het is zelfs niet doenlijk in kort bestek een beschrijving te geven van de voornaamste groepen, want de grootste diergroepen zijn nog niet meer dan enige tienduizenden zielen. Wij moeten volstaan met enige algemene gegevens en men dient te bedenken, dat ook de foto's slechts representatief zijn voor de groep, waartoe de afgebeelde personen behoren.

Wij moeten echter waarschuwen voor één misvatting die in Nederland tē frequent bestaat: dat alle Papoea's koppen-snellers en menseneters, althans „woeste wilden” zouden zijn.

Voordat zij gekerstend waren was dit inderdaad groten-deels wel zo — ofschoon deze betiteling ook toen niet overal opging — maar men vergete niet dat er in vele streken al een tweede generatie, in sommige streken zelfs een derde generatie Christenen bestaat.

Het is — ontegenzeggelijk — voor de gemiddelde Nederlander „interessanter” beschrijvingen te lezen en afbeeldingen te zien van woeste wilden met griezelige gebruiken, dan van keurig op Europese wijze geklede Papoea's die zich gedragen zoals zijzelf. Maar men verkleurt dan het beeld ernstig en men verongelijkt er talrijke Papoea's mee, die reeds ver verheven zijn boven de oorspronkelijke wilde staat. Er zijn er reeds vele, die een behoorlijke ontwikkeling hebben verkregen en de Zending heeft reeds theologisch geschoolde Papoea-predikanten, de Missie heeft een aantal priesterstudenten.

* * *

Anthropologisch behoren de Papoea's tot het melanoderme hoofd-ras, waarvan zij een afzonderlijke tak (ras) vormen. Onder hen laten zich twee onderrassen onderscheiden, de pygmoïde bergbewoners met brede schedel en de veelal

fors gebouwde, dolichocephale Papoea's van de kust- en van de vlaktegebieden. Later onderzoek heeft geleerd, dat de bergbevolking niet uitsluitend uit pygmoïden bestaat en brachycephalen ook in de vlakte voorkomen.

Men dient die onderrassen te beschouwen als varianten op één en hetzelfde ras, dat zich onderscheidt door kroeshaar, een donkere huidskleur, sterke lichaamsbehaar, diepe gelaatsplooiën om neus en mond en door een vaak semi-tisch aandoende neus.

Men neemt in wetenschappelijke kringen aan, dat de tegenwoordigers van dit ras in het verleden een veel uitgestreker gebied bevolkten dan Nieuw-Guinea. Vermenging met Austronesische immigranten, behorende tot een andere hoofdgroep der mensheid, leidde tot terugdringing van de zuivere Papoea-bevolking naar Nieuw-Guinea. Daarbuiten ontstond door vermenging het Melanesisch bevolkingstype, dat men in Nederlands-Nieuw-Guinea (in tegenstelling tot het Australisch Territory of New Guinea, waar Melanesische invloed verder is binnengedrongen) alleen langs de noord- en noordwestkust aantreft, waarbij het Papoea-element echter overweegt.

In overeenstemming hiermede is de verspreiding van de Melanesische talen in Nederlands-Nieuw-Guinea beperkt tot enkele kustgebieden, waar zij sterk vermengd met Papoea-talen voorkomen. De laatste vormen een nog onvoldoende bestudeerde talengroep, gekarakteriseerd door een als regel ingewikkelde grammaticale structuur en een grote variabiliteit in woordenschat.

Verder doet zich een extreme versnippering in een groot aantal talen voor, welke vaak door niet meer dan enkele duizenden personen, soms slechts door luttele honderden of zelfs enkele tientallen personen gesproken worden.

Voorbeelden van taalgebieden, die meer dan een paar duizend zielen omvatten, zijn die van het Centrale Bergland en het Biaks-Noemfoors cultuurgebied. Verder treft men talen met een groter aantal sprekers aan in de Sentani-streek en de Nimboran in het noorden en bij de Marind Anim, de Mappiërs, de Aujoe en de Moejoe in het zuiden.

Het is voorschands nog onmogelijk het aantal talen in Nieuw-Guinea bij benadering te schatten. De praktijk is dat

Papoea uit de Kebarvlakte.

men bijna overal, na enige tientallen kilometers te hebben afgelegd, weer in een ander taalgebied komt; de indruk wordt aldus gevestigd, dat het totaal meerdere honderden moet bedragen. Mogelijk zal die indruk bij nader onderzoek bevestigd worden, misschien ook zal blijken, dat sommige taalgebieden zijn versnipperd in geografisch van elkaar gescheiden delen en men dus elders dezelfde taal weer zal terugvinden. Inderdaad is dat in enige gevallen reeds gebleken, maar zelfs met de meest optimistische verwachtingen op dit punt zal men toch moeten spreken van een bijzondere versnippering.

In het voorkomen van deze talrijke kleine taalgebieden weerspiegelt zich het opmerkelijk isolement, waarin de in grote verscheidenheid van kleine groepen verdeelde bevolking heeft geleefd en vaak nog leeft, waarbij de bijzondere ontoegankelijkheid van het terrein er toe medewerkt het onderling isolement te doen voortbestaan.

* * *

De schattingen inzake het aantal Papoea's in Nederlands-Nieuw-Guinea lopen uiteen. De overheid baseert zich momenteel op een schatting van 700.000, doch anderen zijn van mening dat tenslotte het aantal rond 1.000.000 zal blijken te bedragen.

Vergeleken bij cijfers, welke gegeven werden door onderzoekers aan het begin dezer eeuw, schijnen verscheidene stammen vrij sterk in aantal te zijn achteruitgegaan. Al berustten deze cijfers op schattingen, de verschillen zijn wel zo groot, dat aan het bestaan van dit verontrustend verschijnsel niet kan worden getwijfeld. Ook nu nog meent men op zijn best stilstand, zo niet achteruitgang van het bevolkingsgetal te bespeuren.

Omtrent de oorzaken zijn de deskundigen het niet geheel eens. Sommigen menen de psychologische factoren (het contact met de westerse beschaving en de gevolgen daarvan) op de voorgrond te moeten schuiven, anderen zoeken het meer in fysieke factoren.

Er is één opvallend verschijnsel, dat demografische betekenis heeft: slechts in twee districten van Nieuw-Guinea

is er een overschot aan vrouwen. Voldoende gefundeerd cijfermateriaal om verantwoorde conclusies te trekken is echter tot nog toe niet beschikbaar.

* * *

Een opvallende eigenaardigheid van het sociale leven der inheemse bevolking is de afwezigheid van groeperingsvormen, welke het bestaan mogelijk maken van grotere politieke eenheden dan het dorp. Wel ontmoet men hier en daar clan-organisaties, welke zich over een groot aantal dorpen uitstrekken, maar deze hebben niet de betekenis van politieke groeperingsvormen. In zulke gevallen vormt de groep van clan-leden, die men in elk dorp aantreft, veelal een volledig op zichzelf staande eenheid, die met andere soortgelijke groepjes tezamen het dorp vormt en met de in andere dorpen voorkomende clan-groepen van dezelfde naam geen speciale relaties onderhoudt. Men leeft met die andere groepen wel niet in vijandschap, maar daarmee is meestal alles gezegd over de onderlinge eenheid. De band, die tussen zulke groepen bestaat, is in hoofdzaak alleen maar negatief bepaald.

De werkelijke sociale eenheid vormt het dorp, soms zelfs een nog kleinere lokale groep.

Aan dit ontbreken van grotere groeperingsvormen paart zich een sterke afkeer van gezag van de een over de ander. Hoofden kent men slechts in een beperkt gebied, nl. in de omgeving der kustgebieden, waar gemeenlijk Melanesische invloeden vallen aan te wijzen. De neiging om zichzelf te blijven is groot en waar de veiligheidstoestand het maar even toelaat, vindt men de bevolking in zeer kleine groepjes verspreid, in welke alleen de oudsten als gezagsdragers worden erkend. Deze versnippering van de bevolking stemt overeen met hetgeen hierboven werd gezegd omtrent de grote verscheidenheid van talen.

De daaruit voortvloeiende verscheidenheid uit zich in meer algemene vormen eveneens op cultureel gebied. Ofschoon er wel overeenkomsten in cultuur vallen aan te wijzen, frapperen de onderlinge verschillen het meest. Men ziet dat duidelijk gedemonstreerd in de attributen en de manieren van dansen, waarin zich de van stam tot stam verschillende levensstijl uit. Een algemene karakteristiek van deze culturen valt daarom moeilijk te geven.

De verscheidenheid van beschaving houdt desondanks geen belangrijk verschil in wat betreft het peil van de materiële cultuur. Te dien aanzien behoren al deze autochtone beschavingen tot de meest primitieve van de wereld.

In die delen van het binnenland, waar nog geen contact met de moderne beschaving mogelijk was, vindt men nog steeds de stenen bijl in gebruik.

Metalen waren vroeger, met uitzondering van de Geelvinkbaai en de kust van West Nieuw-Guinea onbekend; weven kwam — met één onbetekenende uitzondering — in deze gebieden niet voor; kleren droeg men dan ook nauwelijks. Voor de niet of eerst sinds kort onder bestuur gebrachte gebieden geldt dat trouwens nog heden ten dage. Wat daar als kleding gedragen wordt, bestaat uit lappen van geklopte boombast, of uit schortjes, vaak alleen schaambekledingen, van gevlochten gras of bladeren. In uitgestrekte delen van Nieuw-Guinea is het enige mannelijke kledingstuk een schaamkoker, of nog minder: een schelp of kalebas. Werkelijk algehele naaktheid heeft men slechts aangetroffen in een enkele streek in het zuiden en bij één stam in Noord Nieuw-Guinea.

Granen zijn in de originele Papoea-cultuur onbekend. De kunst van het pottenbakken is men slechts hier en daar meester en het voedsel werd bij de meeste Papoea's dan ook niet gekookt, maar op andere wijze toebereid. Vele spijzen worden rechtstreeks in het vuur gepoft of boven het vuur geroosterd. Sagopap wordt in bamboekokers in het vuur bereid of men vult emmertjes van bladschede met de pap en gooit er dan gloeiend heet gestookte stenen in. In andere streken, vooral in het Centrale Bergland, maakt men smoorkuilen, waarin vlees, aardappelen en groenten, in bladeren gewikkeld, tussen hete stenen worden gaar gestookt.

Waar het Christendom nog geen ingang heeft gevonden, is de religie mythisch; haar actuele vormen verschillen van stam tot stam, waarbij nu eens animistische, dan weer totemistische motieven de overhand hebben. De meest uitgebreide vormen van religie vindt men gewoonlijk onder de van sago levende stammen, die meer vrije tijd kennen en daardoor

1. Het sagemerg wordt, nadat het uit de stam geklopt is in een van bladscheden vervaardigde bak gekneed en gewassen. Het vrijkomende meel loopt met het waswater in een bezinkbak.
2. Het natte sago-meel wordt in „toemangs” verpakt en zo verhandeld.
3. Van klei worden „forna's” gevormd en daarna in het vuur hard gebakken. Om sagokoeken te maken vult men deze fornas met natte sagopap en zet ze dan in het vuur.

meer gelegenheid hebben tot het uitwerken van culturele vormen. Uitgebreide maskerdansen, sacrale mannenhuizen, geheime ceremoniën spelen in zulke gevallen een belangrijke rol.

Bij de van knolgewassen levende stammen is dit gemeenschappelijk in belangrijk mindere mate het geval. Daar zijn de feesten kleiner of ligt de nadruk sterker op het economische. Zo heeft zich in verband met deze feesten in het Centrale Bergland een uitgebreid handelsverkeer in schelpengeld ontwikkeld, waaraan men zo grote waarde hecht, dat zelfs de invoer als ruilmiddel van ijzeren gebruiksvoorwerpen deze niet van hun waarde heeft kunnen beroven. Een typisch geval van gehechtheid aan ceremoniële voorwerpen levert het sterk met onze cultuur in aanraking geweest zijnde Sentanagebied, waar nog altijd de betaling van een bruidsprijs in deze voorwerpen (gepolijste stenen bijlen van groene steen en geïmporteerde kralen van hoge ouderdom) noodzakelijk is om te kunnen trouwen.

Een belangrijke rol in het geestelijk leven speelde allereerste de magie. Sterk verbreid was de voorstelling, dat een sterfgeval — behalve wanneer het zeer oude lieden betrof — het gevolg was van de vijandige activiteit van een tovenaars. Ook daarin uitte zich weer het isolement, waarin ieder groepje zich in dit land bij voorkeur terugtrok. Men gevoelde zich omringd door vijandschap en kende alleen binnen de zeer kleine groep het gevoel van veiligheid.

De autochtone landbouw staat doorgaans op een laag peil van ontwikkeling. In het grootste deel van Nieuw-Guinea is de bodem arm aan plantenvoedingsstoffen en de vruchtbaarheid is er voornamelijk afhankelijk van de humus. Dit heeft tot gevolg dat de grond, wil de bodemvruchtbaarheid niet verloren gaan, slechts op extensieve wijze kan worden bebouwd. Aan deze voorwaarde wordt bij de ladangbouw voldaan, wanneer op een korte occupatieperiode een lange periode van rust volgt, waarbinnen de natuurlijke vegetatie en daarmee de humusvorming gelegenheid heeft zich te herstellen.

Het grondgebruik is, dooreengenomen, inderdaad uiterst extensief. Intensievere landbouwmethoden kent men alleen in het Centrale Bergland, waar zoete aardappelen worden geteeld op kleine, door diepe goten omgeven bedden, waarbij men jaar op jaar zorg draagt de grond door een speciale methode van onderwerken van het opschietend onkruid van plantaardige meststof te voorzien. Elders wordt alleen primitieve ladangbouw toegepast voor aanplant van bananen en knolgewassen, kladi (taro), zoete aardappelen en oebi (yam). De aldus aangelegde tuinen liggen verspreid en hebben geen permanent karakter. Na één of twee jaar worden ze verlaten en door andere vervangen.

Voor het grootste deel van de in de laagvlakte woonachtige bevolking is sago hoofdvoedsel. De sago is het zetmeel, dat zich in het merg van de stam van de sagopalm afzet voordat de boom vrucht gaat schieten, waarvoor de boom rijp is op 10 tot 15-jarige leeftijd. Wanneer dat moment gekomen is, kapt men de boom, splijt hem overlangs in twee helften, zodat het merg bloot komt te liggen en begint te „kloppen”.

Dit kloppen is een procédé, waarbij men met een soort hamer (van hout of bamboe) kleine stukjes van de merg-massa afklopt, waardoor de vezels worden gebroken en het daartussen zich bevindende meel los komt te zitten. Een hoeveelheid van dit merg wordt daarna in een gewoonlijk van bladschede vervaardigde wasinrichting gebracht, waar men het kneedt zodat het meel loslaat. Door een primitieve

Dansfeest.

Op de tifa (zandloper) wordt de maat geslagen.

zeef worden de overblijvende vezels achtergehouden als het meelhoudende water in een vergaarbak loopt, waar het meel bezinkt.

Dit natte sagoemeel wordt geschept in „toemangs”, van bladeren gevlochten kokers van standaardafmetingen, waarin het kan worden bewaard of verhandeld. De prijs van nat sagoemeel varieert van f 0,10 tot f 0,30 per kg. Het betrekkelijk laagwaardige produkt verdraagt geen hoge transportkosten.

Het natte sagoemeel wordt ook vaak in aardewerkvormen gegoten en aldus gebakken tot sagokoeken, die veel langer houdbaar zijn dan het natte meel.

Sago is een zeer eenzijdig voedsel; droog levert het evenveel calorïen als rijst, doch uitsluitend aan koolhydraten, zonder eiwit, zonder vitamines. Het sprookje dat sago de Papoea zo lui maakt (1 dag sago kloppen = 1 maand eten!) schijnt moeilijk uitroeibaar te zijn. Zeker is het wel juist, dat sago zorgeloos maakt; het is altijd voorradig, men hoeft niet te vrezen voor misoogst. Maar de gewone, door Papoea's geklopte bomen leveren meestal niet meer dan 100 à 125 kg natte sago op, deels door de kwaliteit van de boom, deels door de slordige manier van kloppen en wassen, zodat veel meel verloren gaat. Natte sago bestaat voor de helft uit water, zodat het resultaat van één boom dus verre van rijk is, gezien de moeite die men er voor moet doen.

De sagopalm maakt deel uit van de natuurlijke draslandvegetatie, doch wordt daarnaast ook veel aangeplant. De sagopalmen komen meest in verspreide boscomplexen voor van beperkte omvang (sagodoesoens), doch ook wel in uitgestrekte complexen, zoals in Inanwatan (West Nieuw-Guinea) en Waropen (Oost Geelvinkbaai). Het meel wordt in hoofdzaak gewonnen voor eigen consumptie; verhandeling heeft op bescheiden schaal en in beperkte rayons plaats.

Kladi (*Colocasia esculenta*), zoete aardappelen (*Ipomoea Batatas*) en in mindere mate cassave en yams (*Dioscorea spec.*) maken het hoofdbestanddeel uit van het bevolkingsvoedsel in het heuvel- en bergland en in een kleiner deel van de laaglanden. Ook hiervan is de produktie vrijwel ge-

heel gericht op de eigen voedselvoorziening. Deze gewassen worden in het algemeen tezamen met andere eenjarige gewassen zoals bananen, groenten, suikerriet en tabak, voortgebracht in kleine, in het bos aangelegde tuinen. Dank zij het overal, met uitzondering van de zuidoosthoek, doorlopend vochtige klimaat, waardoor de plant- en oogsttijden niet aan een seizoen gebonden zijn, zomede het vrijwel geheel ontbreken van ziekten en plagen in de genoemde knolgewassen, komen mislukkingen van de aanplant praktisch niet voor. Alleen op een deel van het laaggelegen Frederik-Hendrik-eiland (Zuid Nieuw-Guinea) worden soms mislukkingen veroorzaakt door bij springvloed binnendringend zeewater, waardoor de overigens schaarse bevolking tijdelijk in voedselmoeilijkheden kan komen.

Naast sago en knolgewassen kent de Papoea nog verschillende andere voedingsgewassen, die nogal variëren naargelang de streek. Er zijn verscheidene soorten groenten en vruchten, hetzij in het wild verzameld, of aangeplant. In het Centrale Bergland is een aanplant van suikerriet algemeen, terwijl men ook geen huisje ziet zonder een tuintje met tabak.

Varkens worden bijna overal gehouden, maar in de kustgebieden bijna uitsluitend doordat men gevangen wilde biggen adopteert. In het Centrale Bergland daarentegen — waar geen wilde varkens meer voorkomen — doet men aan echte varkensteelt.

Zorgt men aldus in het gebergte voor de noodzakelijke eiwitten, in de lagere gebieden doet men dit mede door jacht en visserij. Deze laatste, meestal uitgevoerd met vlerkprauwen, in de nabijheid der dorpen, en voor eigen gebruik, begint langzamerhand door het aanleren van betere vismethoden aan betekenis te winnen. De vangstoverschotten worden groter en worden verkocht in de consumptiecentra.

De ontwikkeling van de Papoea.

Het probleem van het tot ontwikkeling brengen van Nieuw-Guinea wordt beheerst door de armoede aan materiële cultuur en het ontbreken van maatschappelijke organisatie- en gezagsvormen, die ook maar enigszins opgewassen zijn tegen de eisen van de moderne tijd.

De armoede aan materiële cultuur brengt met zich mede, dat bij welvaartsbevordering slechts in zeer geringe mate kan worden teruggevallen op wat de Papoea-samenleving zelve produceert of aan vakkundige krachten beschikbaar heeft. Een infrastructuur van enig niveau, is noch in het agrarisch vlak, noch op het gebied van het handwerk aanwezig. Wat dit voor de uitvoering van nieuw initiatief betekent, is zonder meer duidelijk.

Vrijwel al hetgeen op materieel gebied als aan deskundig-

Bevolkingscijfers van het onder

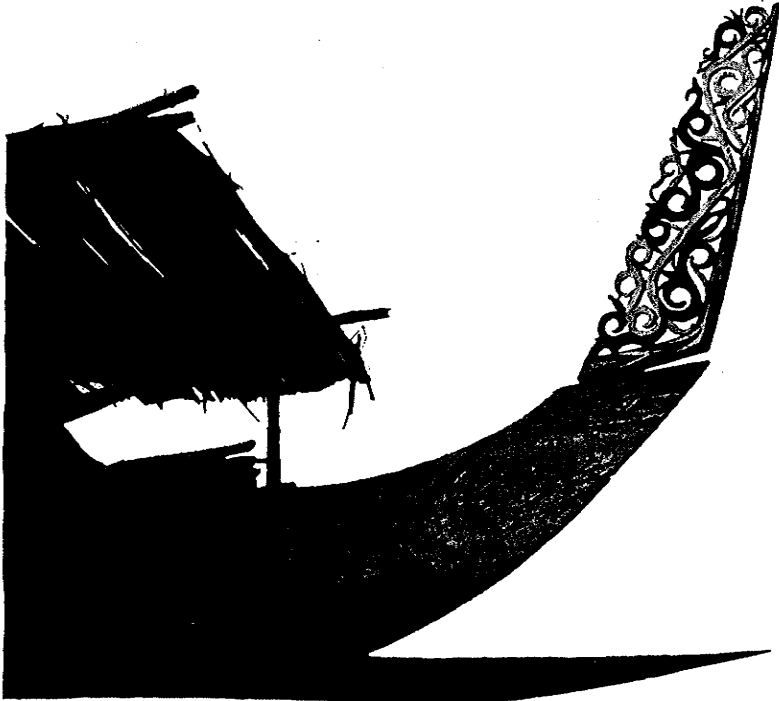
	PAPOEA'S			EUROPEANEN			AZIATEN			TO-TAAL	* Zie noot
	Man-nen	Vrou-wen	To-taal	Man-nen	Vrou-wen	To-taal	Man-nen	Vrou-wen	To-taal		
AFDELING HOLLANDIA.											
O.A. Hollandia.											
District Tobati	1257	1245	2502	18	7	25	185	121	306	2833	
„ Sentani	4396	4180	8576	220	157	377	48	59	107	9060	
„ Demta	1973	1956	3929	—	—	—	12	14	26	3955	
„ Wembi	736	510	1246	1	—	1	5	1	6	1253	
„ Jamas	553	415	968	—	—	—	—	—	—	968	
„ Jafi	1837	1526	3363	1	2	3	—	—	—	3366	
„ Waris	1386	1087	2473	3	—	3	3	—	3	2479	
Hoofdplaats Hollandia	3056	1046	4102	6754	2451	9205	344	260	604	13911	
Totaal	15194	11965	27159	6997	2617	9614	597	455	1052	37825	1000
O.A. Nimboran.											
District Nimboran	1563	1531	3094	11	9	20	3	4	7	3121	
„ Kamtoek/Gressi	1200	1415	2615	—	—	—	4	8	12	2627	
„ Oenoeroem (Goeay)	928	871	1799	—	—	—	—	—	—	1799	
Totaal	3691	3817	7508	11	9	20	7	12	19	7547	500
O.A. Sarmi.											
District Oostkust	1924	1875	3799	2	—	2	46	53	99	3900	
„ Tor	455	375	830	—	—	—	—	—	—	830	
„ Sarmi	1182	1112	2294	50	46	96	43	31	74	2464	
„ Apauwar	796	608	1404	—	—	—	3	5	8	1412	
„ Mamberamo											
Totaal	4357	3970	8327	52	46	98	92	89	181	8606	1500
AFDELING GEELVINKBAAL.											
O.A. Schouteneilanden.											
District Soepiori	2443	2171	4614	7	6	13	21	15	36	4663	
„ Noord Biak	2781	2857	5638	—	—	—	6	5	11	5649	
„ Bosnik	2750	2986	5736	—	—	—	28	22	50	5786	
„ Zuid Biak	3645	3818	7463	—	—	—	—	—	—	7463	
„ Noemfoer	2415	2441	4856	1	1	2	4	5	9	4867	
Hoofdplaats Biak	1445	765	2210	1555	347	1902	176	165	341	4453	
Totaal	15479	15038	30517	1563	354	1917	235	212	447	32881	
O.A. Japen											
District Zuid Japen											
„ Oost Japen											
„ West Japen											
Hoofdplaats Seroei											
Totaal	12020	11888	23908	42	45	87	160	167	327	24322	
O.A. Waroppen.											
District Boven Waroppen	2906	2750	5656	—	—	—	15	21	36	5692	
„ Beneden Waroppen	1881	2146	4027	—	—	—	—	—	—	4027	
Hoofdplaats Waren	411	425	836	5	3	8	7	8	15	859	
Totaal	5198	5321	10519	5	3	8	22	29	51	10578	3000
O.A. Wandammen.											
District Wandammen	2152	2195	4347	10	15	25	27	34	61	4433	
„ Napan Weinami	1152	1129	2281	1	—	1	16	10	26	2308	
Totaal	3304	3324	6628	11	15	26	43	44	87	6741	500
AFDELING Centraal N.G.											
O.A. Wisselmeren.											
	5555	5760	11315	46	35	81	50	46	96	11492	40400
AFDELING WEST NIEUW-GUINEA.											
O.A. Sorong.											
District Sorong	3017	1439	4456	933	527	1460	2312	2021	4333	10249	
„ Makbon	1294	1159	2453	—	—	—	8	6	14	2467	
„ Moraïd	1300	1108	2408	—	—	—	6	6	12	2420	
„ Sausapor	1787	1535	3322	1	—	1	9	8	17	3340	
„ Berauer	1395	1088	2483	8	6	14	74	35	109	2606	
Totaal	8793	6329	15122	942	533	1475	2409	2076	4485	21082	750
O.A. Radja Ampat.											
District Misool	1318	1186	2504	1	—	1	134	125	259	2764	
„ Salawati	2412	2115	4527	1	—	1	61	54	115	4643	
„ Zuid Waigeo	1504	1433	2937	1	—	1	88	75	163	3101	
„ Noord Waigeo	1313	1257	2570	—	—	—	9	10	19	2589	
Totaal	6547	5991	12538	3	—	3	292	264	556	13097	

bestuur gebrachte gebied ultimo 1955

	PAPOEA'S			EUROPEANEN			AZIATEN			TO-TAAL	* Zie noot
	Man-nen	Vrou-wen	To-taal	Man-nen	Vrou-wen	To-taal	Man-nen	Vrou-wen	To-taal		
O.A. Manokwari.											
District Manokwari	4016	3274	7290	1192	935	2127	147	128	275	9692	
„ Amberbaken	1534	1271	2805	—	—	—	2	—	2	2807	
Totaal	5550	4545	10095	1192	935	2127	149	128	277	12499	
O.A. Ransiki.											
District Ransiki	2300	2233	4523	—	—	—	—	—	—	4523	
„ Windesi	1926	1658	3584	—	—	—	1	—	1	3585	
„ Anggi	61	52	113	20	20	40	2	2	4	157	
Hoofdplaats Ransiki											
Totaal	4287	3933	8220	20	20	40	3	2	5	8265	100
O.A. Teminaboean											
District Inanwatan	2870	2824	5694	4	4	8	33	34	67	5769	
„ Teminaboean	3305	3264	6569	3	1	4	24	21	45	6618	
„ Ajamaroe	3355	2888	6243	3	2	5	9	10	19	6267	
„ Atinjo	2890	2994	5884	—	—	—	6	16	22	5906	
„ Aifat	1988	1542	3530	1	—	1	7	3	10	3541	
Totaal	14408	13512	27920	11	7	18	79	84	163	28101	2000
O.A. Bintoeni.											
District Steenkool/Arandai	2569	1419	3988	147	92	239	685	372	1057	5284	
„ Babo	1259	1233	2492	—	—	—	48	40	88	2580	
Totaal	3828	2652	6480	147	92	239	733	412	1145	7864	1000
AFDELING FAKFAK.											
O.A. Fak-Fak.											
District Fak-Fak	2051	1552	3603	—	—	—	569	359	928	4531	
„ Kokas	2129	1950	4079	1	—	1	118	109	227	4307	
Hoofdplaats Fak-Fak	572	286	858	153	56	209	390	343	733	1800	
Totaal	4752	3788	8540	154	56	210	1077	811	1888	10638	
O.A. Kaimana.											
District Kaimana	1503	1466	2969	—	—	—	31	23	54	3023	
„ Argoenibaaï	1426	1338	2764	—	—	—	33	24	57	2821	
„ Etnabaai	714	652	1366	—	—	—	8	5	13	1379	
Hoofdplaats Kaimana	114	79	193	122	10	132	235	205	440	765	
Totaal	3757	3535	7292	122	10	132	307	257	564	7988	300
O.A. Mimika.											
	4168	3919	8087	14	13	27	142	134	276	8390	500
AFDELING ZUID NIEUW-GUINEA.											
O.A. Merauke.											
District Merauke	1981	1914	3895	21	3	24	590	489	1079	4998	
„ Okaba	2052	2055	4107	4	—	4	294	226	520	4631	
„ Moeting	1097	932	2029	1	1	2	44	34	78	2109	
„ Kimaän	3063	2930	5993	2	—	2	58	61	119	6114	
Hoofdplaats Merauke	822	157	979	229	193	422	972	906	1878	3279	
Totaal	9015	7988	17003	257	197	454	1958	1716	3674	21131	180
O.A. Boven Digoel.											
District Mandobo	1756	1624	3380	—	—	—	—	—	—	3380	
„ Djair	1174	1137	2311	—	—	—	—	—	—	2311	
Hoofdplaats Tanah Merah	188	88	276	22	23	45	73	23	96	417	
Totaal	3118	2849	5967	22	23	45	73	23	96	6108	3000
O.A. Mappi.											
District Obaa	8755	8703	17458	12	10	22	141	128	269	17749	8500
„ Edera											
Patrouillegebied											
O.A. Asmat.											
	—	—	—	6	—	6	14	2	16	22	3500
O.A. Moejoe.											
District Moejoe	9096	8654	17750	19	9	28	54	72	126	17904	
Patrouillegebied											
TOTAAL N.C.	150872	137481	288353	11648	5029	16677	8637	7163	15800	320830	98230

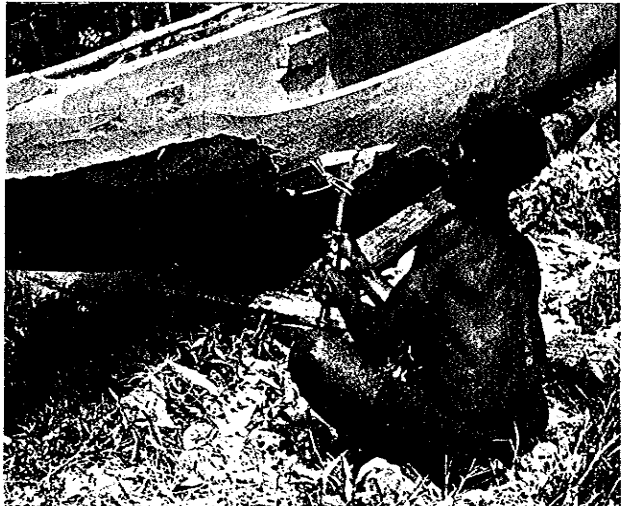
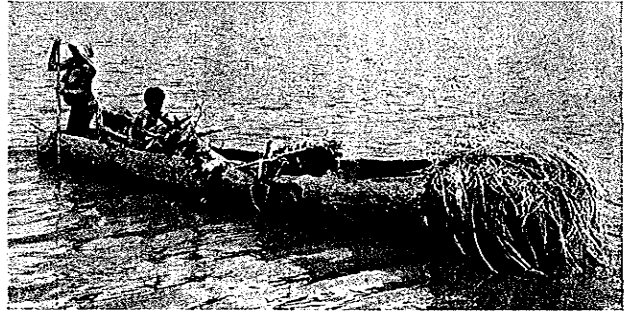

Bewerkte voorsteven van een prauw uit Seroei.

Prauwen maakt men in zeer verschillende modellen naargelang de streek, maar ze hebben alle dit gemeen, dat ze bestaan uit een uitgeholde boomstam.

Seroei is bekend om zijn prauwenbouw, terwijl men er een kunstig gesneden voorsteven maakt. Varend, een met stenen bijlen vervaardigde prauw van de wisselmeren.

Op bezoek bij de dorpsmid.
Op de achtergrond een beschilderde blaasbalg.

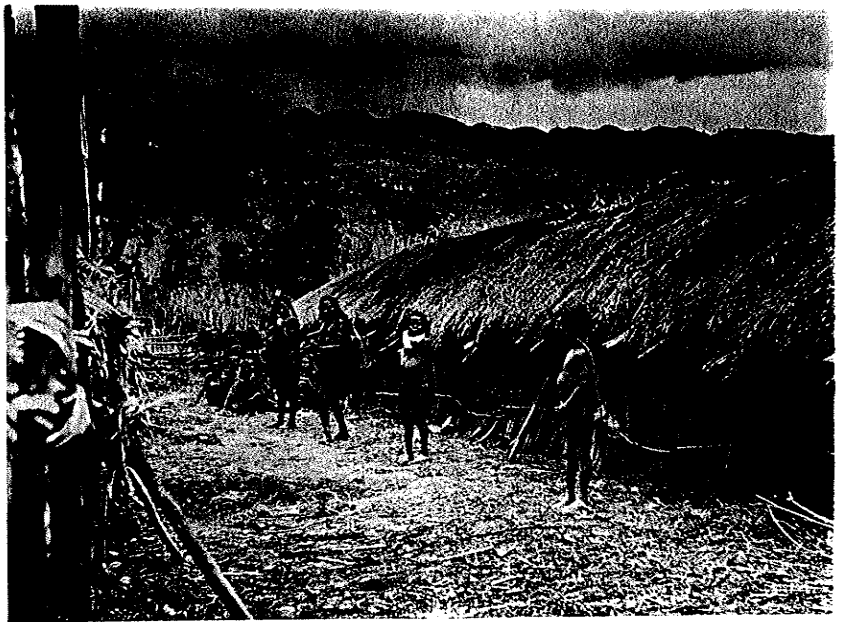
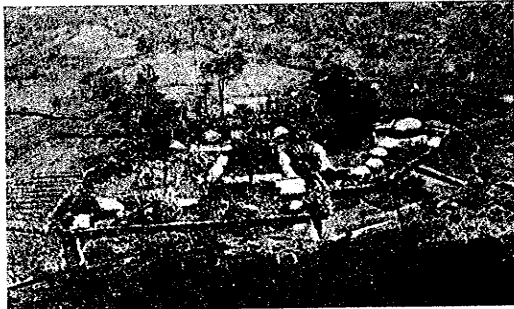

heid is benodigd, dient van buitenaf te worden aangevoerd. Over lokaal vakmanschap kan in de meeste gevallen eerst worden beschikt, wanneer de geëigende maatregelen ter opleiding getroffen zijn.

Verder is de afwezigheid van organisatievormen, welke aan het welvaartsstreven leiding en een stimulans zouden kunnen geven, opvallend. De Papoea-samenleving kenmerkt zich door een uitermate verbrokkelde structuur, waarbij nergens politieke eenheden, die boven de territoriale eenheden van het dorp uitgaan, werden gevormd. Aan dit ontbreken van grotere groeperingsvormen paart zich een ongenoegzaamheid het gezag der samenleving te erkennen. Hoofden kent men slechts in een beperkt gebied; de gewone figuur is echter, dat de oudsten van in eerste instantie op verwantschap berustende groeperingen als gezagsdragers gelden.

Aangezien gemeenschapsorganisatie en gemeenschapsgezag binnen het verband van het lokale welvaartsstreven als noodzakelijke voorwaarden moeten worden beschouwd, vormen gemeenschapsontwikkeling en de creatie van dorpsautoriteit de meest op de voorgrond tredende doeleinden van het bestuursbeleid. Zonder een meer ontwikkeld dorpswezen laat de uitvoering van welvaartsmaatregelen in de agrarische sfeer zich niet denken, terwijl een goed functionerende dorpsorganisatie het bestaan van dorpsgezag impliceert.

Een dorp in de Baliemvallei. De ronde bouwsels zijn mannenhuizen, de langwerpige vrouwenhuizen, de langwerpige vrouwenhuizen. De omheining bestaat ofwel uit hout, ofwel uit steen.

Werd reeds ten aanzien van de materiële cultuur vermeld, dat deze weinig biedt waarop voor een moderne ontwikkeling kan worden voortgebouwd, ook het maatschappelijk bestel toont derhalve weinig duidelijke aangrijpingspunten voor de wijze waarop het proces van gemeenschapsontwikkeling kan worden ingezet.

Culturele vooruitgang.

In de Papoea-maatschappij, waar in vele streken oorlog en koppensnellen een integrerend deel van de cultuur uitmaakten, en bij de beslechting van geschillen vrijwel uitsluitend eigenrichting gold, was ruwheid van optreden een kenmerkend verschijnsel en de status van de vrouw laag. In deze situatie is in de onder bestuur gebrachte gebieden verandering gekomen. In talrijke streken behoren oorlog en koppensnellen sinds generaties tot het verleden en is de bevolking aan een georganiseerde rechtspraak gewend geraakt. Vooral aan de arbeid van Missie en Zending is het te danken dat nieuwe ethische begrippen, een nieuwe moraalcode en gewijzigde fatsoensnormen in toenemende mate ingang vinden.

Dat hiermede het patroon van gedragingen en de wijze van reageren van de bevolking radicaal is gewijzigd, kan in zijn algemeenheid niet aldus worden gesteld. In de criminele

statistiek wordt een uit de structuur van de maatschappij voortkomende neiging tot ruw optreden nog immer als oorzaak aangewezen van het feit, dat de meerderheid van het aantal delicten mishandeling en geweldpleging betreft.

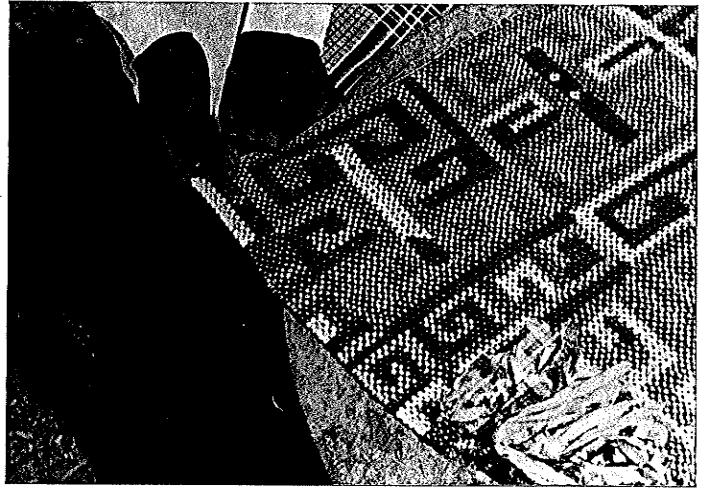
Positie van de vrouw.

Ook thans nog is de positie van de vrouw in het algemeen niet hoog gewaardeerd, doch zoals gezegd breken nieuwe begrippen zich baan, waarvan de doorwerking, naar verwacht kan worden, des te gereder is in de streken met de meest intensieve aanraking met de buitenwereld.

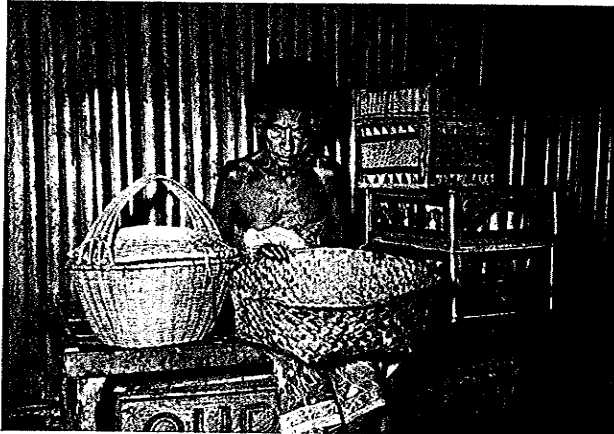
Ook in de tegenwoordige samenleving geldt nog steeds, dat ingevolge met de sociale structuur samenhangende regelen de vrouw in haar vrijheid tot het aangaan van een huwelijk veelal is beperkt. Nog immer geldt ook, dat vooral in de agrarische sector een onevenredig zwaar aandeel in de werkzaamheden om traditionele redenen tot de taak van de vrouw wordt gerekend. Dit laatste houdt verband met de situatie in het verleden, toen noodzakelijkerwijs de functie van de man bij de veldarbeid, het sagokloppen of het verzamelen van in het wild voorkomende eetbare gewassen, zich voor een belangrijk deel bepaalde tot het, met de wapens in de hand, waken over de veiligheid der overige gezinsleden. Ook in de moderne tijd is in de traditionele verdeling

Het vlechten van een dansschortje aan de Waroppen.

Een van kralen gevlochten dansschortje.

Producten van Seroei: een rotanmand, een open mand van boombast en twee z.g. „kabila's", fraai bewerkte koffertjes van palmlaad.

Het vlechten van een slaapmat van gedroogde sagobladeren.

van arbeid tussen man en vrouw nog niet integraal een wijziging ten goede gekomen.

Het voor de samenleving meest bedenkelijke punt is verder de geringe zorg, die de zwangere vrouw geniet. Niet slechts wordt nog onvolkomen de stelregel in acht genomen, dat zware arbeid een gravida zoveel mogelijk dient te worden bespaard, doch tevens komen met betrekking tot voeding en verzorging van zwangeren talrijke schadelijke gewoonten voor.

Een radicale verbetering in de toestand is slechts mogelijk door opvoeding en onderwijs, niet in de laatste plaats van de vrouw zelve. Het is meer en meer tot een gevestigde mening geworden, dat een verandering ten goede in de positie van de vrouw, in de eerste plaats van de vrouw zelve dient uit te gaan. Veel wordt in dit opzicht verwacht van de meisjesvervolgelingen, cursussen in huishoudelijke vakken en het clubwerk voor vrouwen en meisjes.

In de laatste 3 jaren is bovendien veel aandacht besteed aan de zorg voor zwangeren en jonge moeders. Dat de zuigelingensterfte ontstellend hoog is, is wel bekend.

Acculturatie.

Leefde de Papoea oorspronkelijk in geheel besloten gemeenschappen, die zich zelf genoeg waren en met minachting, ja met vijandschap de buitenwereld bezagen, vooral tijdens de wereldoorlog en in de jaren daarna is het isolement van de Papoea-maatschappij in vele streken doorbroken. De kennismaking met de westerse levenswijze en met importartikelen heeft voor de Papoea, ook in het afgelegen binnenland, een nieuw veld van belangstelling geopend, nieuwe verwachtingen gewekt. Het leven in het dorp heeft aan kleur en spanning ingeboet en komt aan deze verwachtingen niet tegemoet. De mogelijkheden er een geldinkomen te verwerven, nodig voor de aanschaf van importartikelen, zijn beperkt. Bovendien is er een drang om aan de eenzaamheid van het dorpsleven te ontsnappen, die zich in een trek naar de stad van grote contingenten van werkbaren manifesteert.

Aan deze trek naar de stad zijn voor de dorpsgemeenschap zowel voor- als nadelen verbonden. Bij een afwezigheid van te lange duur of wanneer een te groot aantal mannen tegelijkertijd afwezig is, overwegen de nadelen. Tot de voordelen behoort, dat een regelmatig „va et vient" van een deel der bevolking naar de centra van werkgelegenheid, de influx van nieuwe denkbeelden binnen de dorpsfeer bevordert en hiermede een op verandering gerichte mentaliteit.

Echter houdt dit laatste op zijn beurt een gevaar in zich. De dorpsfeer heeft aan aantrekkelijkheid verloren en waar veranderingen op zich laten wachten en aan gewekte verwachtingen geen uitzicht op bevrediging wordt geschonken, is een voedingsbodem voor het ontstaan van onlustgevoelens en spanningen aanwezig.

De opgave, waar de moderne tijd zich voor ziet gesteld, is niet slechts de inschakeling van de Papoea in het westers productieproces, dat zich grotendeels afspeelt in de sfeer

der stedelijke conglomeraties, doch tevens het vinden van wegen en middelen om ook voor de Papoea met meer ontwikkeling en voor hem die iets meer van de buitenwereld heeft gezien, aan leven en werken op het platteland inhoud te geven.

Dat is de kern van deze opgave: de primitieve Papoea in te leiden in onze wereld, hem te maken tot een evenwichtig, modern mens.

Dat doen wij niet slechts door onze techniek, onze materiële cultuur en welvaart te brengen. Daarvoor is veel meer nodig, daartoe moet zijn gehele leven omgevormd worden.

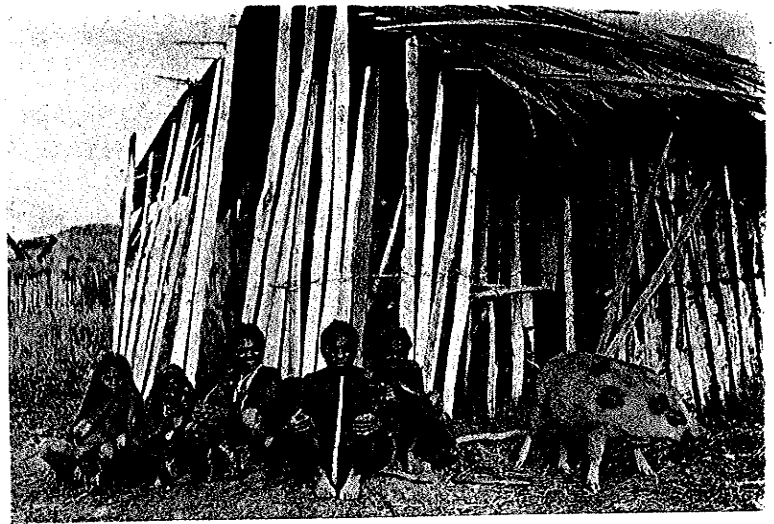
Immers, in de primitieve maatschappij kent men niet de scheiding van de levensgebieden, zoals die bij ons bestaat. Voor de Papoea is tuinbouw volkomen verweven met godsdienst, en geen jacht kan slagen zonder het vereiste magische ritueel. Geen ziekte bestaat zonder bovennatuurlijke oorzaken, geen handeling kan verricht worden zonder dat er consequenties aan verbonden zijn op, naar onze opvattingen, geheel andere gebieden. Het is dan ook niet mogelijk b.v. een studie te maken van de primitieve landbouw of de geneeskunde, zonder er de godsdienst in te betrekken; en uiteraard zal een inbreuk op een van deze gebieden zijn invloed doen gevoelen op het hele leven van de primitieve. De ethnoloog Duyvendak gebruikt daarvoor een zeer treffend beeld: „Het primitieve leven is als een streng garens, waarin draden van verschillende dikte en kleur, onontwaaarbaar door elkaar gestrengeld zijn”.

In onze maatschappij liggen deze draden als het ware los van elkaar. In de primitieve maatschappij zijn zij zo vast verstrengeld, dat men niet aan een der draden kan trekken, zonder allerlei andere draden mee te trekken.

Op dit hechte organische geheel doet onze cultuur nu een aanval. Bepaalde gebruiken, b.v. koppensnellen en soortgelijke, verbieden we eenvoudig; andere zijn indirect onvermijdbaar met het nieuwe dat wij brengen. Het onvermijdbare gevolg is, dat de gehele levensbeschouwing van de Papoea ineenstort.

De primitieve is volledig georiënteerd op het verleden; richtsnoer voor zijn handelen is hoe de vaderen het plachten te doen. Maar nu is er geen terugblik meer, het verleden werd abrupt afgesneden. Wat de vaderen deden wordt hem nu voorgehouden als verkeerd; wat zij geloofden wordt onjuist genoemd. Weg is daarmee zijn standaard van moraal, weg ook de sancties die hem tot dusverre in het rechte spoor hielden.

Het is dan ook onze eerste plicht dit volk nieuwe normen te geven, wil het niet volkomen derailen na het opbreken van zijn levensbeschouwing. Zeker, de technische en economische vooruitgang zijn noodzakelijk als de materiële behuizing voor een hogere geestelijke cultuur. Maar zonder een gezonde geestelijke ontwikkeling, die de Papoea moet maken tot een evenwichtig modern mens, zal materiële vooruitgang slechts leiden tot ontsporing.

Kepaukoes voor een Kepaukoe hut te Enarotali.

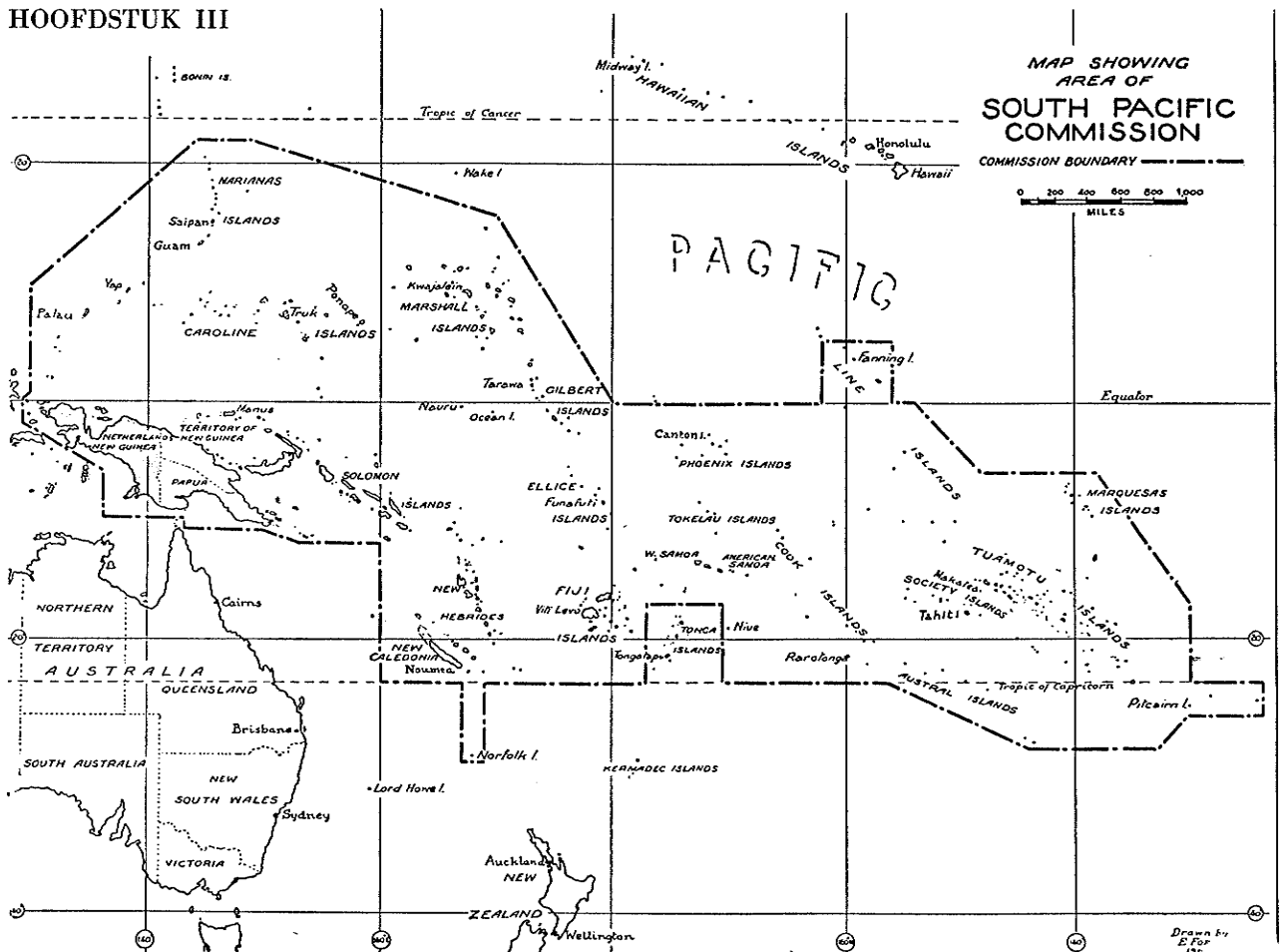

Een van de ondeugden van de Marinds is hun verslaafdheid aan het gebruik van wati. De wati-plant bevat namelijk een narcoticum. De stengel wordt gekauwd en rijkelijk met speeksel vermengd in een houten napje gespuwd. Deze onhygiënische bereiding geschiedt veelal door jongeren, meestal jongens en meisjes, terwijl de ouderen zich aan de voor onze westerse begrippen, weezinwekkende drank te buiten gaan. Spoedig na het consumeren, raakt de persoon beneveld en hij valt in een diepe slaap, die hem de meest prettige dromen brengt. Door krachtig ingrijpen van het bestuur neemt het misbruik sterk af.

BELANGRIJKE HANDELSWAAR: Aardewerkborden. Ze zijn echter maar voor een klein gedeelte bestemd om als servies te dienen. In verscheidene streken wordt de rijkdom van een individu of van een familie uitgedrukt in borden, terwijl men er ook adalbetalingen mee doet, o.a. de bruidschat.

HOOFDSTUK III

Nieuw-Guinea en de South Pacific Commission

De South Pacific Commission werd opgericht met het doel de internationale samenwerking te bevorderen bij het streven naar economische en sociale welvaart en de ontwikkeling van de bevolking der niet-zelfbesturende gebieden van de Zuid-Pacifc.

Op 6 februari 1947 werd te Canberra een overeenkomst getekend door de vertegenwoordigers van Australië, Frankrijk, Nederland, Nieuw-Zeeland, Engeland en Amerika, terwijl de ratificatie plaats vond op 29 juli 1948.

Aanvankelijk behoorden tot het gebied der Commission alleen de eilanden ten zuiden van de equator van en met in het westen Nederlands-Nieuw-Guinea tot Frans Oceanië en Pitcairn in het oosten. Op 7 november 1951 werd het terrein uitgebreid met Guam en het trustgebied der Pacific-eilanden onder Amerikaans beheer.

De Commission is een adviserend lichaam, dat de aangesloten regeringen aanbevelingen doet omtrent de wijze waarop het welzijn der bevolking kan worden bevorderd op sociaal, economisch en medisch gebied.

Het hoofdkwartier is gevestigd te Noumea op Nieuw-Caledonië. Er zijn 12 gedelegeerden, twee van elk der aangesloten landen. Aanvankelijk werden er twee vergaderingen per jaar belegd, de laatste tijd slechts één.

De Research Council is een hulporganisatie, waarvan de leden door de Commission worden benoemd, en die in het bijzonder worden gekozen met het oog op hun speciale kennis van de problemen, waarmede de regeringen worden geconfronteerd. Zijn voornaamste taak is het doen van aanbevelingen omtrent te verrichten onderzoekingen, doch de uitvoering daarvan ligt in handen van de Secretary General en de overige stafleden. De Research Council vergadert eenmaal per jaar.

De South Pacific Conference bestaat uit gedelegeerden van de inwoners der bij de South Pacific Commission aangesloten gebieden, vergezeld van hun adviseurs. De Conference vergadert met tussenpozen van maximaal drie jaar; de eerste zitting had plaats in Suva in april 1950 en er werd aan deel genomen door gedelegeerden van 15 gebieden plus die van het Koninkrijk Tonga. De tweede Conference werd belegd in Noumea in April 1953.

De Nederlandse vertegenwoordiging bij de South Pacific Commission bestaat uit:

- Dr. H. J. Levelt, consul-generaal te Sydney, hoofdgedelegeerde.
- J. A. van Beuge, administrateur A bij het ministerie van Overzeese Rijksdelen, gedelegeerde.
- Mr. A. Loosjes, tweede gouvernements-secretaris te Hollandia, plaatsvervangend gedelegeerde.

In de Research Council heeft de S.P.C. de volgende Nederlandse deskundigen benoemd:

- J. Bierdrager, directeur van de Dienst van Gezondheidszorg te Hollandia;
- Dr. H. Kroeskamp, directeur van de Dienst van Culturele Zaken te Hollandia;
- Ir. F. C. van Loenen, Directeur van de Dienst van Landbouw en Visserij te Hollandia.

De Nederlands-Nieuw-Guinea afgevaardigden naar de South Pacific Conference worden voor iedere vergadering opnieuw aangewezen.

HOOFDSTUK IV

GOUVERNEMENT VAN NEDERLANDS-NIEUW-GUINEA

Gouverneur: Dr. J. VAN BAAL

Benoemd bij Koninklijk Besluit van 25 februari 1953 no. 1. Datum ambtsaanvaarding 24 april 1953

Adjutant: J. H. VAN RONGEN Ltz. II O.C. Secretariaresse: Mej. A. M. TAMSON

CENTRALE APPARAAT.

GOUVERNEMENTSSECRETARIE, KABINET EN BUREAU WETGEVING EN JURIDISCHE ZAKEN.

Zetel: Hollandia-Binnen.

Algemeen Secretaris: J. C. BAARSPUL.
Gouvernementssecretaris: Dr. J. C. Noorlander.
Tweede Gouvernementssecretaris: Mr. A. Loosjes.
Hoofdamtenaar t/b van de Algemeen Secretaris:
Mr. F. R. J. Eibrink Jansen.
Hoofd Bureau Wetgeving en Juridische Zaken:
Mr. W. Aalbersberg.

KANTOOR VOOR BEVOLKINGSZAKEN.

Zetel: Hollandia-Binnen.

(Ingesteld bij Besluit van de Gouverneur van Nieuw-Guinea dd. 28 februari 1949 no. 10).

Ambtelijk advies-instantie, rechtstreeks gesteld onder de Gouverneur, met tot taak het verrichten van ethnologisch, taalkundig en sociaal-economisch onderzoek m.b.t. de autochthone bevolking.

a. de coördinatie van ontwikkelingsprojecten m.b.t. de economische en culturele opheffing der autochthone bevolking.

b. werkzaamheden t.b.v. de South Pacific Commission en van de Commission on Information from Non-Self-Governing Territories van de Verenigde Naties, benevens het onderhouden van contacten met wetenschappelijke instellingen in Nederland en daarbuiten.

c. het secretariaat van de Raad voor Volksopvoeding, van welke Raad het Hoofd van het Kantoor voorzitter is.

d. de Centrale Bibliotheek annex Documentatie-Archief.

Hoofd: Dr. J. V. DE BRUYN.

Wetenschappelijk Hoofdamtenaar: Dr. K. W. Galis.

Wetenschappelijk Ambtenaar I: Dr. P. van Ernst.
Wetenschappelijk Ambtenaar: Dr. J. Pouwer.
Socio-agronoom: Ir. M. F. Hofman.

KANTOOR VOOR VOORLICHTING EN RADIO-OMROEP.

Zetel: Hollandia.

Waarnemend Hoofd: W. E. TAUSENT.
Hoofd Visuele Voorlichting: A. A. Denninghoff Stelling.
Journalistieke Productie: C. Belloni.
Visuele voorlichting: N. J. van Vliet, J. Ch. L. Meijer.

Radio-Omroep Nieuw-Guinea te Biak:
Omroep- en programmaleider: A. H. R. Hoogezand.
Staf: D. van Os, G. F. van Velzen, W. de Vries.

KANTOOR VOOR ALGEMENE PERSONELE ZAKEN.

Zetel: Hollandia.

Hoofd: W. G. VAN DER WOLK.
Onderhoofd: Mr. R. A. Tengbergen.
Afdeling Personele Zaken: J. H. Attinger.
Afdeling Administratie: W. N. Roumimper.
Huishoudelijke Dienst Centraal Kantoor: M. Vrijens.

COMMISSIE VOOR ALGEMENE PERSONELE ZAKEN.

Zetel: Hollandia.

De commissie is als volgt samengesteld:
Lid/Voorzitter: President Hof van Justitie.
Lid: Directeur Sociale Zaken.
Lid/Secretaris: Hoofd Kantoor Algemene Personele Zaken.

DIRECTIE NEDERLANDS-NIEUW-GUINEA

Chef der Directie: B. Krijger, raadadviseur in algemene dienst (met pers. titel van Directeur).

Plv. Chef der Directie: A. M. Kottier, hoofdadministrateur.

Toegevoegd adviseur: Prof. Dr. J. M. Pieters.

1. Afdeling Algemene Beleidszaken.

Hoofd, administrateur A: J. A. van Beuge.

Bureau a. Algemene Zaken.

Hoofd, referendaris: C. M. Dieudonné.

Hoofdcommies: Mr. H. P. Degens.

Adj.commies: J. C. de Rochemont.

Bureau b. Wetgeving, Justitie en Decentralisatie.

Hoofd, referendaris: Mr. H. G. Verhoeff.

Adj. referendaris: Mr. H. de Jong.

Bureau c. Culturele en Sociale Zaken en Volksgezondheid.

Hoofd, referendaris: J. W. Burger.

Bureau d. Internationale Organisaties.

Hoofd, referendaris: Ch. J. Grader.

Hoofdcommies: J. Th. F. Hemsing.

Bureau e. Radiorubriek Rijksdelen Overzee.

Hoofd, hoofdcommies: B. Harst.

2. Afdeling Financiële-, Technische- en Personele Zaken.

Hoofd, hoofdadministrateur: A. M. Kottier.

Bureau a. Financiële en Algemene Zaken.

Hoofd, referendaris: J. J. Hartstra.

Hoofdcommies: Mr. W. Mulder.

Bureau b. Technische Zaken.

Hoofd, referendaris 1e kl.: Ir. C. van der Hoeven.

Techn. hoofdamtenaar 1e kl.: D. Hooegeven.

Bureau c. Personele Zaken.

Hoofd, referendaris: H. M. F. van de Pieterman.

Commies A: J. G. J. Hissink.

Commies: Th. M. van den Hamer.

Bureau d. Bevoorrading.

Hoofd, hoofdcommies A: F. Bonte.

Hoofdcommies A: W. Maan.

3. Afdeling Economische en Agrarische Aangelegenheden.

Hoofd, administrateur: Ir. J. Fokkinga.

Hoofdcommies A: H. Koerts.

Bureau a. Economische Aangelegenheden.

Hoofd:

Bureau b. Agrarische Aangelegenheden.

Hoofd:

WETGEVENDE LICHAMEN.

De Bewindsregeling Nieuw-Guinea vermeldt in het zesde hoofdstuk instelling, verkiezing en bevoegdheden van de „Nieuw-Guinea Raad”, die gezamenlijk met de gouverneur de ordonnantie-wetgever zal zijn.

Bij overgangsbepaling III is vastgesteld dat, zolang de Nieuw-Guinea Raad zijn werkzaamheden nog niet heeft aangevangen, de bevoegdheid tot het vaststellen van ordonnaties behoort bij de Gouverneur, in overeenstemming met de Raad van Diensthoofden.

De instelling van een Nieuw-Guinea Raad schijnt voorshands nog niet te verwachten.

ADVISERENDE LICHAMEN.

RAAD VOOR VOLKSOPVOEDING.

Zetel: Hollandia.

Ingesteld bij besluit van de Gouverneur van Nederlands-Nieuw-Guinea dd. 12 augustus 1950 no. 66.

De Raad is een adviescollege, tot taak hebbende de Gouverneur dan wel de betrokken Diensthoofden desgevraagd of eigener initiatief van advies te dienen in zaken, de bevordering van het geestelijk en materieel welzijn van de autochtone bevolking betreffende.

De Raad bestaat uit een voorzitter, tevens lid, 7 gewone leden en 5 adviserende leden; het Kantoor voor Bevolkingszaken fungeert als secretariaat van de Raad.

Voorzitter tevens lid: Hoofd Kantoor Bevolkingszaken.

a. Gewone leden:

- de Apostolisch Vicaris te Hollandia;
- de Apostolisch Vicaris te Merauke;
- de Terreinleider van de Zending der Nederlands Hervormde Kerk;
- de Gemachtigde van de Molukse Protestantse Kerk te Fak-Fak;
- de „Field Director” der „Christian and Missionary Alliance” te Enarotali;
- de „Field Leader” van de „Unevangelized Fields Mission” te Sentani;
- de heer J. Rumainum, Pandita te Biak.

b. Adviserende leden:

- de algemeen schoolbeheerders der Zendingcorporaties en Missie-congregaties, voor zover zij niet als plaatsvervangers der gewone leden de vergadering bijwonen.

Adviesraden:

a. Ingesteld op de voet van het Vijfde Hoofdstuk der Bewindsregeling Nieuw-Guinea.

Dit zijn adviesraden, conform art. 70 der B.N.G., ingesteld ter behartiging van specifieke inheemse belangen met betrekking tot door de Gouverneur te bepalen gebieden.

Bij Gouv. Blad 1951 nr. 10 werden afdelings-adviesraden ingesteld voor de afdelingen Noord-, West- en Zuid Nieuw-Guinea.

b. Andere adviesraden:

Ingesteld conform besluit van de Gouverneur (G.B. 1955 nr. 41), „teneinde de burgerij . . . in te schakelen in het beraad omtrent de behartiging van de overheidstaak . . .” Zodanige adviserende raden zijn ingesteld:

- G.B. 1955 nr. 42: voor de hoofdplaats Hollandia;
- 43: voor de onderafdelingshoofdplaats Manokwari;
- 44: voor het eiland Doom;
- 45: voor de districten Soepiori, Noord-Biak, Zuid-Biak en Bosnik van de onderafdeling Schouten-eilanden.
- 46: voor het gebied der onderafdeling Japen.

RAAD VAN DIENSTHOOFDEN.

Zetel: Hollandia-Binnen.

De Raad van Diensthoofden wordt door de Gouverneur gehoord in alle zaken van gewicht. Ingevolge art. 66 van de Bewindsregeling Nieuw-Guinea is de Raad bevoegd de Gouverneur eigener beweging van advies te dienen.

Naar aanleiding van Overgangsbepaling III van het Besluit Bewindsregeling worden, zolang de Nieuw-Guinea Raad zijn werkzaamheden nog niet heeft aangevangen, ordonnaties door de Gouverneur in overeenstemming met de Raad vastgesteld.

Voorzitter: De Gouverneur.

Ondervoorzitter/lid: door de Kroon te benoemen. Thans Dr. H. K. J. Cowan.

Leden: De Directeuren.

Buitengewone leden: Mr. W. Beun, Proc.-Gen. bij het Hof van Justitie — A. M. Valkenburg, Schout bij Nacht CZM — J. C. Baarspul, Algemeen Secretaris.

Secretaris: Dr. J. C. Noorlander, Gouv. Secr.

RECHTERLIJKE ORGANISATIE.

HOF VAN JUSTITIE.

Zetel: Hollandia-Binnen.

Opperste Gerechtshof voor geheel Nederlands-Nieuw-Guinea. Belast met het toezicht op de geregelde afdoening van alle rechtsgedingen en de behoorlijke vervolging van alle misdrijven.

1. Rechter in eerste en hoogste instantie t.a.v. door de Kroon benoemde ambtenaren.
2. Rechter in hoger beroep t.a.v. uitspraken van de Landrechters.
3. Rechter in eerste en hoogste ressort t.a.v. jurisdictiegeschillen.
4. Cassatierechter.

President en Raadsheren worden door de Kroon, na overleg met de Gouverneur, voor het leven benoemd. De Gouverneur kan echter, als de belangen van de dienst zulks vereisen, voorzien in de tijdelijke waarneming van de betrekkingen door de Kroon te begeven.

Het Openbaar Ministerie bij het Hof van Justitie wordt uitgeoefend door of namens de Procureur-Generaal, door de Kroon benoemd.

President: Mr. H. M. VRIJHEID.

Raadsheren: Mr. A. W. Bor — Mr. J. E. R. A. Mannaerts. Plaatsverv. Raadsheren: Mr. W. Aalbersberg — Mr. J. J. de Zoete.

Procureur-Generaal: Mr. W. BEUN.

Advocaat-Generaal: Mr. W. C. van Beek.

Griffier: Mr. H. J. Sarolea.

PARKET VAN DE PROCUREUR-GENERAAL BIJ HET HOF VAN JUSTITIE.

Zetel: Hollandia-Binnen.

Procureur-Generaal: Mr. W. BEUN.

Advocaat-Generaal: Mr. W. C. van Beek.

Centrale Recherche:

Commissaris van Politie I: A. W. Cramer.

LANDGERECHTEN.

Op elk der plaatsen Hollandia, Manokwari en Merauke is een Landgerecht gevestigd. De Landrechter is — behoudens de competentie van de Politierechter — de gewone dagelijkse rechter in straf- en burgerlijke zaken voor Gouvernementsjusticiabelen. Het Landgerecht te Hollandia is tevens belast met de bevoegdheden van het Landgerecht te Merauke.

Landrechter te Hollandia: Mr. J. J. de Zoete.

Hoofdgriffier: J. C. van Coevorden.

B.s. Griffiers: F. F. de Graaff — F. E. de Graaff.

Landrechter te Manokwari: Mr. C. A. Brandenburg.

POLITIEGERECHTEN.

Politierechter voor de afdelingen Hollandia en Zuid N.G.: Mr. J. H. G. Boekraad.

PARKET VAN DE MAGISTRAAT BIJ DE LANDGERECHTEN.

Onder het toezicht van de Procureur-Generaal oefent de Magistraat in eerste instantie het Openbaar Ministerie bij de Landgerechten uit.

Magistraat bij de Landgerechten: Mr. W. van Vliet.

B.s. Magistraat bij de Landgerechten: Mr. W. C. van Beek.

COMMANDEMENT DER ZEEMACHT.

Zetel: Hollandia.

Commandant der Zeemacht: A. M. VALKENBURG, Schout bij Nacht.

Adjudant CZM: C. J. Kneppelhout, Luit. ter zee A 2e kl. o.c.

Commandant der Mariniers: J. J. Honig, Luit. Kol. der Mar.

I a. Staf CZM:

Chef Staf: A. M. Kuyk, Kap. luit. ter zee.

Intendant: J. H. van de Wall, Kap. luit. ter zee A.

Stafofficier Materieel: C. A. Brinkhuis, Kap. luit. ter zee T.

Hoofd Geneesk. Dienst (zetel Biak): G. J. B. van Sweln, Kap. luit. ter zee AR.

Stafofficier Personeel: I. Bink, Kap. luit. ter zee.

Stafofficier Zee- en Luchttransport: C. Felger, Luit. ter zee SD 1e kl.

Stafofficier Verbindingen: E. Roest, Luit. ter zee 1e kl.

Stafofficier Marine Luchtvaartdienst: H. J. E. van der Kop, Luit. ter zee V 1e kl.
 Stafofficier Ontwikkeling, Sport en Ontspanning: F. L. Boekamp, Luit. ter zee SD 2e kl. OC.
 Stafofficier Autotransport: J. G. Boon van Ochsee, Luit. ter zee V 2e kl. OC.
 Stafofficier Inlichtingen: B. W. Lefrandt, Luit. ter zee SD 1e kl. OC.
 Stafofficier Bevoorrading: P. J. V. Blom, Luit. ter zee 2e kl. OC KMR.
 Stafofficier Operaties: W. P. Coolhaas, Luit. ter zee 1e kl.
 Stafofficier Artillerie: A. C. van den Berge, Luit. ter zee 2e kl. OC.
 Secretaris CZM Nieuw-Guinea: C. J. Kneppelhout, Luit. ter zee A 2e kl. OC.

I b. Marine Magazijnsdienst:

Hoofd Marine Magazijnsbeheer: J. G. Lippinkhof, Luit. ter zee SD 2e kl. OC.

II. Hollandia:

Commandant Maritieme Middelen Hollandia, tevens Commandant Marinekazerne Hollandia: B. B. Bakker (MWO) Luit. ter zee SD 1e kl.

Commandant Afdeling Mariniers Hollandia: J. G. Nicolaas, Elt. der Mariniers.

III. Biak:

Commandant Maritieme Middelen Biak, tevens Commandant Marinekazerne Biak: J. D. van der Star, Kap. luit. t. zee.
 Commandant Marinierskazerne Biak: T. Jonkman, Maj. der Mariniers.

IV. Marine Luchtvaartdienst:

Commandant Marinevliegkamp Biak: J. L. den Hollander, Kap. luit. ter zee V.

Commandant Vliegtuig Squadron 321: A. Bruinsma, Luit. ter zee V 1e kl.

Commandant Vliegtuig Squadron 7: G. H. Greve, Luit. ter zee V 1e kl.

V. Manokwari:

Commandant Maritieme Middelen Manokwari, tevens Commandant Mariniers Kazerne: E. F. Meerdink, Maj. der Mariniers.

VI. Sorong:

Commandant Maritieme Middelen Sorong, tevens Commandant Mariniers Kazerne: N. van Dam, Maj. der Mariniers.

VII. Kaimana:

Commandant Maritieme Middelen Kaimana, tevens Commandant Mariniers Kazerne: T. A. M. van der Vaart, Kap. der Mariniers.

VIII. Fakfak:

Commandant Maritieme Middelen Fakfak, tevens Commandant Marinierskazerne: A. J. van Bork, Maj. der Mariniers.

IX. Schepen:

Hr. Ms. „Kortenaer”, Commandant: P. Cool, Kap. luit. ter zee.

Hr. Ms. „Johan Maurits van Nassau”. Commandant: A. F. Elbers, Luit. ter zee 1e kl.

Hr. Ms. „Luymes”. Commandant: J. E. de Wit, Luit. ter zee SD 1e kl.

Hr. Ms. „Snellius”. Commandant: R. van den Oever, Luit. ter zee SD 1e kl.

Hr. Ms. „L. T. 9608”. Commandant: W. G. Snellen, Luit. ter zee 2e kl. OC.

Hr. Ms. „L. T. 9607”. Commandant: C. F. van Dulm, Luit. ter zee 2e kl. OC.

DIENSTEN VAN ALGEMEEN BESTUUR.

Zetel: Hollandia.

In de uitoefening van het algemeen bestuur wordt de Gouverneur bijgestaan door 8 Diensthoofden, die de titel van Directeur voeren en ieder een dienst van algemeen bestuur beheren, t.w.:

- I. de Dienst van Binnenlandse Zaken;
- II. de Dienst van Financiën;
- III. de Dienst van Sociale Zaken;
- IV. de Dienst van Gezondheidszorg;
- V. de Dienst van Culturele Zaken;
- VI. de Dienst van Landbouw en Visserij;
- VII. de Dienst van Verkeer en Energie;

VIII. de Dienst van Waterstaat en Opbouw.

De werkring van de diensten van algemeen bestuur is vastgesteld bij besluit van de Gouverneur van 21 april 1950 no. 27 (Gouvernementsblad 1950 no. 5), sedertdien herhaaldelijk gewijzigd en aangevuld bij de besluiten, opgenomen in de Gouvernementsbladen 1953, Nrs. 9, 43, 64 en 1954 Nrs. 12 en 19.

DIENST VAN BINNENLANDSE ZAKEN.

Zetel: Hollandia-Binnen.

Algemene leiding:

Directeur: Dr. H. K. J. Cowan.
 Referendaris: C. F. Knödler (Contr. I).
 Kantoorhoofd: H. E. Holle.

Afdeling Bestuurszaken:

Hoofd: F. J. Groeneveld (Hoofdadministrateur).

Afdeling Politie:

Hoofd: R. R. van Ravenswaay Claasen. (H.C. v. P.).
 Onderhoofd: N. J. Bonzet (Adj. H.C.v.P.).
 Chef Algemene Dienst: W. P. Koes.
 Chef onderafd. Vorming: M. A. Meis (C.v.P. II).
 Chef Onderafd. Mat. Zaken: J. Th. Bruinsma (H.I.v.P.).
 Comm. Centr. Opl. School: R. W. Schmidt (H.I.v.P.).

Afdeling Grondzaken:

Hoofd: Mr. F. P. W. van Nouhuys (Hoofdadministrateur).
 Controleur I t/b: J. H. F. Sollewijn Gelpke.

Afdeling Gevangeniswezen:

Hoofd: W. Ph. Scheuer (Inspecteur gevangeniswezen).
 Beheerders Strafgevangenen en Huizen van Bewaring:
 Alle Onderafdelingshoofden/H.P.B.'s.

Afdeling Immigratie:

Hoofd: Mr. J. C. B. Koopmans (Ass.-Resident).
 Hoofden Immigratiekantoren: Alle Onderafdelingshoofden/H.P.B.'s.

Bureau Coöperatievezen:

Adviseur: de Directeur van B.Z.
 Controleur I t/b: A. Vesseur.
 Inspecteurs Coöperatie: R. Th. Ormel (Hollandia), W. E. Klerkx (Genjem).

INSTITUUT VOOR OPLEIDING VAN BESTUURS- EN ADMINISTRATIEVE AMBTENAREN.

Zetel: Hollandia-Noordwijk.

Curatorium:

Voorzitter: de Directeur van B.Z.
 Lid: de Directeur van Cult. Zaken.
 Lid: J. C. Baarspul.
 Secretaris: C. F. Knödler.
 Rector: C. W. van Berkel.

BESTUURSSCHOOL.

Zetel: Hollandia-Binnen.

Directeur: B. van der Sluys.

BESTUURSORGANISATIE.

Nieuw-Guinea is verdeeld in zes afdelingen. In elk dezer afdelingen wordt het bestuur in naam en overeenkomstig de bevelen van de Gouverneur uitgeoefend door de Resident:

- I. Afdeling Hollandia: standplaats Resident Hollandia;
- II. Afdeling Geelvinkbaai: standplaats Resident Biak;
- III. Afdeling Centraal Nieuw-Guinea: Waargenomen door Resident Geelvinkbaai;
- IV. Afdeling Zuid Nieuw-Guinea: standplaats Resident Merauke;
- V. Afdeling Fak-Fak: standplaats Resident Fak-Fak.
- VI. Afdeling West Nieuw-Guinea: standplaats Resident Sorong-Doom.

I. Afdeling Hollandia.

Zetel: Hollandia-Binnen.

Resident: SJ. VAN DER GOOT.

Controleur I t/b: F. E. Meyer.

Controleur t/b: M. Paliama.

Onderafdeling Hollandia.

Zetel Hollandia.

Onderafd.hoofd/HPB: C. K. Jonasse (Hoofdamt. BB).

Controleur I t/b: M. Maresch.

Onderafdeling N i m b o r a n.

Zetel: G e n j e m.

Onderafd.hoofd/HPB: E. van Voskuylen (Contr. I).

Onderafdeling S a r m i.

Zetel: S a r m i.

- Onderafd.hoofd/HPB: J. W. E. Solcer (Contr. I).
 Controleur t/b: Dr. P. J. van Dooren.
 Onderafdeling Exploratie ressort Oost
 Bergland.
 Zetel:
- II. Afdeling Geelvinkbaai.**
 Zetel: B i a k.
 Resident: H. VELDKAMP.
 Controleur I t/b: W. G. F. Winia.
 Onderafdeling Schouteneilanden.
 Zetel: B i a k.
 Onderafd.hoofd/HPB: C. H. Stefels (Contr. I).
 Onderafdeling J a p e n.
 Zetel: S e r o e i.
 Onderafd.hoofd/HPB: W. M. van der Veen (Contr. I).
 Onderafdeling W a r o p e n.
 Zetel: W a r e n.
 Onderafd.hoofd/HPB: H. Kessler (Contr.).
 Onderafdeling W a n d a m m e n.
 Zetel: W a s i o r.
 Onderafd.hoofd/HPB: A. Fanoy (Contr.).
- III. Afdeling Centraal Nieuw-Guinea.**
 Zetel: B i a k.
 Resident (wnd.): H. VELDKAMP.
 Onderafdeling W i s s e l m e r e n.
 Zetel: E n a r o t a l i.
 Onderafd.hoofd/HPB: R. den Haan (Contr. I).
 Adsp. Controleur t/b: F. Veldkamp.
- IV. Afdeling Zuid Nieuw-Guinea.**
 Zetel: M e r a u k e.
 Resident: A. BOENDERMAKER.
 Controleur I t/b: G. V. Hansen.
 Onderafdeling M e r a u k e.
 Zetel: M e r a u k e.
 Onderafd.hoofd/HPB: J. R. Meyer Ranneft (contr. I).
 Adsp. Controleur t/b: R. A. Snell.
 Onderafdeling M a p p i.
 Zetel: K e p i.
 Onderafd.hoofd/HPB: F. J. M. Cappetti (Contr.).
 Onderafdeling B o v e n D i g o e l.
 Zetel: T a n a h M e r a h.
 Onderafd.hoofd/HPB: Mr. L. O. A. Moll (Contr.).
 Onderafdeling A s m a t.
 Zetel: A g a t s.
 Onderafd.hoofd/HPB: A. Scheele (Contr. I).
 Onderafdeling M o e j o e.
 Zetel: M i n d i p t a n a.
 Onderafd.hoofd/HPB: J. W. Schoorl (Contr.).
- V. Afdeling Fak-Fak.**
 Zetel: F a k - F a k.
 Resident: A. LAMERS.
 Onderafdeling F a k - F a k.
 Zetel: F a k - F a k.
 Onderafd.hoofd/HPB: M. O. Woelders (Contr. I).
 Adsp. Controleur t/b: Mr. K. J. M. de Jong.
 Onderafdeling K a i m a n a.
 Zetel: K a i m a n a.
 Onderafd.hoofd/HPB: F. H. Peters (Contr.).
 Onderafdeling M i m i k a.
 Zetel: K o k o n a o.
 Onderafd.hoofd/HPB: R. A. Snell (adsp. contr.) wnd.
- VI. Afdeling West Nieuw-Guinea.**
 Zetel: S o r o n g - D o o m.
 Resident: J. VAN BODEGOM.
 Hoofdambtenaar BB t/b: Mr. Th. C. van den Broek.
 Controleur I t/b: Mr. V. Schotel.
 Onderafdeling S o r o n g.
 Zetel: S o r o n g - D o o m.
 Onderafd.hoofd/HPB: J. W. van Eek (Contr. I).
 Controleur I t/b: R. Ch. Mahler (Contr. I).
 Onderafdeling R a d j a A m p a t.
 Onderafd.hoofd/HPB: R. Stephan (Contr. I).
 Onderafdeling M a n o k w a r i.
 Zetel: M a n o k w a r i.
 Onderafd.hoofd/HPB: H. W. Assink (Contr. I).
 Controleur I t/b: J. du Buy.
 Adspirant Controleur t/b: Mr. J. Thooft.
- Onderafdeling R a n s i k i.
 Zetel: R a n s i k i.
 Onderafd.hoofd/HPB: G. J. van Gendt (Contr. I).
 Onderafdeling T e m i n a b o e a n.
 Zetel: T e m i n a b o e a n.
 Onderafd.hoofd/HPB: J. J. W. Dubois.
 Adspirant Controleur t/b: M. Lapré.
 Onderafdeling B i n t o e n i.
 Zetel: S t e e n k o o l.
 Onderafd.hoofd/HPB: M. Lapre (adsp. contr. t/b).
- POLITIE-ORGANISATIE.**
- I. Afdeling Hollandia.**
 Zetel: H o l l a n d i a - B i n n e n.
 Afdelingscommandant: H. J. W. B. van der Lely
 (Adj. H.C.v.P.).
 Stadspolitie H o l l a n d i a.
 Chef: E. J. Storm van 's Gravensande (C.v.P. II).
 Sectie H o l l a n d i a.
 Chef: A. H. von Ende (H.I.v.P.).
 Sectie H o l l a n d i a - B i n n e n.
 Chef: L. D. Hupez (I.v.P. I).
 Detachement S e n t a n i.
 Commandant:
 Subdetachement G e n j e m.
 Commandant: J. Eshuis (H.A.v.P. II).
 Detachement S a r m i.
 Commandant: A. M. A. Sourbach (I.v.P. I).
- II. Afdeling Geelvinkbaai.**
 Zetel: B i a k.
 Afdelingscommandant: J. R. Ritter (C.v.P. I).
 Detachement B i a k.
 Commandant: F. H. Heuberger (H.I.v.P.).
 Detachement S e r o e i.
 Commandant: G. J. van de Rest (I.v.P. I).
 Subdetachement Waren, cdt: H. Schotvanger (H.A. I).
 Subdetachement Wasior, cdt.: G. Ramaekers (H.A. II).
- III. Afdeling Centraal Nieuw-Guinea.**
 Zetel: B i a k.
 Afdelingscommandant: J. R. Ritter (C.v.P. I).
 Detachement E n a r o t a l i.
 Commandant: A. L. Tahapary (I.v.P. I).
- IV. Afdeling Zuid Nieuw-Guinea.**
 Zetel: M e r a u k e.
 Afdelingscommandant: G. P. J. Beltgens (C.v.P. I).
 Onderafdelingscommandant: F. M. A. Oosterman
 (C.v.P. II).
 Detachement M e r a u k e.
 Commandant: A. de Winter (I.v.P. I).
 Detachement T a n a h M e r a h.
 Commandant: A. H. de Haas (I.v.P. I).
 Detachement K e p i.
 Commandant: F. G. P. Struby (I.v.P. II).
 Detachement M i n d i p t a n a.
 Commandant: G. C. Aubri (I.v.P. II).
 Detachement A g a t s.
 Commandant: R. Toorop (H.A. II).
- V. Afdeling Fak-Fak.**
 Zetel: F a k - F a k.
 Afdelingscommandant: K. A. Matray (C.v.P. II).
 Detachement F a k - F a k.
 Commandant: P. E. Rijnders (I.v.P. I).
 Detachement K a i m a n a.
 Commandant: F. J. J. Barnaart (I.v.P. I).
 Detachement K o k o n a o.
 Commandant: E. W. W. Nelwan (I.v.P. I).
- VI. Afdeling West Nieuw-Guinea.**
 Zetel: S o r o n g - D o o m.
 Afdelingscommandant: L. W. Oostmeyer (C.v.P. I).
 Onderafdelingscommandant: J. C. M. Meere (C.v.P. II).
 Commandant Mobiele Politie: J. E. Th. Wijnveldt
 (C.v.P. II).
 Detachement S o r o n g.
 Commandant: J. W. Dabroek (H.I.v.P.).
 Detachement S t e e n k o o l.
 Commandant: F. A. May (I.v.P. I).
 Detachement M a n o k w a r i.

Commandant: C. J. A. van Gelderen (H.I.v.P.).
Subdetachment Ransiki cdt: J. S. Veldhuizen (I.v.P. II).
Detachment T e m i n a b o e a n.
Commandant: P. L. A. Palit (I.v.P. I).

DIENST VAN FINANCIËN.

Zetel: Hollandia.

Directeur: J. G. ROZENBOOM.

Tevens gezaghebbende belast met de uitoefening der bevoegdheden en verplichtingen van het deviezeninstituut bij het Gouvernement van Nederlands-Nieuw-Guinea. De dagelijkse leiding van dit instituut wordt waargenomen door R. J. Mulder.

Secretaris: Mr. E. A. G. Verploeg.

Archief: J. Blokdijsk.

Afdeling Inspectie der Generale Thesaurie.

Hoofd: A. C. van Eldik, Insp. Gen. Thesaurie I.
Fg. Hoofd: R. J. Mulder, Insp. Gen. Thesaurie I.

Deze Afdeling omvat de volgende onderdelen:

1. Inspectie;
2. Geld-, Bank- en Muntwezen.

De Insp. der Gen. Thesaurie, R. J. Mulder, behandelt inspectie-aangelegenheden betreffende:

1. Regering en Hoge Colleges. — 2. Binnenlandse Zaken. — 3. Landbouw en Visserij; alsmede de aangelegenheden betreffende: Geldwezen — Bankwezen — Muntwezen.

Bovendien is genoemde Insp. belast met de dag. leiding v.h. Bur. Buitenlands Betalingsverkeer, waaronder het Deviezeninstituut ressorteert.

De Insp. der Gen. Thesaurie, C. A. Cannegieter Ec. Drs., behandelt de insp. aangelegenheden betreffende:

1. Gezondheidszorg — 2. Culturele Zaken.
De Inspecterend Ambt. I. H. den Hertog, behandelt de insp. aangelegenheden betreffende:

1. Verkeer en Energie — 2. Financiën.
De Inspect. Ambt. I. W. J. Zeelenberg, behandelt de insp. aangelegenheden betreffende:

1. Waterstaat en Opbouw. — 2. Sociale Zaken.

Afdeling Accountancy en Organisatie.

Hoofd: Mr. E. V. F. Belinfante (Accountant I).

Deze afdeling omvat:

1. Contrôle — accountantswerkzaamheden;
2. Organisatie — samenstelling administratieve voorschriften en inrichting administraties.

Afdeling Boekhouding en Begrotingszaken

Hoofd: W. K. L. Tumbuan.

Deze afdeling omvat:

1. Het Bureau Centr. Boekhouding: Wnd. E. I. M. Witte.
2. Het Bureau Begrotingszaken: H. A. Visser.

Afdeling Algemene Economische Zaken.

Hoofd: I. Dijkstra, Ec. Drs.

Onder deze afdeling ressorteren:

1. Bureau voor de Handel: Mr. D. du Cloux.
2. Bureau Statistiek en Budgetonderzoek: J. C. M. Bakker, Indol. Drs.

Afdeling Comptabiliteit en Landskassen.

Hoofd: Chr. C. Stoffels.

Deze afdeling is belast met de leiding van de administratie bij de landskassen, de uitvoering van de financieel administratieve voorschriften, de afwikkeling der geldsaneringsmaatregelen en de regeling van door het Gouvernement toe te kennen pensioenen en onderstanden.

Zij omvat de volgende bureaux op het hoofdkantoor:

1. Bureau algemene zaken: T. N. A. Kraayenbrink.
2. Bureau verificatie mat. uitgaven: J. A. G. Fransz.
3. Bureau verificatie pers. uitgaven: A. J. G. Kraayenbrink.
4. Het bureau bankzaken en afwikkeling geldsanering: E. R. Emanuel.
5. Het bureau pensioenen en onderstanden:

Landskassen zijn gevestigd te:

Hollandia: J. H. May.
Hollandia-Binnen: L. v. d. Dungen Bille.
Sorong: D. Cress.
Merauke: H. Postma.
Manokwari: P. Gorter.
Biak: H. Kessing.
Fak-Fak: H. A. Smits.
Seroei: E. Hauber.

Het Kantoor voor Reiswezen.

Hoofd: R. A. van Hek.

Het kantoor voor reiswezen is belast met de verificatie van reisrekeningen en tevens met het regelen van passages van Gouvernementspassagiers en de coördinatie inzake vliegpassages met de Koninklijke Marine.

Afdeling Middelen.

Hoofd:

1. Bureau Douanezaken. Hoofd: J. Visser, Inspecteur van Financiën.

Ressort I: W. V. Jarigsmas, Controleur I.
Omvat de afdelingen Noord Nieuw-Guinea, Geelvinkbaai, Centraal Nieuw-Guinea en de Onderafd. Manokwari.

Ressort II: M. Reints Bok, Controleur I.
Omvat de afdelingen Zuid Nieuw-Guinea, Fak-Fak en West Nieuw-Guinea met uitzondering van de Onderafd. Manokwari.

2. Bureau Belastingzaken. Hoofd: J. C. de Zwart, Insp. van Financiën.

Toegevoegd: T. Rademaker, Insp. van Financiën.

Inspectie van Financiën te Hollandia.

Hoofd: P. L. H. Berhitoe, Insp. van Financiën.

Chef de Bureau: Ch. E. Pesch, Controleur.

Centraal Actieve Dienst: G. Chr. van Son, Controleur.

Kantoor Belastingen Manokwari: J. Vet, Ambtenaar I.

Kantoor voor Financiën te Biak: H. J. van der Sluis.

Afdeling Centrale Bevoorrading Landsmagazijnen en Landsdrukkerij; Gouvernements Autobusdienst.

Deze afdeling verzorgt de centrale aanschaffing van voor het Gouvernement benodigde goederen, zomede de opslag en het beheer daarvan. Zij voert tevens het beheer over de Landsdrukkerij en Gouvernementsautobusdienst.

Hoofd: H. J. van Doornik.

Centrale Administratie: D. W. Koorwinder.

Bevoorrading: D. Terlaak.

Centrale Expeditie (In- en uitklaring, claimbehandeling e.d.): N. Elenbaas.

Centrale ontvangst: W. E. Lapré.

Landsmagazijn voor Technische materialen te Hollandia: H. Kroonstuiver.

Landsmagazijn Algemeen te Hollandia en Sub-Landsmagazijn bouwmaterialen: R. Horstman.

Landsmagazijn te Biak en Sub-Landsmagazijn te Napan-Weinami: F. H. M. van Doorn.

Landsmagazijn te Manokwari en Sub-Landsmagazijn te Sorong: H. J. J. Wessels.

Landsmagazijn te Merauke: J. C. van Niets.

Landsdrukkerij: H. Egelman.

Gouvernements Autobusdienst.

Technische Dienst:

Administratie: M. J. Knaap.

Commissie voor Credietverlening.

Ingesteld bij Gouvernementsbesluit dd. 7 oktober 1953 no. 151
Gouvernementsblad 1953 no. 51.

Voorzitter: J. G. Rozenboom, Dir. Fin.

Leden: Dr. H. K. J. Cowan, Dir. Binn. Zaken; Ir. L. Roos, Directeur N.V. Bouwmaatschappij „Hollandia”; J. Romkes van der Goot, Agent Ned. Handel Mij. N.V. te Hollandia.

Secretaris: Mr. E. A. G. Verploeg, Secretaris Dir. Fin.

Taak: Verlening van overheidsgarantie op te verstrekken bedrijfscredieten.

DIENST VAN SOCIALE ZAKEN.

Zetel: Hollandia-Binnen.

Directeur: L. G. BOLDINGH.

Ambtenaar t/b: H. Sydow.

Kantoorhoofd: F. A. Marcks.

Afdeling Arbeid (voorlopig rechtstreeks onder de Directeur).

Arbeidsinspectie: Mr. P. E. Stolp; Mr. C. O. Moormann.

Veiligheidstoezicht: J. L. Kok.

Afdeling Maatschappelijk Werk.

Hoofd: S. C. P. van der Meulen.

Ambtenaar Maatsch. Werk te Hollandia: Mej. L. J. van Till.

Maatsch. Werker te Hollandia: H. Jonker.

Maatsch. Werkster te Manokwari: Mej. M. A. de Kleyn.

Afdeling Hotels en Pasanggrahan.

Hoofd: S. C. P. van der Meulen.

De Directeur van Sociale Zaken is ambtshalve voorzitter van de Commissie Arbeidsaangelegenheden, de Volkswoningbouwcommissie en de Huisvestingscommissie.

Met het secretariaat van deze Commissies zijn belast: respectievelijk Mr. P. E. Stolp, Mr. E. A. G. Verploeg en de heer W. G. van der Wolk.

DIENST VAN GEZONDHEIDSZORG.

Zetel: Hollandia-Binnen.

Directeur: J. BIERDRAGER.

Inspecteur van Gezondheid: G. Hoekstra.
Hoofdamtenaar: J. J. Spijker.
Kantoorhoofd: S. A. Abas.
Administrateur I: G. Meyer.

Afdeling Pokkenbestrijding.
Hoofd: J. J. H. Kok.

Afdeling Malaria bestrijding.
Hoofd: D. Metselaar.

Afdeling Framboesiabestrijding.
Hoofd: O. J. M. Kranendonk.

Afdeling Leprabestrijding.
Hoofd: D. Leiker (Zetel Miei).

Afdeling Tuberculosebestrijding.
Hoofd: G. Wijsmuller.

Afdeling Bestrijding Kindersterfte.
Hoofd: Zr. J. van Ketten.

Afdeling Pharmaceutische Verzorging.
Hoofd: J. ten Hoopen.

Afdeling Centr. Laboratorium.
Hoofd: G. Wijsmuller.

Keuringsraad.
Voorzitter: Jac. Sj. de Vries.
Leden: J. J. H. Kok; A. H. Dekker.
Plv. Lid: K. Biersteker.
Secretaresse: Mevr. van Gennip-v. 't Hoenderdaal.

Ziekenhuizen.

Ajamaroe.
Verpleegster N.D.: H. Huberts.

Biak.
Eerstaanw. Gouv. arts: M. van Rhijn.

Enarotali.
Gouv. arts: D. G. Blick.

Fak-Fak.
Gouv. arts: A. C. Franswa.

Gennem.
Gouv. arts: T. Romeyn.

Hollandia-Binnen.
Geneesheer-Directeur: Jac. Sj. de Vries.

Hollandia.
Eerstaanw. Gouv. arts: K. Biersteker.

Ifar.
fg. Gouv. arts: J. B. Ebbinge.

Inanwatan.
Verpleegster N.D.: M. Valk.

Kaimana.
Verpleegster N.D.: F. J. A. Sanders.

Kepi.
Gouv. arts: L. M. Koch.

Kokona.
Gouv. arts: E. P. J. Laumans.

Korido. (Zetel Biak).
Gouv. arts: A. A. J. Jansen.

Manoekwari.
Eerstaanw. Gouv. arts: S. Franken.

Merauke.
Eerstaanw. Gouv. arts: L. M. Veeger.

Miei.
Gouv. arts: D. L. Leiker.

Mindiptana.
Gouv. arts: H. J. Nyessen.

Sarmi.
Gouv. arts: B. V. Bekker.

Seroei.
Gouv. arts: R. Evenhuis.

Sorong.
Eerstaanw. Gouv. arts: B. Zuiderhoek.

DIENST VAN CULTURELE ZAKEN.

Zetel: Hollandia-Binnen.

Directeur: Dr. H. KROESKAMP.

Afdeling Algemene Zaken.

(Waaronder ressorteren: onderwijswetgeving en onderwijsmethodiek, credienst, kunsten en wetenschappen, personele en financiële zaken, algemene administratie).

Hoofd: Mr. Chr. Lijesen.

Referendaris: M. P. C. Laban.

Kantoorhoofd (Comptabele): W. Neijndorff.

Afdeling Westers Onderwijs.

(Waaronder ressorteren: de schooltypen MULO, Lagere scholen A en B en het Nijverheidsonderwijs).

Hoofd:

Afdeling Bevolkingsonderwijs.

(Waaronder ressorteren: de schooltypen PMS, ODO, VVS, Dorps-school).

Hoofd: M. Ch. E. Coreelmont.

Hoofdschoolopziener: C. M. Gosal.

Afdeling Bevolkingsvoorlichting.

(Waaronder ressorteren: visuele en mondelinge voorlichting, radio-programma's en pers en lectuur).

Hoofd: P. J. Merkelijn.

Adjunct: M. Kaisiepo.

Pers en Lectuur: S. van der Werff.

Onderwijs-inspectie.

Inspectieressort I:

(Omvattende de residenties Hollandia, Geelvinkbaai en Centraal Nieuw-Guinea).

Inspecteur: H. Nijhuis.

Schoolopziener Hollandia^o): W. Inury.

Schoolopziener Biak^o): C. O. Leiwakabessy.

Inspectieressort II.

(Omvattende de residenties West Nieuw-Guinea en Fakfak).

Inspecteur: Th. J. A. Holleman.

Schoolopziener Sorong^o): P. Wernasubun.

Schoolopziener Fak-Fak^o): A. Beruatwarin.

Inspectieressort III.

(Omvattende de Residentie Zuid Nieuw-Guinea).

Inspecteur: C. A. J. Kwamt.

Schoolopziener Merauke^o):

Schoolopziener Kokona^o): B. Raharusun.

Schoolopziener Tanah Merah^o): B. Letsoin.

Inspectie Nijverheidsonderwijs (voor geheel Nederlands-Nieuw-Guinea) H. Nijhuis.

^o) Alleen voor bevolkingsonderwijs.

Openbaar Onderwijs.

Hollandia.

MULO (Noordwijk), Directeur: J. Oosterhoff.

Ambachtsschool (Haven), Directeur: A. E. Gagliardi.

Lagere school A (Binnen), Hoofd: J. L. Sirag.

Lagere school A (Noordwijk), Hoofd: Ch. Vogelzang.

Lagere school A (Ifar), Hoofd: E. K. R. Salzmann.

Lagere school A (Sentani), Hoofd: Ch. Mentel.

Lagere school B (Binnen), Hoofd: M. B. Portier.

Sarmi.

Lagere school A, fg. Hoofd: Mevr. L. Pardoen-

Lesquiller.

Biak.

Lagere school A, Hoofd: J. S. V. Salzmann.

Manoekwari.

MULO, Directeur: F. A. Wienbeck.

Lagere school A, Hoofd: Tj. Kobus.

Merauke.

Lagere school A, Hoofd: F. Deswert.

Lagere school B, Hoofd: W. C. Geertsema.

Sorong.

Lagere school B der NNGPM, Hoofd: H. Lodewijk.

Temboeni.

Lagere school B, Hoofd: S. C. Aarts.

Fak-Fak.

Lagere school A, fg. Hoofd: A. J. Wienen.

DIENST VAN LANDBOUW EN VISSERIJ.

Zetel: Hollandia.

Directeur: Ir. F. C. VAN LOENEN.

Onder-Directeur:

I. Afdeling Landbouw en Veeteelt.

Hoofd: Ir. H. J. de Wilde de Ligny, Insp.

Onderafdeling Landbouwvoorlichtingen
Landbouwonderwijs.

Hoofd (tevens Adjunct-Afd.hoofd):

Ir. J. Ham, Landbouwconsulent I.
M. Zwollo, Hoofdlandbouwambtenaar.

Cursus Land- en Bosbouwbeambte te
Kota-Nica:

L. H. van der Sluys, Landbouwambtenaar I.
J. Klencke, Bosarchitect I.

Onderafdeling Veeteelt:

Hoofd: Drs. D. Zwart, Gouv. dierenarts.
Hollandia: Veeteeltopziener.
Manokwari: J. Eldermans, Veeteeltambtenaar.
Merauke: J. van der Star, Veeteeltambtenaar.

Residentie Landbouwvoorlichtings-
diensten.

Afdeling Hollandia.

Hoofd: Jhr. Ir. E. W. van Heurn, landbouwconsulent
te Hollandia-Binnen.

Onderafdeling Hollandia: G. A. Reeskamp, Landbouw-
ambtenaar Hollandia-Binnen.

Onderafdeling Nimboraan: Landbouwamb-
tenaar te Genjem.

Onderafdeling Sarmi: V. A. Coulet, Hoofdlandbouw-
opziener Sarmi.

Afdeling Geelvinkbaaien Centraal
Nieuw-Guinea.

Hoofd: B. W. G. Wttewaal, landbouwambt. I Biak.

Onderafdeling Schouteneilanden: C. van Genderen,
Landbouwopziener I Biak.

Onderafdeling Japen en Waropen: M. de Vries, Land-
bouwambtenaar Seroci.

Onderafdeling Wisselmeren: W. van Luterveld, Land-
bouwambtenaar Enarotali.

Afdeling West Nieuw-Guinea.

Hoofd: Ir. A. P. G. Poyck, Landbouwconsulent te
Manokwari.

Onderafdeling Sorong: G. Evers, Landbouwambt. Sorong.
Onderafdeling Manokwari: G. Egberts, Landbouwamb-
tenaar Manokwari.

Afdeling Fak-Fak.

Hoofd: A. M. Cramer, Landbouwambtenaar Fak-Fak.

Afdeling Zuid Nieuw-Guinea.

Hoofd: , Landbouwconsulent Merauke.
wd. Hoofd: S. J. J. van der Kloor, Landbouwambtenaar
I Merauke.

Onderafdeling Merauke: I. van der Harst, Landbouw-
ambtenaar Merauke.

Onderafdeling Moejoe: L. F. J. Rompas, Landbouw-
opziener Mindiptana.

Onderafdeling Mappi: J. R. Butter, Landbouwambte-
naar Kepti.

II. Afdeling Boswezen. (Zetel Hollandia).

Hoofd: Ir. F. W. Rappard, Insp. te Hollandia.
L. U. Long, Bosarchitect I t/b.

Onderafdeling Bosplanologie
te Manokwari.

Hoofd: Ir. J. F. U. Zieck, Opperhoutvester.

Ir. J. A. Bloys, Houtvester.
Ir. P. J. Faber, Houtvester.
G. H. van der Star, Bosarchitect.
J. B. Smit, Bosarchitect.

Onderafdeling Bosbeheerte Hollandia.

Hoofd: Ir. H. A. van der Sijde, Houtvester.
Residentie Bosbeheersdiensten,
Afdeling Hollandia.

Bosbeheerder: H. Schrijn, Bosarchitect I te Hollandia.

Afdeling Geelvinkbaaien Centraal
Nieuw-Guinea.

Bosbeheerder: H. W. Lugtmeyer, Bosarchitect te Biak.

Afdeling West Nieuw-Guinea.

Bosbeheerder: Ir. J. J. Mooy, Opperhoutvester Sorong.

Afdeling Fak-Fak.

Bosbeheerder: Ir. C. J. Stefels, Houtvester Fak-Fak.

Afdeling Zuid Nieuw-Guinea.

Bosbeheerder: Ir. C. L. Leefers, Opperhoutvester
Merauke.

III. Afdeling Zeevisserij (Zetel Hollandia).

Hoofd:

fg. Hoofd: Ch. Goodliff, Landbouwambtenaar I.
Hollandia: J. G. R. Wolff, Assistent vakkundige.
Manokwari: J. G. Langbroek, Techn. bedrijfsleider.
Merauke: J. Pronk, Techn. bedrijfsleider.

IV. Afdeling Agrarisch Proefstation.

fg. Hoofd:

Ir. H. W. Moll, Wetensch. ambtenaar I t/b.

a) Onderafdeling Landbouwkundig Onderzoek te
Kota Nica.

Hoofd: Ir. H. W. Moll, Wetensch. ambtenaar I.
H. J. Geurken, Hoofd Proefstationsambtenaar t/b.

Sectie Selectie overjarige gewassen:

Ir. H. W. Moll, Wetensch. ambtenaar I.

C. M. Verloop, Proefstationsambtenaar.

Sectie Selectie eenjarige gewassen:

Ir. J. A. F. M. Sluyters, Wetensch. ambtenaar.

J. H. Prinsen, Proefstationsambtenaar.

Sectie Cultuurtechniek:

C. A. de Vries, Proefstationsambtenaar.

Sectie Entomologisch Onderzoek:

Drs. R. T. Simon Thomas, Wetensch. ambtenaar.

Ondersectie Keuringsdienst:

E. J. Gagliardi, Keuringsambtenaar I.

b) Onderafdeling Bodemkundig Onderzoek.

Hoofd:

Sectie Karteringen:

Ir. J. J. Reynders, Wetensch. ambtenaar I.

W. J. van Soelen, Hoofdproefstationsambtenaar.

F. H. N. Razoux Schultz.

J. P. Andriessse, Proefstationsambtenaar.

Sectie Laboratoria:

Wetensch. ambtenaar.

W. L. P. J. Mouthaan, Ass. Wetensch. ambt.

H. W. Flohr, Analyst.

DIENST VAN VERKEER EN ENERGIE.

Zetel: Hollandia.

Directeur: Dr. M. W. F. SCHREGARDUS.

Secretaris: Mr. H. J. van Waardenburg-Gort.

Adm. v. Fin. I t/b: A. Landstra.

Hoofd Fin. Administratie: W. E. van Put.

Inspectie Zwaar Materieel: M. Maas.

Inspectie Motorvoertuigen: A. P. Noorlander.

Scheepvaart.

Hoofd: W. P. A. Ditmar.

Onderhoofd: S. P. Meermans.

Ambtenaar Nautisch Econ. Zaken:

J. J. P. Leedeckerken.

Havenmeester 3e kl.: F. Bender — Hollandia.

Havenmeester 2e kl.: M. Groeneveld — Sorong.

Havenmeester 3e kl.: M. H. J. Vlaming — Sorong.

Havenmeester 3e kl.: B. D. Schipper — Biak.

Havenmeester 3e kl.: A. A. Th. van Ginkel.

— Manokwari.

Havenmeester 3e kl.: H. H. C. Albrecht — Steenkool.

Havenmeester 3e kl.: E. Tofohr — Merauke.

Bureau Luchtvaart.

Hoofd:

Inspecteur Burgerluchtvaart: W. J. Bloemkolk.

Hoofd Techn. Aangelegenheden: A. H. de Bijl.

B i a k — Luchthaven Mokmer.

Luchthavenmeester I: J. C. Smits.

Hoofd van het Hoofdstation van de

Luchtverkeersbeveiliging: A. M. Post.

H o l l a n d i a — Vliegveld Sentani.

dd. Luchthavenmeester: H. D. J. Rijnenberg.

M e r a u k e — Vliegveld Mopah.

dd. Luchthavenmeester: R. Paul.

S o r o n g — Vliegveld Jefman.

dd. Luchthavenmeester: P. T. C. Marcks.

M a n o k w a r i — Vliegveld Rendani

dd. Luchthavenmeester: M. E. Felix.

Meteorologisch en Geofysisch Bureau.

Hoofd: Ir. J. C. C. Vis.
Hoofd Klimatologie: T. B. Ridder.
Hoofd Weerdienst te Biak: Th. C. Koops.
Weerstations te: Hollandia (Sentani)
Biak (Mokmer)
Manokwari (Rendani)
Mapia
Sorong (Jefman)
Fakfak
Merauke (Mopah)
Tanah-Merah

Posterijen, Telegrafie en Telefonie, Bedrijf der

Hoofd: C. van der Burg.
Inspecteur t/b: E. A. Mehlbaum.
Hoofd Posterijen: B. J. ten Voorden.
Hoofd Technische Dienst: A. Zinn.
Hoofd Administratie: W. L. J. G. de Rochemont.
Chef 1ste radiosectie te Biak: A. Westerveld.

Post- en Telegraafkantoren:

Biak, Chef: L. W. de Vrede.
Hollandia, Chef: A. Gerrits.
Manokwari, Chef: W. Driessen.
Merauke, Chef: W. van der Kaa.
Sorong, Chef: J. F. van Horn.

Bijpost- en Telegraafkantoren:

Hollandia-Binnen, Hollandia-Noordwijk, Sorong-Doom.

Hulppost- en Telegraafkantoren:

Enarotali, Fak-Fak, Ifar, Kaimana, Kokonao, Ransiki, Sarmi, Sentani, Seroei, Tanah-Merah.

Elektriciteitswezen.

Hoofd: O. Tacoma.
Technisch Bedrijfsleider: P. W. Beekman.
Hoofd Administratie: K. Utermark.
Districtschef Hollandia: F. L. Labbé
(Hollandia-Binnen, Ifar, Merauke, Tanah-Merah).
Districtschef Manokwari: J. W. Corsel
(Biak, Manokwari, Sorong, Fakfak, Wisselmeren).

Gouvernements Werkplaatsen.

Hoofd Gouv. Werkplaatsen (tevens Hoofd Gouv. Werf Hollandia): A. M. F. Meertens.
Algemeen Bedrijfsleider: J. H. Timmer.
Hoofd Autowerkplaats Hollandia en Hollandia-Binnen: R. F. Schulze.
Hoofd Gouv. Werkplaats Biak: P. Sparreboom.
Hoofd Gouv. Werkplaats Manokwari: W. A. Sikman.
Hoofd Gouv. Werkplaats Merauke: W. Landman.

KANTOOR VOOR HET MIJNWEZEN.

Zetel: Hollandia

Wvd. Hoofd: Ir. I. WIECHERS.

Mijnningenieurs: Ir. C. J. A. Soutendam, Ir. F. A. Schippers.

DIENST VAN WATERSTAAT EN OPBOUW.

Zetel: Hollandia.

Directeur: Ir. I. WIECHERS.

Referendaris:

Administratie.

Hoofd Alg. en Fin. Administratie: H. Latuperissa,
Adm. v. Fin. I.

Waterstaat en Havenwezen.

Hoofd: Ir. C. J. E. Klencke, Hoofdingenieur.
Toegevoegd ingenieur: Ir. J. L. Jansma.

Deze afdeling is belast met de werkzaamheden betreffende: wegen en bruggen, vliegvelden, hydrometrische waarnemingen en opnemingen, assaineringen, groot materieel en havenwerken, waarbij belast met:

1. Havenbeheer:

J. H. F. Mondt, Middelb. Techn. Ambt. I, tevens Havenbeheerder Hollandia.

W. P. Cramm, Ambtenaar Havenbedrijf te Manokwari (toegevoegd aan de Havenmeester).

F. W. G. P. Steinert, Bedrijfsopziener I te Biak (toegevoegd aan de Havenmeester).

F. Wouters, Bedrijfsopziener te Merauke (toegevoegd aan de Havenmeester).

2. Hydrometrie:

Gebouwen en Stadsaanleg.

Hoofd: Ir. E. L. M. Berretty, Hoofdingenieur.
Toegevoegd ingenieur: Ir. J. L. Jansma.

Deze afdeling is belast met de werkzaamheden betreffende openbare gebouwen, woningen, bedrijfsgebouwen enz., de stadsaanleg en de werken die daarmede samenhangen, zoals afwatering riolering en waterleiding, echter met uitzondering van de wegen.

Ontwerp bureau.

Hoofd: Ing. J. Oele, Ingenieur I.

Dit bureau stelt de stadsplannen samen, verzorgt de architectonische, planologische en constructieve zijden van bijzondere objecten, voorts ressorteert hieronder de tekenzaal.

Uitvoering en Beheer.

Voor de uitvoering en het beheer is in elke afdeling een Residentie Waterstaatsdienst geformeerd, waarvan de ambtenaren zijn toegevoegd aan de betrokken Resident, die de werkzaamheden van de Waterstaatsdienst coördineert met die van andere diensten.

1. Residentie Waterstaatsdienst Hollandia te Hollandia:

Hoofd: Ir. D. W. Tarensken, Ingenieur I.
Toegevoegd Ingenieur: Ir. G. J. L. R. van den Heuvel.
Toegevoegd PIR: W. E. A. van Damme.
Toegevoegd MTA I: Th. G. Aerts.
Toegevoegde MTA's: D. A. Kapteyn, A. G. Portier, H. Petersen en L. J. Boiten.

Sectie-Chef Nieuwbouw: Ir. J. Ch. Brons, Ingenieur I.
Sectie-Chef Hollandia-Noordwijk: F. L. van den Steen, Hoofdopzichter.

Sectie-Chef Hollandia-Binnen: F. E. Dom, Hfdopzichter.

2. Residentie Waterstaatsdienst West Nieuw-Guinea te Manokwari.

Hoofd: Ir. J. S. R. Mullender, Ingenieur I.
Sectie-Chef Manokwari: H. Leeftang, Techn. Spec. I.
Sectie-Chef Sorong: Ir. P. W. Boshuizen, Ingenieur I.
Toegevoegd MTA: A. H. Wind.

3. Residentie Waterstaatsdienst Zuid Nieuw-Guinea te Merauke:

Hoofd: Ir. H. W. H. Weeda, Ingenieur.
Sectie-Chef Merauke: A. V. H. Sébo, Hoofdopzichter.

4. Residentie Waterstaatsdienst Geelvinkbaai te Biak:

Hoofd: H. Popken, Tech. Specialist I.
Toegevoegd MTA I: T. van Hemert.
Sectie-Chef Japen: N. Lutjeveld, Opzichter I te Seroei.

5. Residentie Waterstaatsdienst Fak-Fak te Fak-Fak.

Hoofd: G. H. F. van Suchtelen van de Haare, opz. I (wnd.).

Kadaster en Kartering.

Hoofd: J. A. A. Zeller, Insp. van Kadaster.

Bijzondere opname (Triangulatie, Kadastrering en Bijzondere Centrale Kaartering).

Hoofd: F. L. T. van der Weiden, Praktijk-landmeter.
Onderhoofd: H. Tinkelenberg, Hoofdtopograaf.

Kadastrale Administratie.

Hoofd: Mr. J. Cowan, referendaris.

Kaartenmagazijn en Reproductiebedrijf.

Hoofd: D. A. Tessensohn, Hoofdopnemer.

Ressortskantoor Hollandia.

Hoofd: A. A. van den Engh, Hoofd Ass. Landmeter.

Ressortskantoor Manokwari.

Hoofd: G. F. Ruitenbach, Hoofd Ass. Landmeter.

Ressortskantoor Merauke.

Hoofd: C. Reynsdorff, Assistent Landmeter I.

Noot.

Deze staat geeft de situatie weer per 1 APRIL 1956, met enkele wijzigingen die na 1 april hebben plaats gehad.

IMMIGRATIE

De thans vigerende regelingen betreffende de toelating en vestiging in Nederlands-Nieuw-Guinea vormen een complex van wetgeving dat berust op art. 6 van de Bewindsregeling Nieuw-Guinea, waardoor de voorschriften van het vroegere Nederlands-Indisch recht thans nog vrijwel onveranderd van kracht zijn gebleven. De voornaamste bepalingen zijn te vinden in het „Toelatingsbesluit” (N.I. Staatsblad 1916 Nr. 47), zoals dat is gewijzigd tot 27 december 1949, en laatstelijk aangevuld bij Algemene Maatregel van Bestuur van 8-9-1953, afgekondigd in het Gouvernementsblad van Nieuw-Guinea 1953 Nr. 47.

In grote trekken komen de voorschriften hierop neer, dat buiten Nieuw-Guinea geboortigen — ook Nederlanders — niet zonder meer het recht hebben Nieuw-Guinea binnen te komen en zich daar op te houden. Dit recht verkrijgt men door een schriftelijke vergunning, afgegeven door daartoe bevoegde instanties. Buiten Nederlands-Nieuw-Guinea verblijvende personen moeten zich om een dergelijke vergunning te bekomen vóór de aanvang van de reis wenden tot een Nederlands Gezantschap of Consulaire post, dan wel tot het Ministerie van Overzese Rijksdelen (Directie Nieuw-Guinea) te 's-Gravenhage, indien ze in Nederland verblijven (inreisvergunning).

Van de verblijfsvergunningen — de z.g. immigratiepapieren — bestaan verschillende typen:

- a. vergunning tot ontschepping;
- b. toelatingskaart;
- c. vergunning tot vestiging.

De bepalingen van het Toelatingsbesluit gelden niet voor enkele groepen van personen, waaronder de van landwege uitgezonden personen en hun gezinnen. Laatstgenoemden kunnen onmiddellijk nadat zij hun hoofdverblijf in Nieuw-Guinea hebben gevestigd, een „verklaring van ingezetenschap” aanvragen.

- a. De vergunning tot ontschepping wordt aan boord dan wel direct na landing per vliegtuig uitgereikt en is (voorlopig) kosteloos. Zij heeft als regel een beperkte geldigheidsduur, die alleen het verblijf dekt voor de tijd, nodig om een toelatingskaart te verkrijgen, dan wel om na een verblijf van beperkte datum het land weer te verlaten.

De ontschepping van uit het buitenland komende personen, waarop het Toelatingsbesluit van toepassing is, maar alleen plaats hebben in door de Gouverneur aangewezen havens, welke zijn: de zeehavens Sorong en Hollandia en de luchthavens Biak, Hollandia en Sorong. Als ontschepings-ambtenaren treden als regel op de door het Hoofd van Plaatselijk Bestuur in de ontschepingshaven daartoe aangewezen inspecteurs van politie. De Hoofden van Plaatselijk Bestuur zijn behalve ontschepingsambtenaar tevens Hoofd van het Immigratiekantoor voor het ressort waarover zij het bestuur voeren.

- b. De toelatingskaart wordt, tenzij anders wordt bepaald, dadelijk na de ontschepping aangevraagd bij het Hoofd van het Immigratiekantoor aangewezen door de ontschepingsambtenaar, tegen afgifte van de vergunning tot ontschepping.

Vergunning tot ontschepping c.q. toelatingskaart worden geweigerd aan hen:

1. van wie blijkt dat zij krankzinnig, idioot of lijdend zijn aan een besmettelijke ziekte, die geacht wordt gevaar op te leveren voor de samenleving;
2. die tengevolge van hun lichamelijke toestand waarschijnlijk armlastig zullen worden;

3. die van het plegen of bevorderen van ontucht hun beroep maken of die wegens een misdrijf zijn veroordeeld in een land waarmee een uitleveringsverdrag werd gesloten, of die geacht worden gevaar op te leveren voor de openbare orde en rust;
4. die, vreemdeling zijnde, zich niet door een voor de reis naar Nederlands-Nieuw-Guinea gevisieerd en geldig paspoort kunnen legitimeren.

De vergunning tot ontschepping c.q. de toelatingskaart kan worden geweigerd aan vreemdelingen, van wie niet vaststaat dat zij naar hun land van geboorte of herkomst kunnen terugkeren. Zij kan ook worden geweigerd, of aan voorwaarden verbonden, aan hen wier tegenwoordigheid schadelijk wordt geacht voor de belangen der inheemse bevolking.

Tenslotte is bij Algemene Maatregel van Bestuur van 8 september 1953, afgekondigd in Gouvernementsblad 1953 Nr. 47, in verband met de beperkte huisvestingsgelegenheid en de voedselsituatie in Nieuw-Guinea, voor een tijdvak van 5 jaren bepaald, dat aan Nederlanders en vreemdelingen de vergunning tot ontschepping kan worden geweigerd indien niet vooraf vaststaat, dat betrokkene een maatschappelijke werkring wacht en dat woongelegenheden voor hem beschikbaar is. De Gouverneur kan in verband hiermede de nodige voorwaarden stellen. Dit is de z.g. inreisvergunning aan te vragen voor vertrek naar Nieuw-Guinea.

De toelatingskaart geeft de houder het recht zich 2 jaar in Nieuw-Guinea op te houden. Deze termijn kan eenmaal met twee jaar en daarna nog éénmaal met zes jaar verlengd worden, welke verlenging aangevraagd dient te worden bij het Hoofd van Plaatselijk Bestuur, tevens Hoofd van het Immigratiekantoor van de onderafdeling, waarbinnen de woonplaats van de aanvrager is gelegen. De verlenging kan geweigerd worden op dezelfde gronden, die tot een weigering van ontschepping of van eerste toelating aanleiding kunnen zijn.

- c. Na afloop van de tweede verlenging, dus na 10 jaar verblijf in Nieuw-Guinea, kan een vergunning tot vestiging worden aangevraagd, welke van onbeperkte duur is. Eerst door het bezit hiervan is betrokkene gevestigd in de zin van art. 6 lid 2 der Bewindsregeling en wordt hij daardoor tevens „ingezetene” van Nederlands-Nieuw-Guinea. Om dat aan te tonen kan hij daarna ook een „verklaring van ingezetenschap” aanvragen, welke verklaring, zoals reeds gemeld, door uitgezonden landsdienaren onmiddellijk kan worden aangevraagd na hun vestiging in Nederland-Nieuw-Guinea.

De bepalingen van het Toelatingsbesluit zijn niet toepasselijk op hen, die hun zeereis niet in Nieuw-Guinea beëindigen, voor zover zij zich gedurende hun verblijf in Nederlands-Nieuw-Guinea gedragen naar de wetten des lands.

De toelatingskaart verliest de geldigheid wanneer men uit Nieuw-Guinea vertrekt, tenzij van het vertrek vooraf is kennisgegeven blijkens een daarop door het Hoofd van het Immigratiekantoor gestelde aantekening en het verblijf buitenslands niet langer dan een jaar duurt.

Tenslotte dient nog te worden vermeld, dat de Gouverneur van de bepalingen van het Toelatingsbesluit dispensatie kan verlenen.

Toelichting:

T.O. = Toelatingsordonnantie.
T.B. = Toelatingsbesluit.
G.B. = Gouvernementsblad.

T.B. 17

T.O. 2

T.B. 3 (1) (2)

GB. 1950 nr. 20 jt. 25

GB. 1950 nr. 20

T.B. 4 (1)

T.B. 1 (3)

T.B. 1 (3)

T.B. 4 (2)

T.B. 4 (2)

T.B. 1 (4)

T.B. 4 (3)

G.B. 1953 nr.

T.B. 6

T.B. 11

T.O. 2

T.B. 17 (e)

T.B. 18

T.B. 6 (3)

T.B. 19

WEGEN EN WEGVERKEER

Voor de openlegging en ontwikkeling van een land zijn wegen onmisbaar. Daar waar men wegen ziet verschijnen, is dat een bewijs dat de ontwikkeling van dat land toch al minstens enigermate in gang is gekomen, of dat er althans in ruime mate onderzoek naar de mogelijkheden van het gebied heeft plaatsgehad. Want men legt nu eenmaal geen wegen aan zonder reden en zonder doel, zonder dat zij economisch verantwoord zijn; de fantasie van hen die met de liniaal wegen projecteren door volkomen terra incognita krijgt weinig kans op verwezenlijking.

Voor de oorlog waren er in heel Nieuw-Guinea slechts weinige kilometers weg, uitsluitend van lokaal belang. De oorlogsoperaties maakten op de gewoonlijk zeer uitgestrekte bases een groot wegennet noodzakelijk en dit werd dan ook, in spreekwoordelijk geworden Amerikaanse stijl aangelegd. Wat daarvan in de na-oorlogse periode nodig bleek, werd onderhouden.

In Hollandia is zodoende ongeveer 80 km autoweg in bruik gebleven, thans grotendeels geasfalteerd. Als gevolg van de bouw van nieuwe stadsgedeelten worden er nog regelmatig stukken weg aan het net toegevoegd.

In Biak is van het uitgebreide wegenstelsel het belangrijkste deel, rond 25 km, onderhouden.

Manokwari had reeds voor de oorlog enige weggedeelten, doch het net werd door de Japanse bezetting aanzienlijk uitgebreid en thans wordt daarvan ongeveer 50 km gebruikt en onderhouden.

Merauke is er door de oorlog rijker op geworden: een weg van enige kilometers naar het voor operationele doeleinden aangelegde vliegveld is de blijvende aanwinst.

De olie ging na de oorlog op enige terreinen over tot

exploitatie, terwijl het centrum te Sorong aanzienlijk werd uitgebreid. In het centrum zelf is een uitgebreid wegennet, terwijl er van Sorong naar Klamono onder uiterst moeilijke omstandigheden een weg langs de pijplijn werd aangelegd. In totaal is er hier ongeveer 80 km autoweg, terwijl er in het gebied van Steenkool, deels langs de pijplijn gelegen, rond 60 km weg is en een decauville-spoor over ruim 10 km, gelegd op betonnen jukkenbogen dwars door het moeras.

Van overheidswege werd een jeepweg aangelegd tussen het Sentanimeer en Genjem, terwijl een jeepweg in aanleg is tussen Teminaboean en Ajamaroe.

Tenslotte is er een weg van 14 km aangelegd van het onlangs gereed gekomen vliegveld bij Kaimana naar deze plaats. In het tracé werd een brug gebouwd over de Air Tiba van 157 m lengte, terwijl door het moeras een stenen strekdam van 200 m werd gelegd.

Er is nog geen behoefte aan wegen tussen de grote centra, zoals b.v. de nogal eens gepropageerde weg tussen Sorong en Manokwari, een afstand van ruim 300 km in rechte lijn. Tussen deze beide plaatsen voorziet zeevervoer voorlopig in alle behoeften en is aanzienlijk goedkoper dan asvervoer.

Men kan zeer zeker wel deze — en mogelijk andere wegen — in de toekomst geprojecteerd zien, maar dan als een verbinding van, nog te zoeken, economische projecten. Het is zeer wel mogelijk dat een onderzoek van de Kebarvlakte en omgeving zal aantonen, dat een weg van deze vlakte naar Manokwari verantwoord is. „Als” de meer westelijk, dus in de richting Sorong gelegen terreinen ook zulke perspectieven boden, zou ook daar een weg verantwoord zijn en zou een verbinding tussen deze twee productiegebieden de verbinding tussen Manokwari en Sorong completeren.

Moeizaam transport.

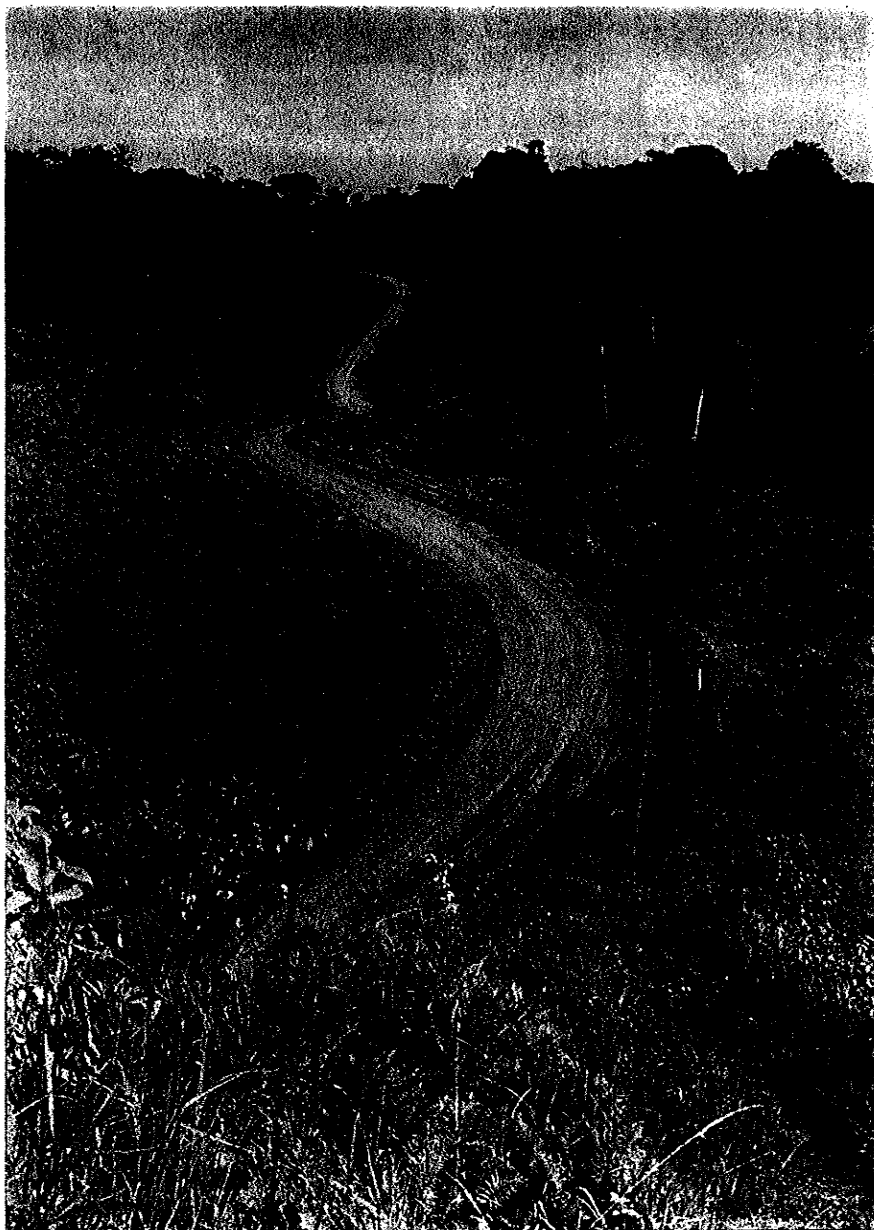
Weg van Steenkool
naar Temboeni

Zolang het eerste economische project langs deze lijn nog niet met redelijke zekerheid is vastgesteld, heeft het weinig zin zich in soortgelijke fantasieën te verdiepen. Men vergeet maar al te gemakkelijk, dat wegen onderhoud vereisen en dat deze druk op het toch al niet grote arbeidsreservoir verantwoord moet zijn door de waarde, die zo'n weg behoort te hebben voor de productie.

Het ligt voor de hand dat vroeger bij gebrek aan wegen, geschikt voor asvervoer, het landtransport te voet plaats had. Koelietransporten op grote schaal, voor aproviandering van binnenlandposten, waren toen dan ook regel.

Wanneer er (nog) geen vliegveld is aangelegd, worden thans dergelijke posten geregeld van hetn odige voorzien door middel van vliegtuigdropping.

Het moderne transport is grotendeels gemotoriseerd. Men kan in Merauke echter nog de voor de oorlog door de Javaanse kolonisten geïmporteerde ossekarren vinden, terwijl paardentransport — in het zadel, voor de kar of soms voor de dogcar — er ook nog algemeen is. De statistiek geeft een overzicht van de in Nieuw-Guinea aanwezige motorvoertuigen (ultimo 1955).

AANWEZIGE MOTORRIJTUIGEN IN 1955

	Autobussen		Vrachtauto's		Personenauto's		Motorrijwielen		Tractoren	
	Gouv.	Part.	Gouv.	Part.	Gouv.	Part.	Gouv.	Part.	Gouv.	Part.
Hollandia	17	24	68	222	129	371	50	420	31	8
Geelvinkbaai	—	4	35	39	22	38	12	56	11	1
West Nieuw-Guinea	—	8	23	212	28	125	10	247	23	83
Fak-Fak	—	—	3	—	—	—	1	—	4	—
Zuid Nieuw-Guinea	—	—	11	17	11	12	7	27	3	2
Totaal	17	36	140	490	190	546	80	750	72	94

SCHEEPVAART

In de wereld vormde Nieuw-Guinea lang een achterhoek waarvoor weinig of geen interesse bestond en die economisch in 't geheel geen belang had. Het is dan ook volkomen begrijpelijk, dat het land niet in het wereldverkeer werd opgenomen, noch door de scheepvaart, noch door de luchtvaart: commercieel bestond er niet de minste reden toe. De verbindingen die het had, dankten hun bestaan slechts aan bestuursbemoedigen, aan de noodzaak en de plicht van elke regering haar zorgen uit te strekken over het land en het volk, waarover zij gesteld is, ongeacht de commerciële waarde ervan.

Ook thans zijn verschillende der bestaande verbindingen slechts mogelijk dank zij de personele en materiële behoeften van de overheid, dienen vele transporten alleen de bestuursvoering, zonder dat zij direct ten goede komen aan of rechtstreeks gericht zijn op de produktieve bedrijvigheid. Uiteraard is de activiteit der overheid er wel degelijk op gericht op korter of langer termijn die verbindingen commercieel verantwoord te doen zijn, doch gezien het beginstadium der ontwikkeling, waarin dit gebied verkeert, zal dat doel niet spoedig bereikt kunnen worden.

Een ieder, zowel overheid als particulier, die iets in dit land entameert, zal zich een beeld moeten vormen van een verder gelegen toekomst en die visie zal zijn beleid moeten bepalen.

Zonder aan- en afvoer is in een land als Nieuw-Guinea zelfs geen begin van economische ontplooiing mogelijk en daarom geldt juist voor de scheepvaart, dat zij op een te verwachten ontwikkeling vooruit moet lopen. Aangezien er

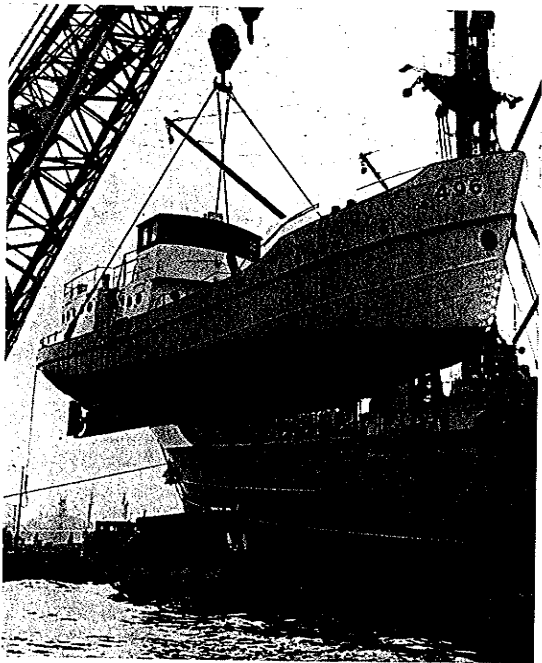
uiteraard velerlei onzekere factoren in die ontwikkeling zijn, zal de beslissing, vooral waar het betreft kostbare haveninstallaties, dikwijls slechts afgedwongen worden door de noodzaak, ogenblikkelijk nodige en minimum voorzieningen te treffen.

De grote vaart.

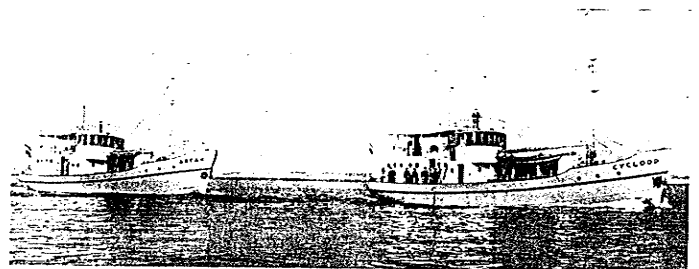
Voor de ontwikkeling zijn de interne en de externe verbindingen even noodzakelijk, doch beide vielen zij plotseling weg bij de soevereiniteitsoverdracht. Weliswaar ligt Nieuw-Guinea gunstig ten opzichte van vele wereldmarkten — zij het niet ten opzichte van Europa — en zijn er verschillende oceaanelijnen die het op relatief geringe afstand passeren, maar zolang dit land nog zo geringe produktie heeft, is de vereiste deviatie voor de betrokken maatschappijen commercieel niet verantwoord. Bovendien ligt het voor de hand dat Nieuw-Guinea zich voor zijn behoeften allereerst oriënteert op Nederland en het zijn dan ook de Stoomvaart Maatschappij „Nederland” en de Koninklijke Rotterdamse Lloyd, welke die verbinding hebben gelegd, momenteel met vierwelijkse afvaarten.

Op de uitreis varen de schepen via het Suezkanaal, Rode Zeehavens, Colombo, Strait Settlementshavens en Brits Noord Borneohavens naar de havens van Nederlands-Nieuw-Guinea en varen met retourlading uit Indonesië thuis.

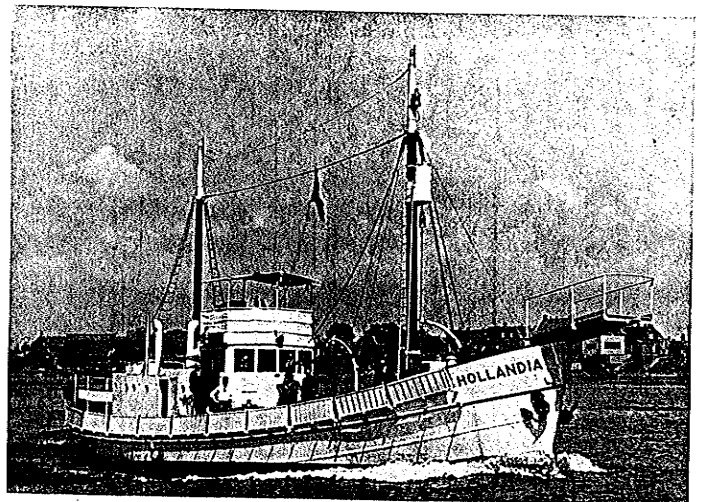
De Koninklijke Paketvaart Maatschappij, die vóór de soevereiniteitsoverdracht Nieuw-Guinea bediende onder het Groot Archipel Contract, heeft inmiddels met de overheid een „gentleman agreement” aangegaan. Ze vaart thans een

Motorkustvrachtboot.

Kustvaarders.

Tonijnjager.

lijn die begint in Singapore, wel Timor Dilly (Portugees), maar geen Indonesische havens aanloopt, om na aankomst in Sorong een aantal kusttrajecten te bevaren (zie het schema op pag. 45). De maatschappij verzorgt aldus de kustvaart doch vormt tevens een verbinding van Nieuw-Guinea met de Zuid-Oost-Aziatische havens.

De Koninklijke Java China Paketvaart Lijnen N.V. (Royal Interocean Lines) heeft de Zuid Pacific Lijn geopend en vaart thans met de schepen „Sigli”, „Sibigo” en „Sinabang” een ongeveer vierwekelijkse dienst van Melbourne en Sydney via de Nieuw-Guinea-havens, langs Sandakan (Borneo) naar Bangkok. De retourweg loopt via Singapore en Indonesië-havens naar Melbourne. Zoals men ziet worden de havens in Australisch Nieuw-Guinea niet aangelopen en bijgevolg is er tot op heden geen enkele regelmatige rechtstreekse verbinding tussen Nederlands- en Australisch Nieuw-Guinea.

De oliehavens Sorong en Steenkool worden één à tweemaal per maand aangelopen door buitenlandse tankers voor het afvoeren van ruwe olie (gemiddeld circa 30.000 ton per maand uit elk dezer havens). Schepen van de Anglo Saxon Petrol Company bezoeken Hollandia, Biak, Manokwari, Sorong en Steenkool regelmatig voor de levering van oliederivaten uit Singapore.

In de tweede helft van 1955, nadat de olieopslag in bulk te Biak gereed was gekomen, verzorgde een speciaal daarvoor ingerichte K.P.M.-coaster de aflevering van genoemde oliederivaten in alle plaatsen van Nederlands-Nieuw-Guinea, Merauke inclusief.

In BIAK zijn 7 tanks, te weten:

1	tank	van	1220	ton	voor	bunker	van	HSD,
1	„	„	„	„	„	„	„	autobenzine,
2	„	„	„	„	„	„	„	vliegbenzine 100/130 octaan,
1	„	„	„	„	„	„	„	vliegbenzine 115/145 octaan,
1	„	„	„	„	„	„	„	bunker van dieselfuel,
1	„	„	„	„	„	„	„	de Koninklijke Marine van 7275 ton voor fueloil (stookolie).

Het lossen en laden geschiedt op het westelijk gedeelte van de grote handelssteiger.

HOLLANDIA is geen bunkerhaven.

Er zijn 4 tanks aan de westzijde der Imbibai, te weten:

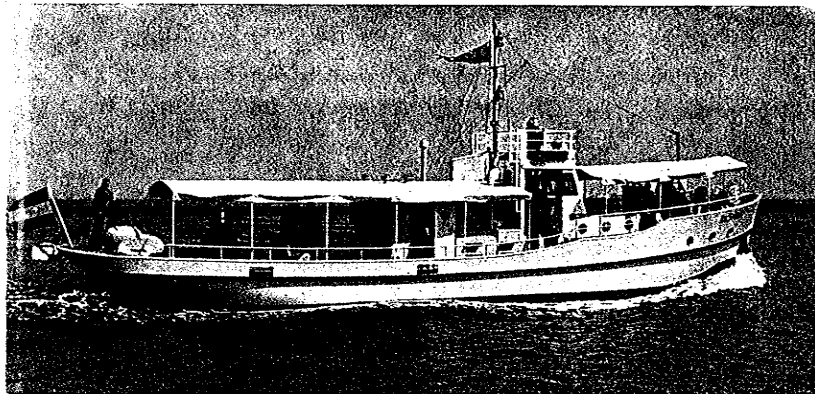
2	tanks	van	2170	ton	voor	HSD,
1	tank	„	2880	„	„	autobenzine,
1	„	„	1220	„	„	petroleum.

De olieopslag in bulk is bedoeld om in drums gedistribueerd te worden tevens voor plaatselijk gebruik. Het lossen geschiedt in de Imbibai, waar het schip in de laag gemeerd ligt via een drijvende pijpleiding. De eerste tanker arriveerde op 30 december 1955.

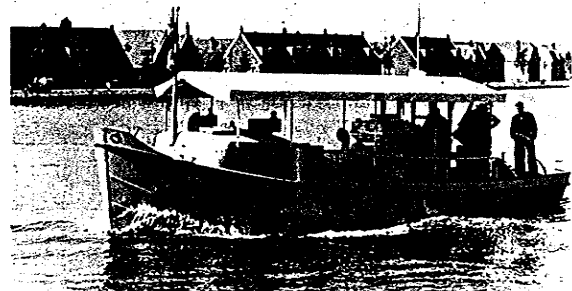
Te SORONG is een tank van 7000 ton in aanbouw voor fueloil. Bovengenoemde tanks met uitzondering van die van de Koninklijke Marine zijn eigendom van „Shell Nieuw Guinea N.V.”

Kustvaart

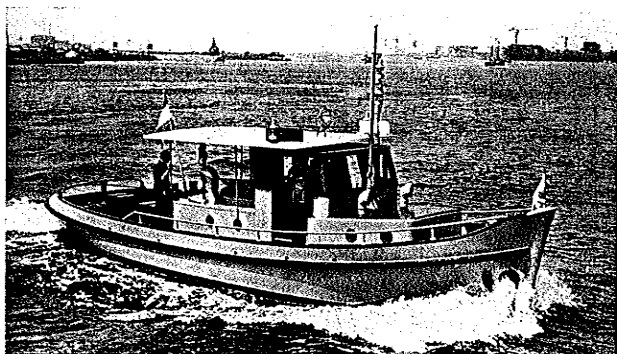
De kustvaart is in een beginnend land als Nieuw-Guinea uiteraard van het grootste belang, niet alleen voor de bestuursvoering, die zonder haar praktisch ondoenlijk zou zijn, maar evenzeer voor de economische ontplooiing. Dit geldt nog bijzonder voor die gebieden, waar men het oog gericht

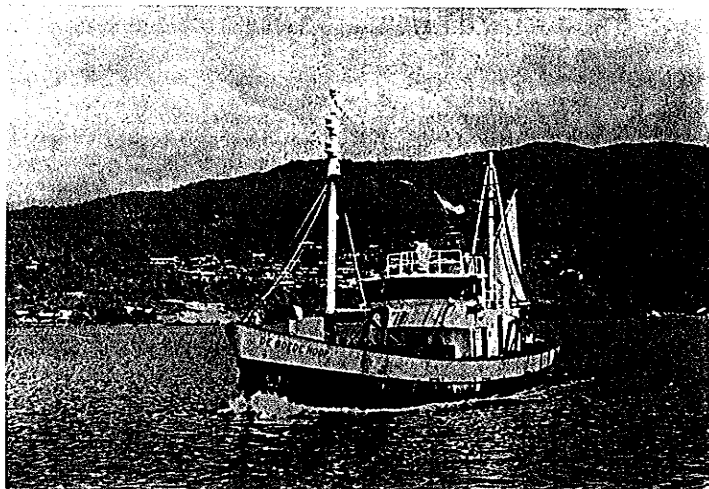
Patrouillevaartuig.

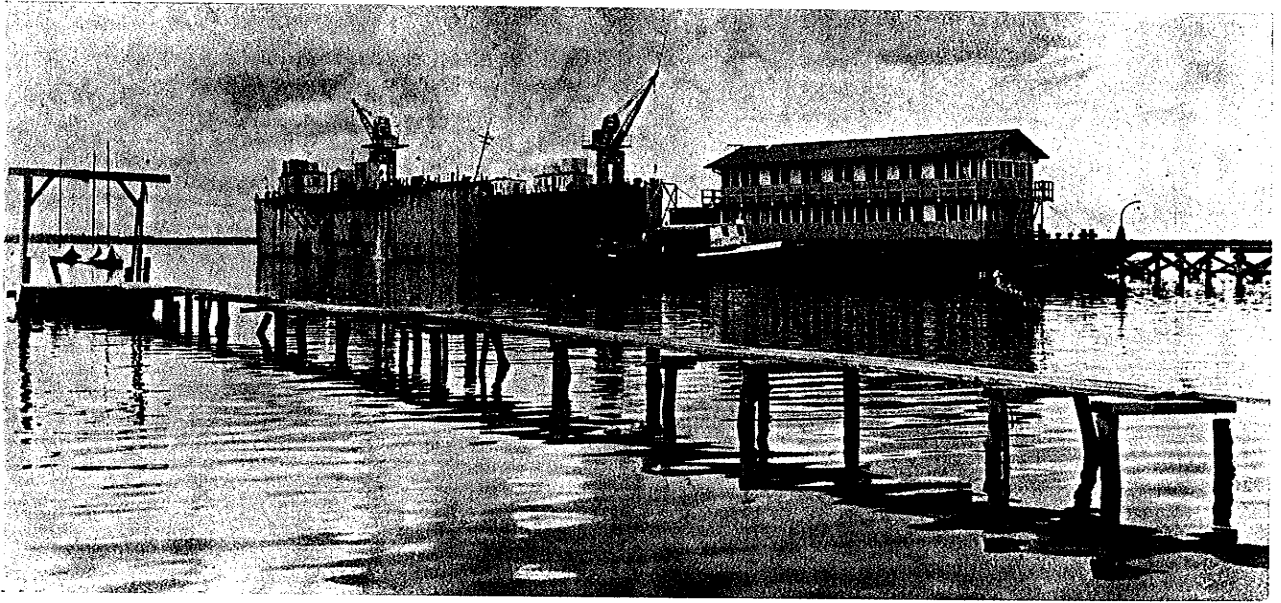

De trawlkotter „De Goede Hoop” in de baai van Hollandia.

Loodsboot.

N.N.G.P.M.-droogdok te Sorong.

op de export van bevolkingsprodukten: wanneer men de eerste ton lading niet afhaalt, wordt de volgende nooit geproduceerd. Dit betekent dat er gevaren moet worden en dat men niet moet zien naar momentele rendabiliteit maar naar mogelijkheden in de toekomst.

Daaruit volgt eveneens dat de kustvaart in de huidige fase geen florissant bestaan zal kunnen leiden. De vrachtprijzen moeten zodanig zijn, dat het voor de producent en tussenhandelaar aantrekkelijk blijft te produceren en af te schepen, zodat subsidiëring noodzakelijk is.

Als bijzonder ongunstige omstandigheid geldt daarbij nog, dat voor een kustvaart de af te leggen afstanden rijkelijk groot zijn en dat gevaren moet worden, niet op rustige binnenzeeën maar grotendeels op de oceaan of, zoals in Zuid Nieuw-Guinea, op een althans in elke ongunstige moesson zeer onstuimige zee. Frequentie en regelmaat zijn echter van primair belang, men mag niet wachten op mooi weer en daarom zijn de kustvaarders gebonden aan een minimum tonnage en machinevermogen en aan een extra sterke constructie, een uitvoering die niet altijd evenredig is aan het lading-aanbod en die daarom de exploitatiekosten per ladingeenheid uitzonderlijk hoog maakt. Hoe duur de kustvaart is kan men duidelijk gedemonstreerd zien in de coastertarieven op pag. 41.

De K.P.M. vaart met grote schepen tot 2200 ton en daarom is de minimumlading, vereist voor deviatie van de gewone route vrij hoog, terwijl zij bovendien vele kleinere plaatsjes wegens te grote diepgang niet kan aanlopen. Terwijl de K.P.M. fungeert als feeder voor de oceanvaart, fungeren de coasters mede als feeders voor de K.P.M. en hun vaarschema is dan ook geheel aangepast aan de dienstregeling van de K.P.M.

De coasters zijn scheepjes van 89 brt met 55 ton laadvermogen en een 120 pk Diesel. Zij varen thans in particulier bedrijf, doch geheel met overheidssteun.

Tot de locale vaart behoort ook nog het varende materieel der N.N.G.P.M., bestaande uit 118 vaartuigen met totaal 8066 brt.

Wetgeving.

De Scheepvaart hier te lande is gebonden aan alle in het voormalig Nederlands-Indië vigerende wettelijke bepalingen, welke zijn verzameld in het door het Departement van Scheepvaart uitgegeven boekwerk: „Verordeningen en bepalingen betrekking hebbende op de Scheepvaart in Nederlandsch-Indië”, deel I A, I B en I C (Staatsdrukkerij- en uitgeverijbedrijf 's-Gravenhage 1949).

Ten aanzien van het schepentoezicht op in Nederland teboekgestelde schepen, dat uitgeoefend wordt namens de Inspecteur Generaal voor de Scheepvaart, gelden alle wette-

lijke bepalingen opgenomen in de Nederlandse Schepenwet en het Nederlandse Schepenbesluit 1952.

Reparatie-mogelijkheden.

De sleephelling te Merauke is geschikt om schepen tot 100 ton met een maximum diepgang van 2.5 m op te trekken.

De sleephelling Karim te Sorong is thans alleen nog geschikt om schepen op te trekken tot 30 ton met een maximum diepgang van 1 3/4 m. De helling wordt verlengd en gerepareerd, terwijl nieuwe hellingwagens in Nederland zijn besteld. De sleephelling in Manokwari is nog niet gereed, in 1956 zullen naar verwachting schepen van 50 ton kunnen worden drooggezet.

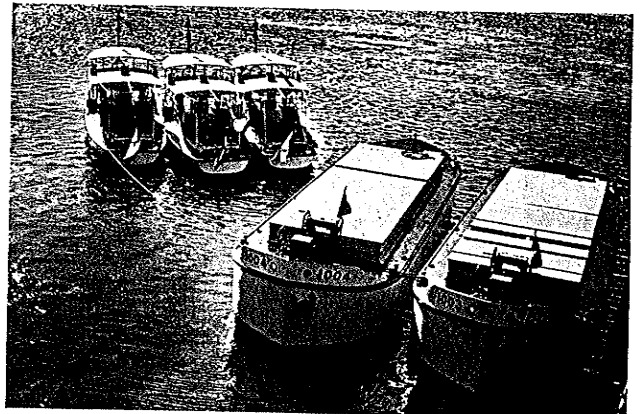
Opname.

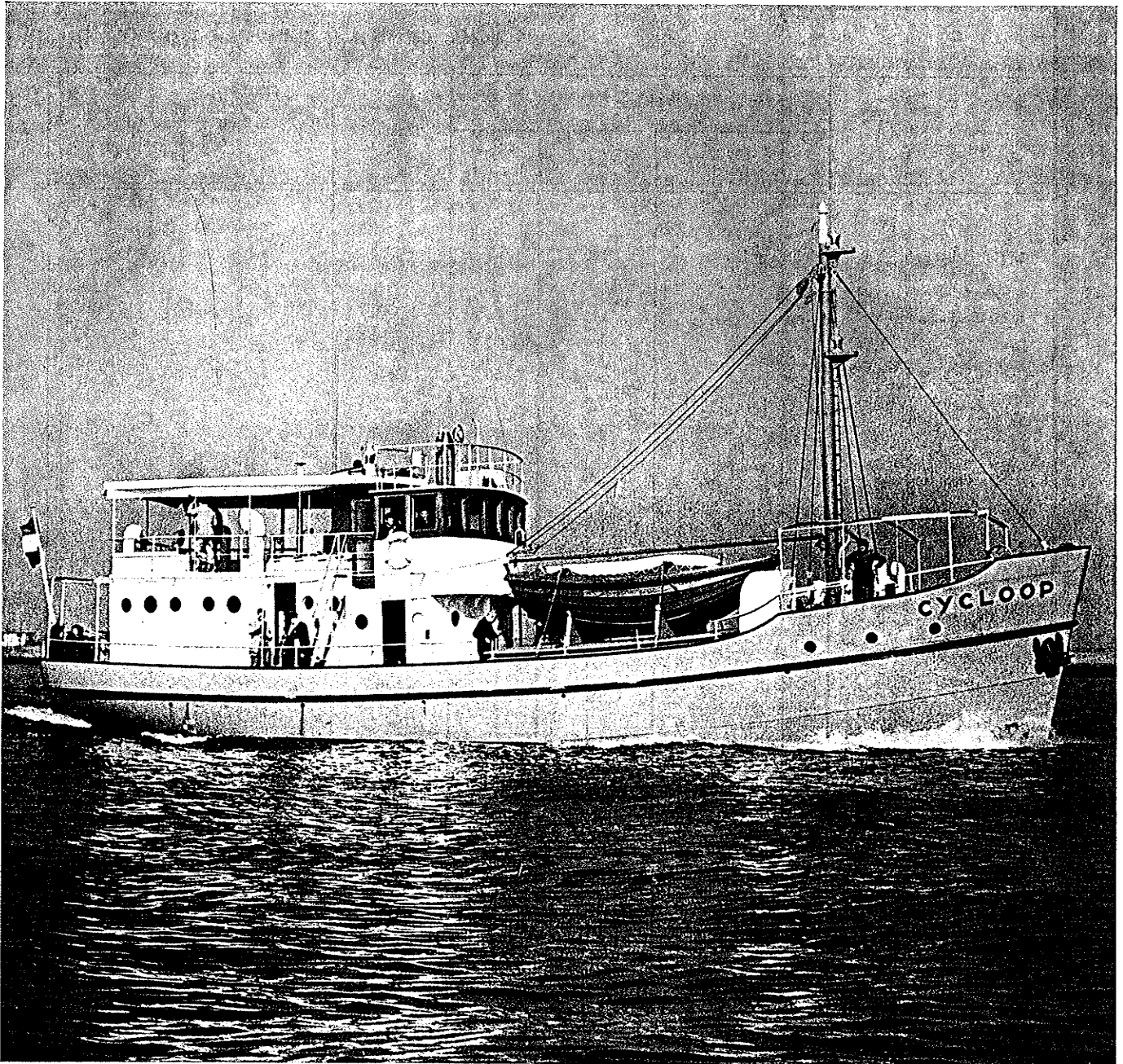
Het opnamewerk bezuiden Straat Sele en aangrenzende zeegebieden is nog aan de gang.

Bij het dregwerk werden veel riffen gevonden, waarvan de gevaarlijkste door het opnemingsvaartuig Hr. Ms. „Luymes” door middel van springstoffen werden uitgediept.

In 1955 maakte Hr. Ms. „Luymes” detailopnamen van de rede van Sarmi, enige plaatsen in de Geelvinkbaai, de Meraukerivier, de Flamingobaai en de mond van de Koembe en zal in 1956 haar opnamen in de Mac Cluer- en Wasian-Golf voortzetten.

Dit jaar zal Hr. Ms. „Snellius” opnamen verrichten in de Arafoerazee en in het zuid-westen van Nederlands-Nieuw-Guinea, waarbij gebruik zal worden gemaakt van nog op te stellen Decca-stations, welke een nauwkeurige plaatsbepaling ver uit het zicht van land garanderen.

N.V. Scheepsbouwwerf

„DE HOOP“

Hardinxveld (Holland)

Overzicht der havenfaciliteiten

	Steiger			Toestand	In 1955 gebruikt voor aanleggen van	Opsla van d waterk: Overde m ²
	type constructie	lengte m	min-diepte ft.			
I. Hollandiahaven	houten palen	110	20	redelijk	zeeschepen tot ca. 3000 BRT	1700
I. Hollandiahaven	idem	141.50	32	goed	tot 10000 BRT	2980 *)
„Oliedok” °	idem	46.50	20	idem	tot 3000 BRT	700
„Werfsteiger”	idem	100	20	slecht	idem	—
II. Biak	idem	245.00	35	redelijk	tot ca. 8000 BRT	1100
III. Manokwari	stenen pier met gebetonnerde pl. Voor de permanering v/d pier voor kadelading (lossing) werd een bestelling van stalen damwandmateriaal geplaatst.	15.00	8	niet voldoende; wordt geheel vernieuwd	Sloepen e.a. kleine vaartuigen, Higginsboot, Gouv. Coasters e.d.	430
IV. Sorong Doom	houten palen	20.00	13	redelijk voor licht stukgoederenverkeer	sloepen, lichters e.a. kleine vaartuigen Higgingsboten e.d.	560
Sorong N.N.G.P.M. Oceaansteiger	stalen en houten palen	133	30	goed	zeeschepen tot 10.000 BRT.	5000
Oliesteiger N.N.G.P.M.	houten palen	18	39	goed	olietankers tot 30.000 BRT.	—
Coastersteiger N.N.G.P.M.	idem	40	25	nieuw	N.N.G.P.M. schepen	—
V. Merauke	houten palen ijzeren schroefpalen	40.00	18	slecht	zeeschepen tot 2800 BRT.	700
	houten dek	3 terrassen	3	goed	sloepen, prauwen en Gouv. coasters	500
VI. Fak-Fak	houten palen	13.00	7	redelijk	idem	117
VII. Sarmi	houten palen	10.00	4	redelijk	idem	150
VIII. Inanwatan	idem	15.00	15	idem	idem	36
IX. Klamono N.N.G.P.M.	stalen pijpen	11.50	17	idem	N.N.G.P.M. schepen	—
X. Steenkool N.N.G.P.M.	betonnen palen betonnen dek	110	27	nieuw	tot 3000 BRT.	—
XI. Moetoeri oliesteiger	stalen pijpen	18	45	goed	olietankers tot 30.000 BRT.	—

Nederlands-Nieuw-Guinea op ultimo 1955

Opslag van de waterkant Open m ²	Zoet-water cap.	Meer-boeien	Meer- en sleepboten	Overige hulpmiddelen	Opmerkingen
800	20 t/u	— °°	één sleepboot 150 pk v. d. Havendirectie; 1 kleine sleepboot 40 pk en één loods- en meerboot v. Afd. Scheepvaart	1 kraanponton hefverm. 15 t. en nuttige last 60 t. Nieuwe voorzieningen m.b.t. kranen zijn in bestelling. Forklift, steek en platte wagens vnl. van particuliere maatschappijen.	°) transito loods
1000	20 „	1			°°) boei v. d. Imbibaaï
2300	10 „	—	—	—	Emplacement „Oliedok” in gebruik b.d. B.P.M. °) olieverstrekingscapaciteit 15 t/u
—	10 „	—	—	—	„Werfsteiger” vnl. voor vaartuigen v. d. Afd. Scheepvaart en reparaties.
4800	20 „	3	—	rijdende kranen, div. steek- en platte wagens en opleggers v. d. Gouv. Werkpl.	—
580	5 „	—	—	één self-propelled ponton nuttige last 40 ton, lorriebaan op de pier 3 zolderbakken à 80 ton, 1 sleepboot 80 PK, 1 motorbootvlet.	te allen tijde goede veilige ligging voor de schepen (grootste) in de baai op ca. 300 m van de pier.
4000	—	—	één sleepboot en één loodsboot en meerboot van de Afd. Sch. één sleepboot 160 PK van het Boswezen.	lichters KPM en Afd. Sch. totaal capaciteit ca. 400 t.	—
4000	20 „	2	1 loods- en sleepboot 5 motorsleepboten	1 vaste kraan, 2 ton hefvermogen, diverse drijvende kranen elk 1270 m ³ en hefvermogen max. 30 ton.	40 m rust op stalen pijpen; in 1956 zal nogmaals 40 m hiervan worden voorzien.
—	20 „	2	3 Holland launches	1 drijvend dok voor schepen tot 750 ton.	—
—	20 „	—	—	—	meerpalen aanwezig.
700	p. dag 100 ton	—	één meerboot	—	meren van schepen dient met voorzichtigheid te geschieden.
—	—	—	—	lorriebaan met steiger naar achter liggende loodsen	—
100	—	—	—	—	—
800	—	—	—	—	—
360	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	Meerpalen aanwezig
—	20 „	—	—	1 vaste 20 ton kraan	—
—	—	—	1 sleepboot 2 Holland launches	1 slangenmast, 1 ton	aanwezig 4 stalen ducdalven en 3 houten meerstoelen.

Leidraad ten behoeve van de berekening der vervoerstarieven van de coasters

A. RICHTVRACHT.

De richtvracht is f 0,16 per ton/zeemijl.
 Voorbeeld: De afstand in zeemijlen van plaats A naar B = 80 zeemijlen.
 De richtvracht is dus $80 \times f$ 0,16 = f 12,80.

B. VRACHTCOEFFICIENTEN.

De vrachtcoëfficiënten houden o.m. in de vrachtwarde van het product. Ter vereenvoudiging zijn de produkten verdeeld in vier kolommen, t.w.:

- A — noodzakelijke levensbehoeften;
- B — bevolkingsprodukten;
- C — luxe artikelen;
- D — bijzondere goederen.

Coëfficiënten:

A.	0.8	B.	1.1
rijst		glaswerken	
zout (consumptie)		aardewerk	
suiker		garens	
vis (gerookt)		manufacturen	
vislijn		huish. artikelen	
vetten (braad en bak)		kramerijen	
meelproducten		bevolkingsproducten	
thee/koffie		toiletzeep	
melk		eieren/sppek	
lawang (bast/olie)		conserven in blik	
geneesmiddelen		speelgoed	
veevoeder		vis (verse) en groenten	
waszeep		aardappelen	
massoobast		glasruiten	
petroleum		toiletartikelen	
meubilair		gereedschappen	
lege drums, blikken en flessen		werktuigen	
bagage		zout	
		hout (bezaagd, ruw en bekapt)	
		vlees	
		fiets- en autobanden	
		bouwmaterialen	
		bier	
		niet alcoh. dranken	
		verfwaren	
		touwwerk	
		sago	

C.	1.25	D.	2.5
rookartikelen		benzine	
lederwaren en schoenen		rottan	
mode- en rubberartikelen		crocs	
spiegels			
electr. artikelen			
motoren (olie en electr.)			
kaarsen			
alum. artikelen			
emaille waren			
machines			
brandstoffen en smecroliën			
gevaarlijke- en brandbare art.			
accu's, radio's, frigidaires			
papier			
stroo, boter/kaas			
schrijfbehoeften/boekwerken			
rijwielen			
auto's			
porcelein, suiker- en chocolade- werken			
onderd. mach., rijwielen en auto's			
uien			

C. BEREKENING VRACHTTARIEF.

Voorbeeld I: Afstand van plaats A naar B = 80 zeemijlen. De richtvracht = $80 \times f$ 0,16 = f 12,80. Wij nemen aan, dat 10 ton rijst wordt vervoerd. De coëfficiënt is dan vide kolom A = 0,8. Het tarief is dus f 12,80 \times 0,8 = f 10,24 per ton/m³. Echter werd een min. tarief van f 16,- per ton/m³ vastgesteld voor een max. afstand van 100 zeemijlen, zodat hier in rekening wordt gebracht f 16,- per ton/m³.

Voorbeeld II: Afstand van plaats C naar D = 300 zeemijlen. De richtvracht is $300 \times f$ 0,16 = f 48,- per ton/m³. Voor rijst is de coëfficiënt 0,8. Het tarief is dus f 48,- \times 0,8 = f 38,40.

D. KA EN KB.

De kosten van afscheep- en bestemmingshaven worden ieder afzonderlijk gesplitst in twee delen, t.w.:

- a. Een gedeelte waarin voorkomt de factoren der laad- en loskosten o.m. een vergoeding voor wear en tear, etc. ten hoogste van f 6,- per ton/m³.
- b. Een gedeelte bestaande uit koeliononen, berekend naar de gemiddelde kosten per ton/m³ ten hoogste van f 5,- per ton/m³.

Indien door het schip gelost en geladen wordt, dan zal in rekening gebracht dienen te worden een bedrag groot f 11,- per ton/m³.

Vindt eigen lossing of lading plaats, dan wordt in rekening gebracht een bedrag groot f 6,- per ton/m³.

E. PASSAGE-TARIEVEN.

Basisberekening passagekosten:

- Hutpassage (Gouv.) = f 0,20 per zeemijl
- Hutpassage (Part.) = f 0,23 per zeemijl
- Dekpassage (Gouv.) = f 0,14 per zeemijl
- Dekpassage (Part.) = f 0,17 per zeemijl.
- Kinderen van 0 tot 1 jaar = vrij
- Kinderen van 1 tot 3 jaar = $\frac{1}{4} \times$ pass.prijs
- Kinderen van 3 tot 12 jaar = $\frac{1}{2} \times$ pass.prijs
- Kinderen boven de 12 jaar betalen vol.

Voor documentatiekosten wordt in rekening gebracht f 0,15.

Vrijdom bagage:

- Volwassenen 50 kg per persoon
- Kinderen 25 kg per persoon

Overvracht wordt berekend naar tarief A.

De passagekosten worden berekend naar de directe afstand, waarbij de afstandtabellen worden geraadpleegd.

Voeding is hierbij niet inbegrepen.

Indien dit verstrekt wordt door het schip, dan zal voor hutpassagiers in rekening gebracht worden f 5,- per dag en voor dekpassagiers f 2,- per dag, plus 10 % voor het kokken- en bedieningspersoneel, bedoeld als premie.

Voor de embarkementskosten wordt in rekening gebracht een bedrag van f 2,50 per persoon.

F. PAKKETTENVERVOER.

- a. Pakketten boven de 100 kg of 200 dm³ inhoud worden niet ten uitvoer aangenomen, doch dienen op connossement te worden bevracht.
- b. Elke colli dient voorzien te zijn van een opgave, vermeldende: naam van de afzender, de geadresseerde, het gewicht, de inhoud, de waarde en de bestemmingshaven. Voor de ontvangst en aflevering wordt een reçu verstrekt, waarvoor f 0,50 verschuldigd is.
- c. De Maatschappij is niet aansprakelijk voor beschadiging, verloren gaan, vertraagde aflevering bij onjuiste opgave der inhoud en waarde van het goed, tenzij bewezen wordt, dat de oorzaak hiervan te wijten is aan schip en bemanning. In geen geval zal de vergoeding meer bedragen dan f 400,- per pakket.
- d. Uitgesloten van het pakkettenvervoer zijn:
 1. vuurwapenen;
 2. verdovende middelen;
 3. brieven bevattende mededelingen, een brief vervangend;
 4. levende dieren;
 5. specie, bank- en muntbiljetten en preciosa;
 6. artikelen, welke andere pakketten kunnen beschadigen door welke oorzaak dan ook, tenzij de verpakking zulks voorkomt.
- e. Ontduiking van bovenstaande verbodsbepalingen heeft tot gevolg, dat de afzender aansprakelijk is voor alle gevolgen en schade hieruit voortvloeiende. Desgewenst worden de pakketten verbeurd verklaard en/of overboord geworpen.
- f. De vracht is verschuldigd volgens de tarieven bovenaan pag. 45. Zij dient steeds vooruitbetaald te worden.

PAKETTARIEVEN.

	Gewicht in kg									
	10	20	30	40	50	60	70	80	90	100
800'	4.50	6.30	8.10	9.90	11.70	13.50	15.30	17.10	18.90	20.70
600'	4.50	5.40	6.75	8.10	9.45	10.80	12.15	13.50	14.85	16.20
400'	4.50	4.50	5.40	6.30	7.20	8.10	9.00	9.90	10.80	11.70
200'	4.50	4.50	4.50	4.50	4.50	5.40	5.85	6.30	6.75	7.20

Afstand in zeemijlen. Bedragen in guldens.

Voorbeeld: Vrachtkosten.

Een pakket van 25 kg wordt ten vervoer aangeboden over een afstand van 450 zeemijlen. De kolom „afstand in zeemijlen” geeft slechts afstanden om de 200'.

Men neme hier de kolom van 600'. De kolom „gewicht in kg” geeft gewicht aan om de 10 kg. Men neme hier de kolom van 30 kg. De verschuldigde vracht is dus **f 6,75**.

Noot: Pakketten worden niet gestuwd in het ruim, doch blijven onder berusting van de gezagvoerder, die hier geheel voor verantwoordelijk is.

Uit bovenstaande voorbeeld blijkt, dat men naar boven afrondt, zodra de aangegeven afstanden en/of gewichten worden overschreden.

G. VERVOER VAN SPECIE, BANK-EN MUNTBILJETTEN EN PRECIOSA.

De vracht verschuldigd voor het vervoer van specie, bank-en muntbiljetten en preciosa bedraagt $\frac{1}{4}$ % van de waarde met een minimum van **f 15,-**.

Voor de ontvangst en aflevering wordt een reçu verstrekt, waarvoor **f 0,50** in rekening wordt gebracht.

H. VEEVERVOER.

De verschuldigde vrachtkosten worden berekend voor:

- a. varkens per 0.75 m³;
- b. koeien per 2 m³;
- c. kippen per krاندjang van 1 m³.

In het tarief is voeder niet begrepen.

De afscheper dient zelf zorg te dragen voor het voederen der dieren aan boord.

I. SPECIALE VOORWAARDEN.

Voor het vervoer van atap wordt een speciaal tarief van **f 0,04** per sheet tot een afstand van 160 zeemijlen in rekening gebracht en **f 0,06** per sheet over een afstand boven de 160 zeemijlen.

Geschiedt het lossen en laden door eigen personeel, dan wordt aan hen uitbetaald:

- a. voor stukgoed, zakken goed etc. **f 3,50** per ton/m³ en
- b. voor hout **f 5,00** per ton/m³

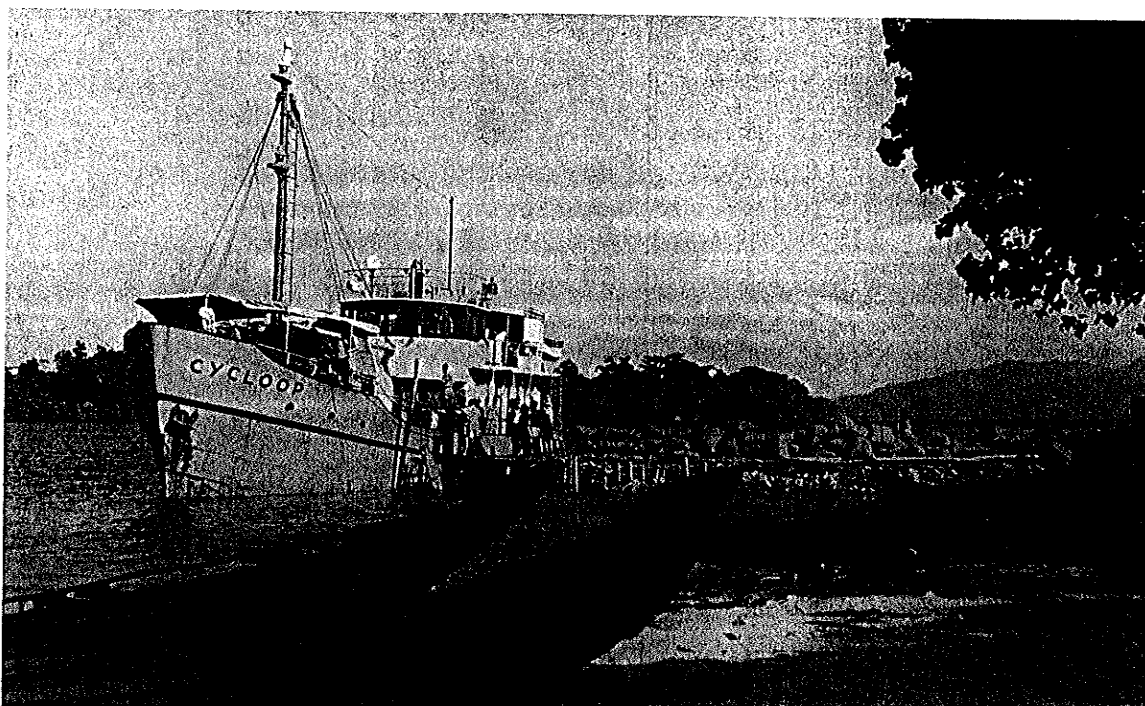
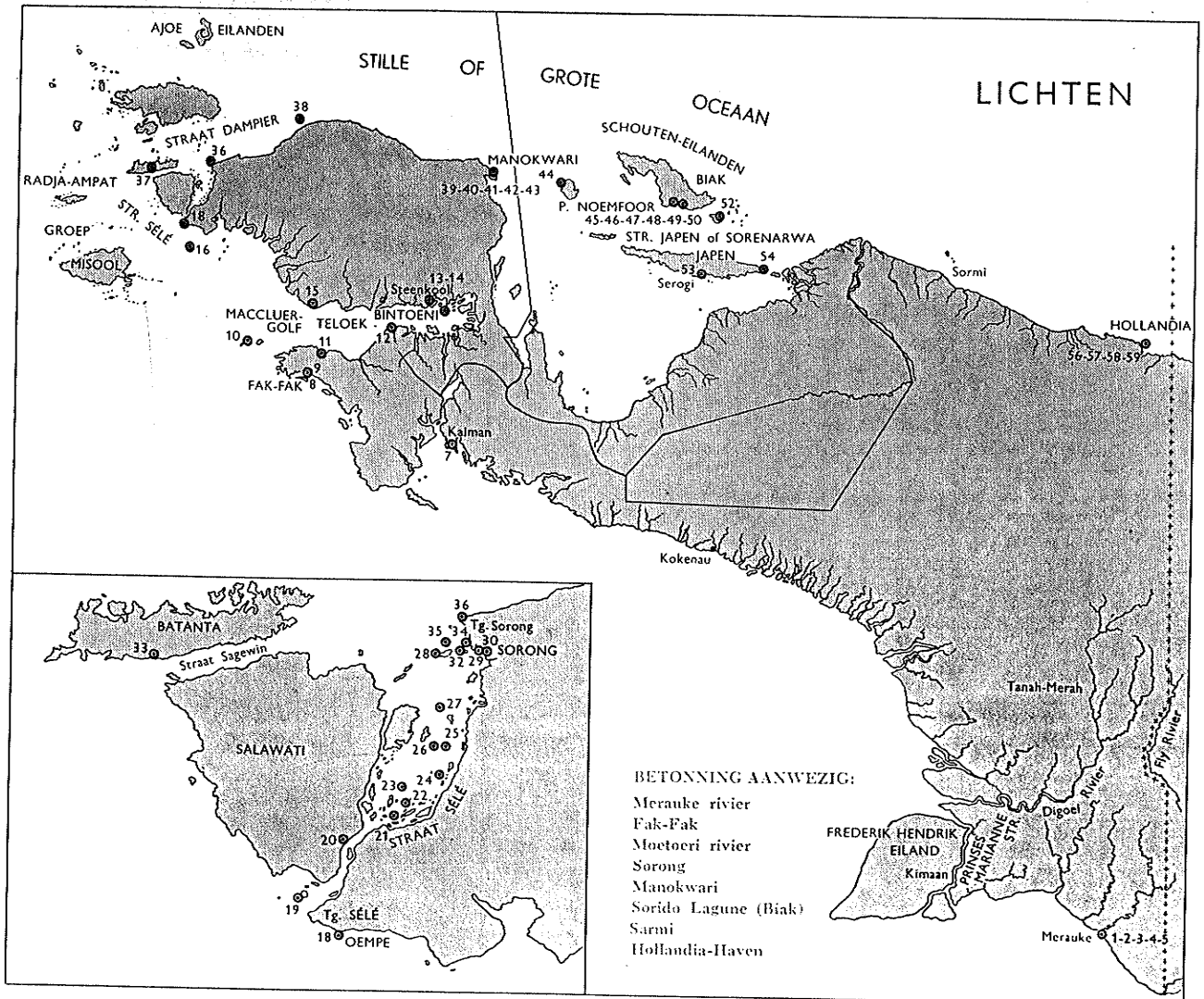
Vindt „eigen lossing” plaats, dan zal aan het personeel worden uitbetaald een bedrag van **f 1,-** per ton/m³.

N.B. Vrachten niet voorkomende in de tabellen worden berekend naar het inzicht van de gezagvoerder, altijd ten voordele van de Maatschappij.

Op Nieuw-Guinea varende schepen van

	Schip	Roepnaam	Bruto Reg. tonnen	1e kl.	2e kl.	3e kl.	4e kl.
K.P.M.	Kaloekoe	PCGM	2149.16	19	18	24	778
	Barito	PCYJ	1329.13	12	—	12	600
	Barumun	PCYO	1329.13	12	—	12	600
K.J.C.P.L.	Sinabang	PHMW	2192.65	12	—	—	363
	Sibigo	PHMG	2184.62	12	—	—	—
	Sigli	PHMJ	2179.41	12	—	—	—

4e klas = dekpasagier-

Een coaster bij het inladen van copra.

DE GOVERNEMENTSVLOOT.

Het GOVERNEMENT had ultimo 1955 de beschikking over:

- a. ten dienste van binnenwateren en havens:
 - 1 houten motorboot (40 pk diesel)
 - 1 houten sleepboot (165 pk)
 - 2 motorvletten (10 pk diesel)
 - 2 motormeervletten (20 pk diesel)
 - 1 werkboot (80 pk diesel)
 - 2 loodssleepboten (80 pk diesel)
 - 2 sleepbarkassen (40 pk diesel)
 - 4 50-tons lichters
 - 5 20-tons lichters
 - 11 Holland Launches (20 pk diesel) in gebruik als loodsvaartuig en voor communicatie.
 - 3 80-tons deklinters.
- b. in gebruik bij verschillende Gouvernements diensten:

ZEEVISSERIJ

- 17 viskotter (150 pk diesel)
- 2 tonijnlaunches (20 pk diesel)

BOSWEZEN:

- 1 houtponton (160 ton draagvermogen)
- 1 sleepboot (80 pk diesel)
- 1 dubbelschroef sleepboot (2x80 pk diesel)

HAVENWEZEN:

- 1 sleepboot (150 pk diesel)
- 1 drijvende bok (kraan) 15 ton hefvermogen
- 2 pontons (165 pk motor) 50 ton draagvermogen
- 2 vuilpontons.

GEZONDHEIDSZORG:

- 3 motorboten (72 pk diesel)
- 1 Holland Launch (20 pk diesel)

BESTUURSDIENST, POLITIE en ALGEMENE DOELEINDEN:

- 3 grote patrouillevaartuigen (120 pk diesel)
- 7 patrouillevaartuigen (80 pk diesel)
- 1 200 tons motorlichter (2x120 pk diesel)
- 3 dubbelschroef motorboten (2x20 pk diesel).

c. Ten behoeve van de kustvaart:

- 3 coasters van 80 ton met 55 ton laadvermogen (120 pk diesel)

Het aantal gouvernementsvaartuigen bedroeg, klein materiaal inclusief, 80 met een totale tonnage van 2.024,19 bruto register-ton.

In 1956 worden verwacht:

- 4 grotere patrouillevaartuigen (120 pk diesel)
 - 2 sleepboten (2x80 pk diesel)
 - 1 sleepbarkas (40 pk diesel)
 - 1 veerboot (2x20 pk diesel)
 - 4 dubbelschroef Holland launches (2x20 pk diesel).
- In 1956 worden besteld:
- 3 dubbelschroef Holland launches (2x20 pk diesel)
 - 2 enkelschroef Holland launches (20 pk diesel)
 - 1 landingsvaartuig (2x130 pk diesel).

DIENSTREGELING DER K.P.M.

Fragment uit de afvaartlijst 1956.

Singapore — Timor-Dilly — Sorong — Noord-Nieuw-Guinea — Sorong — Zuid-Nieuw-Guinea — Sorong — Timor-Dilly — Singapore.

LIJN 80	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
SINGAPORE . V.	25 Nov.	23 Dec.	20 Jan.	17 Febr.	16 Mrt.	13 Apr.	11 Mei	8 Juni	6 Juli	3 Aug.	31 Aug.	28 Sept.	26 Oct.	23 Nov.	21 Dec.
TIMOR-DILLY A.	1 Dec.	29 "	26 "	23 "	22 "	19 "	17 "	14 "	12 "	9 "	6 Sept.	4 Oct.	1 Nov.	29 "	27 "
SORONG A.	4 "	1 Jan.	29 "	26 "	25 "	22 "	20 "	17 "	15 "	12 "	9 "	7 "	4 "	2 Dec.	30 "
SORONG V.	7 Dec.	4 Jan.	1 Febr.	29 Febr.	28 Mrt.	25 Apr.	23 Mei	20 Juni	18 Juli	15 Aug.	12 Sept.	10 Oct.	7 Nov.	5 Dec.	2 Jan.
Manokwari ... A.	8 "	5 "	2 "	1 Mrt.	29 "	26 "	24 "	21 "	19 "	16 "	13 "	11 "	8 "	6 "	3 "
Biak A.	9 "	6 "	3 "	2 "	30 "	27 "	25 "	22 "	20 "	17 "	14 "	12 "	9 "	7 "	4 "
Seroei A.	10 "	7 "	4 "	3 "	31 "	28 "	26 "	23 "	21 "	18 "	15 "	13 "	10 "	8 "	5 "
Sarmi A.	11 "	8 "	5 "	4 "	1 Apr.	29 "	27 "	24 "	22 "	19 "	16 "	14 "	11 "	9 "	6 "
HOLLANDIA . A.	12 "	9 "	6 "	5 "	2 "	30 "	28 "	25 "	23 "	20 "	17 "	15 "	12 "	10 "	7 "
HOLLANDIA . V.	16 Dec.	13 Jan.	10 Febr.	9 Mrt.	6 Apr.	4 Mei	1 Juni	29 Juni	27 Juli	24 Aug.	21 Sept.	19 Oct.	16 Nov.	14 Dec.	11 Jan.
Sarmi A.	17 "	14 "	11 "	10 "	7 "	5 "	2 "	30 "	28 "	25 "	22 "	20 "	17 "	15 "	12 "
Seroei A.	18 "	15 "	12 "	11 "	8 "	6 "	3 "	1 Juli	29 "	26 "	23 "	21 "	18 "	16 "	13 "
BIAK A.	19 "	16 "	13 "	12 "	9 "	7 "	4 "	2 "	30 "	27 "	24 "	22 "	19 "	17 "	14 "
BIAK V.	20 Dec.	17 Jan.	14 Febr.	13 Mrt.	10 Apr.	8 Mei	5 Juni	3 Juli	31 Juli	28 Aug.	25 Sept.	23 Oct.	20 Nov.	18 Dec.	15 Jan.
Manokwari ... A.	21 "	18 "	15 "	14 "	11 "	9 "	6 "	4 "	1 Aug.	29 "	26 "	24 "	21 "	19 "	16 "
HOLLANDIA . A.	23 "	20 "	17 "	16 "	13 "	11 "	8 "	6 "	3 "	31 "	28 "	26 "	23 "	21 "	18 "
HOLLANDIA . V.	26 Dec.	23 Jan.	20 Febr.	19 Mrt.	16 Apr.	14 Mei	11 Juni	9 Juli	6 Aug.	3 Sept.	1 Oct.	29 Oct.	26 Nov.	24 Dec.	21 Jan.
Biak A.	28 "	25 "	22 "	21 "	18 "	16 "	13 "	11 "	8 "	5 "	3 "	1 Nov.	29 "	27 "	24 "
Geelvinkbaai) A.	29 "	26 "	23 "	22 "	19 "	17 "	14 "	12 "	9 "	6 "	4 "	1 Nov.	29 "	27 "	24 "
Manokwari ... A.	30 "	27 "	24 "	23 "	20 "	18 "	15 "	13 "	10 "	7 "	5 "	2 "	30 "	28 "	25 "
SORONG A.	31 "	28 "	25 "	24 "	21 "	19 "	16 "	14 "	11 "	8 "	6 "	3 "	1 Dec.	29 "	26 "
LIJN 81															
SORONG V.	3 Jan.	31 Jan.	28 Febr.	27 Mrt.	24 Apr.	22 Mei	19 Juni	17 Juli	14 Aug.	11 Sept.	9 Oct.	6 Nov.	4 Dec.	1 Jan.	29 Jan.
STEENKOOL . A.	4 "	1 Febr.	29 "	28 "	25 "	23 "	20 "	18 "	15 "	12 "	10 "	7 "	5 "	2 "	30 "
STEENKOOL . V.	5 Jan.	2 Febr.	1 Mrt.	29 Mrt.	26 Apr.	24 Mei	21 Juni	19 Juli	16 Aug.	13 Sept.	11 Oct.	8 Nov.	6 Dec.	3 Jan.	31 Jan.
Fak-Fak) A.	6 "	3 "	2 "	30 "	27 "	25 "	22 "	20 "	17 "	14 "	12 "	9 "	7 "	4 "	1 Febr.
Kaimana) A.	7 "	4 "	3 "	31 "	28 "	26 "	23 "	21 "	18 "	15 "	13 "	10 "	8 "	5 "	2 "
MERAUKE) . A.	10 "	7 "	6 "	3 Apr.	1 Mei	29 "	26 "	24 "	21 "	18 "	16 "	13 "	11 "	8 "	5 "
MERAUKE) . V.	13 Jan.	10 Febr.	9 Mrt.	6 Apr.	4 Mei	1 Juni	29 Juni	27 Juli	24 Aug.	21 Sept.	19 Oct.	16 Nov.	14 Dec.	11 Jan.	8 Febr.
Fak-Fak) A.	16 "	13 "	12 "	9 "	7 "	4 "	2 Juli	30 "	27 "	24 "	22 "	19 "	17 "	14 "	11 "
SORONG) A.	18 "	15 "	14 "	11 "	9 "	6 "	4 "	1 Aug.	29 "	26 "	24 "	21 "	19 "	16 "	13 "
SORONG) V.	22 Jan.	19 Febr.	18 Mrt.	15 Apr.	13 Mei	10 Juni	8 Juli	5 Aug.	2 Sept.	30 Sept.	28 Oct.	25 Nov.	23 Dec.	20 Jan.	17 Febr.
STEENKOOL . A.	23 "	20 "	19 "	16 "	14 "	11 "	9 "	6 "	3 "	1 Oct.	29 "	26 "	24 "	21 "	18 "
STEENKOOL . V.	24 Jan.	21 Febr.	20 Mrt.	17 Apr.	15 Mei	12 Juni	10 Juli	7 Aug.	4 Sept.	2 Oct.	30 Oct.	27 Nov.	25 Dec.	22 Jan.	19 Febr.
Fak-Fak) A.	25 "	22 "	21 "	18 "	16 "	13 "	11 "	8 "	5 "	3 "	1 Nov.	29 "	26 "	23 "	20 "
SORONG) A.	27 "	24 "	23 "	20 "	18 "	15 "	13 "	10 "	7 "	5 "	2 Nov.	30 "	28 "	25 "	22 "
SORONG) V.	29 Jan.	26 Febr.	25 Mrt.	22 Apr.	20 Mei	17 Juni	15 Juli	12 Aug.	9 Sept.	7 Oct.	4 Nov.	2 Dec.	30 Dec.	27 Jan.	24 Febr.
TIMOR-DILLY A.)	1 Febr.	29 "	28 "	25 "	23 "	20 "	18 "	15 "	12 "	10 "	7 "	5 "	2 Jan.	30 "	27 "
TIMOR-DILLY V.)	2 Febr.	1 Mrt.	29 Mrt.	26 Apr.	24 Mei	21 Juni	19 Juli	16 Aug.	13 Sept.	11 Oct.	8 Nov.	6 Dec.	3 Jan.	31 Jan.	28 Febr.
SINGAPORE . A.)	8 Febr.	7 Mrt.	4 Apr.	2 Mei	30 Mei	27 Juni	25 Juli	22 Aug.	19 Sept.	17 Oct.	14 Nov.	12 Dec.	9 Jan.	6 Febr.	6 Mrt.

) In de Geelvinkbaai worden naar gelang van behoeven verschillende havens aangelopen.

LIJN 80

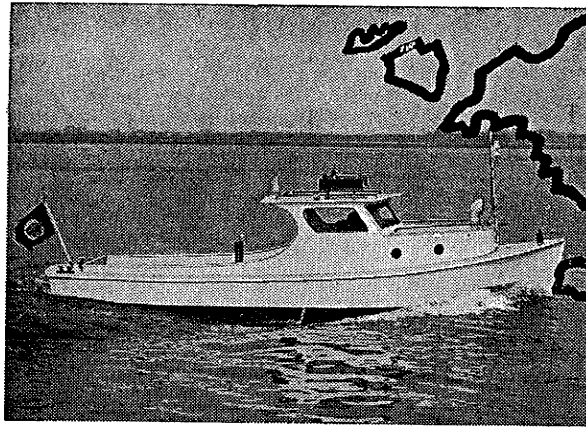
In het Sarmi-rayon alsmede in het Biak-rayon worden verschillende havens facultatief aangelopen.

LIJN 81

In het Fak-Fak-rayon alsmede in de Radja-Ampat-groep worden verschillende havens facultatief aangelopen. Mimika wordt facultatief aangelopen.

Asmatters in hun oorlogsprauw.

Neerlands vlag waait overal....

Op alle wereldzeeën en in de binnenwateren wordt de sinds jaar en dag gewaardeerde naam van Nederlands vakmanschap hoog gehouden.

Schepen, uitgerust met de krachtige en betrouwbare Kromhout viertact scheeps- en stationaire dieselmotoren in vermogens van 30-400 epk of de even bekende Samofa dieselmotoren in vermogens van 3-30 epk, treft men aan, waar degelijkheid en betrouwbaarheid wordt vereist.

De grondslag van de superieure eigenschappen van deze drie Nederlandse produkten wordt gevormd door het vakmanschap en de jarenlange ervaring van bekwame specialisten.

HOLLAND LAUNCH N.V.

KROMHOUT MOTOREN FABRIEK

D. Goedkoop Jr N.V. - Ketelstraat 2 - Amsterdam - Tel. 61611

MOTORENFABRIEK SAMOFA N.V.

Boerhaavelaan - Harderwijk - Tel. 03410-2468

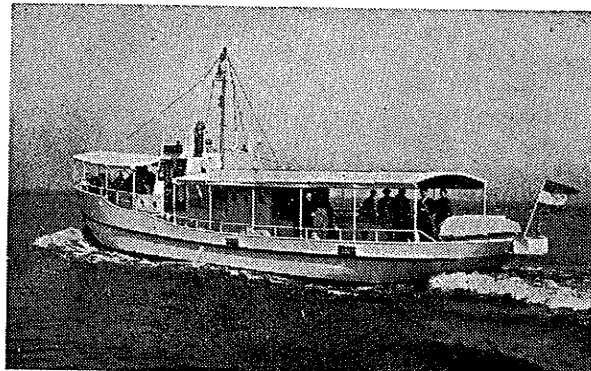

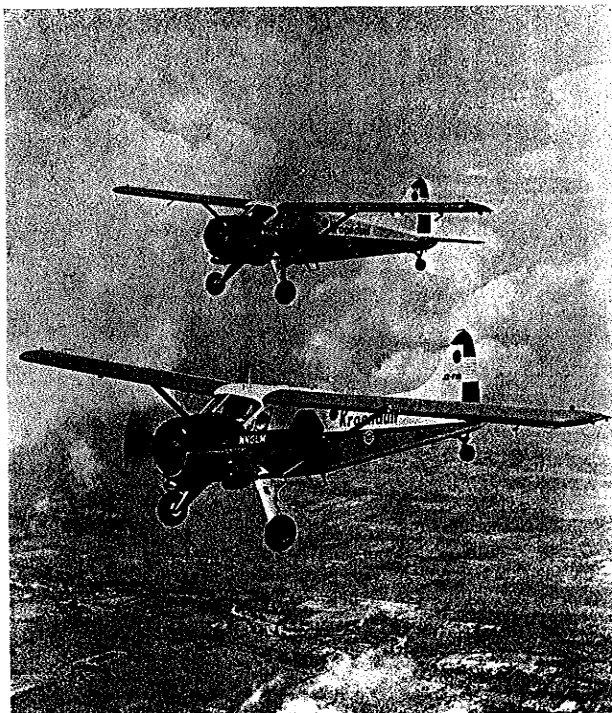
Foto boven:

*8,75 m HOLLAND LAUNCH standaard-
boot type B met 2-cilinder
SAMOFA-motor.*

Foto hiernaast:

*Patrouilleboot, 21,80 m lang,
uitgerust met KROMHOUT-hoofdmotor
en SAMOFA-hulpmotor.*

LUCHTVAART

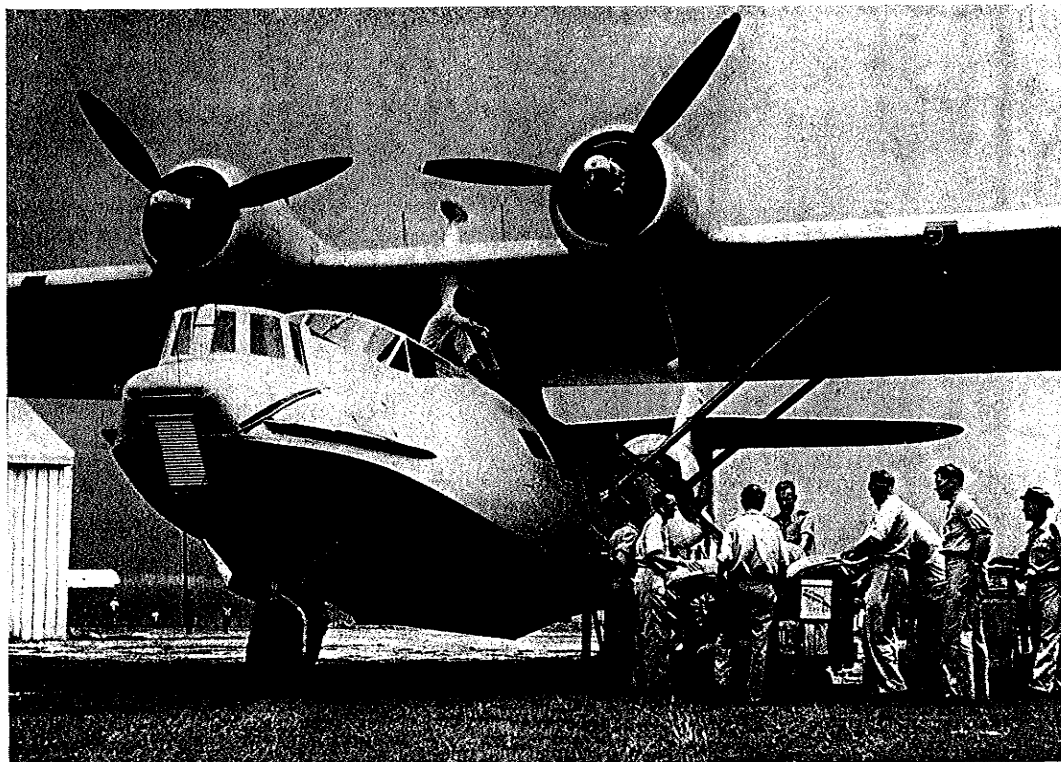
Ten tijde van de soevereiniteitsoverdracht bestond het gehele luchtverkeer in Nieuw-Guinea uit de luchtlijn Djakarta-Hollandia, welke door Catalina vliegboten werd onderhouden. Natuurlijk kon deze luchtverbinding na de soevereiniteitsoverdracht niet langer worden gehandhaafd. Nieuw-Guinea dreigde daardoor geïsoleerd te geraken, als niet tijdig maatregelen waren genomen om dit te voorkomen. De verbinding tussen Nederland en Nieuw-Guinea werd daarom aanvankelijk onderhouden met van de K.L.M. gecharterde vliegtuigen, terwijl een K.L.M.-Dakota tevens zorgde voor een tijdelijke verbinding tussen Biak – via Sorong – en Darwin, waar aansluiting werd verkregen op de

Qantas-vliegtuigen van de lijn naar Singapore. Een aantal Catalina's van de Marine Luchtvaart Dienst, allereerst voor luchtbewakingsdiensten op Nieuw-Guinea gestationeerd, hielpen in het begin mee de eerste binnenlandse luchtverbindingen tot stand te brengen.

Een voordeel voor de openlegging van Nieuw-Guinea door de lucht was de aanwezigheid van een groot aantal vliegvelden, die de Japanners in de oorlog hadden aangelegd en die door de Amerikanen daarna waren vergroot en verbeterd. Een aantal daarvan was ook in de na-oorlogse jaren op peil gehouden en zij bleken een goede basis tot het opbouwen van een nieuw luchtnet, zodat de K.L.M. spoedig

In de Kebarvlakte.

Een Catalina van de M.L.D. wordt beladen.

de meest belangrijke luchtdiensten in het binnenland van Nieuw-Guinea kon onderhouden.

Thans vliegt de K.L.M. de Amsterdam-Biak lijn die zij aanvankelijk in charter voor de Nederlandse regering uitvoerde, met een frequentie van één dienst per week met een Constellation. Bovendien doet zij, eveneens eenmaal per week, Biak aan op de route Amsterdam-Sydney, zodat Nieuw-Guinea thans tweemaal per week door de lucht met Nederland is verbonden.

Het vliegveld Mokmer te Biak is een internationaal vliegveld, behoorlijk geoutilleerd en voorzien van nachtverlichting. Ten behoeve van haar passagiers heeft de K.L.M. op het vliegveld voor een goede hotel-accomodatie met alle gerief gezorgd door de bouw van hotel „t Rif”, dat 46 twee-persoons kamers bevat.

De verbinding met Australisch Nieuw-Guinea wordt onderhouden door de Qantas Empire Airways met een Dakota in een veertiendaagse dienst Hollandia-Lae.

Het binnenlandse luchtverkeer is in opbouw, maar nog verre van voltooid. De K.L.M.-Dakota's, die aanvankelijk alleen Hollandia, Biak, Noemfoer, Sorong, Merauke en Tanah Merah aandeden, vliegen thans ook naar de Wisselmeren, Kokonao, Manokwari, Toep en Genjem. Deze Dakota-diensten bleken echter niet tegen alle vervoersproblemen opgewassen, daar ook behoefte bleek te bestaan aan luchtverbindingen met allerlei kleine bestuursposten buiten de centra, waarvoor de aanleg van grotere vliegvelden te kostbaar zou zijn en waarheen andere redelijke verbindingen ontbreken.

Voor de oplossing van het luchtverkeersprobleem ging de gedachte uit naar een centrale organisatie, die alle openbare luchtverbindingen in Nieuw-Guinea zou verzorgen. Deze gedachte kreeg gestalte in de vorm van de Nederlands Nieuw-Guinea Luchtvaart Maatschappij „De Kroonduif N.V.”

In deze maatschappij zijn de drie K.L.M.-Dakota's opgenomen. Twee Dakota's worden gebruikt voor de regelmatige lijndiensten, terwijl het derde toestel in reserve wordt gehouden en tevens voor bijzondere vluchten en speciale opdrachten, zoals luchtkartering beschikbaar kan worden gesteld.

Voor de bediening van de kleine bestuursposten werden een tweetal Beavers van de Canadese De Havilland fabrieken, aangekocht, terwijl later nog eens twee van deze toestellen werden besteld.

Deze Beavers zijn eenmotorige hoogdekkers, voorzien van een 460 pk Pratt & Whitney Junior Wasp motor. Het vliegtuig kan óf van wielen óf van drijvers worden voorzien, welke in enige uren verwisseld kunnen worden. De kruissnelheid van de Beaver is, indien voorzien van wielen, 230 km/h en voorzien van drijvers 204 km/h. Het vliegbereik bedraagt ongeveer 500 km en het nuttige laadvermogen 600 kg. Maximaal kan de Beaver zes passagiers vervoeren.

Ten behoeve van de Beaver-diensten zijn op geringe onderlinge afstand tal van landingsstrips aangelegd, zodat de duur van elk traject slechts kort is.

Het ligt in de bedoeling, dat „De Kroonduif” ook die trajecten zal gaan bedienen, welke tot nu toe door de Marine Luchtvaart Dienst worden gevlogen, zodat deze zich weer tot haar eigenlijke militaire taak zal kunnen beperken.

Van Biak uit worden thans de volgende Beaver-diensten uitgevoerd:

Biak-Ransiki-Manokwari
 Biak-Tahfah-Teminaboean-Ajamaroe
 Biak-Wasior-Fak-Fak
 Biak-Napan-Wisselmeren
 Biak-Seroei-Waren-Napan

De bevoorrading van de Wisselmeren wordt thans reeds geheel door de Beavers verzorgd, vanuit de aanvoerhaven Napan-Wainami.

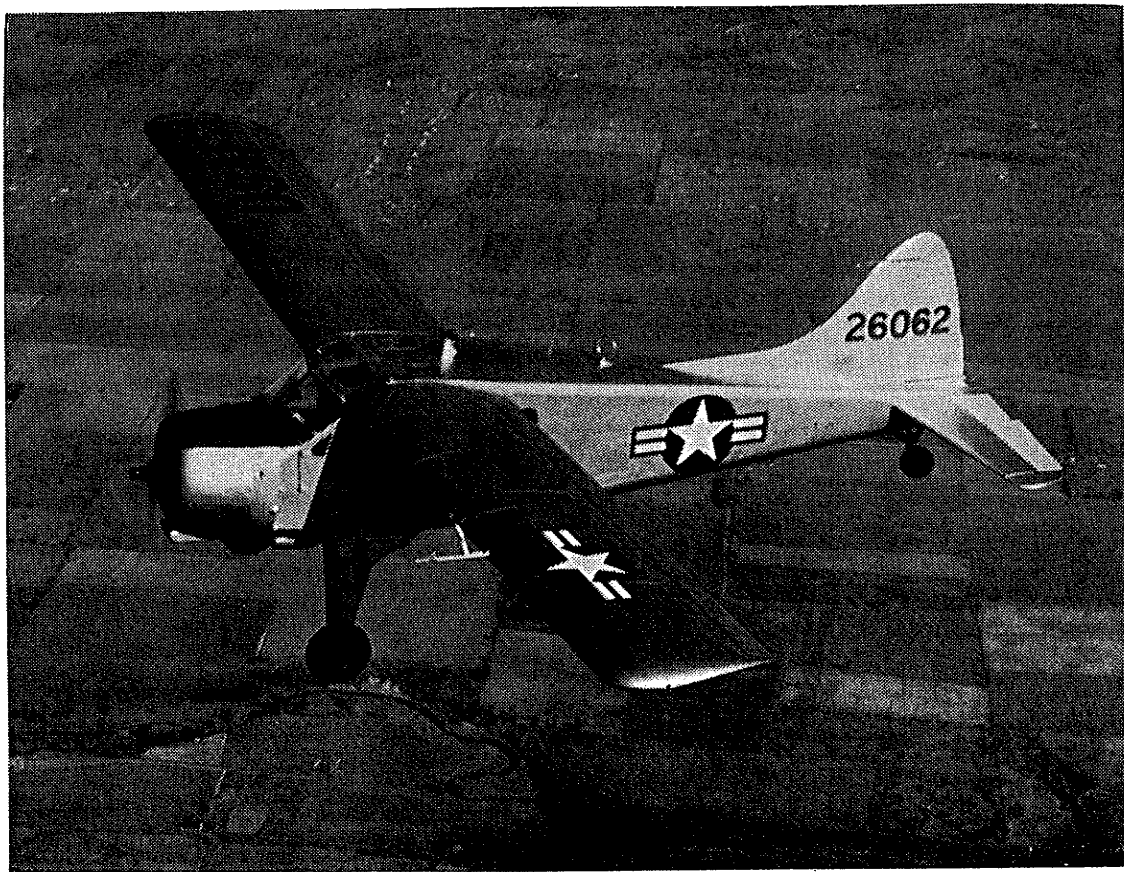
Het ligt in de bedoeling het aantal kleinere vliegvelden geleidelijk uit te breiden. Voorlopig is een lijst van 32 aan te leggen vliegveldjes (strips) opgesteld. Hiervan zijn er reeds acht in gebruik. Bovendien zijn er ongeveer twintig waterlandingsplaatsen in orde gemaakt.

De N.N.G.P.M. heeft ten behoeve van haar eigen bedrijf een Catalina en twee Grumman Mallards, waarmee vrijwel dagelijks vluchten worden gemaakt. Bovendien worden op charterbasis vluchten met helicopters van de Bahamas Helicopter Maatschappij uitgevoerd.

De Christian and Missionary Alliance verloor in 1955 haar Short Sealand vliegtuig bij een ongeluk, waarbij de piloot omkwam, doch zij heeft thans een Cessna 180 voor de bevoorrading van de zendingsposten aan de Wisselmeren en in de Baliemvallei.

Zendingsluchtvaartvereniging.

De te Hollandia gevestigde rechtspersoonlijkheid bezittende „Zendings Luchtvaart Vereniging” bevoorraadt speciaal de posten van de zendingscorporaties door de lucht, waarvoor

Type D. H. BEAVER, als in gebruik bij de N.N.G.L.M. op Nieuw-Guinea

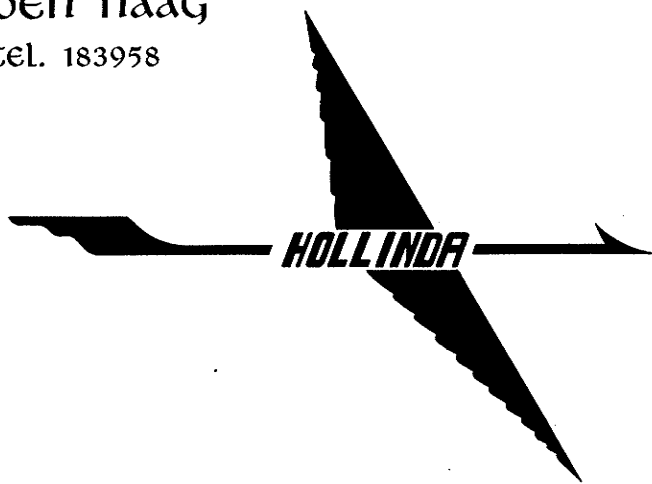
technische handelmaatschappij

hollinda n.v.

lange VIJVERBERG 13

den haag

tel. 183958

vliegtuigen

motoren

propellers

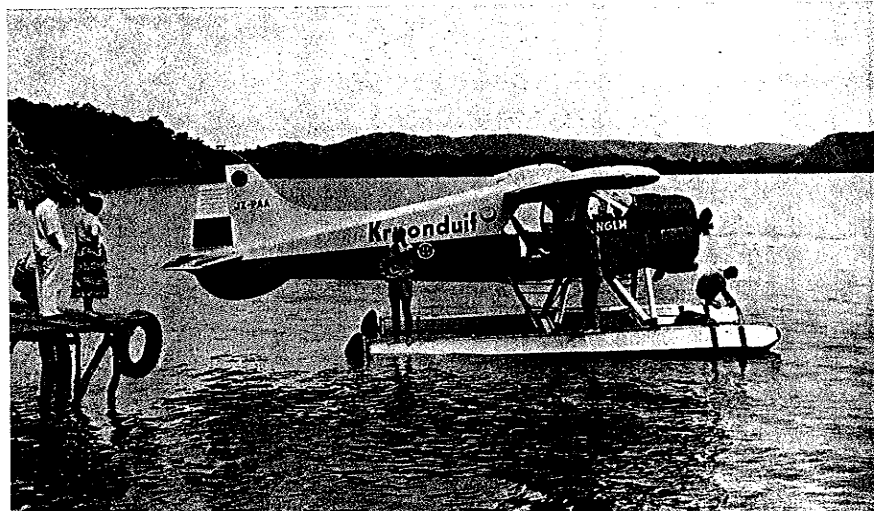
instrumenten

vliegtuigcamera's

radio

radar

electrische uitrusting

Een „Beaver“.

een Piperpacer beschikbaar is, welk vliegtuig zowel op wielen, als op drijvers kan worden gebruikt.

Bureau luchtvaart.

Bij het Bureau Luchtvaart zijn 10 vliegtuigen ingeschreven (3 Dakota's, 4 Beavers, 2 Grumman's, 1 Catalina, 1 Cessna, 1 Piperpacer).

De technische inspecties welke aanvankelijk werden verricht door de Koninklijke Marine, worden sedert kort verzorgd door personeel van dit Bureau in samenwerking met personeel van de M.L.D.

Vliegvelden.

Het centrum van de luchtvaart in Nieuw-Guinea is het eiland Biak. Hier groeide in de loop der jaren een luchthaven die in alle opzichten de vergelijking met het buitenland kan doorstaan. Het beschikt over een behoorlijk stationsgebouw met flinke afhandelingsruimten voor passagiers en een stationswachtkamer waarin 80 passagiers gemakkelijk een plaats kunnen vinden.

Daar de heersende winden, al naar het jaargetijde, of oostelijk of westelijk zijn, kon met één landingsbaan worden volstaan. Deze baan is 2160 meter lang, gemeten van drempel tot drempel, en heeft een breedte van 60 meter. Het vliegveld heeft een uitstekende nachtverlichting.

Op Biak is tevens gevestigd het Hoofdstation van de Luchtverkeersbeveiliging voor Nieuw-Guinea. Dit station beschikt over 6 verbindingskanalen voor de verbinding met vliegtuigen in de lucht, waarvan twee uitsluitend bestemd zijn voor het binnenlands verkeer en de vier andere voor de internationale diensten. Het binnenlands verkeer wordt voor circa 85 % afgewikkeld met behulp van radiotelefonie, terwijl ook op de internationale routes het gebruik van radiotelefonie steeds meer ingang vindt. De luchthaven beschikt over een ongericht radiobaken, terwijl ten behoeve van landingen met minder goed zicht een radiobaken van klein vermogen is opgesteld in het verlengde van de landingsbaan een zgn. „Locator“.

Het zgn. lokale net omvat de luchtvaarterreinen Hollandia, Genjem, Merauke, Tanah-Merah, Manokwari, Noemfoer, So-

rong, Kaimana en Ransiki. Deze velden zijn alleen geschikt voor gebruik door middelgrote vliegtuigen, terwijl het vliegveld Jefman mogelijk als uitwijkhaven ten behoeve van de internationale diensten zal worden aangewezen. Op al deze velden zijn stations voor de luchtverkeersbeveiliging gevestigd, die uiteraard over de noodzakelijke communicatie kunnen beschikken.

In de naaste toekomst zal ook het vliegveld te Timoeke voor gebruik door Dakota's worden goedgekeurd.

Als terreinen, bestemd voor het internationaal luchtverkeer, zijn bij besluit van de Gouverneur (Stbld 1956 no. 1) aangewezen: Biak/Mokmer, Hollandia/Sentani en Sorong/Jefman.

Naast het net van secundaire vliegvelden welke regelmatig bevolgen worden is verbinding mogelijk met een aantal andere plaatsen, welke over een klein vliegveld beschikken.

Op dit ogenblik zijn deze zgn. „tertiaire velden“ aanwezig op de volgende plaatsen: Senggé, Arso, Demta (Tarfia), Sarmi, Nabire, Kebar, Obano, en een strip in de Baliemvallei. De beide laatstgenoemde velden worden uitsluitend door de Amerikaanse Zending gebruikt.

Naast deze vliegvelden bestaat voor vele plaatsen een mogelijkheid voor verbinding met watervliegtuigen waarvan de volgende regelmatig bevolgen worden: Wisselmeren, Napan-Wainami, Waren, Seroei, Steenkool, Teminaboean, Fak-Fak, Ajamaroeren en Anggi-meren.

Alle gegevens omtrent de vliegvelden, de luchtroutes, radioverbindingen en hulpmiddelen voor navigatie en landing zijn opgenomen in een Aeronautical Information Publication.

ICAO.

Nederlands-Nieuw-Guinea is lid van de ICAO, als deel van het Koninkrijk der Nederlanden. De belangen van Nederlands-Nieuw-Guinea worden behartigd door Nederland waarbij op conferenties welke voor Nieuw-Guinea van belang zijn vertegenwoordigers voor dit land in de Nederlandse delegatie worden opgenomen.

LUCHTVERBINDING AMSTERDAM-BIAK-SYDNEY

Ex Amsterdam op donderdagen en zondagen
Ex Biak op donderdagen en maandagen
Per Constellation en Super Constellation

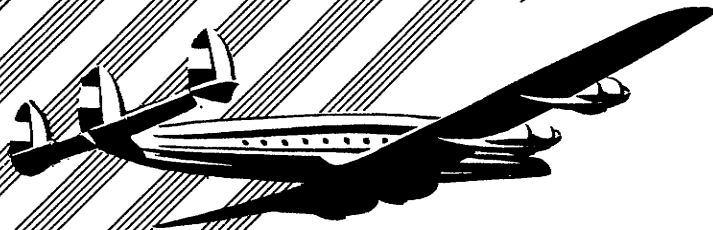
LUCHTDIENSTEN IN NIEUW GUINEA

Dakota-diensten
1. Biak-Hollandia (Genjem 1X per week) 3X per week
2. Biak-Manokwari-Sorong 2X per week
3. Biak-Noemfoer-Manokwari-Ransiki-Manokwari-Sorong 1X per week
4. Biak-Hollandia-Merauke-Tanah Merah (1X per 14 dg.) 1X per week
5. Biak-Kokonao 1X per 14 dagen

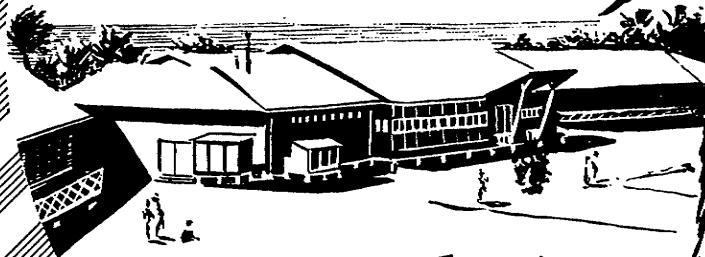
Beaver diensten
Biak-Ransiki-Manokwari
Biak-Tahfah-Teminaboean-Ajamaroe
Biak-Wasior-Fak-Fak
Biak-Napan-Wisselmeren
Biak-Seroei-Waren-Napan

Enige Passage-tarieven (enkele reis):

Biak-Manokwari	f 45,-
Biak-Sorong	„ 115,-
Biak-Hollandia	„ 110,-
Biak-Merauke	„ 275,-
Hollandia-Merauke	„ 165,-
Merauke-Tanah Merah	„ 55,-

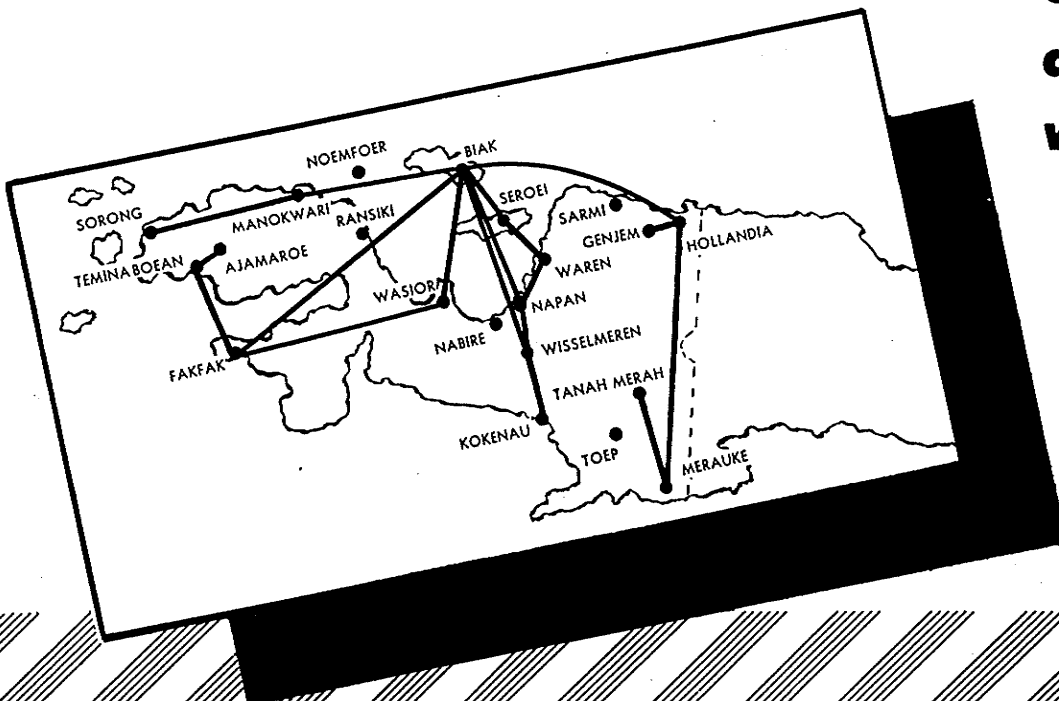

De KLM verbindt
NIEUW GUINEA
met de
gehele wereld

"KROONDUIF"

onderhoudt
de locale
verbindingen

HOOFDSTUK IX

Meteorologisch en geofysisch bureau.

Na de soevereiniteitsoverdracht werd in Nederlands-Nieuw-Guinea het Bureau voor Luchtvaart en Meteorologie opgericht.

Per 1 januari 1955 volgde de afsplitsing van het Meteorologisch en Geofysisch Bureau. De werkzaamheden zijn globaal in 2 sectie's te verdelen:

1e. klimatologie, 2e. luchtvaartmeteorologie.

I. Klimatologische sectie (zie bijgevoegde staat).

De volgende meteorologische elementen worden klimatologisch bewerkt (jaargemiddelden, maandgemiddelden, extreme waarden etc.):

Regen, zonneschijnuren, temperatuur, vochtigheid, wind. In de staat is met X aangegeven welke instrumenten zich op de diverse plaatsen bevinden.

Sedert 1950 werd het aantal regenstations van 20 op 340 gebracht. Kwartaalsgewijs worden cijfers over regenval en zonneschijnuren voor binnenlands gebruik gepubliceerd.

Op de stations, bezet door personeel van dit Bureau (in de staat met M.G.B. aangegeven) worden bovendien door schatting en visuele waarnemingen gegevens verzameld betreffende zicht, bewolking en grondwind.

Metingen betreffende verdamping en zonnestralingsintensiteit bevinden zich nog in een experimenteel stadium.

II. Luchtvaartmeteorologische sectie.

De voornaamste taak is het uitgeven van weer- en windverwachtingen voor de luchtvaart, hetgeen geschiedt op het centrale weerstation te Biak. Hier worden weerkaarten getekend en geanalyseerd die het gebied beslaan tussen 40° noorderbreedte - 40° zuiderbreedte en 90° oosterlengte - 180° oosterlengte.

Tevens bestaat de verplichting van de weerstations te Biak, Sentani, Manokwari, Jefman (Sorong), Kaimana en Merauke op bepaalde tijden van ieder etmaal synoptische weerberichten t.b.v. buitenlandse meteorologische diensten op te maken en te verzenden.

Voor het Internationale Geofysische jaar (juli 1957 tot december 1958) zullen te Hollandia in samenwerking met het K.N.M.I. te De Bilt en de Stichting Zuiver Wetenschappelijk Onderzoek aardmagnetische metingen worden verricht.

De P.T.T. zal metingen betreffende de ionosfeer verrichten.

Meteorologisch en geofysisch bureau (M.G.B.) 1 Januari 1956

Waarnemingen worden gedaan			Aanwezige Instrumenten						
te	door personeel van	Bovenwind waarn.	Barometer	Droge- en natte bol thermometer	Max.- en min.-thermometer	Registrer. regenmeter	Regenmeter	Piche verdampingsmeter	Cambell-Stokes zonnenschijnmeter
Sentani	M.G.B.	X	X	X	X		X		
Kota Nica	Landbouw			X	X	X	X	X	X
Hollandia	M.G.B.		X	X	X	X	X	X	X
Genjem	B.B.			X	X		X		X
Sarmi	P.T.T.			X			X		X
Seroei	P.T.T.			X			X		X
Mokmer (Biak)	M.G.B.	X	X	X	X	X	X		X
Boroekoe (Biak)	Marine			X			X		
Manokwari	M.G.B.		X	X	X		X	X	X
Wosi	Landbouw			X	X		X		
Ransiki	B.B.			X	X		X		X
Mapia	M.G.B.	X	X	X			X		X
Jefman	M.G.B.	X	X	X	X		X		X
Fak-Fak	M.G.B.		X	X	X		X		X
Steenkool	N.N.G.P.M.		X	X			X		
Kaimana	Marine	X	X	X			X		X
Wisselmeren	P.T.T.		X	X	X		X		X
Kokonao	P.T.T.		X	X	X		X		
Merauke	M.G.B.	X	X	X	X		X	X	X
Tanah-Merah	M.G.B.		X	X			X		X
Mindiptana	Landbouw						X		X
Kepi	Landbouw						X		X
Sengeh	Zending						X		X
Baliem	Zending						X		X
Tigimeer	B.B.						X		X

POSTERIJEN, TELEGRAFIE EN TELEFONIE

Onder het Indische bestel was Nieuw-Guinea, van P.T.T.-zijde gezien, gekoppeld aan Ambon als centraal punt, waarlangs alle verbindingen liepen. Toen Nieuw-Guinea op eigen benen kwam te staan, was er uiteraard geen apparaat aanwezig dat de behoeften van een zelfstandig bedrijf kon opvangen. Inderhaast werden de eerst noodzakelijke voorzieningen getroffen, doch ofschoon van jaar tot jaar de service werd uitgebreid, biedt ook thans het bedrijf nog niet alle faciliteiten, die men gewoonlijk van de P.T.T. verwacht. Postsparbank, verrekendienst, kwitantiedienst, postcheque- en girodienst, dienst der brieven en doosjes met aangegeven waarde, konden nog steeds niet worden ingesteld bij gebrek aan middelen, zowel personele als materiële. De opening van de pakketpost naar Nederland bijvoorbeeld werd eerst in 1955 een feit; de binnenlandse pakketpost werd ingesteld op 2 januari 1956.

De dienstverlening was aanvankelijk ook beperkt in omvang, hetgeen begrijpelijk was gezien de beperktheid der transportmiddelen, maar geleidelijk aan werden steeds meer post- en hulppostkantoren en bestelhuizen geopend, werden nieuwe verbindingen gelegd en werd het verkeer tussen de verschillende plaatsen frequenter en regelmatig.

De afstanden zijn echter groot en wanneer het postvervoer geschiedt met langzame boten, soms zelfs met prauwen, blijft de post lang onderweg. Doch ook daarin komt langzamerhand verbetering door de uitbreiding van het teritiere luchtnet, terwijl op afgelegen posten geregeld vliegtuigdroppings worden uitgevoerd.

Positie van het PTT-bedrijf van Nederlands-Nieuw-Guinea in internationaal verband.

Wat de telecommunicatie betreft is Nederlands-Nieuw-Guinea aangesloten bij het lidmaatschap van Nederland van de Union Internationale des Télécommunications, in welk samengesteld lidmaatschap ook Suriname en de Nederlandse Antillen participeren.

De P.T.T. van Nederlands-Nieuw-Guinea betaalt 1/20 deel van de contributie.

Voor de post liggen de verhoudingen anders. Slechts Nederland is lid van de Wereldpostvereniging, Nederlands-Nieuw-Guinea niet. Overeenkomstig het Postverdrag van Parijs, art. 9 (thans geldt het Postverdrag van Brussel, waarvan art. 5 overeenkomt met het hiervoren genoemde art. 9) heeft de Nederlandse Regering in 1950 tegenover de Zwitserse Regering verklaard, dat het aanvaarden van het Postverdrag van Parijs tevens gold voor Nederlands-Nieuw-Guinea.

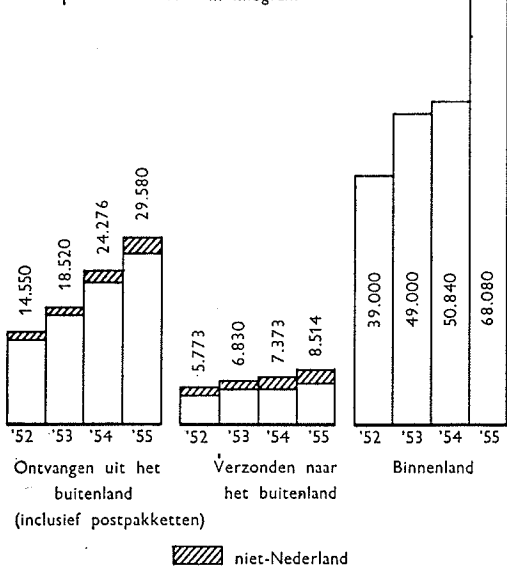
Eenzelfde verklaring werd afgelegd bij de ratificatie van het Postverdrag van Brussel. De ondertekening door Nederland geldt ten aanzien van Nederlands-Nieuw-Guinea voor:

1. het Postverdrag; benevens voor de Overeenkomsten betreffende
2. postpakketten;
3. postwissels;
4. overschrijvingen (postchèque- en girodienst);
5. verrekenzendingen;
6. postkwitanties; en
7. abonnementen op couranten en tijdschriften.

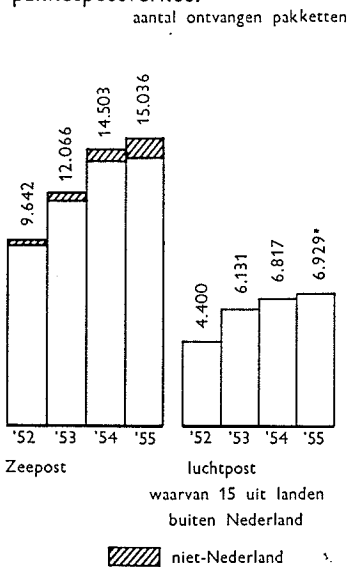
De verklaring der Regering legt Nederlands-Nieuw-Guinea niet de verplichting op de onder 2 t/m 7 genoemde diensten daadwerkelijk uit te voeren. Uitvoering wordt gegeven aan de bepalingen van het Postverdrag, dus aan de uitwisseling van gewone en aangetekende poststukken langs de zee- en luchtwegen en gedeeltelijk aan de overeenkomsten genoemd onder 2 en 3 hierboven:

- a. Postpakketten kunnen worden verzonden naar Nederland en via Nederland naar de U.S.A. en worden ontvangen uit Nederland en via Nederland uit de U.S.A. Uitbreiding zal worden gegeven aan het pakketpostverkeer via Nederland door deze verzendingsweg open te stellen voor het verkeer met andere landen voorzover daaraan behoefte zal blijken te bestaan.
- b. Een wederzijdse postwisseldienst bestaat in het verkeer met Nederland tot een maximum van f 200,- per postwissel.

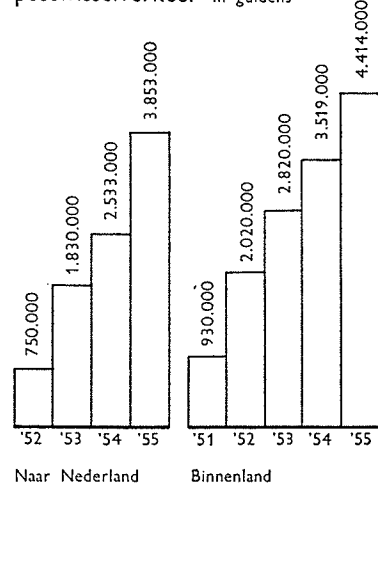
luchtpostverkeer in kilogram

pakketpostverkeer

postwisselverkeer in gulden

per zeepost: 402 postpakketten
per luchtpost: 155 postpakketten

POSTZEGELWAARDEN.

2- 1-1950	(1, 2, 2½, 5, 7½ en 10 ct (cijfertype) 15, 20, 25, 40 cent, 1 en 5 gulden (Koningin Juliana "en face").)
8- 8-1950	3, 4 en 12½ ct (cijfertype) 50 en 80 ct (Koningin Juliana "en face")
10- 1-1952	30, 45, 55 cent en 2 gulden (Koningin Juliana "en face")
7- 2-1953	5 en 5 (cijfertype), 15 + 10 (Kon. Juliana en face) en 25 + 10 (idem), ct (toeslagzegels „Watersnood”).
15- 1-1954	5, 10 en 15 ct (paradijsvogeltype)
15-10-1954	25, 30, 55 en 80 ct (Koningin Juliana "en profil")
1-11-1955	5 + 5, 10 + 10 en 15 + 10 ct (toeslagzegels „Rode Kruis”), paradijsvogeltype met opdruk.

De frankeerzegels van het cijfertype en die van de Koninginneserie en face worden niet meer aangemaakt. Zij blijven echter voorshands geldig. Hetzelfde geldt voor de frankeerzegel van 80 cent van het type Koningin Juliana en profil.

De waarden 2, 2½, 3, 4, 7½, 12½, 50 en 80 cent zullen niet meer worden uitgegeven; een nieuwe waarde, 85 cent zal worden ingevoerd.

De watersnoodzegels zijn sedert ultimo 1954 niet meer geldig voor frankering; de Rode-Kruiszegels blijven geldig tot ultimo 1956, einde van de verkoop termijn is 31 Januari 1956.

Verkrijgbaar zijn:

I. POSTWAARDEN:

a.	frankeerzegels à 1, 2, 2½, 3, 4, 5, 7½, 10, 12½, 15, 20, 25, 30, 40, 45, 50, 55 en 80 cent; 1,-; 2,- en 5,- gulden.	
b.	overige postwaarden:	
	briefkaarten	à 6 c.
	postbladen	à 15 c. en 35 c.
	T7 (recu's van aangenomen tgm)	à 20 c.
	Intern. antw. coupons	à 40 c.
	luchtpostpapier	à 2 c.
	luchtpostenveloppen	à 3 c.
	verhuiskaarten	à 4 c.
	binnenl. postw. form.	à 3 c.
	buitenl. postw. form.	à 3 c.
	binnenl. adresk.	à 3 c.
	buitenl. adresk.	à 3 c.
	douaneverkl.	à 2 c.
	postariefenfolders	voorlopig nog niet verkrijgbaar
	loonlijsten	à 5 c.
	stortingsformulier op postrekening, model RC. 1	à 2 c.

II. ZEGELWAARDEN.

a.	blanco-zegels (formaat-zegels)	à 2, 3 (enkelvel), 3 (dubbelvel), 4 en 6 gulden.
b.	plakzegels	à 10, 15, 20, 25, 30, 50 cent, 1, 1,50, 2, 3, 5, 6, 25 en 50 gulden.

III. LOONZEGELS.	à 5, 10, 25, 50 cent en 1, 10 en 25 gulden.
------------------	---

POSTTARIEVEN.

I. BRIEVEN.

Binnenland.	1. In lokaal verkeer per 20 gram gedeelte van 20 gram:	10 cent
	2. In interlocaal verkeer: eerste 20 gram: elke volgende 20 gram:	25 cent 15 cent
Buitenland.	1. Nederland, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen per zeepost: de binnenlandse porten voor interlocaal verkeer.	
	2. Overig buitenland: de eerste 20 gram: elke volgende 20 gram:	30 cent 17 cent

Gewicht: ten hoogste 2 kg.

Afmetingen: lengte, breedte en dikte tezamen niet meer dan 90 cm, grootste afmeting ten hoogste 60 cm. In rolvorm: som van lengte en twee maal de doorsnede niet meer dan 100 cm; lengte ten hoogste 80 cm.

II. POSTBLADEN.

Binnenland:	Uitsluitend de door de Posterijen verkrijgbaar gestelde formulieren:	15 cent
Buitenland:	1. Nederland, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen: Het binnenlands tarief.	
	2. Overig buitenland: Frankering als voor brieven overig buitenland.	

Losse blaadjes, foto's e.d. mogen bij verzending tegen het tarief van 15 ct niet worden ingesloten. De niet door de posterijen uitgegeven postbladen zijn onderworpen aan het port der brieven.

III. BRIEFKAARTEN.

Binnenland:	per stuk	7 cent
Buitenland:	1. Nederland, Indonesië, Suriname en de Nederlandse Antillen (zeepost): Het binnenlands tarief.	
	2. Overig buitenland: per stuk	17 cent
Kosten van het formulier:		1 cent

Afmetingen: ten minste 7 × 10 cm, ten hoogste 10½ × 15 cm. De door de particuliere nijverheid in omloop gebrachte briefkaart-formulieren mogen van geen mindere stevigheid zijn dan die, welke door de posterijen zijn uitgegeven.

IV. DRUKWERKEN.

Binnenland:	tot en met 1000 gram: per 50 gram of gedeelte van 50 gram:	5 cent
	boven 1000 gram, per 250 gram of gedeelte van 250 gram:	25 cent
Buitenland:	1. Nederland en Indonesië: Het binnenlandse tarief.	
	2. Overig buitenland (incl. Suriname en de Nederlandse Antillen): per 50 gram of gedeelte van 50 gram:	6 cent
Gewicht: ten	hoogste 3 kg. Indien het te verzenden drukwerk uit één ondeelbaar stuk bestaat, ten hoogste: 5 kg.	
Afmetingen:	Als voor brieven (zie schaal I.) Al dan niet gevouwen kaarten, welke zonder omslag als drukwerk worden verzonden, mogen niet kleiner zijn dan 7 × 10 cm.	

V. DOCUMENTEN.

Binnenland:	het tarief voor drukwerken met een minimum per zending van:	25 cent
Buitenland:	1. Nederland en Indonesië: het tarief voor drukwerken met een minimum per zending van:	25 cent
	2. Overig buitenland (incl. Suriname en de Nederlandse Antillen): het tarief voor drukwerken met een minimum per zending van:	30 cent
Gewicht: Ten	hoogste 2 kg.	
Afmetingen:	Als voor brieven, (Zie schaal I.)	

VI. BRAILLE DRUKWERKEN.

Binnenland:	per 1000 gram of gedeelte van 1000 gr.:	2 cent
Buitenland:	idem	2 cent
Gewicht: Ten	hoogste 7 kg.	
Afmetingen:	Als voor brieven, (Zie schaal I.)	

TABEL VII. PAKJES.

Binnenland:	Tot en met 500 gram per 50 gram of gedeelte met een minimum van	5 ct. 10 ct. 25 ct.
	Boven de 500 gram per 250 gram of gedeelte	
Buitenland:	1. Nederland en Indonesië: Het binnenlandse tarief echter met een minimum van	50 ct.
	2. Overig buitenland: (voor zover toegelaten inclusief Suriname en de Nederlandse Antillen) per 50 gram of gedeelte van 50 gram met een minimum van	12 ct. 60 ct.
Gewicht ten	hoogste 1 kg. Afmetingen: Als voor brieven (Zie tabel I.)	

VIII. MONSTERS.

Binnenland:	het tarief voor pakjes.	
Buitenland:	1. Nederland en Indonesië: het binnenlands tarief voor pakjes.	
	2. Overig buitenland (incl. Suriname en de Nederlandse Antillen): Het drukwerk-tarief voor het buitenland met een minimum van	12 ct.
Gewicht: Ten	hoogste 5000 gram.	
Afmetingen:	Als voor brieven (Zie schaal I.)	

IX. FONOPOSTZENDINGEN.

Binnenland:	eerste 20 gram: elke volgende 20 gram:	15 ct. 7 ct.
Buitenland:	1. Nederland en Indonesië: het binnenlandse tarief.	
	2. overig buitenland: eerste 20 gram: elke volgende 20 gr.	20 ct. 12 ct.
Gewicht: ten	hoogste 300 gram.	
Afmetingen:	Lengte, breedte en dikte tezamen 60 cm; de grootste afmeting mag evenwel 26 cm niet overschrijden.	

X. POSTWISSELS.

Binnenland:	Tot en met f 25.-	25 ct.
	Boven f 25.- t/m f 50.-	50 ct.
	Boven f 50.- t/m f 100.-	75 ct.
	Boven f 100.- t/m f 150.-	100 ct.
	Boven f 150.- t/m f 200.-	125 ct.
	Boven f 200.- t/m f 300.-	175 ct.
	Boven f 300.- t/m f 500.-	225 ct.
	Boven f 500.- t/m f 1.000.-	300 ct.
	Boven f 1000.- t/m f 20.000.- per 1000.-	300 ct.

Een eventueel overschietend bedrag minder dan f 1000.- wordt volgens bovenstaande tabel berekend. Telegrafische postwissels zijn toegelaten.

Nederland.

- Datum van openstelling: 3 Juni 1952.
- Alle Nederlandse en Nieuw-Guinea postinrichtingen nemen deel aan deze dienst.
- De op de postwissels uit te betalen bedragen moeten in de muntsoort van het land van bestemming zijn uitgedrukt. Voor in N.G. te storten postwissels geldt daarbij het koersverschil = f 100.- Ned, crt. = f 100.50 N.G.crt.
- Het maximum bedrag is voor beide richtingen vastgesteld op f 200.- per postwissel.
- Postwissels worden voor beide richtingen uitsluitend per luchtpost verzonden.

Het voor N.G. geldende postwisseltarief (inclusief het luchtrecht van 30 ct.) bedraagt per postwissel:

	t/m	f	30.-	=	70 ct.
boven	f	30.-	"	f	60.- = 85 ct.
boven	f	60.-	"	f	100.- = 105 ct.
boven	f	100.-	"	f	150.- = 130 ct.
boven	f	150.-	"	f	201.- = 155 ct.

N.B.: Het tarief wordt berekend over het in N.G.crt. gestorte bedrag.

6. Voor postwissels naar Nederland zijn toegelaten:
 - a. berichten van betaling (30 cent) (gevraagd na de terpostbezorging: 40 cent).
 - b. expresse-bestelling (60 cent)
 - c. mededelingen op de strook van de postwissels.
7. Voor beide richtingen is de geldigheidstermijn van postwissels vastgesteld op de maand van storting plus de drie daaropvolgende maanden.
8. Deviezenbepalingen.
 - a. Voor de verzending van gelden per postwissel naar Nederland geldt in N.G. de remise-limiet van f 2.000,- per persoon per maand.
 - b. Voor postwissels naar (uit) Nederland moet in N.G. het doel van de geldzending door afzender (geadresseerde) worden aangegeven.

XI. OVERIGE RECHTEN.

Aantekenrecht, (binnen- en buitenland)	40 ct.
Bewijs van terpostbezorging van gewone stukken	5 ct.
Expressebestelling binnen de bestellingsgrenzen van een post- inrichting	60 ct.
Bericht van ontvangst of van betaling (alleen toegelaten voor aangetekende stukken, postwissels, postpakketten en expresse- zendingen)	
a. gevraagd bij de terpostbezorging	30 cent
b. gevraagd na de terpostbezorging	40 ct.
Postbox- of posttrommelrecht per maand	500 ct.
Bijzonder verzoek inzake de bestelling (o.a. posterestante be- handeling) per maand	500 ct.
Verlenging van de geldigheidstermijn van postwissels en opmaken van duplicaten van postwissels	40 ct.
Recht voor in- en uitklaring	40 ct.
Terugvordering of adreswijziging van postzendingen of post- wissels	
a. per post	40 ct.
b. per telegraaf	
de seinkosten volgens het telegraftarief vermeerderd met	40 ct.
Verzoek om inzage van getekende kennisgevingen van aangetekende zendingen, adreskaarten van postpakketten of postwissels	
a. indien de bescheiden berusten op het kantoor waar inzage wordt gevraagd kosteloos.	
b. indien de bescheiden van elders moeten worden opge- vraagd	40 ct.
Postvolmachten, afgegeven door middel van een op de post- kantoren verkrijgbaar model	150 ct.
Identiteitsbewijzen (contrôlekaart voor handtekeningen)	50 ct.
Kennisgeving van onbestelbaarheid van een postpakket	50 ct.
Bewijs van terpostbezorging van postpakketten	10 ct.

XII. LUCHTPOST.

1 Maart 1955.

Binnenland:	Brieven, postbladen, briefkaarten en postwissels worden in het binnenlands verkeer per luchtpost verzonden zonder heffing van extra luchtrecht. Het luchtrecht voor de overige stukken in het binnen- lands verkeer bedraagt per 50 gram of gedeelte van 50 gram:	10 ct.
Buitenland:		
Nederland:	De binnenlandse porten vermeerderd met de volgende luchtrechten: Brieven per 5 gram of gedeelte van 5 gram alsmede briefkaarten en postwissels	30 ct.
	Overige stukken: per 10 gram	15 ct.
	Postbladen (aérogrammes), port en luchtrecht tezamen	35 ct.
Nederlandse Antillen en Suriname:	Voor brieven en briefkaarten de binnenlandse port en voor overige stukken de buitenlandse port vermeerderd met de volgende luchtrechten:	
	a. brieven per 5 gram	60 ct.
	b. overige stukken per 10 gram	25 ct.
	Postbladen (aérogrammes), port en luchtrecht tezamen	35 ct.
Indonesië:	De binnenlandse porten vermeerderd met de vol- gende luchtrechten: Brieven per 5 gram of gedeelte van 5 gram alsmede briefkaarten	20 ct.
	Overige stukken: per 10 gram	12 ct.
	Postbladen (aérogrammes), port en luchtrecht tezamen	35 ct.
Overig buitenland:	De buitenlandse porten vermeerderd met de luchtrechten. Postbladen (aérogrammes); hiervoor zijn afzonderlijke gecombineerde tarieven.	

POSTPAKKETTARIEVEN.

Binnenland:

t/m 1 kg	f 1,50	Per luchtpost de hiernaast
+ 1 t/m 3 kg	" 2,-	genoemde tarieven ver-
+ 3 t/m 5 kg	" 3,-	meerderd met het lucht-
+ 5 t/m 10 kg	" 4,50	recht van f 0,10 per
		50 gram.

Nederland:

Zeepost: t/m 1 kg	f 2,60	
" 3 kg	" 3,80	
" 5 kg	" 5,-	
" 10 kg	" 9,30	
Luchtpost: t/m ½ kg	" 6,60	
(via Biak) " ¼ kg	" 9,40	
" 1 kg	" 12,25	
+ 1 t/m 3 kg	" 1,20	vermeerderd met f 5,65 per 500 gr
+ 3 t/m 5 kg	" 1,45	vermeerderd met f 5,65 per 500 gr
+ 5 t/m 10 kg	" 2,50	vermeerderd met f 5,65 per 500 gr

U.S.A. (Via Nederland)

Zeepost: t/m 1 kg	" 4,70	" 6 kg	" 16,90
" 2 kg	" 7,15	" 7 kg	" 18,15
" 3 kg	" 8,05	" 8 kg	" 19,40
" 4 kg	" 10,50	" 9 kg	" 20,65
" 5 kg	" 11,35	" 10 kg	" 21,90

Het maximum gewicht van postpakketten is 10 kg. De maximum inhoud voor postpakketten tot 5 kg = 60 dm³ en voor postpakketten tot 10 kg = 80 dm³. De grootste afmeting is 125 cm; voor de verzending per luchtpost mogen de pakketten geen grotere lengte hebben dan 70 cm.

TELEGRAAF-TARIEVEN.

Binnenlands verkeer.

	locaal verkeer	overig verkeer
Gewone telegrammen voor 5 woorden of minder voor elk volgend woord	f 0,40	f 2,-
Perstelegrammen voor 10 woorden of minder voor elk volgend woord	" 0,08	" 0,40
Brieftelegrammen voor 22 woorden of minder voor elk volgend woord	" 0,60	" 0,60
Dringende telegrammen per woord (min. 5 wdn)	" 0,06	" 0,06
		" 4,40
		" 0,20
		" 0,80

Scheepstelegrammen via een binnenlands kuststation
(Hollandiaradio)

A. Naar schepen onder Nederlandse of Indonesische vlag: gewone telegrammen per woord	f 0,70
Scheepsbrieftelegrammen voor 20 woorden of minder voor elk volgend woord	" 3,25
B. Voor schepen van de Koninklijke Marine gewone telegrammen per woord	0,50
Scheepsbrieftelegrammen voor 20 woorden of minder voor elk volgend woord	" 2,-
C. Naar vreemde schepen gewone telegrammen per woord	" 0,10
	" 1,-

Scheepstelegrammen via Scheveningenradio.

A. Naar schepen onder Nederlandse of Indonesische vlag: gewone telegrammen per woord	f 1,34
B. Naar vreemde schepen gewone telegrammen per woord	" 1,64

Buitenlands Verkeer.

1. Nederland en Indonesië	
a. gewone telegrammen per woord met een minimum van 5 woorden	f 0,84
b. Perstelegrammen per woord met een minimum van 10 woorden	" 0,28
c. Brieftelegrammen per woord met een minimum van 22 woorden	" 0,42
d. Regeringstelegrammen per woord met een minimum van 5 woorden	" 0,42
2. Nederlandse Antillen en Suriname	
a. gewone telegrammen per woord met een minimum van 5 woorden	f 1,20
b. Perstelegrammen per woord met een minimum van 10 woorden	" 0,40
c. Brieftelegrammen per woord met een minimum van 22 woorden	" 0,60
3. Tarief naar enkele landen voor gewone telegrammen per woord (minimum 5 woorden).	
Australië	f 0,84
Hongkong	" 0,84
Malaya	" 0,84
Nieuw Guinea (Australisch)	" 0,84
Nieuw Zeeland	" 0,84
Papua	" 0,84
Philippijnen (Manila)	" 2,34
Philippijnen (andere kantoren)	" 2,64
Thailand	" 2,34
Verenigde Staten van Amerika	" 1,20

Voor telefonische aanbieding van telegrammen wordt per telegram een vastrecht van f 0,25 geheven. Van hen, die regelmatig van de telegraafdienst gebruik maken en door het storten van een waarborgsom crediethouder zijn geworden, wordt bij telefonische aanbieding geen extra recht geheven.

Gegevens van de telefoonnetten.		
Plaatsnaam	Tarieven Huisaansluitingen	Tarieven Zakenaansluitingen
Hollandia/Noordwijk	f 20.-	f 40.-
Hollandia-binnen	„ 20.-	„ 40.-
Ifar/Sentani	„ 20.-	„ 40.-
Biak	„ 15.-	„ 30.-
Manokwari	„ 10.-	„ 20.-
Sorong-Doom	„ 10.-	„ 20.-
Merauke	„ 15.-	„ 30.-

RADIO-TELEFONIE	
In 1955 werden gevoerd:	
In het binnenlandsverkeer:	
1500 gesprekken totaal 9000 minuten	
met Nederland:	
1572 gesprekken totaal 5675 minuten	

Radiotelefoonverbindingen van Hollandia

1. Kantoor in verbinding	2. Dagen van openstelling	3. Uren van openstelling	4. Tarieven	5. Bijzonderheden
Amsterdam	Woensdag Vrijdag	19.30-24.00 19.30-24.00	Fam.gespr. f 10.50 (3 min.) Zakengespr. f 21.- voor de eerste 3 minuten. elke volgende min. f 7.-	
Biak	Dagelijks behalve Zon/Feestdagen	09.30-11.00	f 6.- voor eerste 3 min. f 2.- elke volgende minuut.	Dit tarief ingegaan 1 Jan. '56
Merauke	Dagelijks behalve Zon/Feestdagen	11.30-12.30	Als voor Biak.	Als voor Biak.
Sorong Sorong-doom	Dagelijks behalve Zater/Zon/Feestdagen	12.30-13.30	Als voor Biak.	Als voor Biak.
Genjem	Dagelijks behalve Zon/Feestdagen	07.30-08.00	f 3.- voor eerste 3 minuten f 1.- elke volgende minuut.	Dit tarief ingegaan 1 Jan. '56
Fak-Fak Kaimana	Dagelijks behalve Zon/Feestdagen	08.00-08.15 08.15-08.30		Verbinding op proefbasis, der- halve voorlopig slechts open- gesteld voor dienstverkeer.
Manokwari	voorlopig Dinsdag en Vrijdag	08.30-09.30	f 6.- voor eerste 3 minuten. f 2.- elke volgende minuut.	Voorlopig is verbinding alleen opengesteld voor dienstverkeer Vermoedelijk in het 2e kwar- taal van 1956 zal de verbin- ding dagelijks op de in kolom 3 vastgestelde tijden voor pub- liek verkeer worden vrijge- geven.

Nederlandse posttarieven voor het verkeer naar Nederlands-Nieuw-Guinea

GEWONE VERKEER

Brieven	t/m 20 g	10 ct
	per 20 g meer	6 ct
Briefkaarten	enkele	7 ct
	dubbele	14 ct
Akten	Voor akten geldt het port der binnenl. interl. brieven; zendingen boven 1500 gram echter 2 ct per 50 gram.	
Gedrukte stukken	a. Voor bij abonnement gefrankeerde nieuwsbladen geldt het daarvoor in het binnenlands verkeer verschuldigde port; b. voor alle overige drukwerken het binnenl. drukwerkport, voor zendingen boven 1500 gram echter 2 ct per 50 gram.	
Braillestukken	per 1000 g	1 ct
Monsters	t/m 100 g	6 ct
	per 50 g meer	3 ct
Pakjes	t/m 250 g	50 ct
	t/m 500 g per 50 g	10 ct
	boven 500 g per 100 g meer	10 ct
Fonopostzendingen	t/m 20 g	10 ct
	per 20 g meer	5 ct
Doosjes met aangegeven waarde	t/m 250 g	100 ct
	per 50 g meer	20 ct

Gemengde zendingen

Zendingen welke bij abonnement gefrankeerde nieuwsbladen en een of meer akten, gedrukte stukken of monsters inhouden, worden als gemengde zendingen beschouwd. Het port bedraagt: het totaal van het port volgens het tarief van elke soort der ingesloten stukken. De verpakking wordt geacht te behoren tot de soort van stukken waarvoor het hoogste tarief is vastgesteld. Echter blijft van gemengde zendingen, welke bij abonnement

gefrankeerde nieuwsbladen bevatten, de verpakking bij deze wijze van berekening van het port buiten beschouwing, indien de verpakking gelijk is aan die, welke in de regel voor de ingesloten nieuwsbladen wordt gebezigd. Indien voordeliger voor de afzender kan het port als volgt worden berekend:

- wanneer de zending, al of niet uitsluitend, akten en monsters bevat geheel volgens akten-tarief in de gevallen dat het akten-tarief hoger is dan het monster-tarief en geheel volgens het monster-tarief in de gevallen, dat het monster-tarief hoger is dan het akten-tarief.
- wanneer de zending geen monsters maar wel akten bevat, geheel naar het tarief der akten;
- wanneer de zending geen akten, maar wel monsters bevat, geheel naar het tarief der monsters;
- wanneer de zending geen akten, noch monsters bevat, geheel naar het tarief der gedrukte stukken;

Postpakketten

Tarieven voor enkele bestemming	1 kg	3 kg	5 kg	10 kg
	f 2.10	2.85	3.60	6.25

Postwissels

kunnen uitsluitend per luchtpost verzonden worden.

LUCHTPOST

Luchtposttarief (het gewone port inbegrepen) voor:	
brieven t/m 5 g	45 ct
per 5 g meer	30 ct
briefkaarten	25 ct
gedrukte stukken en braillestukken per 10 g	15 ct
couranten en tijdschriften) per 10 g	10 ct
fonopostzendingen per 10 g	20 ct
akten, monsters en pakjes per 50 g	80 ct
van Rijkswegen uitgegeven luchtpostbladen	25 ct

1) Uitsluitend hier te lande ten minste éénmaal per maand verschijnende couranten en tijdschriften met uitzondering van advertentiebladen en daarmee gelijkgestelde stukken.

Postwissels

Voor elke postwissel een vast recht van	25 ct
vermeerderd voor elke som van f 20.-, of resterend gedeelte van f 20 met	10 ct
vast luchtrecht per postwissel	20 ct

TELEGRAMMEN

Gewone telegrammen per woord	81 ct
met een minimum van 5 woorden	
brieftelegrammen (22 woorden)	905 ct
ieder woord meer	41 ct

OVERIGE RECHTEN

Bericht van ontvangst

Voor elk aangetekend stuk, elke brief of elk doosje met aangegeven waarde en elk postpakket: indien gevraagd bij de terpostbezorging	35 ct
indien gevraagd na de terpostbezorging	50 ct

Bericht van inscheping

Voor elk postpakket per bericht	50 ct
---	-------

Navraag en inlichtingen

Voor gewone stukken	kosteloos 2)
Voor elk aangetekend stuk, elke brief of elk doosje met aangegeven waarde, elke postwissel, elk postpakket en elke zending in te vorderen waarde	50 ct
Indien het recht voor een bericht van ontvangst resp. uitbetaling werd voldaan	kosteloos 2)
Voor elke verrekenbedrag	50 ct

Bericht van uitbetaling

Voor elke postwissel: indien gevraagd bij de aanbieding	35 ct
Indien gevraagd na de aanbieding	50 ct

Machtiging uitbetaling

Voor elke postwissel	50 ct
--------------------------------	-------

Aantekening en aangegeven waarde

Aantekening: voor elk stuk	20 ct
Aangegeven waarde (brieven, doosjes en postpakketten): vast recht (voor brieven en doosjes: aantekeningrecht) van	20 ct
vermeerderd voor brieven en doosjes voor elke f 375 - of restend gedeelte van f 375,- en voor postpakketten voor elke f 250,- of restend gedeelte van f 250,- der aangegeven waarde met	15 ct

Inzage

Voor elke uitbetaalde postwissel of adreskaart behorende bij een naar het buitenland verzonden postpakket	50 ct
Indien de adreskaart behoort bij een uit het buitenland ontvangen postpakket	25 ct

Duplicaat

Voor elke in het ongerede geraakte postwissel	50 ct
Indien reeds het recht voor een navraag of voor een verzoek om inlichtingen is gekwet	kosteloos

Terugvordering of adreswijziging

van gewone en aangetekende stukken, brieven en doosjes met aangegeven waarde, postpakketten 4) en postwissels	50 ct
---	-------

Indien het verzoek betrekking heeft op twee of meer stukken, postwissels of postpakketten van dezelfde afzender voor dezelfde geadresseerde, welke gelijktijdig op hetzelfde kantoor zijn ter post bezorgd, zijn dezelfde kosten verschuldigd als voor de overbrenging van een verzoek om terugvordering of adreswijziging van slechts één stuk, postwissel of postpakket.
Bij overbrenging per telegraaf moet het telegram de nodige gegevens voor alle stukken, postwissels of postpakketten bevatten.

Opheffing of wijziging van verrekenbedrag

van aangetekende stukken, brieven en doosjes met aangegeven waarde en postpakketten 4)	50 ct
--	-------

- Indien terugzending van het bericht van ontvangst/uitbetaling per luchtpost wordt verlangd, bovendien het luchtrecht 25 ct.
- Bij overbrenging per luchtpost moet het verschuldigde luchtrecht (25 ct) worden voldaan; het luchtrecht wordt verdubbeld, indien de terugzending eveneens per luchtpost moet geschieden. In geval van telegrafische behandeling zijn de telegramkosten verschuldigd; indien het antwoord op een navraag of een verzoek om inlichtingen eveneens telegrafisch moet worden overgebracht, zijn bovendien de kosten voor het antwoordtelegram verschuldigd.
- Het recht, eventueel met inbegrip van luchtrecht of telegramkosten, wordt slechts éénmaal geheven, indien een navraag of een verzoek om inlichtingen betrekking heeft op meer dan één stuk, postwissel, postpakket c q verrekenbedrag, voor zover deze stukken c q de stukken waarop de verrekenbedragen betrekking hebben, gelijktijdig langs dezelfde weg zijn verzonden door dezelfde afzender aan dezelfde geadresseerde.
- Indien van een postpakket terugzending, adreswijziging of opheffing dan wel wijziging van het verrekenbedrag wordt verzocht, als antwoord op een van de postdienst ontvangen kennisgeving van onbestelbaarheid, is voor de overbrenging van het verzoek per post verschuldigd 35 ct. Dit bedrag wordt eventueel vermeerderd met luchtrecht, indien overbrenging van het verzoek per luchtpost wordt verlangd en met de telegramkosten, indien deze overbrenging per telegraaf moet geschieden.
- Eventueel vermeerderd met luchtrecht of telegramkosten.
- In geval van verhoging van het verrekenbedrag vindt zo nodig bijvordering van verrekenrecht plaats.

MINIMUM & MAXIMUM AFMETINGEN

Brieven, akten, gedrukte stukken, braillestukken,

Maximum voor som van lengte, breedte en hoogte 90 cm, grootste afmeting echter niet meer dan 60 cm; minimum 7 x 10 cm. In rolvorm: maximum voor som van lengte en tweemaal middellijn 100 cm, lengte echter niet meer dan 80 cm. Kaarten, indien niet in omslag verzonden: ten minste 7 x 10 centimeter.

Briefkaarten

Ten minste 7 x 10 cm en ten hoogste 10,5 x 15 cm.

Fonopostzendingen

Maximum voor som van lengte, breedte en hoogte 60 cm grootste afmeting niet meer dan 26 cm.

Doosjes met aangegeven waarde

Ten hoogste: 30 x 20 x 10 cm. Indien van hout vervaardigd moeten de wanden ten minste 8 mm dik zijn.

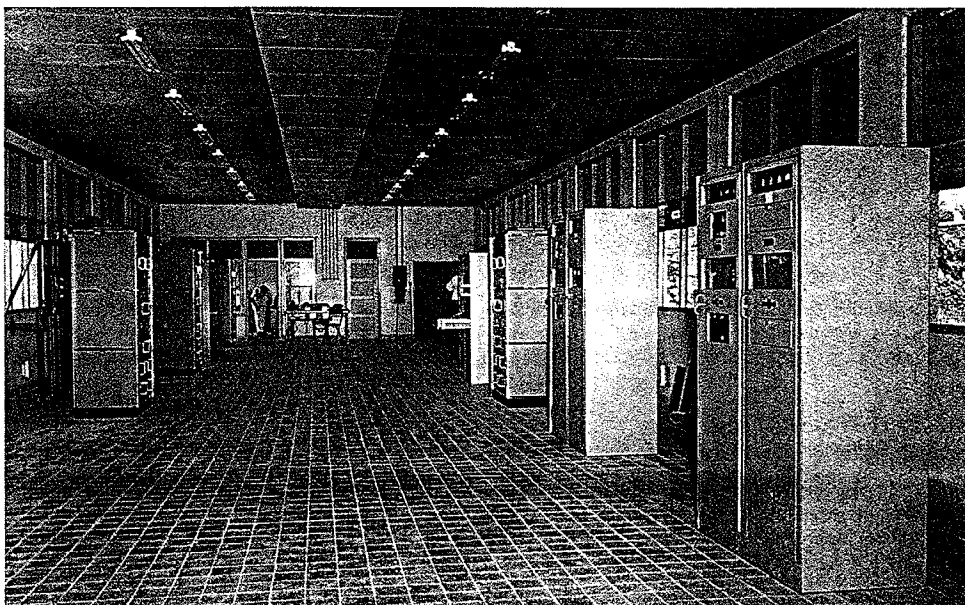
Postpakketten

Over land: Grootste afmeting 150 cm. Maximum voor de som van lengte en grootste omtrek, gemeten niet in de richting van de lengte, 300 cm.
Over zee: grootste afmeting 125 cm en inhoud ten hoogste 60 dm³ t/m 5 kg; 80 dm³ t/m 10 kg;
Verdere inlichtingen aan het loket.

MAXIMUM GEWICHT

Brieven, akten	2 kg
Gedrukte stukken:	
per zeepost	5 kg
Braillestukken	7 kg
Monsters	500 g
Fonopostzendingen	300 g
Doosjes met aangegeven waarde en pakjes	1 kg
Postpakketten	10 kg

(voor uitzonderingen inlichtingen aan het loket).

Zendstation te Biak.

De elektriciteitsvoorziening van Nieuw-Guinea

De afdeling Electriciteitswezen, onderdeel van de Dienst van Verkeer en Energie, staat onder leiding van het Hoofd Electriciteitswezen te Hollandia, geassisteerd door een Technisch Bedrijfsleider en Districtsbeheerders.

Het territorium is verdeeld in een aantal rayons. Waar een centrale gevestigd is, is ook een beheerder aangesteld, behalve te Tanah Merah in het Boven Digoel gebied.

Centrales worden aangetroffen te Hollandia, Hollandia-Binnen, Ifar, Biak, Sorong-Doom, Manokwari en Merauke. Een kleine centrale bevindt zich te Tanah-Merah, terwijl het E.W. verder nog enige bemoeienis heeft met de kleine centrales te Enarotali, Fakfak en Seroei. Geleverde spanning is 220/380 V 50/Hz.

Overzicht 1955. (zie ook de statistische gegevens).

Hollandia. In het gebied van de centrale te Hollandia zijn diverse laagspanningsdistributienetten uitgebreid t.b.v. de nieuwe woningen in Noordwijk (vroeger Dock V en Dock VIII). Op vele plaatsen is het oude net vervangen door nieuwe laagspanningsnetten. Begonnen is met een nieuwe hoogspanningslijn naar Noordwijk via het woon- en industriegebied van de Oranjelaan en de kloof. Ten behoeve van de nieuwe woongebieden zijn paden gekapt in het bos voor de nieuwe hoogspanningslijnen. Vele nieuwe consumptanten werden aangesloten, zodat de centrale binnen afzienbare tijd vergroot wordt.

Hollandia-Binnen. Het gebied van de centrale te Hollandia-Binnen wordt nog geheel door de laagspanningscentrale gevoed. Voor de sanering van dit net wordt jaarlijks een gedeelte vernieuwd.

Ifar. De Ifar-centrale werd medio 1955 van de Koninklijke Landmacht overgenomen. Het laagspanningsdistributienet is geheel in orde gemaakt.

Biak. In deze snelgroeïende plaats zijn vele voorzieningen nodig geweest. De K.L.M. beschikt over een centrale voor haar hotel. Het stationsgebouw van het vliegveld, alsmede de baanverlichting, de luchtverkeersbeveiliging en het weerstation zijn op het distributienet van het Electriciteitswezen aangesloten. Aan de uitbreiding van het laagspanningsdistributienet wordt gestadig gewerkt. In de loop van dit jaar werd tevens de 5 kW omroepzender op het E.W. distributienet aangesloten. Om aan de vraag naar meer vermogen te kunnen voldoen is aan de centrale een noodaggregaat toegevoegd, dat ca. 50 kW kan leveren.

Manokwari. In Augustus 1955 werd de nieuwe Sanggeng-centrale in gebruik genomen, met het bijbehorend hoogspanningsnet. Manokwari heeft hiermede 24 uur energielevering per dag gekregen. Het laagspanningsnet werd uitgebreid en waar nodig vernieuwd.

Sorong-Doom. In verband met de toenemende behoefte aan energie werd in het begin van dit jaar een generator bijgeplaatst. Het net op dit kleine eiland is uiteraard alleen een laagspanningsnet. Dit net werd uitgebreid en waar nodig vernieuwd.

Merauke. Merauke heeft slechts een laagspanningsdistributienet. Het verbruik neemt snel toe en het laagspanningsnet werd uitgebreid en vernieuwd. Met de voorbereidende werkzaamheden voor de aanleg van een hoogspanningslijn werd een aanvang gemaakt.

Tanah-Merah. Het laagspanningsnet, behorende bij de kleine centrale heeft nagenoeg geen wijzigingen ondergaan.

PLANNEN.

Hollandia. In verband met de snelle ontwikkeling van het Hollandia-gebied en aangezien de centrale in Hollandia-Binnen op een noodaggregaat na gaat verdwijnen en Hollandia-Binnen de benodigde energie gaat betrekken van de Hollandia-centrale, wordt het vermogen van deze centrale aanmerkelijk vergroot. In 1956 worden twee aggregaten van elk 500 KvA toegevoegd en later nog een aggregaat van 1000 KvA. Momenteel is de Hollandia-centrale uitgerust met 3 generatoren van elk 450 KvA – 380/220 V. 50 Hz. De levering van energie geschiedt via de ontworpen 6,3 kV – 50 qmm lijn. Het heuvelgebied ten zuiden van de centrale wordt ook woongebied, waarvoor een aftakking op deze lijn met transformatorstations gepland is.

Verder zullen voorzieningen worden getroffen voor het nieuwe stadsplan met koelhuis, ziekenhuis, woningen, winkels enz. De hoogspanningslijn naar Noordwijk wordt in 1956 een ringlijn in combinatie met de reeds bestaande hoogspanningslijn.

De vrijkomende machines van Hollandia-Binnen worden verdeeld over enige plaatsen die vermogenvermeerdering behoeven o.a. Merauke, Sorong-Doom, Fakfak en tijdelijk Biak.

Hollandia-Binnen. Het laagspanningsnet van deze centrale wordt in 1956 verder gesaneerd. Zodra de nieuwe hoogspanningslijn in gebruik genomen kan worden en de transformatoren in bedrijf gesteld kunnen worden, worden de vrijgekomen aggregaten naar andere plaatsen verzonden. In de uitbreiding is een hoogspanningsaansluiting van het Zendingsschoolcentrum Kota Radja opgenomen.

Ifar. Daar er voor Ifar geen uitbreiding op het programma staat behoeft het distributienet geen uitbreiding. De oude Amerikaanse machines in deze centrale staan op de nominatie door betere vervangen te worden. Ook het schakelbord dient vernieuwd te worden. De hele opzet is oorspronkelijk door het leger als tijdelijke aanleg beschouwd.

Biak. In Biak zullen de centrale, het hoogspanningsnet en het laagspanningsnet uitgebreid dienen te worden. Er komt onder meer een geheel nieuw stadsgedeelte ten noorden van de landingsbaan en een vrij groot hotel. De grootte van de nieuwe centrale is nog niet bepaald.

Manokwari. Voor de industrialisatie, zoals de nieuwe werf, een houtzagerij en een zuurstoffabriek, alsmede een sterke uitbreiding van de woongelegenheden is een vrij omvangrijke uitbreiding van het laagspanningsnet vereist. De nieuwe centrale kan voorlopig in de vereiste energie voorzien.

Sorong-Doom. Alleen enige uitbreidingen van het laagspanningsdistributienet staan op het programma. De centrale behoeft eveneens uitbreiding i.v.m. de toenemende vraag naar meer vermogen.

Sorong/Remoe. Voorbereidende werkzaamheden zijn begonnen voor de elektrische werken in deze nieuwe gouvernementsplaats.

Merauke. Naast uitbreiding van het laagspanningsnet staat de aanleg van een hoogspanningslijn op het programma.

De toenemende vraag naar meer vermogen maakt ook hier uitbreiding van de centrale noodzakelijk.

Merauke beschikt tijdelijk ook over de voormalige Landmacht-centrale van 2×22 KvA, die buiten bedrijf zal worden gesteld wanneer de hoogspanningsaansluiting van de betreffende wijk gereed is.

Kabels met papierisolatie voor hoogspanning,
laagspanning en telecommunicatiedoeleinden.
Kabels met plastic- en varnished cambricisolatie.

NKF DELFT

N.V. NEDERLANDSCHE KABELFABRIEK

STAPEL

Transformatorstations.

Daar alle centrales laagspanningscentrales zijn, behalve de nieuwe centrale te Hollandia (6 KvA), zijn voor de voeding van de hoogspanningslijnen step-up transformatoren nodig.

In gebruik zijnde distributietransformatoren.

1955:	50 KvA	100 KvA	200 KvA
Hollandia	3	—	5
Biak	—	2	—
Manokwari	—	3	—

1954:	50 KvA	100 KvA	200 KvA
Hollandia	3	—	5
Biak	—	2	—
Manokwari	—	—	—

De eerstvolgende verhoging van het aantal stations is begroot op:

	30 KvA	50 KvA	100 KvA	200 KvA
Hollandia-gebied	3	7	5	8
Biak	—	—	3	1
Manokwari	—	—	3	—
Merauke	—	1	—	—

OVERZICHT CENTRALES *)

Aantal	KVA	1955	1954	Toekomst
1	Hollandia-Haven 3 x 450	1350	1350	2350
1	Hollandia-Binnen 7 x 60	420	420	—
1	Ifar 2 x 90 + 2 x 100	= 380	—	onbekend
2	Biak 6 x 60	= 380	300	onbekend
1	Manokwari 5 x 200 + 1 x 100	= 1100	± 400	—
1	Sorong-Doom 2 x 60	= 120	60	180
2	Merauke 2 x 60	= 120	120	180
1	Tanah-Merah 2 x 22	= 44	44	onbekend

*) Alle centrales zijn dieselcentrales, netspanning 380/220 V. 50 Hz.

GEGEVENS BETREFFENDE DE ELECTRICITEITSVOORZIENINGEN

Plaats	Aantal Centrales		Totaal geïnstalleerd vermogen in KW		Totaal beschikbaar vermogen in KW		Geleverde energie in Kwh		Aansluitingen ult. van het jaar	
	1955	1954	1955	1954	1955	1954	1955	1954	1955	1954
Hollandia	1	1	1080	1080	720	720	2.642.594	2.001.205	947	800
Hollandia-Binnen	1	1	336	336	284	284	1.022.467	1.004.268	612	542
Biak	2	2	324	270	270	222	893.902	536.243	368	285
Manokwari	1	2	880	565	720	424	553.432	180.669	406	304
Sorong-Doom	1	1	96	48	48	48	179.304	101.741	236	197
Merauke	2	1	144	96	72	48	184.039	100.261	135	106
Tanah-Merah	1	1	22.5	—	11	—	38.500	—	—	—
Ifar	1	1	300	—	220	—	182.152	—	130	—

DE ALGEMENE POLITIE

Evenals in Nederland treedt de Algemene Politie in Nederlands-Nieuw-Guinea op als het burgerlijk machtsapparaat. De leden van het korps Algemene Politie zijn, vanaf een bepaalde rang, verplaatsbaar over geheel Ned. Nieuw-Guinea en bezitten opsporingsbevoegdheid voor het gehele territorium.

De Procureur-Generaal staat volgens art. 140 (1) der Bevindingsregeling Nieuw-Guinea aan het hoofd van de administratieve (preventieve) en rechterlijke (repressieve = Openbaar Ministerie) politie en bepaalt als zodanig het te voeren beleid.

De Directeur van Binnenlandse Zaken is ingevolge Gubernementsblad 1950 no. 5 art. 1 (I. b) belast met het beheer d.w.z. de vorming, de instandhouding, de organisatie en de dislocatie van het korps, hetgeen tevens inhoudt, dat hij belast is met het personele, financiële en materiële beheer. De Korpscommandant der Algemene Politie treedt op als Hoofd van de Afdeling Politie van de Dienst van Binnenlandse Zaken en voert als zodanig namens de Directeur van Binnenlandse Zaken het beheer over de politie.

Formatie en rangen.

Voor 1956 wordt verwacht, dat een sterkte van ruim 1620 man aan geuniformeerd personeel bereikt zal worden, bestaande uit ± 200 man Europeanen en ruim 1400 man Papoea's.

Het personeel der politie bestaat uit Papoea's en Europeanen; alleen Nederlandse onderdanen komen voor dienstneming in aanmerking. Er bestaat geen rassenonderscheid t.o.v. rangvervulling, een Papoea die aan de gestelde eisen voldoet, kan elke rang bij de politie bekleden. De algemene ontwikkeling der Papoea's staat echter nog niet op een zodanig peil, dat zij toegelaten kunnen worden tot de middelbare en hogere kaderrangen.

Bij de politie bestaan de volgende rangen:

Hoofdcommissaris van Politie	}	hoger kader
Adj. Hoofdcommissaris van Politie		
Commissaris van Politie 1e klasse		
Commissaris van Politie 2e klasse		
Hoofdinspecteur van Politie	}	middelbaar kader
Inspecteur van Politie 1e klasse		
Inspecteur van Politie 2e klasse		
Adj. Inspecteur van Politie		

Hoofdagent van Politie 1e klasse	}	lager kader
Hoofdagent van Politie 2e klasse		
Hoofdposthuiscommandant		
Posthuiscommandant	}	manschap
Politieagent 1e klasse		
Politieagent 2e klasse		
Veldwachter 1e klasse		
Veldwachter 2e klasse		

De veldwachters 2e klasse vormen de onderlaag, zij worden plaatselijk gerecruteerd en ontvangen ook plaatselijk een initiële opleiding. Als principe wordt aangenomen, dat zij blijven dienen in de onderafdeling waar zij geworven zijn en hoogstens binnen de afdeling verplaatsbaar zijn. Het zijn voor een deel analfabeten en het heeft derhalve geen zin hen op de grotere plaatsen te laten dienen; men treft ze dus hoofdzakelijk aan op de detachementen en posten in het binnenland. Over het algemeen worden zij gebruikt als mankracht bij een uittrekkende patrouille en als tolken en gidsen; door hun plaatselijke bekendheid (taal en streek) kunnen zij hierbij van zeer groot nut zijn.

Uit de besten onder hen worden veldwachters 1e kl. gekozen; deze moeten kunnen lezen en schrijven en vormen de groep waaruit weer de kandidaten voor politieagent 2e klasse worden geselecteerd.

Opleiding en vorming.

De toekomstige politieagenten krijgen op de Centrale Opleidingsschool der Algemene Politie te Hollandia een opleiding van 9 maanden; na het daaropvolgend examen met gunstig gevolg te hebben afgelegd, worden zij benoemd tot politieagent 2e klasse.

Uit de politieagenten 2e klasse, die minstens 4 jaar dienst hebben, worden de geschikten bij keuze bevorderd tot politieagent 1e klasse. Na enkele jaren dienst worden de geschikten onder de politieagenten 1e klasse (bij keuze naar gelang van het aantal vacatures) wederom naar de Centrale Opleidingsschool gezonden, waar zij gedurende 10 maanden de cursus tot opleiding voor Posthuiscommandant volgen.

De bevordering tot Hoofdposthuiscommandant geschiedt bij keuze.

De Centrale Opleidingsschool te Hollandia heeft een opnamecapaciteit van ruim 100 leerlingen.

Het Europese kaderpersoneel zal in de toekomst uit Nederland moeten worden betrokken.

Indeling en dislokatie.

De territoriale indeling der politie loopt parallel met die van het bestuur. Er zijn 5 afdelingen (residenties), aan het hoofd waarvan Residenten staan. De Resident is in zijn afdeling hoofd der politie; het bevel over deze politie wordt namens de resident gevoerd door de hem ter beschikking gestelde Afdelingscommandant der Algemene Politie. Aan elke Onderafdelingschef (Hoofd van Plaatselijk Bestuur) is een Detachementscommandant der Algemene Politie toegevoegd, die in de onderafdeling belast is met de leiding van het detachement der Algemene Politie.

De Afdelingscommandanten (Acaps) hebben, met uitzondering van die van de Afdeling Fakfak, de rang van Commissaris van Politie 1e klasse. Als Detachementscommandanten treden over het algemeen Inspecteurs van Politie 1e klasse op; de grotere detachementen Hollandia, Biak, Manokwari en Merauke hebben een Hoofdinspecteur van Politie als Detachementscommandant.

Er zijn enkele onderafdelingen, die in verband met omstandigheden van bevolkingsdichtheid, criminaliteit e.d. geen detachement hebben, doch een kleinere politie-eenheid, die sub-detachement wordt genoemd.

De meeste detachementen hebben een of meer vaste of tijdelijke posten in het binnenland.

De organisatorische en territoriale indeling van het korps der Algemene Politie vindt men op pag. 30.

Parket van de Procureur-Generaal bij het Hof van Justitie. Een aantal politieambtenaren, rechtstreeks ter beschikking gesteld van de Procureur-Generaal, is werkzaam bij de afdeling Centrale Recherche van het Parket. Deze afdeling omvat de centrale inlichtingendienst, de criminele registratie en statistiek, het dactyloscopisch en fotografisch bureau en de controle op de afdelings- en plaatselijke recherche- en justitiële diensten.

Hoofd Centrale Recherche: E. W. Cramer, C.v.P. I.

Onderhoofd Centrale Recherche: R. J. F. Post, C.v.P. II.

Afdeling Kartotheek: A. Klencke, H.I.v.P.

Afdeling Fotografie en Dactyloscopie: F. J. Timmermans, I.v.P. I.

Mobiele Politie.

Los van de over de afdelingen verspreide politie-eenheden, staat de Mobiele Politie. Deze heeft tot taak:

- het opvangen van tijdelijke fluctuaties in de behoefte aan politiemacht en toezicht, overal waar dit nodig mocht zijn;
- het steun verlenen bij uitbreiding van bestuursinvloed en dekking verlenen aan wetenschappelijke en economische exploraties, vooral in nog niet onder bestuur gebrachte gebieden.

In het kort: de Mobiele Politie treedt op, overal waar dit nodig is.

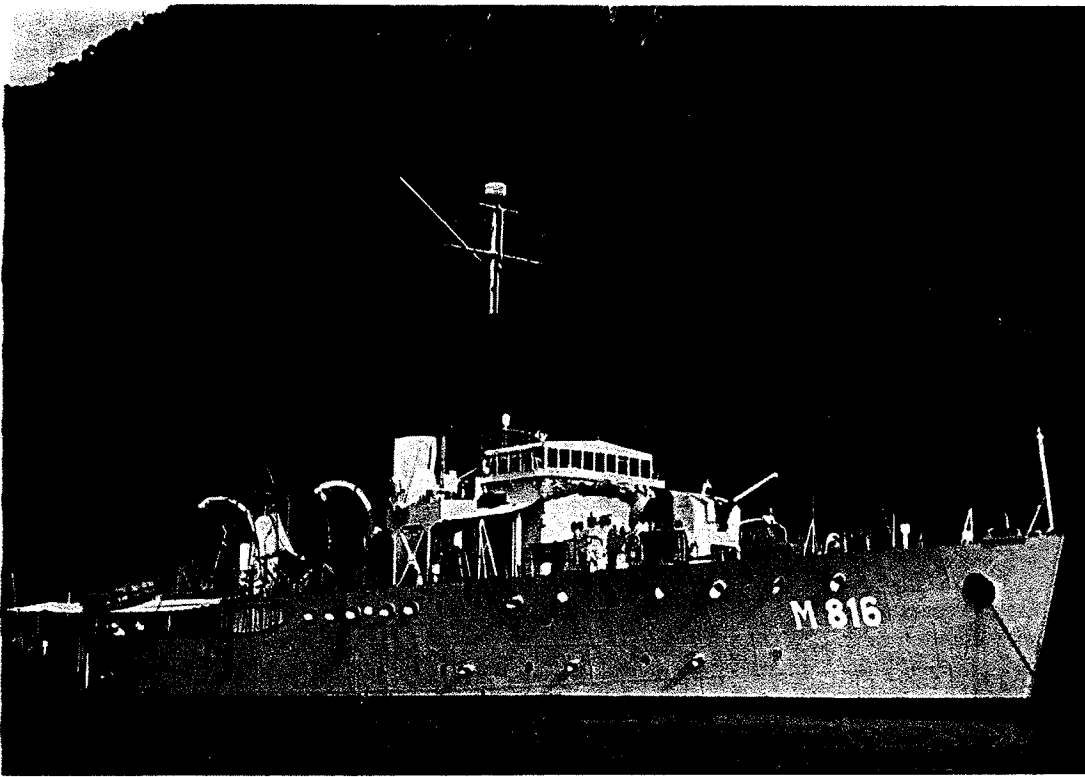
Zij is ingedeeld in groepen van 12 man onder commando van een Inspecteur van Politie 2e klasse of een Hoofdagent; de Ondercommandant is een Papoea kaderlid.

De manschappen worden fysiek beter geoefend en zijn zwaarder gewapend dan hun collega's op de detachementen. Een of meerdere groepen kunnen ter beschikking worden gesteld van een Resident in wiens afdeling daaraan behoefte bestaat.

De metamorfose van „wilde” tot politierecruut.

DE MARINE

Hr. Ms. „Ternate”.

De taak van de Marine in Nederlands-Nieuw-Guinea is een onderdeel van haar algemene taak: de bescherming van het Koninkrijk. Het veelzijdige en veelomvattende werk, dat zij in Nieuw-Guinea verricht, sluit rechtstreeks aan op de bestuurstaak, die Nederland in dit gebied heeft en welke zowel naar binnen als naar buiten is gericht.

De interne bestuurstaak kan alleen naar behoren worden uitgevoerd, wanneer orde en rust worden gehandhaafd. Bedreiging van buiten moet worden afgewend en dit gedeelte van de taak is van belang voor de gehele wereld: het schepen van een oase van rust in een door politieke en ideologische hartstochten labiel Zuid-Oost-Azië, waar de brandstof voor een mogelijke nieuwe wereldoorlog hoog ligt opgestapeld en waar Nieuw-Guinea door zijn geografische ligging het scheidingsvlak is tussen oosterse en westerse tegenstellingen.

Aanvankelijk was deze taak opgedragen aan Zee- en Landmacht samen, doch om praktische redenen werd zij geheel in handen van de Zeemacht gelegd. Het moest economischer en doelmatiger zijn een betrekkelijk kleine militaire organisatie onder eenhoofdig militair bevel en één administratieve leiding te stellen. Bovendien was mobiliteit van de verdediging eerste eis, waarbij in hoofdzaak van verbindingen overzee en door de lucht gebruik moest worden gemaakt, terwijl overwogen werd, dat voor de maritieme verdediging en beveiliging oorlogsschepen en maritieme verkenningsvliegtuigen in elk geval tóch nodig zouden zijn.

De Gouverneur heeft het opperbevel over de hem ter beschikking gestelde krijgsmacht en beschikt daarover in overeenstemming met de door de Koningin gegeven voorschriften, zoals hem in het belang van het Koninkrijk in zijn geheel en van Nieuw-Guinea in het bijzonder gewenst voorkomt.

De Commandant der Zeemacht in Nieuw-Guinea voert het bevel over alle onderdelen van de Zeemacht in zijn bevelsgebied, tenzij door de Minister van Marine anders is bepaald. Bij de uitoefening van zijn operatieve taak staat hij onder de bevelen van de Bevelhebber der Zeestrijdkrachten, met uitzondering van de ter beschikking van de Gouverneur gestelde onderdelen der Zeemacht, ten aanzien waarvan hij gehouden is diens aanwijzingen op te volgen.

Hij vertegenwoordigt de Koninklijke Marine tegenover alle binnen- en buitenlandse autoriteiten in Nieuw-Guinea en adviseert de Gouverneur inzake alle militaire aangelegenheden, de Zeemacht betreffende. Tevens is hij belast met de maritieme mobilisatie- en oorlogsvoorbereiding in zijn bevelsgebied.

De Commandant der Zeemacht in Nieuw-Guinea is uit hoofde van zijn functie buitengewoon lid van de Raad van Diensthoofden en heeft als zodanig zitting in het hoogste college van algemeen bestuur. Daar in verband met het voortdurende nauwe contact, dat de Commandant der Zeemacht met het Civiele Bestuur onderhoudt, diens aanwezigheid in het Regeringscentrum is vereist, zetelt hij met zijn staf te Hollandia.

De grootste concentratie van het marinepersoneel is op het eiland Biak, alwaar zich onder meer magazijnen en een vliegveld bevinden. Voor zover de geografische gesteldheid toelaat is elk punt van het Rijksdeel in enkele uren per vliegtuig vanuit Biak bereikbaar.

De verschillende detachementen Mariniers zijn over een aantal plaatsen langs de uitgestrekte kustlijn verdeeld.

De walinrichtingen omvatten, behalve de kazernes van de detachementen Mariniers, de marinekazernes te Hollandia en Biak, alsmede het marine-vliegveld op laatstgenoemd eiland.

De aanwezige scheepsmacht bestaat doorgaans uit een torpedojager, enige fregatten, een of twee opnemingsvaartuigen (welke zonodig tijdelijk met patrouillediensten kunnen worden belast), alsmede een aantal landingschepen en hulpvaartuigen.

Marine Luchtvaart Dienst.

Reeds jaren voor de oorlog was de M.L.D. een gewone verschijning op Nieuw-Guinea. De Dornier-vliegboten waren er regelmatig op patrouille, onderhielden contact met de voornaamste posten, verrichtten vele verkenningen en assisteerden expedities.

Kort na de afkondiging van de mobilisatie op 29 augustus 1939 vestigde de M.L.D. een hulpsteunpunt te Sorong, waar vliegtuigbommen en benzine waren opgeslagen en van waaruit dagelijks patrouillevluchten werden ondernomen over de aangrenzende zee- en kustgebieden. Later werd deze basis meer landinwaarts verplaatst naar een meertje bij Babo. Nadat reeds op de dag van het uitbreken van de oorlog met Japan op 8 december 1941 een aanval was gedaan op vijandelijke vliegtuigen en schepen, werd op 22 december d.a.v. de vliegtuiggroep overgeplaatst naar het meer van Tondano, van waaruit in combinatie met een andere groep een aanval werd gedaan op Japanse concentraties in de Philippijnen.

Na de oorlog kreeg de M.L.D. uiteraard een groot aandeel in de maritieme verdediging van Nieuw-Guinea, maar eveneens in de openlegging en de economische ontwikkeling.

De organisatie en de technische outillage werd voor het grootste deel door het personeel zelf met eigen middelen opgebouwd, terwijl ondertussen de vliegoperaties onverminderd voortgang hadden.

De taak van de M.L.D. in Nieuw-Guinea is drieledig:

- a. bewaking van het grond-, zee- en luchtgebied;
- b. visserij-inspectie;
- c. hulp en bijstand aan het Gouvernement.

De bewakingsdiensten worden in de regel uitgevoerd in de vorm van langdurige patrouilles van ongeveer 14 dagen, welke vanuit geïmproviseerde geheime waterbases worden ondernomen. De benodigde kampuitrusting en rantsoenen worden door de bemanningen meegevoerd.

Deelname aan acties tegen eventuele infiltraties vindt plaats door het vervoer van Mariniers en/of politie met hun uitrusting, het approvianderen van deze patrouilles uit de lucht, en het opsporen van weerstandsnesten.

Toezicht op de visserij is noodzakelijk in verband met het feit, dat, evenals voor de oorlog, Japanse vissers veelvuldig hun bedrijf in de territoriale wateren, onder de vaste wal of nabij de eilanden, beoefenen. Het vliegtuig leent zich bij uitstek tot het opsporen van dergelijke overtredingen.

Hulp aan het gouvernement wordt in velerlei vorm verleend, door het onderhouden van verbindingen, waar deze nodig zijn, het bevoorraden van afgelegen bestuursposten, in noodgevallen het ophalen van ernstige zieken enz.

Hoewel het opsporings- en reddingswerk niet behoort tot de officiële taak van de M.L.D., spreekt het vanzelf dat in voorkomende gevallen steeds alle mogelijke hulp wordt geboden. Reeds vele malen hebben zich dergelijke gelegenheden voorgedaan.

De M.L.D. is voorts in de gelegenheid geweest om de burgerluchtvaart in het algemeen op ruime schaal gebruik te laten maken van zijn faciliteiten, zoals werkplaatsen, technisch personeel, brandstofbevoorrading en hangarruimte.

Voor de dienst in Nieuw-Guinea is bestemd Squadron No. 7, dat bestaat uit Fireflies, welke medio 1955 daarheen werden getransporteerd en die vanaf verschillende vliegvelden speciaal voor patrouillewerk opereren.

Het uit Catalina's bestaande 321e Squadron is op Biak gebaseerd. Er is reeds een begin gemaakt met het vervangen van deze vliegtuigen door grotere vliegboten. de „Martin Mariners”, welke meer modern zijn uitgerust dan de Catalina's.

De Mariniers.

In augustus 1950 werd de eerste Marinierscompagnie naar Nieuw-Guinea gedirigeerd ter versterking van de verdediging. Zij was slechts voor één jaar uitgezonden, zodat reeds een jaar later weder een compagnie moest worden gedetacheerd, ditmaal geheel per vliegtuig overgebracht. Nadat de troep voldoende was getraind, werd een detachement op Biak geplaatst om de bewaking van de aldaar gebaseerde M.L.D. van de Koninklijke Landmacht over te nemen.

Het was deze compagnie die moest optreden tegen de eerste Indonesische infiltratie, nl. op het eiland Gag in de Radja Ampat. Na afloop van de actie werd de eenheid verzameld te Sorong, waar met het oog op eventuele verdere infiltraties een bivak en een tentenkamp werden gebouwd. Ook de derde compagnie moest optreden tegen infiltraties ditmaal van Indonesische militairen nabij de Etnabaai. De aflossing van deze compagnie werd doorkruist door het inmiddels door de Regering genomen besluit, de gehele verdediging van Nieuw-Guinea aan de Koninklijke Marine op te dragen. In verband hiermee werd het contingent Mariniers uitgebreid tot de huidige sterkte.

Tijdens het gezamenlijk optreden tegen de bovenvermelde infiltraties was de samenwerking tussen Mariniers, Landmacht en Politie steeds voortreffelijk, terwijl de bevolking voortdurend op onze hand was en actief medewerkte.

Hydrografische Dienst.

De systematische opname van de Nederlands-Indische Archipel dateert reeds van 1870, doch omdat in verband met de belangrijkheid der op te nemen wateren in grote trekken van west naar oost werd gewerkt, kwam Nieuw-Guinea het laatst aan de beurt.

De werkzaamheden vingen daar aan in 1910, doch werden onderbroken door het uitbreken van de eerste wereldoorlog. Daarna werden ze hervat; het eerst werd de Vogelkop in kaart gebracht, waarna praktisch de gehele noordkust tot aan de grens bij Hollandia volgde.

Van 1933-1937 waren alle opnemingsvaartuigen elders nodig, maar in de korte tijd daarna tot het uitbreken van de tweede Wereldoorlog werd belangrijk werk verricht door het moeilijk toegankelijke gebied tussen de Etnabaai en Aika aan de zuidkust in kaart te brengen. Bij deze arbeid werd zeer veel nut ondervonden van een uit de luchtfoto's van de oliemaatschappij samengestelde kaart.

In de oorlog gingen al onze opnemingsvaartuigen verloren. Mede omdat eerste prioriteit gegeven werd aan de Indonesische wateren kon eerst in 1949 een begin worden gemaakt met het werk in Nieuw-Guinea, en wel met de opname van de rede van Sorong, welke plaats thans door de grootste diepgaande tankschepen kan worden aangedaan.

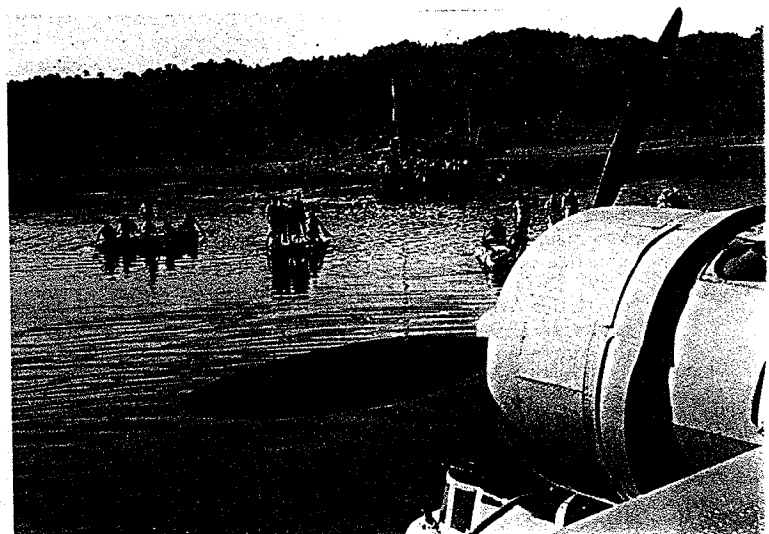
De „Zuiderkruis”, een Regerings-opnemingsvaartuig, dat deze laatste opname had verricht, werd in 1951 vervangen door Hr. Ms. „Jan van Brakel”, hetwelk weer werd opgevolgd door Hr. Ms. „Snellius”, terwijl thans het zusterschip van de „Snellius”, Hr. Ms. „Luymes” de opnemingen verricht. In verband met de enorme taak — een kustlijn van 2100 zeemijlen en ongeveer 500 mijlen kustlijn van de eilanden — is besloten dat een tweede opnemingsvaartuig zal worden ingezet.

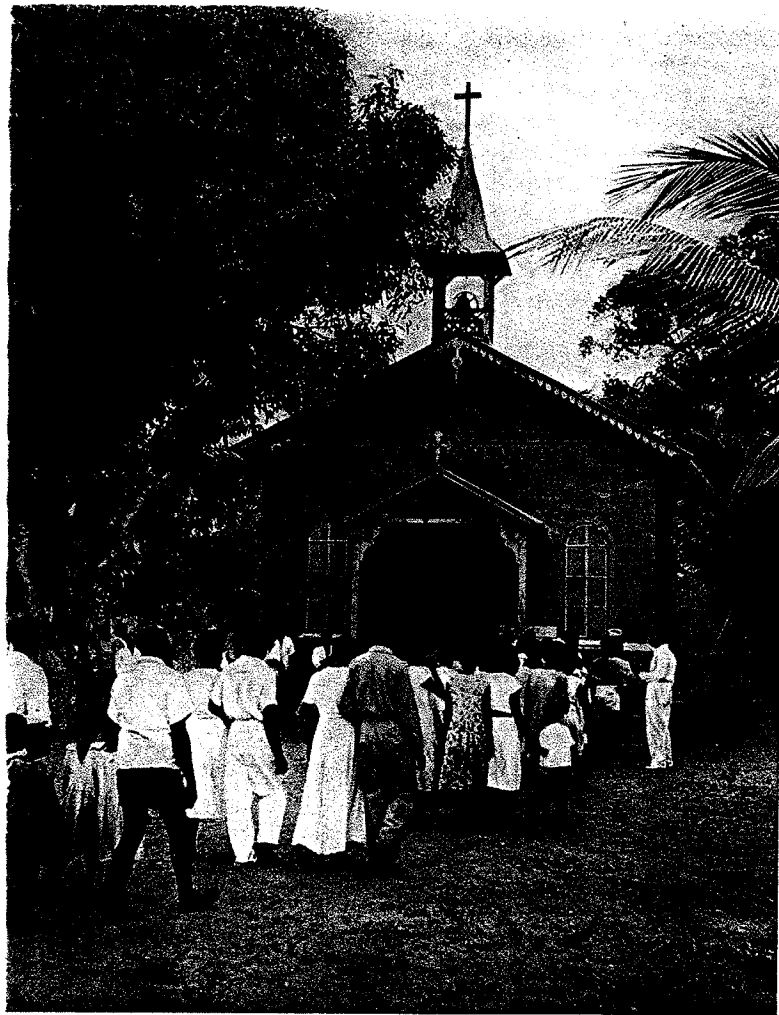
De vaartuigen worden bovendien met de modernste installaties uitgerust, o.m. met een Decca survey set.

Mariniers op parade te Hollandia.

Aankomst van de Catalina op het Ajamaroemeer.

R.K. Kerk in de omgeving van Merauke. Missiegegevens 1955.

HOOFDSTUK XIV

MISSIE

In 1920 kwam de ommekeer, toen de Regering bereid werd gevonden op te treden tegen de desastreuze gevolgen van het venerisch granuloom, dat de bevolking decimeerde. In samenwerking met de Missie werden modeldorpen ingericht, terwijl de verderfelijke mannenhuizen werden verboden en de doktoren de ziekte actief bestreden.

Toen ook kreeg het onderwijs zijn kans. Reeds in 1923 werden vier hoofdposten bezet met elk één pastoor en één broeder, terwijl een constante stroom van Keiese goeroes de opening van vele scholen mogelijk maakte.

Die schooltjes waren zeer eenvoudig, maar ze waren aangepast aan het werkelijke leven van deze Papoea's, die er leerden werken en tuinieren voor hun eigen behoeften; een niet eenvoudige opgave voor een volk dat uitsluitend jagen en vissen kende.

Vele schooltjes voldeden echter niet aan de eisen die gesteld werden te Batavia, waar men streefde naar unificatie, een nivellering van het onderwijs „van Sabang tot Merauke”, een tendens waar de Zending ook reeds jaren stelling tegen had genomen. Bovendien werd de subsidie in de crisisjaren ernstig beperkt en de situatie werd daardoor vaak bepaald moeilijk; zo waren er in 1934 van de 107 missiescholen 76 ongesubsidieerd.

Al kon men in zeker opzicht het onderwijs als een mislukking beschouwen, de scholen waren belangrijk als beschavend en bindend element in de dorpen; de positie van de goeroe was er zodanig dat hij grote invloed ten goede kon uitoefenen.

In 1925 werd een grondige verkenning verricht van het achterland van Merauke met als middelpunt Moeting, waar in 1924 een bestuurspost was opgericht. Vanwege bezwaren van het plaatselijk bestuur kon daar echter eerst in 1928 de eerste school worden geopend. Frederik Hendrikeiland werd bezet in 1930, toen de Missie over een eigen boot kon beschikken.

Merauke had inmiddels een degelijk internaatsgebouw voor jongens gekregen, alsmede een meisjesinternaat dat werd beheerd door in 1928 gearriveerde zusters (Dochters van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart).

In 1930 verscheen de Moluks Protestantse Kerk in Zuid Nieuw-Guinea en dit werd een stimulans voor een krachtiger aanpak van het missiewerk.

In de dertiger jaren werd grote voortgang gemaakt en de Missie wachtte niet tot het bestuur gebieden had bezet. Integendeel, zij trok in vele streken voor het Bestuur uit en had dan vaak verschillende gebieden reeds bezet, of zelfs al intensief bewerkt, voordat er een bestuurspost werd geopend.

Dit was het geval met Frederik Hendrikeiland, zo ging het ook met het Kao- en Moejoegebied. In 1933 werd een vaste missionaris met dit laatste gebied belast. Bij afwezigheid van enig bestuur was dit geen gemakkelijke taak, aangezien de Moejoes geen dorpen hadden; ieder bouwde zijn hoge paalwoning waar hem dat het beste leek en van grotere, bij elkaar wonende gemeenschappen was geen sprake.

Toch vlotte het werk onder de Moejoes al gauw en toen het bestuur er zich in 1935 vestigde, waren er reeds zeven dorpen gesticht en van een goeroe voorzien, terwijl er meerdere in bewerking waren.

De jeugd toonde er een veel grotere intelligentie dan aan de kust, zodat reeds in 1942 begonnen werd met een internaatsopleiding tot catechist en hulponderwijzer. Door gebrek aan financiën en daarna door de isolatie tengevolge van de oorlog stagneerde echter de voortgang in dit bijzonder dicht bevolkte gebied.

Zuid Nieuw-Guinea.

In 1891 werd in beginsel besloten, dat de paters Jezuiten een missiepost zouden openen op Zuid Nieuw-Guinea. In 1894 werd voor het eerst gevolg gegeven aan dit besluit door pater Le Cocq d'Armandville S.J., die zich met een broeder vestigde te Kapaur in de omgeving van Fak-Fak en die daar enige aanhang verkreeg. In 1896 echter verdrong de pater op de Mimika-kust en deze eerste katholieke statie werd wegens gebrek aan personeel opgeheven.

Ook de zuidkust ontving enige bezoeken van Jezuiten, doch vestiging bleek er nog onmogelijk wegens het ontbreken van een gouvernementspost. Toen deze in 1902 werd opgericht, ging in hetzelfde jaar het missiegebied over naar de Missionarissen van het H. Hart. Op 14 augustus 1905 kwamen de eerste twee priesters en een broeder te Merauke aan. Men kreeg overal vriendelijk contact, verzorgde de zieken en bestudeerde taal en gewoonten der bevolking. In 1909 werd de statie te Wendoe geopend, in 1910 te Okaba.

Toch kwam er geen schot in het werk. De Marindanim bleken een zeer zelfbewuste aard te hebben. Ze waren de „anim ha”, de echte mensen, en anderen kwamen in hun ogen slechts naar hun land omdat ze er iets van nodig hadden; de Marind-anim voelden zich superieur aan de vreemdelingen en hadden niets, ook geen godsdienst van hen nodig.

Het sterk eigen socio-religieus systeem stond als een gesloten eenheid tegenover het Christendom, terwijl het uiterst geheime karakter van dit systeem en zijn uitingen het zeer moeilijk, bijna onmogelijk maakte er in door te dringen, het te begrijpen.

Bovendien stond het vast dat de Marind aan het uitsterven waren, iets dat het werk niet bemoedigde, terwijl de vele vreemdelingen van in het algemeen laag gehalte een ongunstige invloed hadden op de bevolking.

Na 15 jaar zat men praktisch nog zonder één bekeerling; de staties Wendoe en Okaba waren opgeheven en in Merauke bleef slechts één priester achter: Pater Vertenten, die van geen opgeven wist.

In het gebied der Fly-rivier op de grens van Australisch Nieuw-Guinea, waar de om hun ruwheid en koppensnellerij beruchte Boadzjie wonen, opende de Missie in 1933 de eerste scholen en had zij in 1934 reeds de gehele op Nederlands gebied verblijvende groep van die stam in vast kampongverband verenigd, terwijl het bestuur er zich eerst in 1937 vestigde.

De Mappiërs (tenrechte: Jakai), die een reputatie van grote woestheid genoten, kregen in 1937 hun eerste scholen en in de volgende jaren werden vrijwel alle Jakaidorpen bezet. Tegelijk werd de missie onder de Aujoe geëntameerd, doch tot op heden woont het grootste deel van deze stam in nog onbekend gebied.

In het Mimikagebied werd — na de ongelukkige afloop van de eerste poging door pater Le Cocq d'Armandville in 1896 — eerst in 1926 het werk wederom ter hand genomen. Hier woonde een vriendelijk en goedmoedig volk van circa 8000 zielen, dat de missionarissen en de eerste goeroes met vreugde ontving. In 1928 ontbrandde ook daar de strijd tussen Missie en Zending, doch na enige jaren bleek er weinig of niets in handen van de Zending te zijn overgebleven. Het werk vorderde goed en reeds in 1934 hadden bijna alle dorpen (28) een school, waarvan er evenwel 17 niet gesubsidieerd werden.

De Manowé's, een stam van rasechte menseneters, bezorgde echter de Mimikanen en de Missie veel zorgen. Gelukkig kon, door de vestiging van een bestuurspost in hun gebied, de missie ook daar terhand genomen worden. De oorlog maakte hier een einde aan de pas begonnen arbeid.

Het missiewerk aan de Wisselmeren werd begonnen door pater Tillemans (later Apostolisch Vicaris van Merauke), die bij gebrek aan personeel echter ook de Mimikakust bleef bedienen. Spoedig waren er een tiental schooltjes geopend met even zo vele goeroes, waardoor evenwel de moeilijkheden steeds groter werden. De opvoer naar de meren moest geheel geschieden door koelies over slechte en steile bergpaden.

In de oorlog werd deze post tijdelijk opgeheven.

Noord- en West Nieuw-Guinea.

Na vele voorafgaande pogingen om toestemming te verkrijgen tot het openen van missiestaties in West Nieuw-Guinea, werd eindelijk in 1928 de officiële scheidingslijn tussen Missie en Zending opgeheven. Onmiddellijk werd het werk begonnen met het openen van enige schooltjes, waarvan het aantal in 1930, toen Fak-Fak zijn vaste missionaris kreeg, reeds 18 bedroeg. In 1934 kwam er een tweede missionaris bij, die in verband met de olie-activiteit al spoedig zijn tenten opsloeg in Babo.

Tegen vestiging in de eigenlijke Vogelkop bestonden aanvankelijk bezwaren van de zijde van de Overheid, doch in 1936 stelde de Missie er de eerste goeroe's aan.

In 1936 namen de Franciscanen echter dit gebied, alsmede Noord Nieuw-Guinea over van de Missionarissen van het H. Hart en zij openden meteen een statie te Manokwari met het oog op de zielzorg voor de vele katholieke kolonisten aldaar. Enige jaren later vestigde een missionaris zich te Arso achter Hollandia, een gebied waar de Zending nog nimmer was geweest.

De bouw van een internaat te Fak-Fak werd begonnen, doch door het uitbreken van de oorlog niet voltooid.

Na de oorlog.

Zuid Nieuw-Guinea.

Behoudens het Mimikagebied kende Zuid Nieuw-Guinea geen vijandelijke bezetting. Wel werd een groot deel der missiegebouwen van Merauke door bombardementen vernietigd, maar het contact met de bevolking bleef grotendeels bewaard, zodat veel geestelijke schade werd voorkomen. In de naaste omgeving van Merauke dreigde dit gevaar desondanks door de aanwezigheid van grote groepen militairen, die met de primitieve mentaliteit der Papoea's al heel weinig rekening hielden en vaak hele kampongs, op trucks geladen, naar bokswedstrijden, bioscoopvoorstellingen en dergelijke vermakelijkheden brachten.

Zodra mogelijk werd met de restauratie een aanvang gemaakt; voorzover ze waren geëvacueerd keerden priesters en broeders op hun posten terug en hervatten de arbeid.

Merauke kreeg een zesklassige maleise lagere school in een dubbelinternaat, terwijl cursussen in verscheidene vak-

ken werden geopend, zodat er perspectief kwam voor de dorpsabituriënten.

In 1949 kwamen de broeders van Voorhout, een speciale op het onderwijs gerichte congregatie, te hulp. Het meer uitgebreide onderwijs en de vakopleidingen zijn geheel in hun handen.

De zusters, die reeds sinds 1928 in Merauke waren, werden eindelijk ook ingeschakeld in het medische werk; ze begonnen met kleine ziekenhuisjes in het Moejoe- en Mimikagebied.

Noord- en West Nieuw-Guinea.

Van de vooroorlogse staties was niets meer over, behalve een solied huis te Manokwari, dat wel beschadigd werd maar dat overeind was blijven staan. Met een atapidak er op werd het tot 1951 door het gouvernement als hospitaal gebruikt.

Ook de schooltjes waren bijna alle weg en in vele gevallen was de bevolking gedemoraliseerd het bos weer in getrokken.

Drie missionarissen waren geëvacueerd, één was er vermoord door de Japanners bij Manokwari, de anderen gingen zonder op verlot te zijn geweest weer op hun posten. Fak-Fak en Hollandia werden meteen herbezet, terwijl de nieuwe Overste, later de eerste Apostolisch Prefect, zich niet zoals voor de oorlog op Ternate maar te Hollandia vestigde.

Ook het achterland van Hollandia werd weder bezet, doch de activiteit strekte zich van Arso verder uit in zuidwaartse richting, naar de Wembi- en Warisstreek waar al spoedig een dertiental scholen waren geopend. In Hollandia zelf werd per 1 augustus 1951 zonder gouvernementssubsidie een H.B.S. begonnen.

Fak-Fak is na de oorlog uitgegroeid tot een missiecentrum van betekenis met centrale internaten voor het gehele gebied.

Sorong ontleende zijn belangrijkheid grotendeels aan de olie en ook daar kreeg de missie vaste voet.

Manokwari zag omstreeks de soevereiniteitsoverdracht een grote toevloed van Europeanen, zodat de missie er een eigen Europese school begon.

Aan de Wisselmeren werd door omstandigheden het werk eerst daadwerkelijk hervat in maart 1949; er zijn thans een zestal missionarissen en elf scholen.

Sinds 1952 zijn ook de Paters Augustijnen de Franciscanen te hulp gekomen.

Missiegegevens 1955

Vicariaat	Merauke	Hollandia
Priesters	31	47
Broeders	26	6
Zusters inheemse	9	—
europese	25	4
Aantal leerlingen seminarie	4	—
Aantal Katholieken	33.820	16.970

APOSTOLISCH VICARIAAT HOLLANDIA

omvattende de Residenties Hollandia, Geelvinkbaai, West- en Centraal Nieuw-Guinea en Fakfak.

Missionarissen van de orde der Franciscanen (O.F.M.) en van de orde der Augustijnen (O.E.S.A.).

Apostolisch Vicaris van Hollandia: Mgr. M. Staverman, O.F.M.

Secretaris: J. Münningshoff.

Superior: Dr. M. Staverman, O.F.M.

Procurator: W. Wempe, O.F.M.

Algemeen Schoolbeheerder (A.S.B.): A. G. Bruinsma, O.F.M.

Inspecteur Missie-Onderwijs: A. W. H. Barten.

St. Vincentiusstichting: Mr. J. E. R. A. Mannaerts, voorzitter, Mr. H. S. J. Davids, secretaris.

ARKA: G. van Son, voorzitter, H. E. Heintz, secretaris, C. Andreoli, O.F.M., geest. adv.

RESIDENTIE HOLLANDIA.

Pastors Hollandia: Ph. Tetteroo, O.F.M., A. van Maanen, O.F.M.
Hoofd Christ Koning School (Lagere school A): H. E. Heintz.
Kleuterschool:
Pastors Hollandia-Binnen: C. Andreoli, O.F.M. W. J. Snelting, O.E.S.A.
Directeur H.B.S.: Ir. J. H. L. Teepe, O.F.M.
Leraren H.B.S.: Drs. R. Hermans, O.F.M. — Dr. L. v. d. Berg, O.F.M. — W. J. Snelting, O.E.S.A. — A. W. H. Barten.
Pastoor Ifar: Dr. L. v. d. Berg, O.F.M.
Pastoor Arso: H. van Beurden, O.E.S.A.
Pastoor Waris: A. Blokdijk, O.F.M.
Pastoor Amgotro: E. van Baarsen, O.E.S.A.

GEELVINKBAAI EN CENTRAAL NIEUW-GUINEA.

Pastoor Biak: C. v. d. Westelaken, O.F.M.
Pastors Enarotali: A. van Nuenen, O.F.M. — L. Boersma, O.F.M.
Pastors Tage: C. Ruigrok, O.F.M. — G. Keizer, O.F.M.
Directrice Meisjesinternaat: C. Holla.
Pastors Tigi: M. Kammerer, O.F.M. — C. Severins, O.F.M.
Pastors Oerapoera: P. Stelstepool, O.F.M.
Pastors Modio: E. Smits, O.F.M.

RESIDENTIE WEST NIEUW-GUINEA.

Pastors Manokwari: A. van Leeuwen, O.F.M. — P. Frankemolen, O.F.M.
Hoofd Lagere school A: W. A. v. d. Hoogen.
Kleuterschool:
Pastors Sorong: A. van der Veldt, O.F.M. — J. Kemp, O.F.M. — B. Rombouts, O.F.M. — N. Verheyen, O.F.M. — M. van Diepen, O.E.S.A.
Hoofd Lagere School A: A. Th. J. Rox.
Hoofd Lagere School B: H. G. Scheepers.
Kleuterschool:
Pastoor Foeog: R. Jorna, O.F.M.
Pastoor ASES: O. Mous, O.F.M.
Pastors Steenkool: T. Seesink, O.F.M. — L. Houdijk, O.F.M.

RESIDENTIE FAKFAK.

Pastoor: L. Bisschop, O.F.M.
Hoofd O D O: M. F. G. N. Deuss.
Internaatdirecteur O D O: N. Louter, O.F.M.
Hoofd V V S: W. Spekking.
Internaatdirecteur V V S: J. van de Berk, O.F.M.
Directrice Meisjesinternaat: J. C. M. Hollak.
Overste Missiezusters van het Kostbaar Bloed: Moeder Vianney.
Hoofd Lagere School B: Zr. Marie Therese.
Pastoor Kaimana: H. v. d. Pavert, O.F.M.
Pastors Kokonao: M. Stevens, O.F.M. — F. Hoogendijk, O.F.M.
Overste Zusters Franciscanessen: Moeder Jovina.
Hoofd V V S: G. W. Cauven.
Hoofd Voorschool: M. Dorrestein.
Directrice Meisjesinternaat en huishoudschool: Zr. Clarina.
Pastoor Atoeka: J. Coenen, O.F.M.
Pastoor Pronggo: R. Camps, O.F.M.

APOSTOLISCH VICARIAAT VAN MERAUKE.

Omvattende de Residentie Zuid Nieuw-Guinea, toevertrouwd aan de Congregatie der Missionarissen van het Heilig Hart (MSC).
Werkzaamheden begonnen: 14 Augustus 1905.

Apostolisch Vicaris: Mgr. H. Tillemans, M.S.C.
Provicaris tevens secretaris: Dr. C. Dammann M.S.C.
Superior: Jos. Verhoeven, M.S.C.
Algemeen Schoolbeheerder: P. Rievers.
Inspecteur Katholiek Onderwijs: P. C. Schoe.

Onderafdeling Merauke.

Hoofdpastoor Merauke: A. Drager, M.S.C.
Pastoor (tijdelijk): L. Jötten, M.S.C.

Pastoor Kelapalima: P. Hoeboer, M.S.C.
Pastoor Koembe en Boeti: J. Verschueren, M.S.C.
Pastoor Boepoel-Moeting: J. van der Vlucht, M.S.C.
Pastoor Okaba en Wamal: A. van der Wouw, M.S.C.
Hoofdpastoor Kimaam (Frederik Hendrik-eiland): A. Verhage, M.S.C.
Pastoor Kimaam: J. Nuy, M.S.C.

Merauke.

Broeders van O.L. Vrouw van 7 Smarten.
Overste: Broeder Eligius.

Scholen:

Voorschool, Hoofd: Broeder Reinardus.
Jongensvervolgschool, Hoofd: Broeder Xaverius.
Lagere Technische School (in aanbouw), Hoofd: Broeder Gervasius.

Landbouwpraktijkcursus, Leider: B. Jamlean.
Afdeling Veeteelt, Leider: Broeder Plechelmus.
Zusters, Dochters van O.L. Vrouw van het Heilig Hart.
Overste: Moeder Adriana.

Leidster Internaat: Zuster Antoinette.

Scholen:

Voorschool, Hoofd: Zuster Coleta.
Meisjesvervolgschool, Hoofd: Zuster Jeanne.
Huishoudcursus, Leidster: E. Franken.
D.V.G. Hoofdverpleegster ziekenhuis: Zr. Agnella.

Noviciaat inheemse Zusters.

Novicemeesteres: Zuster Perpetua.

Opleiding Dorpsonderwijzer.

(O D O, voorheen: O V V O) Hoofd: H. Thyssen.
Internaatleider: J. Bennebroek, M.S.C.

Algemeen Lagere School.

wd. Hoofd: Zuster Madeleine.
Internaatleider: Broeder van Hoof.

Technische Dienst der Katholieke Missie, toevertrouwd aan de Eerwaarde Broeders (M.S.C.).

Algemeen Beheerder: Dr. C. Dammann, M.S.C.

- Zagerij: Broeder S. Werkhoven.
- Smederij en elektriciteit: Fr. Nas.
- Timmerwinkel en bouwafdeling: Broeder A. Galiart — Broeder J. Tops.
- Kleermakerij: Broeder P. van Hoof.

Onderafdeling Tanah Merah.

Pastoor: W. Thieman, M.S.C.
Missielinguist: P. Drabbe, M.S.C.
Papoea-zusters, Overste: Zuster Caroline.

Onderafdeling Moejoe.

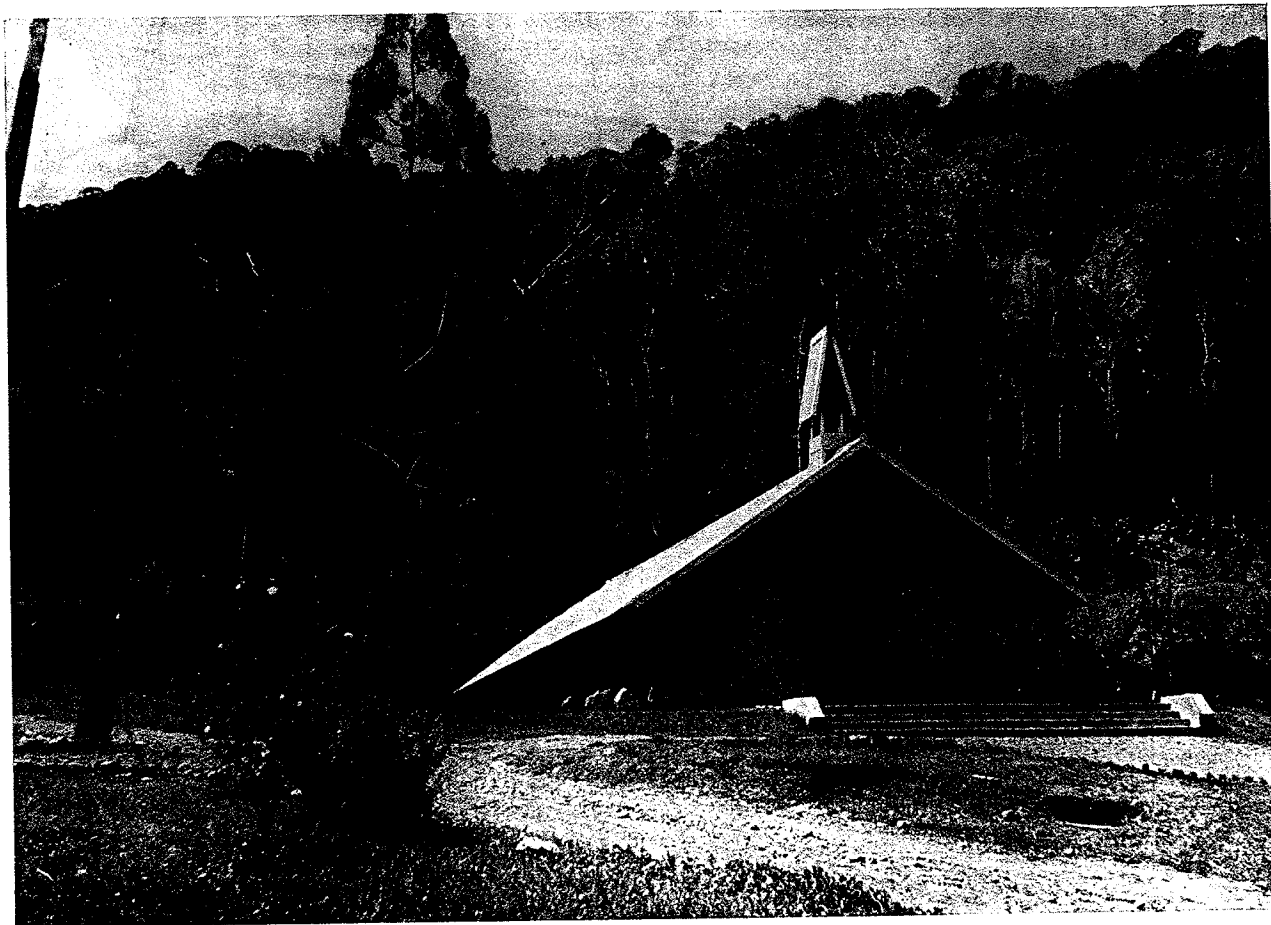
Hoofdpastoor tevens Ressort-schoolbeheerder met standplaats Mindiptana: Jos Sneekes, M.S.C.
Meisjesinternaat, Leidster: Zuster Cyria.
Voorschool, Hoofd: Zuster Hermine.
Ziekenhuis, verpleegster: Zuster Justine.
Pastoor Ninati: C. van der Linden, M.S.C.
Pastoor Kanggowot: W. Putman, M.S.C.
Pastoor Mokbiran: J. Geuskens, M.S.C.

Onderafdeling Mappi.

Hoofdpastoor Kepi: S. Schuur, M.S.C.
Ressortschoolbeheerder: C. Huiskamp, M.S.C.
Ethnoloog: Dr. J. Boelaars, M.S.C.
Jongens- en meisjesinternaten.
Leidster: Zuster Melania.
Voorschool, Hoofd: Zuster Melania.
Huishoudcursus, Leidster: Zuster Gaudia.
Pastoor Nambion: J. van der Velden, M.S.C.
Pastoor Homlikja: A. Vriens, M.S.C.
Pastoor Araré: W. Lommertzen, M.S.C.

Onderafdeling Agats.

Pastors Asmatgebied: A. Welling, M.S.C. — C. van Kessel, M.S.C.

Ned. Hervormde Kerk te Hollandia.

ZENDING

Men zou het werk van de Zending op Nieuw-Guinea kunnen verdelen in perioden, die verband houden met het karakter der werkzaamheden, met de streken waar gearbeid werd en zelfs ook met de organisaties die erbij betrokken werden. Proberen we deze drie aspecten samen te vatten, dan valt het Zendingswerk in te delen in vier perioden.

1e periode: 1855–1880.

Het was de vereniging „De Christen Werkman”, die de eerste zendelingen uitzond: Ottow en Geissler, die na een reis van 2½ jaar op 5 februari 1855 op Mansinam in de Doreh-baai voet aan wal zetten.

In 1862 werd dit tweetal bijgestaan door van Hasselt en Otterspoor van de toen pas opgerichte Utrechtse Zendingvereniging, die in de daaropvolgende jaren geleidelijk het gehele zendingswerk in handen nam.

Men begon de arbeid op Mansinam en Kwawe in de Doreh-baai, maar hun tochten strekten zich uit tot Roon en Meoswar in het zuiden, ofschoon het reizen in die dagen erg riskant was.

In 1866 werd als derde post Andai geopend aan de voet van het Arfakgebergte. Manokwari werd zendingspost in 1872 met de vestiging van de zending Bink, die er bleef tot zijn vertrek naar Roon in 1884.

Aanvankelijk bleef al het werk geconcentreerd om de Europese zending door het verlenen van medische hulp en — na 1857 — door het openen van schooltjes, waarin echter de vrouwen der zendelingen vaak zelf les moesten geven. In 1865 kwam er evenwel een Javaanse helper van Depok, terwijl er in 1870 een Sangirese schipbreukeling aanspoelde, die bij de Zending bleef werken en later zelfs als eerste evangelist de bergen in werd gezonden.

In 1865 werden de eerstelingen gedoopt en in hetzelfde jaar werd de „Kerk der Hope” op Mansinam gebouwd.

In 1864 had echter een hevige aardbeving alle zendinggebouwen op Mansinam doen instorten, waarna een vloedgolf de catastrofe voltooide. Daarmee waren de plannen voor uitbreiding naar Amberbaken voorlopig van de baan, terwijl verschillende zendelingen wegens ziekte Nieuw-Guinea moesten verlaten. Alleen Geissler bleef achter. Ook de plannen voor de kleine kustvaart en voor een eigen verbinding met Java moesten worden losgelaten.

Ofschoon Geissler van 1855–1870 vele verkenningsreizen had gemaakt, werden door de voortdurende oorlogstoestand in de Geelvinkbaai deze tochten te gevaarlijk, en men concentreerde zich daarom voornamelijk op de directe omgeving. Assistentie uit Holland was inmiddels gezonden. Zo werkte de zending-landbouwer Kamps aanvankelijk met succes op Meoswar en hij opende later rijsttuinen op Andai, doch hij stierf reeds na 5 jaren arbeid. Ziekten en epidemiën bleven trouwens de zendelingen niet bespaard: in 1861 was er een pokkenepidemie, in 1871 een dysenterie-explosie. Bij de afsluiting van deze eerste periode van 25 jaar overtrof het aantal sterfgevallen in de gezinnen der zendelingen het aantal gedoopten.

2e periode: 1880–1905.

Het zwaartepunt bleef aanvankelijk nog liggen in de omgeving van Manokwari, doch geleidelijk verplaatste het zich naar de Wandammenbaai: Roon en Windesi. Het schoolonderwijs werd belangrijker, vooral door de komst van Mevrouw van Balen en van Hasselt Jr.

Toen in 1890 de K.P.M.-verbinding tot stand was gekomen, werden direct twee leerlingen naar de kweekschool

in Depok gezonden. Bovendien begonnen helpers van Ambon en Sangir hun aandeel aan het werk te leveren. De reizen werden hervat; ze strekten zich zelfs uit tot de Humboldtbaai (in 1892 en 1893) en ook werd toen reeds het contact gelegd met Biak, waaruit in een later stadium de vestiging aldaar resulteerde.

Met de vestiging van het Bestuur in 1898 brak een tijdperk van ongekende veiligheid aan. Het resultaat was niet alleen, dat zendelingen hun reizen onbedreigd konden ondernemen, ook de bevolking kon nu vrijelijk buiten haar eigen stamgebied trekken en dit meer intensieve contact droeg aanmerkelijk bij tot de verbreiding van de zendingsboodschap.

Ging het aldus in deze periode iets beter dan in de eerste 25 jaren, reden tot uitbundigheid had men bij het 50-jarig bestaan van de Nieuw-Guinea-zending nog niet. Er waren 5 zendingsposten: Mansinam, Kwawe, Andai, Roon en Windesi. Het aantal Christenen bedroeg 260, waarvan het merendeel op Mansinam woonde. In die 50 jaar waren er 23 zendelingen werkzaam geweest met hun vrouwen. Tien waren er overleden op Nieuw-Guinea zelf of elders, 9 waren vertrokken, de meesten wegens ziekte.

3e periode: 1906—1940.

Het tijdperk van de grote expansie.

In de aanvang van deze periode ligt de grote ommekeer, die inzetten op Roon en die zich met meeslepende kracht over grote gebieden verbreidde. Het waren de zending Starrenburg op Roon en van Hasselt Jr. op Mansinam, die de eerste belangrijke vruchten konden plukken van de jarenlange arbeid.

De uitbreiding van het zendingswerk volgde daarop in snel tempo: in 1908 werd Biak bezet, in 1910 Oost Nieuw-Guinea, in 1911 West Nieuw-Guinea en de Radja Ampat in 1913.

Een eigen opleiding was er nog niet en het werd bezwaarlijk en kostbaar de leerlingen naar buiten te sturen. Daarom werd in 1918 op Mansinam de eerste kweekschool voor onderwijzers en voorgangers geopend. In 1924 werd deze inrichting — onder Ds. Kijne die sinds 1923 de leiding had — overgebracht naar Miei.

Er volgde grote uitbreiding van het onderwijs, mede met behulp van een toenemende stroom van Ambonese en Sangirese onderwijzers, welke stroom echter verminderde toen de eigen school leerkrachten begon af te leveren. In Miei werden evangelisten opgeleid, aanvankelijk door de zendelingen zelf onderricht. Tevens werd er een timmerschool en een school voor kleermakers geopend.

Sinds 1908 was reeds een begin gemaakt op het eiland Japen; het werd zendingspost in 1924. Plannen voor koffiecultuur werden tendele gerealiseerd, doch de voortgang stuitte af op conjunctuuroemoeilijkheden en aarzeling van de kant van de overheid.

In 1922 werd Wakde (later Sarmi) gesticht en in 1924 werd Genjem zendingspost. In 1933 werd Sorong zelfstandig en in 1930 werd Fak-Fak overgedragen aan de Moluks Protestantse Kerk.

Via ochtendpoliklinieken werd steeds medisch werk verricht door de zendelingen en hun vrouwen en tevens werd onderricht gegeven aan — soms grote — groepen „anak piara” (pleegkinderen), d.w.z. candidaat onderwijzers en hun vrouwen. Dit werk kreeg een andere vorm toen in 1931 zuster Glastra te Seroei kwam, een jaar later bijgestaan door de eerste zendingsarts dokter Bierdrager.

Het zwaartepunt van het werk der zendelingen verschoof in de derde periode geheel van de plaatselijke post naar het ressort, hetgeen ook mogelijk werd door de voorziening met communicatiemiddelen. Tegen het einde van deze periode bezat de Zending vijf motorboten.

Tegenover een vrij gering aantal Europese zendelingen (na de tweede wereldoorlog zendingspredikanten genoemd omdat de Zending kerkelijk werd) stond een sterk toenemend aantal inheemse medewerkers.

4e periode: 1940—1956.

Naar de opbouw van de Zelfstandige kerk.

Na de verschrikking van de tweede wereldoorlog, die onder het inheemse zowel als het Europese zendingspersoneel tientallen slachtoffers eiste, werd in 1946 het werk hervat en van toen af werd doelbewust gestreefd naar de zelfstandigwording van de Kerk; naar de oprichting van de „Evangelisch Christelijke Kerk”.

Het aantal zendelingen bleef laag. Een leerling werd gezonden naar de Middelbare Theologische School te Soe (Timor) en deze leerling, Ds. F. J. S. Romainum, is thans ressortspredikant van Biak—Noemfoer.

Voor de na de oorlog opgerichte vervolgscholen (voor meisjes en jongens), de beide opleidingsscholen voor dorpsonderwijzers, het medisch personeel in de gouvernementenziekenhuizen, zowel verpleegsters als doktoren, werden vele Europese krachten aangeworven en opgeleid in Oegstgeest, doch deze beïnvloedden de leiding van de Evangelisch Christelijke Kerk in wording niet.

De Doopsgezinde Vereniging tot Evangelisatieverbreiding nam ca. 1950 het ressort Inanwatan over en deze vereniging werkte tevens mede aan de zelfstandigwording der Kerk.

In 1954 werd de Proto-Synode van de Evangelisch Christelijke Kerk in Nieuw-Guinea te Seroei gehouden; bij deze gelegenheid werd de eerste Middelbare Theologische School te Seroei geopend, waar een veertigtal Papoeese predikanten zullen worden opgeleid.

Als toekomstige ressorten van de Evangelisch Christelijke Kerk kunnen worden genoemd:

Hollandia-Nimboran
Sarmi
Japen-Waroppen
Miei
Manokwari
Biak-Noemfoer
Sorong
Inanwatan
Teminaboean-Ajamaroe
Merauke-Fak-Fak (in de toekomst)

Het werk van de Moluks Protestantse Kerk in Merauke en Fak-Fak, alsmede in het Oliecentrum van Sorong, staat onder leiding van een gemachtigde namens de Synode van de M.P.K.

Met de verschillende na de oorlog binnengekomen Amerikaanse en Australische zendingslichamen poogt de Zending in een „Intermissionary Conference” de gemeenschappelijke belangen te behartigen.

Van de bovengenoemde ressorten hebben de meeste uitgebreide zendingsgebieden in hun naaste omgeving, waar reeds honderden evangelisten arbeiden.

Het ligt in de bedoeling, dat in oktober 1956 de Evangelisch Christelijke Kerk haar zelfstandigheid zal verkrijgen. Zij zal omvatten alle Protestantse Christenen in Nieuw-Guinea, die instemmen met haar belijdenis. De Nederlands sprekende leden vormen een eigen onderdeel van deze Kerk, in een eigen Classis georganiseerd. Deze Nederlands sprekende gemeenten zijn te Merauke, Fak-Fak, Sorong, Manokwari, Biak, Seroei en Hollandia en omgeving.

De Nederlands sprekende zendingsarbeiders in dienst der Nederlands Hervormde Kerk zijn georganiseerd in de zogenaamde „Contactgroep”.

ZENDING DER NEDERLANDSE HERVORMDE KERK (ZNHK) IN NIEUW-GUINEA.

Zetel: Hollandia.

Terreinleider: Dr. F. C. Kamma, Kota Radja, Hollandia-Binnen.

Algemeen Schoolbeheerders Zendingsscholen: N. van der Stoep, Joka, Hollandia-Binnen — P. de Bruin, Hollandia.

Agentschap van het Nederlands Bijbelgenootschap, Agent: G. W. de Kater, Joka, Hollandia-Binnen.

RESSORT HOLLANDIA—NIMBORAN.

Ressortsleider/Schoolbeheerder: Ds. A. M. Middag, Genjem.
Voorganger Gem. Hollandia: Ds. H. Mori Muzendi, Hollandia-Binnen.

Pendeta Classes Sentani en Jakari: Ds. S. Liborang, Hollandia-Binnen.

Primaire Middelbare School te Kota Radja, Directeur: A. Rietdijk.

Lagere Technische School te Kota-Radja, Directeur. H. Heynes.

Jongensvervolgschool en internaat Joka, Hoofd: C. J. Sonke.
Meisjesvervolgschool en internaat te Genjem, Hoofd: Mej. C. Goor.

Algemene Lagere School te Hollandia „Berg en Dal”, Hoofd: D. Wynia.

RESSORT SARMI.

Ressortsleider/schoolbeheerder: Ds. D. J. Baars, Sarmi.

RESSORT BIAK—NOEMFOOR.

Ressortsleider: Ds. F. J. S. Romainum, Biak-Kota.
Ressortsschoolbeheerder: Ds. D. A. ten Haaft, Biak-Kota.

Jongensvervolgschool en internaat te Korido, Hoofd: J. van Kempen.

Meisjesvervolgschool en internaat te Korido, Hoofd: Mej. N. de Bruin.

Algemene Lagere School te Sorido-Biak, Hoofd: H. Kraal.

RESSORT JAPEN—WAROPEN.

Ressortsleider/Schoolbeheerder: Ds. H. J. de Ridder, Seroei
Pendeta Classis Japen: Ds. F. Huwae.
Pendeta Classis Waropen: Ds. M. Abaä.

Theologische School te Seroei, Rector: Ds. I. S. Kijne, Seroei.

Docent/Hoofd Internaat: Ds. J. P. Kabel, Seroei.

Opleidingsschool voor Dorpsonderwijzers (O.D.O.) te Seroei, Directeur: K. Algra, Seroei.

Meisjesvervolgschool en internaat te Seroei, Hoofd: Mej. M. M. Huis in 't Veld.

Jongensvervolgschool en internaat te Seroei, Hoofd: K. J. S. Knol.

Landbouw Practijk Cursus en Internaat te Seroei, Hoofd: J. J. Jansen (met verlof) — tijd. W. v. d. Linden.

Algemene Lagere School te Seroei, wnd. Hoofd: D. Smits.

RESSORT MIEI.

Ressortsleider/Schoolbeheerder: Ds. Mr. R. G. ten Kate, Manokwari.

Wnd. Ressortleider: Ds. A. Worisio, Miei.

Jongensvervolgschool en internaat te Miei, Hoofd: R. Struijk.

RESSORT MANOKWARI.

Ressortsleider/Schoolbeheerder: Ds. Mr. R. G. ten Kate, Manokwari.

Algemene Lagere School te Manokwari, Hoofd: P. N. Evenhuis.

RESSORT SORONG.

Ressortsleider/Schoolbeheerder: Ds. H. L. Beck, Sorong-Doom.

Pendeta Classis: Ds. E. Osok.

Jongensvervolgschool en internaat te Saoka, Hoofd: H. Riezebos.

Meisjesvervolgschool en internaat te Sorong-Klademak, Hoofd: C. Veldhuizen.

ZENDING DER MOLUKSE PROTESTANTSE KERK (M.P.K.).

Gemachtigde voor Nederlands-Nieuw-Guinea: Ds. E. Gijsbers, Fakfak (met verlof). Tijd. Ds. A. van Heerden, Fakfak.

Ressortsschoolbeheerder M.P.K.: Ds. van Beek, Fakfak.
Zendingsspendeta te Merauke: Ds. O. Lekahena.
Voorganger Gemeente Sorong: Ds. Lokollo.

Opleidingsschool voor Dorpsonderwijzers en internaat (O.D.O.), Directeur: W. de Nie.

Meisjesvervolgschool en internaat te Fakfak, Hoofd: Mej. M. Goslinga.

Jongensvervolgschool en internaat te Fakfak, Hoofd: P. de Jong.

Algemene Lagere School te Fakfak, Hoofd: Tijd. Mej. M. M. Laugeman.

De Algemeen Schoolbeheerder Zendingsscholen te Hollandia treedt tevens als zodanig op voor de M.P.K.

DOOPSGEZINDE VERENIGING TOT EVANGELISATIEVERBREIDING (D.V.t.E.).

Zendingsspredikant/Schoolbeheerder: Ds. R. E. H. Marcus, Teminaboean.

Zendingsspredikant: Ds. P. Messie te Temboeni.

Jongensvervolgschool en internaat te Teminaboean, Hoofd: T. van der Horst.

De Algemeen Schoolbeheerder Zendingsscholen te Hollandia treedt tevens als zodanig op voor de D.V.t.E.

CHRISTIAN AND MISSIONARY ALLIANCE (C.A.M.A.).

Field Director: Rev. K. E. Troutman, Enarotali (Wisselmeren).

UNEVANGELIZED FIELD MISSION (U.F.M.).

Field Director: Rev. J. Veldhuis, Sentani Hollandia.

THE EVANGELICAL ALLIANCE MISSION (T.E.A.M.).

Field Director: Rev. H. Lovestrand, Manokwari.

REGIONS BEYOND MISSIONARY UNION (R.B.M.U.).

Field Director:

PROTESTANTSE GEMEENTEN IN NIEUW-GUINEA.

EVANGELISCH CHRISTELIJKE KERK I.O. CLASSIS NED. SPREKENDE GEMEENTEN

Moderamen: Praeses Ds. J. Drost — Scriba Ds. J. Sierat — Assessor R. Horstman.

GEMEENTE HOLLANDIA.

Predikant: Ds. J. Drost.

GEMEENTE HOLLANDIA-BINNEN.

Predikant: Ds. J. Sierat.

GEMEENTE MANOKWARI.

Predikant: Ds. P. Sierat.

GEMEENTE SORONG.

Predikant: Ds. P. B. Suurmond.

GEMEENTE BIAK.

Predikant: Ds. D. A. ten Haaft, wnd.

GEMEENTE FAKFAK.

Predikant: Ds. E. Gijsbers.

GEMEENTE MERAUKE.

Predikant: Vacant. Scriba J. Moorrees.

GEMEENTE SARMI.

Predikant: Ds. D. J. Baars, wnd.

GEMEENTE SEROEI.

Predikant: Ds. I. S. Kijne, wnd.

GEESTELIJKE VERZORGERS KONINKLIJKE MARINE.

Hollandia: Ds. S. Oegema.

Biak: Ds. A. J. Oostenrijk.

Sorong: Ds. P. van Schayck.

GEZONDHEID

De reputatie van Nieuw-Guinea op het gebied van gezondheid is altijd nog vrij somber, maar zij is in de huidige tijd niet meer verdiend. Zeker hebben vooral in vroeger jaren vreemdelingen veel van ziekten te lijden gehad, maar men leefde toen primitiever, men had in vele gevallen geen of slechts een vrij vaag idee van de aard en de oorzaken van verscheidene ziekten en evenmin kende men de juiste geneesmiddelen. Men denke maar eens aan de talrijke gevallen van beri-beri, vele met noodlottige afloop, gedurende de militaire exploratie. Nu we weten wat beri-beri eigenlijk is, is voorkoming ervan niet moeilijk. Nu ook onze kennis van andere tropische ziekten ver genoeg is gevorderd, kan men gerust zeggen dat het mogelijk is om overal in de tropen een goede gezondheid te genieten.

Bij de inheemse bevolking is de situatie anders. Dit ligt voor de hand als men bedenkt dat de gezondheid van een geïmmigreerde groep in verschillende opzichten alleen te bereiken is doordat zij bij elkaar woont in min of meer grote centra, waar men uitgebreide maatregelen kan nemen, die niet mogelijk zijn bij een zo verspreid wonende bevolking als die der Papoea's. Van nog meer belang is echter het feit dat de autochtone bevolking op sociaal-economisch gebied zo achterlijk is en dat zij uiterst minimale hygiënische begrippen heeft. Het is eenvoudig onmogelijk de resultaten

van het moderne geneeskundige onderzoek toe te passen op een dergelijke bevolkingsmassa, die uit zich zelf niet de medewerking kan verlenen die daarbij onontbeerlijk is. Men zal uiteraard — en dat gebeurt ook — moeten optreden tegen ernstige volksziekten, doch men zal er zich van bewust moeten blijven, dat het gewenste effect slechts bereikt kan worden als de bevolking zelf de noodzaak van te treffen maatregelen inziet en zij bovendien economisch in staat is daaraan bij te dragen.

Malaria

Malaria is wel de gevaarlijkste volksziekte in Nieuw-Guinea, voornamelijk door de speciale soort muskieten die zeer weinig kieskeurig zijn wat de broedplaatsen betreft; voorts doordat er bijna nergens op Nieuw-Guinea sprake is van een droog jaargetijde, zodat er het gehele jaar door moerassen, poelen en plassen als broedplaatsen aanwezig zijn; en tenslotte doordat de Papoeabevolking zelf een ongeëvenaard parasietenreservoir vormt met een uitzonderlijk hoge miltindex (bij volwassenen vrijwel overal boven de 60 % en bij kinderen boven de 80 %) en een hoog percentage parasietendragers.

Gezien het lage ontwikkelingspeil en de verspreid liggende woonplaatsen der bevolking kan er voor de grote

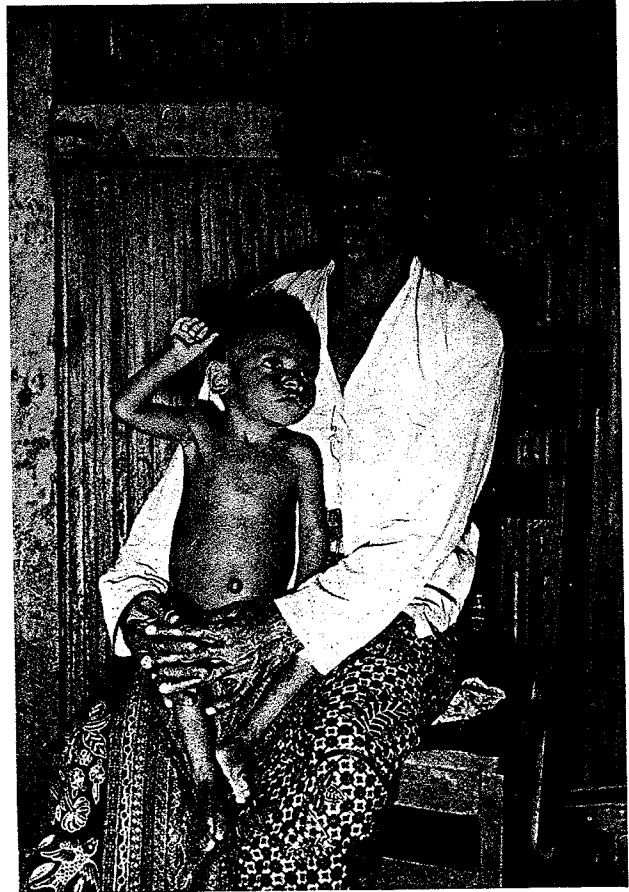

Experimentele malariabestrijding.

Malaria-onderzoek.

MALARIA-PATIENTEN.

massa geen sprake zijn van toepassing der maatregelen waarmede men zich in de centra beschermt: assainering, afscherming der huizen, het gebruik van klamboe en van het lichaam voldoende bedekkende kleding.

Van massaal regelmatig gebruik van preventieve middelen kan evenmin effect van enige betekenis worden verwacht. Het is bovendien niet gewenst dit te trachten, want dan zou de bevolking aan een levenslange prophylaxe zijn gebonden. Om dit te voorkomen dient men de natuurlijke immuniteit, die zich ontwikkelt met het vorderen van de leeftijd, en die bij de volwassen Papoea bijna volkomen is, zo min mogelijk op te heffen.

Malaria wordt beschouwd als een der voornaamste oorzaken van de hoge kindersterfte. Het meest werkzame bestrijdingsmiddel is hierbij een goed georganiseerde distributie van kinine die, in onderdosering verstrekt, effectief is en toch het immunisatieproces niet aantast.

Voor de centra van bevolking past men assaineringsmaatregelen toe, terwijl de proeven met „indoor-residualspraying” met DDT en dergelijke middelen zeer gunstig zijn uitgevallen. Bij een proefneming in het Sentanigebied bij Hollandia werden in het proefgebied 130 zuigelingen vanaf de geboorte geobserveerd, in het controlegebied — waar dus geen maatregelen werden genomen — waren 220 zuigelingen in observatie. In het proefgebied bleek slechts één baby malaria te hebben gekregen (minder dan 1%), in het controlegebied 51 (23%).

In 1955 is men dan ook overgegaan tot een systematische behandeling en thans zijn er reeds bevolkingsgroepen tot een totaal van 90.000 zielen onder bescherming, terwijl men hoopt in 1956 dit aantal verder op te voeren.

Framboesia

Framboesia is een (niet-geslachtelijke) infectieziekte, via de beschadigde huid overgebracht door spirochaeten, gewoonlijk

door direct contact van mens op mens, deels vermoedelijk ook indirect door het gebruik van elkaars kleren of ligmatjes. De besmetting komt alleen voor bij bevolking met een zeer laag hygiënisch peil en voor de Europeaan is zij dan ook niet te vrezen.

Framboesia is een verschrikkelijke ziekte, waarbij vooral in het laatste stadium grote en diepe zweren optreden en ernstige en pijnlijke been- en gewrichtsaantastingen en afzichtelijke mutilaties. Een zeer groot deel der bevolking is er mee besmet en al is de ziekte niet of slechts sporadisch de directe doodsoorzaak, de volkskracht wordt er ernstig door aangetast en de levensvreugde in grote mate vergald.

Tot voor kort werd bij de behandeling steeds neosalvarzan toegepast, dat wel effectief is maar het nadeel heeft dat er voor volledige genezing een serie injecties nodig is. De laatste jaren is echter penicilline-aluminium-monostearaat (PAM) in gebruik, dat het voordeel heeft dat volledige genezing reeds na één injectie volgt.

In Nieuw-Guinea is men in 1955 begonnen met een tweejarige massale framboesiabestrijdingscampagne en reeds is een gebied van 100.000 zielen voor de ziekte gevrijwaard terwijl men hoopt de gehele onder bestuur gebrachte bevolking na twee jaar te hebben behandeld. Twee doktoren met hun staf werken er aan. Het gouvernement heeft er f 650.000 voor uitgetrokken, terwijl de Unicef er in participeert met materiële steun tot een waarde van \$ 33.000.

Tuberculose

Sinds men bijzondere aandacht is gaan besteden aan het onderzoek op tuberculose, werden steeds meer gevallen geconstateerd. De ziekte komt vooral voor in gebieden, die in nauw contact met de buitenwereld staan. Er is geconstateerd dat geïsoleerde gebieden, zoals het centrale bergland en het gebied achter Hollandia tegen de Australische grens aan, er praktisch geheel vrij van zijn.

Lepra

Tot ultimo 1955 waren 1475 gevallen geconstateerd, waarvan 498 besmettelijk; 294 hiervan werden ondergebracht in de leprozeriën te Miei, Saoka (bij Sorong) en Fak-Fak. Er zullen alsnog twee leprozeriën, te Seroei en Merauke, worden bijgebouwd.

Filariasis

Ofschoon bepaald geen volksgesel, kan men toch deze ziekte in verschillende delen van Nieuw-Guinea frequent genoeg aantreffen. Ze wordt veroorzaakt door draadwormen — haardun en tot 10 cm lang — die microscopische embryonen: microfiliariën, voortbrengen welke door bepaalde muskietensoorten worden overgebracht. De meest in het oog lopende afwijking die het gevolg is van deze infectie, is de **elefantiasis** of olifantsziekte, waarbij vooral de benen, soms ook de armen en genitaliën wanstaltig opzwellen.

Het schijnt dat intensieve en herhaalde besmettingen noodzakelijk zijn om de infectie te doen aanslaan, zodat de kans om de ziekte te krijgen voor immigranten zeer gering is.

Ulcus Tropicum

Bij deze ziekte, waarvan ook Europeanen te lijden kunnen

hebben, ontstaan er, meestal aan de onderbenen, grote scherpbegrensd vieze zweren, die zeer moeilijk genezen. Men dient de besmetting te voorkomen door het dragen van gesloten beenbekleding en door het onmiddellijk behandelen van kleine wondjes.

In 1954 bedroeg het aantal gerapporteerde gevallen van *ulcus tropicum* rond 15.000.

Dysenterie

Bacillaire, en in mindere mate ook amoebendysenterie komen overal in Nieuw-Guinea geregeld voor. De frequentie is echter niet verontrustend, behoudens plaatselijke epidemische uitbarstingen, die af en toe gemeld worden.

Ook de immigrant heeft er steeds voor op zijn hoede te zijn en de nodige hygiënische voorzorgen in acht te nemen, vooral wat betreft het gebruik van drinkwater (zie wenken op pag. 81). Maar ook dient men, wanneer zulks niet van overheidswege gebeurt, er op toe te zien dat faecaliënafvoer en verwijdering van huisvuil goed geregeld zijn met het oog op vliegengevaar.

Beri-Beri

Zoals bekend, is dit een avitaminose als gevolg van het tekort aan vitamine B¹. Sinds de oorzaak van de ziekte bekend is, komt zij niet zo veel meer voor, doch in gemeen-

Bescherming tegen malaria

De afdeling Malariabestrijding geeft de volgende wenken:

De belangrijkste volksziekte, waarvoor men zich in acht moet nemen, is malaria. Gelukkig is zelfbescherming mogelijk, en men kan zelfs zeggen dat men het al dan niet ziek worden door malaria voor een groot deel in eigen hand heeft.

Malaria krijgt men door de beet van een besmette malariamuskiet. Een deel van onze maatregelen dient dus om te voorkomen dat deze mug ons steekt.

Malariamuskieten zijn actief gedurende dat deel van het etmaal, waarin de mens gewoonlijk van zijn bezigheden uitrust. Een groot deel van deze periode kan men zich door middel van de klamboe afdoende tegen muskietenbeten beschermen, mits alle openingen goed worden gesloten en geen lichaamsdelen tegen de klamboe aanliggen. In dat geval steekt de muskiet n.l. door de mazen van het klamboegaas heen.

Maar ook vóór het naar bed gaan poogt de muskiet zijn kans waar te nemen. Wanneer men het geluk heeft een huis te bewonen dat op deskundige wijze van muskietengaas voorzien — z.g. „gescreend” — is, doet men daarom verstandig na zonsondergang deuren en ramen te sluiten en zo veel mogelijk binnenshuis te blijven. Daarnaast kunnen de mannen en kinderen, door het dragen van lange broek en lange mouwen na zonsondergang, het de muskieten bijzonder lastig maken hun bloeddorst te bevredigen. Voor de dames bestaat deze mogelijkheid theoretisch evenzeer, in de praktijk nemen zij echter liever haar toevlucht tot repellent, een vloeibaar middel dat, nadat het in de huid gewreven is, de muskieten gedurende 1 tot 2 uur op een afstand houdt.

Helaas lukt het niet altijd om met bovengenoemde maatregelen besmetting met malariaparasieten te voorkomen, maar sinds enkele jaren beschikken wij over enkele geneesmiddelen welke kunnen voorkomen dat men, ondanks besmetting, malariakoorts krijgt. Men moet deze middelen dan evenwel regelmatig en ononderbroken gebruiken, anders komen de koortsaanvallen toch door. Het meest wordt paludrine gebruikt, dat men

moet innemen, na de maaltijd en met een extra hoeveelheid vocht, in de volgende doses:

Kinderen 2— 6 jaar: 2 tabletten per week over de week verdeeld.

Kinderen 7—12 jaar: 4 tabletten per week over de week verdeeld.

Kinderen ouder dan 12 jaar en volwassenen: 1 tablet per dag.

Babies stoppe men liever tijdig onder de klamboe. Moeten zij 's nachts gevoed worden, dan doet men dat eveneens onder de klamboe.

Over het gebruik van andere geneesmiddelen ter voorkoming van malariakoortsaanvallen raadplege men de huisarts.

Kort samengevat komt het voorkomen van malaria dus neer op het gebruik van:

- 1e. paludrine
- 2e. de klamboe
- 3e. gescreende woningen
- 4e. het dragen van beschermende kleding na zonsondergang.
- 5e. repellent.

Alle genoemde maatregelen moet u zelf nemen. Daarnaast is er op sommige plaatsen in Nederlands Nieuw-Guinea een Malariabestrijdingsdienst werkzaam, waardoor zelfbescherming evenwel niet overbodig wordt.

Malaria is een verraderlijke ziekte, welke dodelijk verlopen kan. Het laatste is evenwel zelden het geval, wanneer de ziekte vroegtijdig behandeld wordt. Komt er in uw gezin dus een geval van koorts voor, wacht dan niet met het roepen van de dokter, óók niet wanneer alle voorzorgen trouw in acht genomen zijn. En indien u op een buitenpost geplaatst wordt waar geen medische hulp aanwezig is, laat u dan tevoren door een arts voorlichten over de te gebruiken geneesmiddelen. Hier zij slechts opgemerkt dat paludrine nooit gebruikt moet worden voor de genezing van malariakoortsen. Het is alleen geschikt om deze te voorkomen en voor de genezing dienen andere middelen, in de eerste plaats kinine.

Malaria hoeft zelden slachtoffers te maken. Help in uw eigen belang en dat van uw gezin het aantal te beperken!

Lepra

Dokter D. L. Leiker, Hoofd Afd. Leprabestrijding, schrijft:

Lepra is een veel voorkomende ziekte in verschillende kuststreken van Nieuw-Guinea. De kans is groot dat u dus direct of indirect met het lepravraagstuk in aanraking komt. Aangezien de ziekte in een zeer kwade reuk staat en het aantal misverstanden in dezen bijzonder groot is, leek het wenselijk hier enkele feiten te memoreren.

Een leprapatiënt kan besmettelijk zijn. In vele gevallen is dat echter niet het geval. Ruim tweederde van alle patiënten op Nieuw-Guinea is niet-infectieus. Vaak geneest de ziekte spontaan, in andere gevallen geneest ze na een intensieve behandeling met de zeer werkzame geneesmiddelen, waarover wij thans beschikken. Met de behandeling zijn echter jaren gemoeid.

De ernst van de zichtbare afwijkingen, de grove misvormingen aan handen en voeten, de wonden en zweren etc. zijn geen maatstaf voor besmettelijkheid. Patiënten met zeer grove afwijkingen kunnen niet besmettelijk, patiënten met minieme, haast onzichtbare symptomen, kunnen wél besmettelijk zijn. Dit kan slechts met behulp van een microscoop door een arts vastgesteld worden.

Tot het infectieuze type behoort minder dan een derde deel van de patiënten. Waar mogelijk worden deze behandeld in leprozerieën. De meesten van hen zullen na een aantal jaren terug kunnen keren naar hun kampong. Ze zijn dan reeds een jaar of langer niet meer besmettelijk, doch worden zekerheidshalve nog gedurende meerdere jaren gecontroleerd. Er is dus geen reden vrees te koesteren voor ontslagen patiënten, ook al vertonen ze misvormingen als littekens van de doorstane ziekte.

De meeste volwassenen hebben een weerstand tegen lepra. Zij zullen, ook al komen zij in contact met leprapatiënten, niet gemakkelijk geïnfecteerd worden. Lepra is bovendien, vergeleken met b.v. tuberculose, een weinig besmettelijke ziekte. Als regel is er intensief lichamelijk contact voor nodig om infectie te bewerkstelligen. Voor een volwassene, die een normale hygiëne in acht neemt is een bezoek aan een leprozerie of aan een huis met patiënten daarom een wel zeer weinig riskante onderneming. Er bestaat zelfs geen bezwaar een infectieuze patiënt een hand te geven, doch de normale hygiëne eist dan, dat op een gepast moment de handen gewassen worden.

Kinderen hebben als regel weinig of geen weerstand tegen lepra. Men doet daarom verstandig elk contact tussen patiënten en kinderen te vermijden.

Tenslotte: het verdient aanbeveling om huisbedienden, alvorens ze aan te nemen, te laten onderzoeken door een arts. Dit geldt des te meer voor streken waar lepra voorkomt. Zijn er kinderen in huis dan is het gewenst een dergelijk onderzoek 1-2 maal per jaar te doen herhalen.

Bij het schrijven van voorgaande stonden ons twee dingen voor ogen. Allereerst de hoop dat kennis van enige feiten betreffende lepra zal voorkomen dat uw gemoedsrust geschokt wordt als u tijdens uw verblijf op Nieuw-Guinea verneemt, dat zich leprapatiënten in uw omgeving ophouden; en vervolgens dat u, als u indirect of direct met patiënten in contact komt, hun lijden niet verzaakt door een ongegronde instelling van overmatige vrees.

schappen, waar men geheel leeft op importvoeding en vooral wanneer het hoofdvoedsel bestaat uit geslepen rijst, is er waakzaamheid geboden. De wel vitamine B¹ houdende zilvervliesrijst heeft echter enige nadelen: ze wordt niet graag gegeten omdat ze er niet zo mooi uitziet als geslepen rijst, en bovendien is ze minder lang houdbaar.

In Nieuw-Guinea wordt sinds kort — bij de oliemaatschappij reeds langer — de importrijst, die grotendeels wordt geconsumeerd door stads- en arbeidersbevolking, gevitamineerd met Rochemix (fabrikant Hoffman la Roche).

Andere ziekten

Pest, cholera en gele koorts zijn nog nimmer in Nieuw-Guinea geconstateerd. Pokken werden in vroeger jaren gemeld, doch zijn nu al meer dan 30 jaren niet meer voorgekomen. De vaccinatiedienst is zeer actief en er wordt bijzonder moeite gedaan een hoge graad van immuniteit in de havenplaatsen te verkrijgen. Mazelen worden regelmatig gerapporteerd over heel Nieuw-Guinea. Hetzelfde is het geval met kinkhoest, die in 1954 zelfs in ernstige mate heerste in een groot deel van Nieuw-Guinea. Er werden in dat jaar 518 gevallen geconstateerd, waarvan 27 met dodelijke afloop.

Voor longontsteking is de Papoea zeer gevoelig en de sterfte als gevolg van deze ziekte is verhoudingsgewijze hoog.

Influenza komt in geheel Nieuw-Guinea voor in een jaarlijks terugkerende epidemie, die echter gewoonlijk licht verloopt en weinig sterfgevallen veroorzaakt.

Van poliomyelitis zijn in de naoorlogse jaren sporadisch gevallen ter kennis gekomen. Bij intensief onderzoek der bevolking is gebleken dat deze ziekte ook reeds eerder moet hebben geheerst.

De betekenis van venerische ziekten is gering; zij komen nagenoeg alleen voor in de nabijheid van de havenplaatsen. Het venerisch granuloom, eens zo berucht door de ravage die het in vroeger jaren in Zuid Nieuw-Guinea heeft aangericht, is nog wel niet verdwenen, maar heeft door de bestrijdingsmaatregelen en de controle veel van zijn betekenis verloren.

Mijtekoorts of scrubtyphus is een acute infectieziekte, waarvan de ziekteverwekkers worden overgebracht door de larven van bepaalde soorten mijten die de mens aanvallen. Tijdens de oorlog heeft de ziekte onder de Amerikanen op Nieuw-Guinea en omliggende eilanden in ernstige mate gewoed — bijna 9.000 gevallen met meer dan 500 doden — doch na de oorlog kwam zij slechts sporadisch voor.

Framboesia.

Tot de familie van de mijten, die de scrubtyphus overbrengen behoort ook de soort, die in Nieuw-Guinea „koetoe maleo” wordt genoemd en die het de mens zeer lastig kunnen maken. Ze attakeren soms met grote aantallen, dringen in de huid en veroorzaken daar gedurende enige dagen een zeer hinderlijke jeuk. Dibutylphthalaat schijnt een afdoend middel tegen deze mijten te zijn. Het wordt met de hand gewreven in de kleren, die dan veertien dagen in koud water gewassen kunnen worden, zonder dat de voor de mijten dodende werking verloren gaat. Men voorkomt daarmee de last van de koetoe maleo, doch ontloopt ook het gevaar van besmetting met scrubtyphus. Want het is niet uitgesloten, dat deze weer in Nieuw-Guinea terug zou kunnen keren onder voor deze ziekte gunstige omstandigheden.

Mijnworm komt in Nieuw-Guinea voor, zelfs vrij frequent, doch klaarblijkelijk niet in een vorm, die ernstige ziekteverschijnselen oproept.

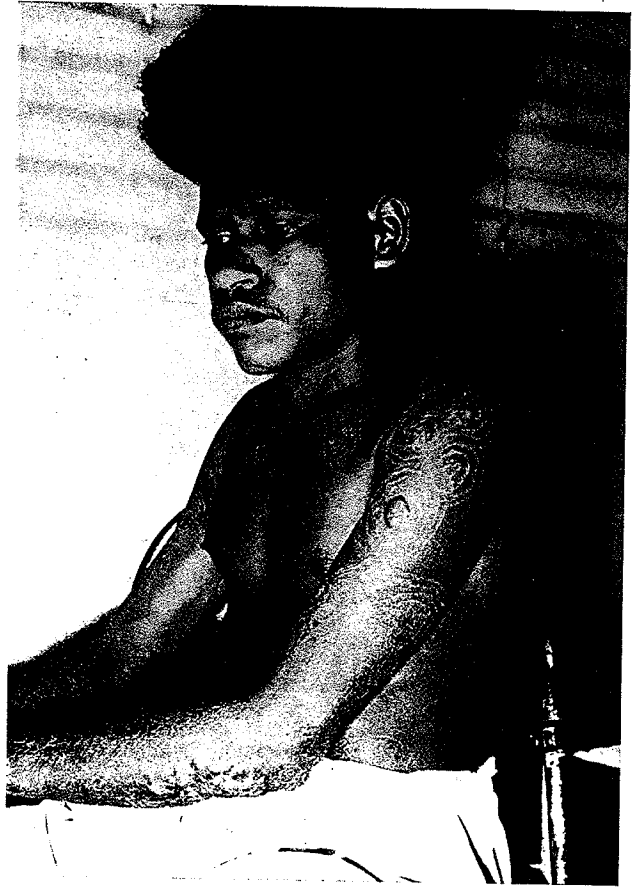
De meest voorkomende huidziekte is de cascado of Dakse schurft, veroorzaakt door een schimmel die lichtgrijze concentrisch gerangschikte schubben doet ontstaan, soms over het gehele lichaam. De schurft jeukt weinig en aangezien de vieze aanblik de nog niet beschaafde Papoea weinig zegt, stelt hij doorgaans geen prijs op behandeling. Het is meestal de chef of de huisvrouw die hem voor behandeling naar de polikliniek zendt.

De ringworm, eveneens frequent voorkomend, jeukt veel meer en aangezien er door krabben nogal eens een wondje en secundaire infecties ontstaan, is men meer gesteld op behandeling.

Uit het overzicht der voornaamste in Nieuw-Guinea voorkomende ziekten blijkt duidelijk dat de Dienst van Gezondheidszorg een wel zeer uitgebreide en belangrijke taak heeft, een taak die nog veel meer omvat dan wat tot op heden werd verricht.

Maar zoals alles in dit land is ook deze dienst nog in opbouw. Uit Nederland wordt steeds meer specialistisch personeel aangetrokken, een aantal opleidingen in Nieuw-Guinea levert elk jaar meer geschoold personeel af. Verschillende afdelingen zijn eerst kortgeleden opgericht en zijn nog bezig met hun outillage. Diverse oude gebouwen, die nauwelijks de naam van ziekenhuis konden dragen — sommige artsen noemden ze dan ook „crepeerhuizen” — zijn inmiddels al vervangen, nog meer nieuwe zijn in aanbouw of staan op het programma voor de komende jaren.

De outillage, deels nog afkomstig uit de oorlog, werd waar nodig vervangen en op verschillende plaatsen uitgebreid. Biak en Manokwari kregen röntgenapparaten (Hol-

Cascado.

landia was er van het begin af aan van voorzien), terwijl in Hollandia, Biak, Manokwari en Merauke nieuwe tandheelkundige Ritterunits in gebruik werden gesteld.

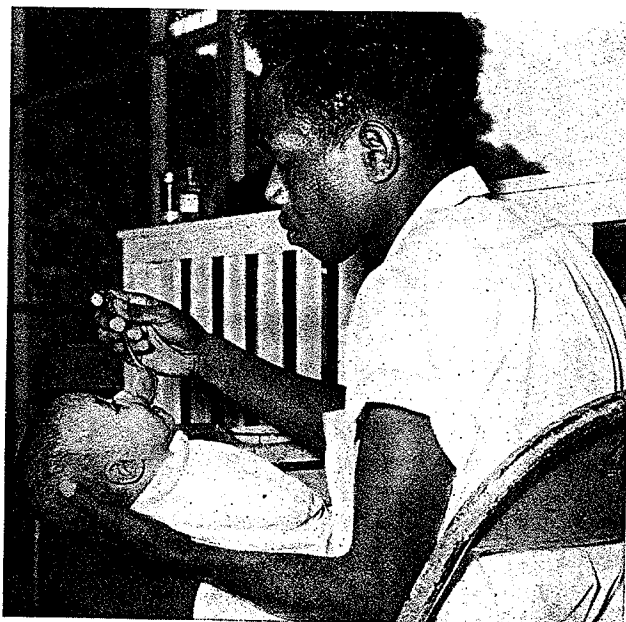
Voor het transport te water was de dienst uiteraard grotendeels aangewezen op de openbare scheepslijnen en op de bestuursvaartuigen, maar er zijn ook vier toureewaartuigen (motorboten) in gebruik, die geschonken zijn door de „Simavi” (Steun in Medische Aangelegenheden voor Inheemsen). Door deze vereniging werden eveneens auto's ter beschikking gesteld van de Afdeling Kindersterftebestrijding.

Gelijk men in de staat op pag. 92 kan zien, zijn er verschillende opleidingen voor lager medisch personeel. Het is opmerkelijk dat onder de deelnemers aan de opleiding voor Papoea verplegers en verpleegsters het vrouwelijk element duidelijk in de minderheid is, doch er zijn aanwijzingen dat hier verandering in zal komen.

Een novum waarmede tot dusverre veel succes werd geboekt, is de opleiding tot dorpsverzorgster, waarmee reeds in 1953 te Merauke een bescheiden begin werd gemaakt. Het doel dezer cursussen is door het beschikbaar stellen van hulp en voorlichting binnen het dorpsmilieu een gunstige wending in de kindersterfte te verkrijgen. Ze staan onder leiding van in dit werk geoefende Nederlandse verpleegsters in de ziekenhuizen te Hollandia, Merauke en Biak en de belangstelling ervoor is groot. De leergang bestaat uit eenvoudige verloskunde, zuigelingencontrole, voedingsleer voor zuigelingen, dorpshygiëne, eerste hulp bij ongelukken en de herkenning en behandeling van veelvuldig voorkomende ziekten als malaria, pneumonie en dysenterie.

Ultimo 1955 waren in twaalf nederzettingen langs de Bian- en Maro-rivier (Zuid Nieuw-Guinea) dorpsverzorgsters geplaatst, terwijl 30 meisjes voor dit werk in opleiding waren.

Wegens het belang dat aan de moeder- en zuigelingen-zorg wordt toegekend, werden deze activiteiten organisatorisch in een afzonderlijke Afdeling „Kindersterftebestrijding” ondergebracht onder leiding van een gediplomeerd verpleegster, terwijl een vrouwelijke arts als consulente optreedt.

Tarieven gezondheidszorg

A. Landsdienaren met een basissalaris van minder dan f 420,- B.A.C. hebben recht op gratis behandeling en verpleging indien deze naar het oordeel van de arts noodzakelijk is. Zij hebben recht op gratis verstrekking van genees- en verbandmiddelen op recept van de behandelende geneesheer. „Gesubsidieerde” krachten zijn voor wat dit betreft met landsdienaren gelijkgesteld.

Rechthebbenden op vrije geneeskundige behandeling kunnen niet worden opgenomen in de klasse-afdeling, tenzij het volle daarvoor geldende tarief voldaan wordt.

B. In ziekeninrichtingen bestaan slechts twee afdelingen (klassen) voor de verpleging, t.w.:

I. Klasse-afdeling (waarin per kamer maximaal twee patiënten worden opgenomen).

II. Algemene afdeling, gesplitst in:

Afdeling A, waarin Europese en naar levensgewoonte daarmee gelijk te stellen patiënten in zaalverpleging worden opgenomen;

Afdeling B, waarin autochtone en naar levensgewoonte daarmee gelijk te stellen patiënten in zaalverpleging worden opgenomen.

C. Indien van gepensioneerde landsdienaren meerdere gezinsleden gelijktijdig in de „algemene afdeling” van de ziekeninrichting zijn opgenomen, zal per dag in totaal niet meer verschuldigd zijn dan 2 % van hun inkomen.

D. De voor de berekening der tarieven onderscheiden inkomstengroepen zijn:

Groep	I. maandelijks inkomen	t/m f	f	t/m f
II.	„	„	51,-	150,-
III.	„	„	151,-	300,-
IV.	„	„	301,-	450,-
V.	„	„	451,-	800,-
VI.	„	„	801,-	en hoger

E. Voor militairen van Land- en Zeemacht alsmede hun gezinsleden gelden speciale bepalingen.

Tarief voor poliklinische behandeling (inclusief routine-laboratorium onderzoek en verstrekking van eenvoudige medicamenten en verbandmiddelen).

Inkomsten groep	per poliklinisch consult	week-abonnement
I.	0.10	0.15
II.	0.40	0.50
III.	1.00	1.25
IV.	1.50	2.00
V.	2.50	3.25
VI.	4.00	5.00

TARIEF VOOR VERPLEGING.

A. Algemene afdeling A en B.

Inkomsten groep	Ongehuwd	Gehuwd zonder kinderen	Gehuwd 1 kind	Gehuwd 2 kind.	Gehuwd 3 en meer kinderen
I	—	—	—	—	—
II	1 %	½ %	—	—	—
III	1½ %	1 %	½ %	—	—
IV	2 %	1½ %	1 %	½ %	—
V	2 %	2 %	1½ %	1 %	½ %
VI	f 15.-	f 15.-	1½ %	1½ %	1 %

N.B. a. De percentages worden berekend naar het inkomen.
b. De percentages in groepen V en VI worden aangelegd tot een minimum van f 15.-.

B. Klasse-afdeling.

Het dagtarief bedraagt zonder uitzondering f 20,- per verpleegdag.

TARIEF VOOR RÖNTGEN-THERAPEUTISCHE BEHANDELING.

Inkomen-groep	oppervlaktetherapie		dieptetherapie	
	tot 15 min.	elke 15 min. meer	tot 30 min.	elke 15 min. meer
I	2.-	2.-	2.50	1.50
II	4.-	4.-	5.-	2.50
III	5.-	5.-	7.50	3.-
IV	7.50	5.-	10.-	5.-
V	10.-	7.50	15.-	7.50
VI	20.-	15.-	30.-	15.-

TARIEF RÖNTGEN-DIAGNOSTIEK.

Per onderzoek, niet per foto.

Inkomengroep	I	II	III	IV	V	VI
Longen en hart *)	2.-	4.-	5.-	7.50	10.-	15.-
Tanden, vingers, tenen	3.-	5.-	7.50	10.-	15.-	25.-
Arm of been, knie, elleboog, hand, voet, onderkaak	5.-	7.50	10.-	15.-	25.-	40.-
Slokdarm schedel, nieren, lever, blaas, heup, bekken, hals, borst of lendenwervels, schouderblad, hart, longen **)	7.50	10.-	15.-	25.-	40.-	60.-
Galblaas, nieronderzoek met uroselektan, gehele wervelkolom, myeolografie, cystografie, salpingografie, speciaal schedelonderzoek	10.-	17.50	30.-	50.-	75.-	120.-
Maag- en darmkanaal	15.-	25.-	40.-	65.-	90.-	150.-

*) Voor het onderzoek op TBC geldt dit tarief per eerste foto. Het tarief voor elke volgende foto bij een dergelijk onderzoek is voor alle groepen f 5.-.

**) Dit tarief geldt, v.w.b. hart en longen, voor een volledig specialistisch onderzoek.

TARIEF VOOR HOOGTEZON-BEHANDELING.

Inkomengroep	I	II	III	IV	V	VI
Per enkele behandeling	1.-	1.50	2.-	2.50	3.50	5.-
Per serie van 18 behandelingen	15.-	20.-	30.-	45.-	60.-	80.-

TARIEF VOOR SPECIALE CONSULTEN EN HUISBEZOEKEN DOOR GOVERNEMENTS-ARTSEN.

Inkomstengroep	Speciaal consult	Huisbezoek
I	0.50	0.75
II	0.75	1.-
III	1.50	2.-
IV	2.50	3.-
V	4.50	5.-
VI	7.50	8.-

N.B. Nachttarief (van 2200-0600 uur) en zondagstarief: 50 % hoger.

KOSTEN GENEES- EN VERBANDMIDDELEN.

Aan de patiënt wordt in rekening gebracht — voorzover hij geen recht heeft op gratis behandeling, een „recepten-tax”, die bestaat uit:

- de grondstoffenprijs plus enige bij besluit vastgestelde toeslagen, vermeerderd met;
- het „vast receptengeld”.

TARIEVEN VOOR VAST RECEPTENGELD.

Inkomstengroep	I	II	III	IV	V	VI
1. Tabletten en pillen	—	—	0.45	0.90	1.20	3.-
2. Dranken en vloeistoffen	—	—	0.45	0.90	1.20	3.-
3. Zalven en smeersels	—	—	0.50	1.-	1.50	3.50
4. Poeders	—	—	0.45	0.90	1.20	3.-
5. Suppositories	—	—	0.60	1.20	1.75	4.-
6. Gaas en watten	—	—	0.40	0.80	1.10	2.50
7. Zwachtels	—	—	0.40	0.80	1.10	2.50
8. Gesteriliseerde preparaten	—	—	0.75	1.50	2.50	6.-

(Voor verpakte artikelen (patentmedicijnen) werd 250 % van de inkoopsprijs in rekening gebracht).

MED. PERSONEEL ULTIMO 1955

	Couv.	andere instanties
Artsen	41	14
Med.-assistenten	1	1
Verpleegsters (Ned. dipl.)	85	65
Verplegers(sters) (N.G. dipl.)	66	26
Ziekenoppassers en l.l.-verplegers	135	41
Vroedvrouwen (gedipl.)	2	9
l.l. vroedvrouwen	12	—

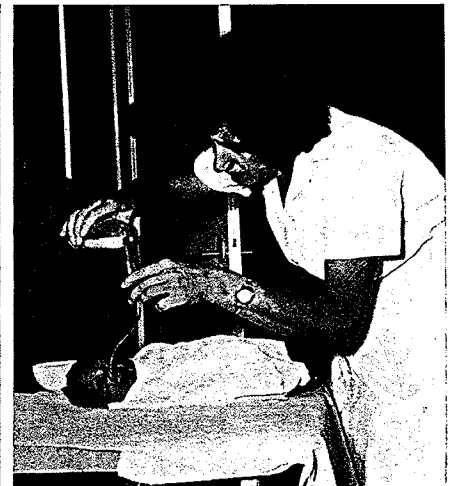
GOVERNEMENTSZIEKENZORG

	1950	1951	1952	1953	1954	1955
Ziekenhuizen	13	13	13	13	16	9
Hulpziekenhuizen	1	7	10	10	6	10
Poliklinieken	56	55	62	64	67	76
bedden	780	931	1084	1084	1070	1150
verpleegdagen	198184	229223	287842	299964	300139	320850
consulten	467845	569699	640867	708754	662110	818490

GEGEVENS VAN DE GOVERNEMENTSZIEKENHUIZEN PER ULTIMO 1955

Ziekenhuis	Artsen	Specialisten	Verpleegsters	Bevolkings-bedden	Klasse-bedden
Centraal Z'huis	2	1 Orthopaed.	1 Hfdverpl.	225	25
H'dia-binnen			12 verpl.		
Ifar		1 chirurg	1 Hfdverpl.		20
		1 internist	7 verpl.		
H'dia-haven *)	3	2 tandartsen (1 part.) (ook tbv. H'dia-binnen)	1 Hfdvrpl.	65	
			5 verpl.		
Genjem	1		1 Verpl.	20	
Sarmi	1		2	32	
Seroei	2		4	84	1
Biak	2	1 tandarts (marine)	7	114	10
			1	30	
Wisselmeren	1		6	93	2
Manokwari	2	1 tandarts	7	51	4
Sorong	2	1 tandarts	2	24	
Ajamaroe		(NNGPM)			
Inanwatan			1	20	
Fak-Fak	1		3	30	
Kaimana	1		1	24	
Kokonao	1		2	26	4
Merauke	2	1 tandarts	6	121	4
Kepi	1		1		
Tanah-merah	1		1	9	
Mindiptana	1		1	20	
Miei (leproserie)		lepra-arts	2	160	
Krankzinnigen-inrichting te H'dia-binnen			1 Hfdverpl.	32	
			2 Verpl.		

*) Begin juli 1956 opgeheven wegens gebrek aan opname patiënten. De polikliniek is blijven bestaan.

Chronische nieraandoening tengevolge van malaria quartana.

Sonde-voeding.

HYGIËNE

door

J. BIERDRAGER

Directeur van Gezondheidszorg te Hollandia.

In landen die in cultureel opzicht een gunstig ontwikkelingspeil bereikt hebben, wordt op het punt van hygiënische organisatie in het algemeen niet gerekend op medewerking van de enkeling. Zelfs vinden tal van maatregelen tot bescherming van de gezondheid er toepassing, zonder dat het gros van de leden der beschermde gemeenschap enig inzicht heeft in de omvang en aard der activiteiten op dit gebied.

In Nieuw-Guinea is de situatie anders. De sanitaire organisatie staat in vele opzichten op een lager peil en bevindt zich op de meeste plaatsen nog in de kinderschoenen. Dit is ten dele te wijten aan de primitiviteit van de bevolking, die nog onvoldoende in staat is om volwaardig hulppersoneel voor de sanitaire overheidsdiensten te leveren. Maar in hoofdzaak staat dit verschijnsel toch wel in verband met de landelijke structuur der samenleving, die bovendien in Nieuw-Guinea een wel zeer grote spreiding vertoont, als gevolg waarvan uit de aard reeds kostbare voorzieningen per hoofd der bevolking zo duur zouden worden, dat zij economisch gezien, te enenmale onverantwoord zijn te achten.

Wie derhalve in de tropen gezond wil leven, zal meer dan elders aandacht moeten schenken aan de gevaren die zijn gezondheid en die van zijn gezin nadelig kunnen beïnvloeden.

Om deze reden worden enige woorden gewijd aan de hygiëne in de tropen in het algemeen en de persoonlijke hygiëne in het bijzonder. Nadrukkelijk zij echter reeds thans opgemerkt, dat men bij een hygiënische leefwijze in Nieuw-Guinea even gezond kan zijn als overal elders ter wereld. Dit is te danken aan de enorme vlucht die de wetenschap op het gebied der bestrijding van tropenziekten in de laatste decennia gemaakt heeft.

Algemeen

Het klimaat in het laagland van Nieuw-Guinea kenmerkt zich door warme vochtigheid. De temperatuur vertoont in het algemeen 24-uurs-schommelingen tussen 20 en 35° C. Maar Zuid Nieuw-Guinea ondergaat in sterkere mate de invloed van het Australische continent. In de maanden juni-juli kan de temperatuur daar tot 16° C dalen. Van het centrale bergland kan gezegd worden dat de hoogte het klimaat in het algemeen op dezelfde wijze beïnvloedt als de breedte.

Het leven in de tropen heeft zich te adapteren aan het klimaat. Niet de gemiddelde, wel echter de uiterste klimatologische omstandigheden zijn bepalend voor de invloed die het klimaat op de mens uitoefent.

De klimatologische warmte in Nieuw-Guinea beïnvloedt het welzijnsgevoel, wanneer de afvoer van het warmte-surplus van het lichaam bemoeilijkt wordt. Dit doet zich voor bij een hoge vochtigheidsgraad en een geringe luchtstroom, waardoor op de duur een gevoel komt van matheid, die na een aantal werkzame jaren de behoefte aan verlof doet ontstaan.

Zonlicht

Het zonnespektrum bestrijkt in de tropen dezelfde golflengten als in de gematigde streken. De ultraviolette stralen bevorderen de pigmentatie van de huid; gereflecteerde stralen hebben dezelfde werking. Het individuele adaptatievermogen van de huid door vorming van beschermend pigment is zeer verschillend. Hoogblonde personen hebben veelal — doch ook zeker niet altijd — een verminderd vermogen tot pigmentvorming. Na te langdurige blootstelling aan zonlicht kan men ernstig ziek worden. Tweedegraadsverbranding treedt dan op, die gepaard gaat met algemene verschijnselen van koorts, rillingen, hoofdpijn en braken. In het begin dient een ongewende huid nooit langer dan 30 minuten aan zonnestraling te worden blootgesteld.

Vochtverlies

Overmatige transpiratie met als gevolg een bedenkelijk vochtverlies kan men aantreffen bij personen die onder directe

zonbestraling zwaar lichamelijk werk verrichten. De urineproductie neemt hierbij af en de concentratie van af te voeren producten stijgt in evenredigheid. Men heeft kunnen constateren dat bij jonge arbeiders, die eerst kort in de tropen vertoeven, een neiging bestaat tot het optreden van niergruis, wanneer zij niet reeds van de aanvang af hun vochtopname drastisch opvoeren. Toch is aanvulling van het zweetverlies door diverse dranken alleen niet zonder bedenking. Bij het zweten gaat ook veel chloride verloren. Een typisch verschijnsel van deze vorm van zoutverlies is de zogenaamde stokerskramp. Vermeerdering van vochtopname dient dan ook samen te gaan met een toename van het gebruik van keukenzout. Zouttabletten behoren in de tropen aanwezig te zijn in de schaftlokalen van arbeiders.

Acclimatisatie

Acclimatisatie is niet alleen het physiologische aanpassingsproces van het lichaam aan veranderde klimatologische omstandigheden. Het betekent ook hygiënische en geestelijke aanpassing aan het nieuwe milieu. Het is dikwijls moeilijk om reeds vooruit te zeggen of die adaptatie gunstig zal verlopen. Op enkele punten kan echter wel gewezen worden. Personen die in een koel klimaat veel met hun gezondheid te sukkelzen hebben, zullen dit in de tropen in meerdere mate doen. Geringe, dragelijke klachten in een klimaat (ook geestelijk), waarop men van de geboorte af is ingesteld, neigen in de tropen tot verergering en voeren tot bedrust en arbeidsongeschiktheid. Degenen die in de gematigde zones reeds zo weinig kunnen transpireren dat zij daarvan des zomers hinder ondervinden, kunnen in de tropen ernstiger moeilijkheden met hun temperatuur-regulatie verwachten. Zo ook: wie in Nederland in de zomermaanden geen huidpigment kunnen opbouwen, zullen zich in Nieuw-Guinea van de sportgenoegens die er zijn, moeten onthouden. Op ander terrein zijn geestelijke labiliteit, een verminderd aanpassingsvermogen aan tegenslagen en een zwakke wil om te slagen ernstige drawbacks voor een succesvolle loopbaan in de tropen.

Dit komt, omdat in vergelijking met Nederland

- de geestelijke isolatie groter is;
- intellectuele stimulantia schaarser zijn;
- recreatie-mogelijkheden geringer zijn.

Persoonlijke hygiëne

Voor het vertrek naar de tropen is een geneeskundig onderzoek noodzakelijk. Ofschoon gezinsleden niet verplicht zijn zich aan een keuring te onderwerpen, zal een ieder die van zijn verantwoordelijkheid is doordrongen, niet naar de tropen gaan zonder de huisdokter te raadplegen omtrent de gezondheid van zijn gezinsleden.

Het gebit behoort van te voren gesaneerd te worden. Vaccinaties tegen pokken en cholera zijn vereist. Bij het samenstellen der tropenuitrusting behoort men te denken aan een aantal zaken die in Nederland niet of niet dagelijks onder de aandacht komen, zoals klamboes voor bescherming tegen muskieten, een verbanddoos, schoenen met kopspijkers voor bostournees en zonnebrillen.

Water

De watervoorziening is een probleem dat wel enige aandacht verdient. Water heeft men nu eenmaal voor allerlei doeleinden nodig en nergens zoveel als juist in de tropen.

De voorziening van hygiënisch betrouwbaar drinkwater levert vaak vele moeilijkheden op. In de grotere plaatsen is in de regel een centraal waterleidingsysteem, zoals b.v. in Hollandia. Deze waterleiding laat echter nog veel te wensen over en hoewel er steeds gewerkt wordt aan verbeteringen is niet te verwachten dat dit drinkwater op korte termijn zonder meer als hygiënisch betrouwbaar beschouwd kan worden en dus zonder meer geschikt voor menselijke consumptie. Doordat er geen goed filtersysteem is en bovendien het

buizenstelsel verouderd is en gebrekkig functioneert, is de kans op verontreinigingen nooit uit te sluiten.

Het is dan ook ten zeerste aan te raden slechts gekookt water te gebruiken, ook voor het poetsen van tanden. Voor ijsblokjes die U uit Uw eigen ijskast haalt dient men eveneens gekookt water te gebruiken omdat vele verwekkers van besmettelijke darmziekten in ijs lang in leven kunnen blijven.

Het beste is dat U Uw drinkwater alleen gebruikt in de vorm van slappe thee. Op deze wijze is nooit verwisseling met ongekookt water mogelijk.

Behalve voor drinkwater hebt U veel water nodig om te baden en voor het wassen van kleding. In de tropen is het de gewoonte minstens eenmaal per dag te „mandieën”. Volgens Indische gewoonte giet men het water, dat men uit een gemetselde stenen bak of uit een drum schept, met een blikje over het lichaam. Vele nieuwe huizen hebben tegenwoordig ook een douche. Vergeet nooit bij het baden houten klompjes te gebruiken, ter vermindering van voetschimmel.

Ook voor de gezinswas is veel water nodig, want U zult zeker eenmaal per dag van kleding en onderkleding moeten verwisselen, ook al transpireert U niet overmatig. Doet U dit niet, dan zal dit verzuim zich spoedig wreken door het optreden van allerlei lastige en vervelende huidziekten als rode hond en huidschimmels.

Wordt U in een stad geplaatst waar een goede voorziening van elektriciteit is, dan kunt U het beste een elektrische wasmachine meenemen, want vele Nederlandse huisvrouwen zullen zelf de was willen doen, of moeten doen, in verband met de schaarste aan geschoold huishoudelijk personeel.

Laat U de kleren door autochtoon personeel wassen, dan is het wel zaak er op te letten dat de was, ook het ondergoed goed gestreken wordt, omdat autochtonen meestal de gewoonte hebben met koud water te wassen en U dus niet de garantie hebt dat eventuele schimmels en andere ziektekiemen bij het wassen gedood worden.

Een ander doel waarvoor water gebruikt wordt in de tropen is het reinigen na gebruik te hebben gemaakt van het closet. Deze Indische methode, waarbij gebruik wordt gemaakt van een fles, het zg. „tjebokken” verdient de voorkeur boven de methode waarbij papier gebruikt wordt. Het nadeel van de laatste methode is het gemakkelijker optreden van huidandoeningen.

Op de buitenposten zijn de problemen in principe niet anders. In grotere plaatsen zal misschien ook een centrale watervoorziening zijn maar deze zal in de regel ook geen hygiënisch betrouwbaar drinkwater opleveren.

Bronwater is meestal zuiver en bevat geen ziektekiemen, maar vaak is dit zg. bronwater slechts oppervlaktewater doordat een riviertje plaatselijk onder de grond verdwijnt en verderop weer naar boven komt.

Gebruikt men water uit een kali (rivier), dan is dit alleen voor consumptie geschikt als zich bovenstrooms van de plaats waar men het water betreft geen huizen of kampongs bevinden. Het is dus altijd beter het water dat voor consumptie nodig is vooraf te koken. Filters zoals deze in de handel verkrijgbaar zijn, zijn niet afdoende, aangezien deze slechts het grove bezinsel tegenhouden.

Regenwater is slechts hygiënisch betrouwbaar, indien de voorwerpen, waarin het wordt opgevangen, schoon zijn en niet aan verontreiniging bloot staan.

Indien u zich aan bovenstaande adviezen en regels houdt zult u vele narigheden zoals darmziekten en huidandoeningen kunnen voorkomen.

Voeding

De kwaliteit van de voeding is in de tropen in het algemeen variabel. Op de grotere posten is het mogelijk een Europees menu te volgen; de smakelijkheid is afhankelijk van de omstandigheid of de ingrediënten vers dan wel geconserveerd zijn. Het laatste doet aan de smakelijkheid in het algemeen afbreuk. Op vele plaatsen wordt rijst als basisvoeding gebruikt. In het algemeen wordt rijstvoeding met op Indische wijze bereide bijspijzen hogelijk gewaardeerd, ofschoon er tegenwoordig meer dan vroeger gezinnen uitkomen, die zich niet op rijstvoeding kunnen of wensen in te stellen. Buiten de grote plaatsen komt de huisvrouw dan echter spoedig voor onoverkomelijke moeilijkheden te staan, daar het overal verkrijgbare blikvoedsel spoedig tegenstaat.

De opname van koolhydraten kan in de tropen met voor-

deel gereduceerd worden, maar de eiwitopname mag geen verandering ondergaan. Met vitamines en mineralen zij men niet karig. Bij het gebruik van rauwe voedingsmiddelen dient het gevaar van besmettelijke darmziekten niet uit het oog verloren te worden. Men behoort er voor te zorgen dat vruchten slechts geschikt gegeten worden. Het gebruik van rauwe groenten is alleen ongevaarlijk in streken die vrij zijn van dysenterische ziekten.

Vele ongeconserveerde voedingsmiddelen zijn buiten frigidaires snel aan bederf onderhevig. Het is dan ook ten sterkste af te raden om deze ongekookt voor een volgende dag te bewaren. Dit betreft in de eerste plaats vleeswaren en andere eiwithoudende producten. Melk wordt buiten de ijskast reeds na enkele uren zuur.

Lichaamsbeweging

Sportbeoefening is in Nieuw-Guinea, waar daarvoor faciliteiten aanwezig zijn, een geliefkoosde afleiding van de dagelijkse bezigheden. Men doet verstandig inspannende taken van sport, zoals tennis en atletiek, slechts te beoefenen in de koele uren. Het is om deze reden dat een aantal tennisbanen van verlichting is voorzien.

Slaap is een belangrijk middel tot herstel van krachten. In Nieuw-Guinea zijn de nachten doorgaans koel en men slaapt daarom gaarne onder een laken of een dunne deken. Slapen zonder gebruik te maken van een klamboe is in Nieuw-Guinea een roekeloze onderneming, tenzij de kamer deugdelijk gescreend is en een insecticide met knock down effect (aerosol) gebruikt wordt. Een groot deel der Hollandse bevolking heeft zich gewend aan een siësta na de middagmaaltijd. Een verkwikkende douche of stortbad na het ontwaken geeft een gevoel van fitheid in de avonduren, die door sommigen voor het verrichten van achterstallig werk te nutte gemaakt worden.

Baden

In de tropen is baden een levensbehoefte wegens de verfrissende invloed die er van uitgaat. Veelvuldig baden is bovendien noodzakelijk om de huid te vrijwaren tegen schimmelinfecties en inwerking van zweet (rode hond).

Kleding

Bij de keuze van kleding is het een voornaam punt, dat een goede ventilatie, die voorwaarde is voor een goede warmteafvoer, gewaarborgd is.

Nylon en Dacron shirts voldoen aan deze voorwaarde niet, maar men ziet ze toch wel vanwege het gemak waarmee ze zich laten wassen. Vooral wie op Nieuw-Guinea veel moet reizen, zal hiervan het voordeel spoedig inzien. Het dragen van hygroscopisch ondergoed wordt als aangenaam ondervonden.

Khakikleding is voor bostournees onontbeerlijk. In geaccidenteerd terrein worden veelal shorts gedragen, aangezien lange broeken bij het klimmen en lopen door rivieren de gang bemoeilijken en bovendien de ondergroei in het Nieuw-Guinees oerwoud betrekkelijk dun is. Men moet in dit geval voor bloedzuigers geen angst hebben, en het zuigen, waarvan overigens geen nadeel wordt ondervonden, voor lief nemen.

Hoewel zij evaporatie onmogelijk maken draagt men toch bij voorkeur plastic regenjassen; ze zijn licht en nemen weinig plaats in.

In de avonduren dient de kleding op vele plaatsen in Nieuw-Guinea voldoende bedekking tegen muskieten te verlenen. Dames, die op dit punt bezwaar hebben kunnen zich tegenwoordig beschermen door hun huid met repellent in te wrijven (pas op voor de ogen!).

Woning

Er zijn in Nieuw-Guinea vele woningtypen. In Hollandia en op andere hoofdplaatsen wordt veel in steen gebouwd. De vooroorlogse bouwwijze met een ijzerhouten geraamte en gaba-gaba voor wandvulling, vindt men thans eigenlijk alleen nog maar in de kleine onderafdelingsplaatsen. Deze laatste hebben het voordeel dat zij koel zijn, vooral wanneer de woning door een schaduwgevende verandah is omgeven. Bij de stenen woningen die tevens een lager plafond hebben, moet de afkoeling door een goede ventilatie verkregen worden.

Screening belemmert die ventilatie in hoge mate. Behalve op plaatsen waar in bepaalde maanden muggen overlast veroorzaken (Merauke, Ajamaroe) volstaat men derhalve veelal met gaasbescherming van de slaapkamer.

"In blijde verwachting"
 Dit is het boek van Dr. A. J. M. Lamers, Specialist-Vrouwenarts. Bevat een schat van goede raadgevingen omtrent geboorte en babyverzorging en..... weten is gerust zijn. Het is **GRATIS** bij aankoop van een **BABYDERM-SET**, waarin **POEDER - ZALF - OLIE - ZEEP**
Het beste voor Baby's huidje

"Mijnhardtjes"
 helpen veilig en vlug bij Hoofdpijn, Kiespijn, Influenza, Verkoudheden, Griep, Rheumatische pijnen.

DAMPO
 verdrijft alle verkoudheden bij Vader, Moeder en Kind. Ook **Pijn** wrijft men ermede weg.

PUROL
 POEDER - ZALF - ZEEP
 In de Tropen onmisbaar tegen eczeem, rode hond, huiduitslag, wondjes en alle andere huidongemakken.

WAT MIJNHARDT MAAKT IS GOED

Aircconditioning wordt in Nieuw-Guinea nog weinig gezien; voorzieningen worden getroffen om de operatie- en röntgenkamers van ziekenhuizen, en de behandelkamers van tandartsen te conditioneren. In verband met de groei der techniek komen er bovendien steeds meer gevoelige instrumenten naar de tropen, die alleen in een geconditioneerde ruimte behoorlijk functioneren. Men kan echter wel stellen dat het in Nieuw-Guinea in het algemeen niet als een behoefte gevoeld wordt deze apparaten in huis te hebben.

Huisvuilverwijdering

In de grote plaatsen functioneert een vuilophaaldienst. Daarbuiten zal men de bediende moeten opdragen het huisvuil te verbranden, te begraven of via rivier- of zee water af te voeren. Vuilophopingen, in het bijzonder van nat, organisch vuil (etensresten), zijn geliefde broedplaatsen voor vliegen.

De faecaliënaafvoer komt grotendeels overeen met die op het platteland in Nederland. Ook daar ontbreekt veelal een gesloten rioleringsstelsel.

Desinfectantia

- Vloeren : handelscreoline 3X verdund 0,3 mgm p. liter.
 Drinkwater : caporit.
 Antiseptica : mercurochroom 2%
 jodiumtinctuur 3% (vers)

Tot slot worden enkele veel gebruikte huismiddelen vermeld, die voor de gezondheid van belang zijn:

- handelscreoline 30X verdund reinigen van vloeren, houdt de mieren buitenshuis.
 caporit 0,3 mgm ontsmetting van drinkwater.
 repellent dibutylphthalaat schrikt muskieten af; op de kleding gesprengd geeft het bescherming tegen bosmijnen.
 aerosol pyrethrum doodt muskieten binnenshuis op slag.

HUISAPOTHEEK.

Het kan van groot belang zijn, dat aan de inrichting van een huisapothek de nodige aandacht wordt besteed. In plaatsen waar geen artsen zijn is het noodzakelijk, dat men de belangrijkste genees- en verbandmiddelen in huis heeft. In de andere plaatsen is het wenselijk, maar niet noodzakelijk.

Het is verstandig zich voor het vertrek naar de standplaats op de hoogte te stellen met de eenvoudige wondbehandeling, zodat men de huismiddelen ook weet toe te passen. Uw huisarts en uw apotheker kunnen u uitvoerig inlichten.

Vooraf zorg men voor een goede vochtichte verpakking. Vochtigheid en temperatuur zijn dusdanig, dat geneesmiddelen, indien niet goed afgesloten, snel kunnen bederven. Het beste kan men alles in flessen van stevig glas met goed afsluitende schroefdop met inlage verpakken. De dop kan eventueel nog gearaffineerd worden. Indien na enige tijd ook maar het minste aan het uiterlijk verandert, dient men, teneinde risico's te vermijden, het geneesmiddel te laten controleren en zo nodig te vervangen.

Het verdient aanbeveling een metalen trommel aan te schaffen en deze zelf te vullen.

Onderstaande inhoud is gebaseerd op een gebruik van enkele maanden en op een gezin van ± 4 personen: *)

hydrophil windsels 4 cm	10 stuks
idem 6 cm	20 "
idem 8 cm	20 "
gaasjes 1/16	100 "
leukoplast 5 m - 1 1/4 cm	15 rollen
idem 5 m - 2 1/2 cm	3 "
taft	1 m
engels pluksel	1 m
driekante doek met figuren	1 stuk
watten, zigzag 100 gr	4 pakjes
vaseline, tube ± 50 gr	1 tube
pasta Lassar, tube ± 50 gr	1 "
levertraanzalf, tube ± 50 gr	2 "
ichthyzalf, tube ± 50 gr	6 "
flavine comp. zuigtabletten	100 stuks
multivitamine tabletten	1000 "
A.P.C. tabletten	250 "
norit tabletten	100 "
superol tabletten 0.100 buisjes 50 stuks	2 buisjes
paludrin tabletten	1000 stuks
kinine tabletten 0.200 gr	200 "
burow-tabletten	30 "

Indien goed water ontbreekt, kan men deze in gekookt water, na bezinking en verwijdering van eventueel neerslag, oplossen.

slaaptabletten, indien nodig, in overleg met Uw huisarts. laxemiddelen eveneens in overleg met Uw huisarts.

wasbenzine	300 cc
desogen opl. 100 cc	2 flac
zonnebrandolie	
endrine (loco) neusdruppels	25 cc
insecten repellent	100 cc
talkpoeder in strooibus met aanvulling	250 gr
dermatol poeder (loco)	25 gr
middel tegen voetschimmel, zalf of poeder op undecylenbasis	50 resp. 100 gr
soda	1 kg
thermometers	2 stuks
verbandschaar	1 "
pincet, anatomisch	1 "
pincet, splinter	1 "

Voor bijzondere klachten raadplege men de huisarts.

*) Deze ingrediënten zijn op de grotere plaatsen in Nw-Guinea alle verkrijgbaar.

mercurochroom 2%	desinfectie van wonden.
rodehond wassing talk en campher in alcohol	bij irritatie van de huid door zweet.
salicylspiritus 5-10%	bij huidschimmel.
onverzadigd vetzuur 10% undecylenzuur + 5% undecylenzout	bij badkamerexzeem
paludrine 1 tablet daags	voor malariabescherming.

OORDEELKUNDIGE VOEDING

Pisang Ambon.

Marquisa.

Inleiding.

Door de onderzoekingen in de laatste jaren, zowel in de tropen als in Europa, is onze kennis omtrent een oordeelkundige voeding aanmerkelijk vergroot. Juist hierdoor zijn wij thans veel beter in staat om zelfs in tijden van importbeperking, ja zelfs wanneer deze praktisch geheel is stopgezet, ons toch op de juiste wijze te voeden.

Onwillekeurig zal men vragen: Wat is een oordeelkundige voeding, of hoe voed ik mij op de juiste wijze? Het antwoord hierop is niet in enkele woorden te geven. Dacht men vroeger, dat de eetlust en het instinct goede raadgevers waren bij de voedselkeuze, thans ziet men wel duidelijk, dat deze ons in de steek laten en dat eigenlijk alleen zeer goed gefundeerd wetenschappelijk onderzoek antwoord kan geven op bovenstaande vragen.

De samenstelling van ons voedsel.

Ons voedsel bestaat uit voedingsmiddelen, brood, rijst, aardappelen, groenten, vruchten, vlees en zuivelproducten. Het belang van deze voedingsmiddelen voor onze voeding wordt bepaald door hun voedingswaarde, d.w.z. de hoeveelheden voedende bestanddelen, die zij bevatten. En juist de aard der voedende bestanddelen maakt uit, of voedingsmiddelen waardevol of minder belangrijk zijn.

De voor de voeding van de mens belangrijke voedende bestanddelen zijn: koolhydraat, vet, eiwit, vitaminen en mineralen of zouten. Met een enkel woord moge worden toegelicht, waarvoor al deze verschillende stoffen nodig zijn en welke rol zij spelen bij de voeding van de mens.

De koolhydraten, (suiker en zetmeel) worden betrokken uit granen zoals rijst, mais, tarwe, rogge, uit knollen zoals aardappelen, cassave en bataten, suikerbieten of uit andere gewassen, zoals suikerriet, arenpalm, klapper. Deze voedende bestanddelen zijn vnl. van belang om hun verbrandingswarmte; zij leveren energie of arbeidsvermogen aan ons lichaam en stellen dit in staat om de daarvan verwachte prestaties te volvoeren. Men kan ze het best vergelijken met de benzine in de automotor of de steenkool in de oven van de locomotief. Daarom doet het er ook weinig toe, welk soort koolhydraat men eet.

De vetten spelen bij onze voeding hoofdzakelijk dezelfde rol als de koolhydraten, zij doen dus dienst als energieleveranciers. Per gewichtseenheid is echter de verbrandingswaarde van vet ruim twee maal zo hoog als die van koolhydraat. De voor de voeding niet benodigde koolhydraten worden trouwens veelal als lichaamsvet afgezet in ons lichaam.

Sommige vetten, zoals rode palmolie en dierlijke oliën b.v. levertraan, melk, rundvet en boter, zijn van zeer groot belang, omdat zij bepaalde vitaminen bevatten. Zij zullen bij de vitaminen uitvoeriger besproken worden.

De koolhydraten en de vetten behoren tot de — energieleverende — voedende bestanddelen; door deze te eten worden wij dus in staat gesteld arbeid te verrichten.

Hoe wordt ons lichaam verder in stand gehouden?

Hiervoor hebben wij de andere voedende bestanddelen nodig, die, omdat zij van groter belang zijn dan de reeds genoemde, ook wel de — beschermende — voedende bestanddelen worden genoemd. Hiertoe rekenen wij de eiwitten, de vitaminen en de mineralen.

De eiwitten. De cellen van ons lichaam bestaan voor een groot gedeelte uit eiwit; daar zij voortdurend, zelfs wanneer wij slapen, in actie zijn, zijn zij aan intensieve slijtage onderworpen. Om hieraan tegemoet te komen, moeten wij dus voortdurend hoeveelheden eiwitten uit ons voedsel opnemen. Het is daardoor lang niet onverschillig, welk soort voedsel men kiest. De belangrijkste eiwitbronnen in ons voedsel zijn van dierlijke aard, vlees en alle vleesproducten, lever, vis en alle visproducten, verder schaal- en weekdieren, melk en kaas zijn op dat gebied zeer belangrijk. Het inblikken verandert niets aan de voedingswaarde van het eiwit. Hun hoge prijs maakt echter voor velen onmogelijk om hiervan dagelijks grote hoeveelheden te nuttigen. Gelukkig echter zijn er ook vele eiwitbronnen van plantaardige oorsprong, die de

dierlijke eiwitten zeer goed kunnen vervangen; hiertoe behoren in de eerste plaats de granen: rijst, mais en tarwe (brood), vervolgens de rijpe peulvruchten: (de zaden en niet de jonge peulen, dat zijn immers groenten) erwten en bonen en de katjangsoorten, zoals katjang idjoe, katjang tanah, katjang kedelee, ketjipir zaad, katjang merah, katjang endel, petehbonen en djengkolbonen, kenari en kemiri. Daar de smaak van deze peulvruchten spoedig verveelt, moet hier speciaal gewezen worden op de schimmelproducten, die van katjangs kunnen worden bereid, zoals tempe kedelee en van andere katjangsoorten en ontjom van katjang tanah, twee allerbelangrijkste voedingsmiddelen. Juist door de schimmelgroei wordt de verteerbaarheid van deze producten aanzienlijk verbeterd en er kan niet genoeg de nadruk gelegd worden op het grote belang van deze voedingsmiddelen voor een „goede” voeding. Sago en cassave bevatten in het geheel geen eiwit, oebi en kladdi zeer weinig.

Heeft het volwassen lichaam reeds behoefte aan voldoende eiwitten, voor het groeiend organisme is deze behoefte nog veel groter, daar een kind de eiwitten niet alleen nodig heeft voor het in stand houden van zijn weefsels, doch deze tevens moet reserveren voor de opbouw (groei) van zijn lichaam. Bovendien is ons lichaam niet tevreden met één soort eiwit, dus b.v. alleen dat van granen, maar het moet steeds kunnen beschikken over mengsels van eiwitten. Het verdient daarom dan ook de meeste aanbeveling om dagelijks hoeveelheden van alle bovenvermelde eiwitbronnen te nuttigen. Zodoende krijgt ons lichaam de keus uit een zo groot mogelijke verscheidenheid en zal dientengevolge zo goed mogelijk gedijen.

De vitaminen. Deze eigenaardige stoffen, die slechts in zeer kleine hoeveelheden in ons voedsel voorkomen, spelen echter een zeer belangrijke rol bij de regeling van de stofwisseling in ons lichaam.

Voor ons, die in de tropen leven, zijn van zeer groot belang de vitamine A en B₁, terwijl verder vitamine C en D ook met een enkel woord zullen worden besproken.

Vitamine A is belangrijk voor de epitheelcellen, dit zijn de oppervlakkige cellen overal in ons lichaam, dus niet alleen van de huid, doch ook van de ogen, het spijsverteringskanaal en de urinewegen. Bovendien is het nog van veel belang voor de groei van het kinderlichaam. Tekorten aan dit vitamine uiten zich in een verminderd vermogen om in de schemering te zien; de uitgesproken vorm hiervan noemt men nachtblindheid. Is dat stadium bereikt en blijft een vermeerderde toevoer van vitamine A uit, dan treden er ernstige veranderingen aan de ogen op, die men vaak ziet eindigen in totale blindheid door verlies van beide ogen. Nachtblindheid komt in Indië vaak voor, vaker bij jongens dan bij meisjes, doorgaans omdat de jongens veel minder vitamine A bevattend voedsel eten dan de meisjes. In Europa ziet men veel nachtblindheid tegen het einde van de winter, dus juist in de periode, wanneer er weinig vitamine A-rijk voedsel beschikbaar (weinig bladgroenten) is.

Vitamine A zelf vindt men alleen in voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong zoals melk, boter, kaas, eidooier, rode zalm en vooral in lever.

De belangrijkste vitamine A-bron die wij kennen, is wel de visleverolie of levertraan, die meer speciaal als geneesmiddel tegen deze ziekte wordt gebruikt. In plantaardige voedingsmiddelen komt het vitamine A niet als zodanig voor, doch in een vóór stadium, waaruit de mens in zijn lever vitamine A maakt. Daar deze stoffen zeer intensief geel gekleurd zijn en tevens aanwezig zijn in de groene kleurstof van de groene bladgroenten, zo baart het geen verwondering, dat ze te vinden zijn in vruchten met geel vruchtvlees zoals djerok garoet, djerok sien (keprok), djerok malang, djerok delima (niet in djerok bali en nipis), gandaria, de gele papaja, semangka, pisang ambon, pisang mas, pisang radja, sawoe en in tomaten en mangga. De hoeveelheden pro-vitamine A in mangga en papaja zijn zelfs zo aanzienlijk, dat men met 100 gram per dag van deze vruchten reeds zijn behoefte aan dit vitamine volkomen kan dekken. Ook in granen komt het voor, b.v. in geel- en rood-gekleurde mais,

Bokma

Het allerbeste!

OUDE GENEVER

FIRMA P. BOKMA
DISTILLATEURS
LEEWARDEN - HOLLAND

maar niet in de witte en blauwe maissorten. Een verdere zeer belangrijke bron zijn de bladgroenten, zoals bajem (spinazie), andijvie, cassaveblad (poetjoek), kangkoengblad, katjang-pandjang peulen, ketjipir peulen, oebiblad, saladeblad, worteltjes, sesawi, groene kool (Chinese kool), boerenkool, melindjoblad (gnemo), gedi-blad, enz.

Daar kinderen, vooral inheemse kinderen, niet gaarne groente eten of althans niet in voldoende mate, bedenke men goed, dat men hen toch nog op andere wijze van (pro-) vitamine A-houdend voedsel kan voorzien door hen gele- of rode oebi te geven, die in de vorm van allerlei versnaperingen zeer gewild zijn. De witte variëteiten (d.w.z. wit op doorsnede) bevatten echter geen pro-vitamine A. Verder is nog een zeer belangrijke (pro-) vitamine A-bron: de rode palmolie, d.i. de olie uit de oliepalm of kelapa sawit. Vooral in oorlogstijd, wanneer een geregelde aanvoer van levertraan niet zo goed mogelijk zal zijn, zal zij zeer goed deze laatste kunnen vervangen.

Tekorten aan dit vitamine komen in de tropen zeer veel voor, speciaal onder de inheemse jeugd. Men kan er dus niet genoeg de nadruk op leggen er toch vooral voor te zorgen, dat deze kinderen zoveel mogelijk van dit vitamine te eten krijgen. Des te meer is dit van belang, omdat ook de kans op allerlei andere ziekten, speciaal infectieziekten en hun eventueel ernstig verloop zeer sterk beïnvloed worden door een al dan niet voldoende hoeveelheid vitamine A in het bloed van deze patiëntjes.

Een tweede voor de tropenbewoner zeer belangrijke vitamine is het Vitamine-B₁, hetgeen tegen beri-beri beschermt.

Beri-Beri en andere verschijnselen van vitamine B₁-tekort zag men in Indië hoofdzakelijk bij de mensen met verkeerde voedingsgewoonten, zoals bij chinese of inheemse kraamvrouwen, die zich hoofdzakelijk voeden met witte geslepen rijst zonder enige verdere bijvoeding of bij de grote stadsbewoners, die alleen maar sterk geslepen fabrieksrijst en verder weinig vitamine B₁-houdend voedsel tot zich nemen. Hier te lande komt het gebrek voornamelijk voor bij de sago-eters, die te weinig bijvoeding (vis of vlees of peul-

vruchten) gebruiken. Sago (en ook cassave) is een zeer eenzijdig voedingsmiddel, dat practisch geen eiwit en vitaminen bevat. Oebi en kladdi bevatten wat meer vitamine B₁.

De voornaamste vitamine B₁-houdende voedingsmiddelen zijn reeds bij de eiwitten genoemd, nl. de granen, zoals rijst en mais en tarwe etc. en de zaden van peulvruchten: erwtten, bonen en de verschillende katjangsoorten en de z.g. koro's. Bij de granen doet zich echter de eigenaardigheid voor, dat het vitamine B₁ niet gelijkmatig over de korrels verdeeld is, doch zich hoofdzakelijk bevindt onder de laag, die vlak onder het kaf zit, de z.g. zilvervlieslaag (koelit ajam). Bij het stampen of machinaal pellen van de gaba korrel wordt eerst het kaf (de buitenste, harde schil) verwijderd; het zó verkregen product noemt men petjah koelit of beras woeloh. Dit is de voedzaamste soort beras, die wij kennen, omdat daar zowel de zilvervlieslaag (vitamine B₁) als het kiempje (rijk aan eiwit) nog behouden zijn gebleven. Wordt hierna deze beras verder bewerkt, dan laten de zilvervlieslaag en het kiempje los, die in de dedek haloes of katoel overgaan en wij krijgen de geslepen rijst, beras sosohan, beras giling, beras toeton of beras mesin. Deze soort rijst bevat een vierde deel van de oorspronkelijke hoeveelheid vitamine B₁. De rest daarvan vindt men terug in de dedek haloes of katoel en deze wordt weggegooid — of althans in slechts enkele streken voor de menselijke voeding gebruikt. Uit deze katoel kunnen evenwel smakelijke gerechten bereid worden.

Een tussenvorm tussen de petjah koelit en de vér geslepen rijst is de minder ver geslepen beras lolosan, die haar zilvervlies nog gedeeltelijk bezit; ze is niet zo mooi geslepen als de beras giling, maar bevat tweemaal zoveel vitamine B₁. Zij behoort evenals de gestampte rijst (beras toemboekan) tot de beste voedingsmiddelen, die wij hier kennen. Helaas is deze rijstsoort minder goed te bewaren, zodat wanneer men op import is aangewezen, men over moet gaan op zgn. gevitamineerde rijst, d.i. vergeslepen rijst, waaraan kunstmatig vitaminen zijn toegevoegd. Deze rijst ziet vaak geel. Men moet dan de bevolking er op wijzen, dat zij de gele korrels niet weg mag gooien.

Vitamine B₁ lost gemakkelijk op in koud water, nog beter natuurlijk in warm water, zodat bij de toebereiding van beras tot nasi twee voorname punten niet uit het oog mogen worden verloren. In de eerste plaats wordt er bij het wassen van de rijst zeer veel vitamine B₁ in het waswater opgelost, zodat we dit wassen zeer sterk moeten beperken of liever nog — geheel nalaten. Even in water spoelen is al voldoende om het weinige vuil te verwijderen.

Bij het koken gebruikte men precies zoveel water als nodig is om de rijst gaar te koken en haar mooi zacht te maken, maar men gooi vooral niet het overtollige water weg. In dit water is het meeste vitamine opgelost, zodat men dit verder goed kan gebruiken, b.v. voor de sajoerbereiding of het koken van soep etc.

Stoomt men de rijst, dan gebruikte men het in de dandang achter gebleven stoomwater op dezelfde wijze.

Bij de toebereiding van mais loopt men soortgelijk risico, als bij die van de rijst. Oude maiskorrels worden hard en om deze gaar te koken worden ze eerst in water of kalkwater geweekt. Bij dit weken lost een groot gedeelte van het vitamine B₁ op en wordt met het weekwater weggegooid. Men kan dit voorkomen door de mais te malen, waarna zij wordt gewand om de kafjes te verwijderen. Bij het wassen moet men er echter terdege voor waken, dat men niet — zoals in vele streken gewoonte is — ook de dedek van de mais, waarin het meeste vitamine B₁ zit, weggooit. Hiervan kan men een zeer smakelijke boeboer djagoeng bereiden óf men kan ze mengen met de grotere stukken, de z.g. beras djagoeng. Na deze voorbereiding wordt de mais gestoomd.

Dezelfde fouten, die we zien maken bij de toebereiding van rijst en mais, maakt de Westerse meelfabrikant, wanneer hij poogt een zo wit mogelijk tarwe-meel af te leveren. De tarwekorrel heeft volkomen dezelfde bouw als de rijstkorrel; bij het malen van de hele korrel tot meel blijft dus de oorspronkelijk aanwezige hoeveelheid vitamine B₁ behouden. Van dergelijk meel maakt men het zogenaamde volkorenbrood. Voor de witte brood-bereiding worden van te voren uit het volle meel de zemelen verwijderd, waarmede tevens het grootste gedeelte van het vitamine B₁ en zeer veel tarwekiemewit verdwijnt, met als resultaat, dat het gewone witte brood slechts een derde van het oorspronkelijk gehalte aan

vitamine B₁ van de tarwekorrels bevat.

Men doet dan ook veel verstandiger door bruin brood te eten.

Verdere belangrijke vitamine B₁-bronnen zijn de zaden van peulvruchten: zoals bruine bonen, groene erwtten en katjangsoorten, zoals katjang kedelee, katjang idjoe, katjang tanah, katjang merah, peteh en djengkol. Vers rund- en varkensvlees, verse vis, gezouten eendeneieren en lever, bevatten ook zeer aanzienlijke hoeveelheden van dit vitamine. Deze producten zijn zó rijk aan vitamine B₁, dat na toevoeging aan of menging met armere voedingsmiddelen, toch nog een voedsel verkregen wordt, dat een behoorlijke vitamine B₁-verzorging gewaarborgd wordt.

Vitamine C beschermt speciaal tegen de scheurbuik, een ziekte, die men hier practisch nooit ziet, maar welke vroeger aan boord van de zeilschepen veelvuldig voorkwam. Verder schijnt het grote invloed te hebben op het gebit, het beenstelsel en de cellen van de bloedvaatwanden. Vaak ziet men uitstekende resultaten van het toedienen van vitamine C bij prikkelbare kinderen en bij volwassenen, die zich voortdurend moe en slap voelen. Men heeft dit willen verklaren, door aan te nemen, dat zulke personen toch niet voldoende vitamine C langs de weg van hun voedsel tot zich zouden nemen.

Vitamine C wordt gemakkelijk onwerkzaam gemaakt door oxydatie, zodat verwarming op de gewone huishoudelijke manier zeer schadelijk is voor het gehalte aan vitamine C van onze voedingsmiddelen. Lang koken is dus zeer schadelijk, zodat men daarom beter doet zijn vitamine C zoveel mogelijk uit rauw te eten voedingsmiddelen te betrekken. Vooral groenten die in centrale keukens langdurig gekookt zijn, verliezen al hun vitamine C, zodat zij, die uit centrale keukens eten altijd vers fruit moeten gebruiken. Ook gecondenseerde groenten (in blik of gedroogd) bieden, zeker in de tropen, geen voldoende waarborg voor een goede vitamine C-voorziening.

In de eerste plaats komen hiervoor in aanmerking de rijpe vruchten, zoals djerooks, grape fruit, tomaten, papaja, pisang en ananas, die alle rauw gegeten kunnen worden. Verder bevatten bladgroenten, wortelen en knollen zoals aardappelen, uien en oebi zeer belangrijke hoeveelheden vitamine C. Doordat zij doorgaans in grote hoeveelheden worden gegeten, wordt het nadeel — van het vitamine C-verlies door het koken — volkomen ondervangen. Was voor de ontdekking van de aardappel door Parmentier, scheurbuik een geregeld voorkomende ziekte, daarna is zij practisch niet meer epidemisch voorgekomen, dan alleen in perioden van het mislukken van de aardappeloogst.

Ter beperking van het vitamine C-verlies bij de toebereiding van de bovengenoemde voedingsmiddelen, koke men de groenten en aardappelen zo kort mogelijk. Niets is slech-

Cassave en suikerriet.

ter voor dit vitamine, dan het gebruikelijke afkoken van groenten en het lang op het vuur laten staan van aardappelen. De inheemse wijze van voorbereiding dezer groenten tot lalab, petjel, of gado-gado (sajoeran Soerabaja) is, wat dat aangaat veel en veel beter. Bovendien bedenke men, dat een groot deel van het vitamine C in het kookwater is opgelost; men gooi dit niet weg, maar gebruike het voor het bereiden van soep, of ter verdunning van saus.

Vitamine D, dat ons tegen Engelse ziekte beschermt, wordt door onze lichaamscellen zelf gemaakt, mits zij de beschikking hebben over voldoende zonlicht.

Gelukkig is het aantal zonnedagen hier meer dan voldoende. Geheel anders dan in Europa, waar vooral in de donkere wintermaanden heel wat kinderen aan deze ziekte gaan lijden. Bijzondere maatregelen voor de voeding zijn dus hier niet nodig; wij beperken ons tot de mededeling, dat levertraan, eidooier, volle melk en boter, goede vitamine D-bronnen zijn. Daar het tegenwoordig ook synthetisch bereid wordt, wordt het vaak toegevoegd aan boter-ervangende vetten, zoals margarine.

Mineralen. Over de mineralen behoeft niet veel te worden vermeld. Bij geregelde afwisseling van ons menu, vooral wat de groenten betreft, is een voldoende voorziening met mineralen meestal wel gewaarborgd. Waar in de tropen dagelijks alle mogelijke soorten groenten en vruchten verkrijgbaar zijn, zijn mineraal-tekorten zeer zeldzaam. Een uitzondering hierop maakt het jodium, daar dit praktisch niet in groenten en vruchten voorkomt. Wij moeten dit uit ons drinkwater betrekken en nu doet zich vooral in hoger gelegen streken de onaangename complicatie voor, dat aldaar het drinkwater vaak arm is aan jodium. Tekorten aan jodium geven aanleiding tot vergroting van de schildklier, een voor de gezondheid vrij onschadelijke aandoening. Waar jodium in zeewater in grote hoeveelheden voorkomt, verdient het aanbeveling in hoger gelegen streken voor de persoonlijke prophylaxe geregeld verse zeevis, gezouten gedroogde vis, garnalen, krabben of viskuit in het menu op te nemen.

Werd in het bovenstaande uiteengezet, de aard der verschillende voedende bestanddelen, die dagelijks in ons voedsel aanwezig moeten zijn, thans een enkel woord over de hoeveelheden, waarin zij moeten worden gegeten. Hierbij wordt dus antwoord gegeven op de vraag: Hoeveel van de verschillende voedende bestanddelen heeft een mens per dag nodig?

Het antwoord op deze vraag wordt door zeer vele factoren beïnvloed, waardoor het lang niet eenvoudig is om voor ieder individu afzonderlijk precies op te geven hoeveel voedsel dit dagelijks nodig heeft. Zeer nauw hangt deze hoeveelheid o.a. samen met het lichaamsgewicht, de lichaamsbouw en de te verrichten arbeid.

Daarom is men er ook toe overgegaan om de verschillende individuele eisen te normaliseren; zeer goed werk bij het opstellen van deze normen is verricht door de voedingscommissie van de Volkenbond, wier normen wij hieronder laten volgen.

De behoefte aan calorieën voor een volwassen mens van 70 kg in Europa en Amerika, die niet werkt, bedraagt 2400 calorieën per dag. Voor een werktijd van 8 uur per dag bij lichte tot matige arbeid wordt op deze hoeveelheid een toeslag verleend van 600 calorieën, terwijl bij matig zware arbeid de toeslag 600—1200 calorieën bedraagt. Bij zeer zware arbeid moet zelfs op een toeslag van 1500—2400 calorieën gerekend worden.

Voor kinderen zijn deze hoeveelheden calorieën natuurlijk lager; met het oog op hun natuurlijke activiteit moet voor kinderen boven de 10—11 jaar gerekend worden op een hoeveelheid als voor volwassenen, bij een leeftijd van 7—11 jaar op $\frac{3}{4}$ daarvan en voor kinderen van 2—7 jaar op ongeveer de helft van 2400 calorieën per dag.

Uit den aard der zaak zijn deze hoeveelheden voor de Inheemsen lager, zowel op grond van hun kleiner lichaamsgewicht als tengerder lichaamsbouw.

De behoefte aan eiwit bedraagt in doorsnee voor volwassenen 1 gram per kilogram lichaamsgewicht; deze hoeveelheid is voor hen ruim voldoende. Kinderen hebben aan deze norm echter niet genoeg, daar zij een groot gedeelte

Papaja.

van het eiwit besteden aan de opbouw van hun lichaam; zij moeten dus in de periode van de sterkste groei veel meer hebben nl. tussen 2—12 jaar 2,5 gram per kilogram lichaamsgewicht, van 12—15 jaar 1,5—2 gram. Dit wordt praktisch goed gemaakt door de veel grotere eetlust bij kinderen; immers eet een kind van 12 jaar dat 35—40 kilogram weegt praktisch evenveel, vaak meer dan een volwassene van twee maal dat lichaamsgewicht.

Deze normen gelden zowel voor Inheemsen als voor Europeanen.

De behoefte aan vet is niet scherp omschreven; bij de bespreking van deze voedende bestanddelen werd reeds gewezen op het opslaan in ons lichaam van onverbruikte koolhydraten in de vorm van lichaamsvet. Ook zien wij, dat de Oosterlingen in hun dagelijks menu veel minder vet opnemen dan de Westerlingen (wier menu voor de voorbereiding zoals brood en aardappelen meer vet behoeft dan het Inheemse) en desondanks in een even goede voedingstoestand kunnen verkeren.

De behoefte aan vitamine A voor een volwassen mens van 70 kg bedraagt 1400—3000 I.E. (Internationale eenheden) per dag. Daar de behoefte aan dit vitamine scherp beïnvloed wordt door het lichaamsgewicht hebben kinderen dus minder nodig.

De behoefte aan vitamine B₁ staat in nauw verband met de hoeveelheid calorieën welke men tot zich neemt, over het algemeen rekent men per 100 calorieën 10 I.E. vitamine B₁, zodoende heeft dus een volwassen mens van 70 kg dagelijks gemiddeld 300 I.E. en een volwassene van 50 kg gemiddeld 200—250 I.E. vitamine B₁ per dag nodig.

Voor borstkinderen is de B₁-behoefte iets groter nl. \pm 15 I.E. per 100 calorieën.

Bij het samenstellen van de maaltijden houde men dus rekening met de wetenschap, dat naast een hoofdvoedings-

middel (brood, rijst, sago, aardappelen, oebi, kladdi, cassave) altijd een aantal bijvoedingsmiddelen moet worden gegeten. Wij onderscheiden drie groepen van bijvoedingsmiddelen. Bij iedere volledige maaltijd moeten steeds een of meer producten uit iedere groep gegeten worden.

Eerste groep. Voedingsmiddelen die rijk zijn aan eiwit en vitamine B₁:

- Alle vissoorten (ook in blik, gedroogde vis bevat wel eiwit, geen vitamine B₁);
- Alle vleessoorten (ook in blik, gedroogd vlees bevat wel eiwit, geen vitamine B₁);
- Week- en schaaldieren;
- Peulvruchten (katjang idjoe, k. tanah, k. merah, peteh);
- Noten: kenari, kemiri.

Men rekene op 100 à 200 g van deze producten per dag.

Tweede groep. Groenten die vitamine A bevatten: alle groen, rood of geel gekleurde groente zoals:

- Kangkoeng;
- Bajem;
- Salade;
- Salade ajer;
- Kool;

- Katjang pandjang;
- Melindjoeblad (blinjo, gnemo);
- Cassavebladeren (N.B. Deze kunnen, ongekookt, giftig zijn);
- Papajabladeren;
- Gele mais;
- Cele of rode oebi;
- Wortelen;
- Snij- en Sperciebonen.

Ook vallen hieronder vruchten die en vitamine A en vitamine C bevatten, dit zijn alle geel of rood gekleurde vruchten zoals:

- Papaja;
- Mangga;
- Pisangs met geel vruchtvlies;
- Semangka;
- Gandaria.

Gewoonlijk is 200 g groente of vruchten voldoende (per dag).

Derde groep. De leveranciers van vitamine C. Dit zijn nagenoeg alle verse vruchten, dus ook die vruchten, die in de tweede groep genoemd zijn.

Ook hiervan is meestal 200 g per dag voldoende.

Blimbing.

Pumpelmoes.

Een laboe-soort, die als groente wordt gegeten.

In de eetzaal van het internaat te Korido.

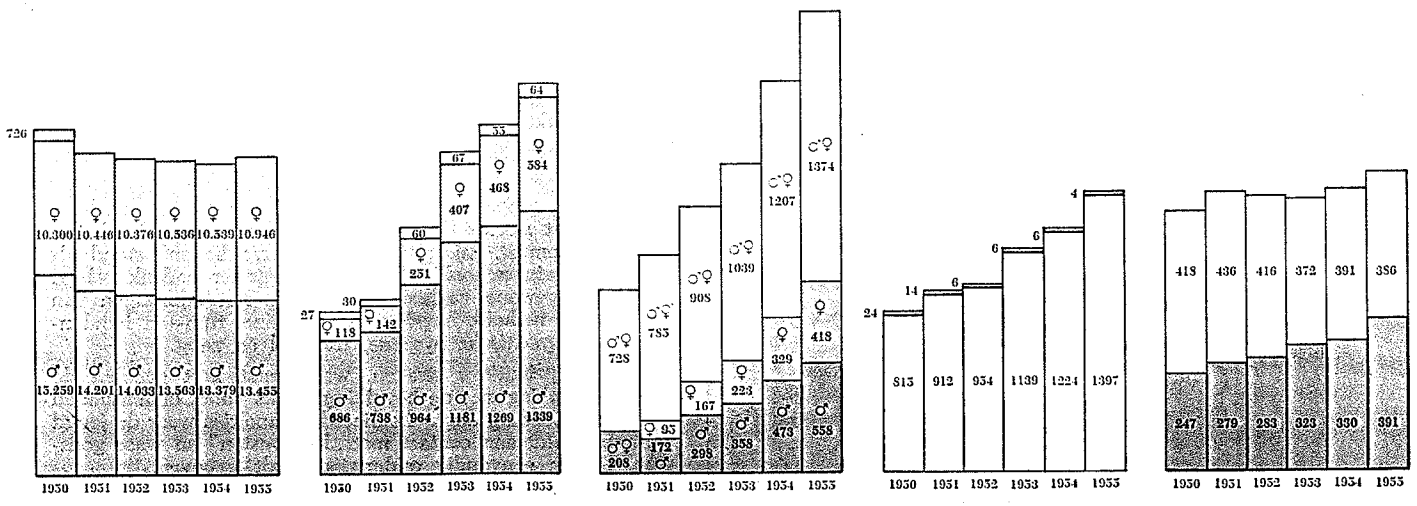
HOOFDSTUK XVI

ONDERWIJS

Het onderwijsstelsel in Nieuw-Guinea onderscheidt „bevolkingsonderwijs” en „westers” onderwijs. Het eerste zoekt aansluiting aan het dorpsmilieu en tracht de bevolking in de dorpsfeer tot ontwikkeling te brengen. Het tweede zoekt zijn arbeidsterrein in de meer stedelijke omgeving, waar westers-georiënteerd onderwijs nodig is; het heeft dus een leerplan, dat min of meer concordant is aan dat van een Nederlandse school, terwijl het gebruik van de Nederlandse taal een der hoofdkenmerken van dit westers onderwijs is.

Onderwijs moet zijn aangepast aan de behoefte van de samenleving en dan ligt het voor de hand dat andere eisen moeten worden gesteld aan scholen in de stad dan aan die op het platteland.

In de stedelijke centra is de Papoeabevolking in nauw contact met de westerse cultuur; zij is in dagelijkse aanraking met de Europeanen, van wie in snel tempo allerlei westerse begrippen worden overgenomen en de stadspapoea is bezig een groepsverband te ontwikkelen, dat geheel afwijkt van het adatverband waarin men op het platteland leeft. Het stadsonderwijs, ook al geeft het ten dele dezelfde vakken als het dorpsonderwijs, zal het accent geheel anders moeten leggen en het is onmogelijk deze differentiatie te bewerkstelligen zonder het invoeren van een afzonderlijk schooltype.

Aantal leerlingen der gesubsidieerde dorpscholen

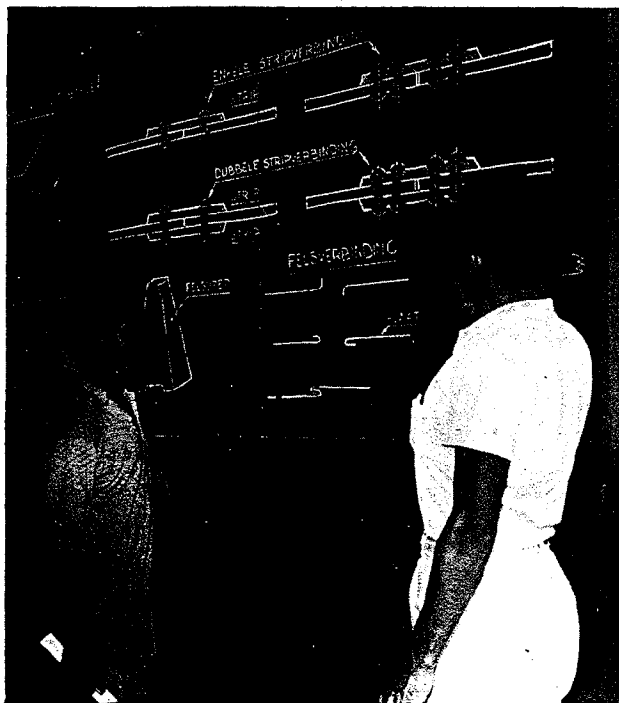
Aantal leerlingen der vervolgscholen.

Aantal leerlingen der lagere scholen B.

Aantal leerlingen der lagere scholen A.

Aantal volksonderwijzers.

net-Papoea's.
 Papoea's.

TECHNISCHE OPLEIDING.

UITGAVEN VOOR HET ONDERWIJS

Gewone uitgaven	1954	1955
Alg. leiding en inspectie	f 299.141	f 378.270
Bevolkingsonderwijs	„ 3.728.518	„ 3.949.520
Westers onderwijs	„ 1.065.400	„ 1.334.275
Vakonderwijs *)	„ 179.803	„ 320.845
Kapitaalsuitgaven	„ 653.340	„ 552.100
Totaal †)	f 5.926.202	f 6.535.010

*) Hieronder niet begrepen de kosten van vakopleidingen, die niet onder de onderwijsinspectie vallen (zie pag. 92), noch die van het ongesubsidieerd particulier onderwijs.

†) Hieronder niet begrepen de kosten van ongesubsidieerde scholen van missie, zending en N.N.G.P.M.

BEVOLKINGSONDERWIJS.

Lager onderwijs

Het bevolkingsonderwijs is gericht op de gebieden buiten de stedelijke centra en is dus afgestemd op de belangen van de agrarische bevolking. En daar deze groep verreweg het grootste deel van de bevolking omvat, is de dorpschool de kern van het onderwijsstelsel in Nieuw-Guinea.

De dorpschool is een instituut van het dorp, dat functioneert ten behoeve van de ontwikkeling en de opvoeding van de dorpsgemeenschap. Dat onderwijs moet daarom zijn landelijk karakter blijven bewaren en mag er niet toe leiden dat de jeugd vervreemdt van het eigen dorp.

De omstandigheden waaronder dit eerste onderwijs gegeven moet worden zijn echter in de verschillende delen van het land zeer uiteenlopend. Er zijn gebieden, waar Bestuur en Missie of Zending reeds enige generaties zijn gevestigd, in andere gebieden daarentegen is de bevolking nog maar recent onder bestuur gebracht en heeft zij eerst kort afstand gedaan van allerlei onaantvaardbare zeden en gebruiken. Het is wel duidelijk dat bij deze laatste heel wat eenvoudiger onderwijs gegeven moet worden, ja dat men genoeg zal moeten nemen met het bijbrengen van de allereerste beginselen.

Mag enerzijds het onderwijs niet te ver uitgaan boven de standaard van het dorp, wil het nog voldoende aangrijpingspunten in het dagelijkse leven vinden, er moet toch ook een stimulerende en opvoedende kracht van uitgaan.

Een statisch en uniform stelsel is daarom in deze fase onbruikbaar.

Het stelsel zal het mogelijk moeten maken het onderwijs aan te passen aan de behoefte in elk dezer stadia van ontwikkeling en men tracht dit te bereiken door het onderscheiden van enige typen:

1. De dorpschool A: is de vierjarige dorpschool met een uitgewerkt leerprogramma;
2. De dorpschool B: dezelfde vakken, doch slechts drie jaarklassen;
3. De dorpschool C: is een driejarige school met een leerplan dat slechts de twee eerste klassen van de dorpschool omvat. Zij is wat tot dusverre bekend stond als „beschavingsschool” en er wordt minder nadruk gelegd op de gewone vakken dan wel op het bijbrengen van orde en netheid, begrip van discipline, tuin- en handenarbeid, praktische hygiëne, fluitspel en zang.

In nog primitieve streken, waar eerst kort geleden de eerste aanraking met de bevolking plaats vond, onderhouden Missie en Zending ongesubsidieerde schooltjes waar de jeugd gewend wordt aan contact met „het westen” en waar godsdienstles en eenvoudig onderwijs wordt gegeven.

Naargelang het onderwijs vorderingen maakt, kan men een school promoveren tot een hogere klasse en er dan ook hogere eisen aan gaan stellen.

SCHOOLBEHEER

Zending der Nederlands Hervormde Kerk

Algemeen schoolbeheerder te Joka
 Ressortschoolbeheerders te Hollandia-Binnen (wd)
 Sarmi
 Genjem
 Biak
 Seroei
 Miei
 Manokwari
 Sorong-Doom

DOOPSGEZINDE VERENIGING TOT EVANGELIE- VERSPREIDING

Ressortschoolbeheerder te Teminaboean

MISSIONARISSEN VAN HET H. HART

Algemeen schoolbeheerder te Merauke
 Ressortschoolbeheerders Merauke
 Mindiptana
 Kepi
 Kimaan
 Moeting

PATERS FRANCISCANEN

Algemeen schoolbeheerder te Hollandia-Binnen
 Ressortschoolbeheerders Waris
 Enarotali
 Fuog (Vogelkop)
 Steenkool
 Fafak
 Kokonao

CHRISTIAN AND MISSIONARY ALLIANCE

Schoolbeheerder te Enarotali

MOLUKS PROTESTANTSE KERK

Ressortschoolbeheerder te Fafak
 Merauke (wd)

ZENDING PROTESTANT MALOEKOE

Schoolbeheerder te Merauke

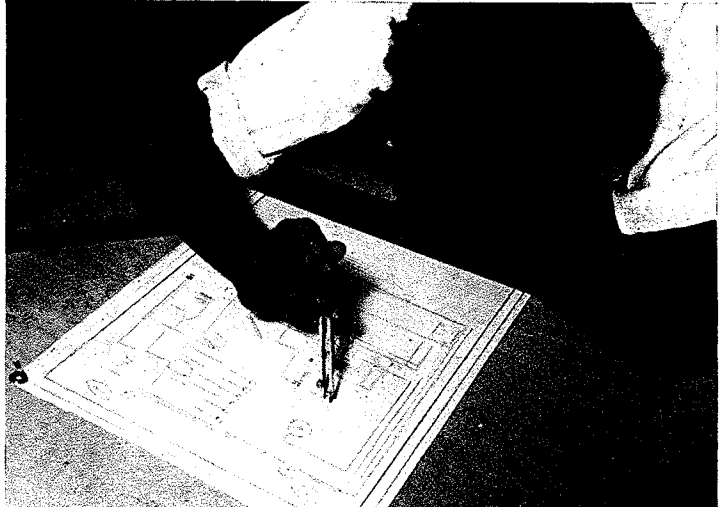
De Algemeen Schoolbeheerder van de Zending der Nederlands Hervormde Kerk is tevens gemachtigde in schoolzaken voor de Zending der Molukse Protestantse Kerk, terwijl hij tevens als algemeen schoolbeheerder optreedt voor de Doopsgezinde Vereniging tot Evangelieverbreiding.

ONDERWIJSINSPECTIE:

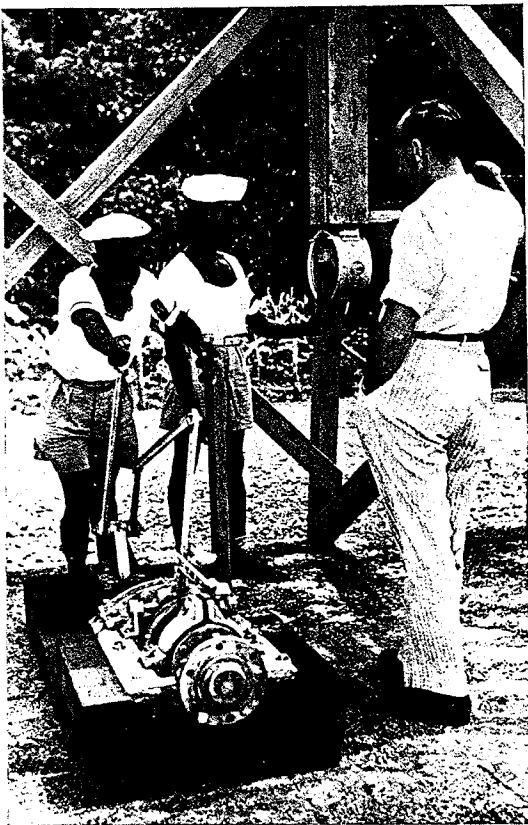
- 2 Inspecteurs op het centrale kantoor
- 3 Ressortinspecteurs
- 7 Schoolopzieners
- 1 Hoofdschoolopziener op het centrale kantoor

INSPECTIE-RESSORTEN.

- I de bestuursafdelingen Hollandia, Geelvinkbaai en Centraal Nieuw-Guinea.
- II de bestuursafdelingen West Nieuw-Guinea en Fak-Fak.
- III de bestuursafdeling Zuid Nieuw-Guinea.

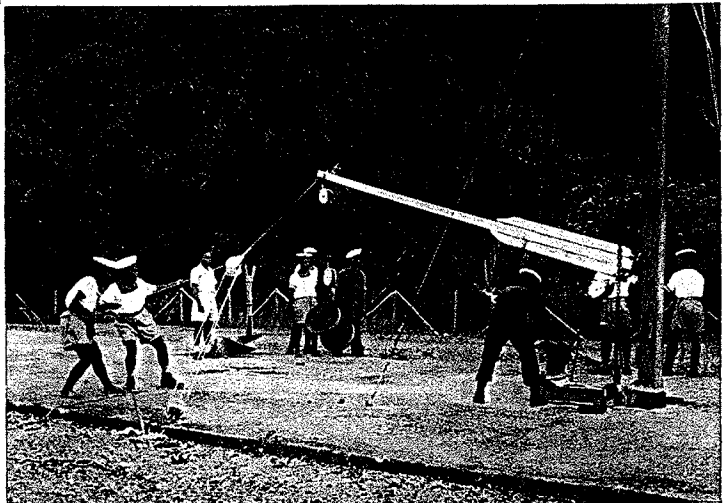
WERKTEKENING.

ZEEVAARTSCHOOL — Instructie machinekamer.

OPLEIDING MONTEUR.

ZEEVAARTSCHOOL — Instructie laden en lossen.

Opgaven van niet onder de onderwijsinspectie vallende

Opleiding	Aantal	Aantal		Leerprogramma	Duur van de opleiding	Toelichtingen
		leerlingen	leerkrachten			
1. Instituut voor opleiding van Ambtenaren voor de Bestuurs- en Administratieve dienst in Nederlands Nieuw-Guinea Hollandia-Noordwijk	1	15	1 rector en 11 vakdocenten	De hoofdzaken van: Staats- en rechtsinstellingen van Ned. N.G., Straf- en Strafproces-recht, Burgerlijk recht, Agrarisch recht, Volkenkunde, ambtelijke correspondentie, Kantooradministratie, Typen, Kasbeheer en kasadministratie, Tropische hygiëne, elementaire ziekteleer en eenvoudige wondbehandeling. Voorts elementaire voordrachten op het gebied van bodemkunde, boskunde, landbouw, mineralogie, meteorologie, verbindingen, burgerl. bouwkunde, kadaster en kaartering en politiewezen benevens practica.	9 maanden, gevolgd door max. 15 maanden praktijkopleiding op de bestuursposten in Nederlands Nw-Guinea.	Toelatingseis: Eind-examen 5 j., H.B.S. of Gymnasium. Opleiding voor hoger middelbare functies bij de bestuurs- en administratieve dienst.
2. Bestuurschool Hollandia	1	67	1 Directeur, 1 vaste leerkracht en 10 vakdocenten	Nederl. Maleis, Engels, Aardrijkskunde, Geschiedenis, typen, politievakken, hygiëne, warenkennis en zeer summierlijk de hoofdzaken van straf-, staats- en burgerlijk recht, volkenkunde, adatrecht, landbouweconomie en kantoor-administratie.	Voor abiturienten Primaire Middelbare School drie jaar, voor abiturienten Vervolgschool of A.L.S. 5 jaar, incl. 1 jaar praktijk op de buitenposten	Opleiding voor inheems bestuurscorps. Voertaal: voornamelijk Nederlands. Naast normale opleiding ook applicatiecursussen voor reeds in dienst zijnde, ongediplomeerde inheemse bestuursambtenaren. Voertaal Maleis
3. Centrale Opleidingschool der Algemene Politie a. cursus politie-agent 2e klasse Hollandia-Base G.	1	59	7 politieambtenaren	Opleiding tot Politie-agent 2e kl. Militaire vorming: exercitie, wapenhandel, schietopleiding, VPTL, bajonetvechten, lichamelijke opvoeding. Politionele vorming: hoofdzaken v/h strafrecht, ordonnanties, Wegverkeersbepalingen, het opmaken van een proces-verbaal en politierapporten, het optreden van de Politie, dienstreglementen, hygiëne, verband- en gezondheidsleer, tuinbouw. Algemeen vormend onderwijs: Lezen, schrijven, rekenen en aardrijkskunde.	9 maanden	
b. Cursus Veldwachter Hollandia-Base G.	1	35	7 politieambtenaren	Opleiding tot Veldwachters 1e klasse Militaire vorming: exercitie, wapenhandel, schietopleiding, VPTL, bajonetvechten, lichamelijke opvoeding. Politionele vorming: elementaire begrippen van het Strafrecht, ordonnanties, wegverkeersbepalingen, het opmaken van politierapporten, het optreden van de politie, dienstreglementen, hygiëne, verband- en gezondheidsleer. Algemeen vormend onderwijs: Lezen, schrijven, rekenen en aardrijkskunde.	4 maanden	Voertaal Maleis
c. Cursus hoofdagent Hollandia-Base G.	1	14	5 Vakleerkrachten, 5 politieambtenaren	Opleiding tot Hoofdagent van Politie Militaire vorming: exercitie, commandovoering, wapenhandel, schietopleiding, schermen, VPTL, bajonetvechten, lichamelijke opvoeding. Politionele vorming: Strafrecht, Proces-verbaal, speurkunst, dactyloscopie, strafvordering/RO., Politie, Ordonnanties, Wegverkeersbepalingen, Dienstvoorschriften, administratie, hygiëne, verbandleer, elementaire radiotechniek, tuinbouw, houtbewerking. Algemeen Vormend Onderwijs: Nederlandse taal, aardrijkskunde, algemene ontwikkeling.	10 maanden	Voertaal Nederlands
d. Cursus Posthuiscommandant Hollandia-Base G.	1	20	7 politieambtenaren	Opleiding tot Posthuiscommandant Militaire vorming: exercitie, wapenhandel, schietopleiding, VPTL, bajonetvechten, lichamelijke opvoeding. Politionele vorming: hoofdzaken van het strafrecht, ordonnanties, wegverkeersbepalingen, het opmaken van een proces-verbaal en politierapporten, het optreden van de politie, Rechtelijke organisatie, dienstreglementen, speurkunst, dactyloscopie hygiëne, verbandleer, gezondheidsleer, tuinbouw. Algemeen Vormend Onderwijs: Lezen, schrijven, rekenen en aardrijkskunde.	9 maanden	Voertaal Maleis
4. Cursus bosbeambte Hollandia (Kota Nica)	1	16	1	1e jaar: als cursus landbouwbeambte 2e jaar: houtmeten, herbarium inzameling (botanie), houtkeur, cultuur-aanleg (houtteelt). De cursisten verrichten praktisch werk bij de bosexploitatie; het bos-onderzoek en de bosbouwvoorlichting.	2 jaar	in 1955 slaagden 3 leerlingen voor hun examen.
5. Landbouwpraktijkcursus Seroei, Merauke	2	82	3	Praktijkopleiding van jonge landbouwers met onderwijs in plantenteelt, grondkennis, hygiëne en schoolse vakken.	2 jaar	in 1955 werd door 45 leerlingen deze cursus met succes beëindigd.
6. Cursus Landbouwbeambte Hollandia (Kota Nica)	1	24	3	Plantenteelt, grondkennis, fruitteelt, plantenziekten, economie, landmeten, administratie en schoolse vakken. De cursisten verrichten praktisch werk bij de landbouwvoorlichting.	2 jaar	in 1955 slaagden 4 leerlingen voor hun examen

door het gouvernement bekostigde opleidingen

Opleiding	Aantal	Aantal		Leerprogramma	Duur van de opleiding	Toelichtingen									
		leerlingen	leerkrachten												
7. Opleiding tot tractorbestuurder en bestuurder/monteur Hollandia (Kota Nica)	1	9	2	Elementaire, praktische kennis van motoren en landbouwwerktuigen. El. landbouwplantenteelt. Besturen, onderhoud, reparatie van trekkers en landbouwwerktuigen.	6 maanden										
8. Verplegerscursus Hollandia, Manokwari, Seroei, Merauke	4	306	29	Anatomie/fysiologie, pathologie, hygiëne, infectieziekten, E.H.B.O. Verpleging Verbandleer, rekenen en Nederlands.	4 jaar	Voertaal Maleis. In Sorong wordt een verplegerscursus gegeven door de N.N.G.P.M. met 58 leerlingen.									
9. Cursus Vaccinateur Hollandia	1	5	2	Theorie pokkenvaccinatie, praktische oefeningen, administratie, grondbeginselen anatomie, hygiëne en rekenen.	1½ jaar	Voertaal Maleis									
10. Cursus beambte bij de malariebestrijding Hollandia	1	9	2	Parasitologie, entomologie, bestrijdingsmethoden.	3 jaar	Voertaal Maleis									
11. Cursus laboratorium-assistent Hollandia	1	12	5	Elementaire anatomie/fysiologie, hygiëne, beginselen pathologie en bacteriologie en rekenen.	2½ jaar	Voertaal Maleis									
12. Cursus onderapothekers-assistent Hollandia	1	15	5	Pharmacie, natuur- en scheikunde, hygiëne, receptuur, rekenen.	2½ jaar	Voertaal Maleis									
13. Cursus kampongverzorgster Hollandia, Merauke	2	35	6	Elementaire anatomie/fysiologie, hygiëne, verloskunde en pathologie, praenatale, natale en postnatale zorg, babyverzorging en zuigelingenvoeding.	1 jaar	Voertaal Maleis De cursussen 8 t/m 13 gaan vergezeld van praktische oefeningen.									
14. Cursus assistent-weerwaarnemer Hollandia, Fakfak, Merauke, Tanah Merah	4	24	6	Nederlands, rekenen, natuurkunde, meteorologie, instrumentenkennis, radiotelegrafie en aardrijkskunde.	1 jaar en daarna praktijkopleiding										
15. Cursus weerwaarnemer Sentani, Biak, Merauke	3	9	3	Natuurkunde, meteorologie, instrumentenkennis, telegrafie.	6 mnd., daarna praktijkopleiding	In de loop van 1955 slaagden 4 leerlingen voor het weerwaarnemersexamen, 1 werd afgewezen									
16. Cursus weerberichtgever Biak	1	5	3	Natuurkunde, wiskunde, Engels, meteorologie.	1 jaar	In de loop van 1955 slaagden 2 leerlingen voor het weerberichtgeversexamen.									
17. Lagere Zeevaartschool Hollandia	1	19	1 Commandant-instructeur	Matrozen Schiemannen, zeemanschap, loden, sturen, roeien, praktisch scheepswerk, exerceren, Nederlands, rekenen, schrijven en morseselnen	10 maanden	De leerlingen worden na opleiding tewerkgesteld als lichtmatroos. Zij zijn theoretisch bekwaam voor matroos en kwartiermeester.									
			1 Instructeur Nautische Afd.,				Handlangers Smeden, bankwerken, theoretische motorkennis, brandstofkennis, materialenkennis, solderen, praktisch werken, exerceren, Nederlands, rekenen en schrijven.	10 maanden	De handlangers zijn theoretisch bekwaam voor hulpmotorist.						
			2 Instructeurs Technische Afd.,							Koks Voedingsmiddelenkennis, praktisch werken, exerceren. Nederlands, schrijven en rekenen.	10 maanden	Opleiding voor de rang van 2e kok (volkskok) en/of geroutineerde bediende. Deze opleiding is bestemd voor matrozen en kwartiermeesters van voldoende intelligentie. Met het staatsdiploma Stuurman locaalvaart kan de top-rang van Schipper worden bereikt.			
			3 vakdocenten										Stuurman locaalvaart Wis- en meetkunde, kaartlezen, zeevaartkunde, zeemanschap, aardrijkskunde, aanvaringsreglementen, E.H.B.O., manoeuvreren.	6 maanden	De opleiding is bestemd voor handlangers en hulpmotoristen. Na slagen zijn zij in staat eenvoudige reparaties aan motoren zelfstandig te verrichten.
	Motorist algemeen: Alle principes van bestaande benzinedieselmotoren, kennis van electriciteit, en accumulatoren; volledige vakopleiding.	6 maanden	Deze opleiding is bestemd voor Motoristen I en II met voldoende intelligentie. Na slagen zijn zij in staat eenvoudige reparaties zelfstandig te verrichten. Met het staatsdiploma Motorist algemeen kan de top-rang van Hoofdmotorist bereikt worden.												

OVERIGE PRACTIJKOPLEIDINGEN

Behalve de bovenvermelde zijn er praktijkopleidingen voor:

- Visserij. Opleiding bemanning trawler te Merauke, cursus nettenbreien te Hollandia (8 leerlingen).
- Financiën. Opleiding tot Beambte I bij de Afdeling Middelen (8 leerlingen), tot Kommies bij de Afdeling Middelen (5 leerlingen) en tot Kommies bij de Afdeling Comptabiliteit (15 leerlingen).
- P.T.T. Opleiding tot bedrijfsbeambte bij de Postdienst (op verschillende plaatsen), tot (adjunct) bedrijfsambtenaar, en tot bedrijfsbeambte bij de radiodienst (6 leerlingen, te Hollandia).
- Kadaster en Kaartering. Opleidingen voor hoofdopnemer (3 jaar, 10 leerlingen), opnemer (1 jaar, 10 leerlingen), assistent-opnemer (2 jaar, 5 leerlingen), topograaf (7 leerlingen); alles te Hollandia.

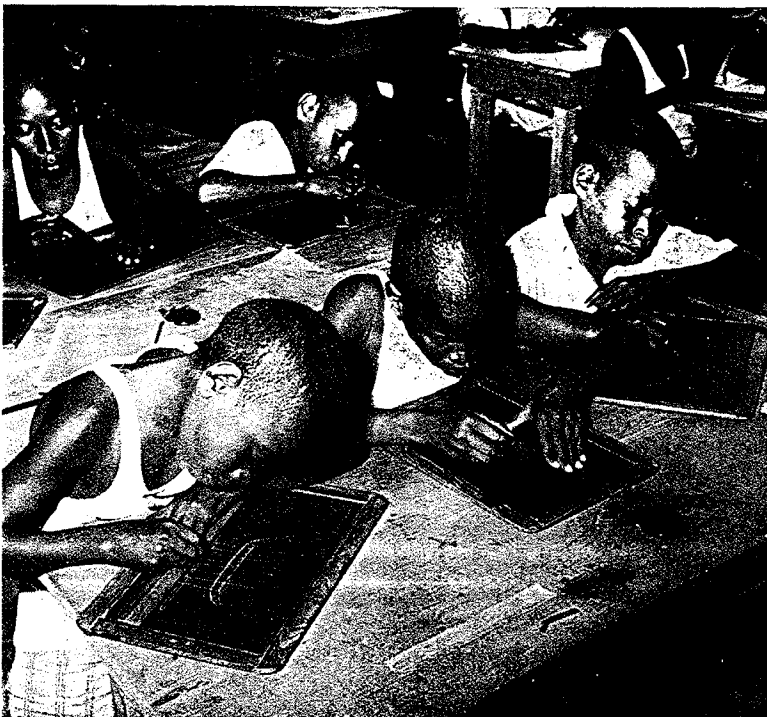
HANDWERKLES.

De vervolgscholen (driejarige) zijn inderdaad een vervolg op de dorpschool, maar zij hebben toch een geheel ander karakter. Zij dragen niet rechtstreeks bij aan de ontwikkeling der dorpsgemeenschap, maar ze vormen een voorbereiding tot een reeks van beroepen, waarvoor enige westerse kennis is vereist, zoals bijvoorbeeld bij medische opleidingen en bij opleidingen tot dorpsonderwijzer, landbouw- of bosbouwbeambte.

De leerlingen worden geselecteerd uit de dorpschool-abituriënten, die blijk hebben gegeven van bijzondere begaafdheid. De vervolgschool is dan ook een centrale school voor een geheel gebied en daar dus de meeste leerlingen komen uit andere plaatsen dan die, waar het instituut is gevestigd, is — gezien de dungezaaide bevolking en de grote afstanden — een internaat noodzakelijk.

Deze internaten zijn bovendien een waardevol opvoedingsmiddel voor het bijbrengen van discipline en gemeenschapszin. School en internaat vormen een gesloten milieu, waarin de leerlingen blijvend verkeren, zonder na schooltijd in de sleur van het dorpsleven terug te vallen.

IN DE KLAS.

Voortgezet onderwijs

De „Primaire Middelbare School” geeft een voortgezet algemeen vormend onderwijs met voertaal Nederlands voor autochtonen, aansluitend op de vervolgschool of de Lagere School B. Tot dusverre is er nog maar één inrichting van die aard — de z.g. Papoea-MULO — te Hollandia, onder leiding van de Zending. Er behoort een door de Overheid bekostigd internaat bij.

Het einddiploma geeft o.m. toelating tot de bestuurschool en de protestantse theologische school en opent de mogelijkheid tot voortgezette studie in Nederland.

Vakopleidingen

a. Opleidingsscholen voor dorpsonderwijzers.

Hiervan zijn er vier en zoals men in de cijfers zien kan (pag. 96) is het grootste deel der leerlingen Papoea. De opleiding is kortgeleden omgezet van een tweejarige in een driejarige.

b. **Lagere technische scholen.** (ambachtsscholen) met gedeeltelijk Maleis, gedeeltelijk Nederlands als voertaal.

WESTERS ONDERWIJS.

Tot deze categorie wordt dus, zoals hierboven reeds uiteengezet, niet alleen gerekend het onderwijs aan westerlingen, doch eveneens het onderwijs aan reeds min of meer westers georiënteerde Papoea's: de stadspapoea's. In beginsel is trouwens geen enkele school voor Papoea's gesloten; de eis is slechts dat ze de vereiste vooropleiding gehad hebben en het onderwijs in het Nederlands kunnen volgen.

Lager onderwijs

De lagere scholen zijn bedoeld om in de stedelijke centra onderwijs te geven, dat zoveel mogelijk gelijkwaardig is aan het zesjarig lager onderwijs in Nederland.

De vroegere **Europese Lagere School**, thans **Lagere School A** geheten is bestemd voor het Nederlands sprekende deel der bevolking; de voertaal is er dan ook Nederlands. Ook Papoea's die Nederlands spreken kunnen hierop worden toegelaten.

De vroegere **Algemene Lagere School**, thans **Lagere School B** geheten, is bestemd voor hen, voor wie het Nederlands niet de omgangstaal is. De voertaal is er aanvankelijk Maleis, terwijl dan het Nederlands als leervak wordt onderwezen. Zo spoedig mogelijk wordt het Nederlands als voertaal gebruikt.

Voortgezet Onderwijs

Er is een openbare MULO-school te Hollandia en een te Manokwari, terwijl er te Sorong één ongesubsidieerde MULO van de N.N.G.P.M. is en één van de R.K. Missie.

Te Hollandia is voorts een H.B.S. van de R.K. Missie, die op MULO-basis wordt gesubsidieerd.

Vakonderwijs

Hiervoor wordt verwezen naar de gegevens op pag. 92—93.

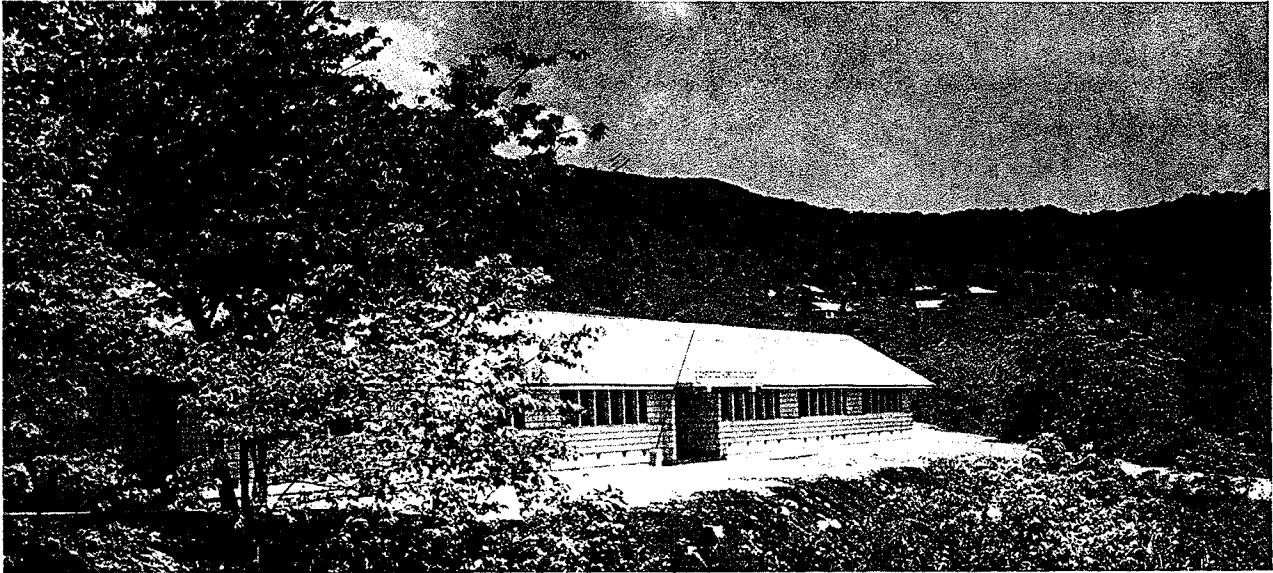
De Voertaal

In het verslag aan de UNO wordt hierover het navolgende gezegd:

Het probleem van de voertaal bij het onderwijs vertoont op Nieuw-Guinea enige bijzondere aspecten, welke samenhangen met de opmerkelijke verscheidenheid in sterk van elkaar afwijkende talen, die binnen het Territoir worden gesproken. Nog immer worden bij het onder bestuur brengen van nieuwe gebieden onbekende talen aangetroffen.

Het vrijwel geheel ontbreken van taalgebieden van enige omvang veroorzaakt, dat de opvoedkundige regel, dat de locale spreektaal de voertaal bij het elementair onderwijs moet zijn, tot nog toe moeilijk toepassing kon vinden. De ingewikkelde structuur van de meeste Papoea-talen en de afwezigheid van een op schrift gestelde literatuur, maken het verder weinig aantrekkelijk één der spreektaalen voor het gebruik als omgangstaal geschikt te maken.

Dit heeft er toe geleid, dat om redenen van opportuniteit eertijds door het Gouvernement het Maleis als lingua franca en als voertaal bij het onderwijs werd ingevoerd. Men kan zich echter niet ontveinzen, dat men hierbij met een voor

R.K. Lagere School te Hollandia.

de Papoea-bevolking ook wat structuur en vocabulaire betreft, vreemde taal te maken heeft en dat overal de streektaal, in het locale verkeer van de bevolking onder elkaar, een overwegende rol speelt.

In de tegenwoordige tijd wordt in toenemende mate het Nederlands op de scholen als leervak onderwezen. Op een aantal scholen, die voor meer begaafde en meer ontwikkelde Papoea-leerlingen zijn ontworpen, fungeert het Nederlands zelfs als voertaal bij het onderwijs.

Spreiding van het Bevolkings-onderwijs

Bij de berekening van het percentage schoolgaande kinderen zal men uit moeten gaan van het geregistreerde deel der bevolking; immers, alleen in die gebieden zijn onderwijs-faciliteiten. Wij bezitten niet voldoende statistisch materiaal om het aantal schoolgaande kinderen (volgens internationale normen 5-12 jaar) te kunnen vaststellen, doch in Zuid Oost-Azië en in de Pacific stelt men dat aantal op 25 % van het totale zielental. Volgens deze maatstaf zouden er in Neder-

lands-Nieuw-Guinea op 300.000 geregistreerde zielen 75.000 kinderen van schoolgaande leeftijd zijn. In feite zijn er op school (gesubsidieerd en ongesubsidieerd onderwijs) rond 35.000 ofwel 46.6 % van het totaal aantal.

Waar echter in verband met het ontwikkelingspeil der bevolking in verreweg het grootste deel van ons gebied slechts driejarig onderwijs gegeven wordt, is de leeftijds-grens 5-12 jaar hier veel te ruim genomen en men mag wel zeggen dat het overgrote deel der kinderen in de geregis-treerde gebieden inderdaad dorpsonderwijs geniet.

Invoering van de leerplicht is nog niet mogelijk om verschillende redenen, waaronder het geringe peil der ontwik-keling en het verspreid wonen der bevolking over een uit-gestrekt gebied met grote terreinmoeilijkheden. Overigens blijkt uit boven gegeven cijfers, dat ook zonder leerplicht het schoolbezoek zeer bevredigend is.

Het dorpsonderwijs op dorps-, vervol- en vakscholen is kosteloos, doch op de (stedelijke) lagere scholen A en B wordt om paedagogische redenen schoolgeld geheven.

FLUITORKEST.

Opgave van openbare en gesubsidieerde

Schooltypen en Beheer	Duur der opleiding in jaren	Leeftijd der leerlingen	Aantal scholen			Leerkrachten					
			J	M	Gemengd	Man			Vrouw		
						Autocht.	Niet Autocht.		Autocht.	Niet Autocht.	
							Eur.	Niet Eur.		Eur.	Niet Eur.
I. LAGERE SCHOLEN:											
a. Dorpsscholen:											
Z.N.H.K.	C-3 B-3	6-17 6-14	-	-	227	271	-	70	-	-	-
M.S.C.	A-4	6-15	1	1	125	36	2	141	3	4	5
M.P.K.			-	-	67	26	-	46	-	-	-
O.F.M.			-	-	76	33	-	85	-	1	-
D.V.T.E.			-	-	27	22	-	19	-	-	1
Z.P.M.			-	-	5	-	-	5	-	-	-
C.A.M.A.			-	-	5	-	-	6	-	-	-
Openbaar					1	-	-	1	-	-	-
Totaal:			1	1	533	388	2	373	3	5	6
b. Vervolgscholen											
Z.N.H.K.	3	9-16	5	4	-	15	12	1	2	11	-
M.S.C.			1	1	-	1	2	2	-	3	1
M.P.K.			1	1	-	-	1	2	-	3	1
O.F.M.			-	-	2	2	1	1	-	3	-
D.V.T.E.			1	-	-	-	3	1	-	-	-
Totaal:			8	6	2	18	19	7	2	20	2
c. Lagere scholen A:											
Openbaar	6	6-16	-	-	9	-	12	-	-	20	-
O.F.M.			-	-	3	-	5	-	-	10	-
S.C.O.			-	-	1	-	1	-	-	2	-
Totaal:			-	-	13	-	18	-	-	32	-
d. Lagere scholen B:											
Openbaar	6	6-16	-	-	4	-	5	6	-	12	6
Z.N.H.K.			-	-	4	9	6	2	-	3	1
M.S.C.			-	-	1	-	1	2	-	2	3
M.P.K.			-	-	1	-	-	4	-	3	-
O.F.M.			-	-	2	-	2	2	-	9	-
Totaal:			-	-	12	9	14	16	-	29	10
Totaal Lagere scholen:			9	7	560	415	53	396	5	86	18
II. VOORTGEZET ONDERWIJS:											
Openbaar M.U.L.O.	3	12-17	-	-	2	-	11	-	-	-	-
R.K. H.B.S. (O.F.M.) °)	3	12--	-	-	1	-	3	-	-	-	-
Prim. Midd. Sch. (Z.N.H.K.)	3	12-16	-	-	1	-	4	-	-	-	-
Totaal:			-	-	4	-	18	-	-	-	-
III. Vakopleiding Ambachtsscholen:											
N.N.G.P.M.	2	14-20	1	-	-	-	2	-	-	-	-
Z.N.H.K.			1	-	-	-	5	-	-	-	-
M.S.C.			1	-	-	-	1	-	-	-	-
Openbaar			1	-	-	-	2	-	-	-	-
Totaal:			4	-	-	-	10	-	-	-	-
IV. Opleidingen Dorpsschool Onderwijzer:											
Z.N.H.K.	2 (wordt 3)	14-20	-	-	1	-	3	-	-	-	-
M.S.C.			-	-	1	-	1	1	-	-	-
O.F.M.			-	-	1	-	2	1	-	-	-
M.P.K.			-	-	1	-	2	1	-	-	-
Totaal:			-	-	4	-	8	3	-	-	-
V. Normalisten cursus.											
Z.N.H.K.			1	-	-	1	5	-	-	-	-
O.F.M.			1	-	-	-	2	-	-	-	-
Totaal:			2	-	-	1	7	-	-	-	-
Totaal van het Voortgezet Onderwijs:			5	-	8	1	43	3	-	-	-
TOTAAL GENERAAL:			15	7	568	416	96	399	5	86	18

°) Gesubsidieerd als M.U.L.O.-school.

Kleuterscholen:

O.F.M.: 4 scholen 9 Eur. Leerkrachten, aantal leerlingen 225 (Kregen adhaesie subsidie).
S.C.O.: 1 school 2 Eur. Leerkrachten, aantal leerlingen 35 (Kreeg adhaesie subsidie).

Z.N.H.K.
M.P.K.
O.F.M.

Zending Nederl. Hervormde Kerk
Moluks Protestantse Kerk
Paters Franciscanen

bijzondere onderwijsinrichtingen in 1955

Leerlingen				Schoolgelde	absenten %	Kosten p. leerl. p. jaar volgens begroting '55	Leervakken	Voertaal	Leermiddelen	Toelichting
Autocht.		Niet Autocht.								
J	M	J	M							
6.439	5.284	110	82	geen	4.5	f 79,-	Sport en Spel Handenarbeid Hygiëne Muziek en Zang Tuinbouw Lezen, Schrijven en Rekenen Maleis	Maleis	Eigen leermethoden voor N. G.	Plattelandsbevolking
2.622	2.604	65	46		8.4					
906	646	86	43		6.1					
1.728	1.259	127	57		10.2					
1.028	686	1	2		5.7					
40	52	3	2		6.4					
230	162	—	—		8.4					
14	3	4	3		6					
13.007	10.696	396	235		6.96					
814	401	16	7	geen	5.28	f 555,-				
135	73	—	—		2.55					
106	94	—	5		7.41					
160	16	21	10		2.72					
124	—	5	—		1.20					
1.339	584	42	22		3.83					
3	1	385	411	ja	4.09	f 190,-	Idem	Nederlands	Als in Nederland	Nederlands sprekende stadsbevolking
—	—	266	245		7.-					
—	—	40	50		6.30					
3	1	691	706		5.79					
183	161	298	301	ja	4.67	f 356,-	Idem	Nederlands	Idem	Niet-Nederlands sprekende stadsbevolking
269	189	58	44		5.43					
5	5	173	98		3.25					
17	7	96	40		6.75					
84	56	154	112		5.50					
558	418	779	595		5.12					
14.907	11.699	1.908	1.558							
2	—	88	100	ja	2.60	f 1.000,-	Idem + Handelskennis Steno-Typen Frans, Duits	Nederlands	Als in Nederland	Via toelatingsexamen
2	—	40	28	ja	2					
73	5	5	2	geen	0.92					
77	5	133	130		1.81					
77	—	46	—	geen	—	f 1.317,-	Nederlands Rekenen Vaktekenen Timmeren Metaalbewerking Gereedschapskennis Constructieleer Automontage	Nederlands	Als in Nederland	
95	—	7	—		1.60					
57	—	6	—		2.75					
1	—	38	—		1.50					
230	—	97	—		1.45					
104	7	5	1	geen	2.2	f 940,-				
21	6	7	7		0.5					
26	1	6	2		5.5					
75	—	7	—		2.4					
226	14	25	10		2.65					
5	—	—	—	geen	—		Idem	Nederlands	Idem	Diploma PMS of diploma dorps-schoolonderwijzer
1	—	3	—		—					
6	—	3	—		—					
539	19	258	140		1.97		Toelichting: aan de Vervolgscholen, de Primaire Middelbare School en de Opleidingen dorpschoolonderwijzer zijn kosteloze internaten verbonden.			
15.446	11.718	2.166	1.698		4.-					

M.S.C.
Z.P.M.
D.V.T.E.

Missionarissen van het H. Hart.
Zending Protestant Maloekoe
Doopsgezinde Vereniging tot Evangelieverbreiding.

C.A.M.A.
S.C.O.

Christian and Missionary Alliance
Stichting Christelijk Onderwijs

ONGESUBSIDIEERDE ONDERWIJSINRICHTINGEN

SCHOOLTYPE	AANTAL	UITGAANDE VAN	AANTAL LEERLINGEN	AANTAL LEERKRACHTEN	DUUR JAAR	PLAATS
Kleuterschool *)	4	O.F.M.	225	9	1	Hollandia, Manokwari
	2	N.N.G.P.M.	52	2	1	Sorong en Fakfak,
	1	S.C.O.	35	2	1	Sorong, Timboeni
Dorpsschool	1	Ouder Ver.	39	2	1	Noordwijk
	90	Z.N.H.K.	2194	1 p. school	3	Biak (Kota)
	10	M.P.K.	210	1 „ „	3	Verspreid i/h binnenland
	19	C.A.M.A.	622	1 „ „	3	idem
	32	D.V.T.E.	1033	1 „ „	3	idem
	2	Z.P.M.	30	1 „ „	3	idem
	52	O.F.M.	1300	1 „ „	3	idem
	99	M.S.C.	4439	1 „ „	3	idem
Vervolgschool	1	O.F.M.	42	3	3	Sorong
Algemene Lagere School	1	O.F.M.	92	4	6	Fakfak
Europese Lagere School	3	N.N.G.P.M.	59	2	6	Sorong, Klamono, Timboeni
E.L.S. + voortg. onderw.	1	N.N.G.P.M.	150	6	6+3	Sorong
Chinese Lag. School	2	O.F.M.	117	4	6	Sorong, Manokwari
	3	CHIN. VEREN.	146	6	6	Biak, Hollandia, Merauke
M.U.L.O.	1	O.F.M.	26	2	6	Sorong
Ambachtsschool	1	O.F.M.	9	1	2	Kaimana
Meisjes Huish. School	3	O.F.M.	80	7		Enarotali, Kokonao, Fak-Fak
Huishoud cursus	1	M.P.K.				Fakfak
Huishoud cursus	3	M.S.C.				Merauke, Mindiptana, Kepi

*) Kleuterscholen O.F.M. en Kleuterscholen S.C.O. adhaesiesubsidie.

Onderwijs aan vrouwen en meisjes

Zoals men in de overzichtsstaten kan zien, is het vrouwelijk element onder de leerlingen ruim vertegenwoordigd, ook op de vervolgscholen en de algemene lagere scholen. In die cijfers zijn niet begrepen de vrouwelijke leerlingen van cursussen die tot een beroep opleiden, zoals dat van verpleegster. Door de echtgenoten van dorpsonderwijzers worden vaak huishoud- en nijverheidslessen gegeven aan oudere meisjes; europese verpleegsters geven op verschillende plaatsen cursussen in eenvoudige hygiëne en kinderverzorging, terwijl in sommige streken, zoals Japen en de Waroppen, abiturienten van de meisjesvervolgscholen in de dorpen vrouwenclubs organiseren, waar verschillende praktische huishoudelijke bezigheden worden geleerd en beoefend. Het onderwijs op de meisjesvervolgscholen, hoewel algemeen vormend onderwijs, is dan ook geheel gericht op de toekomstige taak der vrouw in het gezin en de samenleving.

Onderwijs aan volwassenen

Te Hollandia, Sorong en Merauke worden cursussen voor volwassenen, deels analfabeten-cursussen, gegeven.

Bestemming leerlingen, die in het cursusjaar 1954-1955 met een eindexamen de vervolgschool of de lagere school B verlieten.

Vervolgscholen. In totaal verlieten 315 jongens en 108 meisjes de vervolgschool. Van deze aantallen keerden 5 jongens en 33 meisjes naar hun dorpen terug; respectievelijk plm. 1.5 % en plm. 30 %. Dit verschil houdt verband met het feit, dat de meisjesvervolgschool in hoofdzaak eindonderwijs geeft, gericht op de toekomstige taak van de meisjes in het gezin en de dorpsamenleving.

Het merendeel der jongensabituriënten bezocht verdergaande opleidingen.

136 jongens gingen naar een opleidingsschool voor dorpsonderwijzers, 73 leerlingen gingen naar een Lagere Technische School, 26 naar de Primaire Middelbare School. Er kwamen 63 leerlingen in betrekking bij de Dienst van Gezondheidszorg, waar zij een opleiding ontvangen voor het beroep van mantri-verpleger, mantri-malariabestrijder, e.a. De overige leerlingen vonden hun bestemming bij andere overheidsdiensten zoals Landbouw, Boswezen, Financiën, enz. en particuliere instanties.

Van de meisjes-leerlingen gingen er 31 in opleiding bij

de Dienst van Gezondheidszorg, 6 naar een opleidingsschool voor dorpsonderwijzer, terwijl 13 meisjes werden ingeschakeld bij de leiding van verschillende vrouwen- en meisjesclubs in de dorpen, waar onderricht gegeven wordt in huishoudelijk werk, naaien, koken en babyverzorging. De overige leerlingen kwamen terecht in de huishouding (5) en bij andere vakopleidingen (20).

Lagere Scholen B.

92 jongens en 6 meisjes kregen in 1955 hun eindexamen. Van de jongens-abiturienten gingen er 13 naar de MULO, 7 naar de Primaire Middelbare School, 19 naar een Lagere Technische School, 16 naar de opleidingsschool voor dorpsonderwijzers, 7 naar de Dienst van Gezondheidszorg, 6 naar een kantoor en 5 in de handel.

De overige leerlingen kwamen in dienst bij andere overheids- en particuliere instanties. Twee jongens keerden naar hun dorpen terug.

Van de 6 meisjes-leerlingen gingen er 2 naar de MULO, 1 naar de Primaire Middelbare School en 3 meisjes kwamen in opleiding op een kantoor.

In 1955 vertrokken 5 leerlingen met diploma P.M.S. naar Nederland om aldaar een HBS-opleiding te ontvangen. Van deze leerlingen werden er twee op kosten van de Z.N.H.K., 2 op Gouvernementskosten en 1 op kosten van de eigen dorpsgemeenschap uitgezonden.

De corporaties en de overheid

Het Openbaar Onderwijs, door de Overheid beheerd, en het gesubsidieerde Bijzonder Onderwijs, beheerd door particuliere instellingen, zijn in beginsel gelijkwaardig. Het bijzonder lager onderwijs, dat aan de gestelde voorwaarden voldoet, wordt naar dezelfde maatstaf als het openbaar onderwijs door het gouvernement bekostigd.

De onderwijsinspectie is belast met het toezicht op het peil van het gesubsidieerde bijzonder onderwijs en op de voorgeschreven administratie. Het beheer over de scholen ligt verder in handen van de confessionele corporaties, van welke ook de leiding aan het onderwijzend personeel dient uit te gaan.

Elke corporatie heeft haar eigen schoolbeheerder, die verantwoordelijk is voor het uitbetalen der salarissen, het naleven der bepalingen en voor het gehalte van het onderwijs, dat aan bepaalde eisen heeft te voldoen. De grotere corporaties hebben behalve een algemeen schoolbeheerder ook ressortschoolbeheerders.

FINANCIËN

GELDWEZEN.

Het geldwezen in Nederlands-Nieuw-Guinea is geregeld bij de „Wet Geldregeling Nederlands-Nieuw-Guinea” (Nederlands Staatsblad 1951, no. 346, gewijzigd 15 december 1955, Ned. Staatsblad 1955, No. 565), welke wet de bevestiging inhield van het voorlopige „Besluit Geldregeling Nieuw-Guinea”, van 13 maart 1950 (Nederlands Staatsblad 1950, No. K 81).

Op de ondervermelde geldsanering hebben voorts o.m. betrekking de „Beschikking Geldregeling Nieuw-Guinea”, 14 maart 1950 (Nederlandse Staatscourant 1950, No. 55) en de „Beschikking Afwikkeling Geldsanering Nieuw-Guinea” 4 maart 1953 (Nederlandse Staatscourant 1953, No. 47).

Huidige situatie

Onder de huidige wettelijke regeling is de rekeneenheid van het geldstelsel in Nederlands-Nieuw-Guinea de Nieuw-Guinea gulden.

Door de Nederlandse Minister van Overzeese Rijksdelen worden biljetten aan toonder uitgegeven in coupons van N.G. f 1,-; 2,50; 5,-; 10,-; 25,-; 100,- en 500,-, welke een vordering op Nieuw-Guinea vertegenwoordigen tot het daarop vermelde bedrag. Deze biljetten zijn wettig betaalmiddel tot een onbeperkt bedrag. Op 1 juli 1955 was voor een bedrag van N.G. f 17,6 miljoen aan deze biljetten in omloop, en bevond zich daarnaast N.G. f 5,0 miljoen in Gouvernementskassen. Het maximumbedrag dat aan muntbiljetten mag worden uitgegeven is N.G. f 50 miljoen.

Naast deze muntbiljetten zijn in Nieuw-Guinea als pasmunt in omloop de ook in Nederland gangbare centen, stuivers, dubbeltjes en kwartjes, welke wettig betaalmiddel zijn tot N.G. f 1,- (de cent) en N.G. f 10,- (de overige munten).

Het girale geldverkeer is van betrekkelijk weinig betekenis, wat zich laat verklaren uit de nog geringe ontwikkeling van het bedrijfsleven.

De autochtone bevolking neemt nog slechts ten dele aan het geldverkeer deel en gebruikt in afgelegen streken nog primitieve ruilmiddelen als schelpen, bijlen enz.

Er is in Nieuw-Guinea geen circulatiebank en er zijn dus ook geen bankbiljetten in omloop.

De Nieuw-Guinea gulden dankt zijn status in belangrijke mate aan de — binnen de grenzen van de deviezenbepalingen — ruime mogelijkheden van omzetting in Nederlands courant.

Historische ontwikkeling

Na de soevereiniteitsoverdracht bleef op Nieuw-Guinea aanvankelijk de Nederlands-Indische gulden in gebruik. Er waren toen naast elkaar in omloop Java bankpapier, Nica-papier, metalen en papieren pasmunt, uitgegeven door het Gouvernement van Indonesië, alsmede zilvergeld.

Deze situatie kon niet worden gehandhaafd, onder meer omdat door het overbrengen van betaalmiddelen uit het Indonesisch gebied — waardoor men de gevolgen van een devaluatie van de Rupiah hoopte te ontgaan — in Nieuw-Guinea een ongewenste inflatoire ontwikkeling ontstond.

Per 30 maart 1950 werd daarom een geldzuivering doorgevoerd, waarbij alle in omloop zijnde betaalmiddelen buiten gebruik werden gesteld en dienden te worden ingeleverd. Het ingeleverde geld alsmede de postspaarsbanktegoeden werden geblokkeerd. Te zelfder tijd werd het nieuwe geld — de Nieuw-Guinea muntbiljetten — in omloop gebracht.

Nadat successievelijk verschillende mogelijkheden tot gedeeltelijke deblokking waren geopend is in maart 1953 een definitieve regeling getroffen welke hierop neerkwam dat, behoudens een aantal niet onbelangrijke uitzonderingen, aan de houders van geblokkeerde tegoeden in totaal 40 % daarvan in nieuw geld werd ter beschikking gesteld. Vorderingen en schulden van voor 30 maart 1940 konden geheel worden voldaan met 40 % van het oorspronkelijke bedrag in nieuw geld.

De geldcirculatie in Nieuw-Guinea stijgt geleidelijk. Dit laat zich verklaren uit de grotere geldbehoefte welke ontstaat naarmate de economische activiteit van het land toeneemt en door de uitbreiding van het geldverkeer onder de autochtonen. Het maximum-bedrag aan muntbiljetten dat mag worden uitgegeven was in 1951 vastgesteld op N.G. f 25,- miljoen, doch in verband met de toename van de geldbehoefte is het bij de wet van 14 december 1955 gebracht op N.G. f 50,- miljoen.

BEGROTING

Volgens de Bewindsregeling van Nederlands-Nieuw-Guinea wordt de begroting voor dit Rijksdeel jaarlijks door de Gouverneur ontworpen. Dit ontwerp behoeft de goedkeuring van de Nederlandse wetgever onder andere in geval de raming der uitgaven die der middelen overtreft. De vaststelling der begrotingen heeft de laatste jaren steeds op deze wijze plaats gehad, omdat grote tekorten moesten worden gedekt. Deze tekorten worden a fonds perdu aangevuld door Nederland in de vorm van een bijdrage ten laste van hoofdstuk XIII (Overzeese Rijksdelen) van de Rijksbegroting. Het beleid t.a.v. Nieuw-Guinea komt dus in het Parlement ter sprake bij de behandeling van de Rijksbegroting en wederom bij de behandeling van de begroting van het Rijksdeel zelf.

De totaalcijfers van de begrotingen der laatste jaren volgen hieronder, met de tekorten welke door een Rijksbijdrage moesten worden gedekt. In het hoge uitgavencijfer van 1955 en de dienovereenkomstig hoge Rijksbijdrage is begrepen een bedrag van f 26.932,100 voor algehele aflossing van de leningsschuld van Nieuw-Guinea aan het Rijk uit voorgaande jaren. Nieuw-Guinea heeft thans geen schuld meer uitstaan.

	Begrote uitgaven	Begrote inkomsten	Tekort te dekken door Rijksbijdrage	Tekort volgens de (voorlopige) eind-afrekeningen
1950	f 47.060.646	f 23.704.750	f 23.355.896	f 15.562.099
1951	„ 82.799.469	„ 42.256.779	„ 40.542.690	„ 15.999.937
1952	„ 68.288.206	„ 46.761.500	„ 21.526.706	„ 18.586.570
1953	„ 89.421.760	„ 49.909.470	„ 39.512.290	„ 24.592.154
1954	„ 106.530.600	„ 48.931.500	„ 57.599.100	„ 42.390.795
1955	„ 136.643.525	„ 53.284.300	„ 83.359.225	
1956	„ 118.462.100	„ 59.487.000	„ 58.975.000	

Omdat tot dusverre niet alle plannen in Nieuw-Guinea zo snel konden worden gerealiseerd als men zich voorstelde zijn de werkelijke uitgaven, en daarmee ook de werkelijke tekorten volgens de (voorlopige) eindafrekening over voorgaande boekjaren aanmerkelijk bij de raming ten achter gebleven. Deze werkelijke tekorten over de afgelopen jaren kunnen echter nog enigszins toenemen omdat nog enkele uitgaven ten laste van de begroting van deze boekjaren zullen worden gebracht.

Toezicht

Bij de wet van 10 augustus 1951, Ned. Staatsblad No. 366 is het toezicht op de uitgaven en ontvangsten van Nieuw-Guinea opgedragen aan de Algemene Rekenkamer in Nederland.

BANKFACILITEITEN

In Nieuw-Guinea is alleen de Nederlandsche Handel-Maatschappij als bank werkzaam, met Agentschappen in Hollandia, Sorong en Merauke. Door deze Agentschappen worden alle bankzaken verricht, doch in verband met de geringe ontwikkeling van het zelfstandige bedrijfsleven in Nieuw-Guinea zijn de feitelijke activiteiten tot nog toe in hoofdzaak beperkt gebleven tot het verlenen van bemiddeling bij het binnen- en buitenlandse betalingsverkeer.

Spaarbankfaciliteiten zijn er in Nieuw-Guinea nog niet. Spaargelden kunnen echter naar Nederland worden getransfereerd omdat particulieren per maand en per persoon tot een maximum van N.G. f 2000,- vrijelijk mogen remit-

LINDETEVES N.V.

TECHNISCHE IMPORTEURS-EXPORTEURS

INDUSTRIËLE BEDRIJVEN

OPGERICHT 1889

★

JAN WILLEM BROUWERSPLEIN 7, 18 en 20
AMSTERDAM-ZUID

★

Postbus 5014
Telefoon 793222 - 10 lijnen
Telex 11442
Telegramadres: LINDETEVES - AMSTERDAM
Bankiers: De Nederlandsche Handel-Mij. N.V.

LINDETEVES N.V., METAALBEWERKING

IMPORT EN EXPORT VAN
METAALBEWERKINGSMACHINES

★

NIEUWMARKT 17-23
AMSTERDAM-C.

★

Postbus 148
Telefoon 40277 - 40345 - 46974

★

Inkoopkantoren:
AMSTERDAM Nederland
NEW YORK Verenigde Staten van Amerika
LONDEN Engeland
TOKYO Japan
OSAKA Japan

teren. Met de voorbereiding van de instelling van een post-spaarbank is men zover gevorderd dat deze naar verwachting nog in 1956 haar werkzaamheden op bescheiden schaal zou kunnen beginnen.

Ten aanzien van de kredietfaciliteiten valt nog te vermelden dat de overheid in sommige gevallen een garantie kan verlenen voor bedrijfskredieten, te verstrekken door de Nederlandsche Handel-Maatschappij, in die gevallen waarin het krediet niet op normale voorwaarden van de bank kan worden betrokken. De aanvragen voor een dergelijke garantie worden beoordeeld door een „Commissie Credietverlening” (Besluit van de Gouverneur 7 oktober 1953, Gouvernementsblad 1953, No. 51, gewijzigd 19 juni 1954 Gouvernementsblad 1954 No. 30). Tot dusverre wordt van deze mogelijkheid nog slechts op bescheiden schaal gebruik gemaakt.

BETALINGSVERKEER.

Voor het binnenlandse betalingsverkeer kan worden gebruik gemaakt van:

1. schriftelijke of telegrafische overmaking of zichtwissels, via de kantoren van de Nederlandsche Handel-Maatschappij;
2. Gouvernements-zichtwissels, welke ook aan particulieren worden afgegeven door en op alle landskassen in Nieuw-Guinea, alsmede de Hoofden van Plaatselijk Bestuur, tevens kashouder. Het minimumbedrag dezer wissels is N.G. f 1000,-;
3. postwissels, zowel schriftelijke als telegrafische, tot een maximum van N.G. f 20.000 per postwissel. Alleen de postkantoren in de voornaamste plaatsen zijn voor het postwisselverkeer opgesteld.

Voor het betalingsverkeer met het buitenland kan gebruik gemaakt worden van:

1. de bemiddeling van de kantoren van de Nederlandsche Handel-Maatschappij, waarbij alle betalingsmethoden kunnen worden aangewend die in het internationale betalingsverkeer gebruikelijk zijn: schriftelijke en telegrafische overmaking, zichtwissels en kredietopening.
2. schriftelijke en telegrafische postwissels, welke echter tot dusverre alleen in het verkeer met Nederland kunnen worden gebruikt, tot een maximum bedrag van f 200,- per postwissel.

De koers van de Nederlandse gulden in Nieuw-Guinea bedraagt per f 100,- Nederlands courant: aankoop N.G. f 99,50 - verkoop N.G. f 100,50.

Het betalingsverkeer met Nederland wordt afgewikkeld via een in Nederlandse guldens luidende rekening van het Agentschap te Hollandia van de Nederlandsche Handel-Maatschappij bij zijn Hoofdkantoor in Amsterdam, afgezien van het postwisselverkeer en zekere overheidstransfers. Het betalingsverkeer met de meeste andere landen vindt eveneens via deze rekening plaats, doch met Australië, Singapore, Hongkong, Engeland en de U.S.A. wordt door de N.H.M. te Hollandia rechtstreeks contact onderhouden, via in deze landen bij correspondenten aangehouden rekeningen in de desbetreffende valuta's.

Het saldo op deze rekeningen wordt voor zover nodig aangevuld ten laste van de Nederlandse deviezenvoorraad, en eventuele overschotten worden daaraan weer toegevoerd. Nieuw-Guinea beschikt dus niet over een eigen deviezenreserve.

DEVIEZENREGELINGEN.

Het betalingsverkeer met het buitenland wordt gecontroleerd door het Deviezeninstituut van de Dienst van Financiën te Hollandia. Met het uitgeven van in- en uitvoervergunningen, tevens deviezenvergunningen is belast de Afdeling Algemene Economische Zaken van de Dienst van Financiën te Hollandia. Vroeger geschiedde dit door de Afdeling Handel van de Dienst voor Economische en Technische Aangelegenheden (D.E.T.A.), welke dienst echter inmiddels is opgegaan in de Dienst van Financiën, voor zover het betref de algemene economische aangelegenheden.

De deviezenregelingen kunnen globaal worden onderscheiden in die, welke betrekking hebben op de betaling van de in- en uitvoer van goederen, en die welke verband houden met de overige betalingen.

Exporten geschieden krachtens uitvoervergunningen, tevens deviezenverklaring. Hierbij wordt een minimum-f.o.b.-prijs aangehouden, welke is afgestemd op de wereldmarktprijzen. De geldigheidsduur van deze vergunningen is beperkt tot de maand van afgifte en de twee daarop volgende maanden. De uitvoervergunningen zijn over het algemeen niet gebonden aan een bepaald land van bestemming voor de uit te voeren goederen. De verrekening van de exporten geschiedt in de valuta van het ontvangende land, tenzij anders is bepaald. Barter-transacties en exporten op consignatiebasis zijn in het algemeen niet toegestaan.

Krachtens algemene vergunning mogen exporteurs in Nieuw-Guinea vrij beschikken over 10 % of 25 % van de deviezenopbrengst van de door hen uitgevoerde goederen, voorzover de export niet op consignatiebasis heeft plaatsgevonden.

De bonus bedraagt 10 % van de exportopbrengst van kopra, gommen, harsen, foeli, nootmuskaat en krokodillehuiden en 25 % van de opbrengst van schelpen, lawangolie, massoibast, trassie, tripang, haaienvinnen, rotan, schildpadhoorn en herteoorrens.

De deviezen welke op deze wijze ter vrije beschikking van de exporteur komen, kunnen, indien het betreft de valuta van een E.B.U.-land of van een der landen welke deel uitmaken van een bij een E.B.U.-land behorend monetair gebied, desgewenst worden omgezet in de valuta van een ander land dat tot deze groep behoort. Canadese en Amerikaanse dollars en andere harde valuta's kunnen eveneens onderling of tegen E.B.U.-valuta's worden omgewisseld.

Exporteurs zijn verplicht de resterende 90 % respectievelijk 75 % van de deviezenopbrengst binnen zes maanden na de datum, waarop de goederen werden uitgevoerd, af te dragen aan één der agentschappen van de Nederlandsche Handel-Maatschappij, N.V. in Nieuw-Guinea.

Importen geschieden in het algemeen krachtens algemene of bijzondere vergunning te verlenen door het Hoofd van de Afdeling Algemene Economische Zaken van de Dienst van Financiën.

De bijzondere invoervergunning wordt voor ten hoogste een jaar verleend, en kan worden verstrekt aan grote particuliere concerns, die de importen bestemmen voor een scherp omlijnd doel, zoals de instandhouding van het bedrijf en de verzorging van het eigen personeel. Een algemene vergunning geldt niet tevens als deviezenvergunning.

Een aantal goederen mag zonder vergunning worden ingevoerd:

- I a. goederen waarvan per zending de waarde (c.i.f.) minder bedraagt dan N.G. f 500,-;
- b. goederen, behorende tot verhuisboedels of nalatenschappen;
- c. goederen, aangevoerd door passagiers, voor zover deze goederen kennelijk bestemd zijn om niet in de handel te worden gebracht;
- d. aangevoerde goederen, die, na tot invoer te zijn aangegeven, weder worden uitgevoerd, mits de goederen inmiddels niet aan het toezicht der ambtenaren der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen zijn onttrokken geweest;
- e. goederen met blijkbare bestemming tot wederuitvoer;
- f. boekwerken en periodieken;

alsmede goederen bestemd voor het Gouvernement en de Koninklijke Marine; kanselarijbenodigdheden toegezonden door vreemde regeringen aan in Nieuw-Guinea gevestigde consulaten; goederen gebezigd bij de openbare eredienst; goederen bestemd voor ziekenhuizen en poliklinieken; onderwijsbenodigdheden; bepaalde goederen bestemd voor gratis verstrekking door kerkgenootschappen, het Rode Kruis en andere liefdadigheidsinstellingen; en pakketten, afgezonden door liefdadigheidsinstellingen, buiten Nieuw-Guinea gevestigd, en bestemd voor leden van de Koninklijke Marine, voor scholen, verenigingen en dergelijke.

II - geliberaliseerde goederen.

Deze goederen mogen worden ingevoerd zonder invoervergunning voor zover afkomstig uit Nederland of bij de Europese Betalings Unie aangesloten landen. Hieronder vallen een groot aantal nader gespecificeerde goederen,

behorende tot de volgende categorieën: meststoffen; hardboard; bouwcement; tegels, buizen, hulpstukken en sanitair van aardewerk; werken van asbestcement; ijzer- en staalprodukten; werken van ijzer en ijzerlegeringen; machines en toestellen al dan niet elektrisch, zomede onderdelen daarvan; zeeschepen en sleepboten en andere vaartuigen; lijnolie, Chinese houtolie e.a. gewone drogende oliën; aardsoorten, stenen, kalk; minerale brandstoffen; minerale oliën, bitumineuze stoffen en produkten van hare destillatie; chemische en pharmaceutische voortbrengselen; verfstoffen, lakken, vernissen, vul- en dichtingsmiddelen; artikelen uit oliën en vetten; hout en houtwerk; kurk en werken van kurk; papier en bordpapier en werken daarvan; vilt; werken van stenen en van andere minerale materialen; aarden dakpannen; glazen bouwstenen; werken van ijzer, gietijzer en staal; werken van koper; werken van nikkel; werken van aluminium; werken van lood; werken van zink; werken van tin; diverse werken van onedele metalen; ketels, machines, mechanische apparaten en toestellen alsmede onderdelen daarvan; elektrische machines en apparaten en elektro-technische artikelen alsmede onderdelen daarvan.

De invoer uit andere landen dan Nederland werd tot enige jaren geleden beperkt gehouden. Alleen voor speciale gevallen kon voor deze importen een invoervergunning worden aangevraagd voor vreemde (niet Nederlandse) valuta. Deze aanvraag werd in het algemeen slechts in beschouwing genomen

- a. wanneer de invoer betrekking had op goederen die een direct stimulerende invloed bezitten op de export van produkten uit Nieuw-Guinea;
- b. wanneer de desbetreffende goederen niet in Nederland te verkrijgen waren;
- c. wanneer de valuta geen betrekking had op U.S. dollars

De desbetreffende bekendmaking is niet ingetrokken, maar wordt minder stringent toegepast. Dit blijkt reeds uit de bovenvermelde liberalisatie van de invoer van bepaalde goederen uit de E.B.U.-landen. Voorts worden sinds 1954 op ruimere schaal vergunningen verstrekt voor de import uit andere landen dan Nederland, met name Australië, Singapore, Hongkong en Japan.

In Nederland wordt voor de niet-geliberaliseerde goederen pas dan een uitvoervergunning verleend indien in Nieuw-Guinea een invoervergunning is verkregen. Daarom wordt op de Uitvoer Aanvraag Vergunning (U.A.V.) het nummer van de Nieuw-Guinese invoervergunning vermeld. Een copie van deze invoervergunningen wordt ter controle door de Afd. Algemene Ecomische Zaken in Hollandia gezonden aan de Directie Nieuw-Guinea van het Ministerie van Overzeese Rijksdelen in 's-Gravenhage. De uitvoervergunningen voor zover nodig, moeten daarom via genoemde Directie bij de C.D.I.U. worden aangevraagd.

Voor aanvragen voor in Nieuw-Guinea geliberaliseerde goederen moet de Uitvoer Aanvraag Vergunning eveneens via het Ministerie van Overzeese Rijksdelen worden ingediend. Goederen, welke documentenvrij mogen worden uitgevoerd, vallen buiten deze regeling.

Verboden is de invoer van absinth, lucifers met witte (gele) fosforus, droog loodwit, virus voor gele koorts, papegaaien en een aantal met name genoemde drukwerken. Speciale documenten, als certificaten en oorsprong bv., zijn voor de invoer in Nieuw-Guinea niet voorgeschreven. Met de normale fabrieks- en handelsfacturen kan worden volstaan.

Voor de invoer van een aantal goederen bestaan bijzondere voorschriften in het belang van de openbare orde en veiligheid, de bescherming van de volksgezondheid en de gezondheid van dieren en planten.

Overige betalingen aan en ontvangsten uit het buitenland.

Ook deze kunnen alleen plaatsvinden krachtens een algemene of bijzondere vergunning.

Bijzondere vergunningen dienen te worden aangevraagd bij het Deviezeninstituut.

De belangrijkste algemene vergunningen in dit verband houden in:

- a. aan alle natuurlijke personen, ingezetenen van Nieuw-Guinea, die de leeftijd van 21 jaar hebben bereikt, is toegestaan om vorderingen te verkrijgen in Nederlandse

guldens op ingezetenen van Nederland, tot een maximum van f 2000,— per maand per persoon. Dit houdt dus in dat bv. spaargelden tot dat bedrag per maand naar Nederland mogen worden getransfereerd.

- b. ingezetenen van Nieuw-Guinea mogen over hun tegoed in Nederland vrijelijk beschikken, uiteraard met in acht-neming van de bepalingen terzake van de Nederlandse Bank.
- c. voor vakantiereizen worden aan ingezetenen per persoon per reis deviezen beschikbaar gesteld tot de tegenwaarde van N.G. f 2000,— voor reizen naar Australië en Nieuw Zeeland, en tot N.G. f 1000,— voor reizen naar West-Europese landen en de bijbehorende monetaire gebieden, de Nederlandse Antillen en Suriname, en Turkije. Voor vakantiereizen naar andere landen kan een vergunning worden aangevraagd, behalve voor de dollarlanden. Voor reizen naar de dollarlanden kan vergunning worden verleend tot beperkte bedragen indien het betreft bezoek aan familieleden in de 1e of 2e graad.
- d. ingezetenen van Nieuw-Guinea, en zij die zich daar gaan vestigen, mogen invoeren goud, buitenlandse betaalmiddelen, geldswaardige papieren, effecten en andere documenten waarin vorderingen zijn belichaamd, onder voorwaarde dat: de ingevoerde buitenlandse betaalmiddelen en geldswaardige papieren, luidende in Austr. of Eng. ponden, Straits \$, U.S. \$ of Hongkong \$, binnen 3 weken na invoer ten verkoop worden aangeboden aan de Nederlandsche Handel-Maatschappij, en dat de andere waarden bij deze bank worden aangemeld.
- e. Niet-ingezetenen mogen — onder aantekening in hun paspoort — buitenlandse betaalmiddelen en geldswaardige papieren invoeren, deze tijdens hun verblijf verkopen aan de Nederlandsche Handel-Maatschappij en het resterende bij vertrek weer uitvoeren.
- f. Ingezetenen van Nieuw-Guinea, die Nieuw-Guinea tijdelijk of voorgoed verlaten, mogen tot N.G. f 200,— per persoon aan Nieuw-Guinese muntbiljetten uitvoeren en daarover in het buitenland vrijelijk beschikken.
- g. Reizigers die Nieuw-Guinea binnenkomen mogen Nieuw-Guinea muntbiljetten invoeren tot N.G. f 1000,— per persoon. Wederuitvoer bij vertrek is aan niet-ingezetenen toegestaan, mits aantekening van het ingevoerde bedrag in het paspoort heeft plaatsgehad.
- h. Voor emigranten uit Nieuw-Guinea bestaan enkele bijzondere faciliteiten.
- i. Enkele faciliteiten zijn verleend voor de verkrijging van boord- en aankomstgelden voor reizigers naar het buitenland.
- j. Voor onderstand van behoeftige familieleden mogen naar de Republiek Indonesia worden overgemaakt gelden tot ten hoogste de tegenwaarde van N.G. f 250,— per persoon per maand. Stortingen kunnen plaats hebben bij een der kantoren van de N.H.M., onder overlegging van bewijsstukken betreffende de verwantschap tot de begunstigde(n).

BELASTINGEN.

Inkomstenbelasting.

Deze belasting is vastgesteld bij ordonnantie Gouv. blad van Nieuw-Guinea 1954 Nr. 92 en zij wordt geheven conform de daarbij vastgestelde tabellen.

De ordonnantie geeft faciliteiten voor nieuw-opgerichte bedrijven, zoals een bijzonder vastgesteld inkomen (art. 13), investeringsreserves (art. 14) en compensatie voor verliezen (art. 19).

Vennootschapsbelasting.

De in Nieuw-Guinea geldende Vennootschapsbelasting is vastgelegd in Ned.-Ind. Staatsblad No. 319 van 1925, laatstelijk gewijzigd bij Ned.-Ind. Staatsblad No. 174 van 1949, en na de soevereiniteitsoverdracht gewijzigd bij Gouv. bladen No. 95 van 1954 en No. 27 van 1955.

Aan de Vennootschapsbelasting zijn onderworpen de in Nieuw-Guinea gevestigde lichamen, waarvan het kapitaal in aandelen is verdeeld, de niet in Nieuw-Guinea gevestigde

lichamen, voor zover zij aldaar een vaste inrichting bezitten, alsmede verenigingen, geen liefdadig doel nastrevend.

De belasting, welke wordt geheven naar een tarief van 40 %, wordt berekend over de winst. Het winstbegrip is identiek aan het Nederlandse, echter met dien verstande, dat men vrij is in de bepaling van de jaarlijkse afschrijving. Als afschrijvingen worden geaccepteerd de in de jaarstukken als zodanig verantwoorde bedragen. Deze afschrijvingen mogen in totaal de historische kostprijzen niet te boven gaan. De verliescompensatie bedraagt in het algemeen 2 jaren, behoudens de aanloopverliezen van de eerste 6 jaren na oprichting, waarvan de compensatieduur onbeperkt is. Overigens bestaan er voor nieuw-opgerichte vennootschappen verschillende faciliteiten op het gebied van reserveringen ten behoeve van toekomstige investeringen.

Verder worden geheven:

Vermogensbelasting

Successierechten

Zegelrecht

Recht van overschrijving van vaste goederen

Recht van openbare verkopingen

Invoerrecht

Het invoerrecht is geregeld bij de Tariefwet Nieuw-Guinea (Nederlands Staatsblad 1955 No. 246), en daarop aansluitende Gouvernementsbesluiten, waarvan de laatste is gedateerd 15 februari 1956 (Gouvernementsblad 1956 no. 9). Bij Besluit van 28 december 1955 (Gouvernementsblad 1955 no. 8) is voor een groot aantal posten het tarief verlaagd of tot 0 gereduceerd.

Met enkele uitzonderingen wordt het invoerrecht geheven naar de cifc-waarde. Het tarief bedraagt voor een groot aantal artikelen 0 % en voorts 6 %, 12 % of 20 %, waarbij het hogere tarief over het algemeen van toepassing is op goederen met een luxe karakter.

Vrijgesteld van invoerrechten zijn o.a. goederen, door binnenkomende personen ingevoerd voor eigen gebruik, verhuisboedels, alle goederen ingevoerd door het Gouvernement, alle goederen voor de instandhouding van het militaire apparaat, goederen ten behoeve van de openbare eredienst, voor medische doeleinden en voor het onderwijs. Op aanvraag kan vrijstelling van invoerrechten worden verleend voor goederen ingevoerd met een wetenschappelijk of cultureel doel, en voor de invoer van machinerieën, werktuigen, toestellen, hulpmiddelen, grondstoffen en hulpstoffen ten behoeve van bedrijven van nijverheid, landbouw, bosbouw, veeteelt, visserij of mijnbouw, indien dit naar het oordeel van de Gouverneur in het economisch belang van Nieuw-Guinea nodig is.

Bijzondere tarieven.

In enige gevallen worden geen waarderechten geheven, doch wordt het invoerrecht vastgesteld volgens specifieke rechten.

Specifieke rechten zijn gehandhaafd in verband met hetgeen terzake werd overeengekomen bij het Verdrag van Handel en Scheepvaart met Frankrijk van 1936. Het recht op wijn in fust werd echter gebracht op het ingevolge het verdrag toegelaten maximum van f 18,— per hectoliter.

De tabaksaccijns werd afgeschaft, aangezien er in Nieuw-Guinea voorlopig toch geen industrie van sigaren, sigaretten of gekorven tabak bestaat. Het vastgestelde tarief is zodanig, dat het verbruik in Nieuw-Guinea ongeveer gelijk wordt belast als het verbruik in Nederland (in de vorm van tabaksaccijns en omzetbelasting).

Het invoerrecht op gedestilleerd is gesteld op f 550,— per hectoliter, dat op bier op 20 % van de waarde, terwijl de bieraccijns is afgeschaft.

De suikeraccijns is afgeschaft, het invoerrecht op suiker bedraagt 6 %.

Eveneens zijn afgeschaft de accijns op petroleum, gasoline, petroleum-benzine en andere aardoliedestillaten.

Uitvoerrecht.

Uitvoerrecht wordt niet geheven.

Statistiekrecht.

Bij in- en uitvoer wordt 1 % statistiekrecht geheven, waarvan inbegrepen ¾ % retributie voor het Deviezeninstituut.

TARIEVEN DER INKOMSTENBELASTING

TARIEF A.

I Zuiver inkomen in guldens	II Grondbedrag in guldens voor:		III Stijging der belasting in gld. boven het grondbedrag voor:	
	Ongeh.	Geh.	Ongeh.	Geh.
300 tot 700	4	3	2	1
700 " 1.100	12	7	3	2
1.100 " 1.500	24	15	4	3
1.500 " 1.900	40	27	5	4
1.900 " 2.200	60	43	6	5
2.200 " 2.500	78	58	8	6
2.500 " 2.700	102	76	9	7
2.700 " 2.800	120	90	11	9
2.800 " 2.900	131	99	14	10
2.900 " 3.000	145	109	15	11
3.000 " 3.300	160	120	15	11
3.300 " 3.600	205	153	16	12
3.600 " 4.000	253	189	18	14
4.000 " 4.400	325	245	19	15
4.400 " 4.800	401	305	21	17
4.800 " 5.200	485	373	23	19
5.200 " 5.700	577	449	24	20
5.700 " 6.200	697	549	25	21
6.200 " 6.700	822	654	26	22
6.700 " 7.200	952	764	26	22
7.200 " 7.700	1082	874	27	23
7.700 " 8.200	1217	989	28	23
8.200 " 8.700	1357	1104	29	25
8.700 " 9.200	1502	1229	31	27
9.200 " 9.700	1657	1364	32	28
9.700 " 10.200	1817	1504	32	28
10.200 " 10.800	1977	1644	32	28
10.800 " 11.400	2169	1812	33	29
11.400 " 12.000	2367	1986	34	29
12.000 " 12.600	2571	2160	34	30
12.600 " 13.200	2775	2340	34	30
13.200 " 13.900	2979	2520	35	30
13.900 " 14.600	3224	2730	35	30
14.600 " 15.400	3469	2940	36	31
15.400 " 16.200	3757	3188	36	32
16.200 " 17.100	4045	3444	37	32
17.100 " 18.000	4378	3732	38	34
18.000 " 19.000	4720	4038	38	34
19.000 " 20.100	5100	4378	39	35
20.100 " 21.200	5529	4763	40	36
21.200 " 22.300	5969	5159	41	37
22.300 " 23.400	6420	5566	42	38
23.400 " 24.600	6882	5984	43	39
24.600 " 25.800	7398	6452	44	40
25.800 " 27.000	7926	6932	45	41
27.000 " 28.200	8466	7424	46	42
28.200 " 29.500	9018	7928	47	43
29.500 " 30.800	9629	8487	48	44
30.800 " 32.100	10253	9059	49	45
32.100 " 33.400	10890	9644	50	46
33.400 " 34.800	11540	10242	51	47
34.800 " 36.200	12234	10900	52	48
36.200 " 37.600	12982	11572	53	49
37.600 " 39.000	13724	12258	54	50
39.000 " 40.500	14480	12958	55	51
40.500 " 42.000	15305	13723	56	52
42.000 " 43.500	16145	14503	57	53
43.500 " 45.000	17000	15298	58	54
45.000 " 46.600	17870	16108	59	55
46.600 " 48.200	18814	16988	60	56
48.200 " 49.800	19744	17884	61	57
49.800 " 51.400	20750	18796	62	58
51.400 " 53.100	21742	19724	63	59
53.100 " 54.800	22813	20727	64	60
54.800 " 56.500	23901	21747	65	61
56.500 " 58.200	25006	22784	66	62
58.200 " 60.000	26128	23838	67	63
60.000 " 61.800	27334	24972	68	64
61.800 " 63.600	28558	26124	69	65
63.600 " 65.400	29800	27294	70	66
65.400 " 67.300	31606	28482	71	67
67.300 " 69.200	32409	29755	72	68
69.200 " 71.100	33777	31047	73	69
71.100 " 73.000	35164	32358	74	70
73.000 " 75.000	36570	33688	75	71
75.000 " 77.000	38070	35108	76	72
77.000 " 79.000	39590	36548	77	73
79.000 " 81.000	41130	38008	78	74
81.000 en hoger	42690	39488	79	75

Bij toepassing van het tarief A bestaat de belasting uit het in kolom II genoemde grondbedrag vermeerderd met het in kolom III vermelde bedrag voor elke volle f 100.— van het zuiver inkomen, liggende tusschen de in kolom I opgenomen getallen.

Voor de toepassing van het tarief A worden als gehuwden mede aangemerkt:

- de belastingplichtigen, die op grond van artikel 22, lid 1, aanspraak hebben op vermindering van de belasting;
- ongehuwden en van tafel en bed gescheiden echtgenoten, die tenminste vijf jaren achtereenvolgend zonder scheiding van tafel en bed gehuwd zijn geweest; indien na de ontbinding van het huwelijk of na de scheiding van tafel en bed een der echtgenoten in gezinsverband blijft samenwonen met één of meer uit het huwelijk geboren kinderen of met één of meer eigen of aangehuwde kinderen, wordt deze samenwoning als voortzetting van het huwelijk aangemerkt;

c) ongetrouwden en van tafel en bed gescheiden echtgenoten, die de leeftijd van 60 jaar hebben bereikt.

Voor bloed- en aanverwanten in rechte lijn en pleegkinderen, die grotendeels ten laste van de belastingplichtige komen, wordt de overeenkomstig tarief A berekende belasting verminderd volgens de volgende schaal:

Aftrek in percentages van de belasting voor een totaal aantal personen van:

Zuiver inkomen in guldens	een	twee	drie	vier	vijf	zes	zeven	acht	negen	tien en meer
minder dan 1.100	de aftrek bedraagt het volle bedrag van de belasting									
1.100 tot 1.500	40	67								
1.500 " 1.900	33	59	79	95						
1.900 " 2.200	28	51	70	85	95					
2.200 " 2.500	26	47	64	78	88	95				
2.500 " 2.700	25	45	61	74	84	91	95			
2.700 " 3.000	24	43	59	72	82	89	95			
3.000 " 3.300	23	41	56	69	79	86	92	95		
3.300 " 3.600	22	39	54	66	76	83	89	95		
3.600 " 4.000	21	38	52	64	74	81	87	92	95	
4.000 " 4.400	20	37	51	62	72	79	85	91	95	
4.400 " 4.800	19	36	50	61	71	78	84	90	95	
4.800 " 5.200	18	34	48	59	69	77	83	89	95	
5.200 " 5.700	17	32	45	56	66	74	81	87	92	95
5.700 " 6.200	16	31	44	54	64	72	79	85	91	95
6.200 " 6.700	15	29	42	52	62	70	77	83	89	94
6.700 " 7.200	14	27	39	49	59	68	76	82	88	94
7.200 " 7.700	13	25	36	46	56	65	73	80	86	92
7.700 " 8.200	12	23	33	43	53	62	70	77	84	90
8.200 " 8.700	11	21	31	41	50	59	67	74	81	87
8.700 " 9.200	11	21	30	39	48	56	64	71	78	84
9.200 " 9.700	11	21	30	38	46	54	62	69	76	82
9.700 " 10.200	10	19	28	36	44	52	59	66	72	78
10.200 " 10.800	9	18	26	34	42	49	56	62	68	74
10.800 " 11.400	9	17	25	33	40	47	53	59	65	71
11.400 " 12.000	9	17	25	32	39	46	52	58	63	68
12.000 " 12.600	8	16	23	30	37	44	50	56	60	64
12.600 " 13.200	8	15	22	29	36	42	48	53	57	61
13.200 " 13.900	7	14	21	28	34	40	45	50	54	58
13.900 " 14.600	7	14	21	27	33	38	43	47	51	55
14.600 " 15.400	7	14	21	27	32	37	41	45	49	53
15.400 " 16.200	7	14	20	26	31	35	39	43	47	51
16.200 " 17.100	7	13	19	24	29	33	37	41	45	49
17.100 " 18.000	6	12	18	23	27	31	35	39	43	47
18.000 " 19.000	6	12	17	22	26	30	34	38	42	46
19.000 " 20.100	6	11	16	21	25	29	33	37	41	45
20.100 " 21.200	5	10	15	20	24	28	32	36	40	44
21.200 " 22.300	5	10	15	19	23	27	31	35	39	43
22.300 " 23.400	5	10	14	18	22	26	30	34	38	42
23.400 " 24.600	5	9	13	17	21	25	29	33	37	41

Bij een zuiver inkomen van f 24.600 en hoger bedraagt de aftrek voor een totaal aantal personen van: één f 325.—; voor elke volgende persoon f 260.— tot en met een totaal aantal van tien.

Voor de toepassing van lid 1, wordt:

- voor twee verwanten gerekend, elk kind en pleegkind, dat:
 - 13 jaar of ouder is en tengevolge van gebreken van lichaam of geest vermoedelijk in de eerstkomende drie jaren geen of nagenoeg geen inkomsten uit eigen arbeid kan verwerven;
 - 13 jaar of ouder, doch geen 27 jaar is, mits de dag grotendeels in beslag wordt genomen door of in verband met het volgen van onderwijs of een opleiding voor een beroep;
- voor drie verwanten gerekend, elk kind en pleegkind, vallende onder letter a, 2e indien het niet behoort tot het huishouden van de belastingplichtige.

TARIEF B.

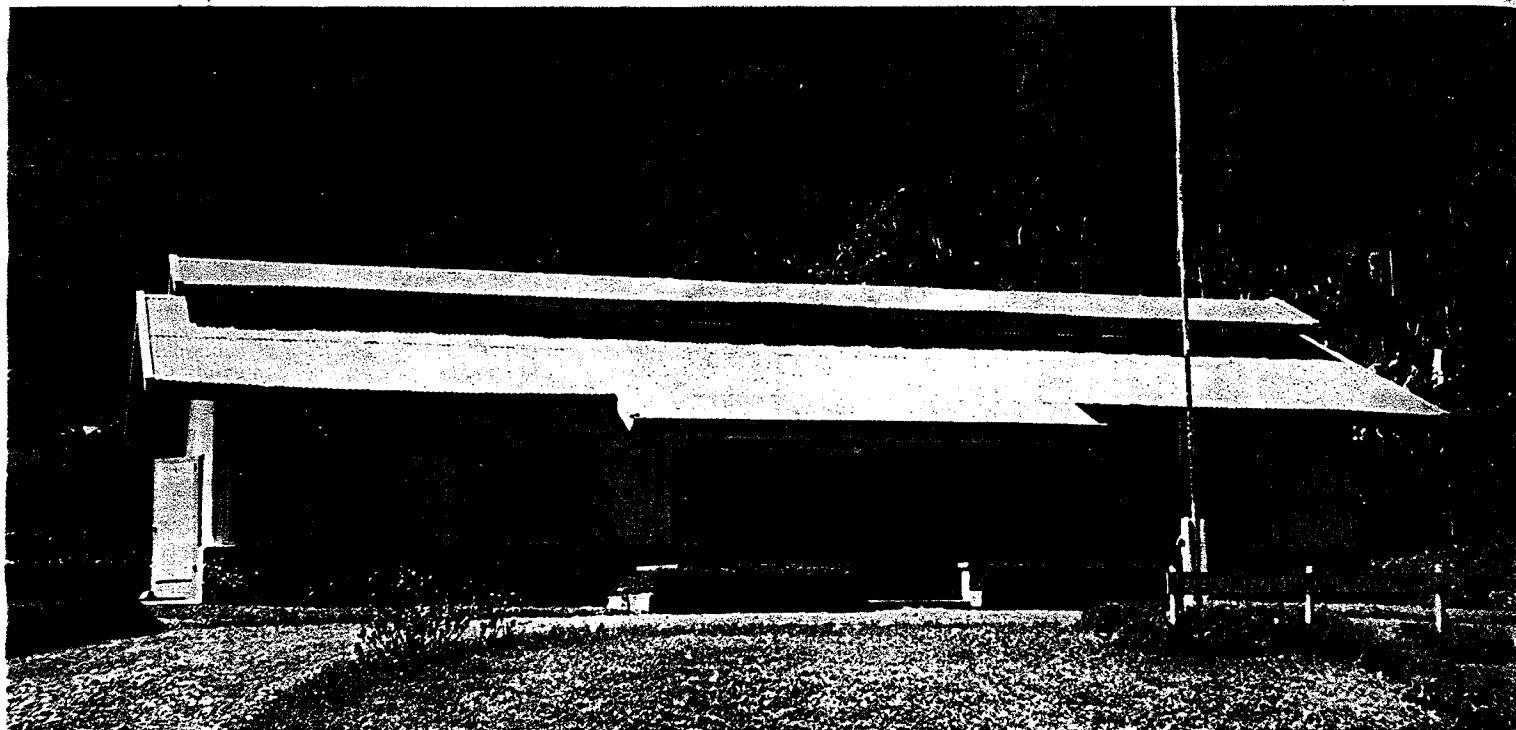
(Bijzondere regeling voor inkomsten beneden f 3.000).

Wanneer, beoordeeld naar uiterlijke kentekenen van maatschappelijke welstand, het zuiver inkomen minder dan f 3.000,— bedraagt, wordt in afwijking van de artikelen 7 tot en met 11 en 13 tot en met 19, volstaan met indeling naar die maatstaf in een der klassen van onderstaand tarief B:

Klasse	Belasting in guldens	Klasse	Belasting in guldens
1	3	11	37
2	4	12	43
3	6	13	49
4	8	14	56
5	11	15	63
6	14	16	70
7	18	17	80
8	22	18	90
9	27	19	100
10	32		

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V. BANK

HOOFDKANTOOR : AMSTERDAM, VIJZELSTRAAT 32

Kantoor te Hollandia-Binnen

Kantoren in Nieuw-Guinea: HOLLANDIA - SORONG - MERAUKE

Vestigingen in het buitenland:

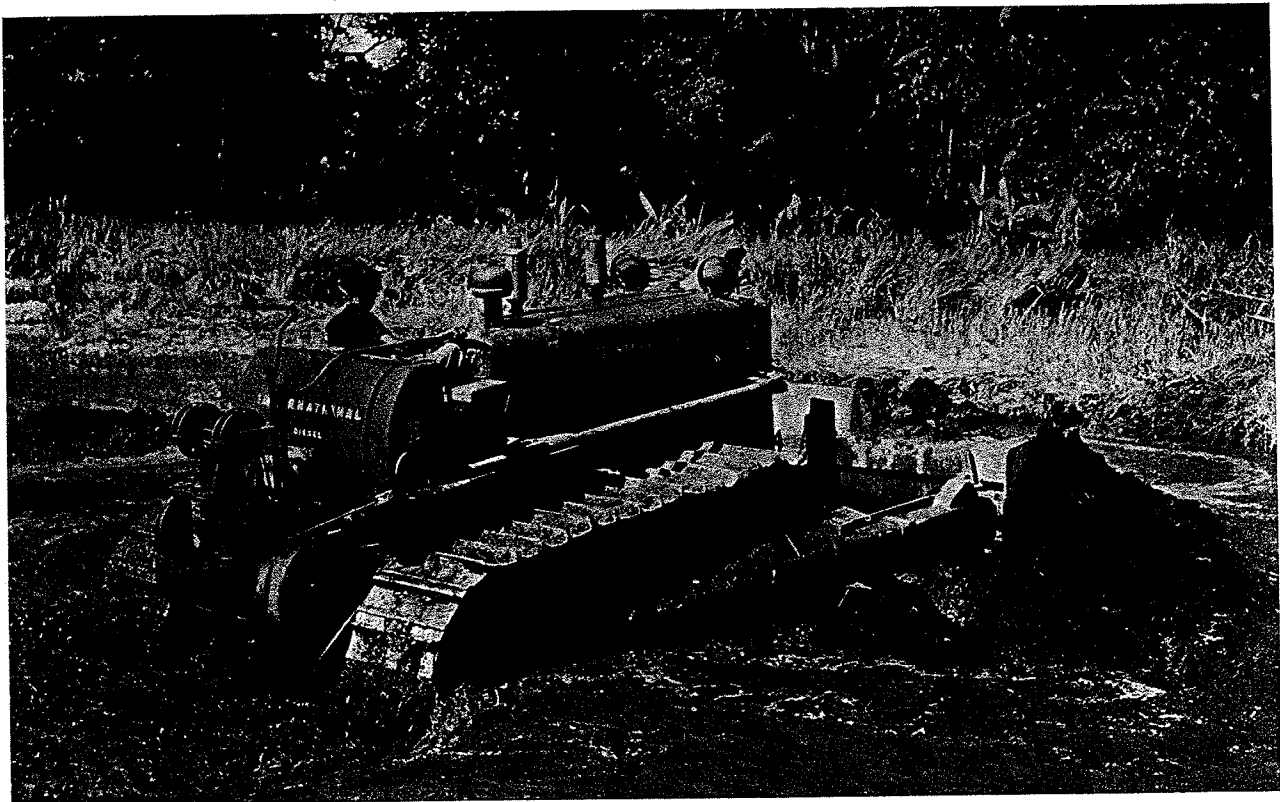
INDONESIË - DJAKARTA, BANDUNG, BANJUWANGI, DJAKARTA-GAMBIR, DJEMBER, SEMARANG, SUKABUMI, SURABAJA, TEGAL, TJIREBON, DEN PASAR, SINGARADJA, DJAMBI, MEDAN, PALEMBANG, RENGAT, BANDJERMASIN, PEMANGKAT, PONTIANAK, SINGKAWANG, MAKASSER, MALAKKA - PENANG SINGAPORE, INDIA - BOMBAY, CALCUTTA, PAKISTAN - CHITTAGONG, KARACHI, IRAN - RANGOON, HONGKONG, JAPAN - KOBE, OSAKA, TOKYO, LIBANON - BEYROUTH, SAOEDI-ARABIË - ALKHOBAR, DAMMAM, DJEDDAH, KENYA - MOMBASA, NAIROBI, TANGANYIKA - DAR-ES-SALAAM, UGANDA, - JINJA, KAMPALA, U.S.A. - NEW YORK.

Geaffilieerde en gelieerde banken:

GROOT-BRITANNIË - B.W. BLYDENSTEIN & CO., LONDEN, SURINAME - DE SURINAAMSCHE BANK N.V., PARAMARIBO, CURAÇAO - N.V. EDWARDS, HENRIQUEZ & CO.'S BANK, WILLEMSTAD, ARUBA - ARUBA COMMERCIAL BANK, ORANJESTAD, TANGER - SOCIÉTÉ HOLLANDAISE DE BANQUE ET DE GESTION, TANGER, URUGUAY - BANCO DE MONTEVIDEO, MONTEVIDEO.

VERTEGENWOORDIGINGEN IN LONDEN EN DÜSSELDORF

ALLE BANKZAKEN OVER DE GEHELE WERELD

HOOFDSTUK XVIII

ECONOMISCHE ONTWIKKELING

Nieuw-Guinea is een nog vrijwel volkomen gesloten land. In dit geweldige conglomeraat van bossen, bergen en moerassen, waarin men vanuit het vliegtuig slechts spaarzaam sporen, van mensenwerk kan ontwaren, is de moderne beschaving nog maar hier en daar een geringe afstand doorgedrongen. Economische hulpbronnen die aangetroffen mochten worden in het binnenland, moeten eerst toegankelijk gemaakt worden door moeizame arbeid. In dit stadium levert het land bovendien zelf nog vrijwel niets op aan materialen, die bij de openlegging noodzakelijk zijn.

Het ligt dan ook in de rede, dat de economische ontsluiting van Nieuw-Guinea in eerste instantie als een probleem van technische aard wordt gezien en men kan gevoelig stellen, dat het land heeft moeten wachten op de technische hulpmiddelen die eerst de laatste tientallen jaren ontwikkeld zijn. Openlegging in oude stijl zou in dit uitgestrekte en woeste land een onafzienbare tijd gevergd hebben.

Toch is het vraagstuk zeer zeker niet uitsluitend technisch. De autochtone bevolking, relatief dun gezaaid, staat op een uiterst laag cultureel peil en de Papoea kan niet zonder meer ingeschakeld worden in het westerse productieproces. Hij is doorgaans niet aan regelmatige arbeid gewend en zijn culturele achtergrond belet vaak een directe inschakeling, terwijl vele stammen nog de eerste begrippen van orde en hygiëne missen. In een dergelijke maatschappij doet de „wet van de omgekeerde elasticiteit van het aanbod” zich gelden, d.w.z. door het geringe behoeftenpeil van de bevolking is de arbeidslust gering, omdat spoedig aan de behoefte is voldaan. Wij zien dan ook als regel, dat verhoging van het loon van de arbeider resulteert in een spoediger neerleggen van het werk: aan zijn behoeften is door het hogere loon eerder voldaan, weshalve hij zijn inspanning eerder staakt.

Tenslotte kan een te snelle inschakeling leiden tot de

vorming van een proletariaat dat, bestaande uit geestelijk nog zeer labiele primitieven, gemakkelijk derailleert.

Wij mogen niet vergeten, dat in de ontwikkeling van dit land even goed begrepen is de ontwikkeling van de Papoea zelf, als mens. En die is niet gebonden aan verhoging der stoffelijke welvaart alleen.

Sociaal en cultureel zal de Papoea opgevoed dienen te worden om ook economisch zijn taak te kunnen vervullen, terwijl de economische ontwikkeling weer dienstbaar zal moeten worden gemaakt aan de politieke ontwikkeling. Zo hangen al deze vraagstukken: politieke, economische, sociale en culturele, ten nauwste met elkaar samen.

Het tempo van de ontwikkeling is op de eerste plaats afhankelijk van de technische hulpmiddelen. Het kan uiteraard niet geforceerd worden wanneer men voor de uitvoering van zijn plannen afhankelijk is van de natuur. Plantproeven, bemestingsproeven, rotatieschema's en dergelijke vragen nu eenmaal een zekere tijd, die praktisch niet kan worden bekort. In de technische sector heeft men echter veel meer armslag en hier is het tempo, in een land zonder eigen hulpmiddelen als Nieuw-Guinea nu eenmaal is, grotendeels afhankelijk van de import van materiaal en van geschoolde arbeid. We zagen bij de aanleg van de grote oliepijpleiding in de Macclurgolf, dat ook in het oerwoud een groot werk in korte tijd verricht kan worden.

Het ligt echter voor de hand, dat men zich in normale gevallen moet afvragen of de kosten bij een op dergelijke wijze geforceerd tempo niet excessief hoog worden en of het niet nodig is tot op zekere hoogte, en ten koste van het tempo, meer gebruik te maken van het nog te ontwikkelen lokale potentieel aan materialen en geschoolde arbeid.

Het tempo is bovendien, zoals we zagen, althans voor een gedeelte afhankelijk van de sociale en culturele ontwikkeling der bevolking. In sommige gevallen zal het mogelijk

zijn de periode, dat de autochtone bevolking nog niet voldoende arbeid kan opbrengen, geschoolde of niet geschoolde, te overbruggen door de import van arbeiders uit andere landen. Voor slechts weinige projecten zal een dergelijke onderneming lonen en bovendien is, gezien de politieke constellatie, de keuze van wervingsgebieden beperkt.

Eerste voorwaarde voor economische ontwikkeling is echter uiteraard dat er „mogelijkheden” zijn en tot dusverre is daarvan nog niet veel bekend. Hier en daar is enig onderzoek gedaan, met negatief of hoopvol resultaat, doch al mag het daarbij verrichte werk niet onderschat worden, op het grote geheel kan amper van een begin gesproken worden. Wil men enig idee krijgen van de toekomstmogelijkheden van dit land, dan zal een veel uitgebreider onderzoek, een inventarisatie van de hulpbronnen nodig zijn. De tot dit moment verkregen gegevens vormen nog niet meer dan enige losse stukken van een legpuzzel, waarvan we nauwelijks enige kleine details kunnen onderscheiden.

* * *

Gezien deze onbekendheid met de hulpbronnen valt in dit stadium dan ook niet te zeggen, in welke richting de ontwikkeling van Nieuw-Guinea zal gaan.

Men kan vooropstellen, dat een agrarische ontwikkeling alleen op lange termijn tot stand kan komen en dat de aanzienlijke investeringen, nodig voor aanleg van wegen, bruggen, havens en andere outillage, niet rechtstreeks uit de landbouwproductie kunnen worden bekostigd. Die middelen moeten dus worden opgebracht, hetzij door het moederland, hetzij door andere vormen van ontwikkeling die sneller revenuen opleveren, met name de mijnbouw. Men zal daaraan dan ook de volle aandacht moeten besteden.

De werkzaamheid van de Overheid in Nieuw-Guinea is er op gericht uitvalsstellingen, bruggehoofden te bouwen voor de aanval op dit land; de outillage te scheppen die verdere arbeid mogelijk moet maken. In de productieve sector is er, los van de oliebedrijvigheid, nog zeer weinig te doen, al zijn enige projecten thans aan een begin van uitvoering toe.

Voorshands vinden we primaire productie — naast de olie — alleen op het gebied van de bevolkingsprodukten. De uitvoer daarvan belooft nog geen f 5.000.000, doch niettemin is deze activiteit van belang, omdat zij de bevolking ook in streken, die nog niet toe zijn aan een meer intensieve ontwikkeling, aan geldinkomen helpt, waardoor zij zich allerlei nuttige zaken kan aanschaffen, terwijl zij bovendien zodoende langzamerhand rijp wordt gemaakt voor deelname aan het westerse productieproces op groter schaal.

OUTILLAGE.

Tot de outillage voor de economische ontwikkeling van het land behoort niet alleen dat, wat direct gericht is op het verkrijgen van primaire productie, doch evenzeer alles wat de overheid doet voor de bevolking. Medische verzorging, onderwijs, landbouwvoorlichting enz. enz., die een volk op hoger sociaal en cultureel peil brengen, maken dat volk tevens meer geschikt deel te nemen aan het westers gerichte productieproces.

Ook de middelen voor Scheepvaart, Luchtvaart, P.T.T. e.a., al zijn ze niet direct gericht op economische productie, behoren tot deze outillage en indirect is derhalve in deze zin het gehele overheidsapparaat een deel van de economische „overhead”. Wat op dit gebied tot stand werd gebracht, is reeds voldoende beschreven in de desbetreffende hoofdstukken.

Voor een groot deel bleef in de afgelopen jaren de technische activiteit beperkt tot de personele en materiële uitbouw van het overheidsapparaat. Ook de bouw van woningen, kantoren en werkplaatsen behoort daartoe.

Na de soevereiniteitsoverdracht werd aanvankelijk alleen gebouwd door de Dienst van Opbouw, doch al spoedig verscheen de firma Ysselstein ten tonele, die zich enige tijd later verbond met Bredero's Bouwmaatschappij tot de „Hollandia Bouwmaatschappij”, waarvan de directie wordt gevoerd door Bredero.

Intussen zijn ook de Hollandse Beton Maatschappij, de Amsterdamse Ballast Maatschappij en de Industriële en Aannemingsmaatschappij VAM aan het werk gegaan, deels voor het gouvernement, deels voor particuliere opdrachtgevers.

Bekend is onder meer het grote project: de aanleg ener oliepijpleiding van de boorterreinen naar de Macclurgolf, uitgevoerd door een combinatie van Werkspoor en Hollandse Beton Maatschappij.

Naast de havenuitrusting, die lokaal nodig werd geacht, werd echter ook reeds in dit stadium de behoefte gevoeld aan een grote, goed geoutilleerde haven, waar alle reparaties aan grote schepen zouden kunnen worden verricht. Hiervoor werd Manokwari uitgekozen, dat een mooie natuurlijke haven heeft.

Er is een dwarshelling gebouwd in de vorm van een in de koraalbodem uitgegraven bassin, waarvan de bodem loopt onder een helling van 10°. Het bassin ligt op een korte afstand van de kust; een kanaal geeft er toegang toe, zodat het bassin zelf vrij is van zeegang.

Er zijn 26 wagens van 150 ton draagvermogen elk, zodat schepen tot een gewicht van 4000 ton, met een lengte van 120 meter op de helling getrokken kunnen worden. Door gedeeltelijk stutten van het in revisie zijnde schip kunnen wagens vrijgemaakt worden, zodat tegelijkertijd een kleiner schip lager op de helling in revisie genomen kan worden.

Er is een loopkraan met een hoogte van 25 meter en een vlucht van 30 meter. Op het einde van de vlucht kan de kraan nog 3 ton heffen, dichterbij 12 ton. De kraan loopt over de gehele lengte van het schip, plus nog enige tientallen meters daarbuiten en het is de bedoeling op dit gedeelte van de helling te zijner tijd over te gaan tot kleine nieuwbouw, zoals lichters, pontons, sleepboten, kleine coasters enz.

De bijbehorende fabriek zal alle voorkomende reparaties aan de grootste op de helling te trekken schepen kunnen uitvoeren. Het ligt tevens in de bedoeling constructiewerk te verrichten. In vol bedrijf zal de fabriek rond 500 vaklieden nodig hebben, waarvan een groot aantal ter plaatse zal worden opgeleid.

Met de werkzaamheden werd in maart 1954 een begin gemaakt. Bij het graven van het bassin werd overlast onderzocht van zoet grondwater, waardoor enige vertraging ontstond. Begin 1957 zal echter het bedrijf in werking zijn.

Vlak bij het bedrijf bouwt het gouvernement een elektrische centrale, die zowel het bedrijf als de stad Manokwari moet kunnen bedienen.

De N.V. Nieuw-Guinea Gasmaatschappij heeft er een zuurstoffabriek gebouwd, zodat aan het kostbare en tijdrovende op en neer zenden van cylinders dan een einde is gekomen.

BEVOLKINGSPRODUKTEN.

Copra is van oudsher het belangrijkste exportprodukt van Nieuw-Guinea. De export bedroeg in vooroorlogse jaren 3 à 4000 ton per jaar. Tijdens de oorlog staaakte de productie, doch de uitvoer, in 1947 hervat, nam sindsdien geleidelijk toe. In 1955 was een daling te bespeuren, voornamelijk als gevolg van moeilijkheden bij het kusttransport en van lagere marktprijzen, doch in de eerste helft van 1956 liep de export weer op.

Het potentieel van Nieuw-Guinea wordt — bij de huidige aanplant — gewoonlijk geschat op ongeveer 10.000 ton per jaar, doch zekerheid bestaat daaromtrent niet. Men is doende met een algehele registratie van het klapperbestand. Bijplant vindt plaats in verschillende streken, terwijl men door selectie van noten van hoogproducerende bomen uit een moederaanplant de gemiddelde opbrengst per boom tracht te verhogen.

Bovendien wordt aandacht besteed aan verbetering van de kwaliteit van de copra. Vooral in het Sarmikustgebied is men daarmee reeds ver gevorderd: er zijn reeds enige honderden rookhuisjes; twee permanente centrale copradroogovens zijn voorts opgericht en zes andere zijn nog in aanbouw. Copra-opslagloodsen worden verbeterd, hetgeen vooral nodig is omdat in het ongunstige jaargetijde soms maandenlang op afvoergelegenheid gewacht moet worden.

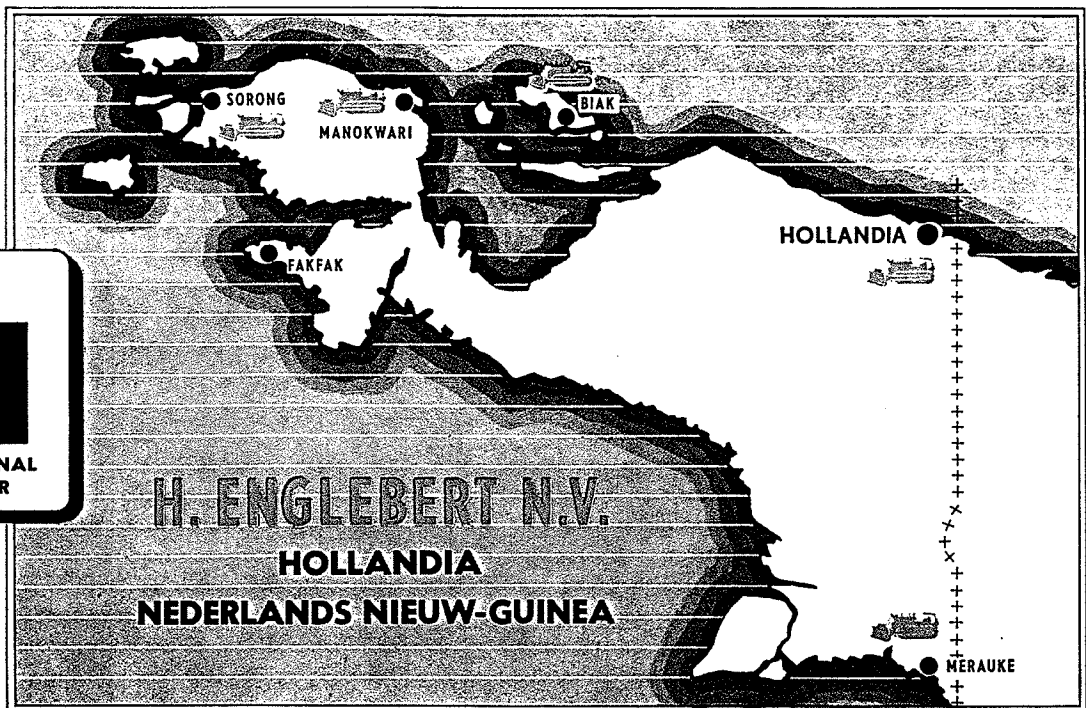
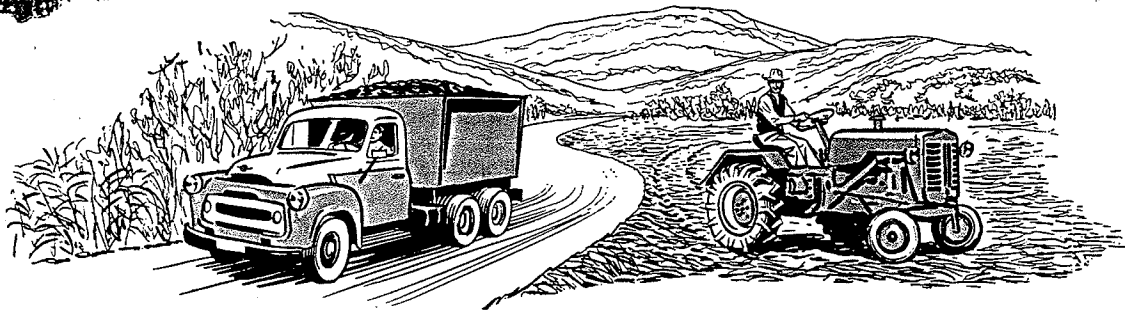
Australisch Nieuw-Guinea heeft een export van 80 à 90.000 ton copra per jaar; de aanplant is daar voor een groot deel nog afkomstig uit de Duitse tijd.

Cocosvezel wordt in Nederlandsch-Nieuw-Guinea nog altijd als waardeloos weggeworpen.

Copal is de hars, die getapt wordt uit de schors van Agathisbomen. De vooroorlogse uitvoer fluctueerde nogal met de marktprijzen; een maximum werd bereikt in 1927 met 3770 ton. Na de oorlog werd de export hervat tegen aanzienlijk hogere prijzen dan voor de oorlog.

Z10

**INTERNATIONAL
HARVESTER**

**H. ENGLEBERT N.V.
HOLLANDIA
NEDERLANDS NIEUW-GUINEA**

Opkoop van massoobast.

Men is doende met inventarisatie der Agathisarealen, terwijl men tracht in verschillende nieuwe arealen werkgemeenschappen te vormen, die door betere tapmethoden tot een rationele copalwinning kunnen leiden. Bovendien tracht men door sortering te komen tot standaardassortimenten, die soms 100 % meer opbrengen dan ongesorteerde partijen.

Sago wordt vrijwel uitsluitend gewonnen als volksvoeding. Er wordt echter onderzocht of door mechanisatie een economisch verantwoorde winning voor de wereldmarkt mogelijk is; sago is een laagwaardig produkt en verdraagt geen hoge arbeidskosten. Er is in Nederland van particuliere zijde belangstelling voor een mechanische sagowinning in de omgeving van Inanwatan.

Nootmuskaat en foelie worden alleen gewonnen in een semi-boscultuur op het schiereiland Onin (omgeving Fak-Fak). De omvang van het areaal is daarom moeilijk te bepalen; men schat het voorlopig op 2000 ha, waarvan nog slechts een deel in exploitatie is.

N.V. NIEUW-GUINEA GAS-MAATSCHAPPIJ MANOKWARI

Telegramadres: Oxyguin

ZUURSTOF

STIKSTOF

GECOMPRIMEERDE LUCHT

LAS- en SNIJBRANDERS, etc.

Dit areaal levert een produkt, dat in de handel bekend staat als „Papoea-noot”, die inferieur is aan de Banda-noot. Men tracht daarom geleidelijk de bestaande aanplant te vervangen door de superieure Bandanoot, hetgeen echter een proces van lange adem is, op de eerste plaats omdat er op Nieuw-Guinea slechts weinig vruchtdragende Bandanootmuskaatbomen zijn en tweedens omdat deze boom een zeer langzame groeier is: eerst op zijn tiende jaar begint hij vrucht te dragen.

Om deze onproductieve periode gedeeltelijk te overbruggen, propageert men cacao als tussenbeplanting, omdat deze reeds na vier jaar de eerste vruchten oplevert. Ook Robustakoffie wordt voor dat doel gebruikt.

Andere bosprodukten zijn lawangolie, masoobast en rotan, doch de export belooft momenteel niet meer dan enige duizenden guldens per jaar. De masoos wordt geleverd naar Singapore en doorverkocht naar Indonesië, waar het in de batikindustrie wordt gebruikt als verfstof.

Schelpen worden gevestigd in de soorten troca (= lola), burgos en paarlemoer, vrijwel geheel bestemd voor de knopenfabricage. Het hoogste exportcijfer: 428 ton, werd bereikt in 1949 en het staat wel vast dat een geregelde jaarlijkse uitvoer in die orde van grootte mogelijk is. De marktprijzen fluctueren overigens nogal sterk en dat kan een belemmering zijn voor geregelde inzameling. De laatste tijd liepen de prijzen regelmatig op en medio 1956 bedroegen zij bijna het dubbele van die van 1954.

Andere zeeprodukten.

De uitvoer van trassi (gezouten, gedroogde en fijngestampte kleine zeegarnalen, bestemd voor de rijsttafel) liep na de soevereiniteitsoverdracht terug en kwam praktisch niet meer op gang.

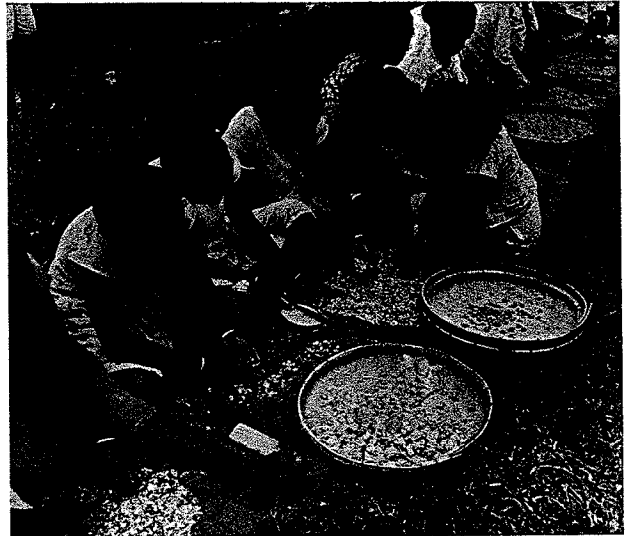
Tripang (gerookte zeeekommer) is een gerecht dat speciaal door Chinezen wordt geapprecieerd. De uitvoer had in 1948 een waarde van f 95.000; na de soevereiniteitsoverdracht was de export minimaal.

Voorts wordt nog een kleine hoeveelheid haaienvinnen en schildpadhoorn uitgevoerd.

Krokodilhuiden kwamen in de vooroorlogse statistieken praktisch niet voor. De export van „crocs” werd eerst na de oorlog ter hand genomen en zij vormen thans een belangrijk exportartikel. Een groot gedeelte gaat naar Singapore, de rest naar Nederland, vanwaaruit de meeste huiden verder worden verhandeld naar het buitenland.

De in de handel gebruikelijke wijze van meten is: over de buik tussen de voerpoten. De prijs wordt uitgedrukt in guldens per centimeter van de aldus gemeten buikbreedte. Deze prijs is afhankelijk van kwaliteit (bepaald door de vakkundigheid waarmee de huid is geprepareerd), vorm en aantal der buikschilden, enz.

Krokodillenjacht op de Mamberamo.

Papoea-meisjes sorteren copal (Serocel).

AGRARISCHE ONTWIKKELINGSMOGELIJKHEDEN.

Begin 1953 werd een Agrarische Commissie benoemd die de Regering moest adviseren omtrent de agrarische ontwikkelingsmogelijkheden van Nieuw-Guinea. Na een onderzoek, ter plaatse ingesteld van juli tot september 1953, legde de Commissie de resultaten en conclusies vast in een rapport, gedagtekend 12 april 1954.

De Commissie rekent reeds in de inleiding af met de nog al eens gehoorde stelling, dat Nieuw-Guinea op agrarisch gebied een grote toekomst zou hebben.

„Agrarische ontwikkelingsmogelijkheden in economische zin liggen... in Nieuw-Guinea nergens voor het grijpen. Zij moeten in dit grote land — alleen reeds wegens de over het algemeen geringe bodemvruchtbaarheid — nauwgezet worden gezocht en zullen alle slechts met min of meer moeite worden geëffectueerd”.

Bovendien ziet de Commissie „de ontwikkeling van Nieuw-Guinea op lange termijn... als te zijn afhankelijk van het tempo, de mate waarin en de wijze waarop de autochtone bevolking daarbij kan worden ingeschakeld, alsmede van het inhalen van de achterstand in kennis omtrent de agrarische gesteldheid van het land...”

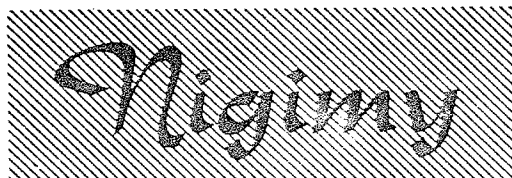
Wanneer men het verslag der Commissie bestudeert, moet men erkennen, dat zij — behoudens wat betreft bosexplotatie — niet optimistisch is. Zij beseft zeer wel, dat er nog veel van Nieuw-Guinea's bodem onbekend is, maar uit hetgeen wel bekend is, meent ze te moeten concluderen, dat de verwachtingen in geen geval hoog gespannen mogen worden. De beste tot dusverre aangetroffen gronden — die bij Ransiki, ten zuiden van Manokwari — zijn met „redelijk vruchtbaar” gekwalificeerd. Hun uitgestrektheid is echter niet groot; wel bestaat de mogelijkheid dat elders nog meer complexen van deze kwaliteit worden aangetroffen, maar veel verwacht de Commissie daar niet van. Zij meent dat in de meeste delen van Nieuw-Guinea de bodemvruchtbaarheid voornamelijk aan humusvruchtbaarheid zal moeten ontleend.

Ondanks deze weinig hooggestemde verwachtingen ziet de Commissie toch ontwikkelingsmogelijkheden in de reeds onderzochte gebieden, al zullen ook deze mogelijkheden „met min of meer moeite geëffectueerd moeten worden”.

Men dient bij dit soort beschouwingen echter wel te bedenken, dat naar Nieuw-Guinea-maatstaven „kleine” oppervlakten toch belangrijk kunnen zijn. Een „minstens 100.000 ha grote kustvlakte in Zuid Nieuw-Guinea” mag voor Nieuw-Guinea een klein gebied zijn, men houde voor ogen dat het gehele landbouwareaal in Nederland slechts tien maal zo groot is — 1.000.000 ha.

Zoals echter reeds gezegd hangt de ontwikkeling op lange termijn nauw samen met de ontwikkeling der autochtone bevolking die in haar huidige culturele staat niet geschikt

NIEUW-GUINEA IMPORT & EXPORT MIJ N.V.

HOLLANDIA • MANOKWARI • BIAK • SEROEI • SORONG • FAK-FAK • MERAUKE

AFDELING BOUWMATERIALEN

Aluminium Golfplaten
Dakijzer

Hardboard

Eterniet

Dakvilt

Cement

Glas

Waterleidingmateriaal
Elektrisch Installatie materiaal
Gereedschappen
Verven Pieter Schoen

is om deel te nemen aan op Westerse leest geschoeide agrarische activiteit. Zij zal ertoe in algemene zin moeten worden opgevoed. Daarna dient vakscholing te volgen en tenslotte zal zij in de gelegenheid gesteld moeten worden zich op een of ander bedrijf te vestigen. De Commissie werkte daarvoor in zeer grove trekken een plan uit, lopende over 20 jaren, waarvan de kosten in totaal werden begroot op f 137.000.000.

Als is de Commissie van oordeel, dat een integrale ontwikkeling van Nieuw-Guinea's landbouwpotentieel slechts op zeer lange termijn gezien kan worden, dit neemt niet weg dat zij wel degelijk welvaartsprojecten op korte termijn weet aan te wijzen. Zij heeft daarvoor meer speciaal op het oog een betrekkelijk snelle opvoering van de produktie van enige voedselgewassen en van hout, voornamelijk voor binnenlands gebruik.

We vinden een tamelijk gedetailleerd uitgewerkt project voor een gemengd bedrijf voor rijst en vee in Zuid Nieuw-Guinea. Weliswaar is de bodem er niet van al te beste kwaliteit, daar staat echter tegenover dat de Commissie de ontginningsmogelijkheid er als bepaald gunstig kwalificeert.

Het terrein is er vlak; niet begroeid met tropisch regenwoud maar met een lichte vegetatie van struiken en grassen, gemakkelijk ontginbaar derhalve. Er is een uitgesproken droge tijd en voorts is het getijverschil aan deze kusten zo groot, dat vooral langs de rivieren natuurlijke afwatering der terreinen gemakkelijk zal zijn. De omstandigheden zijn er daarom in alle opzichten zeer gunstig voor een volmechanische rijstcultuur in polders.

Door een veebedrijf aan deze opzet te verbinden worden verschillende doeleinden gediend. De verkregen mest moet het tekort aan minerale bestanddelen van de bodem compenseren; aangezien continu-beplanting met rijst niet mogelijk wordt geoordeeld, zal een intermitterend weidebedrijf een goede benutting van de bodem mogelijk maken; en in Nieuw-Guinea's behoefte aan vers vlees zal kunnen worden voorzien.

De kustvlakte, waarin de Commissie haar onderzoek

instelde, is „minstens 100.000 hectare groot”, doch door de onvolledigheid van het onderzoek valt voorlopig niet te zeggen, welk percentage deze vlakte op natuurlijke wijze te draineren is. Voorlopig bepaalde de Commissie zich tot een stuk van 10 à 12.000 hectare aan de oever van de Koembe-rivier en zij selecteerde daaruit een areaal van 5 à 6.000 hectare, eventueel later uit te breiden, dat als rijst-polder geschikt wordt geacht.

Blijft het bedrijf tot deze grootte beperkt, dan zal er voldoende water voor de rijstpolder te vinden zijn in de Bianrivier. Een kanaal moet worden gegraven, ongeveer 40 km lang, dat gevoerd wordt door een pompstation dat het water uit de Bian pompt.

Mocht men later willen overgaan tot de openlegging van grotere arealen, dan zal het nodig zijn een pompstation te bouwen aan de Digoel, dat het nodige water uit de Digoel in de Bian pompt.

De proefpolder, die de Commissie als eerste fase wenste, is inmiddels aangelegd en de eerste rijst is reeds geoogst. De resultaten schijnen gunstig te zijn, doch uiteraard zal nog een reeks van proefnemingen nodig zijn, alvorens men kan overgaan tot realisering van het gehele project. Pas na omstreeks 10 jaar zal dan het bedrijf volledig in werking zijn en alsdan zal, naar een zeer globale raming, rond f 40.000.000 zijn geïnvesteerd. De jaarlijkse opbrengst zal dan zijn 12.000 ton ongepelde rijst en 420 ton vers vlees.

Het project werd ontworpen door het ingenieurbureau Dwars, Heederik & Verhey te Amersfoort, in opdracht van de Nedeco, het Adviesbureau voor Ingenieurswerken, aan wie door de overheid deze taak was opgedragen. De N.V. Industriële en Aannemings Mij. V.A.M. voerde in regie de werkzaamheden aan de proefpolder uit.

Een tweede project, dat naar het oordeel van de Commissie voor directe uitvoering in aanmerking komt, zij het nog op basis van proefneming, is de oprichting van een aantal middelgrote boerenbedrijven op de Ransikigronde, waarbij echter van de aanvang af het particuliere element zal moeten worden ingeschakeld.

Het project zou ten hoogste 50 boerderijen moeten omvatten, elk groot 30 ha, waarvan 10 ha cacao-land en 20 ha bouwland. Een aantal boerderijen zou in coöperatief verband een klein machinepark moeten exploiteren, zodat de voornaamste landbouwkundige werkzaamheden mechanisch kunnen worden verricht. De 50 boerderijen zouden in 10 jaar geïnstalleerd kunnen zijn, met een investatie van totaal f 6.500.000.

Aan dit project is nog geen uitvoering gegeven.

Van de meerjarige cultuurgewassen meent de Commissie dat voorlopig slechts cacao in aanmerking komt voor een op export gericht landbouwbedrijf.

De cacao-cultuur kan gedreven worden als kleinbedrijf, als onderdeel van een middenstandsbedrijf en als grootbedrijf. Een cacao-proefonderneming zal echter noodzakelijk zijn, terwijl nog velerlei onderzoek verricht moet worden. De Commissie meent, dat een cacao-instituut opgericht zou moeten worden, belast met onderzoek en coördinatie en wel min of meer los van de agrarische researchstations (waarvoor op de begroting van de Commissie bijna f 30 miljoen is uitgetrokken).

Er is reeds een begin gemaakt met deze cultuur. Zij biedt op de wereldmarkt goede perspectieven, het klimaat is gunstig en de cultuur is redelijk arbeidsexpensief en geschikt voor de Papoea-bevolking.

Men is bezig met de aanleg van vermeerderingstuinen, waarbij de moeilijkheid lag in het verkrijgen van het goede kweekmateriaal. De planten uit de gevestigde cacao-gebieden, zoals Afrika en Zuid-Amerika, zijn vaak besmet met gevaarlijke ziekten. Aangezien het ook voor Australisch Nieuw-Guinea van groot belang is, dat die ziekten niet bij ons geïmporteerd worden, heeft de Australische regering op zich genomen Nederlands-Nieuw-Guinea te voorzien van het nodige kweekmateriaal.

Van het proefstation Keravat verkreeg men bulkzaad van de Keravat-Trinitario, een zending propelegitiem zaad en 35 stekken van aldaar geselecteerde cacao-moederbomen. Voorts werd een moederboomaanplant aangelegd van het West-Afrikaanse Amelonado-type.

Uit dit materiaal moet de cacao-cultuur van Nieuw-Guinea opgebouwd worden. Vermeerderings-, selectie- en demonstratietuinen werden reeds uitgezet op diverse plaatsen (Seroei, Wosi bij Manokwari, Genjem, Fak-Fak, Kotanica bij Hollandia en Sarmi).

De cacao-introductie is, met het oog op de centrale verwerking van de oogst en de controle op ziekten en plagen gericht op de aanleg van zoveel mogelijk aaneengesloten tuinen in gemakkelijk bereikbare streken, waar tevens voldoende grondruimte en bevolking aanwezig zijn voor het verkrijgen van min of meer geconcentreerde cacao-arealen van minstens 100 hectare. Deze arealen kunnen dan onder de voortdurende controle blijven van de Dienst van Landbouw en Veeteelt.

De sedert 1954 ingezette propaganda voor de aanplant van cacao bij de inheemse bevolking is voorlopig geconcentreerd op Japen, Manokwari, Sarmi en de Nimboran. Deze propaganda vereist tact en geduld en hoewel de resultaten in het begin niet spectaculair zijn, blijkt hoe langer hoe meer dat de verspreiding sneller gaat, zodra zich ergens eenmaal een kern van cacao-planters gestabiliseerd heeft.

Op Japen is in vrij korte tijd een areaal van 30 ha beplant geworden. In het Sarmi'sche verwacht men, dat in 1956 rond 20 ha in de grond zal komen. Rondom Manokwari is 60 ha beplant door Europese kleinlandbouwers, met de bedoeling dat dit areaal zich zal uitbreiden tot 500 ha. De inheemse bevolking werd door dit voorbeeld aangemoedigd en vermoedelijk zal zij in 1956 een vijftal hectaren beplanten. In de directe omgeving van Hollandia zijn de perspectieven door de vrij slechte bodem minder gunstig, al zijn hier toch ook een 800 stuks cacao-planten uitgegeven aan aspirant-planters.

De onderafdeling Landbouwkundig Onderzoek van het Agrarisch Proefstation verrichtte naast de onderzoekingen, waarvan wij reeds melding maakten, nog velerlei andere onderzoekingen ten behoeve van de inheemse en westerse landbouw.

De onderafdeling Bodemkundig Onderzoek deed een aantal karteringen en verkenningen, voornamelijk ten behoeve van de opstelling van streekprojecten, en vele chemische en fysische bepalingen aan grondmonsters werden verricht.

Cacao-kwekerij te Manokwari.

BOSWEZEN.

Ten aanzien van de mogelijkheden van bosexploitatie was de bovengenoemde Agrarische Commissie vrij optimistisch gestemd. Weliswaar zag zij vooralsnog geen mogelijkheden in grote stijl, doch zij meende dat meer bescheiden bosexploitaties en houtverwerkingsindustrieën op rendabele grondslag te verwezenlijken zouden zijn. Ook hier geldt echter, dat er van de bossen van Nieuw-Guinea nog veel te weinig bekend is om nu reeds een oordeel over de uiteindelijke mogelijkheden te kunnen vormen.

De Dienst van Boswezen richtte zich dan ook op verkenning en systematische inventarisatie, speciaal van een aantal meerbelovende complexen, om de Geelvinkbaai gegroepeerd. In totaal werd hier 18.000 ha intensief geïnventariseerd.

Aangezien er echter grote gebieden zijn, waar de bevolking bosproducten inzamelt en hout kapt, werden ook deze gebieden globaal verkend — tot een totaal van 60.000 ha —

HOUTPRODUCTIE OVER 1955			
Residentie- bosbeheers- diensten	Productie ruw hout en bekapt hout in m ³	Productie bezaagd hout in m ³	Brandhout in sm
WEST NIEUW-GUINEA			
1. Ressort Sorong			
(b) hardhout	2.769	1.357	1.516
(b) zachthout	452	139	
(b) exportdolken	309		
(b) steigerpalen	320		
(p) hardhout		2.130	
2. Ressort Manokwari			
(b) hardhout	1.921		
(p) hardhout		738	
(p) zachthout	5.379	2.227	
FAK-FAK			
(b) hardhout	1.068 *		
(b) exportbalken	401		
(p) hardhout	1.048 *	257	
HOLLANDIA			
(p) zachthout	3.349	1.458	
GEELVINKBAAI EN CENTRAAL NIEUW-GUINEA			
(p) hardhout	219		
(p) zachthout	25		
ZUID NIEUW-GUINEA			
(b) hardhout	103	179	
(b) zachthout	111	50	
(b) steigerpalen	105		
(p) hardhout	780		
(p) zachthout	113	65	
TOTAAL	18.472	8.600	1.516
(b) = boswezen			
(p) = particulier			
* = squares			

uit de lucht, tendele gevolgd door terrestrische verkenning.

Het streven is er op gericht de houtexploitatie, waar dit mogelijk is zonder de houtvoorziening in gevaar te brengen aan particulieren over te laten. De mogelijkheid bestaat dat inheemse werkgemeenschappen of coöperaties bij de houtexploitatie een grotere rol zullen gaan spelen. De coöperatie „Roembati” is daarvan een goed voorbeeld. Aan de houtproductie in de autochtone sfeer moet veel waarde worden gehecht, omdat in verschillende streken de mogelijkheden voor de bevolking zich op andere wijze inkomsten te verschaffen niet voor het grijpen liggen.

De voorlichting is gericht op het bevorderen van betere kap- en transportmethoden en op een meer duurzame exploitatie, terwijl verhoging van de arbeidsproductiviteit wordt nagestreefd door het propageren van eenvoudig maar doelmatig gereedschap.

Een middelgrote zagerij is te Manokwari in aanbouw; men verwacht haar begin 1957 in bedrijf te kunnen stellen.

VEETEELT.

VEESTAPEL 1955	
Runderen	1.564
Paarden	569
Schape	85
Geiten	1.020
Varkens (bij Eur)	670
Kippen	45.000
Eenden	3.400

De grootte van de inheemse varkensstapel is niet bij benadering te schatten.

Uit bijgaand staatje blijkt wel, dat de veestapel van Nieuw-Guinea nog niet van veel belang is.

De runderen vinden we voornamelijk in Merauke (1280) en Manokwari (210), de paarden grotendeels in Merauke (500). De runderstapel in Merauke breidt zich geleidelijk uit.

In 1955 werd door twee Nederlandse hoogleraren op Nieuw-Guinea een studie gemaakt van de veeteeltmogelijkheden. Er wordt gewerkt in de richting van verbetering van de veestapel door gebruik van geselecteerd fokvee. Bij Manokwari is een begin gemaakt met weideproeven met uit Australië geïmporteerde tropische graszaden.

VISSERIJ.

Behoudens wat lokale visserij is Nieuw-Guinea nog niet veel verder dan oriënterend onderzoek. Dit werd onder meer verricht in de visgebieden ten zuid-oosten van Japen, langs de Beneden Waroppenkust, nabij Soepiori en de Noord-Geelvinkbaai. In de wateren rondom Frederik Hendrikeiland werd het reeds eerder begonnen onderzoek voortgezet, terwijl aan de Tami-monding proeven werden genomen met een kleine trawl voor ondiep water, gesleept door een 20 pk launch.

De resultaten van de sleeplijn- en de handlijnvisserij bleken voor Soepiori en de noordelijke Geelvinkbaai aanknopingspunten op te leveren voor verder onderzoek. Aan de Tami-monding bleek alleen gevist te kunnen worden in de oostmoesson, wegens de hoge branding in het andere jaargetijde. Per visuur werd gemiddeld tussen de 20 en 30 kg vis gevangen. De sleeplijnvisserij leverde echter slechts 4 kg per visuur op, doch de proeven worden nog voortgezet.

Voorts zijn proeven gaande met het drogen en zouten van vis bij Hollandia.

MIJNBOUW.

Wetgeving.

De basis van de mijnwetgeving voor Nieuw-Guinea vormt de Mijnwet van 1899. Hierop steunen de Mijnordonnantie en het Mijnpolitiereglement, beide van 1930 en het Gouvernementsbesluit van S. 1930: 348, houdende algemene voorwaarden, waaronder vergunningen tot mijnbouwkundige opsporingen en concessies tot mijnontginning worden verleend.

Aan de hoofdregel der mijnwetgeving, dat de rechthebbende op de grond niet dan overeenkomstig de bepalingen van de mijnwet kan beschikken over de in de grond voorkomende delfstoffen, ligt het beginsel ten grondslag, dat de minerale rijkdom van het land toebehoort aan de gemeenschap.

In de terminologie van de wet worden de delfstoffen onderscheiden in de categorieën a en b. Tot de a-delfstoffen behoren: edelgesteenten, een aantal metalen en metalloïden, zwavel, delfstoffen voor de vervaardiging van aluin en vitriool, fosfaten en steenzout. Tot de b-delfstoffen behoren steenkool, aardolie en jodium. Vergunningen tot opsporing en concessies met betrekking tot de a-delfstoffen worden door de Gouverneur verleend. Mijnbouwkundige opsporingen en ontginningen, betrekking hebbende op b-delfstoffen, kunnen slechts op de voet van het bepaalde in artikel 5a van de Mijnwet worden ondernomen. Volgens dit artikel kan het Gouvernement zelf opsporingen en ontginningen ondernemen of met personen en vennootschappen overeenkomsten sluiten, waarbij deze zich verbinden tot het ondernemen hiervan. Tot het sluiten van dergelijke „5a-overeenkomsten” moet echter telkenmale bij de wet machtiging worden verleend.

Het recht tot mijnbouwkundige opsporing wordt niet verleend dan nadat de rechthebbenden op de bovengrond in de gelegenheid zijn gesteld om voor hun belangen op te komen en onder verplichting van voorafgaande vergoeding der door de opsporing toe te brengen schade of het stellen van een zekerheid daarvoor. Overigens zijn deze rechthebbenden gehouden het doen van opsporingen op hun grond te gedogen. Overeenkomstige bepalingen gelden voor mijnconcessies.

Mijnbouwondernemingen.

De enige mijnbouwonderneming, die mijnrechten in Nieuw-Guinea bezit en wel uitsluitend voor b-delfstoffen, is de Nederlandsche Nieuw-Guinee Petroleum Maatschappij (N.N.G.P.M.), een combinatie van de Koninklijke/Shell (40 %) en de Standard Vacuum Oil Company tezamen met de Far Pacific Investment Company (60 %). De leiding berust bij de Bataafsche Petroleum Maatschappij.

Verwerking van mijnbouwproducten heeft op Nederlands Nieuw-Guinea niet plaats. De door de N.N.G.P.M. gewonnen ruwe olie wordt uitgevoerd om elders te worden geraffineerd.

Onderzoek.

Geologisch-mijnbouwkundig is van Nieuw-Guinea nog zeer weinig bekend. Niet alleen dat grote oppervlakten op de geologische kaart nog volkomen wit zijn getekend, ook waar in het verleden onderzoek werd verricht, bepaalde zich dat dikwijls tot het globaal vaststellen van formaties. Wel werd reeds bij deze onderzoeken een lange lijst van mineralen aangetroffen, doch omtrent de exploitatie-mogelijkheden was en is nog niet veel bekend. Hierbij dient uiteraard abstractie gemaakt te worden van het olie-onderzoek.

Goud werd reeds vroeg in Nieuw-Guinea gesignaleerd, maar tot winning is het niet gekomen omdat nog nergens exploitabele voorkomens werden aangetroffen. Men is op enige punten wel zo ver gekomen, dat men uit de aanwezigheid van goud in de rivieren heeft kunnen besluiten tot de aanwezigheid van grotere goudvoorkomens in bepaalde gebergten (bijv. het Antaresgeb.), doch vermoedelijk zal exploitatie eerst mogelijk zijn wanneer men het plaatsvaste erts heeft gevonden.

Kolen werden reeds enige eeuwen geleden aangetroffen. Sindsdien is er meer onderzoek verricht, doch merendeels trof men inferieure bruinkoollagen aan. Het meest belovend is tot dusverre nog het uit goede bitumineuze kolen bestaande Horna-veld, dat in 1955 wederom werd onderzocht en dat binnenkort intensief geëxploreerd zal worden.

Nikkel, chroom, kobalt en ijzer werden in 1949 in het Cycloopegebergte gevonden. De voorkomens werden in de afgelopen jaren nader onderzocht, terwijl nu ook Waigeo en enige aangrenzende eilanden in het onderzoek zijn betrokken. Dat onderzoek is nog in volle gang; het staat vast dat er vele miljoenen tonnen ertsreserve zijn, maar met relatief lage metaalpercentages. In dit stadium valt nog niets te zeggen omtrent de exploitatiemogelijkheid, want deze hangt niet alleen af van de percentages, maar evenzeer van de ligging, van de afzetmogelijkheden en niet in het minst van de politieke stabiliteit van het land waar ze gevonden worden.

Zoals op zovele andere punten zal men zich ook ten aanzien van de mijnbouw in het huidige stadium nog geen beeld van de ontwikkelingsmogelijkheden kunnen vormen.

ARBEIDS- PROBLEMEN

Dat er een arbeidsprobleem in Nieuw-Guinea bestaat, mag men a priori aannemen als men bedenkt, dat het land 11 × zo groot is als Nederland met een bevolking die — volgens de hoogste schatting — slechts ongeveer 1 miljoen zielen betreft. Wanneer een bevolking dermate dun is gezaaid, rijst zelfs bij de aanleg van wegen de vraag wie ze zal onderhouden; hoeveel te meer zullen er moeilijkheden rijzen wanneer eventueel aan deze wegen nog plantages of industrieën zijn geprojecteerd.

Dit behoeft echter in het geheel niet in te houden, dat er thans reeds een tekort aan arbeiders zou zijn. Dat hangt af van het aantal en de omvang der werkprojecten, en van het beschikbare arbeidspotentieel. Eerst wanneer het totale potentieel van het land inderdaad is te werk gesteld, is de limiet bereikt en zal verdere ontwikkeling nog slechts door middel van immigrant-arbeiders mogelijk zijn.

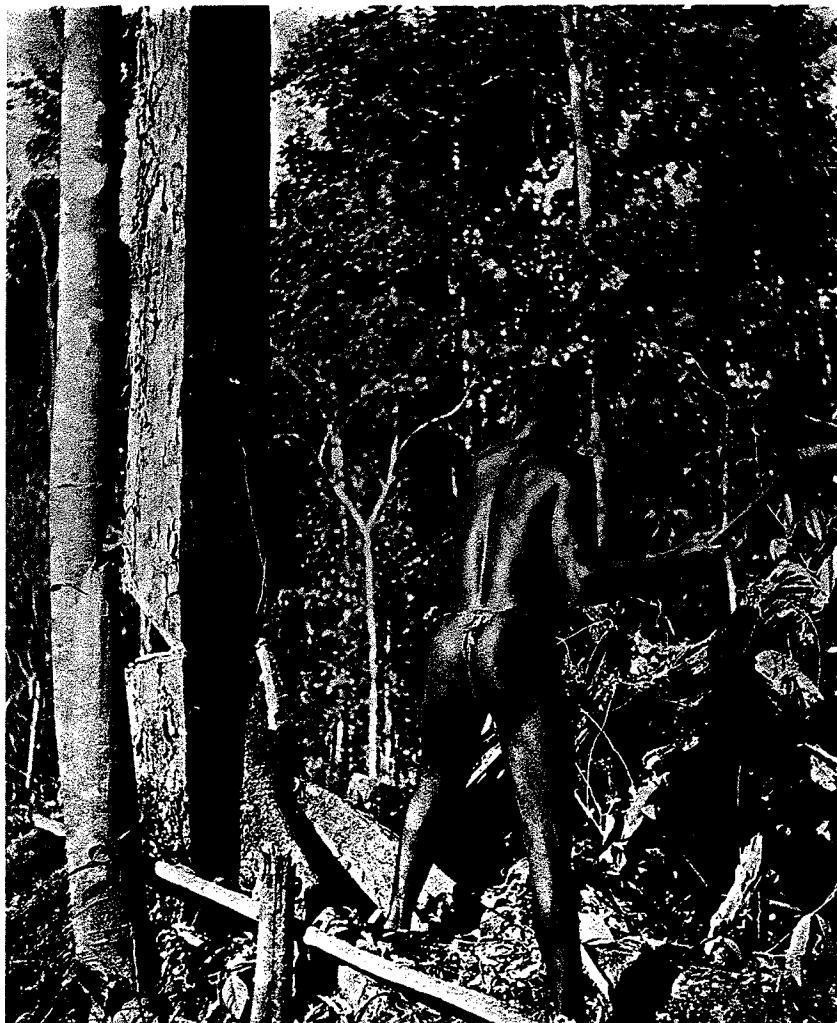
Bij de bepaling van het arbeidspotentieel — hieronder te verstaan het aantal werkbare mannen dat buiten de eigen landelijke sfeer te werk gesteld kan worden — heeft men rekening te houden met de beleidsbeginselen der overheid. Voorzover deze thans bekend zijn komen ze hierop neer, dat waar mogelijk de eigen agrarische sfeer gehandhaafd moet blijven en dat dus niet méér mannen aan het dorp onttrokken mogen worden dan verenigbaar is met de handhaving van een gezonde dorpsgemeenschap.

Men stelt zich op het standpunt, dat men in Nieuw-Guinea niet een eenzijdig als koelie gespecialiseerde arbeidersbevolking mag krijgen. Zij wordt dit, als de economie van het land geheel komt te rusten op bedrijven en ondernemingen. Deze worden daarbij wel selfsupporting, doch de Papoea nimmer. Die wordt dan losgerukt van zijn sociaal verband en hij wordt afhankelijk van de Europese onderneming en daarmee van de wereldconjunctuur.

De arbeider is dan bovendien blootgesteld aan alle schadelijke invloeden, die hij onherroepelijk ondergaat in de industriële centra, de bandeloosheid van een leven dat niet meer wordt beheerst, en ook niet meer kan beheerst worden door de oude adat, het samenwonen in een vrouwenloze omgeving, kortom alle gevolgen die we kunnen constateren bij de „migrant labour” in Afrika.

Nog een ander probleem komt dan aan de orde, zij het op lange termijn. Thans is practisch elke vrije Papoea in een of andere vorm individueel grondbezitter. Zijn leven is geïntegreerd in dat van een hechte gemeenschap, die hem beschut van de wieg tot het graf. Ook wanneer hij te oud zal zijn geworden om te werken, zal die gemeenschap voor hem blijven zorgen.

Wordt hij uit die gemeenschap losgemaakt door permanente overgang naar de westerse onderneming, dan zal hij zijn rechten verliezen in de oude gemeenschap, met als ge-

volg dat op de duur sociale voorzieningen voor werkloosheid, ziekte en oude dag getroffen moeten worden.

De overheid wil nu waar mogelijk het dorpsverband intact houden en het leiden in de richting van een eigen landbouw, hetzij van bevolkingsgewassen, hetzij van exportproducten.

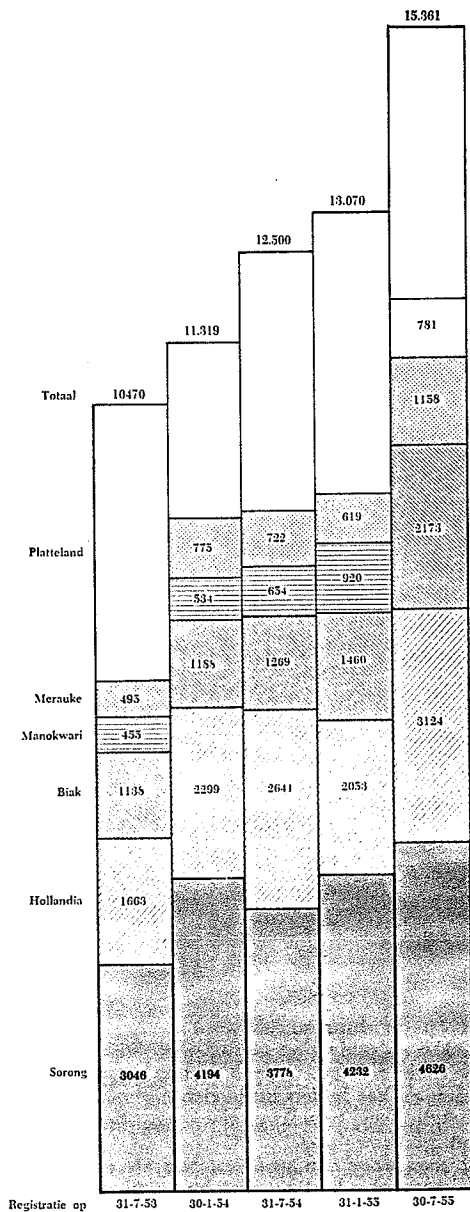
Neemt men voor een gemeenschap als criterium dat zijn gezonde agrarische bestaan niet bedreigd mag worden, dan is er uiteraard een limiet aan het aantal werkers dat er — permanent of periodiek — aan onttrokken mag worden, wil men de levensvatbaarheid van het dorp niet aantasten. Het vertrek van een groot deel der fysiek sterke jonge mannen van huwbare leeftijd ontwricht de dorps-economie, benadeelt de levensvatbaarheid van de gemeenschap en tast de sociale verhoudingen ernstig aan.

Daar staat tegenover dat het westerse bedrijf voor de ontwikkeling van Nieuw-Guinea onmisbaar is en dat het Papoea-belang er dus evenzeer mee is gediend.

Voor al de mijnbouw, die menige jonge kolonie financieel door de eerste ontwikkelingsjaren heen hielp, moet alle kans krijgen, omdat de revenuen van de mijnbouw op relatief korte termijn gaan vloeien en kunnen worden besteed aan een algemene ontwikkeling van de economie.

Er zal dus een tussenweg gevonden moeten worden, die het bedrijfsleven zijn kansen geeft en toch verenigbaar is met het bevolkingsbelang. In de Belgische Congo zocht men het compromis door vast te stellen het maximum percentage aan arbeiders, dat aan de bevolkingsgroep mocht worden onttrokken.

Men nam aan dat een tijdelijke onttrekking van 5% der werkbare mannen geen schadelijke invloed zou uitoefenen. Een tweede 5% zou te werk gesteld kunnen worden op ondernemingen binnen een straal van 2 dagreizen om het dorp, terwijl een derde, doch telkens wisselende laag van 15% werken van plaatselijke aard zou kunnen verrichten, waarbij de arbeiders niet losgemaakt zouden worden uit het dorps- en gezinsverband.

Ofschoon een degelijk lokaal onderzoek voor elk geval zou moeten uitmaken, of die cijfers inderdaad toegepast moeten worden, zijn in Nederlands-Nieuw-Guinea aanvankelijk deze limieten geaccepteerd. Inmiddels is er echter een Wervingsordonnantie gekomen (Gouv.blad 1954 Na. 68), waarbij bepaald is dat de Gouverneur maxima kan vaststellen voor elk gebied, doch er is niet bekend of men daarbij bepaalde percentages op het oog heeft.

De Inspecteur van Arbeid van Nieuw-Guinea gaat uit van een theoretisch maximum van 4% van de totale bevolking, dat zonder directe schadelijke sociale en economische gevolgen de onderafdeling kan verlaten.

Nu is bij gebrek aan behoorlijk demografisch onderzoek ook dit cijfer arbitrair, doch het is duidelijk dat men naar eigen inzicht ergens een limiet moet stellen en aangezien die bereikt was, zijn dan ook bijvoorbeeld de onderafdelingen Biak en Wandammen voor de werving gesloten. (Gouv. bladen 1954 Nr. 91 en 1955 Nr. 16). Tevens zijn gesloten verklaard de afdeling Centraal Nieuw-Guinea en het Exploratieressort Oost Bergland (Gouv. blad 1954 Nr. 90), doch uiteraard in deze gevallen om andere redenen: de nog onvoldoende geschiktheid van deze bevolking voor werving naar de kustgebieden.

De Inspecteur van de Arbeid, uitgaand van het theoretisch maximum van 4%, komt dan tot de bevinding, aan de hand van de registratiecijfers van 31-7-1954, dat er van de circa 285.400 zielen in de voor werving opengestelde en

onder bestuur gebrachte gebieden 6.036 arbeiders (of ruim 2% van het totaal) zich buiten hun onderafdeling bevinden en dat er derhalve nog een theoretische arbeidsreserve is van ruim 5.300 personen.

Bij registratie van 31-1-1955 zijn bovengenoemde cijfers ongeveer gelijk gebleven, maar bij de laatste registratie (30-7-1955) bleek het totaal aantal tewerkgestelde Papoea's met ongeveer 2300 te zijn gestegen, zodat de arbeidsreserve dienovereenkomstig is gedaald.

Nu dient men hierbij wel te bedenken dat in het beschikbare totaal ook gebieden zijn begrepen, waar het ontwikkelingspeil der bevolking nog zeer laag is — ofschoon kennelijk hoog genoeg om door de overheid geschikt voor werving te zijn bevonden. Niettemin kan men in de grafiek op pag. zien dat uit achterlijke gebieden — achterlijk vergeleken met bv. Biak — zoals Boven Digoel, Moejoe en Mappi nog aanzienlijke aantallen arbeiders naar Sorong, dat is vermoedelijk de oliemaatschappij zijn gegaan. Al zouden zij daar uitsluitend voor zeer unskilled labour worden gebruikt, dit neemt niet weg dat zij zijn ingeschakeld in het arbeidsproces en dat dit mogelijk is na een verre van onafzienbaar aantal jaren van kennismaking met het bestuur.

Voorts dient men in het oog te houden, dat de laatste jaren een steeds groter aantal Papoea-arbeiders in overheidsdienst is tewerkgesteld, voornamelijk als gevolg van de bouwactiviteit. In juli 1953 waren er 3402 Papoea's in overheidsdienst tegen 7068 in particuliere dienst, maar in juli 1955 was de verhouding 7103/8258. Een groot deel dezer arbeiders komt te zijner tijd weer ter beschikking van de particuliere sector.

In de grafiek op pag. 115 kan men zien in welke onderafdelingen de werving enigermate overtrokken is of reeds de limiet heeft bereikt, maar ook blijkt duidelijk dat er nog vele bestuursressorten zijn, waar werving — misschien eerst na een kortere of langere aanloopperiode — toelaatbaar is.

Uit een en ander blijkt wel helder het grote belang van een spoedige openlegging van Nieuw-Guinea. Wanneer men uitgaat van een schatting van 700.000 zielen voor de bevolking van geheel Nederlands-Nieuw-Guinea, komt men op 4% = 28.000 arbeiders die volgens de huidige normen voor werving in aanmerking komen. Gaat men uit van een bevolking van 1.000.000 zielen, dan zijn er 40.000 arbeiders te werven, waarvan er dus momenteel nog slechts — inclusief die van de gesloten gebieden — rond 7.500 zijn ingeschakeld. Daarbij dient men dan bovendien nog op te tellen het gedeelte dat binnen de onderafdeling tewerkgesteld mag worden, hetgeen dus geldt voor het geval dat de industrie naar de bevolking wordt gebracht in plaats van omgekeerd.

Bij dit alles gaat men echter uit van het axioma, dat de agrarische gemeenschappen in stand gehouden moeten worden. Men kan zonder meer stellen dat dit in vele gevallen een illusie zal blijken te zijn. In verschillende gebieden is de bodem uitgesproken slecht en men vindt er maar met moeite voldoende tuingrond voor de eigen voedselbehoefte. Het is daar uitgesloten dat er een mogelijkheid zou zijn de bevolking een agrarisch bestaan te geven, dat ook maar bij benadering kan concurreren tegen de welvaart die door westerse ondernemingslonen mogelijk wordt gemaakt.

Deze situatie is niet alleen zo in enige schaars bewoonde gebieden, zij komt even goed voor in dicht bevolkte streken en het duidelijkste voorbeeld daarvan is het eiland Biak, waar de relatief dichtste bevolking van Nieuw-Guinea woont en waar geen redelijke grond van enige betekenis is te vinden. Een agrarische ontwikkeling is voor dit eiland met zijn rond 32.000 zielen uitgesloten.

Men behoeft niet de illusie te hebben dat men door bepalingen en voorschriften de ondernemende jongelui in de dorpen zal houden. Ze weten wat er buiten te koop is, wat er te verdienen en te beleven valt wanneer ze kunnen ontsnappen uit de dorpsgemeenschap met zijn armzalige tuinbouw en zijn goederenhuishouding.

Er zijn verschillende streken waar dit de situatie is, want men dient te bedenken dat, ofschoon men voor de „subsistence economy” volstaan kan met misschien ¼ of ½ ha per familie, er voor een moderne kleinlandbouwer naar algemeen gevoelen ongeveer 3 à 5 ha per familie nodig is om een redelijk inkomen te verwerven. In dichter bevolkte gebieden met veel bergterrein en moeras — b.v. Japen en het Oninschiereiland — is er in de verste verte niet voldoende

C. 759
P. 3183
3942

176
240 - XIX
112 - XVIII
103 - XVII
84 - XVI
51 - XV
682 - XII
309 - IX
193 - VII
198 - VI
711 - V
500 - IV

TOELICHTING - PAPOEA-ARBEIDERS IN NIEUW-GUINEA.

KOLOMMEN BOVEN DE BALK:

Totaal aantal Papoea's in de betrokken onderafdeling te werk gesteld.
Het totaal is vermeld boven de kolom, waarbij:
G = in dienst van het Gouvernement
P = in particuliere dienst

Gearceerde gedeelte der kolommen:

Aantal Papoea's in hun eigen onderafdeling te werk gesteld, met het percentage dat zij van de totale bevolking dier onderafdeling uitmaken.
Het aantal van uit andere onderafdelingen te werk gestelde Papoea's.
De onderafdelingen, waaruit zij afkomstig zijn, is met een Romeins cijfer aangeduid.

KOLOMMEN BENEDEN DE BALK:

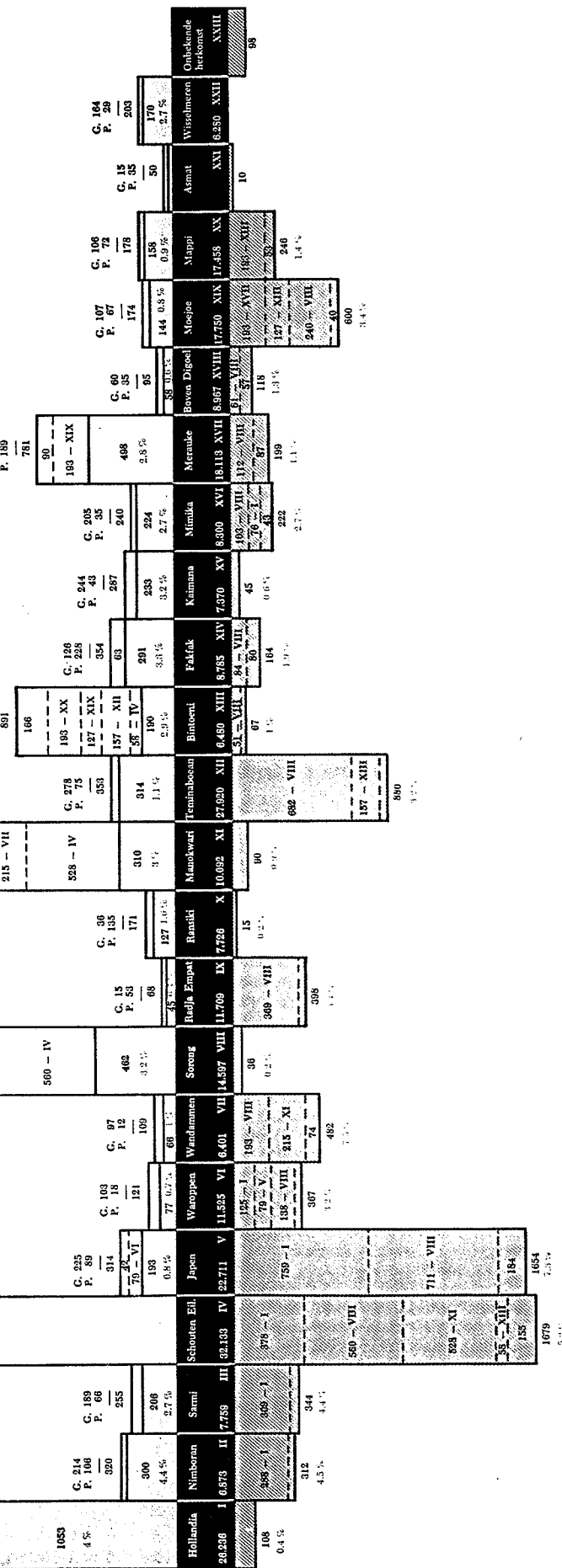
Aantal Papoea's dat uit de onderafdelingen naar elders is gewonnen.
Het totaal staat onder de kolom met het percentage dat zij van de totale bevolking der onderafdeling uitmaken. De secties geven aan de met een Romeins cijfer aangeduide onderafdeling waar zij werken.
(De bevolkingscijfers zijn die van het jaar 1954.)

C. 1859
P. 1285
3124

136
70 - VI
125 - VI
759 - V
378 - IV
309 - III
288 - II
1053

G. 1084
P. 1139
2173

87
2086
65.5%

Visser met visspeer en net (Noemfoor).

grond aanwezig om de gehele bevolking een behoorlijk bestaan te verschaffen en dan zal men — hoezeer misschien ook contre-coeur — het gehele arbeidsreservoir (althans theoretisch) voor de industrie moeten vrijlaten.

Zeer zeker ontstaan er dan ook vele problemen en men zal er in den brede over kunnen discussiëren hoe die opgelost moeten worden. Want de destructieve zijde van het proces — het oplossen van de agrarische gemeenschap of althans het toelaten dat zij zichzelf oplost — moet gecompenseerd worden door de constructieve kant: het opbouwen van nieuwe gemeenschappen op industriële basis.

Wanneer men de industrie naar de bevolking kan brengen, gaat dit gemakkelijker ofschoon er ook dan talloze problemen opgeroepen worden, maar het probleem wordt nog veel ingewikkelder wanneer men de bevolking naar andere streken moet laten transmigreren om daar een nieuwe levensfeer op te bouwen.

Wanneer de grond echter te slecht is om er een redelijk agrarisch bestaan op te vinden, is er nu eenmaal géén alternatief. En dan volgt uit deze situatie tevens dat niet een zeker percentage, maar „de gehele” bevolking — theoretisch gesproken alweer — in de industrie kan worden ingeschakeld.

De conclusie hieruit is, dat de grootte van het arbeidsreservoir nog niet is vast te stellen; dat het huidige aangenomen potentieel — 28.000 of 40.000, naargelang de schatting van de totale bevolkingssterkte — een uiterst minimum is, maar dat het werkelijke potentieel heel veel hoger ligt. Wanneer b.v. op Biak de limiet wordt losgelaten, zijn er 7 à 8.000 arbeiders beschikbaar (aangenomen dat 25 % der bevolking bestaat uit werkbare mannen), evenveel derhalve als momenteel de werving op geheel Nieuw-Guinea bedraagt. Wanneer van een bevolking van 100.000 zielen zou worden verklaard dat zij wegens de onmogelijkheid van een agrarische ontwikkeling op een industriële is aangewezen, dan is het arbeidsreservoir er niet zoals volgens de huidige normen 4% van het totaal of 4.000, maar 25.000.

Daarmee wil nog volstrekt niet gezegd zijn, dat Nieuw-Guinea een groot arbeidsreservoir heeft. Zelfs al zou de hele

bevolking in de industrie moeten worden ingeschakeld, dan betekent dit nog niet meer dan hoogstens 250.000 mannelijke arbeidskrachten en men behoeft zich volstrekt geen fantastische ontwikkeling voor te stellen, waarbij dit aantal inderdaad nodig zou kunnen zijn.

Het blijft dus zaak zuinig op het arbeidsreservoir te zijn, het doelmatig te benutten en geen arbeidsverspilling toe te laten. Maar het staat zeer zeker vast, dat er voorsnog geen tekort aan ongeschoolde arbeid is en dat, wanneer de overheid met enige voortvarendheid de nu nog buiten ons bereik levende stammen onder geregeld bestuur brengt, er ook in de naaste toekomst geen tekort zal zijn.

Wanneer voor diverse streken de beslissing over een al dan niet agrarische ontwikkeling zal zijn genomen, zal stelling de officiële arbeidsreserve aanmerkelijk groeien.

En als men uiteindelijk tot de conclusie komt, dat er zoveel economische projecten zijn, dat het gehele beschikbare arbeidspotentieel daarvoor niet voldoende is, zal men Nieuw-Guinea moeilijk meer een arm land kunnen noemen!

* * *

Een belangrijk aspect van het arbeidsvraagstuk is de verdeling van het inheemse arbeidersbestand over „stad” en „platteland”. De registratiecijfers zijn weliswaar opgemaakt per onderafdeling, doch men kan gevoegelijk aannemen, dat het overgrote deel der Papoea-arbeiders, die staan geteerd voor de onderafdelingen Radja Ampat, Hollandia, Schouten-eilanden, Manokwari en Merauke in de betrokken hoofdplaatsen zijn tewerkgesteld.

In die cijfers — vide de grafiek op pag. 114 — ziet de arbeidsinspectie van Nieuw-Guinea zeer terecht een waarschuwing: sinds medio 1953 is het totale arbeidersbestand met 50 % vermeerderd en deze vermeerdering is geheel opgeslokt door de steden.

Het schijnt zaak, zo zegt de Inspecteur van Arbeid, in het kader der agrarische ontwikkeling van dit gebiedsdeel de zuigkracht van de stedelijke centra af te remmen, wil men op een gegeven moment niet voor het feit komen te staan, dat „platteland-projecten” ineenstorten, doordat het inheemse arbeidersbestand naar de stad trekt.

Men heeft onwillekeurig de indruk dat de zuigkracht van de stedelijke centra zijn oorsprong vindt bij de verschillende werkgevers, die dringend om arbeidskrachten verlegen zitten.

Hoewel die indruk juist is, is de zuigende werking van werkgevers-zijde beslist niet de enige oorzaak. De praktijk met de op 1 januari 1953 in werking getreden „Wervingsordonnantie” doet zelfs vermoeden, dat de noodzaak tot werving in de stedelijke centra zijn hoogtepunt heeft bereikt en dat het grootste deel der behoefte op eenvoudiger en goedkoper wijze door de werkgevers wordt bevredigd, namelijk door aantrekking van z.g. „pseudo-localen”, d.w.z. de op de arbeidsmarkt als lokale krachten verschenen inheemsen van elders, die op een of andere wijze (op eigen gelegenheid) in de stad zijn gekomen. Onder de inheemse bevolking in de randgebieden van stedelijke centra (d.w.z. tot op afstanden van plm. 300 à 400 km van het stedelijk centrum verwijderd!) schijnt een sterke neiging te bestaan om naar de „stad” te trekken, niet zozeer uit economische noodzaak, als wel uit het intense verlangen om kennis te maken met de sfeer van de westerse wereld. De zucht naar het „westers avontuur” doet de noodzaak tot werving (in de zin van de Wervingsordonnantie) naar de stedelijke centra verminderen.

Het grote probleem uit de beginperiode, nl. het schier hopeloze tekort aan inheemse mankracht in de centra van bedrijvigheid, schijnt zich te transformeren tot een nieuw vraagstuk: de voor de stad op de duur niet meer te werken trek van de inheemse bevolking. Het heeft er alles van, dat voor het arbeidsvraagstuk niet meer de „Wervingsordonnantie” doch de „Verblijfsordonnantie Stedelijke Centra” (Gouv. blad 1954 Nr. 78) het belangrijkste product van wetgeving is.

Tot zover de Inspecteur van Arbeid en wij geloven, dat deze waarschuwing niet te vroeg is gekomen. De problemen van „migrant labour” en de vorming van een stadsproletariaat zijn te ernstig om deze waarschuwing in de wind te slaan.

De aardolie-industrie in Nederlands-Nieuw-Guinea

Inleiding.

Omstreeks de eeuwwisseling wist men reeds van het voorkomen van aardolie op Nieuw-Guinea. De berichten hierover werden later bevestigd door rapporten van leger- en politiepatrouilles en van geologen. Naar aanleiding van alle in de loop der jaren verkregen gegevens besloot men in 1935 definitief de aardoliewinning op Nieuw-Guinea ter hand te nemen.

Hiertoe werd in datzelfde jaar de N.V. Nederlandsche Nieuw Guinee Petroleum Maatschappij opgericht waarin de N.V. De Bataafsche Petroleum Maatschappij (Koninklijke/Shell Groep), de Standard Vacuum Oil Company en The Far Pacific Investments Inc. voor respectievelijk 40 %, 40 % en 20 % participeren. Het beheer van de N.N.C.P.M. wordt gevoerd door de N.V. De Bataafsche Petroleum Maatschappij gevestigd te 's-Gravenhage.

De eerste taak van de N.N.C.P.M. was het exploreren van het toegewezen concessiegebied (10 miljoen hectare groot), waarmede begin 1936 werd begonnen. Als basis van de exploratiewerkzaamheden werd het min of meer centraal gelegen plaatsje Babo gekozen.

Vorming en voorkomen van aardolie.

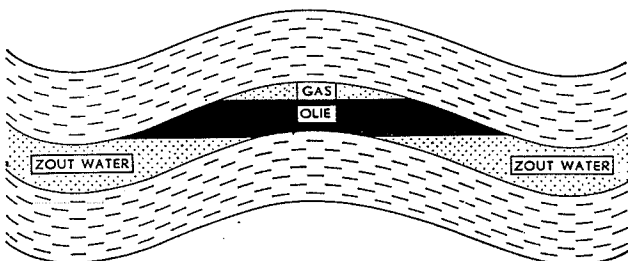
De geschiedenis der aarde telt duizenden miljoenen jaren. Gedurende deze onvoorstelbaar lange tijd kwamen er periodes voor waarin de omstandigheden gunstig waren voor de vorming van aardolie. De grondstof hiervoor wordt gevormd door myriaden micro-organismen, voornamelijk kleine éencellige planten en dieren. Na hun afsterven zonken zij naar de bodem van de zeebekkens tezamen met fijne verweringsprodukten van de gesteenten, klei en zand, die door de rivieren en de wind naar zee werden gevoerd.

In sommige zeeboezems heerste beneden een zeker niveau geen of slechte circulatie met de open oceaan. Daardoor trad gebrek aan zuurstof op en konden geen rottingsprocessen optreden. In een dergelijke omgeving ontstonden uit de resten van de op de zeebodem gezonken organismen de chemische grondstoffen waaruit later aardolie zou ontstaan.

Door de voortdurende bezinking van nieuw aangevoerd materiaal werd op de duur de vroeger gevormde neerslag, die bezinkingsgesteente (sediment) wordt genoemd, aan vrij hoge druk en temperatuur blootgesteld. Aangenomen wordt, dat deze factoren, tezamen met de factor tijd, de vorming van aardolie en aardgas in dit sediment hebben bevorderd. Door het gewicht van de bovenliggende afzettingen werden de kleiige sedimenten, waarin zich de olie had gevormd — de zgn. oliemoedergesteenten — samengeperst en de gasvormige en vloeibare bestanddelen — aardolie en zout water — uit de klei naar boven gedrukt. Deze verticale verhuizing, migratie genoemd, zette zich zo lang voort totdat de vloeistoffen en het gas poreuze zandsteen — of kalklagen — reservoirgesteenten — bereikten, welke afgedekt waren met een voor olie, gas en water ondoorlaatbaar dekgesteente.

Een economisch ontginbaar olie- of gasvoorkomen ontstaat bijvoorbeeld wanneer de aanvankelijk horizontaal op de zeebodem afgezette sedimenten geplooid worden, waardoor

Accumulatie van aardolie en aardgas.

onder het aardoppervlak plooiruggen (anticlinalen) en ploedalen (synclinalen) ontstaan. Aardgas, aardolie en zout water zoeken zich in dit geval langs het dekgesteente een weg naar het hoogste punt, de toppen van de anticlinalen, waar zij van boven naar beneden in de volgorde aardgas, aardolie, zout water accumuleren.

Het is evenwel geen wet van Meden en Perzen dat in alle anticlinalen olie en gas voorkomen. In vele gevallen waren de hierboven genoemde bijzondere omstandigheden voor de vorming van olie niet aanwezig en werd slechts zout water gevonden. Dit is helaas het geval met de meeste anticlinalen, wat het zoeken naar olie tot een riskant bedrijf maakt.

Het is de moeilijke taak van de geoloog de aanwezigheid van deze onderaardse koepels, soms honderden of duizenden meters onder het aardoppervlak, waarin olie-accumulaties kunnen voorkomen, op te sporen en aan te tonen. In gebieden waar de gesteentelagen aan de oppervlakte komen — maar dat is lang niet altijd het geval — kan men door het verzamelen van veldgeologische gegevens de aard en de helling van de gesteentepakketten die hier bloot komen bepalen en zich met behulp van deze gegevens een oordeel vormen over de ondergrondse structuur. Het opsporingswerk in Nieuw-Guinea werd begonnen met het terrein uit de lucht fotografisch in kaart te brengen.

Luchtkartering.

De luchtfotografie is van veel nut voor een snelle exploratie van gebieden waarvan geen of slechts onnauwkeurige kaarten bestaan, vooral wanneer dit gebied moeilijk begaanbaar is.

De fotografische opname geschiedt steeds zodanig, dat de evenwijdig gefotografeerde stroken elkaar voor ongeveer 30 % overlappen; iedere strook bestaat weer uit een serie achtereenvolgende opnamen, die elkaar voor ten minste 60 % overlappen, waardoor bereikt wordt dat het gehele gebied door opnamen wordt bedekt, die telkens twee aan twee een stereoscopisch model van het terrein vormen. Met behulp van hiervoor ontwikkelde apparatuur kan men uit deze stereoscopische modellen kaarten van het terrein vervaardigen, mits ervoor wordt gezorgd, dat op het terrein een voldoende aantal astronomisch bepaalde punten aanwezig is, die op de foto herkenbaar zijn.

Om de gehele concessie in Nieuw-Guinea te bedekken, waren ongeveer 16.000 luchtfoto's nodig, die tijdens 2.000 vliegturen werden gemaakt over een periode van meer dan twee jaar. Door de uitwerking van deze foto's kreeg men de beschikking over de topografische en later ook foto-geologische kaarten op de gewenste schaal. De topografische kaarten bleken ook van groot nut te zijn voor het projecteren van civieltechnische werken zoals wegenbouw.

Met de fotogeologische kaarten trokken de geologen het veld in om de verkregen gegevens langs enkele doorsteken in het terrein te controleren en gesteentemonsters te verzamelen.

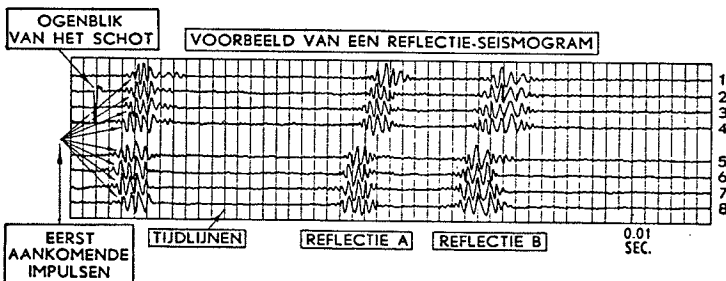
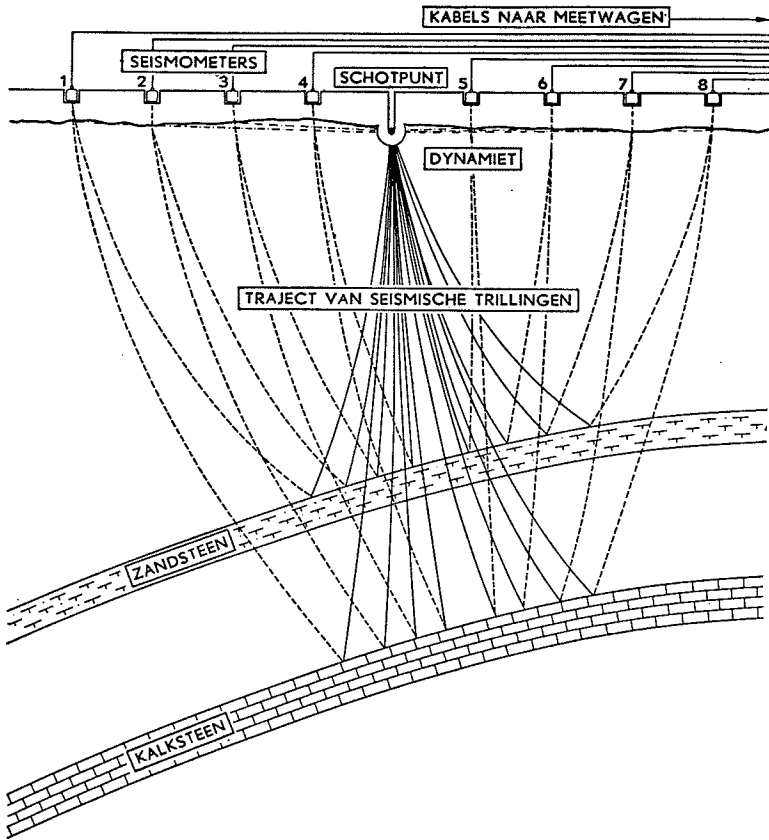
Aldus was het mogelijk dat na een arbeid van de geologische verkenningseenheden in slechts drie jaren een voldoende nauwkeurige geologische kaart op schaal 1 : 100.000 kon worden samengesteld om te dienen voor een eerste beoordeling van het gebied.

Gelijktijdig met deze verkenning werd ook in de vlakke gebieden een aanvang gemaakt met geofysische opsporing. De belangrijkste geofysische opsporingsmethode die tegenwoordig wordt toegepast is de seismische.

Seismiek.

De seismische methode is de modernste en de belangrijkste methode voor het opsporen van olie, maar ook de omvangrijkste. Zij kan weer worden verdeeld in de reflectie- en de refractiemethode, welke laatste in Nieuw-Guinea wordt toegepast. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de brekings-

SEISMISCH ONDERZOEK

Seismische meetapparatuur in het oerwoud.

effecten door kunstmatig opgewekte trillingen in de ondergrond veroorzaakt. Om dit uit te voeren wordt eerst een geschikt gebied tot basiskamp ingericht, van waaruit de operaties en werkzaamheden worden geleid en alle voedingsmiddelen en materialen naar de werkers in het bos worden gezonden. Daarna wordt een pad gekapt langs een min of meer rechte lijn. Op deze lijn wordt een serie seismometers opgesteld, meestal 16, met een onderlinge afstand van 100 meter. Samen bedekken ze een afstand van 1.500 meter. Aan het begin en het einde van deze reeks en verder om de 1.500 meter worden 20 à 30 meter diepe schietgaten geboord, waarin dynamiet wordt geplaatst en tot explosie gebracht. De kunstmatig opgewekte trillingen die hierdoor ontstaan, worden door de seismometers opgevangen en geregistreerd, en hieruit kunnen gevolgtrekkingen worden gemaakt omtrent de structuur van de dieper liggende aardlagen.

Aan de hand van de resultaten van deze onderzoeken zal de geoloog de gunstigste plaats voor een diepboring, d.i. meestal op de top van een anticlinaal, kunnen aanwijzen. De geoloog is slechts in staat de plaats te bepalen waar met kans op succes kan worden geboord.

Boringen.

Al de onderzoeksmethoden van geoloog en geofysicus bewijzen nog niet dat er olie is te vinden. Zekerheid kan alleen worden verkregen door het uitvoeren van een diepboring, het enige middel dat ter beschikking staat om inderdaad een accumulatie van aardolie te ontdekken. En de meeste boringen zullen slechts zout water aantonen in plaats van olie!

Aldus werkend, werd in 1936 in het westen van de Vogelkop bij Klamono op 100 meter diepte olie aangeboord. Dit eerste succes werd gevolgd door de productieve boringen bij Mogoi (1939) en Wasian (1941), beide in het oosten van de Vogelkop. Toen viel in 1942 — midden in de ontwikkeling — de oorlog over Nieuw-Guinea, die alle werkzaamheden stopzette.

Klamono en Sorong.

Toen de Maatschappij in 1946 haar werkzaamheden kon hervatten werd Sorong, gelegen op het noordwestelijkste puntje van Nieuw-Guinea, als basis van de operaties gekozen in plaats van het door de oorlogshandelingen verwoeste Babo. Sorong ligt aan een baai waar grote schepen gemakkelijk kunnen binnenvaren.

Geregeld brengen de vrachtboten uit Nederland ladingen aan, die alles bevatten wat voor een bedrijf en de instandhouding van een gemeenschap van circa 800 Europeanen en 9.000 Papoea's en Indonesiërs nodig is. Van elektrische installaties, vrachtauto's en boortorens tot schoenveters, huishoudelijke artikelen en levensmiddelen toe, alles moet van overzee worden aangebracht.

In Sorong zijn het hoofdkantoor, de magazijnen en opslagplaatsen gevestigd. Men vindt hier tevens grote reparatiewerkplaatsen en een drijvend dok met een capaciteit van 750 ton voor het onderhoud van de eigen schepen van de Maatschappij. Deze schepen zijn onder meer kleine kustvaarders, sleepboten en lichters, die de aangevoerde goederen naar de velden en opsporingsgroepen brengen of naar de huisboten voor opsporingsgroepen waarvan de werkzaamheden binnen redelijke afstand van rivieren liggen. Daarnaast verzorgen eigen vliegtuigen het transport van personeel en aan bederf onderhevige levensmiddelen. Een Europese staf van 200 man en daarnaast nog ongeveer 2.600 man lokaal personeel vinden hier werk bij de N.N.G.P.M.

Het veld Klamono, dat ongeveer 50 km van Sorong ver-

wijderd in het binnenland ligt, is hiermee door een pijpleiding verbonden. Een weg, die aan weerszijden van een zogenaamde „zonnestrook” is voorzien om de weg gelegenheid te geven na een zware regenval weer op te drogen, werd eveneens ten koste van veel inspanning aangelegd. Aan deze weg werd tot eind 1954 een bedrag van ruim f 10.000.000,— ten koste gelegd. Toen de exploratiewerkzaamheden in dit gebied zonder succes in de loop van 1955 waren beëindigd, werd besloten het onderhoud niet voort te zetten, zodat de weg nu onbruikbaar is. De verbinding met Klamono, wat betreft licht transport en vervoer van personen wordt thans onderhouden met een helikopter, terwijl de aanvoer van voorraden en materialen over zee en de rivier plaats heeft.

De Wasian- en Mogoivelden.

Na het veld Klamono kwamen de velden Wasian en Mogoi tot ontwikkeling. Van het plaatsje Steenkool aan de Steenkoolrivier, waar goederen per schip worden aangevoerd, loopt een weg naar de boorterreinen, waarlangs materialen kunnen worden vervoerd. Een zeer zware opdracht stelde de N.N.G.P.M. zich met de aanleg van een pijpleiding, dwars door oerbos en moeras, die de olie van de boorterreinen via Temboeni naar de Moetoeridelta voert. Op 1 april 1954 werd deze pijpleiding in tegenwoordigheid van Z.E. de Gouverneur en andere autoriteiten in gebruik genomen.

Een 6" leiding verbindt Mogoi en Wasian met Temboeni, waar twee tanks van 3.000 m³ inhoud staan. Vandaar voert een 8" leiding via Steenkool naar de Moetoerihoevel, waarop zich twee tanks van 22.000 m³ bevinden, die door middel van een 24" laadleiding over een jukkenbrug door het moeras met een laadsteiger in de Moetoeririvier verbonden zijn. Hier kunnen zeegaande tankschepen de geproduceerde olie laden.

Van een steiger loopt naast de pijpleiding over de jukkenbrug een railbaan via de Moetoerihoevel naar Steenkool, die gedurende de constructieperiode werd gebruikt voor de aanvoer van de benodigde materialen en thans dient voor controledoelinden.

De velden Klamono, Wasian en Mogoi zijn tot dusver de enige produktieve gebieden die de N.N.G.P.M. heeft ontdekt. De accumulaties zijn betrekkelijk gering. Klamono heeft een produktie van 750 m³ per dag, doch de produktie van Wasian en Mogoi is ver beneden de verwachting gebleven en is van een beginproduktie van 1.300 m³ per dag teruggelopen tot 450 m³ per dag eind 1955. In de periode gelegen tussen 1 januari 1936 tot 31 december 1955 investeerde de N.N.G.P.M. meer dan f 400.000.000,—, waartegenover over dezelfde periode een opbrengst van f 100.000.000,— stond.

In 1955 was de ontwikkeling van de produktieve velden in de in 1935 verkregen concessie grotendeels voltooid.

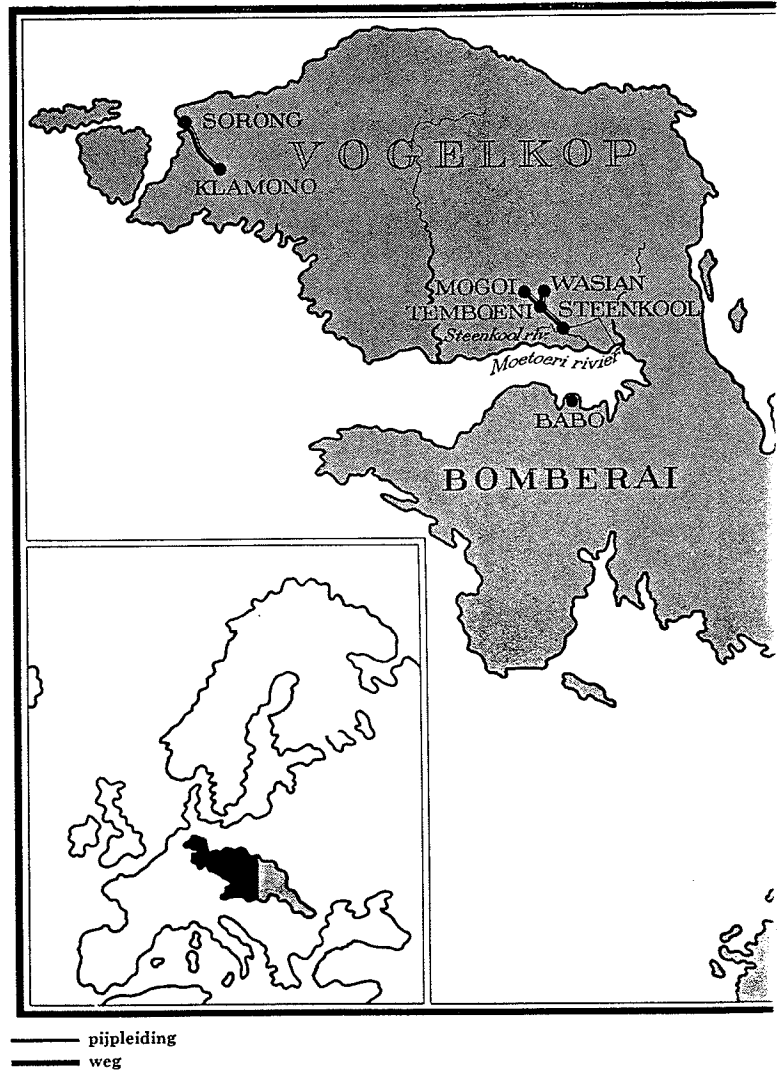
Ondanks de bovengenoemde teleurstellingen besloot de N.N.G.P.M. tot het aanvragen van nieuwe concessiegebieden ten einde haar exploratiearbeid in Nieuw-Guinea te kunnen voortzetten.

In het voorjaar van 1956 werd een nieuw contract met het Gouvernement gesloten waarbij het concessiegebied werd uitgebreid met 17,5 miljoen hectare.

Het concessiegebied beslaat thans — met het restant van het oude concessiegebied — een oppervlakte van 25 miljoen hectare.

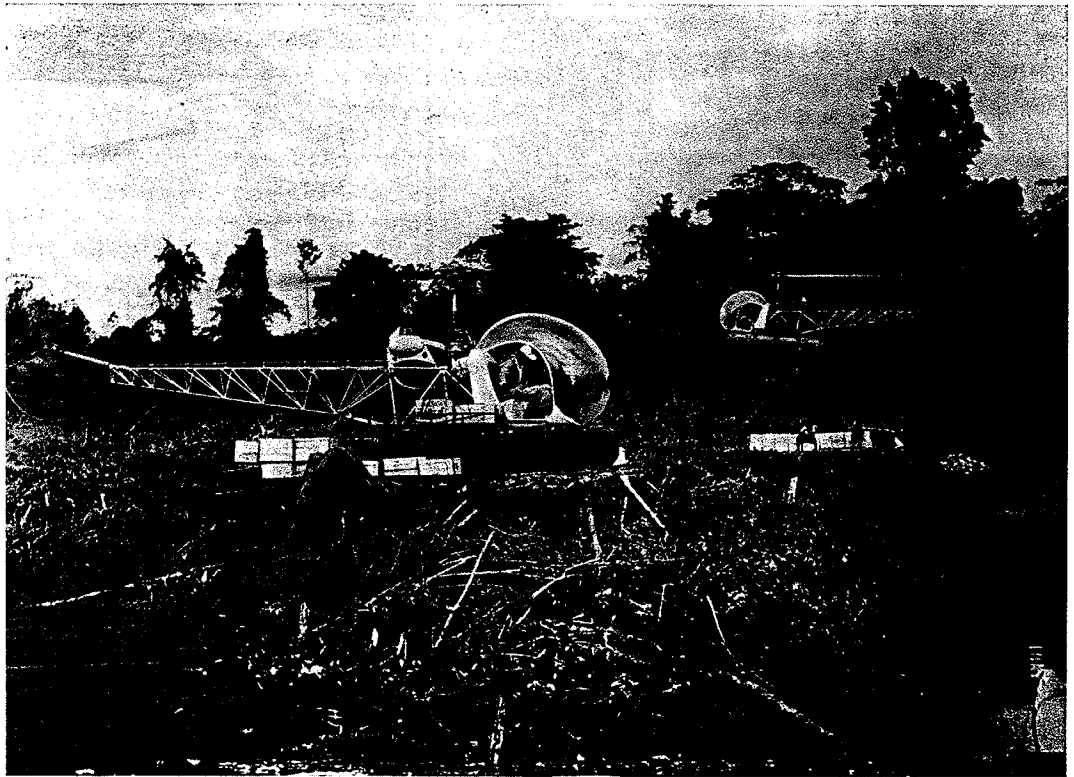
Luchttransport.

De oplossing van het transportprobleem bij het bodemonderzoek wordt, althans ten dele, gevonden in het gebruik van helikopters. Daarvoor zijn in Nieuw-Guinea vier machines aanwezig van het type Bell 47D, waarvan er twee continu in bedrijf zijn voor een seismische groep, een derde

Pijpleiding op jukkenbrug.

Helicopters van de N.N.G.P.M.

in reserve wordt gehouden en een vierde voor algemene doeleinden ter beschikking staat.

De nuttige last die zo'n machine kan meenemen is wel niet groot, niet meer dan 200 kg, maar de frequentie van het vervoer is hoog, waardoor de resultaten toch bevredigend te noemen zijn.

Van veel belang zijn de helikopters voor de uitvoering van het seismisch werk, dat nu veel sneller kan geschieden. Zij hebben de taak van de dragers overgenomen.

Behalve bij seismisch werk gebruikt men helikopters ook voor ander transport (bijv. zieken en gewonden) en meermalen hebben ze uitstekend werk verricht bij het opsporen van zoekgeraakte boten of verdwaalde mensen.

De in Nieuw-Guinea gebruikte lichte Bell 47D machines zijn niet groot. De Sikorsky S-55, waarvan gebruik is gemaakt voor het overbrengen van een complete boorinstallatie van de kust van het eiland Salawati naar Waipili, een exploratielocatie plm. 24 km landinwaarts, kon een nuttige last van ruim 600 kg vervoeren.

De mogelijkheid wordt overwogen in de toekomst bij de openlegging van de nieuwe concessie voor het vervoer van zware boorinstallaties nog grotere helikopters in te schakelen. Lasten van 2.000 kg kunnen dan door de lucht worden vervoerd.

Behalve bovengenoemde helikopters gebruikt men sinds de aanvang in 1936 ook amfibievliegtuigen.

Aanvankelijk werd er gevlogen met Sikorsky S-48 vliegtuigen, die in 1938 werden vervangen door Grumman G-21A toestellen. Na het beëindigen van de tweede wereldoorlog ging men over op de thans nog in gebruik zijnde Catalina en Grumman Mallard vliegtuigen.

Het voordeel dat een amfibievliegtuig biedt, ligt in het feit dat het zowel van een wateroppervlak als van een landingsterrein kan opereren, waardoor dus een grote flexibiliteit wordt verkregen.

Terwille van de veiligheid zijn alle typen van het tweemotorige model.

Deze vliegtuigen hebben tot taak het vervoer over lange afstanden te verzorgen en behalve personeel worden dringend nodige materialen en aan bederf onderhevig voedsel vervoerd.

De grote afstanden in Nieuw-Guinea maken deze vliegtuigen tot een niet te vervangen vervoermiddel.

Productie.

De productie van Nieuw-Guinea is in vergelijking tot die van de gehele wereld slechts zeer bescheiden.

Jaar	Productie ruwe olie - Totaal in tonnen
1948	20.000
1949	260.000
1950	260.000
1951	260.000
1952	260.000
1953	260.000
1954	550.000
1955	500.000

Resumé.

De „olie” staat in Nieuw-Guinea voor een zeer grote taak, namelijk het ontsluiten van een der moeilijkst toegankelijke gebieden ter wereld.

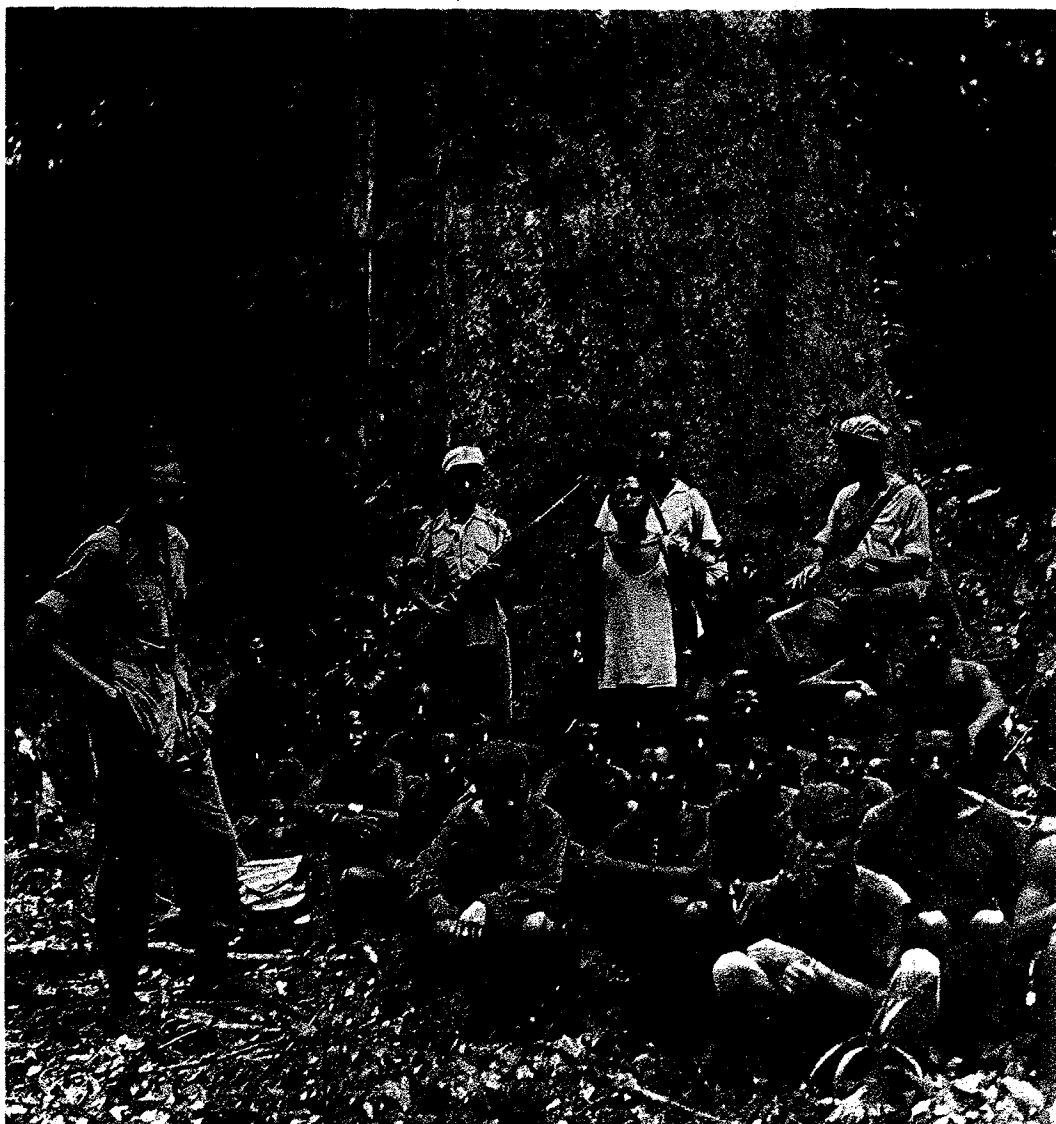
Een dergelijke onderneming vergt enorme uitgaven, die eerst na vele lange jaren van gunstige exploitatie kunnen worden terugverdiend. Zekerheid hieromtrent is echter nooit te geven in een zo riskant bedrijf als de aardoliewinning is, en het is daarom begrijpelijk dat alleen een grote aardolie-maatschappij het risico van een dergelijk groot werk kan aanvaarden. Tot het uitbreken van de tweede wereldoorlog waren reeds enige tientallen miljoenen gulden geïnvesteerd; na de oorlog bleken evenveel honderden miljoenen nodig te zijn voor verdere openlegging. Stellig zullen de uitgaven nog hoger worden, gezien het omvangrijke nog te verrichten exploratiewerk.

De wereld heeft in stijgende mate aardolie en de produkten die daaruit worden gemaakt nodig en de afnemer vraagt zich niet altijd af welke afgelegen gebieden hiervoor moeten worden opengelegd.

Een van deze gebieden is Nieuw-Guinea, waar de N.N. G.P.M. worstelt met allerlei problemen.

Niettemin zal deze onderneming trachten om, ondanks oerbos, moerassen, malaria, slechte verbindingen, tropische regenval, grondverschuivingen en moeilijke werkkrachtenvoorziening, Nederlands Nieuw-Guinea zijn plaats onder de olieproducerende gebieden te doen innemen.

2.80 meter diameter!
De zwaarste ijzerhoutboom tot
dusver in Nieuw-Guinea aan-
getroffen.

HOOFDSTUK XXI

HANDEL EN BEDRIJFSLEVEN

Het behoeft wel geen betoog, dat men van Nieuw-Guinea op het gebied van handel en bedrijfsleven nog niet veel kan verwachten. Het is een beginnend land, welks mogelijkheden zelfs nog niet behoorlijk zijn geëxploreerd, laat staan dat men toe is aan de realisering van mogelijkheden op een schaal van enige betekenis.

Nog slechts een deel van het land is verkend, slechts een deel van zijn bevolking is onder bereik van het bestuur gebracht. Aan wegen bestaat nog vrijwel niets, met de uitbouw van de outillage is pas een begin gemaakt.

Al is het duidelijk dat daarom de handel nog slechts relatief gering kan zijn, het is even duidelijk dat die handel belangrijk zal zijn uitgebreid als de bestuursbemoeyenis zich over geheel Nieuw-Guinea heeft uitgestrekt, als de gehele

bevolking binnen de westelijke sfeer is gebracht, en als de outillage zal zijn voltooid. Ook zelfs zonder enigerlei spectaculaire ontwikkeling is dit verloop van zaken met zekerheid te verwachten.

Vóór de soevereiniteitsoverdracht liep de gehele handelsbeweging van Nieuw-Guinea langs Indonesië. De export werd grotendeels geleid via Makassar; de import werd verzorgd door in Indonesië gevestigde importeurs, voor wie de handel op Nieuw-Guinea uiteraard niet zoveel betekende.

Toen na de soevereiniteitsoverdracht het ijzeren gordijn tussen Nieuw-Guinea en Indonesië viel, liep de export zeer sterk terug, aangezien de opkopers van bevolkingsproducten — overwegend Chinezen — geen zekerheid hadden hun voorraden te kunnen uitvoeren, weshalve zij hun opkopen

(doorlezen op pag. 127)

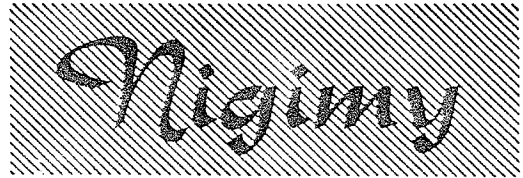
TOELICHTING BIJ DE IMPORTSTATISTIEKEN.

In 1955 ging Nieuw-Guinea over tot een andere indeling der statistiegroepen, waardoor vergelijkingen met voorgaande jaren niet zonder meer voor alle groepen van goederen mogelijk zijn.

In de statistiek op pag. 123 gaven wij daarom ter verduidelijking voor het jaar 1954 zowel de cijfergroepering volgens de oude als voor de nieuwe indeling.

Tevens werd in 1955 de staat: „Import van enige belangrijke artikelen” (pag. 124) vervangen door een veel uitgebreider staat „Import per goederensoort” (pag. 125).

NIEUW-GUINEA IMPORT & EXPORT MIJ. N.V.

IMPORTEURS

EXPORTEURS

HOOFDKANTOOR AMSTERDAM

KANTOREN TE:

- HOLLANDIA
- MANOKWARI
- BIAK
- SEROEI
- SORONG
- FAK-FAK
- MERAUKE

INKOOPKANTOREN:

- AMSTERDAM
- WUPPERTAL
- MANCHESTER
- NEW YORK
- HONGKONG
- SINGAPORE
- OSAKA
- SYDNEY

IMPORTSTATISTIEKEN

Oude indeling statistiegroepen	1952				1953				1954				1955			
	Nieuwe indeling statistiegroepen				Totaal				Totaal				Totaal			
	1952	1953	1954		Government	Maatschappijen	Andere particulieren	Totaal	Government	Maatschappijen	Andere particulieren	Totaal	Government	Maatschappijen	Andere particulieren	Totaal
I. Levende dieren, voortbrengselen van de levensmiddelenindustrie, dranken, tabak	15.214.1	20.036.4	21.381.7					13.2	6.107.8	15.935.5	22.056.5		54.3	5.237.0	20.930.4	26.221.7
II. Verstoffen en was van dierlijke en plantaardige oorsprong	532.0	756.4	674.8													
III. Chemicaliën en aanverwante producten	2.030.9	2.393.2	2.669.6		878.7	1.140.4	2.669.6		650.5	1.140.4	2.669.6		608.6	742.3	1.820.8	3.171.7
IV. Caoutchouc en caoutchouc-waren (rubber en rubberwaren)	688.2	551.7	597.3													
V. Hout, kurk en werken daarvan	4.624.5	2.404.6	2.614.8		703.4	593.9	2.614.8		593.9	1.317.5	2.614.8		489.2	725.1	1.644.1	2.858.4
VI. Papierstof, papier en -waren	835.1	684.7	1.131.4		251.2	422.6	1.131.4		422.6	457.6	1.131.4		320.4	216.6	558.8	1.095.8
VII. Huiden, leder en werken daarvan van n.a.g.	77.2	110.0	120.3													
VIII. Textiel	3.072.2	3.785.7	3.560.3		1.359.8	607.5	6.806.4		607.5	4.839.1	6.806.4		898.0	1.493.9	6.500.5	8.892.4
IX. Artikelen voor kleding van elke samenstelling en geconfectioneerde goederen van textiel	1.679.5	2.684.8	3.245.8													
X. Producten voor verwarming of verlichting, tot krachtverwekking of smering n.a.g.	6.253.4	5.704.6	6.874.3		198.5	6.632.4	6.874.3		6.632.4	43.4	6.874.3		19.6	7.777.7	87.1	7.884.4
XI. Minerale, geen metaalhoudende, aardewerk, porcelein en glas en werken daarvan	2.500.8	3.728.8	3.357.2		1.599.0	671.1	3.357.2		671.1	1.087.1	3.357.2		1.842.6	639.0	2.288.0	4.769.6
XII. Ertsen van edele metalen, edele metalen, behalve gemunt en ongemunt goud en zilver, edelgesteenten, parelen en werken daarvan	44.4	23.1	37.2		1.824.2	2.895.2	7.380.0		2.895.2	2.660.6	7.380.0		3.533.7	3.416.0	3.820.9	10.770.6
XIII. Ertsen van onedele metalen en werken daarvan n.a.g.	9.135.9	13.697.6	7.342.8													
XIV. Machines en toestellen n.a.g. electr. materiaal en vervoermiddelen	13.296.1	17.178.1	18.382.3		4.678.4	9.744.9	18.382.3		9.744.9	3.950.0	18.382.3		6.923.2	8.864.7	5.944.6	21.732.5
XV. Voortbrengselen en goederen van verschillende aard, niet elders ingebrepen	2.779.8	3.392.7	3.788.4		645.5	1.563.2	4.530.1		1.563.2	2.301.4	4.530.1		936.1	1.878.0	3.011.4	5.825.5
XVI. Terugverzonden goederen en monsters en goederen tijdelijk ten invoer toegelaten		0.4	23.7													
XVII. Goud en zilver, ongemunt, zomede ongemunt metaal v.a.s.	0.1		0.4													
Totaal	62.734.2	77.132.8	75.802.3		12.151.9	29.909.1	75.802.6		29.909.1	33.741.6	75.802.6		15.625.7	30.990.3	46.606.6	93.222.6

Totaal import 1951: f 45.821.280.

IMPORT NAAR HET AANDEEL DER LANDEN VAN HERKOMST.

uit:	(× f 1000,)							
	1952		1953		1954		1955	
	Excl. aard- oliemaat- schappijen	Incl. aard- oliemaat- schappijen	Excl. aard- oliemaat- schappijen	Incl. aard- oliemaat- schappijen	Excl. aard- oliemaat- schappijen	Incl. aard- oliemaat- schappijen	Excl. aard- oliemaat- schappijen	Incl. aard- oliemaat- schappijen
Europa	18.871.3	41.994.4	28.727.8	56.404.9	35.967.4	53.631.6	42.152.7	59.740.5
Nederland	17.395.6	31.686.0	26.196.2	42.277.2	32.319.1	42.865.4	34.987.2	45.766.6
Ver. Koninkrijk	53.1	6.304.6	401.4	7.421.8	1.078.8	6.443.3	1.480.5	6.772.3
Duitse Bondsrepubliek	370.4	811.5	542.8	3.002.3	1.225.2	1.509.4	1.750.7	2.217.8
Frankrijk	11.1	565.0	49.5	1.344.1	55.2	354.1	49.1	424.1
België/Luxemburg	921.7	1.446.1	997.5	1.292.5	720.4	1.161.3	2.415.3	2.846.3
Italië	6.6	588.2	12.4	330.2	102.5	269.0	532.0	556.0
Tsjechoslowakije	29.8	271.0	17.1	38.6	9.9	12.0	1.6	6.7
Zwitserland	3.7	106.4	120.5	190.1	15.4	218.8	19.1	94.0
Portugal			32.0	33.1	1.0	15.6	17.6	28.1
Zweden			346.3	426.6	395.7	609.2	772.5	885.1
Landen n.a.g.	79.3	215.6	12.1	48.4	44.2	73.0	127.1	143.5
Noord- en Zuid-Amerika	31.3	3.969.5	189.8	5.854.6	193.3	3.252.1	1.426.1	4.442.2
U.S.A.	31.3	3.969.5	189.8	5.526.8	193.3	3.252.1	886.9	3.898.9
Landen n.a.g.				327.8			549.2°	543.3
Zuid-Afrika		10.6		15.1		8.4	4.2	10.7
Australië	229.1	1.445.3	342.9	2.251.5	1.320.1	2.273.5	2.471.9	4.027.1
Azië	6.385.3	15.033.3	4.525.8	12.188.9	7.493.2	15.260.5	15.011.3	23.836.0
India			62.5	72.8	52.8	70.6	37.2	52.4
Thailand	4.670.1	5.137.7	2.509.4	2.688.2	4.720.3	4.899.4	6.084.1	6.151.8
Brits Malaka	203.1	737.3	460.3	611.4	832.4	881.8	1.679.0	1.762.3
Singapore	577.9	6.651.3	825.3	6.374.5	1.334.8	4.476.4	3.864.6	11.166.1
Indonesië	893.8	2.307.2	664.2	2.313.2	424.5	1.670.0	359.0	1.389.0
Landen n.a.g.	40.4	199.8	4.1	128.8	146.4	262.3	2.764.2°°	2.930.9

* waarvan Canada 466.1 °° waarvan Japan 1.103.8 en Hongkong 1.660.4

IMPORT VAN ENIGE BELANGRIJKE ARTIKELEN

(exclusief de importen ten behoeve van de aardoliemaatschappijen, leger en marine), uitgedrukt in duizenden gulden.

	1952	1953	1954		1952	1953	1954
	Vers vlees	176.9	254.6		532.9	Bouwcement	785.5
Vleesconserven	600.1	1.010.4	747.5	Eet-, drink-, tafelgerei van aardewerk	81.7	328.2	205.3
Melk, room enz.	279.7	899.5	485.7	Werken van asbestcement e.d.	456.5	705.7	488.1
Natuurboter	50.9	100.7	85.0	Ijzer en staal totaal	345.3	1.110.4	720.0
Kaas	55.1	150.7	90.4	w.o.			
Eieren	178.3	124.9	224.1	Betonijzer	37.1	24.4	35.1
Visconserven	273.6	591.9	576.0	Dakbedekking	46.1	592.8	307.6
Rijst	4.670.1	2.508.2	4.706.3	Buizen, pijpen	224.9	422.5	187.8
Tarvemeel	342.1	499.3	554.8	Waszeppen	318.1	416.2	252.6
Meelproducten	160.5	87.7	4.6	Werken van ijzer en -legeringen totaal	1.335.7	1.905.1	2.576.6
Jam, moes e.d.	58.0	40.4	72.7	w.o.			
Verse aardappelen	10.0	22.5	69.5	Constructiewerken	20.5	349.3	443.8
Groentenconserven	52.2	165.4	145.2	Huishoudelijke artikelen	440.6	362.0	431.2
Bereide gemengde spijzen	103.8	191.6	188.9	Land-, tuin- en bosbouwwerktuigen	99.4	191.5	216.9
Witsuiker	452.4	582.3	533.9	Petroleumlampen	35.3	80.3	42.9
Koffie	254.0	512.6	637.5	petroleumdruklichtlampen	76.5	145.8	207.0
Thee	42.0	94.4	98.3	machines en toestellen, geen elektrische			
Cacaopoeder en chocoladewerken	91.0	162.4	153.6	totaal	1.163.1	1.768.7	2.981.3
Wijnen	68.5	204.3	184.6	w.o.			
Bier	352.9	685.2	1.195.0	krachtmachines	340.9	893.5	605.4
Gedistilleerd	40.8	148.3	120.2	voor fabrieks- en techn. doeleinden	675.1	594.1	1.714.9
Tabaksfabrikaten	724.9	781.1	968.5	electr. machines/toestellen/materiaal	835.3	1.308.7	1.650.5
Margarine	152.3	254.4	289.6	personenauto's	482.5	145.0	470.1
Olie en vetten n.a.g.	42.0	173.6	72.0	autobussen en vrachtauto's	352.8	758.9	1.690.5
Toiletzeep en scheercremes	82.2	109.3	124.6	rijwielen	97.4	183.0	191.5
Luchtbanden voor auto's	191.5	171.8	341.6	zeescheepen en sleepboten	432.9	970.8	59.6
Hardboard	244.0	29.7	71.2	vaartuigen n.a.g.	122.5	2.2	136.6
Katoenen stoffen	1.360.1	1.687.8	2.284.3	wetenschappelijke apparaten enz.	115.7	210.4	272.4
Kleding en textiel	502.5	1.196.3	1.964.4	uurwerken	23.8	190.9	34.4
Schoeisel	269.7	572.6	596.6	postpakketten	281.1	417.8	919.5
Zout	20.3	60.3	96.1				

IMPORT VAN ALCOHOLISCHE DRANKEN. (Exclusief Leger en Marine)

Tijdvak	Exclusief aardoliemaatschappijen						Inclusief aardoliemaatschappijen					
	Gedistilleerd		Bier		Wijnen		Gedistilleerd		Bier		Wijnen	
	× 1000 ltr. °)	× f 1000	× 1000 ltr.	× f 1000	× 1000 ltr.	× f 1000	× 1000 ltr.	× f 1000	× 1000 ltr.	× f 1000	× 1000 ltr.	× f 1000
	1951	75.5	240.2	324.2	371.1	17.3	90.8	97.0	326.5	408.7	407.7	22.0
1952	10.6	40.8	290.8	352.9	13.9	68.5	15.5	63.4	418.5	519.8	18.5	99.9
1953	34.9	148.3	549.7	685.2	46.5	204.3	47.4	206.1	780.0	972.7	50.0	223.7
1954	29.0	120.2	962.5	1.195.0	50.2	184.6	30.5	131.5	1.302.4	1.610.5	57.8	234.1
1955	31.3	133.2	1.624.7	1.940.4	61.8	246.5						

°) herleid tot liters met alcoholpercentage van 50 %.

	× 1000 kg	× f 1000		× 1000 kg	× f 1000		× 1000 kg	× f 1000
1. Levende dieren, voedings en genotmidd. (m.u.v. eetbare oliën en vetten).	20.214.3	20.269.6	Frankrijk	0.8	6.3	West-Duitsland	1.5	7.5
Vers, gekoeld en bevroren vlees	165.4	610.4	Australië	0.4	2.6	Australië	1.4	11.8
Nederland	94.7	355.1	Bier	1.624.7	1.940.4	Malakka/Singapore	20.5	74.5
Australië	70.7	255.3	Nederland	1.214.9	1.448.2	6. Papier- en papierprodukten	608.8	879.2
Vlees en vleesprodukten gezouten, gedroogd, gerookt etc.	11.2	63.3	West Duitsland	406.7	488.7	Nederland	381.9	621.7
Nederland	9.0	51.0	Denemarken	3.1	3.5	West-Duitsland	27.0	43.5
Australië	0.8	5.5	Wijnen	61.8	246.5	Italië	4.5	70.7
Malakka/Singapore	1.1	4.5	Nederland	48.4	193.3	Zweden	129.8	61.4
Vleesconserven en vleesextracten	402.9	1.416.0	Verenigd Koninkrijk	2.4	11.0	7. Leder, lederwaren en bereide pelterijen	11.5	98.4
Nederland	220.2	805.6	Frankrijk	1.5	9.9	Nederland	5.7	41.7
Australië	140.0	419.2	Italië	5.0	14.5	Malakka/Singapore	2.9	37.7
Brazilië	5.2	18.4	Spanje	1.4	4.9	8. Textielen en textielprodukten	889.3	7.398.5
Argentinië	24.8	87.2	Portugal	1.3	5.5	Kleding en schoeisel	232.3	3.123.5
Brits Malakka/Singapore	7.6	58.9	Australië	1.4	4.5	Nederland	70.9	1.016.5
Melk en melkprodukten	730.5	988.3	Tabaksprodukten	177.7	1.580.5	Malakka/Singapore	98.2	1.340.7
Nederland	726.7	979.2	Sigaretten	44.5	606.5	Hongkong	50.0	601.1
Australië	2.5	6.4	Nederland	38.0	508.1	Japan	6.1	48.0
Zwitserland	1.0	1.6	Verenigd Koninkrijk	1.9	28.8	Indo-China	3.8	55.1
Natuurboter	24.8	114.7	U.S.A.	1.7	32.0	9. Fabrikaten van niet metaalhoudende mineralen	13.973.9	4.130.6
Nederland	7.3	31.7	Australië	2.6	32.8	Zout	225.5	57.1
Australië	17.5	83.0	Hongkong	0.2	4.1	Nederland	208.5	51.6
Kaas	48.3	190.0	China	0.1	0.7	Malakka/Singapore	4.5	0.9
Nederland	27.6	108.8	Shagtabak	73.2	585.3	Thailand	6.5	2.8
Australië	20.2	79.2	Nederland	73.2	585.3	Australië	5.9	1.3
Eieren	84.4	267.1	Lempengtabak	59.1	351.2	Cement	8.529.3	1.199.6
Nederland	38.9	131.9	Indonesië	50.7	305.7	Nederland	4.778.6	705.3
Australië	45.1	134.1	Singapore	7.8	42.5	België/Luxemburg	2.073.0	269.9
Visconserven	611.3	970.9	Thailand	0.6	3.0	West-Duitsland	1.334.1	178.2
Nederland	532.1	805.4	Sigaren	0.9	37.5	Denemarken	343.6	46.2
Brits Malakka/Singapore	68.8	134.9	Nederland	0.9	37.5	Porselein en aardewerk e.d.	261.0	410.0
Rijst (incl. kleefrijst)	7.686.9	6.107.2	Voedingsmiddelen voor dieren	208.5	113.4	Nederland	125.9	187.6
Thailand	7.656.6	6.082.8	Nederland	182.0	102.1	Malakka/Singapore	42.5	96.5
Malakka/Singapore	30.3	24.4	Australië	26.5	11.3	Japan	82.8	95.6
Broodmeel	1.147.6	503.5	2. Dierlijke en plantaardige oliën en vetten	478.2	715.2	Glas en glaswerk	290.1	486.5
Nederland	209.9	108.2	Margarine	178.0	351.9	Nederland	193.7	210.8
Australië	937.7	395.3	Nederland	173.7	341.2	België/Luxemburg	15.1	14.9
Meelprodukten	373.0	723.8	Australië	1.1	4.4	West-Duitsland	4.3	13.3
Nederland	284.3	556.8	Malakka/Singapore	1.3	2.6	Italië	10.7	57.4
Australië	48.4	40.3	Indonesië	1.9	3.7	Australië	9.3	18.7
Malakka/Singapore	26.9	79.1	Bak- braadoliën en vetten	81.5	136.6	Malakka/Singapore	26.2	82.6
Hongkong	6.9	19.4	Nederland	72.1	120.9	Hongkong	7.1	31.1
Vruchten, vers	229.7	255.7	West-Duitsland	6.0	9.9	Japan	21.8	45.8
Nederland	35.1	44.9	Malakka/Singapore	3.2	5.4	10. Metalen en metaalprodukten	5.050.1	7.354.6
Australië	194.6	210.8	3. Chemische en pharmaceutische produkten	1.334.6	2.429.4	Nederland	3.544.5	5.506.7
Jams, marmelade e.d.	58.7	104.2	Pharmaceutische produkten en preparaten	44.2	396.7	West-Duitsland	65.0	238.8
Nederland	45.6	83.9	Nederland	29.6	288.7	België/Luxemburg	570.8	528.2
Australië	13.1	20.3	Verenigd Koninkrijk	1.3	21.5	Malakka/Singapore	128.9	354.1
Aardappelen, vers	179.9	77.2	U.S.A.	4.2	22.0	Hongkong	52.7	252.2
Nederland	98.2	39.4	Malakka/Singapore	7.9	52.4	11. Machines en toestellen, elect. materiaal en vervoermateriaal en delen daarvan	2.332.0	12.867.8
Australië	81.7	37.8	Australië	0.9	6.3	Machines en toestellen en n.a.g. delen daarvan en electrisch materiaal	1.163.1	6.825.1
Groentenconserven	121.5	225.4	Toiletzepen	59.1	161.5	Nederland	821.8	4.953.2
Nederland	103.7	187.8	Nederland	42.3	108.9	Verenigd Koninkrijk	95.0	443.5
Australië	8.2	12.9	Verenigd Koninkrijk	8.0	24.1	West-Duitsland	21.3	140.2
Hongkong	1.6	3.4	Australië	6.6	17.7	Zweden	72.6	536.1
Malakka/Singapore	6.1	17.8	Malakka/Singapore	2.2	10.8	Malakka/Singapore	69.7	323.3
Witsuiker	1.151.9	651.2	Waszepen	407.3	534.8	Japan	14.7	65.2
Nederland	1.151.9	651.2	Nederland	334.0	447.3	Australië	16.5	54.5
Koffie	84.4	690.5	Australië	10.2	14.7	Vervoermaterieel en delen daarvan	957.1	5.842.2
Nederland	79.0	647.2	Malakka/Singapore	63.1	72.8	Nederland	543.4	3.175.6
Malakka/Singapore	4.9	34.1	Was- en zeepoeders	54.7	110.9	Verenigd Koninkrijk	120.3	796.9
Australië	0.5	9.2	Nederland	52.8	170.5	West-Duitsland	45.4	282.3
Thee	21.1	178.3	Australië	1.9	3.4	Italië	55.9	379.5
Nederland	20.6	173.2	Meststoffen	17.1	8.6	Australië	34.1	104.6
Hongkong	0.5	5.1	Nederland	16.7	7.2	Canada	13.7	466.1
Cacao en cacaoprodukten	34.1	216.5	Malakka/Singapore	0.4	1.4	U.S.A.	126.2	566.5
Nederland	30.0	193.3	4. Rubber- en rubberprodukten	125.0	518.6	12. Div. fabrikaten n.a.g. (incl. postpakketten e.d.)	296.1	3.330.5
Australië	3.5	20.7	Nederland	71.5	351.6	Wetenschappelijke, geneeskundige en optische apparaten	23.7	438.2
Malakka/Singapore	0.6	2.5	Verenigd Koninkrijk	41.6	92.4	Nederland	21.2	354.5
Specerijen	2.6	18.2	5. Hout en houtprodukten	2.436.1	2.133.3	West-Duitsland	1.0	39.1
Nederland	1.1	14.8	Bezaagd hout	1.554.8	488.8	Malakka/Singapore	0.3	13.0
Malakka/Singapore	1.4	3.2	Nederland	2.9	2.6	Japan	0.4	6.1
Dranken, niet alcoholh.	309.8	365.0	Malakka/Singapore	1.362.8	446.6	Uurwerken	2.6	46.6
Nederland	67.8	98.9	Indonesië	165.1	22.7	Nederland	1.3	19.7
Malakka/Singapore	200.0	196.1	Zweden	24.0	16.9	West-Duitsland	0.7	10.8
Australië	35.7	61.8	Fineer- en triplexhout	22.8	30.7	Zwitserland	0.02	5.2
Dranken, alcohol. (× 1000 liter)	1.717.8	2.320.1	Nederland	5.6	12.2	Malakka/Singapore	0.5	7.8
Gedestilleerd (alc. 50 %)	31.3	133.2	Finland	9.0	9.2	Hongkong	0.01	2.4
Nederland	25.3	95.0	Malakka/Singapore	8.2	9.3	Japan	0.1	0.7
Verenigd Koninkrijk	4.2	25.4	Houtwerk voor gebouwen	561.7	851.6			
			Nederland	561.7	851.6			
			Houten meubilair	145.1	439.9			
			Nederland	121.7	346.1			

1) De totaal cijfers van de invoer per goederengroep (1 t/m 12) zijn berekend naar bruto gewicht, de overige invoercijfers (per artikel of artikelen-groep) naar netto-gewicht, m.u.v. alcoholische dranken, welke zijn uitgedrukt in liters.

2) Alleen de voornaamste landen van herkomst zijn vermeld, waardoor de totaalcijfers per artikel of artikelen-groep niet behoeven overeen te stemmen met het totaalcijfer der vermelde landen van herkomst.

Biak-Bulk_Oildepôt, tanks met brandwal

Naamloze Vennootschap
Amsterdamsche BALLAST Maatschappij
Amsterdam-C.

(vervolg van 121)

staakten. Eerst toen de nodige voorzieningen waren getroffen kwam de handel geleidelijk weer op gang.

Import.

De import vormde een apart probleem, omdat er onmiddellijk in voorzien moest worden, maar voorziening uit de voorraden in Indonesië niet meer mogelijk was. De overheid arrangeerde zelf de eerste aankopen en verschepingen, doch spoedig werd een overeenkomst gesloten met Hagemeyer N.V., die voor dit doel de Nigimy N.V. oprichtte, welke maatschappij een monopolie-positie verkreeg voor de duur van één jaar.

Tegenover deze gunstige positie stond, dat de maatschappij verplichtingen op zich nam, zoals het aanhouden van ijzeren stocks voor bepaalde artikelen enz., terwijl zij uiteraard vele moeilijkheden ondervond op een grotendeels onbekende markt met bovendien zeer weinig vervoers- en opslagfaciliteiten.

Al liep na een jaar het monopolie af, de Nigimy heeft zich krachtig weten te handhaven en heeft ook nu nog het leeuwendeel van de vrije import ten behoeve van de burgerbevolking. Zulks is zeer verklaarbaar, want niet alleen heeft de Nigimy reeds belangrijke bedragen geïnvesteerd in kantoor- en opslagruimten, heeft zij zeven agentschappen op diverse plaatsen, maar vooral heeft zij het grote voordeel goed te zijn ingevoerd op een moeilijke markt, met vele voetangels en klemmen voor de nieuwe importeur. Door zijn geringe omvang wordt die markt in relatief sterke mate beïnvloed door de periodieke of incidentele verhoging van de vraag, terwijl er anderzijds depressies voorkomen die voor de niet-ingewijde onverklaarbaar zijn. Een overschatting van de vraag leidt echter zeer gemakkelijk tot oververzadiging.

Hoe moeilijk deze, toch op zich zelf kleine markt is, hebben enige firma's, die onvoorzichtige aankopen financierden, in de laatste jaren wel ondervonden.

Een aparte moeilijkheid voor de nieuwe importeur is de hoogte van de locale K.P.M.-tarieven. Wil men kunnen concurreren, dan is het noodzakelijk op doorvoerconnossement te verschepen naar de haven van bestemming — waarbij de Nederlandvrachten voor alle havens gelijk zijn — en dat is uiteraard alleen lonend wanneer men redelijke partijen kan zenden, hetgeen slechts mogelijk is wanneer men op de markt van de bestemmingshaven voldoende is ingevoerd. Het aanleggen van grotere stocks op een overslaghaven, om vandaar uit voorraad te leveren naar elders, neemt gezien de hoge vrachten doorgaans alle winst weg.

De overheid houdt verder toezicht op de markt en dat is zeer begrijpelijk. De primaire produktie van Nieuw-Guinea is nog maar uiterst gering, zodat de koopkracht voor een groot deel bepaald wordt door de begroting van het gouvernement, door de hoogte van de rijksbijdrage namelijk. Dientengevolge heeft men een systeem van invoervergunningen ingevoerd. Zie hiervoor de gegevens op pag. 101.

De importstatistieken spreken goeddeels voor zichzelf. We zien de totale import oplopen van f 45.5 miljoen in 1951 tot f 93.2 miljoen in 1955. Een belangrijk aandeel heeft elk jaar de oliemaatschappij, die een voor een groot deel op zich zelf staande economische eenheid binnen het bestel van Nieuw-Guinea vormt. Nochtans heeft ook de olie-activiteit zijn banden met de rest van de burgermaatschappij, doordat een deel van de voor de personeelsvoorziening nodige goederen van de vrije markt wordt betrokken, maar vooral doordat een aanzienlijk geldsbedrag in omloop wordt gebracht aan arbeidsloon, ook aan autochtonen, waardoor de algemene koopkracht wordt versterkt.

Het ligt in de rede dat in een beginnend land als Nieuw-Guinea een aanmerkelijk deel van de import zal zijn besteed in de investeringssector. Een globale aanwijzing van deze verhouding kan men destilleren uit de verdeling van de import in statistiekgroepen, maar tot juiste cijfers komt men langs deze weg toch niet.

Van 1954 zijn deze cijfers bekend; zij zijn globaal als volgt:

		Investeringen
Particuliere import	f 33 m	25.8 %
Gouvernementsimport	„ 12 m	76 %
Import N.N.C.P.M.	„ 30 m	46.9 %
Totale import	f 75 m	42.3 % gemid.

Men kan verwachten dat voorshands kapitaalsgoederen een aanzienlijk deel van de import zullen blijven uitmaken. Daar staat evenwel tegenover, dat de Papoea's in steeds stijgende mate zullen deelnemen aan het westers produktieproces en door hun loonbesteding een groeiende factor in de consumptie-import zullen vormen. Zulks komt bijv. reeds duidelijk tot uiting in het rijstverbruik, dat naar verhouding meer is gestegen dan de toename van het aantal Europeanen wettigt.

Verlaging van de invoerrechten, salarisherzeningen en belastingverlagingen, mede gesteund door de gestegen import van goedkope Aziatische goederen, tezamen met maatregelen ter prijsbewaking, resulteerden sinds 1954 in de daling van de kosten van levensonderhoud. Deze stijging van het reële inkomen kwam tot uiting in de stijging van de aankoop van gebruiks- en verbruiksgoederen door Europeanen zowel als autochtonen.

Kwaliteit en Merken.

Bij de invoer van handelswaren dient ten aanzien van hoedanigheid, verpakking en/of aanduiding in de eerste plaats rekening te worden gehouden met de hoofdzakelijk voor de binnenlandse handel vastgestelde Verpakkingsordonnantie en de daarop gegronde verpakkingsverordeningen. Deze reeds voor de oorlog gegeven voorschriften zijn nog steeds van kracht en betreffen de navolgende waren: azijn, margarine, meel, boter, zuivelprodukten, pharmaceutica, Franse wijnen en koffie. Voor vuurwerk zijn bij de Vuurwerkverordening nog hoedanigheids- en samenstellingsvoorschriften vastgesteld.

Handelsmerken.

Handelsmerken kunnen ook in Nieuw-Guinea worden beschermd door middel van inschrijving en registratie bij het Kantoor voor de Industriële Eigendom te Hollandia. Belanghebbende, dan wel de schriftelijk gevormde, dient daartoe in te zenden een cliché, alsmede twee onderstekende afbeeldingen met nauwkeurige beschrijving, inclusief opgave der artikelensort waarvoor het merk is bestemd.

Export.

Bij bestudering van de exportcijfers zal men steeds onderscheid moeten maken tussen de uitvoer van ruwe olie en die van de overige produkten. Bij deze laatste zal men „scrap” buiten beschouwing moeten laten, aangezien deze export uiteraard een aflopende post vormt. De laatste jaren wordt bijna uitsluitend non-ferroscrap uitgevoerd.

De olie vormt het grootste deel van de export, die echter aanmerkelijk begint terug te lopen, vide de volgende cijfers:

1e halfjaar 1954	213.521 ton t.w.v. f	10.591.500
2e halfjaar 1954	286.940 ton t.w.v. „	15.852.300
1e halfjaar 1955	269.057 ton t.w.v. „	14.639.600
2e halfjaar 1955	216.567 ton t.w.v. „	11.116.800
1e halfjaar 1956	175.706 ton t.w.v. „	9.493.800

De export van bevolkingsprodukten stijgt geleidelijk, al is die stijging minder dan men met reden — gezien het potentieel — zou mogen verwachten.

Het grootste deel van de uitvoer wordt geleverd door de copra (zie de statistieken). In het eerste halfjaar 1956 liep de export verhoudingsgewijze aanmerkelijk op, waarschijnlijk verband houdende met de hogere opkooprijzen als gevolg van de oplopende notering op de Amsterdamse beurs.

Het valt op dat de export van copra naar West Duitsland toenam:

1954:	666.3 ton
1955:	737.2 ton
1e halfjaar 1956:	985.7 ton

In deze cijfers is alleen de rechtstreekse export begrepen. Een groot deel van de naar Nederland geëxporteerde copra was eveneens voor West Duitsland bestemd, zodat dit land ongeveer 2/3 van de totale copra-export van Nederlands-Nieuw-Guinea opnam.

Voor export- en daarmee samenhangende deviezenregelingen zie men pag. 101.

TOTALE EXPORT x f 1.000,-.

	1950	1951	1952	1953	1954	1955
Bevolkingsprodukten	2.825	3.903	2.159	3.684	4.367	4.668
Ruwe aardolie *)	9.006	8.562	8.661	8.909	26.444	25.756
Hout	6	—	—	118	13	52
Scrap	10	1.792	584	307	326	432
	11.847	14.257	11.404	13.018	31.150	30.908
*) In tonnen	258.795	254.108	264.039	266.092	500.471	485.624

UITVOER NAAR STI

UITVOER NAAR LAND VAN BESTEMMING

	Bruto gewicht x 1000 kg			Waarde x f 1000,-		
	1954	1955	1e h.j. '56	1954	1955	1e h.j. '56
Totale uitvoer	509.805.4	492.217.5	179.493.6	31.149.6	30.908.0	12.832.4
Ruwe aardolie	500.471.1	485.623.8	175.705.5	26.443.8	25.756.4	9.493.8
Totale uitv. excl. aardolie	9.334.3	6.593.7	3.788.1	4.705.8	5.151.6	3.338.6
Nederland	4.839.0	4.613.5	2.104.0	3.103.3	3.338.2	1.802.1
Engeland	—	—	64.9	—	—	93.6
West Duitsland	666.3	749.3	997.5	321.1	338.0	491.2
Frankrijk	—	—	11.6	—	—	37.9
Ver. Staten	—	186.4	103.3	—	159.6	62.6
Zuid Afrika	—	444.9	320.8	—	41.3	37.0
Singapore	247.2	199.2	113.1	894.2	952.5	630.7
Hongkong	—	—	12.5	—	—	35.5
Japan	2.763.2	45.6	29.7	274.0	67.3	59.5
Australië	355.6	314.5	30.7	53.6	169.3	88.5
Overige landen	463.0	40.3	—	59.6	85.4	—
Copra	4.369.7	3.875.3	2.417.3	2.129.2	1.752.6	1.156.8
Nederland	3.692.1	3.138.1	1.431.6	1.802.6	1.425.5	689.5
West Duitsland	666.3	737.2	985.7	321.1	327.1	467.3
Singapore	11.3	—	—	5.5	—	—
Copal	601.7	670.4	320.2	737.8	968.1	493.2
Nederland	601.7	652.2	280.9	737.8	937.9	420.0
Engeland	—	—	30.8	—	—	59.6
Singapore	—	—	8.5	—	—	13.6
Overige landen	—	18.2	—	—	30.2	—
Damar	62.6	203.9	93.0	25.1	126.2	41.0
Nederland	62.6	198.6	86.6	25.1	123.8	37.8
Frankrijk	—	—	6.4	—	—	3.2
Overige landen	—	5.3	—	—	2.4	—
Schelpen 1)	232.3	227.6	133.8	407.2	457.8	416.3
Nederland	37.1	61.9	23.6	144.7	154.7	86.4
Singapore	96.9	107.8	68.0	181.1	214.2	234.9
Hongkong	—	—	12.5	—	—	35.5
Japan	39.0	45.6	29.7	79.2	67.3	59.5
Overige landen	9.3	12.3	—	2.2	21.6	—
Nootmuskaat (geklept)	89.6	239.5	174.6	87.8	275.2	395.6
Nederland	89.6	228.7	133.9	87.8	263.2	305.9
West Duitsland	—	—	11.8	—	—	23.9
Frankrijk	—	—	3.1	—	—	6.0
Australië	—	—	25.8	—	—	59.8
Overige landen	—	10.8	—	—	12.0	—
Nootmuskaat (ongeklept)	102.5	—	—	76.0	—	—
Nederland	61.8	—	—	56.8	—	—
Singapore	40.7	—	—	19.2	—	—
Foelie	49.9	67.1	31.0	129.3	337.9	296.7
Nederland	29.2	59.0	18.3	73.8	294.0	172.5
Singapore	—	—	9.9	—	—	95.6
Australië	—	—	2.8	—	—	28.6
Overige landen	20.7	8.1	—	55.5	43.9	—
Krokodillenhuiden 2)	8.008 mtr	5.803 mtr	2.594 mtr	748.6	739.6	331.8
Nederland	1.300 mtr	237 mtr	72 mtr	137.3	36.5	16.9
Frankrijk	—	248 mtr	174 mtr	—	38.0	28.7
Singapore	6.708 mtr	5.318 mtr	2.348 mtr	611.3	665.1	286.2
Hout	192.2	573.0	330.9	12.7	52.2	37.4
Nederland	154.9	128.1	10.1	10.0	10.9	0.4
Zuid Afrika	—	444.9	320.8	—	41.3	37.0
Australië	37.3	—	—	2.7	—	—
Scrap	3.524.1	656.4	257.1	325.6	431.5	169.4
Nederland	29.8	141.1	117.6	24.0	89.8	72.7
Engeland	—	17.0	34.1	—	16.1	34.0
Ver. Staten	—	186.4	103.3	—	159.6	62.6
Japan	2.724.2	—	—	194.8	—	—
Philippijnen	451.8	—	—	55.9	—	—
Australië	318.3	311.9	2.1	50.9	166.0	0.1
Overige producten	31.0	17.8	0.7	26.5	10.5	0.4
Singapore	17.2	15.4	0.7	21.6	8.6	0.4
Overige landen	13.8	2.4	—	4.9	1.9	—

	Bruto gewicht x	
	1954	1955
Hollandia	3.352.1	378
Copra	15.4	1
Copal	2.0	—
Krokodillenhuiden	2 mtr	97
Scrap	3.324.1	373
Overige producten	10.5	2
Sarmische	443.2	475
Copra	378.8	407
Copal	64.4	66
Schelpen	—	1
Geelvinkbaai	937.6	1.080
Copra	356.9	319
Copal	309.0	373
Damar	15.2	52
Schelpen	54.9	49
Krokodillenhuiden	—	128
Scrap	200.0	283
Overige producten	1.6	0
R. Ampat/Vogelkop	502.621.3	487.992
Ruwe aardolie	500.471.1	485.623
Copra	1.569.5	1.516
Copal	139.8	163
Damar	31.4	123
Schelpen	174.2	169
Krokodillenhuiden	3.589 mtr	2.514
Hout	189.4	370
Overige producten	11.6	3
Fak-Fakse	668.5	883
Copra	310.1	280
Copal	86.5	66
Damar	16.0	19
Schelpen	3.2	6
Nootmusk. (geklept)	89.6	239
Nootmusk. (ongekl.)	102.5	—
Foelie	49.9	67
Krokodillenhuiden	481 mtr	196
Hout	—	202
Overige producten	6.7	0
Zuid Nieuw-Guinea	1.782.7	1.407
Copra	1.739.0	1.350
Copal	—	0
Damar	—	8
Krokodillenhuiden	3.936 mtr	2.868
Hout	—	2.8
Overige producten	0.6	11

Noot: Krokodillenhu
gewicht.

Exportgegevens over de jaren 1947/
1949 ontleend aan Dr. W. C. Klein-
dl. III, die van de jaren 1950 en later
aan de officiële statistieken van Nieuw-
Guinea.

1) w.o. trocaschelpen 1954: 203.7 ton waarde f 340.800
1955: 197.3 " " " 393.700
1e h.j. 1956: 122.8 " " " 379.300

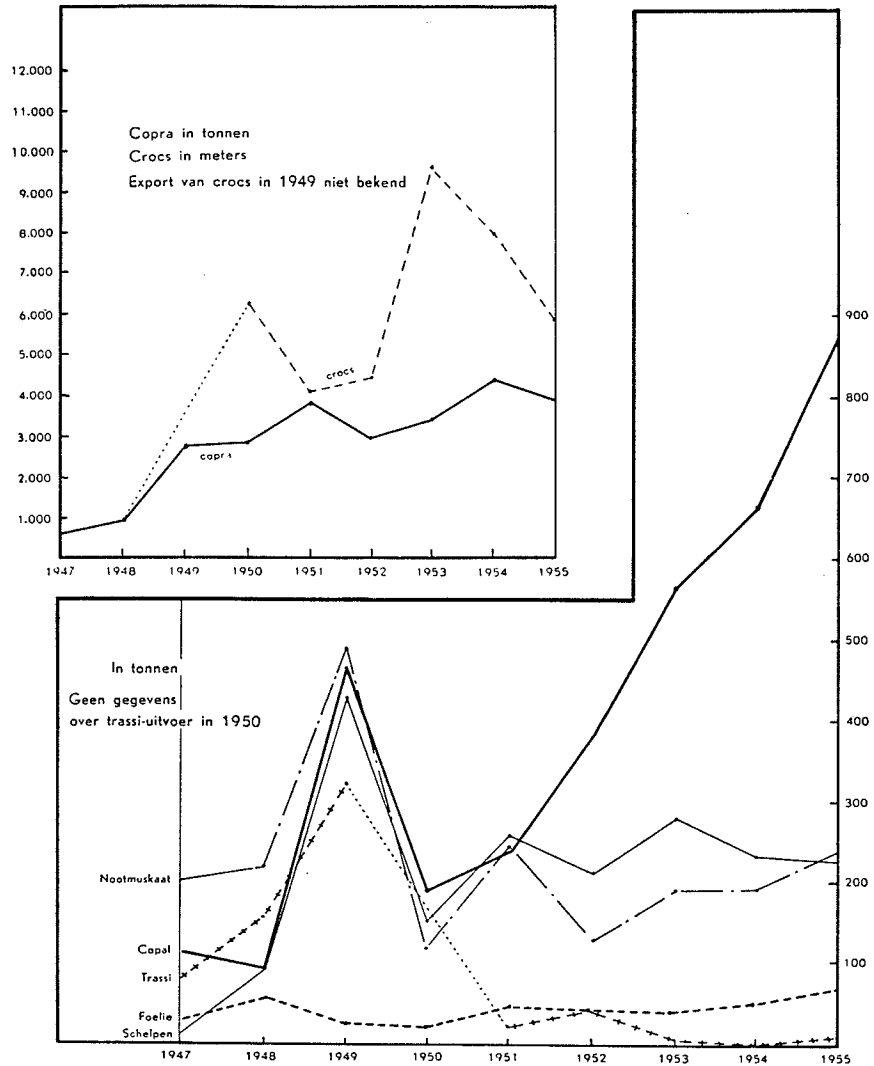
2) In de totalen opgenomen in tonnen gewicht.

K VAN HERKOMST

kg	Waarde × f 1000,-		
	1954	1955	1e h.j. '56
40.4	324.6	321.9	36.8
1.9	8.7	0.7	0.8
—	3.7	—	—
8 mtr	0.2	10.7	1.1
38.4	309.4	308.6	34.9
—	2.6	1.9	—
214.3	253.7	288.6	174.6
161.2	171.0	177.9	77.4
53.1	82.7	105.2	97.2
—	—	5.5	—
584.3	686.5	961.1	556.4
181.2	178.2	147.6	87.1
149.9	377.7	528.5	227.1
8.4	7.4	37.0	4.0
30.5	105.2	104.0	60.5
278 mtr	—	21.0	43.2
218.7	16.2	122.9	134.5
—	1.8	0.1	—
176.859.2	28.105.9	27.440.3	10.354.3
175.705.5	26.443.8	25.756.4	9.493.8
989.3	781.1	683.3	471.6
51.3	176.0	244.5	85.1
16.2	11.4	73.5	7.5
83.4	296.2	330.0	247.8
400 mtr	368.5	316.0	45.1
10.1	12.3	33.6	0.4
—	16.6	2.7	—
873.2	607.8	897.7	1.054.9
194.2	150.0	125.1	92.1
48.3	97.7	88.9	64.2
68.4	6.3	8.6	29.5
28.3	5.8	18.0	108.0
174.6	87.8	275.2	395.6
—	76.0	—	—
31.0	129.3	337.9	296.7
240 mtr	49.7	25.1	31.8
320.8	—	18.6	37.0
—	5.2	0.3	—
922.2	1.171.1	998.4	655.4
889.5	840.2	618.0	424.8
12.3	—	1.0	19.6
—	—	7.1	—
1.668 mtr	330.2	366.8	210.6
—	0.4	—	—
0.7	0.3	5.5	0.4

zijn in de totalen opgenomen in tonnen

Export der voornaamste bevolkingsproducten over de jaren 1947-1955

EXPORT BEVOLKINGSPRODUKTEN.

× f 1.000,-	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1e h.j. '56
Copra . . .	?	301.5	1.116.0	1.625.3	2.581.3	1.104.9	1.815.6	2.129.2	1.752.6	1.156.8
Copal . . .	78.0	31.8	303.0	158.7	285.7	320.0	503.1	762.9	1.094.3	320.2
Schelpen . . .	?	32.5	303.0	81.3	247.7	161.5	321.7	407.2	457.8	416.3
Nootmuskaat . . .	?	100.3	550.0	152.0	204.2	118.4	147.1	163.8	275.2	395.6
Foelie . . .	?	80.6	45.0	31.2	132.4	51.8	71.4	129.3	337.9	296.7
Haaienvinnen . . .	—	—	—	—	0.2	0.2	4.4	1.1	—	—
Tripang . . .	?	94.6	?	0.0	0.4	3.3	0.7	10.4	1.9	—
Trassi . . .	?	214.2	168.0	54.0	7.0	15.6	2.3	—	5.5	—
Lawangolie . . .	—	—	—	—	1.0	—	4.1	1.1	1.2	—
Schildpadhoorn . . .	—	—	—	—	—	—	15.1	2.0	—	—
Massoobast . . .	—	—	—	—	—	—	76.5	8.8	—	—
Hertenhorens . . .	—	—	—	—	—	—	0.2	0.3	—	—
Rotan . . .	—	—	—	—	—	—	—	0.2	1.9	—
Sago . . .	—	—	—	—	—	—	—	2.6	—	—
Crocs . . .	—	76.9	?	722.6	442.6	383.6	722.0	748.6	739.6	331.8
Totaal . . .				2.825.1	3.902.5	2.159.3	3.684.2	4.367.5	4.667.9	
× 1000 kg	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1e h.j. '56
Copra . . .	600.0	967.0	2.721.0	2.844.0	3.823.5	2.945.1	3.353.8	4.369.7	3.875.3	2.417.3
Copal . . .	111.0	92.0	468.0	189.0	237.0	380.8	564.3	664.3	874.3	493.2
Schelpen . . .	14.0	89.0	428.0	152.0	257.3	211.6	280.2	232.3	227.6	133.8
Nootmuskaat . . .	200.0	217.0	490.0	117.0	238.7	127.9	190.0	192.1	239.5	174.6
Foelie . . .	29.0	55.0	23.0	20.0	45.0	40.3	39.5	49.9	67.1	31.0
Haaienvinnen . . .	—	—	—	—	0.1	0.2	2.5	0.4	—	—
Tripang . . .	26.0	61.0	?	—	0.5	4.0	1.6	11.4	4.0	—
Trassi . . .	78.0	183.0	320.0	?	22.1	40.8	7.0	—	11.2	—
Lawangolie . . .	—	—	—	—	0.1	—	0.8	0.2	0.2	—
Schildpadhoorn . . .	—	—	—	—	—	—	2.7	0.3	—	—
Massoobast . . .	—	—	—	—	—	—	54.1	7.2	—	—
Hertenhorens . . .	—	—	—	—	—	—	0.2	0.6	—	—
Rotan . . .	—	—	—	—	—	—	—	0.4	2.4	—
Sago . . .	—	—	—	—	—	—	—	10.5	—	—
Crocs (meters) . . .	—	± 800	?	6.213.0	4.048.0	4.434.0	9.599.1	8.008.3	5.803	2.594.0

HOVERS- CONSTRUCTIE TILBURG

Een bedrijf kan dikwijls het best beoordeeld worden aan de hand van zijn geschiedenis, omdat die nu eenmaal een vast gegeven is.

Reeds meer dan vijftig jaar geleden — in 1904 — construeerde A. A. Hovers — de nu nog actieve oud-directeur, in die tijd werkzaam in de smederij van een steenfabriek — een steenpers. Het duurde niet lang of andere steenfabrikanten kregen belangstelling voor de pers van de jonge Hovers en hij kreeg er bestellingen op. Het samengaan van het vindingrijke genie van A. A. Hovers en de financiële en commerciële bekwaamheid van de heer J. A. M. v. d. Schoot, de vader van de huidige directeur, deden een bedrijf ontstaan, dat zich aanvankelijk beperkte tot de fabricage van steenpersen. Door dit contact met de Nederlandse steenindustrie werd ook overgegaan tot de vervaardiging van emmerbaggers, die in allerhande constructies werden geleverd, aangepast aan de voor elke fabriek eigen situatie ten aanzien van de samenstelling en ligging van de kleivoorraad. Reeds in 1907 werd de eerste geleverd en dit was dus in feite de eerste stap van Hovers Constructie N.V. op het gebied van grondverzet.

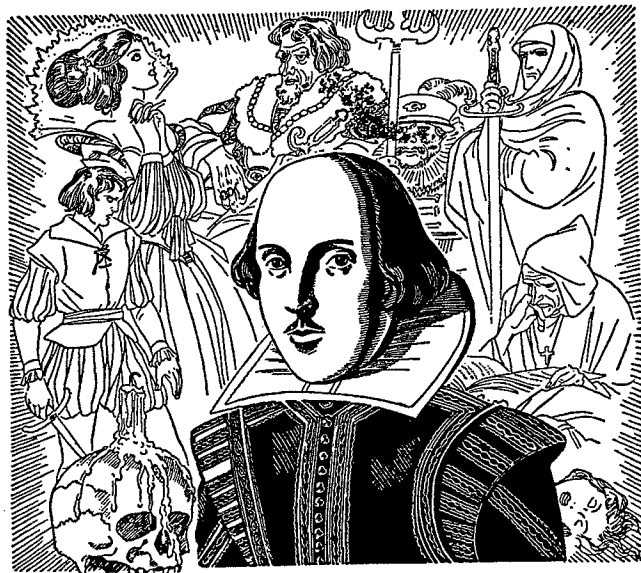
Eveneens leidde dit contact tot de fabricage van kipwagens en door de fabricage van deze werden ook pogingen ondernomen om voor de sterk in ontwikkeling komende mijnindustrie mijnwagens te fabriceren. Deze pogingen leidden tot succes, hetgeen weer tot gevolg had een sterk gevarieerde productie van diverse mijnmaterialen, waardoor het bedrijf dus tweeledig werd nl. machinefabriek en constructiewerkplaats. Daar lag dus enerzijds de basis voor de ontwikkeling van graafmachines en anderzijds van moderne boven- en ondergronds smalspoorlocomotieven, mijnwagens en ander mijnmateriaal.

Toen in de jaren dertig de universele graafmachines in andere landen tot ontwikkeling waren gekomen, kon dit vanzelfsprekend niet ontgaan aan de aandacht van Hovers en werd de thans in vier werelddelen bekende universele graafmachine van dit fabriekaat eveneens op de markt gebracht. Ook dit product werd een groot succes en vele van deze machines zijn nog dagelijks in bedrijf.

Zo dan werd de fabricage van de producten bij voortduring ontwikkeld en verbeterd, doordat gebruik gemaakt werd van de ervaring van de Nederlanders op het gebied van de aanmerij, waaronder irrigatie, wegen- en bruggenbouw. Hovers Constructie N.V. kan bogen op een ervaring van jaren; de neerslag daarvan is te vinden in de huidige serie producten, te weten: graafmachines, draglines, mechanische schoppen, mobiele kranen, wegwalsen en diesel locomotieven, die in grote hoeveelheden worden gefabriceerd.

De tijd dat alleen gewerkt werd voor de Nederlandse of zelfs de Europese markt ligt al ruim achter ons. Onze machines hebben een goede reputatie in onze overzeese Rijksdelen, ook in Nieuw-Guinea, waar enkele tientallen machines werken.

De export van de producten en speciaal van de universele graafmachines van deze fabriek is direct na de oorlog actief aangepakt. De leiding is er hierbij van uitgegaan, dat slechts kwaliteit en een tot de uiterste mogelijkheden verzorgde service het product verkoopbaar maken. Eenieder op de Export Afdeling is hiervan doordrongen en men gaat er dan ook van uit, dat indien enigszins mogelijk aan de verlangens van de klant moet worden tegemoet gekomen. Vandaar dan ook dat men vaak reeds bij eerst ontginningwerken de Hovers graafmachines vindt.

What is in a name!

SHAKESPEARE zegt, dat een naam niet veel betekent. Maar toch, als wij zijn naam lezen, strekt zich voor ons geestesoog een gebied uit van dichterlijke en litteraire schoonheid

Evenzo is de naam van Philips verbonden aan voortreffelijke bewijzen van menselijk kunnen. Welk product ook de naam Philips draagt — zij het een gloeilamp of een cyclotron — het is altijd voortgekomen uit diepgaand laboratorium-onderzoek, uit technisch vernuft, en uit de toewijding van kundige mannen en vrouwen uit alle landen der wereld, die in deze grote organisatie samenwerken

PHILIPS

BOUWT AAN DE WERELD VAN MORGEN

RADIOBUIZEN - GLOEILAMPEN - RADIO- EN TELEVISIEONTVANGERS - MEETAPPARATEN - DROOGSCHEERAPPARATEN - RÖNTGENAPPARATEN - H.F. GENERATOREN - VERSTERKERS - LASAPPARATEN - FLUORESCENTIE LAMPEN - BIOSCOOP INSTALLATIES - RADIO- EN TELEVISIEZENDERS - TELECOMMUNICATIE APPARATUUR - AUTOMATISCHE EN LIJNTELEFONIE-INSTALLATIES - MAGNETISCHE BANDSCHRIJVERS

**N.V. NEDERLANDSCHE NIEUW GUINEE PETROLEUM
MAATSCHAPPIJ (N.N.G.P.M.).**

Gevestigd te 's-Gravenhage.

Directie: N.V. De Bataafsche Petroleum Maatschappij,
Carel van Bylandtlaan 30, te 's-Gravenhage.

Algemeen Vertegenwoordiger te Sorong: Ir. R. H. van Nierop.

Terreinchef Steenkoolgebied te Temboeni: Ir. D. M. W. Staring.

Vertegenwoordiger te Hollandia: Mr. P. E. E. Briët.

**KONINKLIJKE LUCHTVAARTMAATSCHAPPIJ N.V. —
N.N.G.L.M. „DE KROONDUIF” N.V.**

Gevestigd te Biak.

Vertegenwoordiger: G. J. C. te Roller.

Bedrijfsleider „Kroonduif”: J. G. Rykhof.

Ass. Vertegenwoordiger: H. Voogt.

Administrateur Biak: M. Roobol.

Stationmanager Biak: P. W. G. Rikkelman.

Stationmanager Hollandia: H. ten Cate.

Stationmanager Sorong: H. Breemer.

Agent te Merauke: N.V. Imex.

Agent te Manokwari: Firma „Ledderhof”.

KONINKLIJKE PAKETVAART MAATSCHAPPIJ N.V.
Gevestigd te Amsterdam.

Agente voor:

N.V. Stoomvaart Maatschappij „Nederland”.
Koninklijke Rotterdamsche Lloyd N.V.
Stoomvaart Maatschappij „Oceaan” N.V.
Koninklijke Java-China Paketvaart Lijnen N.V. (Royal
Interocean Lines).
Algemeen Vertegenwoordiger: E. L. Rabe, Hollandia.
Agent Hollandia: J. H. Hut.
Agent Biak: J. Lensing.
Agent Manokwari: J. Wiss.
Agent Sorong: G. J. Reitsema.
Agent Merauke: A. J. A. Bolsius.
Hulpagent te Fakfak.
Helper te Seroei

De K.P.M. onderhoudt lijndiensten rond Ned. Nieuw-Guinea en biedt
regelmatige afvoergelegenheden naar alle daarvoor in aanmerking
komende buitenlandse havens.

SHELL NIEUW GUINEA N.V.
Gevestigd te Hollandia.

Directeur: O. P. M. van Basten Batenburg.
Tankinstallaties te Hollandia en Biak.

H. ENGLEBERT N.V.
Gevestigd te 's-Gravenhage.

Hoofdkantoor: Theresiastraat 145, 's-Gravenhage.
Vestigingen op Nieuw-Guinea: Hollandia.

GEVEKE & CO.'s TECHNISCH BUREAU N.V.
Gevestigd te Hollandia.

Hoofdkantoor: de Ruyterkade 113, Amsterdam.
Directie: E. Loman, W. Hofland.
Algemeen Vertegenwoordiger voor Ned. Nieuw-Guinea:
H. O. Wagenaar.

Werkzaamheden: Importeur voor tractoren, machines voor groot-grond-
verzet, landbouwmechanisatie, bosexploitatie, industrie- en scheeps-
motoren, kranen, hef- en transportverktuigen, pompen, aggregaten,
werktuigmachines, wegebouwmachines etc.

**BOUW, SLEEPHELLING EN
CONSTRUCTIEWERKPLAATS**
Gevestigd te Manokwari

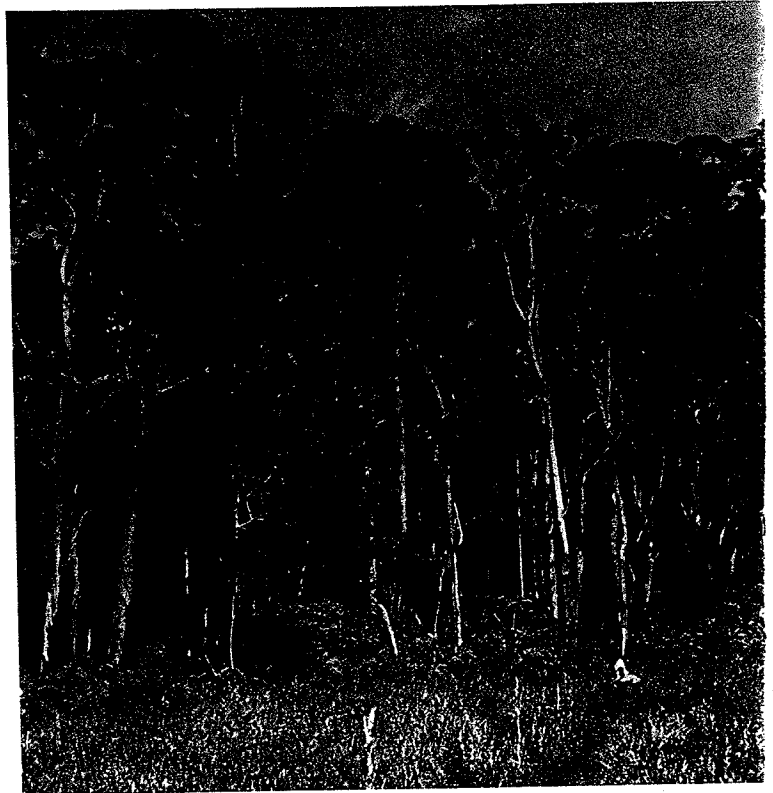
Directeur: Ir. C. van Konijnenburg.

N.V. NIEUW-GUINEA GAS MAATSCHAPPIJ
Gevestigd te Schiedam.

Opgericht door W. A. Hoek's Machine- en Zuurstoffabriek,
Schiedam en N.V. Maatschappij Oxygenium, Schiedam.
Vertegenwoordiger te Manokwari: L. Edelschaap.

BOUWMAATSCHAPPIJ HOLLANDIA N.V.
Gevestigd te Hollandia.

Directeur: Ir. L. Roos.
Afdeling Biak: Vertegenwoordiger J. Douwenga.

Beukenbos aan de Angimere.

N.V. AMSTERDAMSCHER BALLAST MAATSCHAPPIJ

Hoofdkantoor: Prins Hendrikkade 133-134, Amsterdam.
Directeur: C. F. de Vilder, Bussum.

Vertegenwoordiger te Hollandia: Ir. J. C. van Homeyer.
Vestigingen: Hollandia, Biak, Manokwari.

Werkzaamheden: Grond-, wegebouw-, bagger-, beton- en bouw-
werken.

**N.V. INDUSTRIËLE- EN AANNEMING MAATSCHAPPIJ
V.A.M.**

Hoofdkantoor: Nassauplein 33 te 's-Gravenhage.

Directie: Ir. A. van den Berg, Mr. P. A. Ursone.

Algemeen Vertegenwoordiger voor Nieuw-Guinea: J. de
Jonge.

Vestigingen: Hollandia en Merauke.

Werkzaamheden op bouw-, water en wegebouwkundig gebied.

HOLLANDSE BETON MAATSCHAPPIJ N.V.

Hoofdkantoor: Groot Hertoginnelaan 258, 's-Gravenhage.

Directie: Jhr. Ir. H. S. van Lennep, Ir. A. G. F. Smit,
Ir. J. C. Deknatel.

VAN NELLE'S
KOFFIE - THEE - TABAK

Overal in Nieuw-Guinea verkrijgbaar!

RECTIFICATIE.

Lees:

Pag. 132

N.V. PACIFIC IMPORT MAATSCHAPPIJ

Hoofdkantoor: Prins Hendrikkade 48, Amsterdam.

Directeur: W. Meurs, Hilversum.

Onderdirecteur: A. van Gelder, Bussum.

Hoofdvertegenw. voor Nieuw-Guinea: F. J. P. Ferwerda.

Agent Manokwari: J. F. A. den Ouden.

Werkzaamheden: Import in algemene zin en afsluiten van alle assuranties.

Pag. 133

NEDERLANDSCHE HANDELMAATSCHAPPIJ N.V.

Gevestigd te Amsterdam. Opgericht 1824.

De N.H.M. is een deviezenbank, terwijl zij voorts im- en exporten financiert en alle overige bank- en effectenzaken entameert.

Agent te Hollandia: J. Romkes van der Goot.

Agent te Sorong: A. Th. Heerens.

Hoofdvertegenwoordigers voor Nieuw-Guinea: J. de Mos,
Ir. P. Bakker.
Vertegenwoordiger te Manokwari: Ir. A. Aberson.
Vestigingen: Sorong en Manokwari.
Werkzaamheden: Grond-, bagger-, beton- en bouwwerken, wegen-
aanleg.

NIEUW-GUINEA IM- EN EXPORT MAATSCHAPPIJ N.V.

Hoofdkantoor: Amsterdam-Zuid, van Eeghenstr. 112.
Directie: J. H. Middeldorp te Heemstede, P. J. Bijlmer te
Amsterdam.
Hoofdvertegenwoordiger op Nieuw-Guinea: G. J. Blaauw.
Wvd. Hoofdvertegenwoordiger: D. Th. A. A. Roest.
Kantoren: Hollandia, Sorong, Biak, Manokwari, Merauke,
Seroei, Fakfak.

Bedrijf: Import en Export in de meest algemene zin des woord.
Vertegenwoordigingen van assuradeuren, fabrikanten enz.

N.V. PACIFIC IMPORT MAATSCHAPPIJ

Hoofdkantoor: Prins Hendrikkade 48, Amsterdam.
Directeur: W. Meurs, Hilversum.
Onderdirecteur: A. van Gelder, Bussum.
Hoofdvertegenwoordiger voor Nieuw-Guinea:
Agent Manokwari: J. F. A. den Oude.
Agent Hollandia: L. Smits,
Agent te Hollandia: J. Romkes van der Goot.
Agent te Sorong: A. Th. Heerens.
Werkzaamheden: Im- en export in algemene zin.

N.V. HANDELMAATSCHAPPIJ „SENTANI”

Gevestigd te Hollandia,

Directie: P. N. Groot, J. W. Doornik.
Warenhuis Sentani, Modemagazijn Beatrix, Arbeiderspool Haven.

FIRMA W. F. HEYTHEKKER.

Directie: W. F. Heythekker, Sloterkade 9, Amsterdam.
Kantoren te: Hollandia, manager T. Groenevelt, Merauke,
manager E. A. J. v. d. Puij.

HANDELSVERENIGING „HOLLANDIA”

Gevestigd te Hollandia.

De Handelsvereniging „Hollandia” is een belangenvereniging van in Nieuw-Guinea gevestigde ondernemers op het gebied van de handel, voortbrenging en transportwezen. De vereniging werd op 24 maart 1952 opgericht en bezit rechtspersoonlijkheid.

De doelstellingen van de Handelsvereniging „Hollandia” zijn in de statuten als volgt omschreven:

„De vereniging stelt zich ten doel het behartigen van de belangen van de handel, het bedrijfsleven en transportwezen in het algemeen en van die der bij de handel, bedrijfsleven en transportwezenbetrokkenen in het bijzonder: alles in de ruimste zin des woords”.

De vereniging tracht haar doel langs wettige weg te bereiken en wel door:

- a) het regelen van onderwerpen, waarbij het merendeel der leden dan wel een groep van leden belang heeft;
- b) het geven van voorlichting en adviezen;
- c) het opkomen voor de belangen van de leden als geheel, dan wel — in voorkomende gevallen — voor die van elk hunner afzonderlijk”.
- d) het verstrekken van boekhoud- en belastingkundige hulp.

Voorzitter: E. F. Sikman.

Vice-voorzitter:

Secretaris-penningmeester: Mr. J. O. de Rijke.

Commissaris: Drs. E. Samuels Brusse, Ham Wah Tjoh, R.

M. Crompvoets, R. van Leer.

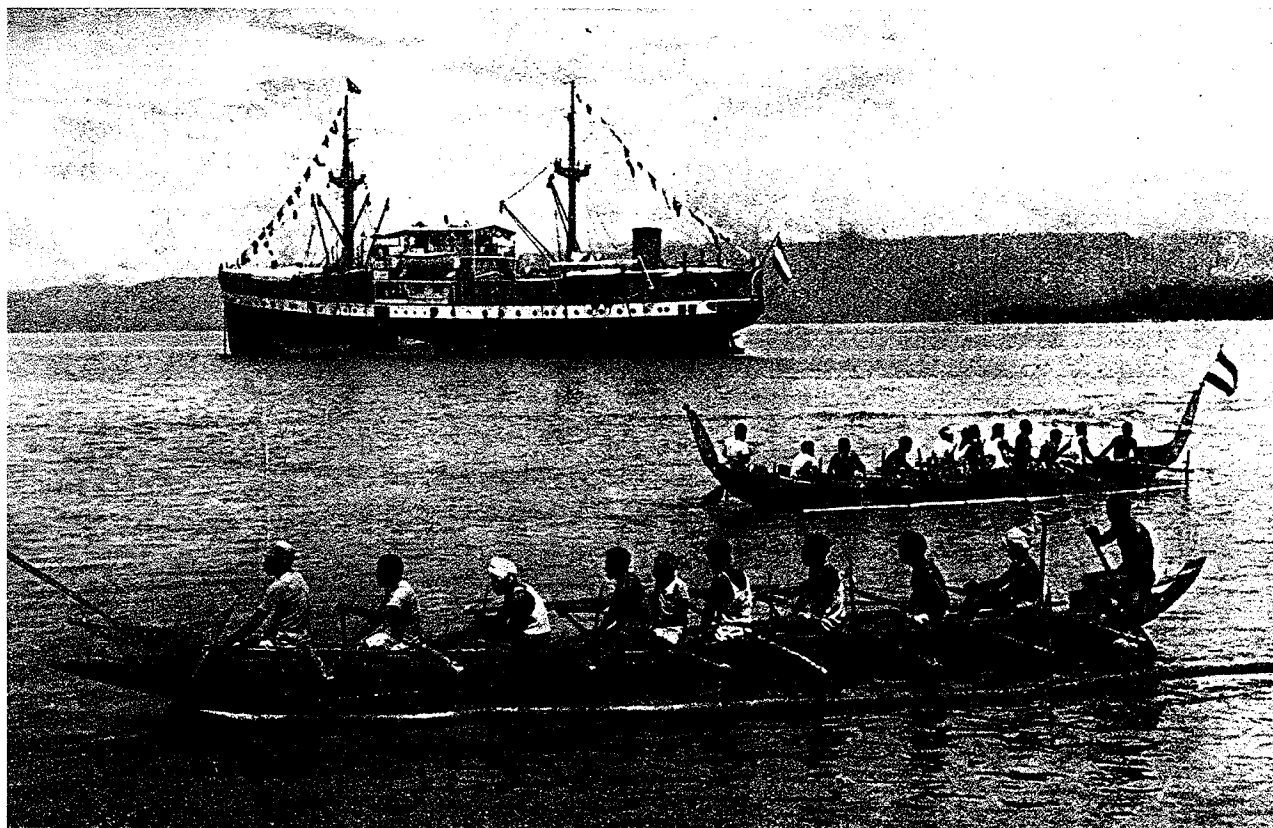
Adjunct secretaris/accountant: J. Ouwerkerk.

Leden:

HOLLANDIA

1. N.V. Automobiëlb企业 „Oranje Garage”. *Directie:* J. G. Geval, G. Jongenburger.
2. Winkelbedrijf toko „Gansia”, Restaurant „Shanghai Star”. Eig.: Gan Sing Tjwan.
3. N.V. Algemene Transportmaatschappij „E. C. H. Robert”. *Directie:* E. C. H. Robert.
4. Foto-Bioscoopbedrijf „Hollandia-Film”. *Firmenten:* R. van Leer en Ch. F. R. Ball.
5. Handelsmaatschappij „Zuiderkruis”. Beh. vennoot: J. W. P. Kardoes.
6. Winkelbedrijf „De Veerman”. *Eigenaressen:* mej. C. A. J. Veerman en mej. E. H. Veerman.
7. Modehuis „Jossy”. *Gemachtigde van eigenaresse:* mevr. J. M. van Ende-Hermsen.
8. Import- & Winkelbedrijf toko „A-B”. Eig.: A. Breuer.
9. Autobus en Transportbedrijf „New Gene”. Eig. L. E. van Beem.
10. Handelsonderneming „Nitrac”. *Directie:* R. M. Crompvoets.

Op de rede van Manokwari

11. Mechanisch Grondontginningsbedrijf „De Megongweg”. Eig.: J. M. Angenent.
12. Winkelbedrijf „Makassar”. Eig.: Ong Kim Tong.
13. Boekhandel „De Boekenbeurs”. Eig. Mr. R. E. Filet.
14. Winkelbedrijf „Eng Bo Hoo”, Rest. „Dragon”. Firmant: Liem-Tek Tjang Ong Kim Siem.
15. N.V. Pharm. Handelmaatschappij „Pharma” (i.o.). Dir.: Drs. E. Samuels Brusse.
16. Limonadefabriek „Martens”. Eig. M. Martens.

HOLLANDIA-BINNEN.

17. Importbedrijf „E. F. Sikman”. Eig. E. F. Sikman.
18. Winkelbedrijf en Foto-atelier „Jam Kong”. Eig. Ham Wah Tjong.
19. Limonadefabriek en Siroopfabriek „Tjin An & Co”. Eigenaren: So Kau Tjong, Oei Teng Siang.

HOLLANDIA (HAMADI).

20. Houtzagerij „Excelsior”, Eig. J. A. Stern.

HOLLANDIA (AIR STRIP)

21. Tjoeng Sik Yong (handelaar).

HOLLANDIA (IFAR)

22. Winkelbedrijf „Onze Winkel”. Eig. Ch. Th. Ruchtie.

SORONG.

23. N.V. „Pho Eng Liong”, Handelmij. Directie: Pho Eng Liong.
24. Winkelbedrijf So Khe Kha. Eig. So Khe Ka.
25. Winkelbedrijf Ong Pho Tian. Eig. Ong Pho Tian.
26. Winkelbedrijf Ong Tjoan. Eig. Ong Tjoan.
27. Handel- en Winkelbedrijf toko „Makassar”. Eig. Jan Kim Leang.

SORONG (Steenkool).

28. Broodbakkerij „Bintoeni & Co”. Eig. Ang Tiong Loy.

BIAK.

29. N.V. Handelmij „Kho Hong Gan” (i.o.). Dir. Kho Hong Gan.
30. Winkelbedrijf Kho Thay San. Eig. Ko Thay San.
31. Winkelbedrijf Kho Tong Tjong. Eig. Kho Tong Tjong.
32. Handel- en Winkelbedrijf Tan Tjok Tiat. Eig. Tan Tjok Tiat.
33. Winkelbedrijf Oei Moei. Eig. Oei Moei.
34. Winkelbedrijf Tan Tjieng Sieng. Eig. Tan Tjieng Sieng.
35. Broodbakkerij A. H. Chömpff. Eig. A. H. Chömpff.

SARMI.

36. Winkelbedrijf Liem The Pioe. Eig. Liem The Pioe.
37. Winkel- en Exportbedrijf Jong Sip Seng. Eig. Jong Sip Seng.
38. Winkel- en Exportbedrijf Hap Gie Hoo. Eig. So Kim Piau.

SARMI (JARSOEN).

39. Coprabereidingsbedrijf en Varkensfokkerij „Wakde”. Eig. K. A. R. Foerster.

SEROEL.

40. Winkelbedrijf Than Ah Hiong. Eig. Tan Ah Hiong.
41. Winkelbedrijf The Oh Tap. Eig. The Oh Tap.
42. Winkelbedrijf Tan Tjao Hong. Eig. Tan Tjao Hong.
42. Winkelbedrijf Tan Soei Wan. Eig. Tan Soei Wan.

MANOKWARI.

44. Winkelbedrijf toko „Sorong”. Eig. Go Sian Tjoan.
45. Winkelbedrijf Go Sian Kie. Eig. Go Sian Kie.
46. Houtzagerij „Borasi”. Eig. J. van der Hout.

MERAUKE.

47. Exportbedrijf South New Guinea „Imex”. Dir.: Baron F. F. D. d'Aulnis de Bourouill.
48. Winkelbedrijf Lai A Yoen. Eig. Lai A Yoen.

ADSPIRANT LEDEN.

1. J. C. Raymond. Eig. Restaurantbedrijf te Biak.
2. David Hukom. Eig. Houtzagerij en Aannemerij te Manokwari.
3. M. A. Kasim. Aannemer en Handelaar te Sorong.
4. Tan Sae. Eig. Winkelbedrijf te Sorong.
5. Pho Eng Hong. Eig. Winkelbedrijf „Eng Tjong” te Sorong.
7. M. A. Bierlee. Eig. Brood- en Bankerbakkerij „Hoefijzer” te Manokwari.
8. Boellaard van Tuyl. Damarhandelaar te Sarmi.
9. De Boer. Winkelbedrijf te Hollandia.

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ N.V.

Gevestigd te Amsterdam — Oppericht 1824.

De N.H.M. is een deviezenbank, terwijl zij voorts im- en exporten financiert en alle overige bank- en effectenzaken entameert.

N.V. NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VOOR NIEUW-GUINEA (NEGUMIJ).

Hoofdkantoor: Vijzelstraat 32, Amsterdam.
 Voorzitter Raad van Beheer: K. F. Zeeman.
 Vertegenwoordiger te Hollandia:
 Werkzaamheden: Uitvoering landbouwprojecten.

EXPEDITIE- EN VEEMBEDRIJF

„NIEUWENHUIS” N.V.

Gevestigd te Hollandia.

Directie: R. G. N. Nieuwenhuys.

„HET TRUSTEEKANTOOR”

Gevestigd te Hollandia.

Directie: J. Ouwerkerk.

Voor behandeling van: administraties, controles, belastingaangelegenheden.

ADVOCATEN EN PROCUREURS.

Mr. J. O. de Rijke, Gevestigd te Hollandia.

STICHTING VOORBEREIDING AGRARISCHE BEDRIJVEN

Algemeen leider: Ir. J. A. Lasschuit.

Rijksproefbedrijf Koembe

Leider: F. W. J. Mansvelt Beck.

Houtbedrijf Manokwari

Leider: C. G. Saeys.

H. ENGLEBERT N.V.

Nederland	U.S.A.	Nieuw-Guinea
Den Haag	New York	Hollandia
Voorschoten		

Het begon te Leiden in 1898 met een rijwielhandel annex reparatiebedrijf. Men vlocht er de wielen voor de F.N. rijwielen.

In datzelfde jaar nog verkreeg de grondlegger van dit bedrijf, wijlen de heer H. Englebert Sr., het agentschap van de Construction Liégeoise d'Automobile, waardoor een 2-cylindere, 3½ pk personenauto op de Nederlandse markt werd gebracht.

Reeds in 1900 werd verhuisd naar Den Haag, Fr. Valentijnstraat om na jaren van grote bedrijvigheid onderdak te vinden in het pand Bezuidenhout 71.

Geïmporteerd werden toen ook F.N.-motorrijwielen en -automobielen, en men exporteerde reeds in belangrijke mate naar het Nederlands-Indië van destijds.

Tijdens de oorlog van 1914-1918 werd de blik gericht op Amerika. Resultaat: het agentschap van de Packard-automobielen (1913) en, door overname van de Delftsche Motorenhandel: de Harley Davidson-Motorrijwielen. In 1927 werd de befaamde International truck aan de Amerikaanse lijn toegevoegd en dan volgen vele jaren van groei en consolidatie.

Het New York-kantoor, in 1939 door H. Englebert Jr. gesticht had inmiddels enige zeer goede agentschappen verworven t.w.:

Koehring (draglines, fork-lifts en mixers), Le Roi (compressoren), Quickway (draglines) en Cummins (inbouw-motoren) en hiermede werd de basis gelegd voor de oprichting van de Industriële Afdeling.

Deze afdeling zou in latere jaren hoofdzakelijk draglines (Newton - Chambers - Koehring en Bünger) op de markt brengen, alsmede (Merton) overloaders, (Vinget Parson) sleuvengravers, stationaire motoren en aggregaten.

In 1948 stond International Harvester de vertegenwoordiging af voor landbouw-werktuigen voor het zuidelijk deel van Nederland, terwijl 1951 het agentschap bracht der bekende Krupptrucks met de 2-takt dieselmotoren en motorcompressorrem.

De relaties met Tsjecho-Slovakije, daterend uit 1939 (agentschap Tatra-automobielen) werden ook na de oorlog in stand gehouden. De KOVO-fabrieken kwamen in 1949 met een best-seller uit, de Minor-personenauto's, die bij duizenden hun weg vonden naar Nederlandse kopers. Hoewel men de productie hiervan na enige jaren stopzette bood de fabriek in plaats daarvan in 1955 het Skoda-agentschap en begon de productie van de zeer fraaie kleine luxe auto de Skoda 440.

1955 bracht nog een nieuwe relatie: Goliathwerke, Bremen met de bekende Goliath personen- en bestelauto's.

Het pand Theresiastraat 145 te Den Haag bleek veel te klein voor de steeds groeiende bedrijvigheid. Werkplaatsen en magazijnen werden in 1952, de afdeling Landbouw (te Rotterdam) in 1955 overgeplaatst naar mooie, nieuwgebouwde bedrijfs panden te Voorschoten.

De kwaliteit der producten, zoals b.v. de alom bekende International Harvester trucks en tractoren, was zeker niet in de laatste plaats oorzaak van de gestadige groei.

Toen de overheid de levering opdroeg van een aantal I.T. tractoren voor Nieuw-Guinea, betekende zulks vanzelfsprekend het verlenen van service ter plaatse. In 1955 werden enige bekwame employé's naar Hollandia gezonden en werd begonnen met de inrichting van een bescheiden werkplaats en magazijn, die in 1956 zullen worden uitgebreid, zodat vak-kundig personeel gereed zal staan om service- en reparatie-werkzaamheden in elke omvang te verrichten voor ieder, die niet alleen vertrouwen stelt in de producten, doch ook in deskundige voorlichting en hulp ter plaatse.

Men leeft en werkt aan de rand van het oerwoud...

Het is natuurlijk wel een beetje overdreven te spreken van „steden” in Nieuw-Guinea, als men bedenkt dat de grootste — Hollandia — nauwelijks 14.000 zielen telt, alle rassen inbegrepen, terwijl andere, op de kaart ietwat optimistisch met vetgedrukte en onderstreepte namen aangeduide plaatsen hoogstens een paar duizend zielen tellen en dus in Nederland onder de rubriek „gehuchten” zouden worden gerangschikt.

Niettemin is Hollandia hoofdstad des lands, zetel der Regering van Nederlands-Nieuw-Guinea en het mag als zodanig de naam „stad” wel dragen. Men mocht toegeven dat het ernstig tracht die eer waardig te zijn door zijn inwoners grotestadsgeneugten te bieden als jachtclub, bioscoop, concert — gewoonlijk op gramfoonplaten, soms van een plaatselijk amateurgezelschap — recepties in gala en avondtoilet — gelukkig niet al te frequent — ja zelfs een taxibedrijf. Desondanks is het feit niet te verdoezelen, dat zelfs de hoofdstad van dit land nog niet meer is dan een oase in een woestijn van oerwoud. Bij de kleinere plaatsen — soms slechts enige tientallen hectären oppervlakte — is dit nog veel sprekender, maar al maakt de verspreide bouw van Hollandia het mogelijk vele kilometers in een auto te rijden, dat neemt niet weg dat behalve aan de zeezijde het oerwoud de gehele plaats omsluit: tien meter achter de gouverneurswoning begint de echte, onvervalst-maagdelijke jungle!

HOOFDSTUK XXII

Leven en werken

Dit feit, dat men leeft en werkt aan de rand van het oerwoud, drukt zijn stempel op de maatschappij. Zeker, ook de fysieke nabijheid van dat oerwoud bespeurt men: insecten om de lamp, mieren en vlinders, torren en hagedissen. Ja, slangen zal men soms wel eens te zien krijgen van dichterbij dan menige vrouw lief is — ofschoon evenmin als in de Indonesische steden een slang een dagelijks gezicht zal zijn.

Maar meer dan het fysieke spreekt het psychologische aspect van deze situatie: het legt er de nadruk op, dat dit een land in opbouw is, een land waar de ontwikkeling maar juist is begonnen, een land dat nog geheel op het oerwoud veroverd moet worden. En het zal a priori duidelijk zijn, dat men onder die omstandigheden niet veel comfort en luxe kan verwachten, zoals een hoogontwikkeld land als Neder-

land kan bieden. Wie meent dat van zijn leven te moeten eisen, dient niet naar Nieuw-Guinea te gaan; het zou een grote teleurstelling voor hem worden.

Men behoeft uiteraard het materiële en financiële aspect van zijn carrière niet te verwaarlozen, maar in dit land heeft men bovenal een gezonde pioniersmentaliteit en idealisme nodig om in staat te zijn dat leven blijmoedig te aanvaarden. Men moet in het werk zelf zijn eerste en voornaamste levensvoldoening vinden en het comfort dat men er kan vinden dankbaar, maar als toegift, weten te waarderen.

Wie met dat noodzakelijk idealisme naar Nieuw-Guinea gaat, vindt vrijwel overal een bevredigende werkkring en dat is nu juist voor een groot deel te danken aan dat oerwoud: immers, alles in Nieuw-Guinea is in opbouw. Men werkt er van de grond af aan: men neemt er niet een reeds aangelegd en goed onderhouden tuintje van een ander over, dat men slechts hoeft te wieden en te verzorgen. Men legt een oerwoud open, hakt er met forse hand de bomen om, beploegt de akker en legt het zaad in de bodem. Maar tegenover deze zware arbeid heeft men de voldoening, dat men het zaad snel ziet ontkiemen, dat men de planten tot wasdom ziet komen en zelf, binnen het tijdsbestek van zijn eigen carrière, uit dat oerwoud een geordende en vruchtdragende tuin kan zien groeien. En juist deze maatschappij in opbouw brengt mede, dat velen reeds op relatief jeugdige leeftijd een verantwoordelijkheid hebben te dragen, die men in Nederland pas veel later of tegen het einde van zijn loopbaan toevertrouwd krijgt.

Op de schouders van de huisvrouw in Nieuw-Guinea ligt in het algemeen een vrij zware taak. Voor haar geen geschrapte aardappelen of worteltjes thuisbezorgd, geen gesneden boontjes, geen gekookte bieten. Geen bakker, slager, melkboer, groenteboer langs de deur, geen kruidenier die op een telefoontje een pakje maizena of een flesje azijn brengt, al is het gevolg van de toenemende concurrentie in bijvoorbeeld Hollandia nu reeds, dat verschillende toko's de bestelling aan huis bezorgen en dat een bakker, die dagelijks een broodje komt aanreiken, geen zeldzaamheid meer is. Geen was die wekelijks wordt afgehaald en — gesteven en gestreken — terugbezorgd, geen kolenhandelaar die op gezette tijden de brandstof komt brengen, geen gaskomfoor dat met een enkele beweging van de hand ontstoken wordt. Nog zwaarder wordt de taak als er ter plaatse geen electriciteit is en de door deze krachtbron mogelijk gemaakte mechanisatie en vereenvoudiging van het werk haar ook nog ontvalt. Gelukkig de huisvrouw die een goede bediende heeft kunnen krijgen of die er zelf een heeft kunnen opleiden, maar ook dat is niet altijd mogelijk.

Daar staat tegenover dat men in Nieuw-Guinea het leven gemakkelijker neemt en dat ook de huisvrouw lang niet de exacte eisen stelt die men in Nederland als vanzelfsprekend aanvaardt. Men is gemakkelijk in huis, in kleding, ook voor

in Nieuw-Guinea's steden en dorpen

de kinderen, in was, voeding, enz. Bovendien heeft ook het vrijere, minder gesloten leven dan het Hollandse zijn bekorings; en juist het gemis aan uitgaansmogelijkheden maakt de taak van de huisvrouw veel dankbaarder. Want — en dit geldt speciaal voor de kleinere plaatsen — wanneer jachtclub, sociëteit, bioscoop, enz. ontbreken, dan moet de huiselijke gezelligheid en de hartelijkheid van een kleine vriendenkring dit gemis vergoeden. De ervaring leert dat velen, die de bekoring daarvan hebben ondervonden, dit leven verkiezen boven het meer onpersoonlijke gezelschapsleven in een grote plaats. Wie echter meent dat het voor zijn levensgeluk noodzakelijk is minstens eenmaal in de week een bioscoop te bezoeken, hij blijve uit Nieuw-Guinea weg of solliciteer naar een betrekking die hem met zekerheid Hollandia of Biak als standplaats geeft.

Avondstemming aan Nieuw Guinea's kust.

De woning

De woningen die men in Nieuw-Guinea aantreft, zijn van zeer uiteenlopend type en kwaliteit. De vooroorlogse van betere klasse, (zie de foto van de controleurswoning te Seroei op pag. 183), zoals men die nog op verschillende plaatsen — echter niet te Hollandia — vindt, hebben een ijzerhouten geraamte, opgevuld met vakwerk van kalk of cement. De vloer is meestal van cement, ook wel betegeld; het plafond is van planken, zink of beslagen met eternietplaten. Het dak is ingedekt met „sirappen” (een soort smalle dunne houten dakpannen) of van gegolfd plaatijzer; beide soorten dakbedekking zijn na de oorlog dikwijls vervangen door gegolfd eterniet. Deze woningen zijn gewoonlijk ruim gebouwd, van goede kwaliteit en netjes afgewerkt, maar de afwerking heeft door de leeftijd nogal eens geleden. Ingebouwde kasten en dergelijke gemakken vindt men er niet. Ze hebben een open voorgalerij en drie tot vijf kamers. Zoals ook in Indië gebruikelijk was, loopt van de achterdeur een overdekte gang naar de „bijgebouwen”, waar badkamer en WC, bediendenkamers en keuken zijn gelegen. In sommige huizen vinden we echter badkamer en WC binnenshuis.

Uit de vooroorlogse periode dateren ook huizen van eenvoudiger aard, meestal met ongeveer dezelfde indeling, met eenzelfde soort geraamte, waarbij dan echter het vakwerk, van wanden zowel als plafond, wordt gevormd door „gaba-gaba”, dat zijn de hoofdnerven van het sagopalmbblad. Deze nerven zijn op doorsnee hol/bol en zij worden zó tegen elkaar gelegd, dat telkens een holle kant op een bolle aansluit, zoals de figuur aangeeft.

Dit is op zichzelf geen onaardige bouwwijze, vooral wanneer de gaba-gaba met olie glanzend wordt gewreven, getuige bijvoorbeeld het feit dat de Amerikanen er tijdens de oorlog gaarne gebruik van maakten voor de inrichting van kerkjes, cantines, enz. Zulke wanden zijn echter niet altijd dicht voor muskieten, terwijl ze bovendien door insecten worden aangevreten en na enige tijd vernieuwd moeten worden.

In sommige plaatsen, bijv. Kepi en Mindiptana, is eerst een cementen ondermuur gebouwd van circa 1 meter hoogte, waarboven dan de geoliede gaba-gaba komt. Toch is deze stijl weer bedoeld als een tijdelijke en snelle voorziening en bestaat overal het plan de gaba-gaba te vervangen door vakwerk van kalk of cement.

Het dak van deze landelijke woningen wordt steeds meer gemaakt van dakzink of gegolfd eterniet, doch op de districtshoofdplaatsen heeft veelal die vervanging nog niet plaats gehad en zijn de woningen nog met atap ingedekt. „Atap” is gemaakt van de lancetvormige bladeren van de sagopalm, die op de hoofdnerf staan ingeplant en die één voor één op een stok worden gevlochten, zodat ze een soort bord vormen. Deze borden worden dakpansgewijze op het

Dwarsdoorsnee van gaba-gab wand.

TROPENBESTENDIGE VERF

Verven die bestand zijn tegen de verwoes-
tende weersinvloeden van de tropen moeten
voldoen aan bijzondere eisen. Ons labora-
torium kent de eisen die gesteld worden
aan verven voor woning- en utiliteitsbouw,
voor bruggen, staalconstructies enz. in de
tropen. Gaarne verstrekken wij u technische
adviezen!

PIETER SCHOEN & ZOON N.V.
VERF - VERNIS EN LAKFABRIKANTEN - ZAANDAM

IMPORTEURS: **NIGIMY N.V.** AMSTERDAM - HOLLANDIA - SORONG - MERAUKE - MANOKWARI - BIAK - SEROEI - FAK-FAK

Deze verven komen goed uit de bus!
*Ook op Nieuw-Guinea. De jarenlange export van onze tropenbestendige verf- en lak-
produkten is in dit opzicht voor u een waarborg.*

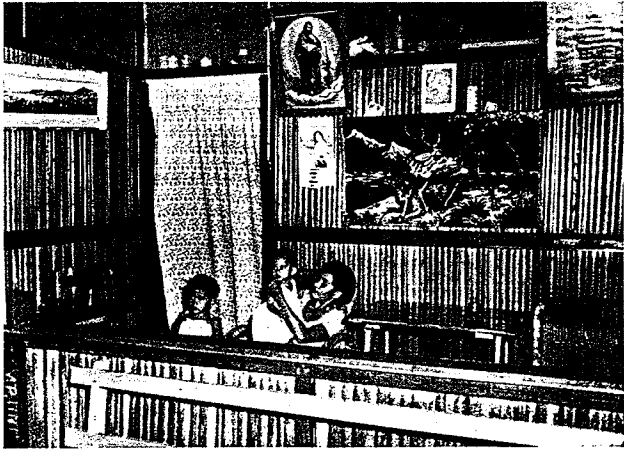
NIVOLITE hardboard
dikte: 1/8"

uitvoering **naturel**
ivoor

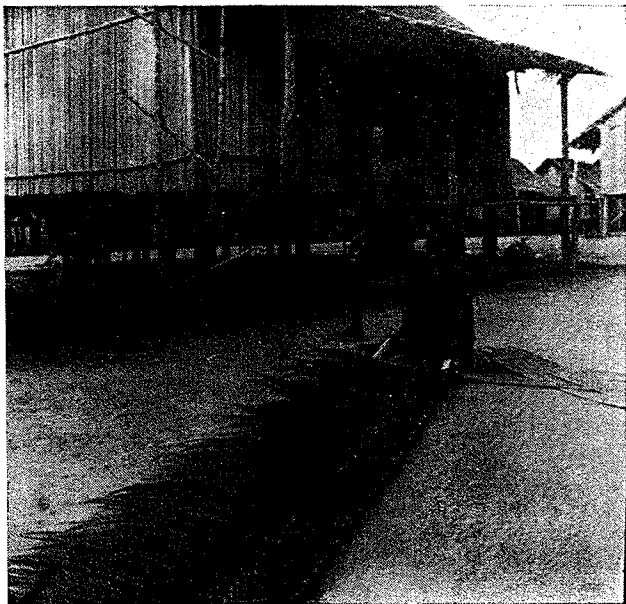
Alleenimporteurs: NIGIMY N.V.

Landelijke woning van atap en gaba-gaba.

Interieur van een gaba-gaba woning.

Het vlechten van atap.

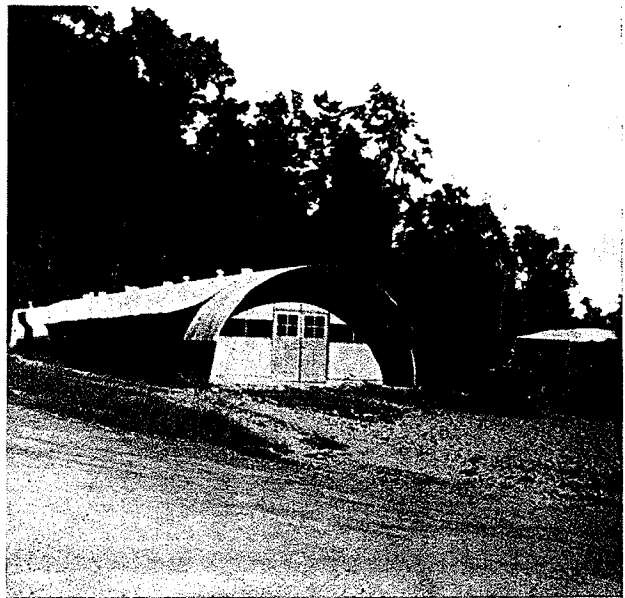
dak gelegd met een flinke overlap en zodoende ontstaat een waterdichte en werkelijk zeer koele dakbedekking, eigenlijk verre te prefereren boven het hete dakzink. Ze blijft enige jaren goed, doch op de duur wordt ze door insecten aangevreten en beschadigd door weer en wind en moet dan vernieuwd worden. De vloer in deze huizen is van cement.

Uit de oorlogstijd dateren op de eerste plaats de woningen, die ontstaan zijn uit vertimmering van legerbarakken. Deze waren opgezet van Amerikaans zacht hout en zeer dun dakzink, materiaal derhalve dat het in tropisch klimaat niet lang uithoudt, maar dat ook niet bestemd was om het lang uit te houden: „for the duration of the war” en naar Amerikaanse opzet behoefde dat slechts 1½ à 2 jaar te zijn. Dat deze oude rommel nog niet geheel is opgeruimd en na tien jaar nog steeds meegaat, is het gevolg van de snelle groei van het ambtenarencorps, waarmee de nieuwbouw geen gelijke tred kon houden.

De barakken waren „gescreend” met muskietengaas, de vloer was van cement, echter met veel zand samengesteld. De wanden en het dak waren, althans grotendeels, beschoten met dik karton of hardboard. Om ze als woning in te richten werden er schotten in aangebracht van hardboard of triplex, maar de vorm van een pijpenla was er uiteraard niet aan te ontnemen. Van ingebouwde kasten en dergelijke gemakken was natuurlijk geen sprake.

Er is van dit vervallen, gammele zoodje niet veel goeds te vertellen, al is er in de loop der jaren wel een en ander aan verbeterd. Er zijn er niet veel meer in gebruik, maar men loopt toch het risico dat men er tijdelijk een toegevoegd krijgt. Dan kan het echter een troost zijn te bedenken, dat ze het allereerst op de nominatie staan om opgeruimd te worden.

Van betere kwaliteit zijn de „quonsets”, dat zijn op doorsnede gezien halfcirkelvormige barakken, gebouwd van halfcirkelvormige stalen spanten, bedekt met gebogen, gegalfd dakzink. Er is een zeer groot type, dat gebruikt wordt als loods, de kleinere zijn bestemd voor woning en kantoor. De lengte varieert alnaargelang het aantal segmenten dat men achter elkaar bevestigt. Merendeels zijn ze van binnen beschoten met hardboard of triplex, hetgeen niet wegneemt dat ze warm kunnen zijn als de zon er op staat. Wit schilderen van het dak verbetert daaraan echter veel. Aan beide kanten is opzij over de volle lengte een open gedeelte, afgeschermd met muskietengaas, zodat de ventilatie goed is. Vaak zijn boven deze opening luifels aangebracht om regeninslag te voorkomen en de zon af te schermen. De vloer is

Een „quonset”.

4

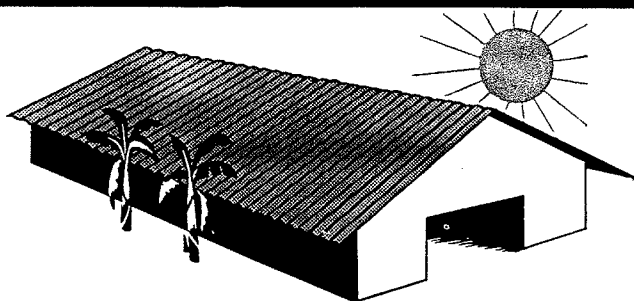
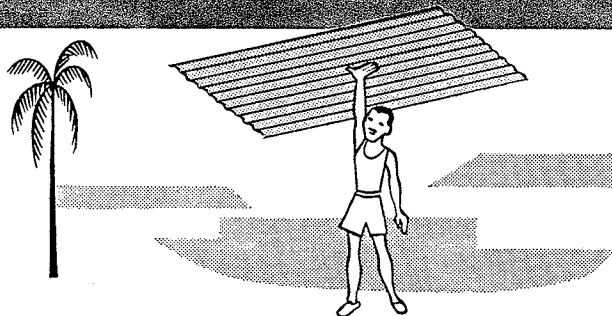
VIER VAN DE VELE

Eternit

PRODUCTEN

ARDEX-golfplaten:

een kleine lichte golfplaat, bijzonder sterk.
Gemakkelijk te vervoeren ook in moeilijk be-
gaanbare gebieden.
Speciaal geschikt voor kleine gebouwen.
Kleuren: licht grijs, rose, parelgrijs, havanabruin
en groen.

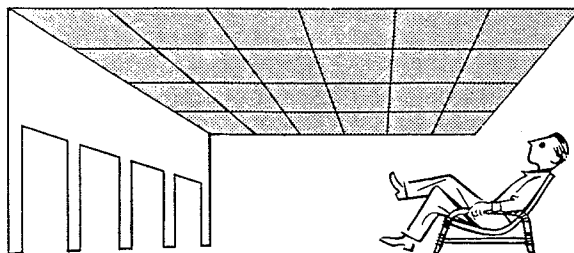
golfplaten merk „ETERNIT“:

geschikt voor alle dakconstructies, geen corrosie,
bestand tegen alle weersinvloeden, onaantastbaar
voor insecten.

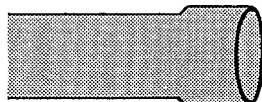
kleuren: grijs naturel en rood.
materiaaldikte: 6 mm, 3 profielen

vlakke platen merk „ETERNIT“:

voor plafonds.
licht in gewicht en zeer taai van samenstelling.
afmetingen 1.- x 1.-m en 1,22 x 1,22 m, dikten 3 1/2,
4 en 5 mm
kleuren: lichtgrijs, rose, havanabruin, parelgrijs
en groen.
gemakkelijk te bewerken.
Zij rotten niet en zijn onaantastbaar voor insecten
en knaagdieren.

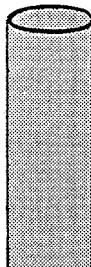

machinale naadloze **Asbest-Cementbuizen**
met bijbehorende hulpstukken merk „Eternit“

AB-ongeasfalteerd,
AS-in- of uitwendig geasfal-
teerd, voor grond- en stand-
leiding, kabelbescherming, re-
genwaterafvoer.

Licht in gewicht, geen onder-
houdskosten, daar de buizen
niet roesten.

Eternit persleidingen

voor water, gas en riolering
van \varnothing 50 tot \varnothing 1000 mm.

- licht in gewicht
- eenvoudig te monteren
- flexibele verbindingen
- gering drukverlies
- grote corrosiebestendigheid

N.V. ETERNIT NIEUWE DOELENSTRAAT 20-22 AMSTERDAM - SHOWROOM: LEIDSESTRAAT 86-88

meestal van multiplex of van planken; soms is er (o.a. te Sorong) een cementen vloer in gelegd.

Deze quonsets kunnen zeer gerieflijk zijn en kunnen gezellig worden aangekleed. Een apart voordeel is dat ze gemakkelijk zijn schoon te houden. Ingebouwde kasten hebben ze niet, maar toilet en badkamer zijn er in aan gebracht.

In sommige gevallen zijn er eerst lage muurtjes gebouwd, ca 1 m hoog, waarop de eigenlijke quonset rust, zodat de woning een aanmerkelijk hoger plafond heeft verkregen.

Voorts zijn er in Nieuw-Guinea nog de woningen in de periode vóór de soevereiniteitsoverdracht gebouwd van locale materialen, voor een groot deel afbraakmateriaal van de Amerikaanse kampen en dus niet direct eerste kwaliteit. Ze werden echter solieder gebouwd dan de oorspronkelijke barakken en ze hebben bovendien dit grote voordeel, dat ze er als een echt huis uitzien en ook zo zijn ingedeeld, en dus niet een pijpenla vormen zoals de barakken en quonsets. Sommige hebben wanden van vakwerk, andere van multiplex, een deel staat op neuten en heeft een houten vloer, een ander deel staat op de grond en heeft een cementen vloer. Er zijn er nog een aantal van in gebruik, maar kwaliteitswoningen zijn het niet. Dit type is ook in latere jaren nog wel gebouwd: de zg. landelijke stijl, doch de laatste tijd bouwt men liever permanent.

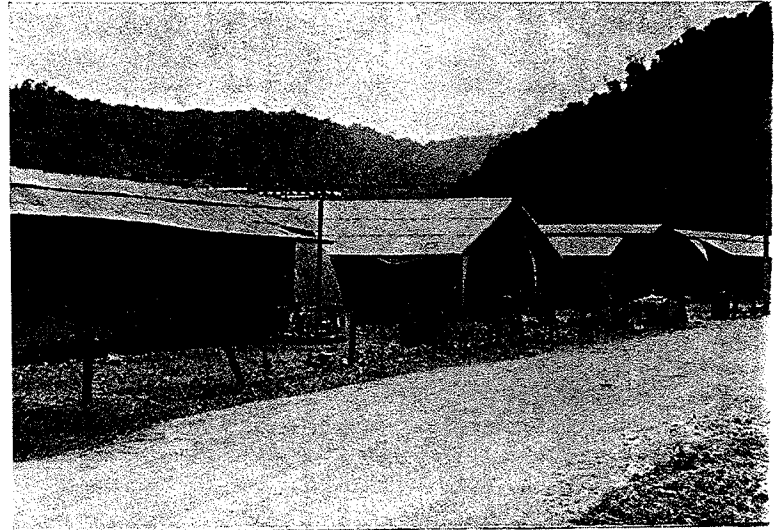
Tenslotte hebben we wat onder nieuwbouw wordt verstaan. Twee verschillende bouwmethodes kunnen worden onderscheiden.

Woningen van ter plaatse vervaardigde stenen (cement met koraal, of van schuimbeton), van binnen bepleisterd en gewit, de zoldering van eternietplaten. Het dak is van pannen of leien, gedeeltelijk ook van dakzink. Dit type wordt het meest gebouwd in Hollandia en Biak, ofschoon daar eveneens woningen van de tweede methode worden gebouwd.

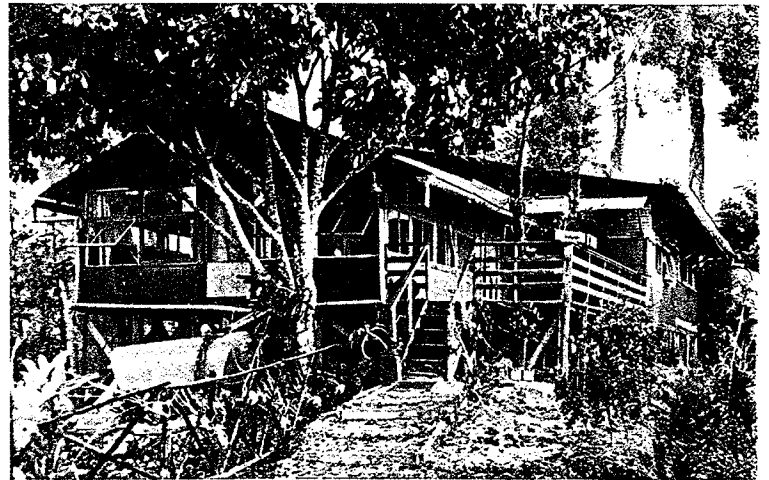
De tweede bouwwijze, die men voornamelijk in Merauke doch ook in Sorong vindt is: een vakwerk van ijzerhout, opgevuld met baksteen, of met cement op een bamboevlechtwerk. Het plafond is van eterniet, het dak eveneens, doch van gegolfde platen.

Het is de bedoeling dat geleidelijk alle minderwaardige woningen door dit soort nieuwbouw zullen worden vervangen.

Praktisch zonder uitzondering kan men er op rekenen, dat er voldoende ruimte om het huis is voor de aanleg van een tuintje, hetgeen dan ook veel gedaan wordt. Bloemzaad kan men in Hollandia krijgen of rechtstreeks uit

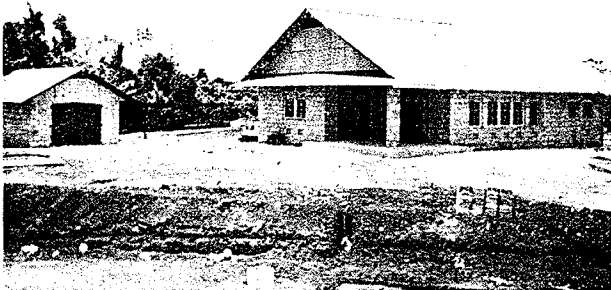

Verschillende uitvoeringen van quonsetwoningen.

Er is van dit vervallen, gammele zoodje niet veel goeds te vertellen . .
Woning van de controleur van Biak in het oude stadsdeelte.

Woningen
Hollandia

Type I

Type II

Type III

Nederland bestellen. Soms gaat die aanleg vrij moeizaam, wanneer de grond slecht is en er eerst humus moet worden opgebracht. Een voordeel van een goed onderhouden tuin is ook dat men het ongedierte, dat anders graag tussen het onkruid en de ondergroei schuilt, op een afstand van het huis houdt.

Voor de aanleg van een groentetuin is althans op de grotere plaatsen weinig gelegenheid; wel worden vaak kippen gehouden, ofschoon de kippenziekte nog al eens teleurstellingen bezorgt.

Bedienden

Het is niet zonder bedoeling dat nu allereerst de kwestie van de bedienden aan de orde komt, want hun al of niet

Vervaardigen van bouwstenen.

aanwezigheid en hun goede of slechte eigenschappen zijn in vele gevallen beslissend voor de keuze van de huisinrichting.

Een Australisch schrijver schreef eens over Papoea-bedienden het volgende:

„Ook al is men met de beste bedoelingen beziel, dan is het nog onmogelijk broederlijke liefde te voelen voor de huisjongen, die de theedoeken als stofdoeken gebruikt en de glazen afdroogt met een vloerdweil. Het is niet prettig voor de nauwgezette huisvrouw haar geliefkoosd tafelkleedje geknoopt te zien om een bruine hals, fettig van het zweet en allesbehalve schoon. En evenmin wordt christelijke naastenliefde opgevoerd tot grote hoogte door nalatigheid in de vervulling van dagelijkse plichten, door gevoelloze diefstallen van geliefde kleinigheden, waar ze zelf onmogelijk enig nut van kunnen hebben of door de ontdekking dat vuile vingers ettelijke bladzijden uit een kostbaar boek hebben gescheurd om sigaretten te rollen van gestolen tabak. 't Is moeilijk het stoere individualisme toe te juichen dat er hen toe beweegt om, als gasten ten eten zijn genodigd, de spijsen van de gastvrouw op het keukenfornuis opzij te schuiven, zodat hun eigen rijst het eerst wordt gekookt”.

Zo erg kan het zijn, maar is het toch meestal niet. Dat de Papoea niet zó maar een goede bediende is, hoeft niemand te verwonderen. Van een huisbediende worden zoveel dingen verwacht die nog nooit in het hoofd van een Papoea opkwamen, dat hij daar eerst terdege aan moet wennen, dat hij eerst moet leren begrijpen wat er van hem gevraagd wordt en waarom. De drukte, die er gemaakt wordt wanneer hij eens een vuile duim in het bord met soep steekt, is volkomen dwaas voor iemand die geen flauw begrip van hygiëne heeft. En een Papoea die gebakken engerlingen een lekkernij vindt, kan bepaald niet maar zonder meer inzien waarom groenten zo zorgvuldig schoongemaakt moeten worden.

Zonder dagelijkse taakopgave weet de ongeschoolde bediende niet wat te doen — en doet dus niets!

Reeds goed opgeleide bedienden zijn zeldzaam in Nieuw-Guinea; in vele gevallen zal de huisvrouw ze zelf moeten opleiden, geheel of gedeeltelijk. Dat is zeer wel mogelijk, maar zij zal moeten beseffen dat zij spreekt en omgaat met mensen uit een andere wereld, met mensen die niet aan dezelfde dingen waarde hechten als zij, die over vele zaken heel anders denken. Er is tact voor nodig en geduld; en vooral begrip. Begrip voor de gedachtingang van de Papoea die denkt volgens andere normen, die handelt met motieven die wij dikwijls niet kennen en begrijpen.

Men vergete vooral niet dat de Papoea een groot gevoel van eigenwaarde heeft, en dat hij zeer gevoelig is voor

ons medeleven. Wanneer hij ziet dat zijn chef gevoel voor hem heeft als mens, zal hij dat gevoel beantwoorden en dan wordt er dikwijls een blijvende persoonlijke band gelegd. Menige huisvrouw kan er zeker van zijn dat na omekomst van haar verlof in Nederland haar getrouwe bedienden weer op haar staan te wachten. Doch men bedenke ook dat vrijwel elke Papoea sterke banden met zijn kampong behoudt, dat hij daar rechten en verplichtingen heeft waaraan hij zich niet kan onttrekken. En in december zal hij meestal naar zijn dorp terugkeren, omdat het feest van de „pohon terang” (kerstfeest) nu eenmaal thuis gevierd moet worden.

Zijn er voorbeelden genoeg dat Papoea's tot volwaardige bedienden werden opgeleid, het is allesbehalve regel en als gemiddelde mag men zijn verwachtingen niet te hoog stellen. Men zal met de goede eigenschappen ook de fouten en gebreken hebben te aanvaarden: onvoldoende zindelijkheid, tekort aan verantwoordelijkheidsbesef, ruwheid en onhandigheid met servies en meubilair, en gemis aan arbeidsdiscipline.

Huisinrichting

Er is vrijwel geen meubelindustrie in Nieuw-Guinea. Op enige plaatsen kan men eenvoudig meubilair laten maken en een enkele keer is het mogelijk iets te kopen op vendutie of ondershands, doch daar mag men zeker niet op rekenen. Men zal dus alles zelf uit Nederland moeten meebrengen.

In Nederland heeft men uiteraard een zeer ruime keuze, maar er zijn enige bijzondere omstandigheden waarmee men terdege rekening zal moeten houden. De zeevracht naar Nieuw-Guinea is hoog — f134,—/f161,— per m³ — terwijl de emballagekosten omstreeks f 85,— à f 95,— per m³ bedragen. Nu krijgt elke ambtenaar die voor de Overheid, en vrijwel elke particulier die door zijn maatschappij wordt uitgezonden, een zeker aantal m³ vrij vervoer en emballage en het ligt voor de hand dat een ieder zal trachten zich daartoe te beperken, want elke m³ meer kost hem uit eigen zak bijna f 250,—. Wanneer men binnen Nieuw-Guinea nog kan worden overgeplaatst, waarbij men eveneens een beperkt aantal m³ vrij heeft, zou overvracht ook telkenmale uit eigen zak moeten worden betaald — en de locale vrachten zijn bepaald niet te verwaarlozen! Men zal dus zoeken naar meubilair dat althans wat de grote stukken betreft uitneembaar of inschuifbaar is. Wanneer men dan bij een vakkundig emballeur te rade gaat omtrent de mogelijkheid van het opvullen der waruimte met servies en kleine stukken, zal men voldoende meubilair kunnen meenemen zonder de toegestane ruimte te overschrijden.

Voorts bedenke men dat als regel de bedienden in Nieuw-Guinea niet uitmunten door huishoudelijke bekwaamheid en dat het dus ook bij de keuze van het meubilair gewenst is zich daarbij aan te passen.

Het advies komt dan hierop neer, dat men zijn keuze bepaalt op degelijk geconstrueerd opklapbaar of demonteerbaar meubilair, bij voorkeur zonder uitsteeksels of bijzondere vormen die veel emballageruimte vragen en die gemakkelijk door transport — en door onhandige bedienden — worden beschadigd.

Is men veel aan overplaatsingen onderhevig, dan wordt zelfs aanbevolen een bijzonder stevige, niet te grote meubeluitrusting te kiezen. Sommigen prefereren daarbij z.g. „kistkasten”, dat zijn kisten van sterk hout, die eenvoudig in kasten veranderd kunnen worden, en omgekeerd.

Wanneer men met deze richtlijnen in het hoofd op onderzoek uitgaat, zal men bemerken dat er op de Nederlandse markt nog keuze genoeg is om aan ieders persoonlijke smaak te voldoen. Tropenbestendig modern meubilair van Slavonisch beukenhout, eikenhout of berkenhout voldoet zeer goed, terwijl ook stalen meubilair en rotanmeubelen in trek zijn. Persoonlijke smaak bepaalt hierbij de keuze, voor de praktijk in Nieuw-Guinea is het om het even wat men kiest.

Verwacht men een plaats op een buitenpost met huizen met gaba-gaba-bewanding, dan bedenke men dat het interieur vrij donker is en dat licht gekleurd meubilair en gordijnen met harde kleuren het daar 't beste doen.

Stalen meubilair dient bij voorkeur gelakt of geverfd te zijn; blank of verchromd metaal roest vrij snel.

Te Hollandia is de laatste tijd zeer behoorlijk rotanmeubilair uit Singapore verkrijgbaar tegen een redelijke prijs. Een grote rotanfauteuil met kapokkussen, zonder buitenbekleding, kost ongeveer f 215,—.

Voor van kleinere buitenplaatsen kwam de waarschuwing, dat boenwas en andere hulpmiddelen voor het, juist wegens de hoge vochtigheidsgraad van de lucht zo nodige onderhoud, niet of schaars verkrijgbaar zijn.

Voor boekenkasten, die zelden van hun plaats komen en waarbij het niet zo gemakkelijk is de kostbare inhoud regelmatig te inspecteren, hetgeen toch gewenst is met het oog op vraatzuchtige insecten, verdient het misschien aanbeveling de uitneembare stalen rekken te gebruiken, ofschoon verschillende gebruikers zeer tevreden bleken over stevige, uitneembare open houten rekken. Wie erg voorzichtig is met zijn boeken, kan ze bewaren in een gesloten kast waarin een drooglamp brandt. Ook fototoestellen en dergelijke instrumenten zijn in zo'n kast veilig opgeborgen.

In vele huizen gebruikt men generlei vloerbedekking, ook al omdat deze niet altijd te krijgen is. In het algemeen worden vooral cocos- of sisalmatten aanbevolen.

In sommige streken, bijv. in enige kampongs van de onderafdeling Fakfak, en in de Nimboran, worden door de bevolking matten gevlochten, die het als vloerbedekking zeer goed doen.

Mattenvlechten in de Nimboran.

Stalen bedden met schuimrubber matrassen blijken in het algemeen zeer goed te voldoen, ofschoon ook sporadisch stemmen van afkeuring werden vernomen. Deze laatste prefereerden dan harde kapokmatrassen op planken.

Er wordt echter vooropgesteld, dat de schuimrubber van goede kwaliteit moet zijn en voorts mogen de matrassen niet in de zon maar in de wind worden gelucht.

Binnenveringsmatrassen zijn echter ook in gebruik en schijnen eveneens te voldoen.

Wanneer de slaapkamer niet afdoende afgeschermd is,

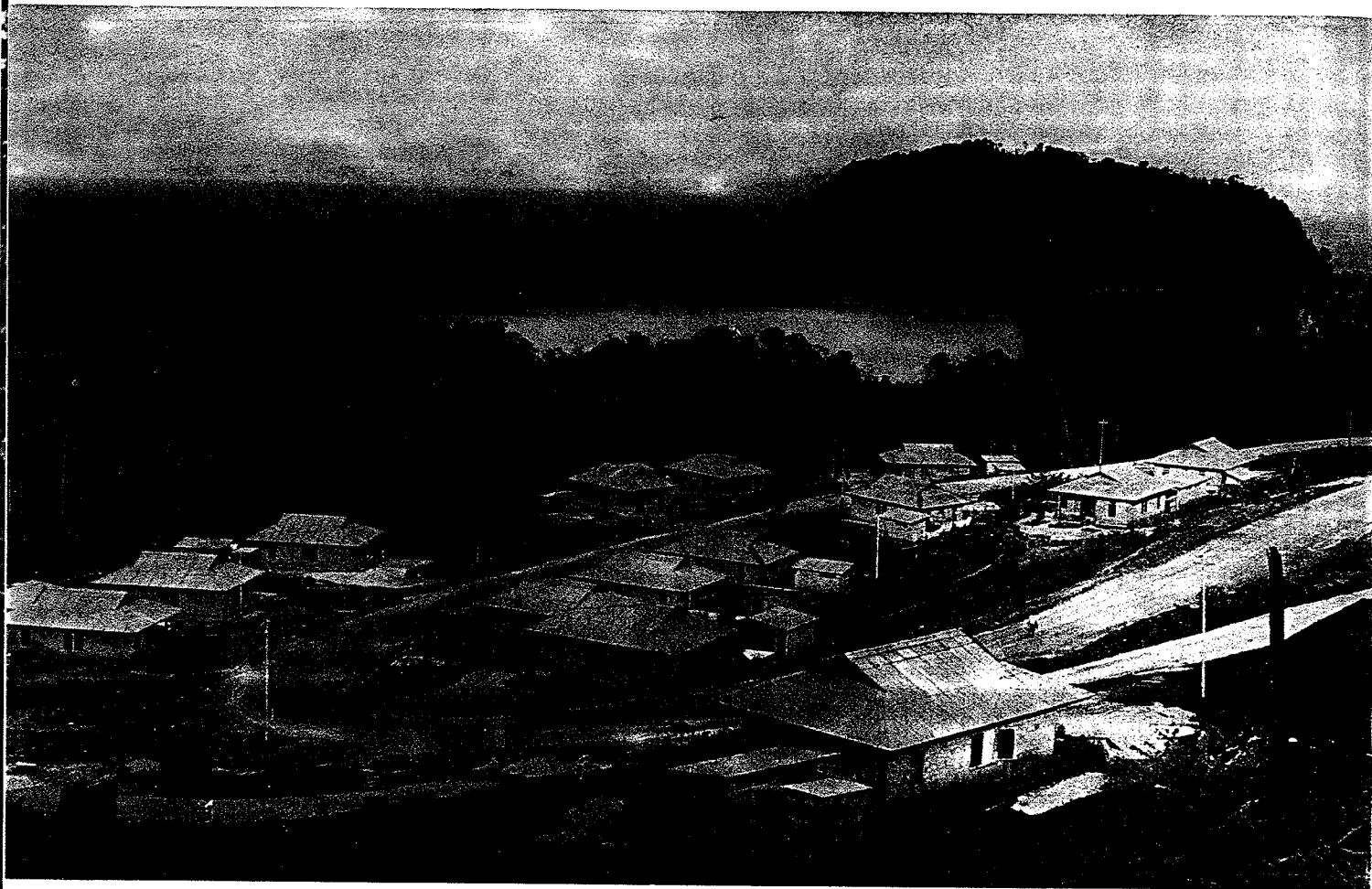
Interieur woningtype II Hollandia.

Interieur woningtype I Hollandia.

Interieur woningtype III Hollandia.

Woningbouw te Hollandia

BOUWMAATSCHAPPIJ
HOLLANDIA N.V.
NIEUW-GUINEA

Gevestigd te Hollandia en Biak

ALLE BURGERLIJKE EN UTILITEITSBOUW

slaapt men steeds onder een klamboe: een muskietennet dat het gehele bed omgeeft. Sommigen geven de voorkeur aan een vaste klamboekamer, dat is een soort kooi van muskietengaas waarbinnen de bedden zijn opgesteld, doch anderen zijn van mening dat men dan niet voldoende controle heeft op het binnensluipen van muskieten. Hoe het zij, de klamboe is verreweg het meeste in gebruik. Deze klamboe wordt met de afhangende einden onder de matras gestopt, zodat het bed goed is afgesloten. Men kan voor twee éénpersoonsbedden naast elkaar voor elk een afzonderlijke klamboe gebruiken, doch gewoonlijk wordt dan één grotere klamboe gebruikt, die beide bedden omsluit.

Gebruikt men lits jumeaux dan dient men te bedenken dat er tussen de beide bedden een spleet overblijft, waardoor muskieten kunnen binnendringen. Men voorkomt dat door over beide bedden een dubbelbreed laken te leggen, of onder de matrassen een dubbelbrede goed sluitende mat.

Wandversiering kieze men naar eigen smaak. Heeft men waardevolle foto's of platen dan verdient het aanbeveling die aan de achterzijde goed dicht te plakken met cellophaan en zelfs om de gehele achterzijde met schellak te bestrijken, zodat insecten er geen houvast op kunnen krijgen.

Een punt is in dit verband nog van belang. Er zijn grote voordelen verbonden aan het verpakken in zg. „liftvans”. Men dient daarbij echter zeer wel in het oog te houden, dat deze logge gevaarten lang niet op alle plaatsen in Nieuw-Guinea kunnen worden gelost en dat in sommige gevallen, waar de havenfaciliteiten het lossen nog wel toelaten, de mogelijkheid bestaat dat ze niet naar huis kunnen worden getransporteerd bij gebrek aan dergelijk zwaar rollend materieel. Een groot deel van het gemak is echter verloren, wanneer men de liftvan aan de haven eerst moet ompakken in kleine kisten en kratten. Men vergewisse er zich dus van of in de haven van bestemming inderdaad de nodige faciliteiten bestaan voor het lossen en transporteren van liftvans.

Keukeninrichting

Gas en steenkool voor huishoudelijk gebruik zijn in Nieuw-Guinea onbekend. Elektrisch koken is in het algemeen te duur. Men zie slechts de tarieven zoals bij elke plaats afzonderlijk opgegeven.

Houtskool is vrij duur en niet overal te krijgen. Koken op hout — dat overigens ook niet altijd gemakkelijk te krijgen is — ligt niet iedereen. Menige huisvrouw zal bij gebrek aan goed afgerichte bedienden zoal niet zelf bij het vuur moeten staan, dan toch wel onmiddellijk toezicht op de kokerij moeten houden en dat is minder aangenaam in een tropische keuken met houtvuren. Bovendien vereisen en keuken en vaatwerk veel onderhoud bij het koken op een houtvuur.

Vrij algemeen worden petroleumvergassers gebruikt, die in verschillende typen te krijgen zijn in uiteenlopende uitvoeringen en prijzen. Het meest gebruikte model is een batterij van drie éénpitsbranders, doch ze zijn verkrijgbaar met één tot vier pitten. Men denke er aan de nodige onderdelen mee te nemen.

De aanbevelingen inzake de beste modellen lopen nogal ver uiteen en wij geloven, dat zulks een kwestie van persoonlijke voorkeur is. Sommigen voelen meer voor een groep éénpitters, die elk gemakkelijk te verplaatsen zijn, anderen zoeken het in een combinatie van verschillende typen, bijv. een éénpits vergasser plus een blauwbrander plus een primus onder druk.

Ook werd de klacht vernomen, dat weliswaar in Hollandia allerlei soorten vergassers te koop waren, doch geen eenvoudig ouderwets petroleumstel, waarop men iets kan laten sudderen. Vergassers geven voor dat doel een veel te grote hitte af en zijn moeilijk laag te stellen.

Men kan overigens ook, wanneer althans de keuze bestaat, het gebruik der verschillende brandstoffen combineren, zoals sommige huisvrouwen doen. De gewone spijzen worden dan gekookt op petroleum, het water daarentegen op een houtvuur. Daarbij wordt dan een grote, goed afgesloten pan gebruikt om te voorkomen dat er een rooksmaak aan het water komt. Strijken kan men dan bovendien nog doen met een houtskoolstrijkijzer.

Men kan aluminium of geëmailleerde pannen nemen, doch vele huisvrouwen verkiezen aluminium, omdat emaillewerk

gemakkelijk schilfert onder de niet bepaald zachtzinnige behandeling van de gemiddelde Papoeabediende.

Overigens is de keukenuitrusting een kwestie van persoonlijke smaak en voorkeur, doch men dient te bedenken dat het aanbeveling verdient de gebruikelijke hulpmiddelen als kruidenmolens, vijzels, gehaktmolens en soortgelijke instrumenten niet te vergeten; men krijgt doorgaans alle ingrediënten in hun natuurlijke staat, zonder enigerlei voorbewerking door de leverancier. Voorts zijn goede blikopeners van belang, want in tegenstelling met de praktijk in Nederland is blikvoeding in Nieuw-Guinea meer regel dan uitzondering. Een bakoven (eventueel opzetoven) met blikken en vormpjes wordt door verscheidene huisvrouwen, vooral op de buitenposten, warm aanbevolen. Een koffiemolen daarentegen is een onnodige uitgave; er is alleen gemalen koffie te krijgen.

En tenslotte: Nieuw-Guinea heeft een uiterst vochtig klimaat: metalen utensiliën behoren roestvrij te zijn.

Verlichting

Is er continu stroom beschikbaar, dan zijn er geen complicaties. Alle in Nederland gebruikelijke lampekappen, staande lampen, enz. zijn goed. Men dient er alleen rekening mee te houden, dat gemonteerde lampekappen volumineus zijn en bovendien kwetsbaar bij het transport. Men preferert daarom nog wel eens de perkamenten kappen, die harmonica-gewijze gevouwen kunnen worden en men verpakt dan het draadstel afzonderlijk. Een paar verbogen spijlen zijn gemakkelijk recht te buigen. Ook plastic kappen voldoen goed.

Gloeilampen van de vereiste voltage zijn er voldoende te krijgen. Een kleine voorraad reserveonderdelen, zoals snoer, een paar stekkers, fittings e.d. kan nog wel eens van pas komen, zeker op de kleinere plaatsen waar niet altijd voldoende stock is. Driewegstekkers bijv. schijnen schaars te zijn.

Niet alle steigers zijn geschikt voor het lossen van liftvans!

Wanneer er op de standplaats geen elektriciteit is, is men aangewezen op petroleumlampen, al of niet onder druk, die tegenwoordig in een keur van kwaliteiten en uitvoeringen te verkrijgen zijn, zoals Aladdin, Petromax, Tilly, enz. Men neme voor de huiskamer, eventueel ook voor het kantoor een goede lichtsterke uitvoering, en dan nog enkele kleinere, eenvoudige modellen voor slaapkamer, badkamer/WC, gang e.d. De nodige reserve-onderdelen mogen niet vergeten worden, ofschoon ze in de grotere plaatsen doorgaans wel verkrijgbaar zijn, evenals de complete lampen.

Op de kleinere plaatsen wordt, ook wanneer er een elektrische installatie is, gewoonlijk slechts enige uren per dag stroom gegeven. Het is aan te bevelen voor de „donkere” uren van de nacht een paar petroleumlampen (overal in Nieuw-Guinea verkrijgbaar) klaar te hebben staan. Bovendien zijn op die kleinere plaatsen de elektrische centrales niet altijd even betrouwbaar en reservemotoren zijn er dikwijls niet. Ook voor die gevallen is een reserve petroleumverlichting wenselijk. Petroleum voor verlichtingsdoeleinden is zelfs op de kleinste plaatsjes te allen tijde verkrijgbaar.

Het bezit van een staafvormig „flashlight” is zeer aan te bevelen, ook als er elektriciteit is. De straatverlichting wordt dikwijls slechts door maan en sterren geleverd, doch ook waar de centrale er voor zorgt is die niet altijd van de beste kwaliteit. De standaardmodel batterijen en ook de flashlights zelf zijn in de kleinste negorijen doorlopend verkrijgbaar.

Huishoudelijke apparaten

Een koelkast is niet beslist onmisbaar, maar toch wel zeer wenselijk en de uitgave is financieel volkomen verantwoord. Detailverkoop van levensmiddelen als vleeswaren, kaas e.d. is als regel niet mogelijk en zeker niet op de kleine plaatsen, vlees of vis is niet altijd geregeld te krijgen en komt dikwijls met grote hoeveelheden tegelijk, teveel voor consumptie binnen een etmaal. In het warme klimaat bederven levensmiddelen zeer snel; de koelkast maakt het mogelijk ze langer te bewaren en na aankoop van grotere hoeveelheden het gebruik over meer dagen te verdelen. Vooral op kleinere plaatsen waar men gewoonlijk alleen vlees krijgt afhankelijk van het geluk van de jacht, of vis wanneer een vangst wordt aangevoerd, is dat van belang. Een kast met behoorlijke inhoud is dan ook aan te bevelen.

Als men komt op een plaats waar continue elektrische stroom geleverd wordt, kan men uiteraard de gewone elektrische modellen nemen. Elders doet men het met petroleum-frigidaires, die zeer goed voldoen. Wanneer men terecht komt op een plaats waar continue stroom is, maar de kans loopt om overgeplaatst te worden naar plaatsen zonder elektriciteit, doet men verstandig of maar meteen een petroleum-model te kopen, of een z.g. „dual operation” model, dat zowel op elektriciteit als op petroleum gebruikt kan worden.

In het algemeen beveelt men aan zich te houden aan de erkende merken van wereldnaam. In Hollandia zijn diverse modellen in de winkels voorradig.

Een wasmachine, bij voorkeur met een brede, sterke wringer, is zeer aan te bevelen, wordt door velen zelfs onmisbaar geacht. De was legt een zware druk op de huisvrouw en men vergete niet, dat het „wringen” daarbij niet het gemakkelijkste deel is. „Doe de was de deur uit”, mag een goede slogan zijn in Nederland, in Nieuw-Guinea is dat slechts zelden mogelijk en wanneer het wel mogelijk is, dan schrikt men gewoonlijk van de tarieven. En men heeft veel was in Nieuw-Guinea.

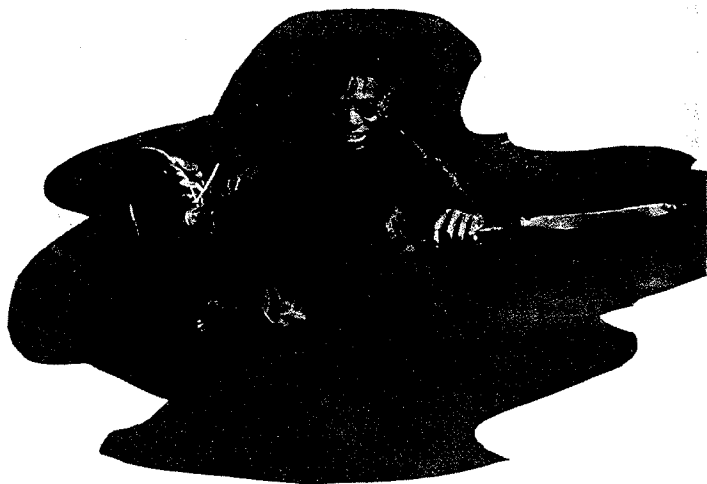
Als er dagstroom is, kan men de gewone elektrische apparaten nemen; zo niet dan is men aangewezen op handgedreven machines, die ook op de markt zijn (Super Waschling, Miles e.a. zijn in Nieuw-Guinea in gebruik).

Een strijkijzer is natuurlijk nodig. Bij gebrek aan dagstroom is men aangewezen op een houtskoolijzer of op de in enige modellen aan de markt zijnde — ook in Hollandia verkrijgbare — ijzers die verhit worden door petroleum onder druk. Ze komen in Nieuw-Guinea steeds meer in gebruik.

Elektrische ventilatoren zijn, waar mogelijk, aan te bevelen. Het is warm in Nieuw-Guinea!

Een naaimachine is, vooral als men kinderen heeft, zeer aan te bevelen. In de kleinere plaatsen zijn geen coupeuses of naaisters, op de grotere wel, maar ze zijn nogal prijzig.

Wanneer men de kans loopt overgeplaatst te worden naar plaatsen zonder elektriciteit, kan men een handnaaimachine

Vissen met een zelfgemaakt visgeweer

nemen. Er zijn echter elektrische machines, die ook met de hand bediend kunnen worden.

Men vergewisse zich overigens van de voltages op de diverse plaatsen. Het ligt in de bedoeling om geleidelijk aan overal over te schakelen op 220 Volt. Wanneer men gaat naar een plaats, waar nog een andere spanning is, dan zie men apparaten te kopen, die voor verschillende voltages geschikt zijn.

Men lette er ook op of men wisselstroom of gelijkstroom heeft; in sommige plaatsen is dit laatste het geval. Wanneer men een wisselstroomradio of gelijkstroom aansluit, krijgt men geen muziek maar rookwolkjes.

Onder de huishoudelijke apparaten zou men ook kunnen rangschikken de door velen zo warm aanbevolen gereedschapskist.

Men zal op de buitenplaatsen uiteraard weinig technische hulp kunnen verwachten voor de vele huishoudelijke „klusjes” die er altijd wel zijn op te knappen. Ook in de grote plaatsen valt het echter niet mee daarvoor assistentie te krijgen — er is een groot tekort aan geschoolde vaklieden — en meestal zal men op eigen hulpmiddelen zijn aangewezen.

Men kan een uitgebreide inventaris opstellen van wat zo'n gereedschapskist zou kunnen bevatten, doch dat heeft weinig zin. Men moet er ook mee kunnen omgaan en de man, die blij is dat hij ergens een schroef heeft ingedraaid zonder zijn vingers ernstig beschadigd te hebben, zal weinig profijt trekken van allerlei gespecialiseerde gereedschappen.

Een assortiment spijkers en schroeven is altijd op zijn plaats, alsmede elektrisch materiaal als snoer, enige schakelaars en stopcontacten, isolatieband. Voorts de bekende accessoires als haakjes voor deuren, hangsloten met overslagen, plastic waslijn enz.

Wat er naast een hamer, nijptang en schroevendraaier aan gereedschap moet zijn, bepale ieder liever zelf aan de hand van het vertrouwen, dat hij in eigen bekwaamheid bezit.

Water

Zoals bekend is in tropische gebieden de kwaliteit van het water een punt van voortdurende zorg.

Wij verwijzen voor dit onderwerp naar het hoofdstuk „Hygiëne” van de hand van Dr. Bierdrager (pag. 81).

Winkelen

Wanneer men de bevolkingscijfers der verschillende plaatsen bekijkt, dan zal het duidelijk zijn dat in Nieuw-Guinea evenmin als in Hollandse dorpjes, plaats is voor gespecialiseerde zaken. Het koopkrachtige publiek is daarvoor te klein en de meeste winkels handelen dan ook in zeer uiteenlopende artikelen. Dit geldt uiteraard in versterkte mate voor de kleine buitenplaatsen, waar in het geheel geen specialisatie bestaat en waar men gewoonlijk op een of twee winkels is aangewezen. Overigens is het frappant wat er nog allemaal uit een onaanzienlijk Chinees winkeltje te voorschijn kan komen.

Was aanvankelijk na de soevereiniteitsoverdracht de aan-

voer tamelijk gebrekkig, het is al lang niet meer zo dat alleen de hoogstnoodzakelijke behoeften te verkrijgen zijn. De laatste jaren zijn assortiment en kwaliteit aanzienlijk verbeterd en al is er zelfs in Hollandia nog geen Kalverstraat of Lijnbaan, men kan er toch werkelijk wel „uit winkelen gaan”. Al verdient het nog wel aanbeveling zijn basisuitrusting vanuit Nederland mee te nemen, in de grotere plaatsen — waarbij echter een plaats als Fakfak nog niet gerekend mag worden — is vernieuwing en aanvulling van garderobe en huishoudelijke artikelen zeer behoorlijk mogelijk. Getuige bijv. advertenties als de volgende in het locale, gestencilde nieuwsbulletin van Hollandia:

„Liberty Stores” heeft juist ontpakt: damesjurken, dameslingerie, corsages, moderne byoux, enz. enz.

of:

Wederom verkrijgbaar bij „Juliana”: rolmops, zure haring, nieuwe haring, paling, rollade, biefstuk, Hollands rundvlees en Hollands varkensvlees.

Men kan ook bestellingen in Nederland doen, vooral wanneer men daar iemand heeft die de smaak van de besteller kent, maar men moet in verband met de scheepsverbindingen rekenen op een levertijd van een maand of vier.

De prijzen van de eerste levensbehoeften zijn alle onderworpen aan de door de overheid ingevoerde prijsbeheersing. Men zij overigens voorzichtig met vergelijking van Nederlandse en Nieuw-Guineese winkelprijzen. Dikwijls zijn de artikelen anders (duurder) verpakt of hebben voor de tropen speciale bewerkingen ondergaan. Overigens zijn verschillende artikelen in Nieuw-Guinea lager in prijs dan in Nederland, omdat zij vallen onder gunstige exportregelingen, die opwegen tegen de zeevracht.

Voeding

Op vele plaatsen is het nog een dagelijks probleem voor de huisvrouw hoe van locale, dus verse producten een gevarieerd menu samen te stellen. Import van blikvoeding is er doorgaans, ook op de buitenposten, genoeg en voldoende gevarieerd, maar vlees, vis, groenten en vruchten worden niet altijd met de gewenste regelmaat aangevoerd. Dranken en rookgerei — behalve pijptabak! — zijn er voldoende.

Vers vlees wordt in de grotere plaatsen, waar vrieskamers zijn, uit Nederland aangevoerd, op de kleinere plaatsen is men afhankelijk van de locale jacht en visserij. Vruchten als papaja, pisang, djerok nipis (kleine citroenen) zijn, zij het met onderbrekingen, doorgaans verkrijgbaar. De voorziening met groenten is onregelmatig en in bepaalde perioden eenzijdig. Overigens varieert deze voorziening zeer sterk van plaats tot plaats. Keukenkruiden zijn er gewoonlijk voldoende.

Verse melk is niet te krijgen — enkele uitzonderingen daargelaten — maar er is ruim voldoende import van melk en melkproducten in blik, ook voor zuigelingenvoeding, ofschoon sommigen aanraden, in verband met de grote verscheidenheid in babyvoeding, te beginnen met een eigen voorraad van drie maanden, die men uit Nederland meebrengt. Eieren zijn doorgaans verkrijgbaar, deels van locale productie, deels uit de vrieskamer.

Kleding en schoeisel

Voor dit onderwerp verwijzen wij op de eerste plaats naar hetgeen Dr. Bierdrager hierover te zeggen heeft in het hoofdstuk „Hygiëne” (pag. 81).

Vocht en insecten, vooral kakkerlakken, zijn in Nieuw-Guinea de grootste vijanden van kleding en schoeisel en enige adviezen zijn op dit punt wel gewenst.

Regelmatig alle kleding, beddegoed, enz. luchten en in de zon hangen is in de meeste gevallen voldoende om de schadelijke gevolgen van de hoge vochtigheidsgraad te neutraliseren. Meer waardevolle stukken kan men opbergen in een kast, waarin een drooglamp is gemonteerd en waarin men dan ook fototoestellen en rookgerei kan bewaren.

Tegen de insectenplaag strijdt men op de eerste plaats met de flitspuit; een wekelijkse flitbeurt sorteert al voldoende effect. Een goede DDT-spraying is nog beter en het effect is een halfjaar lang merkbaar. Manokwari bijvoorbeeld meldt, dat dank zij de halfjaarlijkse spraying de insectenplaag uiterst gering is geworden.

Verder worden plastic hoezen aanbevolen voor kleding

en schoeisel, met gebruik van mottenballen. Kasten en koffers kunnen voorts goed in de kamfer gezet worden.

Sarmin rapporteert een muizenplaag, waartegen alleen een kat helpt. Muizenvallen sorteren geen effect.

Herenkleding

In het algemeen kan men zeggen dat alles, wat in Nederland op zomerse dagen gedragen wordt, ook in Nieuw-Guinea goed is. In grote trekken geldt het volgende:

's Voormiddags, tijdens de kantooruren draagt men als regel een lange of korte broek van een gemakkelijk wasbare lichte of khakikleurige stof (drill) — korte broek altijd gecombineerd met katoenen sportkousen in een lichte kleur — en een gemakkelijk zittend hemd met vast boord en korte mouwen, zonder das gedragen. Bij voorkeur wordt een hemd gebruikt met minstens één borstzak. Wat kleuren en patronen betreft volge ieder zijn smaak, doch al te opzichtige uitvoeringen behoren niet tot de goede toon.

Schoenen van dezelfde soort als men in Nederland pleegt te gebruiken. Aangezien reparatie van zolen en hakken, naar Nederlandse maatstaf gemeten, vrij primitief geschiedt, geven velen de voorkeur aan sterke sport- of wandelschoenen met hard rubber onderwerk. Plaatsen zoals Fakfak met glibberige steile paden adviseren de zg. profielrubberzolen. Elders wordt geadviseerd bij aankoop in Nederland de leren zolen door een goed vakman met dunne rubberzolen te laten beplakken; ze gaan dan aanzienlijk langer mee.

Voor sokken kieze men hetgeen wordt aanbevolen in zaken, die zich in uitrusting voor de tropen specialiseren. Men neme vooral lichte kleuren en vanzelfsprekend geen wol (tenzij voor tourneewerk waarvoor de met nylon versterkte wollen sokken juist aanbevolen kunnen worden). Nylon sokken hebben het nadeel dat ze vrij warm zijn, hetgeen echter 's avonds geen overwegend bezwaar behoeft op te leveren.

Voor de namiddag geldt het voorgaande eveneens, ter-

De Papoea draagt een eigen soort „regenjas”

Bij de kapper

wijl voor 's avonds de voorkeur wordt gegeven aan lange broek en hemd met lange mouwen, teneinde zo goed mogelijk tegen malariamuskieten beschermd te zijn.

Bezoeken worden, als het officieel en vormelijk toegaat, gebracht met „jas en das”, dat wil zeggen, men is gekleed in een tweedelig ongevoerd costuum van of een wasbare tropenstof (drill of tussor), of palmbeach, tropical, dan wel een stof waarin nylon of dacron of iets dergelijks verwerkt is, in tinten die variëren van heel licht tot grijs of beige, zoals een licht zomerpak in Holland, terwijl men voorts een overhemd met lange mouwen, borstzak, vast boord en een das draagt. Officieel heet dit: „kleding licht”.

Bij minder vormelijk bezoek, of op een niet-officieel avondje, draagt men het bovengenoemde toilet zonder jas, en bij bezoek aan goede vrienden gaat men gekleed zoals het uit komt. In het algemeen is het colbertjasje een kledingstuk, dat men alleen draagt als het niet anders kan, aangezien het een warme dracht is. Ook dassen zijn weinig geliefd.

Bij zeer bijzondere gelegenheden wordt wel eens avondtoilet verzocht, hetgeen betekent: zwarte schoenen en sokken, zwarte smoking pantalon — bij voorkeur van een tropenstof, hoewel ook een pantalon van Europese stof heel goed bruikbaar is — wit hemd met vast boord en lange mouwen, zwarte vlinderdas en witte smokingjas. Deze laatste kan van wasbare of wollen stof zijn, maar wol heeft het nadeel, dat in Nieuw-Guinea nog geen gelegenheid bestaat ze te laten stomen of chemisch reinigen.

De gelegenheid waarbij avondtoilet moet worden gedragen, zullen echter voor jonge ambtenaren zo zeldzaam zijn, dat aanschaffing van dit altijd vrij kostbare toilet zonder enig bezwaar achterwege kan blijven.

Voor onderkleding late men zich voorlichten door de speciale zaken voor tropenuitrusting. Men kiese echter geen nylon, daar dit de transpiratie niet absorbeert. Velen plegen onder het overhemd geen onderhemd te dragen, doch dit is een kwestie van persoonlijke voorkeur.

Het bezit van een wit nylon of orlon overhemd met vaste boord is echter vaak zeer practisch, daar men het gemakkelijk zelf kan wassen; het hemd in enige uren weer droog is en het niet gestreken behoeft te worden. Het heeft echter het nadeel, dat het iets warmer is dan een gewoon hemd, maar 's avonds is dat geen groot bezwaar. Persoonlijke voorkeur geeft ook hier weer de doorslag.

Een lichte regenjas is onontbeerlijk, ofschoon men wegens

de warmte het dragen ervan zoveel mogelijk zal vermijden.

Voorts heeft men dunne pyama's nodig, een dunne kameras en slippers voor in de badkamer.

Wat men op tournee en patrouille wil meenemen, is een kwestie van persoonlijke behoefte. De een stelt hoger eisen aan comfort, aan voeding en kleding, dan de ander en het is moeilijk daarvoor een algemene maatstaf aan te leggen. Men moet echter bedenken, dat bij voettournee's alles op de rug van koelies moet worden meegezeuld en men zal dus zijn bagage zoveel mogelijk moeten beperken.

Doorgaans stelt men prijs op een veldbed, dat men dient te kiezen van een lichte doch sterke constructie. Anderen zijn tevreden met de „tandoe”, dat is een stuk zeildoek met brede zomen, waardoor stokken worden gestoken welke op gevorkte stokken of op paaltjes worden gelegd.

Op veldbed of tandoe kan nog een luchtmatras, alsmede een luchtkussen worden gebruikt.

Een veldklamboe is altijd nodig, bij voorkeur van gevoileerde tule, die dicht is voor „agas”, de zeer kleine vliegjes (lengte 1 mm) die venijnig steken en erge jeuk veroorzaken.

Een paar dunne tentzeiltjes voor op de doorgaans modderige bodem zijn zeer nuttig.

Ten aanzien van het tourneeschoeisels zijn in Nieuw-Guinea de meningen verdeeld. Sommigen prefereren sterke leren schoenen met kopspijkers, anderen gebruiken tot hun tevredenheid de z.g. „jungleboots”, in Nieuw-Guinea bij het C.B.L. verkrijgbaar. Dit verschil in waardering kan het gevolg zijn van subjectieve voorkeur, doch zal ook wel mede bepaald zijn door het terrein.

Hetzelfde geldt voor de kwestie: lange khakibroek met puttees, of korte kniebroek. De voorstanders van de blote knieën moet worden toegegeven, dat men aldus veel prettiger loopt, maar zij hebben waarschijnlijk nog nimmer gelopen door gras dat wemelt van de „koetoe maleo” (een soort mijten), of nimmer ondervonden wat er gebeurt als men de knieën strijkt langs de bladeren van de „daon gatal babi” (een brandnetelsoort).

Men draagt geen tropenhelm, doch een lichte, tegen de regen bestand zijnde hoed.

Voorts dient men twee tourneeblikken te hebben, om zijn kleren en persoonlijke uitrustingsstukken te bergen. Deze blikken worden gewoonlijk vervaardigd van twee aan elkaar gesoldeerde vierkante petroleumblikken van 18 L. In Hollandia worden ze geleverd voor f 15,— per blik. Doorgaans schijnen ze te voldoen, doch wij ontvingen een reactie, volgens welke ze volslagen waardeloos zouden zijn, aangezien ze na de derde patrouille uit elkaar zouden vallen.

Vooroorlogse ervaring leert echter, dat goed gesoldeerde petroleumblikken uitstekend voldoen.

Voor het droog opbergen van kleding enz. in de blikken, kan men tegenwoordig plastic bergzakken kopen.

Dameskleding

Voor dameskleding geldt wat voor herenkleding reeds werd opgemerkt: wat in Nederland op zomerse dagen wordt gedragen, is ook goed voor Nieuw-Guinea. Alle kleren, ook de japonnen moeten goed wasbaar en wasecht zijn en men dient voldoende voorraad te hebben, want in het tropen-klimaat verwisselt men één, soms meermalen per dag van kleding. Japonnen moeten vanwege de warmte bij voorkeur van dunne soepele stof zijn. De kleur is een kwestie van smaak. Geen hoog gesloten modellen.

Men heeft een groot aantal japonnen nodig, want alles slijt snel door het vele wassen en aanvulling is alleen op de grote plaatsen mogelijk. Het in de aanbeveling genoemde aantal, wordt door sommigen dan ook beschouwd als een minimum en men beveelt aan nog wat coupons (met knopen enz.) mee te brengen.

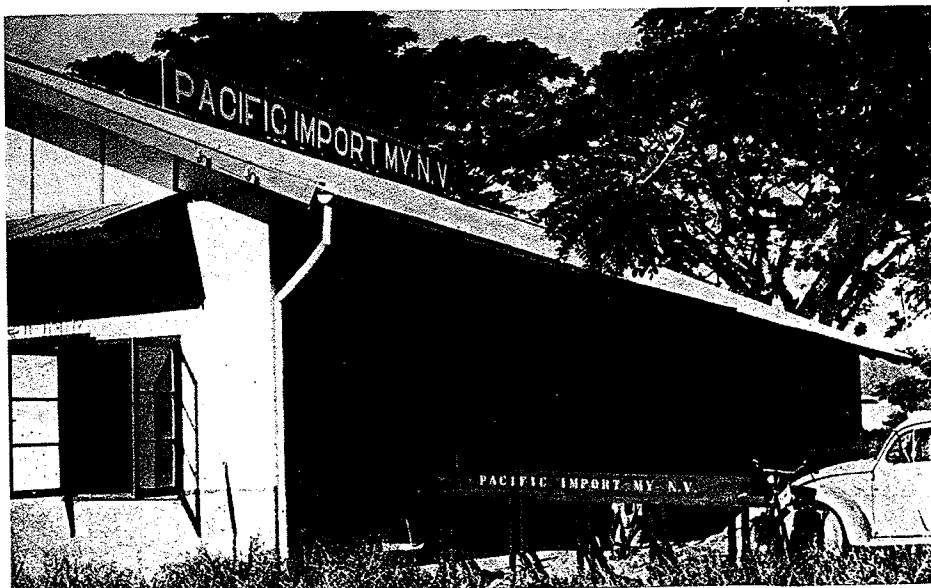
In de voormiddag draagt men veelal katoenen of tobranco japonnen of rok en blouse, zonder hoed en kousen. Een parasol ziet men wel eens, doch sporadisch. Stevige wandelschoenen zijn gewenst, de wandelpaden zijn gewoonlijk niet al te best. Binnenshuis kan men het gewone Nederlandse zomerschoeisels gebruiken, doch vooral als men niet zeker is van een standplaats waar een schoenlapper is, verdienen rubberhakken en zolen de voorkeur.

Bij enigszins officiële gelegenheden in de ochtend, en in

N.V. PACIFIC IMPORT MAATSCHAPPIJ

GEVESTIGD TE AMSTERDAM

*Onze Maatschappij met
eigen nederzettingen
te Hollandia en
Manokwari zorgt voor
spreiding van de import
en draagt hierdoor bij
tot de ontwikkeling van
Nederlands Nieuw Guinea*

*Wij verzorgen o.a.
de import van:*

Alle soorten levensmiddelen in blik
Melk
Meel
Vers vlees
Verse vruchten
Aardappelen
Auto- en rijwielbanden
Vespa-scooters
Koelkasten
IJzerwaren (gereedschappen etc.)
Stalen kantoormeubilair
Manufacturen
Papier
Grolsch Bier
Vruchtendranken
Tabak, sigaren en sigaretten
Radio-toestellen
Zout
Suiker
etc. etc.

Bivak in het oerwoud.

de namiddag, ziet men als regel meer geklede japonnen, soms, afhankelijk van de gelegenheid, met hoed, handschoenen en kousen.

Bij — tegenwoordig weinig frequente — officiële gelegenheden des avonds, als voor de heren „kleding licht” is voorgeschreven, draagt men als regel cocktailjaponnen, met handschoenen, hoed en kousen. Op de kleinere plaatsen is dit gebruik echter doorgaans nog niet ingeburgerd.

Alleen bij zeer bijzondere gelegenheden, als voor de heren groot tenue of avondkleding is voorgeschreven, draagt men lange avondjaponnen of lange rok met blouse.

Voor sportkleding is alles goed wat in Nederland gebruikelijk is. Men is vrij om „shorts” te dragen, doch afgezien van de gewone normen van zedelijkheid dient bedacht te worden, dat men zich vertoont te midden van een primitieve bevolking, die daarop wel eens anders zou kunnen reageren dan men verwacht.

Toiletartikelen (Elisabeth Arden e.a.) zijn op Hollandia verkrijgbaar, op de buitenplaatsen niet. Insgelijks oplosbaar damesverband.

Kinderkleding

Ook die wijkt in beginsel niet af van wat in Nederland op zomerse dagen gebruikelijk is. Met het oog op het klimaat heeft men er echter veel van nodig: een 10 of 12 jurkjes of speelpakjes (de in Indië zo genoemde tjelana monjet) en enige uitgaansjurkjes of pakjes van betere kwaliteit.

Schoeisel, meestal zonder kousen of sokjes gedragen, moet zeer stevig zijn: schoenen of sandalen met rubberzolen en hakken en/of ettelijke paren witte gymnastiekschoentjes.

Als regenkleding ziet men meestal plastic capes met capuchon.

Aangezien het op sommige plaatsen 's avonds en 's nachts koel kan zijn, worden dunne flanellen pyama's aanbevolen, en voor babies een flanellen trappelzak in combinatie met een dunne deken.

Gezondheid — Zielzorg — Scholen

Deze drie onderwerpen, vanzelfsprekend zeer belangrijk voor het leven in Nieuw-Guinea, zijn reeds in afzonderlijke hoofdstukken besproken. Daarheen moge worden verwezen. Bij de plaatsbeschrijvingen zullen locale bijzonderheden telkenmale afzonderlijk worden vermeld.

Ontspanning

Zoals reeds eerder opgemerkt heeft men het feit te aanvaarden, dat Nieuw-Guinea een onontwikkeld land is, waaraan men maar zeer beperkte eisen kan stellen. Men dient dan ook zijn verlangens aan te passen aan de reële mogelijkheden en vrage bijvoorbeeld geen tennisbaan op een standplaats, waar slechts drie of vier inwoners zijn, die voor deze sport in aanmerking komen.

De mogelijkheden zijn voor een groot deel afhankelijk van de standplaats en het ligt voor de hand, dat Hollandia aanzienlijk meer weet te bieden dan bv. een plaats als Fak-fak, om van de afgelegen buitenposten nog maar niet te spreken. Maar veel hangt af van eigen initiatief; een badmintonspel of een tafeltennis-set is gemakkelijk meegenomen.

Voor de natuurliefhebbers ligt er een eindeloos terrein en de amateurfotograaf of cineast hoeft niet ver naar objecten te zoeken. Jagen, vissen, zwemmen, kano-varen, wandelen is altijd mogelijk; in verschillende gebieden kan men bergsport beoefenen, al zal men het zonder berghotel of alpenhut moeten stellen.

Partners zijn er overal wel te vinden voor dammen, schaken, bridgen en andere binnenshuis-ontspanning.

Zoals men bij de plaatsbeschrijvingen kan zien, zijn er op verschillende plaatsen uitleenbibliotheken van Sociale Zaken. Hollandia heeft een speciale boekwinkel, terwijl er nog twee winkels zijn die boeken verkopen.

Wie niet voldoende heeft aan wat op Nieuw-Guinea verkrijgbaar is, kan met een boekhandelaar in Nederland af-

spraken maken over periodieke opzending van boeken en tijdschriften.

Wat de radio-ontvangst betreft, dient er op gewezen te worden dat men het in Nieuw-Guinea van de kortegolf moet hebben (16-90 m). Men kieze uiteraard een tropenbestendig toestel, en liefst van een bekend merk, doch vergewisse er zich van, dat het een goede kortegolf band heeft, bij voorkeur met bandspreiding.

Te Hollandia, en deels ook op de andere grote plaatsen, zijn de bekende merken in de winkels in voorraad.

De Radio Omroep Nieuw-Guinea (RONG) werkte tot voor kort met een 250 Watt zender, een relict uit de oorlogstijd. Een nieuwe 5 Kilowatt Philips-zender is echter al in gebruik gesteld, waarna de ontvangst - tot dusverre vrij slecht - goed is geworden (ofschoon de kwaliteit nogal afhankelijk is van de geografische ligging).

Colflengten RONG: 42 m - 59,5 m - 89,5 m.
Zendtijd: 33 uur per week.

Wanneer men niet zeker is van elektriciteit op de standplaats, kieze men een batterijtoestel. Waar wel enige uren per dag stroom is, zodat men een accu kan opladen, kan men ook een accutoestel nemen.

Voor de liefhebbers van muziek wordt een goede tropenbestendige pick-up en gramfoonplaten aanbevolen.

Transport

Dit is uiteraard geheel afhankelijk van de standplaats. In Hollandia kan men auto, motor, scooter, bromfiets en fiets gebruiken, er zijn ook plaatsen waar zelfs een fiets niet loont. De mogelijkheden zullen bij elke plaats afzonderlijk worden vermeld.

Opgemerkt wordt, dat fietsvelgen goed verchromd of vernikkeld moeten zijn; de gemoffelde zijn binnen het jaar doorgeroest.

VAREKAMP
Internationale
Expeditie N.V.
AMSTERDAM
Tel. 44468-40898
HOLLAND

Expeditie- en
Veembedrijf
NIEUWENHUIS
HOLLANDIA-HAVEN
Tel. 50-51
NIEUW GUINEA

Verhuizingen naar en van Nieuw Guinea in liftvans. Bagage service. Verpakking en Verschepping van automobielen en koopmansgoederen. Assurantie. Opslag. Douaneformaliteiten.

HERENKLEDING.

Persoonlijke smaak en beurs zullen de keuze voor een groot deel bepalen. De onderstaande lijst dient dan ook zuiver als een suggestie te worden beschouwd.

- 2 paar sterke lage wandelschoenen met hard rubber onderwerk
- 1 paar lage schoenen passend bij het uitgaanstenuue
- 12 paar katoenen sokken of anklets
- 6 paar katoenen sportkousen
- 6 overhemden met korte mouwen en borstzak
- 6 overhemden met lange mouwen, vast boord en borstzak dassen
- 12 zakdoeken
- 1 tweedelig ongevoerd costuum van drill, tussor, palmbeach of andere tropenstof
- 3 lange pantalons van soortgelijke, wasbare stof
- 6 lange pantalons van khakidrill
- 4 korte pantalons van khakidrill
- 9 stel tropen ondergoed strand en badkleding
- 1 lichte regenjas
- 1 dunne kamerjas of badjas
- 4 dunne pyama's
- 1 paar slippers
- 6 badhanddoeken
- 1 stalen trunk of hutkoffer, afsluitbaar schoenpoetsartikelen toiletgerei reservebril

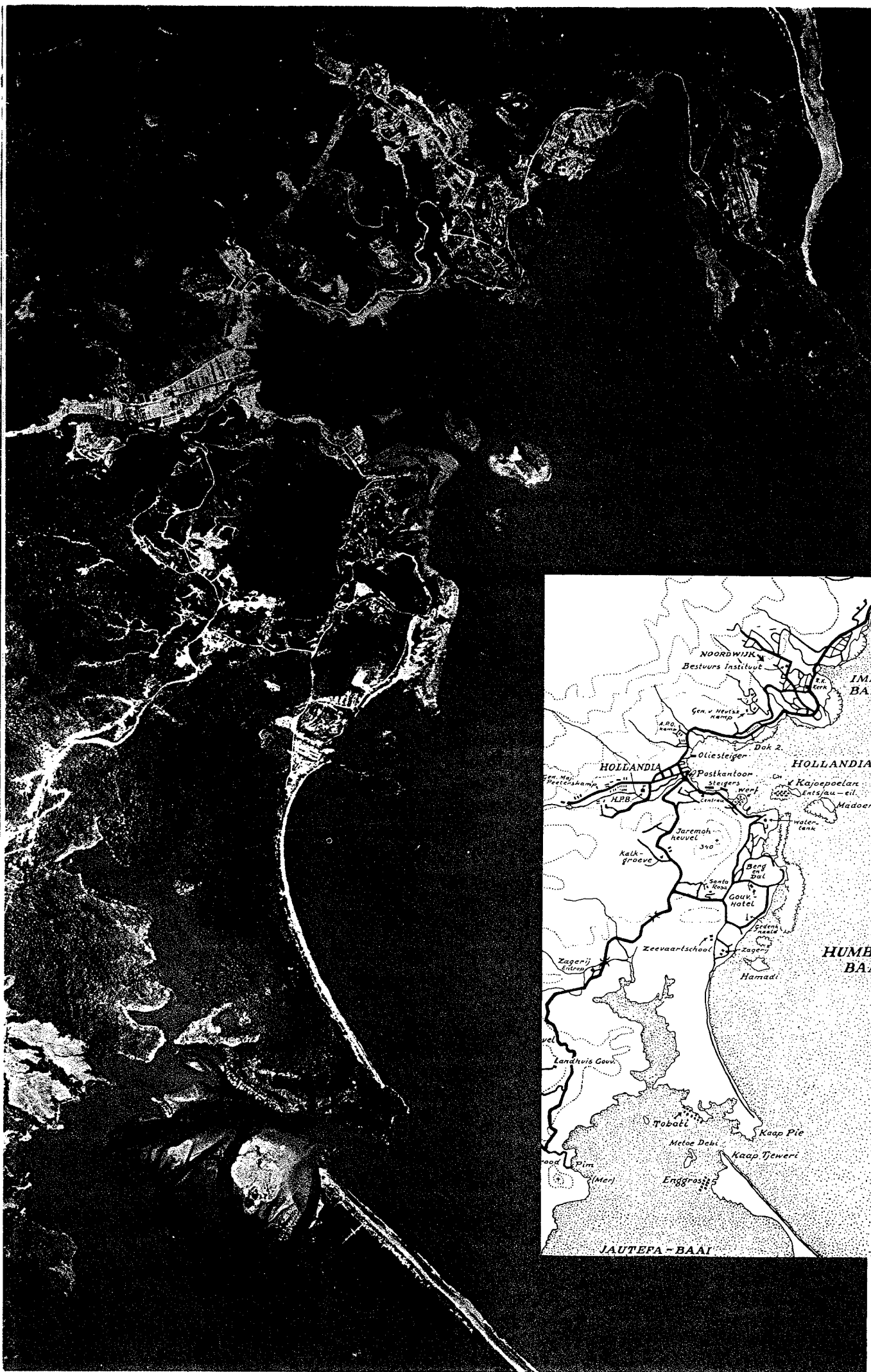
Voor tourneewerk wordt het volgende aanbevolen:

- 1 veldbed, eventueel met luchtmatras en luchtkussen
- 1 veldklamboe
- 1 dunne deken (in bergland dikkere)
- 2 paar tourneeschoenen met kopspijkers of naar keuze jungleboots
- 6 paar sterke wollen sokken of wol met nylon
- 2 puttees (of naar keuze: sportkousen over de lange broek te dragen)
- 1 rugtas of ransel
- 1 zakkompas, aanbevolen model: Bézard
- 1 hoofddeksel, geen tropenhelm
- 2 tourneeblikken met deksel
- 6 lange broeken khakidrill (c.q. kniebroeken)
- 6 hemden khakidrill met lange mouwen en borstzakken
- 1 gordelriem
- 1 veldfiles (niet te klein) met drinkmok, met vilt of canvas overtrek, te dragen aan gordelriem eenvoudige kampeeruitrusting (potjes, pannetjes, bestek) insectrepellent, DDT, geneesmiddelen

DAMESKLEDING.

De onderstaande lijst beschouwe men slechts als een aanbeveling. Wat in feite nodig is, hangt af van de maatschappelijke positie van de echtgenoot en van de standplaats. Het is daarvan afhankelijk of men bv. het aantal cocktailjaponnen en avondjaponnen kan reduceren of zelfs geheel schrappen.

- 8 à 10 katoenen japonnen of combinaties van rok en blouse
- 4 à 5 geklede japonnen of deux-pièces
- 2 à 3 cocktailjaponnen
- 1 à 3 avondjaponnen lang of lange rok met blouse wandelschoenen, schoenen voor binnenshuis, c.q. behorend bij het uitgaanstoilet, hoed, handschoenen, sportkleding, zonnebril en toiletartikelen.

HOLLANDIA

Het vooroorlogse Hollandia was een kleine nederzetting, standplaats van een controleur, gelegen in wat men tegenwoordig „de kloof” noemt. Bij de bombardementen vóór en tijdens de invasie in 1944 is het echter volkomen weggevaagd, geen enkel huis is er blijven staan.

De Amerikanen bouwden daarna een geweldige basis, „Base G” geheten (de voorgaande was Base F te Finschhafen). Omdat deze basis binnen het bereik der Japanse luchtmacht lag, werd bij de bouw „dispersal” toegepast, d.w.z. alle onderdelen werden over grote afstanden verspreid, zodat een vijandelijke bom slechts relatief geringe schade kon aanrichten. Als gevolg van dit systeem strekte de basis zich uit van Tanah Merah, waar het oliestation lag, tot aan Kaap Soeadja, waar het administratieve centrum van de basis, in engere zin ook „Base G” geheten, was gelegen.

Het tactische hoofdkwartier was aanvankelijk te Joka aan het Sentanimeer, later bij Hol Tekang. Toen MacArthur zijn „General Headquarters” verlegde van Brisbane naar Hollandia, werd dat gevestigd op de nog steeds zo geheten „MacArthur heuvel”, terwijl iets lager het „Seventh Fleet Recreation Centre” (voor officieren) werd gebouwd: het huidige „Ifar”.

De reeds door de Japanners aangelegde drie vliegvelden werden verbeterd en vergroot, allerlei loodsen en gebouwen werden er natuurlijk bij opgericht. Enige veldhospitaal verschenen onmiddellijk, wat later, toen Hollandia reeds „rear area” was geworden, werden naast elkaar twee grote hospitalen, samen

2.000 bedden, gebouwd. Bij Kotaradja was de „Quartermaster area” en ook lag daar een grote ijsfabriek. Op Skyline was het grote radiostation van MacArthur; de hellingen waar het huidige Noordwijk ligt, heetten toen „Signal Hill”, het Navy radiostation. Wat tegenwoordig de „werf” heet (de gouvernements-werkplaatsen), was een complete „destroyer repair base”, terwijl het gehele terrein langs de kust in de Jautefabaaï in beslag was genomen door de U.S. Navy. Langs de Humboldtbaai werden acht steigers (docks) aangelegd, genummerd 1 t/m 8, alle geschikt voor schepen van 10.000 ton.

* * *

De Nica — Netherlands Indies Civil Administration — kreeg, na enig gesol, een definitieve plaats aangewezen in de vallei van de Jabau, het nog steeds zo genoemde Kotanica.

Uit deze situatie ontstond de zo merkwaardige constellatie van het huidige Hollandia. Want toen de Amerikanen wegrokken, werden de beste complexen door diverse residentiediensten in gebruik genomen.

Het grootste deel der oorlogsvoorraden werd overgenomen door een stichting, in de wandeling „basis” genoemd. De meeste dezer voorraden lagen aan de haven, zodat men onder „basis” ook wel verstond het aan de haven gelegen deel van Hollandia.

„Kotanica” werd al spoedig onbewoonbaar en was bovendien — geheel opge-

trokken van hout, atap en gaba-gaba — zeer brandgevaarlijk. Daarom werd reeds in 1946 besloten tot verhuizing naar de twee, samen 2.000-beds grote hospitalen, waarvan de ziekenbarakken werden vertimmerd tot kantoren en woningen.

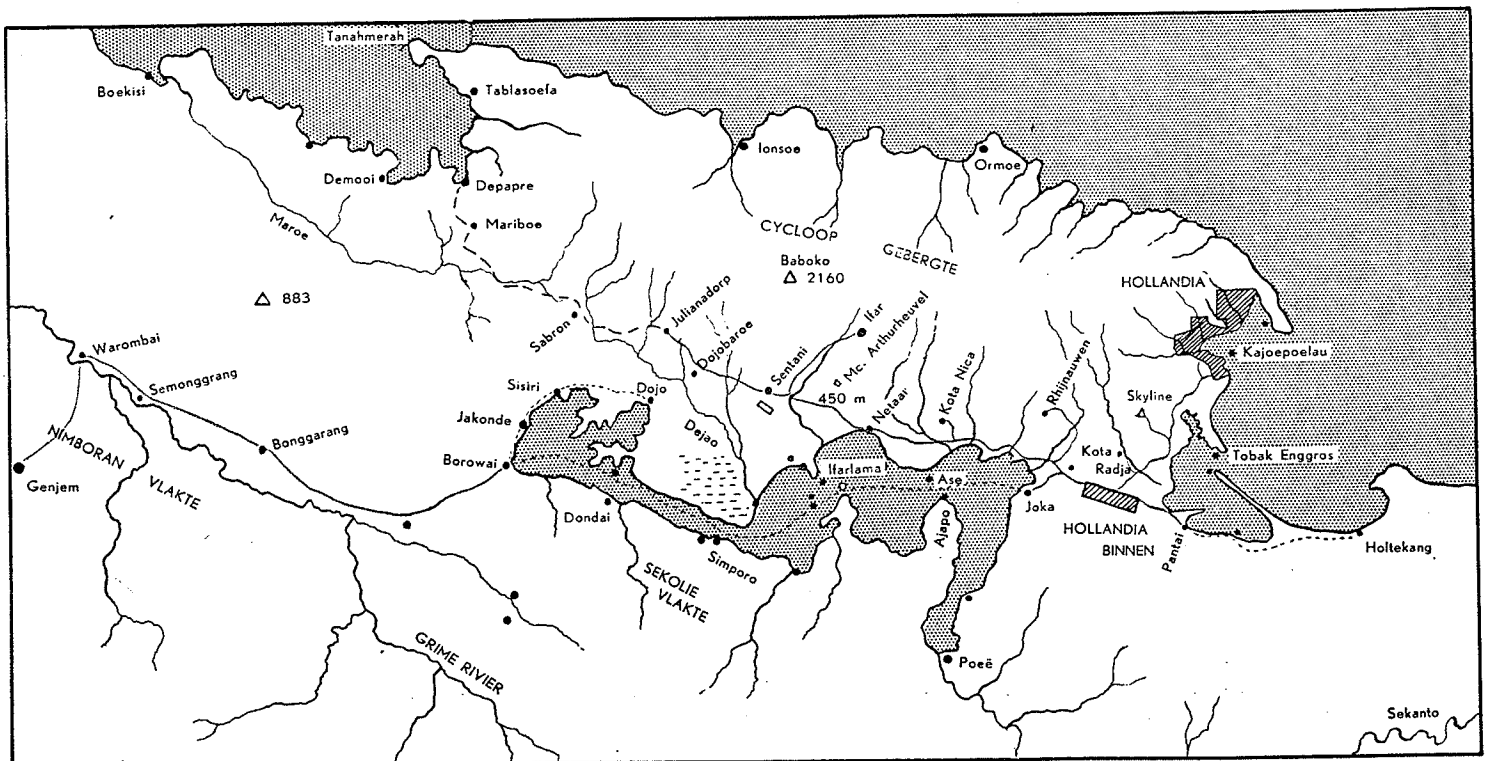
Dit complex — de residentie-hoofdplaats! — heette aanvankelijk „Kotabaroe”, later „Hollandia-Stad”, nu „Hollandia-Binnen”.

MacArthur's hoofdkwartier op de heuvel werd gesloopt, de woning van de generaal zelf werd gedomonteerd en weer opgebouwd in Kotabaroe om te dienen als residentswoning, later — en tot op de huidige dag — als gouverneurswoning.

De politieschool, die in die tijd nog niet in Soekaboemi terecht kon, vestigde zich in het Seventh Fleet Recreation Centre. Na haar vertrek kwam het complex aanvankelijk leeg te staan en overwogen werd of Kotabaroe niet beter verlegd kon worden naar dit aantrekkelijke, 300 m hoog gelegen complex, maar de nodige transportmiddelen ontbraken het bestuur. In een latere fase trok het leger er in.

De Nieuw-Guinea-politiewchool werd gevestigd op „Base G” waar zij nog is, terwijl uiteraard het personeel van de „basis” in bestaande behuizingen aan de haven werd ondergebracht. Voor Tanah Merah was geen empooli, het tankpark werd afgebroken en de weg erheen raakte door de zware regens al spoedig in verval.

Aldus het ontstaan van de merkwaardige splitsing van de hoofdstad van Nieuw-Guinea, eigenlijk een over een afstand van 40 km verspreid liggend aantal complexen, dat in gebruik werd genomen omdat zij de best voorhanden zijnde woon- en kantoorruimten opleverden. Hoge eisen werden in die tijd aan woningen en kantoren niet gesteld . . .

**Onovertroffen
sinds 1575**

BOLS

**Z.O. GENEVER
FIJNE LIKEUREN**

OLBA CONSERVEN

De beste sinds 1832 en toonaangevend voor

Meer dan een eeuw
productie-ervaring

Daarin ligt uw garantie voor
onaanvechtbare samenstelling
verfijnde smaak en
kwaliteit op het hoogste niveau

**VLEESWAREN
VLEESCONSERVEN
PLATS DU JOUR
SOEPEN IN BLIK
GROENTENCONSERVEN**

N.V. Bakhuis' OLBA FABRIEKEN
OLST (HOLLAND)

BEVOLKING.

	Papoea's	Europ.	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	27.159	9.614	1.052	37.825
Hoofdplaats	4.102	9.205	604	13.911

Woningen

Door het ontstaan van het huidige Hollandia zijn dan ook verklaard de zo sterk uiteenlopende typen van woningen. Er zijn immers de restanten uit de oorlogsperiode: vertimmerde barakken, alsook de „quonsets” in verschillende fasen van afwerking en verfraaiing. Er zijn de in de eerste naoorlogse jaren opgezette woningen uit „dumpmateriaal” en tenslotte is er de nieuwbouw.

Bij de oude woningen is, zoals reeds in het algemeen gedeelte gezegd, geen bepaald systeem bij de bouw en indeling gevolgd. Men mag aannemen dat het oppervlak gemiddeld een 90 m² is.

De nieuwbouw is wel uitgevoerd in standaardtypen, n.l. van ongeveer 60, 80 en 120 m² grondoppervlak, die respectievelijk f 37,50 f 60,— en f 80,— per maand aan huur doen. Ze hebben alle een open veranda en minstens 4 kamers, enige ingebouwde kasten, en keuken (met gootsteen, kast en aanrecht), badkamer en WC binnenshuis, alsmede een berghok buitenshuis.

Er zijn bovendien enige afwijkende typen en wij verwijzen naar de diverse plattegronden, die hierbij zijn afgedrukt.

Verdiepingshuizen kent Nieuw-Guinea als regel niet. In Hollandia is er slechts één, dat van de N.V. Pharma: onder winkel, boven woonhuis.

De huurprijs van de goed ingerichte quonsets is f 40,— per maand, voor de oude vervallen barakken wordt een huurprijs van enige guldens gevraagd.

De meeste woningen van 60 m² zijn gekoppelde woningen, de rest is vrijstaand.

Er heerst een grote woningnood in Hollandia en daardoor is het onvermijdelijk dat ook de vroeger vertimmerde barakken en quonsets nog steeds in gebruik zijn.

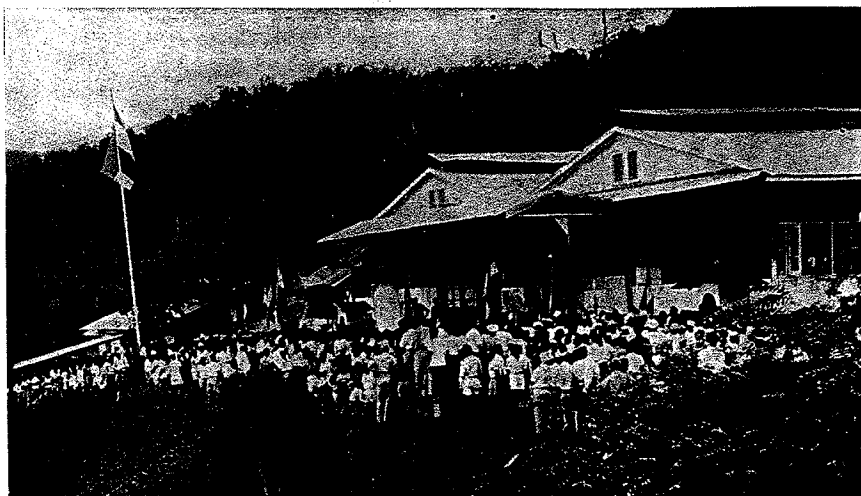
Bedienden

Geroutineerde huisbedienden zijn praktisch niet te krijgen. Er is wel personeel te krijgen, geschikt voor het zwaardere werk, dat men dan verder kan opleiden. Het loon is gemiddeld f 40,— per maand plus minstens één warme maaltijd per dag.

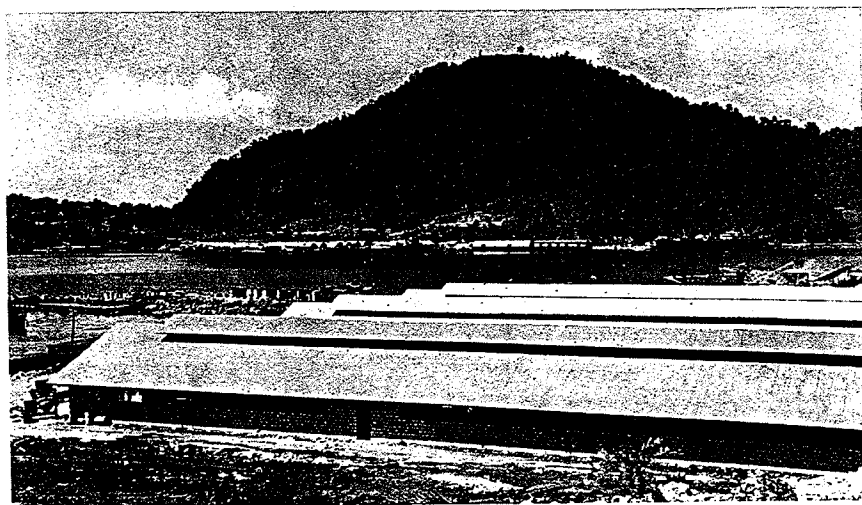
Huisinrichting

Meubilair is alleen te krijgen op venduties, behoudens rotanmeubilair, dat in behoorlijke kwaliteit uit Singapore wordt aangevoerd tegen redelijke prijs (een grote rotanfauteuil met kapokkussens zonder buitenbekleding, ongeveer f 215).

Huishoudelijke apparaten zijn in de winkels of op bestelling bij de importeur verkrijgbaar.

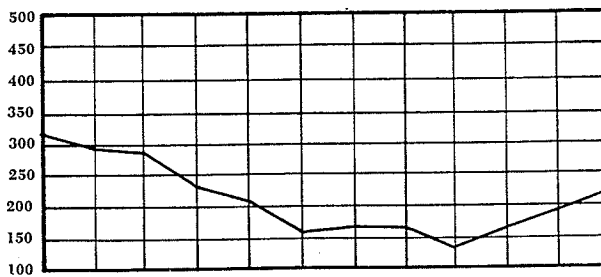
De Gouverneurswoning, het voormalige verblijf van Generaal MacArthur.

Een deel van de baai van Hollandia, met op de voorgrond de gouvernementsskantoren.

REGENVAL

In verschillende delen van Hollandia kan de regenval zeer sterk uiteenlopen, al naargelang de ligging ten opzichte van het Cycloopgebergte. In Hollandia valt bijvoorbeeld aanzienlijk meer regen dan in Hollandia-Binnen. Onderstaande cijfers geven het gemiddelde over 24 vooroorlogse jaren, opgenomen in het oude Hollandia, het huidige haven terrein.

	Jan.	Febr.	Mrt.	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Het jaartotaal was:	in 1952: 2.619 mm	in 1953: 2.314 mm	in 1954: 2.619 mm	in 1955: 3.094 mm	in 193	in 175	in 173	in 193	in 173	in 175	in 173	in 193

	uur (N.G.T.)		
IN 1955 WAS TE HOLLANDIA (SENTANI) OM	6.30	12.30	18.30
de gemiddelde jaartemperatuur	22.6°	30.2°	26.5°
de gemiddelde vochtigheidsgraad	95 %	65 %	83 %

PRIJZEN VAN VERS VLEES per kg.

biefstuk	f 7,50
karbonade	„ 7,25
gehakt	„ 5,50
ham	„ 7,50
lever	„ 7,25
rollade	„ 7,50
roastbeef	„ 7,50
rundvlees	„ 6,50
varkensvlees	„ 6,50
varkensvlees zonder been	„ 8,00
gelderse rookworst (diepvries)	„ 8,00

Verse groenten en vruchten

Kangkoeng, bajem, katjang pandjang, komkommers, pisang en papaja zijn als regel dagelijks verkrijgbaar. Andere groenten en vruchten, zomede aardappelen, komen onregelmatig en in onvoldoende hoeveelheden aan de markt, zodat aanvulling uit blik nogal eens nodig is.

Vlees, vis en eieren

Verse vis is regelmatig, doch in onvoldoende hoeveelheid te koop à f 3,50 per kg.

Vers vlees is steeds verkrijgbaar, zowel varkensvlees als rundvlees. Op Dok VIII is een redelijk goede slager.

Vlees, vis en eieren uit vries- en koelkamer worden regelmatig geïmporteerd en zijn steeds in voldoende hoeveelheid te krijgen.

Gezondheidszorg

Malaria tropica en tertiana zijn de meest

voorkomende ziekten. De malariabestrijding is echter actief en hoopt het euvel onder de knie te krijgen.

De ziekenhuizen zijn goed geoutilleerd met voldoende personeelsbezetting. Tandheelkundige hulp is aanwezig; behalve de gouvernements-tandarts is er ook nog een particuliere tandarts.

Onlangs is er een afdeling van het „Groene Kruis” opgericht met één zuster in dienst en een tweede op komst.

WESTERS ONDERWIJS

Kleuteronderwijs:

één Prot. Chr. kleuterschool te Hollandia-Noordwijk

één R.K. kleuterschool te Hollandia-Noordwijk

Lager onderwijs:

6 Europese lagere scholen (lagere scholen A) n.l.

te Hollandia-Noordwijk:

1 openbare (grote school)

1 van de R.K. Missie (OFM) (grote school)

1 Prot. Chr. (cursus 1955-1956: klas 1, 2 en 3)

te Hollandia-Binnen:

1 openbare (grote school)

te Hollandia-Ifar:

1 openbare (kleine 1 of 2 mansschool)

te Hollandia-Sentani:

1 openbare (kleine 1 of 2 mansschool)

Voortgezet onderwijs:

te Hollandia-Noordwijk:

1 openbare MULO (Afd. A, B en C)

te Hollandia-Kotaradja:

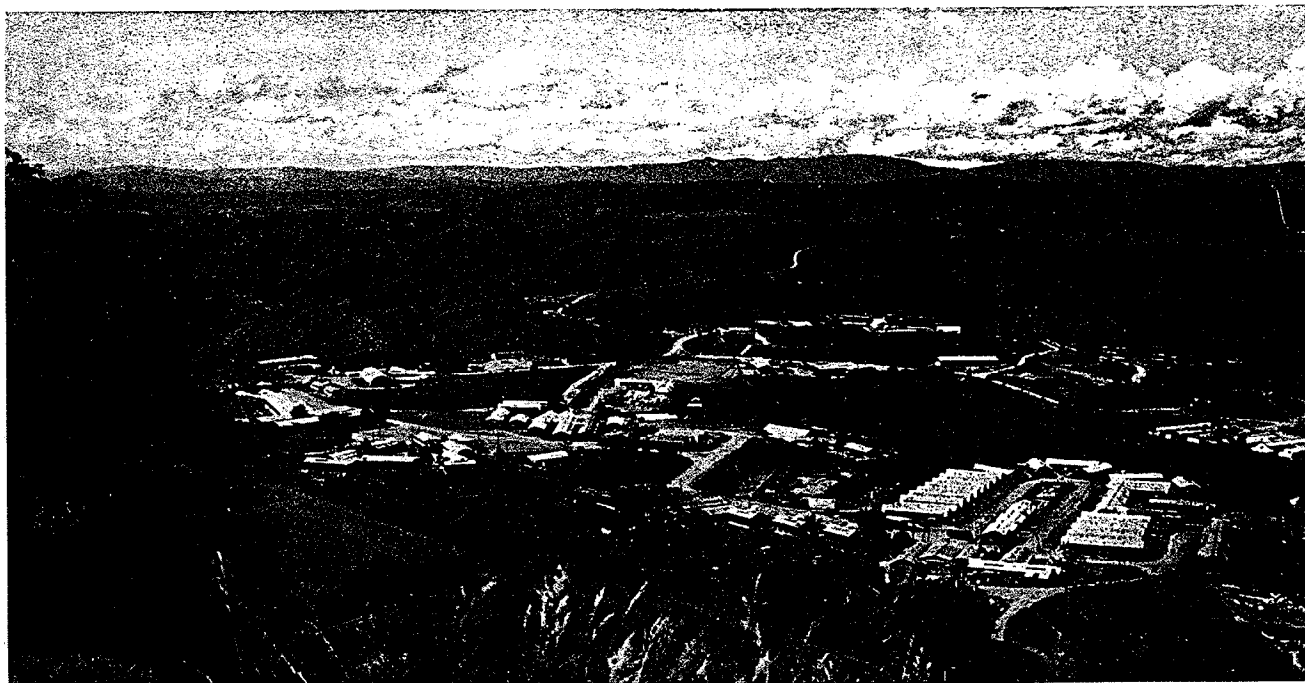
1 MULO van de zending Ned. Herv. Kerk

te Hollandia:

1 R.K. H.B.S. (OFM) (tot dusverre de eerste 3 klassen)

De scholen te Hollandia-Noordwijk en Hollandia zijn vanuit Hollandia-Binnen, Sentani en Ifar bereikbaar met de Gouvernementsbussen.

Ziekenhuis	artsen	verpleegsters	aantal bedden	klasse bedden
Hollandia-Binnen	5 waarvan: 1 chirurg 1 internist 1 orthopaed.-chirurg 1 tandarts	15	200	
Ifar		12		15
Hollandia-Haven	2	6	70	

„Ifar”, het voormalige „Seventh Fleet Recreation Centre”

SCHOOLGELDREGELING

(tarieven zullen echter vermoedelijk in 1956 worden gewijzigd)

Groep van Verschuldigd schoolgeld per maand voor elke ingeschreven leerling, indien het gezin van de schoolgeldplichtige telt:

	1 kind	2 kinderen	3 kinderen	4 kinderen	5 kinderen	6 kinderen	Toeslag voor elke ingeschreven leerling der MULO
1e groep	24,00	14,00	10,00	8,00	7,00	6,00	4,00
2e groep	16,00	10,00	7,35	6,00	5,20	4,70	3,00
3e groep	10,00	6,50	5,00	4,15	3,50	3,10	2,00
4e groep	5,00	3,00	2,35	2,00	1,80	1,60	1,00
5e groep	2,00	1,20	0,95	0,80	0,70	0,65	0,50
6e groep	0,70	0,40	0,30	0,25	0,22	0,18	0,20

Toelichting:

Groepen van betaling:

- 1e groep: maandelijks belastbaar zuiver inkomen meer dan f 1.000,-
 2e groep: maandelijks belastbaar zuiver inkomen f 700,- tot f 1.000,-
 3e groep: maandelijks belastbaar zuiver inkomen f 400,- tot f 700,-
 4e groep: maandelijks belastbaar zuiver inkomen f 200,- tot f 400,-
 5e groep: maandelijks belastbaar zuiver inkomen f 100,- tot f 200,-
 6e groep: maandelijks belastbaar zuiver inkomen beneden f 100,-

BEVOLKINGSONDERWIJS

Lager onderwijs: diverse dorpsscholen

- 1 vervolgschool voor jongens te Hollandia Joka van de Zending (NHK)
- 1 openbare alg. lagere school (lagere school B) te Hollandia-Binnen
- 1 alg. lagere school van de zending (NHK) te Hollandia-Kotaradja.

Voor de diverse opleidingen en cursussen zie pag. 92.

Zielzorg

In Hollandia zijn aanwezig:

1. R.K. Missie der Paters Franciscanen met parochies te Hollandia-Binnen, Hollandia-Haven en Ifar.
2. Protestantse Noodgemeente (gevormd uit de delen van de Indische Kerk).
3. Moluks Protestantse Kerk.
4. Zendingkerken.
5. Verspreide leden van de Gereformeerde Kerk en de Doopsgezinden.
6. Maleis Protestantse Gemeente.
7. Pinkstergemeente.
8. Zevende-dags adventisten.
9. Unevangelized Fields Mission.
10. Djoema'at Islam.

Er zijn de volgende kerken:

Protestantse kerken:

- Paulus kapel — Noordwijk-Binnen
 Kloofkerk — Hollandia-Haven
 Christelijk Militair Tehuis —
 Hollandia-Haven
 Nieuwe Kerk — Hollandia-Binnen

Maarten Luther Kerk —
 Hollandia-Sentani

Katholieke kerken:

- Christus Koning kerk —
 Hollandia-Noordwijk
 Martinus kapel — Hollandia-Haven
 Mariniers kerk — Hollandia-Haven
 Kattenburg kerk — Hollandia-Haven
 Hollandia-Binnen
 Ifar
 Sentani

Ontspanning

Voetbal, korfbal, volleybal, hockey,

tennis, badminton en tafeltennis zijn de geregeld, ook in clubverband beoefende sporten. Voorts is er grote belangstelling voor zeilen, kanovaren, zwemmen, jagen, vissen (in het meer als in de baai) en bergklimmen. Des zondags zijn de Jachtclub te Hollandia-Haven, het mooie zee-strand te Base G en de uitspanning „Meerzicht” aan het Sentanimeer druk bezochte gelegenheden, waar watersport-liefhebbers elkaar ontmoeten. Hollandia-Haven heeft verder een druk beklant restaurant annex cafetaria en brood-, koek- en banketbakkerij.

Te Hollandia-Haven is de reeds genoemde Jachtclub, die behalve als centrum voor de zeilsport ook fungeert als sociaal centrum, terwijl er voor de leden bioscoopvoorstellingen gegeven worden.

Er is inmiddels ook een nieuwe Jachtclub gekomen op Dok VIII, fraaiër en mooier gelegen dan „de” Jachtclub, vnl. bedoeld als ontspanningsgelegenheid voor inwoners van Dok VIII (de lagere ambtenaren enz.).

Hollandia is rijk aan natuurschoon. Men kan er mooie wandelingen of ritten maken en genieten van prachtige vergezichten. Boottochten op het Sentanimeer of in de baai zijn zeer de moeite waard.

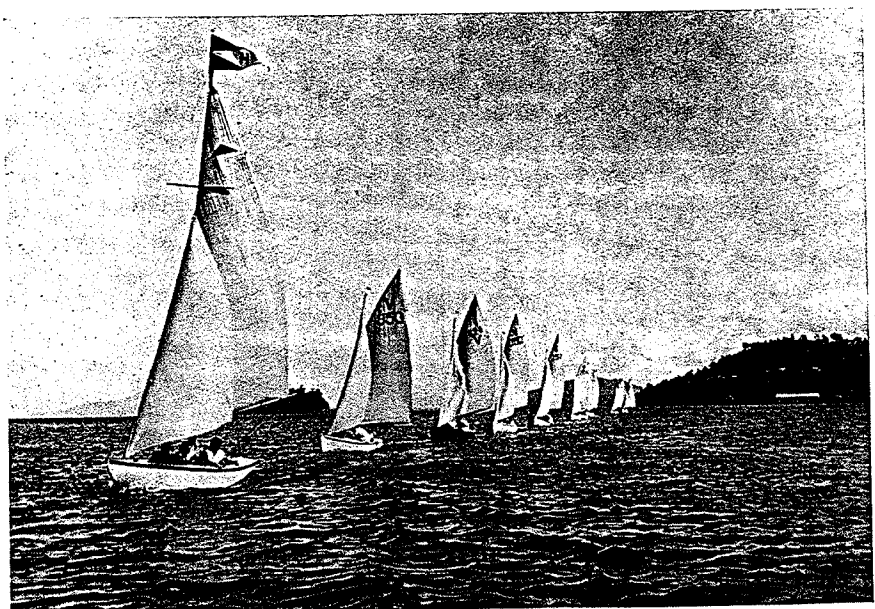
Er zijn publieke bioscopen, waarvan de toegangsprijzen variëren van f 1,50 tot f 2,25. In de bioscoop te Ifar is de toegangsprijs slechts f 0,50, doch men moet er zijn eigen stoel meebrengen.

Voorts zijn er twee toneelverenigingen, een dansclub, een schaakclub, een vereniging die zich beijvert voor het doen houden van lezingen, terwijl regelmatig bridge-avonden worden gehouden. Kortgeleden is er een afdeling van de Rotary opgericht.

Te Ifar is een gezelligheidsmaatschappij opgericht met uitgebreide ontspanningsmogelijkheden.

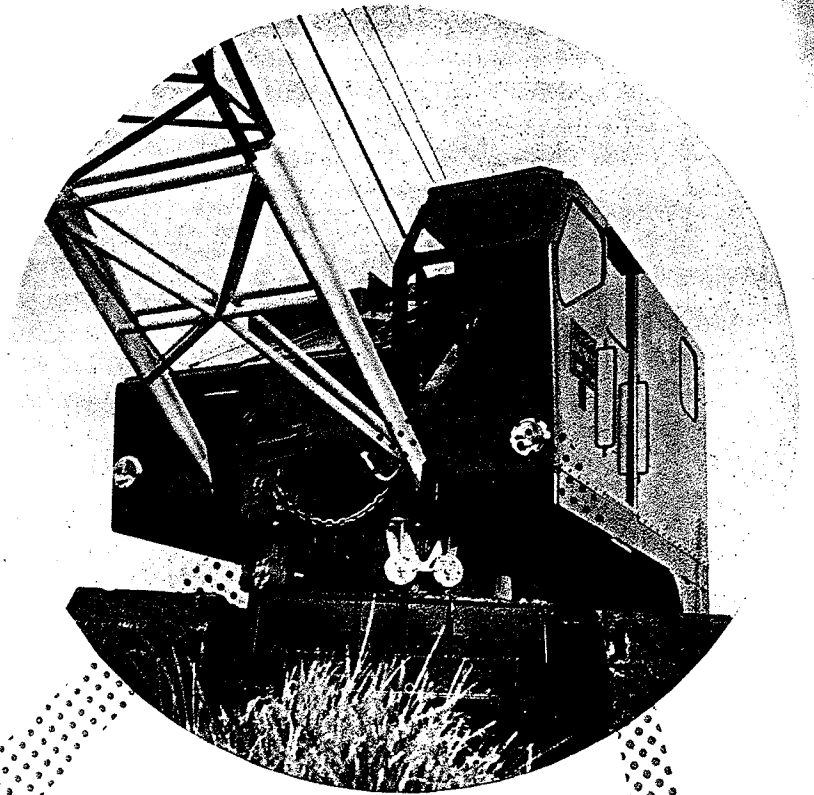
Tenslotte zijn er plannen tot oprichting van een automobielclub.

Er zijn twee openbare leesbibliotheken met 3.275 boeken en een wetenschappelijke bibliotheek (1.350 boeken), die is

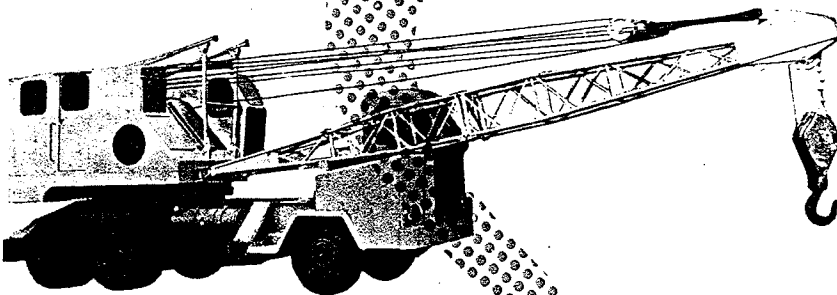
„Admiraalzeilen” in de baai van Hollandia.

BASISMACHINE
UNIVERSELE
GRAAFMACHINE
TYPE 1000

TILBURG — HOLLAND

HOVERS CONSTRUCTIE

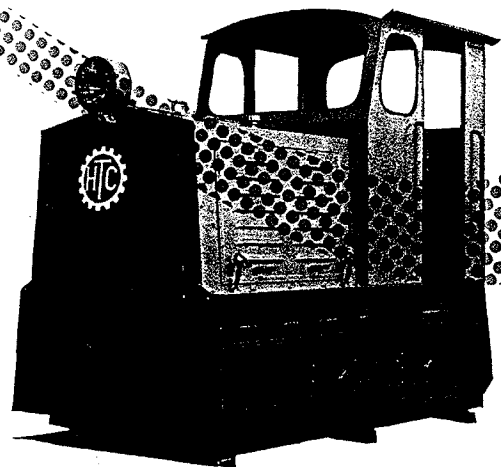

MOBIELE KRAAN

UNIVERSELE
GRAAFMACHINES

KRANEN

SMALSPOOR-
LOCOMOTIEVEN

SMALSPOOR DIESELLOCOMOTIEF, 2 CYLINDER

ondergebracht bij het Kantoor voor Bevolkingszaken, terwijl er schoolbibliotheken zijn aan diverse scholen.

Dagbladen zijn er nog niet in Nieuw-Guinea. Het nieuws wordt gepubliceerd in een gestencild dagelijks bulletin voor Hollandia onder de titel „En hier is het nieuws” (waarin ook enige advertentieruimte is), terwijl een weekuitgave hiervan op de buitenposten wordt verspreid. De abonnementsprijs is f 1,- per maand. „Pengantara” is een weekblad, dat alle berichten in het Nederlands en het Maleis geeft. Het abonnement kost f 10,- per jaar.

Het maandblad „Triton” is een Maleise uitgave, met enkele Nederlandse artikelen en veel fotomateriaal. De abonnementsprijs is f 12,50 per jaar.

Het zijn alle uitgaven van de Regeeringsvoorlichtingsdienst te Hollandia.

Transport

Er is 80 km autoweg in Hollandia en naaste omgeving en er is een relatief dicht vervoer.

Bij de motorrijwielen bevinden zich ook scooters en bromfietsen, maar van deze laatste is alleen het zwaardere type bruikbaar, aangezien de wegen door vrij sterk geaccidenteerd terrein lopen. Voor bromfietsen is, in tegenstelling met Nederland, een rijbewijs vereist.

Wil men een fiets gebruiken voor het vervoer tussen de diverse complexen waaruit Hollandia bestaat, dan zal men er genoeg mee moeten nemen dat men de steilere hellingen loopt.

Er is een gouvernementsautobusdienst die een uurlijkse verbinding Hollandia-Hollandia-Binnen onderhoudt en die 3 x per dag doorloopt naar vliegveld en Ifar.

Tenslotte is er een taxi-bedrijf met twee auto's, een Chevrolet en een Opel (Eigenaar Chr. Hubner, telefoon 150).

TAXITARIEVEN

vanaf standplaats te Hollandia:	
minimum	f 2,00
naar:	
Berg en Dal	„ 3,50
Noordwijk	„ 5,00
Dok VIII	„ 5,00
Base C	„ 6,00
Base C strand	„ 7,50
Kotabaroe/Hollandia-Binnen	„ 12,50
Meerzicht	„ 20,00
Vliegveld	„ 30,00
Ifar	„ 32,50

Dit zijn de tarieven voor de Chevrolet; die voor de Opel liggen iets lager.

BUSTARIEVEN:

Hollandia-Noordwijk	f 0,25
Hollandia-Hollandia-Binnen	„ 1,00
Hollandia-Ifar of vliegveld	„ 3,00
retour	„ 4,00
Hollandia-Binnen-vliegveld	„ 2,00
retour	„ 3,00

Telefoon

Er is een lokaal, niet automatisch telefoonnet met 6 centrales:

Centrale Ifar met	35 nummers
Centrale Sentani met	20 nummers
Centrale Hollandia-Binnen	met 196 nummers
Centrale Hollandia met	143 nummers
Centrale Dok II met	57 nummers
(gouv. kantoren)	
Centrale Noordwijk met	91 nummers

Voorts is er nog een Marine-centrale.

De aansluitkosten zijn f 15,-. De maandelijke kosten zijn:	
voor huisaansluiting	f 20,-
voor zakenaansluiting	f 40,-

Er wordt veel gebruik gemaakt van de INTEL-verbinding met Nederland op woensdag- en vrijdagavond van 8-11 uur N.G.T. De kosten zijn, mits geen zakengesprek, f 10,65 per 3 minuten. De aansluiting heeft plaats van huis tot huis.

Logiesmogelijkheden

Particuliere hotels zijn er niet te Hollandia, zodat men is aangewezen op de gouvernementsinrichtingen. Het Hoofd van de afdeling Hotels en Pasanggrahans van de Dienst voor Sociale Zaken wijst de accommodatie toe.

a. Het hotel „Berg en Dal” te Hollandia heeft 14 tweepersoons-kamers en twee vierpersoonskamers. Deze logeer-

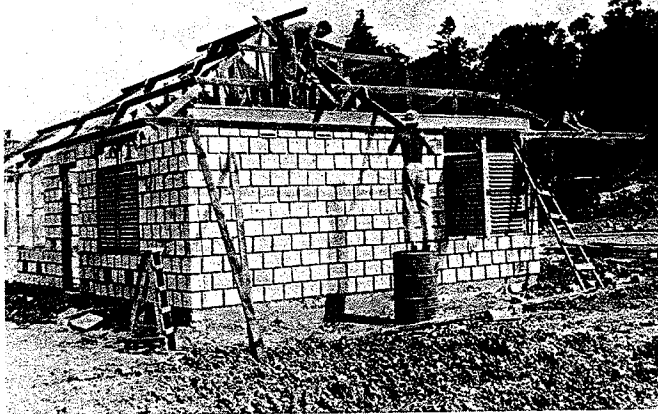

Gouvernementsautobus

gelegenheid kan in klasse gelijkgesteld worden met een pasanggrahan. De logiestarieven, met inbegrip van drie maaltijden, nl. ontbijt, middagmaal en avondmaal, zijn f 9,- resp. f 10,- per dag, afhankelijk van de kamer. Voor bedieningsgeld wordt een toeslag van 5% be-

In het ziekenhuis te Hollandia.

Woningbouw door Indische Nederlanders te eigen behoefte, waarvoor zij van de Overheid voorschotten ontvangen.

rekend op de door de gast verschuldigde bedragen. Er is een wasserij aan het hotel verbonden. De wastarieven zijn circa f 0,75 per kledingstuk.

b. De pasanggrahan te Hollandia-Binnen heeft vier tweepersoonskamers en twee éénpersoonskamers, waarvan de bewoningstarieven f 4,- respectievelijk f 3,- per persoon per dag bedragen exclusief voeding. Het nemen van de voeding uit de pasanggrahan is facultatief gesteld. De prijs voor voeding, betrokken van de pasanggrahan, bedraagt voor drie maaltijden (ontbijt, middagmaal en avondmaal) f 7,- per persoon. Voor bedieningsgeld wordt 5% toeslag berekend over het verschuldigde bedrag. De gasten dienen zelf zorg te dragen voor de bewassing van hun kleding.

c. Voor het „Gouvernements-hotel” te Hollandia-Binnen zijn de tarieven (ingegaan 1 januari 1956) hieronder vermeld; ze zijn afhankelijk van het type kamer.

Op deze tarieven komt voor bedieningsgeld een toeslag van 7%. Er is aan het hotel een wasserij verbonden. De wastarieven zijn gelijkgesteld aan die van particuliere wasserijen.

De bar van het hotel is op bepaalde uren open. Dan zijn er tegen redelijke prijzen diverse alcoholische en niet-alcoholische dranken verkrijgbaar.

TARIEVEN GOVERNEMENTS-HOTEL

Type kamer	A	B	C	D
per persoon per dag	f 22,50	f 20,00	f 15,00	f 17,50
per echtpaar per dag	„ 40,50	„ 36,00	„ 27,00	„ 31,50
per persoon maandtarief	„ 607,50	„ 540,00	„ 405,00	„ 472,50
per echtpaar maandtarief	„ 1093,50	„ 972,00	„ 729,00	„ 850,50

Het maandtarief wordt in rekening gebracht aan gasten, die langer dan 14 dagen achtereen in het hotel verblijven.

KINDERTARIEVEN

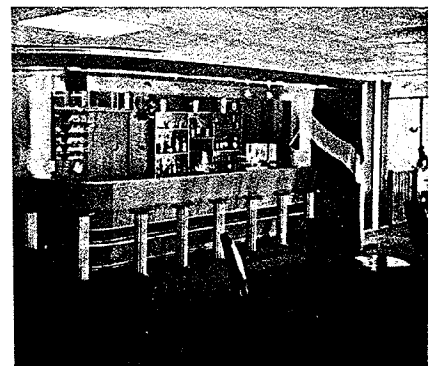
leeftijd:	0 t/m 1 jaar	per kind	12½ %	van het tarief voor echtparen
	2 t/m 5 jaar	per kind	25 %	van het tarief voor echtparen
	6 t/m 11 jaar	per kind	37½ %	van het tarief voor echtparen
	boven 12 jaar	per kind	50 %	van het tarief voor echtparen

Gouvernementshotel Hollandia-Binnen

Hotel „Berg en Dal”.

Bar van het Gouvernementshotel.

**MAXIMUMPRIJZEN VOOR HOLLANDIA, HOLLANDIA-BINNEN EN IFAR
JUNI 1956**

I VOEDINGS- EN GENOTMIDDELEN

Artikel	Prijs:
Bak- en braadvet, blik à ½ kg	f 1,50
Bakmeel, zelfrijzend „Honig“, pak à 500 gram	1,10
Camelpe „Nutricia“ I, blik à 1 lb.	2,85
Camelpe „Nutricia“ II, blik à 1 lb.	3,00
Chocoladekorrels Van Houten, blik à 7 ozs	1,80
Haveremout „Quaker Oats“, blik à 20 ozs	1,30
Jams, „Bato“, pot à 450 g	1,20
Jams, „Teo“, pot à 450 g. ass.	1,50
Jams, „Teo“, pot à 450 g. ananas	1,60
Koffie, „Pelco“, blik à 1 lb.	4,85
Koffie, Moccoona, blik à 50 g	2,65
Koffie, Nescafé, blik à 50 g	2,75
Limonadesiroop „Teo“, fles à 750 cc	2,60
Macaroni-long, „Honig“, pak à 8 ozs	0,80
Makreel, „Doggersbank“, blik à 450 gram	0,75
Makreel, „Koen Visser“, blik à 14 ozs	0,75
Margarine, „Blue Band“, blik à 2 lbs.	2,30
Margarine, „Blue Band“, blik à 1 lbs.	1,40
Melk, evap. „Friesch Meisje“, blik à 16 ozs.	0,75
Melk, evap. „Sunny Side“, blik à 14 ozs.	0,75
Melk, condens „Friesch Meisje“, blik à 14 ozs.	0,75
Melk, gesteril. „Milkart“, blik à 13 ozs.	0,55
Pinda's gezouten „Wings“, blik à 7 ozs.	1,25
Pindakaas, „Calvé“, pot à 360 g	1,60
Rijst, 15% broken, per kg	0,80
Sigaretten, „Chief Whip“, pakje	1,05
„ „ „Lucky Strike“, pakje	1,10
„ „ „Miss Blanche“, pakje	0,90
„ „ „Philip Morris“, Austr. pakje	1,15
„ „ „Players Medium“, pakje	1,25
„ „ „Roxy“, pakje	0,95
„ „ „Sketch“, pakje	0,95
„ „ „Gold Flake“, tin	3,00
„ „ „Players“ no. 3, tin	3,40
„ „ „Players“ medium, tin	3,10
Sigaretten, „Senior Service“, tin	3,05
Shag, Van Nelle, pk. à 50 g	1,08
DIVERSEN.	
Lucifers „The Ship“, per pak à 10 ds.	f 0,40
Emmers, gegalv. ø 30 cm p. st.	4,00
Teilen, ø 50 cm, per stuk	12,00
Eieren-locaal product, groot	0,50
Eieren-locaal product, klein	0,45
Slasaus „Calvé“, flac. à 400 g	1,80
Suiker, per kilogram	0,81
Thee Van Nelle, „Giraffe“, pakje à 100 g	0,95
VERS VLEES.	
Biefstuk, per kg	f 6,40

Biefstuk v/d haas, per kg	f 8,50
Biefstuk kalfs, per kg	7,50
Braadvlees, per kg	5,00
Carbonade, per kg	7,00
Carbonade, kalfs,	6,00
Gehakt, per kg	4,50
Lever, per kg	6,00
Varkensvlees z/been, per kg	7,50
Babat, per kg	3,00
Doorregen lappen, per kg	4,25
Soepvlees, per kg	3,90
Kip, per kg	9,00
Zout, „Bouvy“, pak à 500 g	0,40
Zout, los per kg	0,25

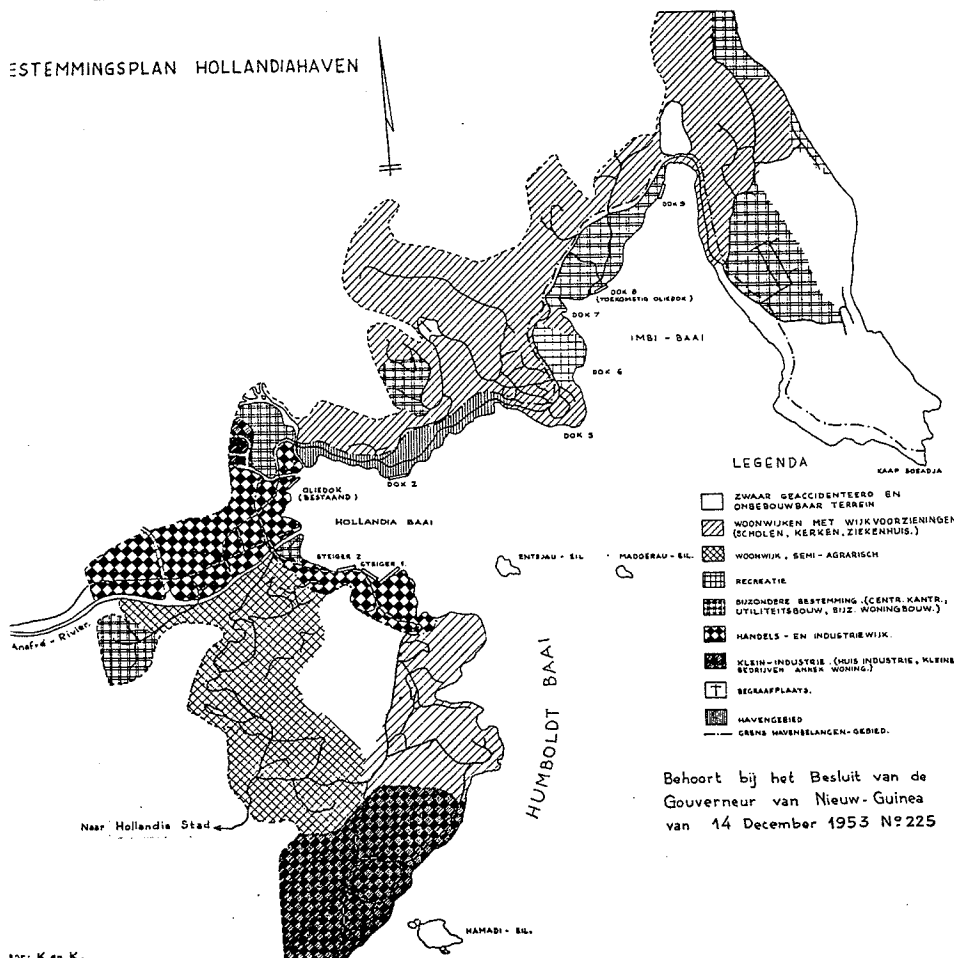
II HYGIENE

Huishoudzeep, „Sunlight“, dubb. tabl. à 225 kg	f 0,37
Huishoudzeep, „Condor“, stuk à 225 gram	0,35
Huishoudzeep, zachte zeep per kg	1,65
Schuurpoeder „Vim“, huls à 275 gram	0,45
Toiletzeep, „Lux“, p. tablet	0,25
„ „ „Lifeboy“, p. tablet	0,35
„ „ „Très Chic“, p. tablet	0,45
Waspoeder, „Omo“, pak à 220 g	0,80
„ „ „Radion“, pak à 250 g	0,55
„ „ „Sunil“, pak à 145 g	0,55

III GROENTEN EN FRUIT

Ananas per stuk	f 1,50
Bajem per kg	0,75
Cassave per kg	0,40
Cassave zoet per kg	0,75
Djeroek nipis per stuk	0,05
Kangkoeng per kg	0,60
Katjang hidjau per kg	1,25
Katjang pandjang per kg	1,25
Ketimoen per kg	1,00
Klapper per stuk	0,20
Kool, per kg	2,00
Lombok, per kg. groot	3,50
Lombok, per kg. klein	3,50
Papaja, per kg	0,50
Pisang per kg	0,60
Sla per kg	2,00
Sawi-poetih per kg	2,00
Spercieboontjes per kg	2,00
Taugé per kg	2,00
Terong per kg	0,60
Tomaten per kg	2,00
Uien, rood per kg	2,50
Zuurzak per kg	0,50

ESTEMMINGSPLAN HOLLANDIAHAVEN

Behoort bij het Besluit van de
Gouverneur van Nieuw-Guinea
van 14 December 1953 N° 225

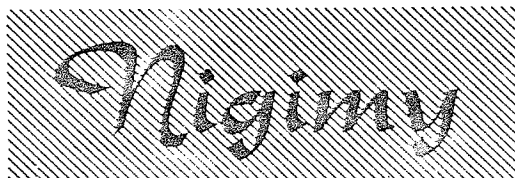
**VOORNAAMSTE WINKELS
TE HOLLANDIA**

1. Firma „De Veerman“, naaihand-
werkartikelen en speelgoed, Berg en
Dal
2. N.V. Pharma, Apotheek, drogerij,
schoonheidssalon, Marineweg
3. „Hollandia Film“, filmbedrijf, foto-
salon
4. Liberty Stores, eigenares Mevrouw
S. H. Cowan
5. Magazijn „De Bijenkorf“, eigenaar
H. Elskamp
6. Modemagazijn „Beatrix“
7. „Juliana“, Bakkerij en provisiën,
eigenaar Omlo
8. Bakkerij De Boer, Oranjelaan
9. Toko Eng Boo Hoo, Provisiën en
dranken
10. Toko „Jossy“, eigenares Mevrouw
J. M. van Ende
11. Toko „Makassar“, eigenaar Ong
Kim Tong
12. Toko „Maureen“, eigenaar A. F.
Mensingh
13. Warenhuis „Gansia“
14. Warenhuis „Sentani“
15. Winkel A.B., eigenaar A. B. Breuer,
Berg en Dal
16. Firma „Nimrod“, eigenaar Koch.

Hollandia-Binnen:

1. Import- en winkelbedrijf E. F. Sikman
2. Toko Eng Boo, Provisiën en dranken
3. Toko Jam Kong
4. Toko Ong Eng Ak
5. Toko Que Tjin Sioe
6. Toko So Kao Tjong
7. Toko Tjie Ben, eigen. R. G. Sadieng
8. Winkel en Importbedrijf „De Cy-
cloop“, eigenaar W. C. Loen

NIEUW-GUINEA IMPORT & EXPORT MIJ N.V.

HOLLANDIA . MANOKWARI . BIAK . SEROEI . SORONG . FAK-FAK . MERAUKE

TECHNISCHE AFDELING

Philips	•	Radio's - Bandrecorders - Verlichtingsapp.
Electrolux	•	Koelkasten
Hoover	•	Wasmachines
Fiat	•	Automobielen
Mercedesbenz	•	Vrachtauto's
Triumph en B.M.W.	•	Motorrijwielen
Lambretta	•	Scoters
Fongers	•	Rijwielen
Buitenboordmotoren	•	
Voigtländer	•	Camera's
Paillard	•	Filmtoestellen
Remington	•	Schrijfmachines

VARTA

ACCUMULATOREN

MET

„TRIOGLAS” — Separatie

NED. OCTROOI NR. 78845

In Nieuw Guinea vertegenwoordigd door de

N.V. NIEUW GUINEA IMPORT- EN
EXPORT-MAATSCHAPPIJ

In diverse plaatsen
eigen vestigingen

ACCUMULATOREN FABRIEK VARTA N.V.

AMSTERDAM

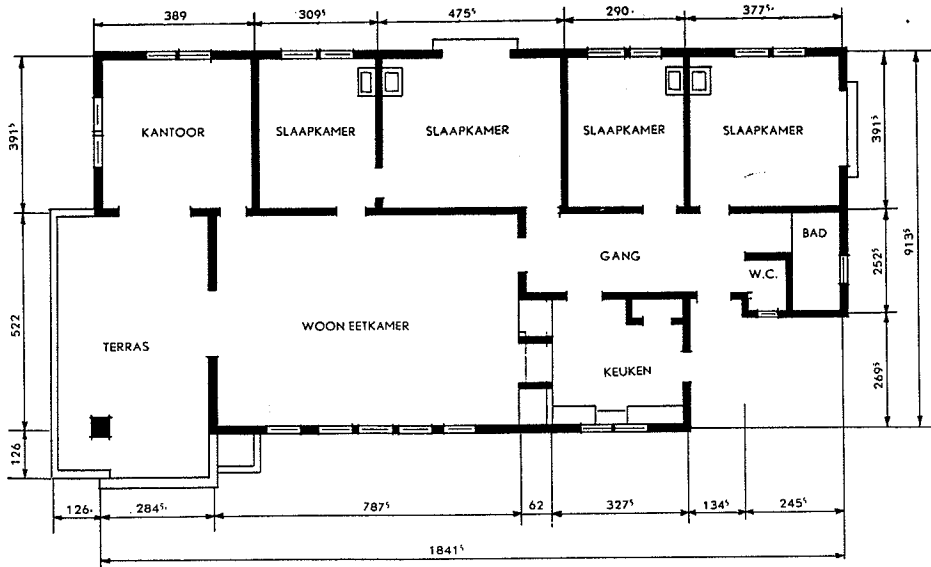
VENLO

ANDREAU'S TONICWINE

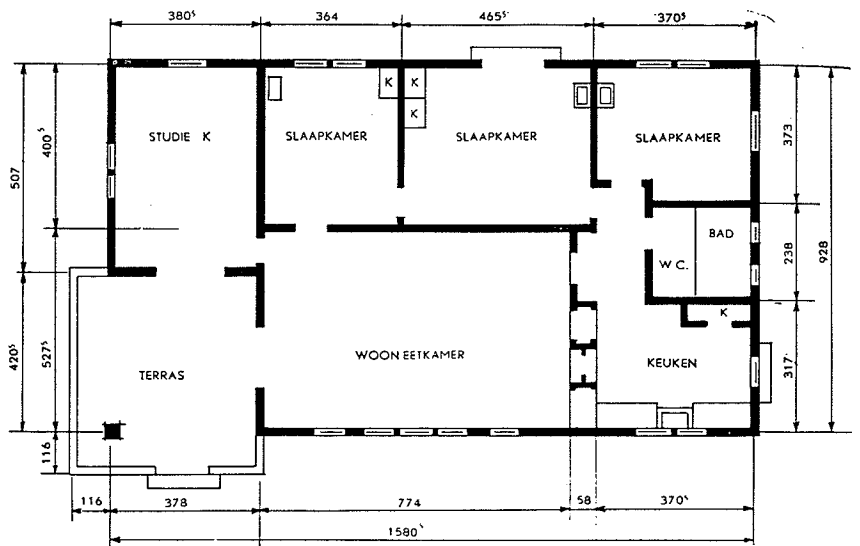
kinine- en ijzerhoudend

*Een ongeëvenaard middel
tegen koorts,
depressie en bloedarmoede!*

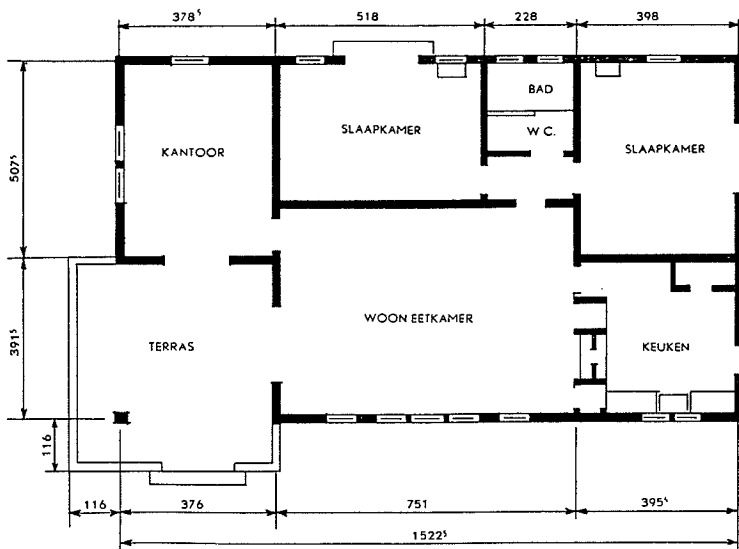
Het tonicum bij uitnemendheid!

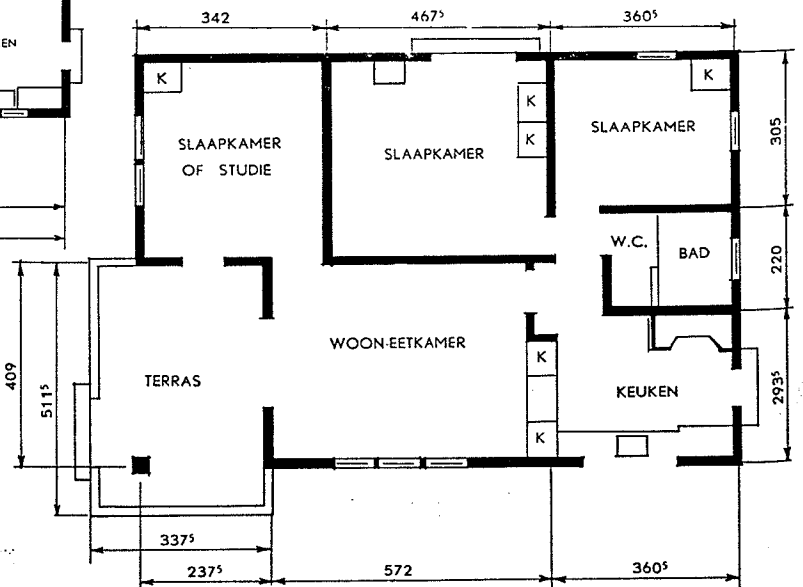
1ste KLAS WONING
(3 SLAAPKAMERS)

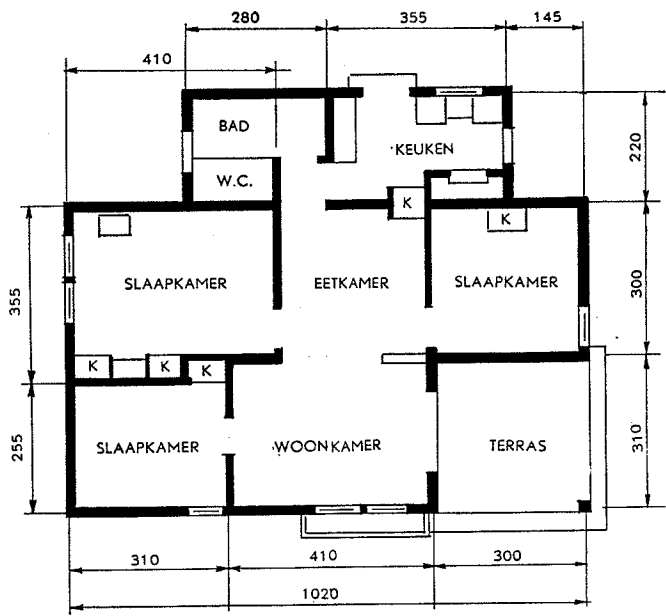

1ste KLAS WONING
(2 SLAAPKAMERS)

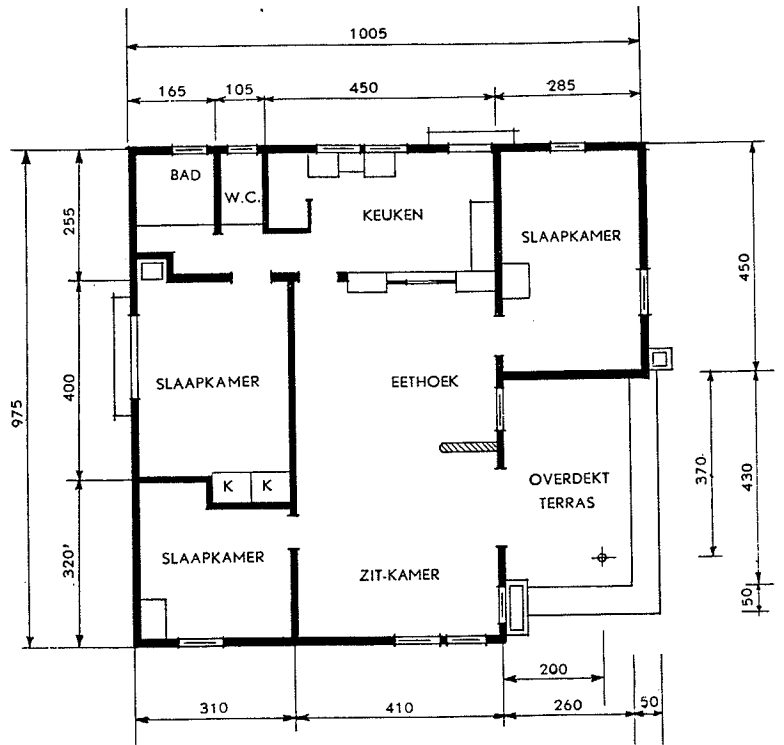

WONINGTYPE 2
(NIEUW)

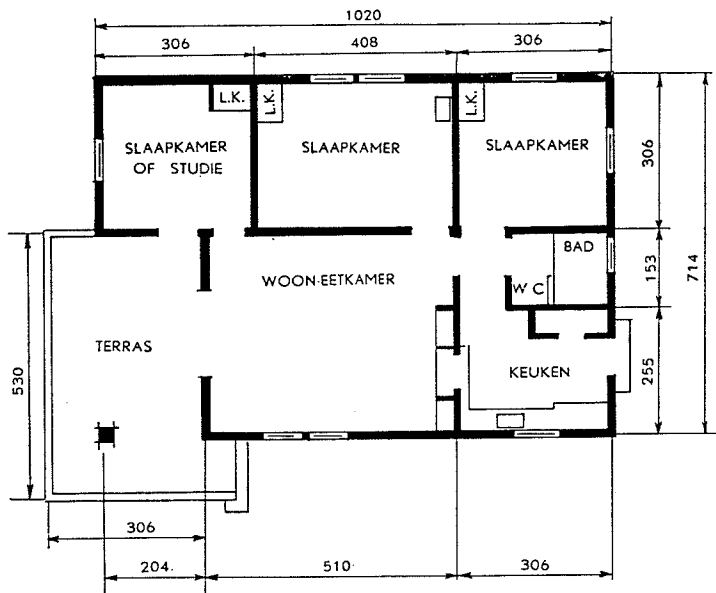

WONINGTYPE 3A

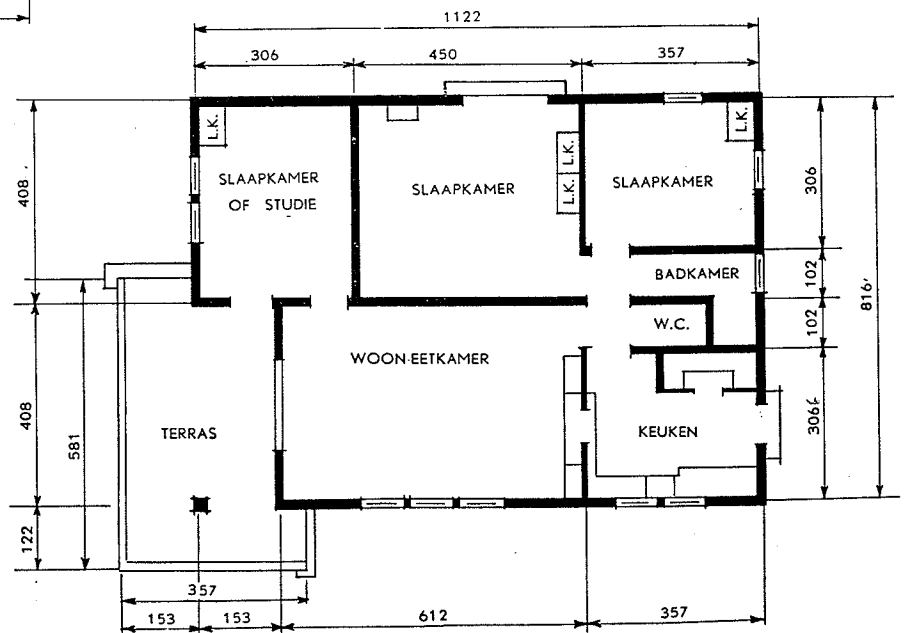

WONINGTYPE 2A

WONINGTYPE III (65 M²)

WONINGTYPE II (83⁵ M²)

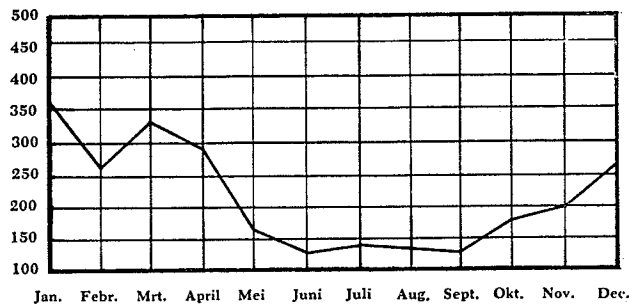
WONINGTYPEN
HOLLANDIA

GENJEM

Hoofdplaats van de onderafdeling Nimboran

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	7508	20	19	7.547
Hoofdplaats	124	20	19	151

REGENVAL in millimeters (gemiddelde van 16 vooroorlogse jaren) per jaar 2597 mm

Genjem is een nog onaanzienlijke buitenpost, hetgeen wel blijkt uit de bevolkingscijfers. Het ontleent zijn belang aan het feit dat het een bestuurscentrum is, maar meer nog aan het zg. Nimboran-streekplan, dat werd geëntameerd onder auspiciën van de South Pacific Commission. Dit laatste is dan ook de voornaamste reden waarom er een vliegveld is aangelegd, geschikt voor Dakota's.

Niettemin stelt het plaatsje nu nog niet veel voor.

Het leven is er uiteraard vrij primitief, waar tegenover staat dat men het vrij gemakkelijk kan nemen; veel sociale verplichtingen heeft men er niet.

De woningen bestaan meest uit een vakwerk van hout, met wanden en plafond van gaba-gaba, het dak van atap of gegolfd plaatijzer en de vloer van cement. Er is een tweetal woningen met stenen muren en eterniet dakbedekking.

De huurprijs is 9% van het basisinkomen met een maximum van f 25,- per maand.

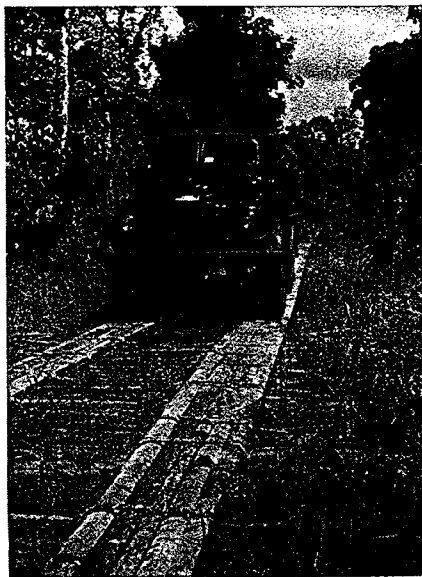
Geoefende bedienden zijn er niet, maar het is wel mogelijk hulpkrachten te vinden, die al bij Europeanen in dienst zijn geweest en die daardoor voor het grovere werk geschikt zijn. De maandsalarissen zijn voor een vrouwelijke bediende f 10,- à f 15,-, voor een mannelijke f 15,- à f 20,-, plus kost en inwoning.

Elektriciteit wordt voorlopig niet geleverd.

LOCALE PRIJZEN

Gewone bladgroenten	f 0,10 per bosje
Pisang	f 2,- per tanda
Papaja	f 0,25 per stuk
Ananas	f 0,35 per stuk

De brug over de Grime-rivier door Papoea's gebouwd. Transport naar Genjem.

Water wordt betrokken uit de rivier en moet dus altijd gekookt, bij voorkeur ook gefiltreerd worden.

De was moet in huis gedaan worden.

Voor huisbrandstof is men aangewezen op petroleum; hout en houtskool zijn moeilijk te krijgen.

Gezien het aantal van 20 Europeanen, is het wel duidelijk dat de winkels zijn ingesteld op de behoeften van de Papoeabevolking. De betere artikelen op het gebied van provisiën en dranken, textiel en schoeisel, enz. zijn er dan ook niet te krijgen. Men kan die echter bestellen in Hollandia.

Verse levensmiddelen. Kangkoeng, bajem, katjang pandjang, pisang, papaja en djeroek zijn als regel verkrijgbaar. Vers vlees is alleen van de jacht te bekomen.

Brood bakt ieder persoonlijk zelf, doch er is af en toe brood te koop à f 1,30 per brood.

Gezondheidszorg

Er is een gouvernementarts en een D.V.G.-zuster. Een 30-beds hospitaal is in aanbouw en zal vermoedelijk in 1956 gereedkomen. Het is echter reeds gedeeltelijk in gebruik.

Onderwijs

Er is geen westers onderwijs, zodat ouders hun daarvoor in aanmerking komende kinderen zelf les moeten geven.

Behalve het normale autochtone dorpsonderwijs is er een vervolgschool voor meisjes.

Zielzorg

Een zendingspredikant heeft er zijn standplaats.

Ontspanning

zal men in huis of in de natuursporten moeten zoeken. Voor de radio-ontvangst zal men een batterij-toestel moeten gebruiken.

Locaal transport

Stevige wandelschoenen! Een fiets loont niet.

Verbindingen

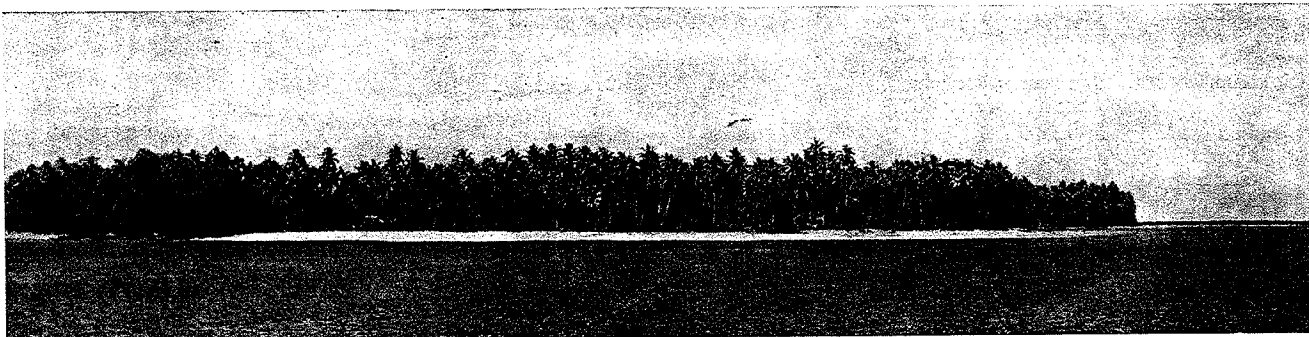
Er is een vliegveld aangelegd (1.200 m lang), waarop de Dakota van de lijndienst Biak-Hollandia eenmaal per week landt. De tocht naar Hollandia, in vogelvlucht 22 mijl, wordt gevlogen in 15 minuten. De verbinding is eenmaal per week op Vrijdag; aankomst ± 14.00 uur, vertrek ± 14.30 uur. Passage enkele reis f 25,-.

De verbinding overland is moeizamer. Vanaf Hollandia is er motortransport tot Joka aan het Sentanimeer. Van daaruit gaat men per veerboot over het meer tot Borowai en tenslotte per auto, of als de weg door aanhoudende regens onbruikbaar is geworden: te voet (voor goederen op de rug van dragers) naar Genjem. Op de dagen dat de veerboot vaart - Dinsdag en Vrijdag - is Genjem gewoonlijk vanuit Hollandia binnen één dag te bereiken. Tarief enkele reis f 5,50.

Er is ambtelijke radiotelefoonverbinding met Hollandia, die voor particulieren alleen open staat in urgente gevallen.

Logiesmogelijkheden

Er is een pasanggrahan, tarief f 2,50 per dag.

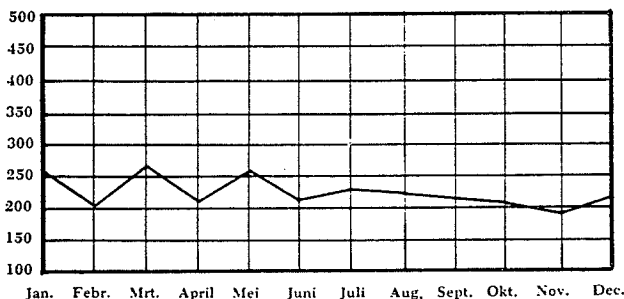
Jarsoen, een der klappereilanden voor de kust van Sarmi.

SARMI

Hoofdplaats der gelijknamige onderafdeling

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	8.327	98	181	8.606
Hoofdplaats	299	96	60	455

REGENVAL in millimeters (gemiddeld van 20 vooroorlogse jaren); per jaar 2697 mm

Sarmi, hoofdplaats der onderafdeling Sarmi, behoort tot de buitenposten, ofschoon de ligging aan de kust betere verbindingen met de buitenwereld waarborgt dan een post in het binnenland doorgaans zou hebben.

De woningen hebben houten vakwerk, opgevuld met gaba-gaba en zijn ingedekt met atap of dakzink. De vloer is van cement. De meest voorkomende indeling is: eetkamer, zitkamer en twee slaapkamers. Doeltreffende screening van deze huizen met hun gaba-gaba-bewanding is niet goed mogelijk. Sinds kort worden echter halfjaarlijks de wanden der huizen met een DDT-preparaat bespoten en de resultaten van deze behandeling zijn uitstekend. Het verdient echter aanbeveling toch ook de andere methoden van malariabestrijding niet te verwaarlozen: goede klamboes, spuiten, inwrijven met repellent en het dragen van kousen en hemden met lange mouwen.

Alle nieuwe huizen zullen een dak krijgen van gegolfd eterniet, terwijl het in de bedoeling ligt alle atapdaken door eterniet te vervangen.

Het jaartotaal was:

in 1952	— 2.802 mm in 187 regendagen
1953	— 2.320 mm in 166 regendagen
1954	— 2.422 mm in 175 regendagen
1955	— 2.267 mm in 185 regendagen

De huishuren variëren, afhankelijk van de kwaliteit van de woning, van f 2,50 tot f 45,— per maand.

Geroutineerde bedienden zijn er slechts sporadisch te krijgen; doorgaans zal men moeten volstaan met krachten die wel eens meer in Europese huishoudens hebben gediend. Veel mag men er niet van verwachten.

De salarissen variëren van f 25,— tot f 45,— met voeding.

Elektriciteit wordt op bepaalde uren geleverd door een 5 kW aggregaat van de PTT. Op feestdagen en bijzondere

ELEKTRICITEIT

Spanning 220 volt wisselstroom
 Tarief 7½ ct. per watt per maand
 Uren van levering 18.30—23.00 uur

feesten, waaraan het grootste deel van de gemeenschap deelneemt, wordt tot later in de nacht stroom geleverd. Voor 1957 staat een groter aggregaat, in beheer bij Elektriciteitswezen, op het programma.

Aanbevolen wordt, aanvullende petroleumverlichting en een flashlight mee te nemen.

Hout als huisbrandstof is te verkrijgen; houtskool niet.

De waterleiding heeft een zeer beperkte capaciteit; slechts enkele woningen en het hospitaal zijn er op aangesloten. De overige inwoners zijn aangevoerd op putwater dat gekookt en liefst ook gefiltreerd moet worden. Verbetering en uitbreiding van de waterleiding staat voor 1957 op het programma.

Er is geen gelegenheid de was buitenshuis te laten doen.

Uit de bevolkingcijfers is te constateren, dat er weinig koopkrachtig publiek is, hetgeen tot gevolg heeft dat de plaatselijke winkels — drie in getal — zijn afgestemd op het Papoeapubliek. Men kan er regelmatig de gebruikelijke provisiën en dranken krijgen, evenzo rijst, meel, suiker, enz., doch betere artikelen moeten uit Holland of Hollandia besteld worden. Hetzelfde geldt voor textiel en schoeisel, waarvan slechts een zeer beperkt assortiment voorradig is. Vooral op het meebrengen van voldoende en goed schoeisel wordt de nadruk gelegd.

Aan vruchten zijn vrij regelmatig verkrijgbaar: pisang, djerok, papaja, zuurzak en ananas; op de erven der gouvernementswoningen vindt men er meestal een aanplant van.

Hoogwaardige groenten zijn schaars. Sinds kort worden ze geleverd door een coöperatief gedreven dorpstuin onder de rook van Sarmi.

LOCALE PRIJZEN

pisang per tros	f 0,50
djerok per stuk	f 0,01 à f 0,02
papaja per stuk	f 0,10
zuurzak per stuk	f 0,50
ananas per stuk	f 0,25 à f 0,50
Chinese kool, tomaten, komkommer, per kg	f 0,75

Slachtkippen en verse eieren worden onregelmatig aangeboden. Vers vlees en verse vis zijn er slechts incidenteel: een frigidiaire wordt daarom zeer aanbevolen, liefst een met een behoorlijke capaciteit.

Indien verkrijgbaar kosten:

kippen f 3,50 à f 5,-
eieren f 0,25

Het verdient aanbeveling zelf kippen of eenden te houden.

Brood is niet te koop, men bakt het zelf.

Gezondheidszorg

Zoals overal op Nieuw-Guinea is malaria de meest voorkomende ziekte.

Tandheelkundige behandeling wordt gegeven door een reizend tandarts, die echter tot dusverre de meeste buitenposten slechts éénmaal per jaar bezoekt.

GOUVERNEMENTSZIEKENHUIS

Artsen	1
Verpleegsters	2
Bedden	25

Onderwijs

Er is een openbare Europese lagere school; voorts het gebruikelijke autochtone dorpsonderwijs.

Zielzorg

Er is een Protestantse kerk en een dominee van de N.K.Z. Een katholiek priester komt af en toe op bezoek.

Ontspanning

Voetbal, volleybal, korfbal, handbal en badminton worden min of meer regelmatig gespeeld. Men kan er voorts, zoals overal buiten, jagen, vissen en zwemmen.

Bioscopen, clubs en hotels zal men er vergeefs zoeken. Er is een Rode Kruis bibliotheek en er zijn leesportefeuilles. De radio-ontvangst is doorgaans goed.

Locaal transport

Op de eerste plaats stevige wandelschoenen. Een fiets is echter zeer wel bruikbaar, niet alleen binnen het plaatsje, maar ook bij eb langs het witte zee-strand.

Verbindingen

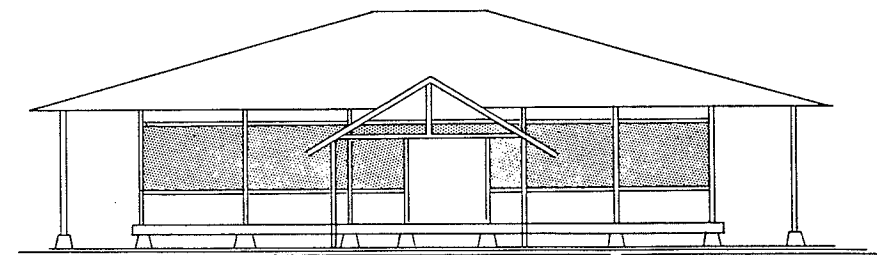
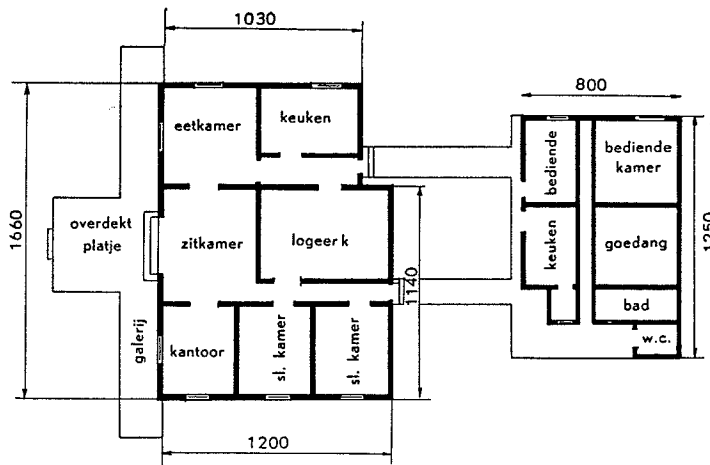
Eenmaal in de vier weken wordt Sarmi door de K.P.M. aangelopen, zowel op de heen als op de terugreis, op de route Hollandia-Biak. De coasters lopen er onregelmatig aan.

Liftvans kunnen worden gelost; ze worden met een ponton van de K.P.M. naar de wal gebracht.

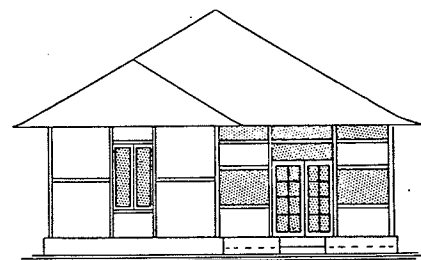
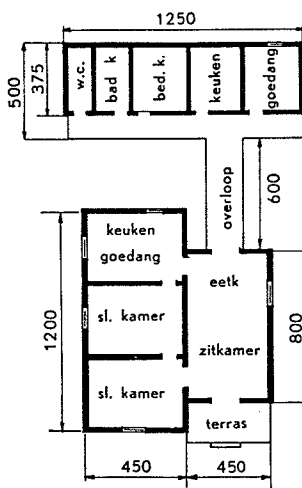
Tot dusverre wordt door de K.L.M. Dakota een maildropping verricht éénmaal per week, doch een vliegveld, geschikt voor Beavers, is in aanleg, waarna Sarmi in het tertiaire lucht-net zal worden opgenomen.

Een telefoonnet is er niet. Tweemaal per dag is er radiotelegrafische verbinding met Hollandia, in noodgevallen kan ook van radiotelefonie gebruik worden gemaakt.

Logiesmogelijkheid is er nog niet. Voor 1956 staat echter de bouw van een pasangrahan op het programma, met vier kamers à 2 bedden. De dagprijs zal dan zijn f 10,- à f 12,-, inclusief 3 maaltijden.

SARMI CONTROLEURSWONING.

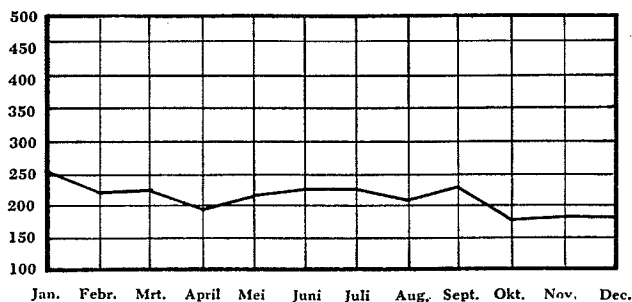
SARMI DOKERSWONING

BIAK

Hoofdplaats der afdeling Geelvinkbaai en der onderafdeling Schouten-eilanden.

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	30.517	1.917	447	32.881
Hoofdplaats	2.210	1.902	341	4.453

REGENVAL in millimeters (gemiddelde van 18 vooroorlogse jaren) per jaar 2553 mm

Regenval in millimeters (gemiddelde van 18 vooroorlogse jaren).

Het jaartotaal was te Boroekoe:

in 1951 - 2.711 mm in 216 regendagen
 1952 - 2.918 mm in 228 regendagen
 1953 - 3.032 mm in 209 regendagen
 1954 - 2.983 mm in 240 regendagen
 1955 - 3.257 mm in 241 regendagen

Gemiddelde temperatuur in 1955:

om 06.30 12.30 18.30 uur NGT
 24.4° 28.8° 27.2° Celsius

Gemiddelde relatieve vochtigheid:

om 06.30 12.30 18.30 uur NGT
 93 % 79 % 83 %

KLIMAAT

Men hoort nog al eens de mening verkondigen dat Biak bijzonder warm zou zijn. Grotendeels ten onrechte. Inderdaad kan het op de droge kalkgrond omstreeks het midden van de dag behoorlijk heet zijn, doch hier staat tegenover dat er bijna altijd zeewind is (overdag) en dat het 's avonds reeds bijna zonder uitzondering koel is.

Met Hollandia is Biak wel de meest bekende plaats van Nieuw-Guinea geworden, ofschoon het voor de oorlog al heel weinig betekenis had. Het is echter tijdens de oorlog een hoogst belangrijk strategisch punt geweest, mede omdat het een goede haven heeft, maar voornamelijk omdat de grote kustvlakte en het ontbreken van bergen in de nabijheid het maakten tot een ideale luchtbasis.

Dezelfde voordelen gelden ook nu nog en daardoor is Biak een belangrijke plaats voor de ontwikkeling van dit land. De grote K.L.M.-lijn Amsterdam-Sydney bracht de noodzaak mee tot het aanleggen van een intercontinentale luchthaven, geoutilleerd conform die status en mede daardoor werd het het knooppunt van het binnenlandse luchtverkeer.

Ook de Marine Luchtvaartdienst heeft er zijn basis en dat alles bij elkaar genomen geeft een bepaald cachet aan het stadje. Er is veel vertier, maar dat is niet het voornaamste; men mist er het gevoel van isolatie. Er is een constante stroom van reizigers, zowel van binnen Nieuw-Guinea als uit Nederland komend of daarheen vertrekkend, die veel nieuws medebrengen en een gevoel van verbondenheid met de rest van de wereld geven.

Daarbij komt dat de plaats nog in ontwikkeling is en snel groeit. Er wordt veel gebouwd en velerlei installaties worden er opgericht. Er is iets te doen op Biak, het is een dynamisch stadje.

De gehele streek draagt nog de sporen van de oorlog. De vliegvelden werden door de Japanners aangelegd, door de Amerikanen verbeterd en vergroot.

Mokmer-vliegveld te Biak.

Grolsch beer

is still being brewed in the traditional way according to an age-old natural recipe, handed down from father to son and coming from the first brewers-master who founded the brewery before 1677

WHERE NOT REPRESENTED
INTERESTED AGENTS ARE
REQUESTED TO APPLY TO
GROLSCH BIERBROUWERIJ N.V.
ENSCHDE · GROENLO
HOLLAND

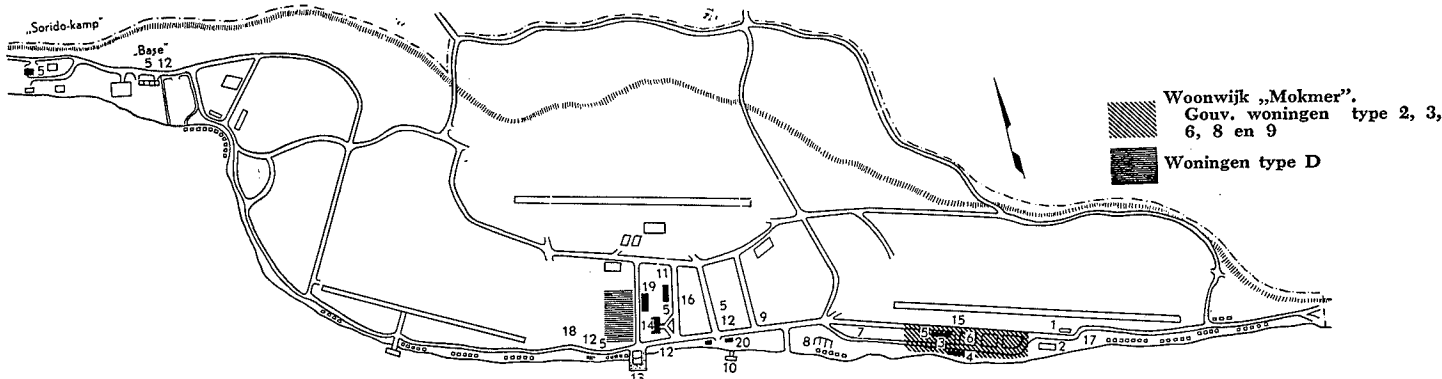

*Kwaliteitsproducten
uit
Holland*

VERMICELLI
MACARONI
SPAGHETTI
MIE
SOEPEN
VLEES- en KIPPENBOUILLONBLOKJES
BAKMEEL
CAKEMEEL
CUSTARD
MAIZENA
PUDDINGS
VANILLESUIKER
JOHN MOIR'S SPECIALDESSERT

*Jedere maand
nieuwe aanvoer!*

STADSPLAN BIAK

1. Vliegveld Mokmer	4. Eur. Lagere School.	11. Prot.-kerk (in aanbouw)
2. K.L.M.-hotel	5. Winkels.	12. Restaurant
3. Centraal-kantoor:
Resident, H.P.B., Financiën
Waterstaat, Landbouw,
Boswezen, Electriciteits-
wezen
Reiswezen, Politie.	6. Tennisbaan	13. Haven.
	7. R.K.-Kerk	14. Ziekenhuis
	8. Zenderpark	15. Postkantoor
	9. Gouv. logeerverblijf
(in aanbouw)	16. Politiekazerne (nieuw)
	10. Sociëteit.	17. Radio-Meteo-A.T.C.
		18. B.P.M.
		19. Alg. Lagere School
		20. R.O.N.G.-studio

Ook de havensteigers zijn van hen afkomstig. Van het uitgebreide wegennet wordt uiteraard alleen onderhouden wat nu nog nodig is.

Woningen

Zoals te Hollandia zijn hier: quonsets en vertimmerde barakken uit de oorlogsperiode; de vóór de soevereiniteitsoverdracht, grotendeels van dumpmateriaal opgetrokken woningen; en de systematische nieuwbouw.

Het oppervlak der oudere woningen varieert van 50 tot 90 m², de constructie is zoals reeds eerder van Hollandia beschreven. De huishuren variëren van f 6,- tot f 15,- per maand.

De nieuwbouw-woningen zijn met weinig uitzonderingen uitgevoerd in oppervlakten van 72 en 84 m². Het kleinere type heeft twee slaapkamers en twee ineen lopende vertrekken, het grotere type heeft drie slaapkamers en eveneens twee ineen lopende vertrekken. Elke slaapkamer heeft een losse kast. De vloer bestaat uit cementen tegels, het dak uit eternietplaten.

Max. huurprijzen gouvernementswoningen (nieuwbouw).

Type	waarschijnlijk ongev.
2	f 45,- per maand
3	„ 70,- per maand
6	„ 37,50 per maand
8	„ 60,- per maand
9	„ 37,50 per maand
D	„ 30,- per maand

Behalve type D is iedere woning voorzien van een aparte goedgeang en/of bediendekamer met W.C.

Bedienden

Geoefende vrouwelijke bedienden zijn moeilijk te krijgen, maar mannelijke bedienden met een redelijk ervaring zijn doorgaans wel in te huren. Het salaris varieert van f 20,- tot f 50,- per maand plus minstens één warme maaltijd per dag.

Huisinrichting

Meubilair is niet te krijgen en er is slechts zeer sporadisch een vendutie. Wat

betreft dagelijkse gebruiksvoorwerpen, huishoudelijke apparaten, enz. kan men wel aannemen, dat Biak even goed voorzien is als Hollandia.

Electriciteit

Dag- en nachtstroom van 220 Volt wisselstroom.

Licht en huistarief.

Begrenzing in V.A.	Vastrecht in f.	Vry KWh/mnd.	Prijs in f v/h meer verbruik per KWh
400	12.-	50	0.22
600	19.-	70	0.25
800	27.-	90	0.28
1000	34.-	110	0.29
1200	40.80	132	0.30
1400	47.60	154	enz.
1600	54.40	176	
1800	61.20	198	
2000	68.-	220	
2200	74.80	242	

Watervoorziening

Er is een waterleiding met beperkte capaciteit. Het water is echter wat ziltig en moet bovendien gekookt worden. Merendeels voorziet men in de behoefte aan drink- en kookwater door het opvangen van regenwater. Met (in 1955) 3.257 mm regen, verdeeld over 240 regendagen, is er zelden gebrek aan water.

Tarief waterleiding:

Per maand:
volwassenen f 2,50 per persoon
kinderen t/m 5 jaar f 1,- per persoon

De was moet binnenshuis worden gedaan.

Huisbrandstof

Brandhout is als regel wel, houtskool echter niet te krijgen. Koken op petroleum wordt dus aanbevolen.

Voorraden en assortiment van provisiën en dranken, toiletartikelen en rookgerei is practisch gelijk aan die van Hollandia. Er zijn enige leveranciers die voor 100 à 150 gulden per maand één warme maaltijd per dag aan huis leveren.

Textiel en schoeisel, is in de winkels voldoende voorradig, doch het assortiment is niet zo groot als te Hollandia.

Er is één Chinese kleermaker die goed werk aflevert. Uiteraard zal men zoveel mogelijk zijn uitrusting uit Nederland meebrengen, aangezien de keuze daar nu eenmaal veel ruimer is en de prijzen veel lager zijn, doch voor aanvulling kan men er dus terecht.

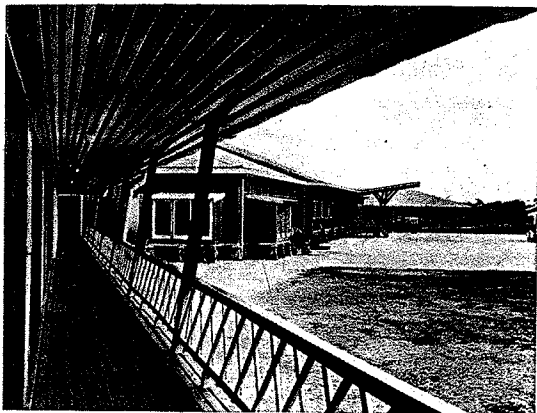
Op de aanwezigheid van een modiste kan niet gerekend worden.

Tarieven kleermaker:

maakloon lange pantalon	f 12,50
short	„ 10,-
overhemd	„ 12,50

Nieuwe woningen op Biak.

K.L.M. hotel „t Rif“.

Er is geen burgerschoenmaker. De Marine-schoenmaker verricht echter in zijn vrije tijd ook schoenreparaties voor burgers, zodat men zich redden kan. Een zelfde regeling bestaat bij de kapper, die na afspraak bij burgers thuis komt knippen (zowel voor dames als heren).
Tarief voor heren plm. f 2,-.

Vers vlees is vrijwel nimmer te krijgen. Verse vis en eieren zijn te verkrijgen op de wekelijkse pasar, waar voorts ook vruchten te koop zijn, voorzover voorradig. Alleen papaja is regelmatig te verkrijgen, terwijl uit Seroei een enkele maal pisang wordt aangevoerd. Voorts is het mogelijk om geregelde bestellingen van vruchten en groenten te plaatsen bij de kwekers te Manokwari.

Van groenten bestaat een geregelde aanvoer (voornamelijk prei, sawi en pet-sai, doch ook wel andere soorten) uit de L.V.D.-tuin te Bosnik. Op drie dagen van de week heeft in twee winkels deze verkoop plaats.

Indien men met een beperkt assorti-

ment genoeg neemt, kan men het zonder blikgroenten stellen.

Vriescamer-artikelen (eieren, vlees en vleeswaren, sinaasappels) worden op gezette tijden uit Australië en Nederland aangevoerd (eens per plm. 4 weken).

Men dient steeds voor enige weken in te kopen (ijskast!).

Brood.

Er zijn twee bakkerijen, die aan huis bezorgen; het brood is van behoorlijke kwaliteit; maximum broodprijzen, door Econ. Zaken voor Nieuw-Guinea vastgesteld:

waterbrood	800 gr	f 0,80
waterbrood	400 gr	„ 0,40

GOUVERNEMENTSZIEKENHUIS

Artsen	3
Verpleegsters	7
Bedden	115
Klasse bedden	8

Gezondheidszorg

Tandheelkundige hulp wordt gegeven door een tandarts van de Koninklijke Marine.

Onderwijs

De openbare Europese lagere school heeft een leerprogramma dat aansluit op dat van de Nederlandse scholen. Er is voorts een Algemene lagere school van de Zending Ned. Herv. Kerk.

Zielzorg

Voor Katholieken en Protestanten bestaat gelegenheid hun kerkelijke plichten te vervullen.

Er is een R.K. geestelijke (een Pater van de Orde der Franciscanen); een voorlopig R.K. kerkgebouwtje kwam kortgeleden gereed.

Voor Protestanten worden door de predikant — Ressortschoolbeheerder diensten gehouden in het gebouw der E.L.S.; een nieuw kerkgebouw is in aanbouw en zal naar verwachting in 1956 gereedkomen.

Voorts bestaan er plannen voor de Protestantse gemeente een eigen predikant te doen uitkomen; de taak van de aanwezige predikant — R.S.B. ligt nl. allereerst op zendingsterrein.

Ontspanning

Men kan voetballen en tennissen, zeilen en zwemmen. Aan de waterkant is een algemene sociëteit, terwijl ook de lobby van het gerieflijke K.L.M.-hotel „t Rif“ een gefrequenteerde gelegenheid is geworden. Filmvoorstellingen worden gegeven in het K.L.M.-hotel en in het Marinekampement en deze kunnen ook bezocht worden door genodigden uit de plaatselijke gemeenschap.

De radio-ontvangst is goed. Er is een goede uitleenbibliotheek van de Dienst van Sociale Zaken.

Locaal transport

Indien men niet op een vervoermiddel van dienst of bedrijf mag rekenen, heeft een fiets zeker zijn nut (ook voor de huisvrouw, om boodschappen te doen).

Verbindingen

Overland is alleen de districtshoofdplaats Bosnik per auto bereikbaar.

Door de lucht per „Kroonduif“ met Hollandia (en Merauke), Manokwari (en Sorong), Noemfoor.

Over zee per K.P.M. met Hollandia, Seroei, Manokwari (en verder naar Sorong, Merauke).

Er is dagelijks telefoonverbinding met Hollandia. Voorts de normale telegraafverbindingen.

Er is een niet-automatisch telefoonnet met een beperkt aantal aansluitingen.

Logiesgelegenheid

Logies K.L.M.-hotel „t Rif“ à f 35,- — f 40,- per persoon per dag.

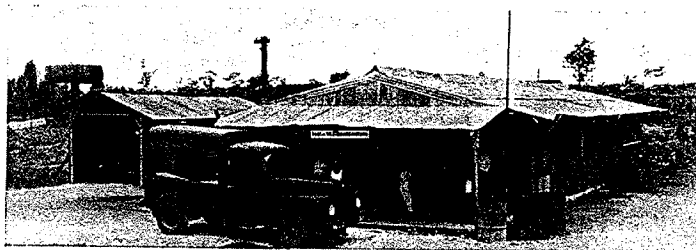
Een Gouvernements-logeerverblijf is in aanbouw en komt waarschijnlijk in 1956 gereed.

LOCALE PRIJZEN

Klapper	f 0,25 per stuk
eieren	f 0,50 per stuk
verse vis	f 3,00 per kg.
katjang pandjang	f 2,00 per kg.
kangkong	f 1,25 per kg.
bajem, variërende tussen	f 2,00 en f 3,00 per kg.
pisang variërende tussen	f 2,00 en f 3,00 per kam
Kool (blad)	f 2,00 per kg.
pe-t sai biasa	f 1,20 per kg.
sawi poetih	f 1,20 per kg.
sawi idjo	f 0,90 per kg.
andijvie	f 1,00 per kg.
prei	f 2,00 per kg.
ketimoen	f 0,75 per kg.

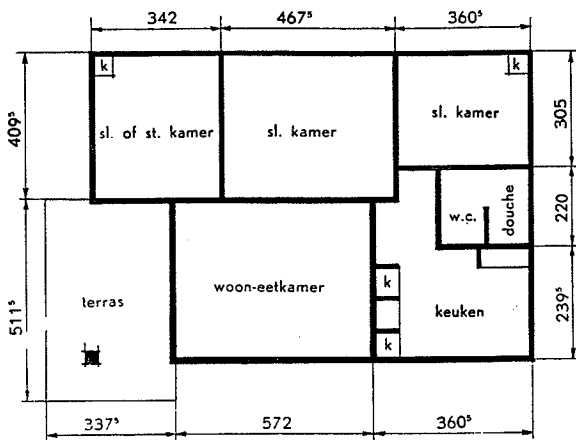

Stationsgebouw met controle-toren.

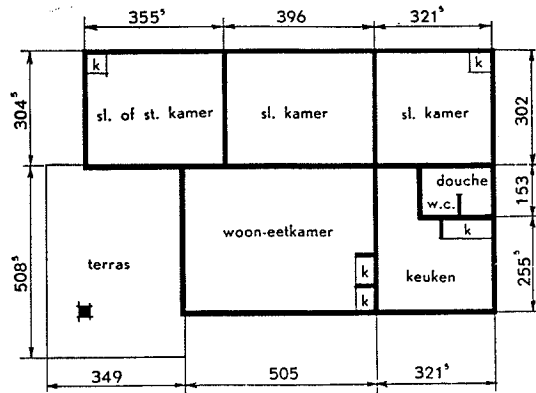

Het oude postkantoor.

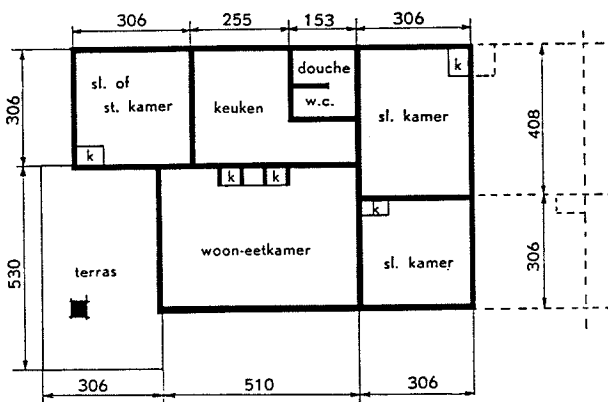
WONINGTYPEN BIAK

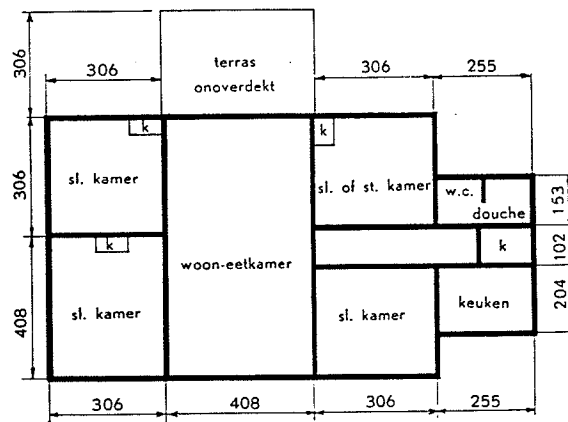
TYPE 2

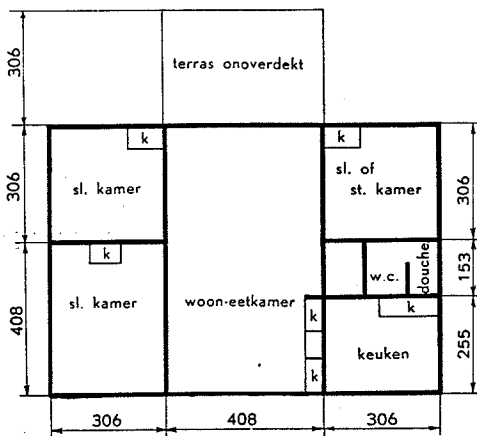
TYPE 3

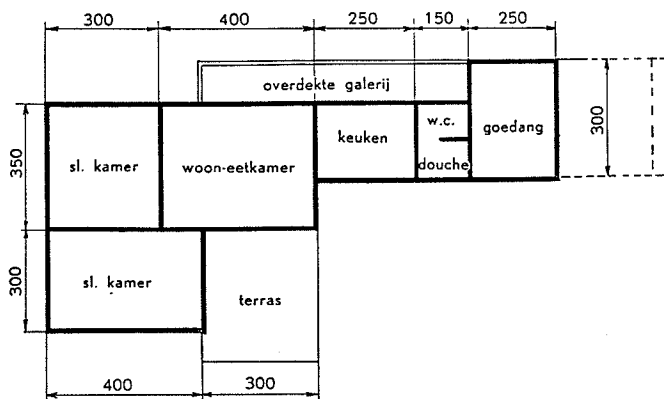
TYPE 6

TYPE 8

TYPE 5

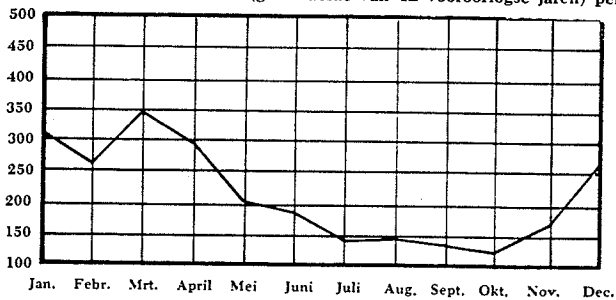

TYPE D

MANOKWARI

Bevolkingscijfers	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	10.095	2.127	277	12.499
Hoofdplaats	1.737	2.010	270	4.017

REGENVAL in millimeters (gemiddelde van 42 vooroorlogse jaren) per jaar 2531 mm

In 1954 - 2854 mm in 177 regendagen

In 1955 - 2481 mm in 171 regendagen

Algemeen
Manokwari is een der bedrijvigste plaatsen van Nieuw-Guinea. Het trok tientallen jaren terug reeds de aandacht door kolonisatie-pogingen, doch dit aspect is de laatste jaren op de achtergrond geraakt. De gewezen kolonisten zijn overgegaan in vrije beroepen, werden gouvernements-ambtenaar, traden in dienst bij enige recent opgerichte bedrijven of bepaalden zich uitsluitend tot tuinbouw, gericht op de lokale behoeften.

Het stadje is in de oorlog grotendeels weggebombardeerd, doch werd inmiddels herbouwd. Er is in aanbouw een

groot scheepsreparatiebedrijf annex constructiewerkplaats; er komt een grote houtzagerij en een zuurstoffabriek; kleine industrieën zijn doende er zich te vestigen. De mooie natuurlijke haven is geschikt voor zeeschepen, terwijl onderzoek naar de economische mogelijkheden van het achterland gaande is. Het ligt voorts in de bedoeling de Residentiehoofdplaats van West Nieuw-Guinea, thans nog te Sorong, over te brengen naar Manokwari. Dit brengt mede een aanmerkelijke uitbreiding van het aantal ambtenaren, met als gevolg weer vergroting van de mogelijkheid voor vaklieden zich er een bestaan te scheppen.

Woningen

Het merendeel der woningen is nog van hout, doch het aantal stenen huizen neemt toe.

Onder de nieuwgebouwde gouvernementswoningen zijn drie typen te onderscheiden: van 60 m² (volkswoningen), 80 m² (type III), en 100 m² (type II), terwijl de meest gebruikelijke indeling is: 1 zit-eetkamer, 2 à 3 slaapkamers, keuken, badkamer, W.C. en goedang. De vloeren zijn gewoonlijk van cement. De huizen zijn alle gescreend. De huren variëren momenteel van ± f 7,50 (oude houten huizen) tot f 50,- (voor gouvernements-ambtenaren is de maximum huur 9% van het salaris).

Van de particuliere woningen zijn slechts enkele van steen. Voor deze huizen is de huur aanzienlijk hoger. De overige bestaan uit houten vakwerk met al dan niet gepleisterde wanden en betonnen of gestampte vloeren.

Bij toenemend woningaanbod is spoedige verlaging der huren te verwachten.

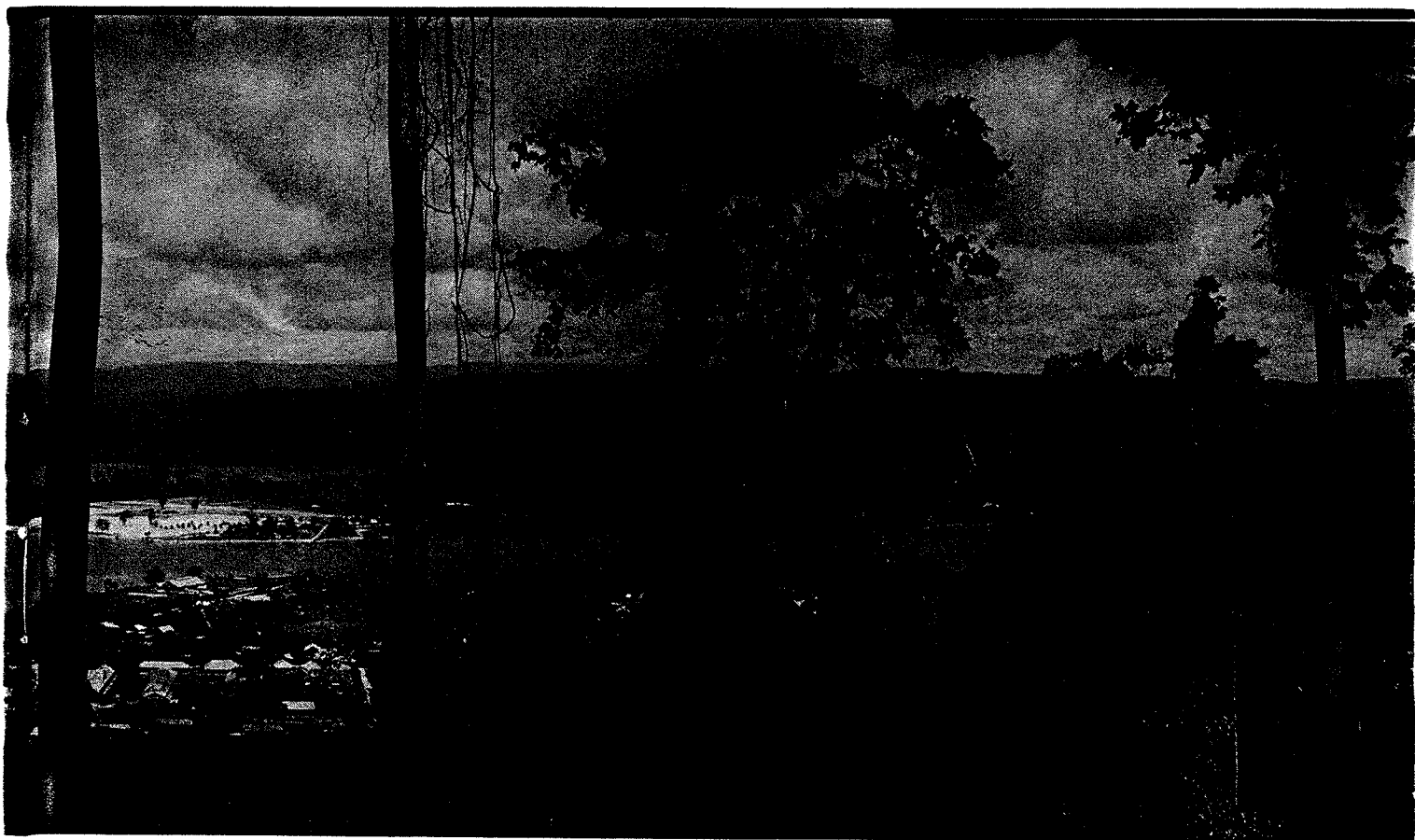
Bedienden zijn uiterst schaars. Voorzover ze te krijgen zijn (tegen f 30,- à f 60,- per maand plus vrije voeding) stellen ze niet veel voor; men moet ze zelf grotendeels opleiden.

Huisinrichting

Meubelmakerij wordt in Manokwari slechts incidenteel en als nevenbedrijf beoefend. Binnen afzienbare tijd zal zich echter een kleine meubelindustrie in Manokwari vestigen. Voorlopig is het echter nog aan te bevelen zijn huisraad uit Nederland mee te nemen.

Elektriciteit

In de stadskom zijn vrijwel alle huizen aangesloten op dag- en nachtstroom. De spanning is: 220/380 Volt wisselstroom.

HUIS-TARIEF ELEKTRICITEIT:

Begrenzing	Vast recht	Vrije KwH	Overschrijding per KwH
400	f 12,00	50	f 0,22
600	" 19,00	70	" 0,25
800	" 27,00	90	" 0,28
1000	" 34,00	110	" 0,29
1200	" 40,80	132	" 0,30
1400	" 47,60	154	" 0,31
1600	" 54,40	176	" 0,32

enz.
INDUSTRIE-TARIEF: f 0,30 per KwH.

trisch koken is mogelijk, doch uiteraard vrij duur.

Van provisiën en dranken, toiletartikelen en rookgerei zijn de winkels steeds goed voorzien. Ook textiel en schoeisel zijn in ruim assortiment voorradig, behoudens af en toe een tijdelijke schaarste. Het assortiment textiel omvat japonstof, khaki en witte drill, allerlei katoentjes, confectie-kinderkleding, alle onderkleding, gordijnstof, enzovoorts.

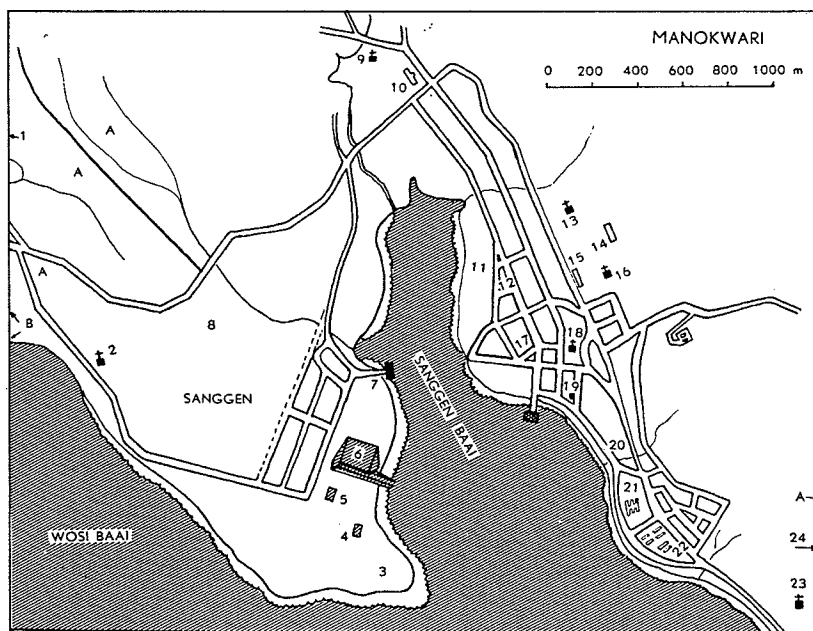
Er zijn enige kleermakers (-maaksters), één schoenmaker en enkele kappers.

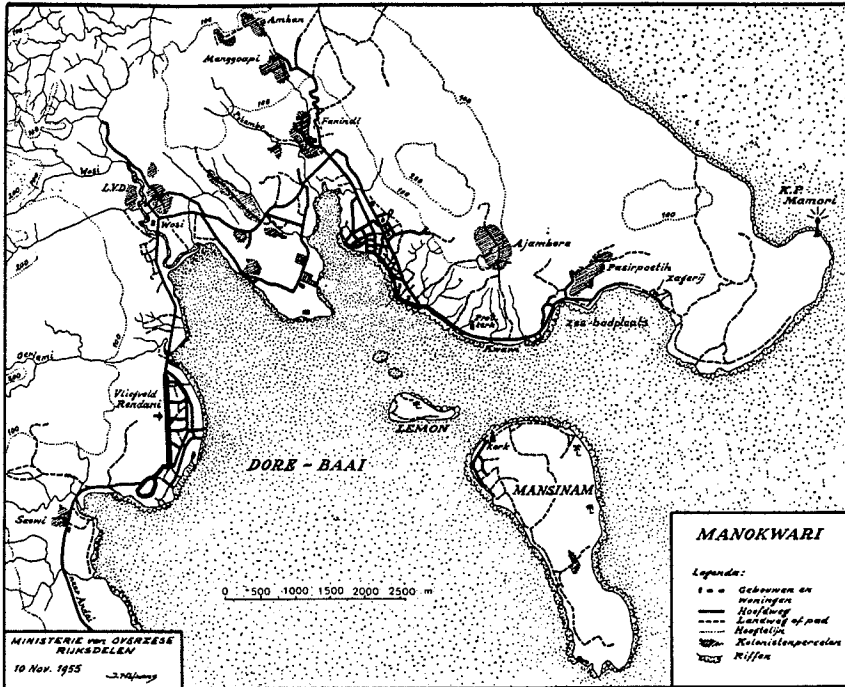
Een waterleiding is aanwezig, maar bij grote droogte wordt de levering beperkt. In de regel gebruikt men het water ongekookt, ofschoon het niet door de bevoegde instanties is veilig verklaard.

Het tarief wordt bij gebrek aan meters voorlopig nog berekend naar het aantal aftappunten (f 1,- per aftappunt per maand) en naar het aantal gebruik makende personen (f 1,50 per persoon per maand).

Aan huisbrandstof zijn hout en petroleum verkrijgbaar, doch overwegend wordt op petroleum gekookt. Ook elekt-

1. L.V.D. terrein	14. Lag. School A
2. Assemblies of God	15. Kath. Lag. School A
3. Gouv. Houtzagerij	16. Kath. kerk
4. N.V. N.G. Gas Mij	17. Sportveld
5. Electriche Centrale	18. Protestantse Kerk
6. Sleephelling	19. Postkantoor
7. Gouv. Zeevisserij	20. Sociëteit
8. Stadskampong	21. Ziekenhuis terrein
9. Pinkster kerk	22. Politie kazerne
10. Mulo school	23. Ned. Herv. Kerk
11. Part. Zagerijen	24. Chr. Begraafplaats
12. Moskee	A Groententeelt
13. Advent kerk	B Veeteelt

MAAKLONEN DAMESKLEDING
 ochtendjapon (katoen) ± f 15,-
 middagjapon vanaf „ 20,-
 cocktailjapon vanaf „ 25,-
 avondjapon vanaf „ 30,-
 Mits niet te bewerkelijke modellen.

MAAKLONEN HERENKLEDING
 lange broek (drill) f 15,-/f 17,-
 lange broek (tropical) „ 25,-/„ 35,-
 short (drill) „ 7,50/„ 10,-

TARIEVEN SCHOENREPARATIES
 Verzolen (zolen én hakken)
 herenschoenen (leer) f 8,00
 damesschoenen (leer) „ 5,00
 kinderschoenen (leer) „ 4,00
 herenschoenen (rubber) „ 4,00
 damesschoenen (rubber) „ 3,00
 kinderschoenen (rubber) „ 2,50

TARIEVEN KAPPERS
 knippen f 1,50
 kinderen „ 1,00
 scheren „ 0,50

De was kan buitenshuis gegeven worden, doch dit is vrij kostbaar; meestal wordt thuis gewassen. Een wasmachine wordt zeer aanbevolen.

Verse groenten zijn vrij geregeld, ofschoon niet doorlopend te verkrijgen (afhankelijk van regenval, planttijd e.d.)

Aan vruchten zijn gewoonlijk te krijgen pisang, djerok-bali, ananas, papaja.

Vlees en vis zijn slechts incidenteel vers verkrijgbaar.

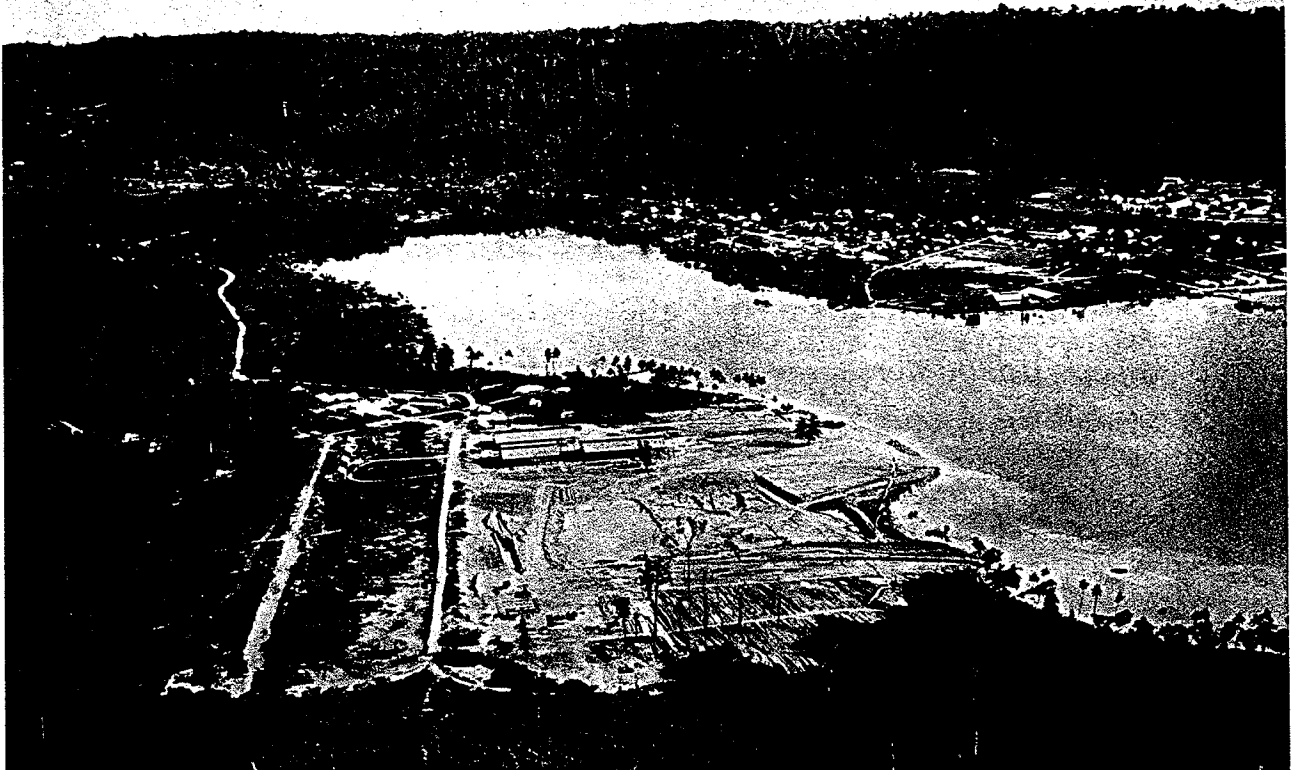
Verse eieren zijn te allen tijde verkrijgbaar (prijs f 0,50 per stuk). Alle eieren zijn afkomstig van raskippen.

WASTARIEVEN (voor vaste klanten)

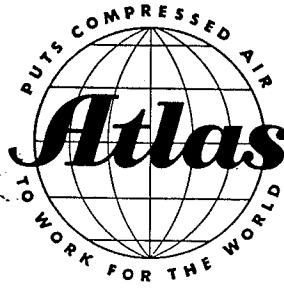
laken	f 1,90
lange broek	„ 2,00
overhemd	„ 1,00
stel pijama	„ 1,75
handdoek	„ 0,60

TARIEVEN voor stomen en chemisch reinigen

lange broek	f 7,50
jas	„ 7,50—f 10,-
avondjapon	„ 7,50—„ 10,-
avondjapon (lang)	„ 12,50—„ 15,-

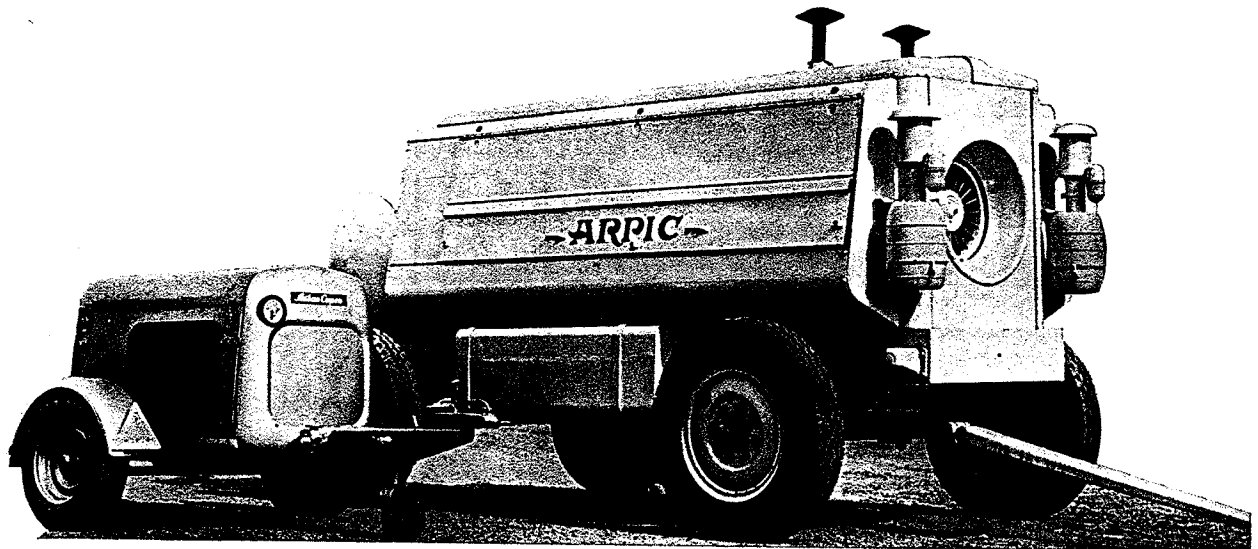
De baai van Sanggen.

Atlas Copco

TRANSPORTABELE LUCHTCOMPRESSOREN

Diesel-, Benzine- of Electrisch gedreven
capaciteiten 1 - 16,3 m³/min.

Sloophamers

Boorhamers

Hakhamers

Klinkhamers

Slijpmachines

Boormachines

Laadwagens

Verfspuitinstallaties

Zandstraalketels

Stationnaire Compressoren

ATLAS COPCO HOLLAND N.V.

ROTTERDAM - POSTBUS 6056

De in aanbouw zijnde scheepswerf.

Brood. Er zijn meerdere bakkerijen. Melkbrood wordt vrijwel niet verkocht, daar verse melk slechts in kleine hoeveelheden te krijgen is.

IJskast Een frigidaire wordt aanbevolen. Deze zijn plaatselijk te koop, zowel de compressortypen als de petroleum-frigidaire. Er is echter ook ijs te verkrijgen in Manokwari, zodat men eventueel kan volstaan met een ijskist of grote thermosfles.

Men kan bereide maaltijden van buitenshuis betrekken, voornamelijk Indisch eten. Exclusief rijst varieert de prijs van f 75,- tot f 200,- per maand.

Onderwijs

Er is een openbare en een R.K. Lagere School, alsmede een Mulo. Daarnaast is er nog een (ongesubsidieerde) Fröbelschool.

Het gehalte van het onderwijs is goed en het geeft aansluiting op de scholen in Nederland.

Gezondheidszorg

Het ziekenhuis kent géén verdeling in klassen. Chirurgische behandeling en röntgen-onderzoek zijn mogelijk.

Behalve de gouvernementsartsen is er in Manokwari nog een Marinearts.

GOUVERNEMENTSZIEKENHUIS

Artsen	4
(waarvan 1 tandarts)	
Verpleegsters	6
Aantal bedden	95

PRIJZEN GROENTEN		
artikel	eenheid	detailprijs in cts
kankoeng	1 kg	60/50
bajem	1 kg	80/50
tomaten	1 kg	250
kool	1 kg	250/200
prei en selderij	p. bosje	50
Bombay uien	1 kg	110
doperwtten (cons.)	20 oz	220
sperciebonen (cons.)	850 gr	100
tomatensoep (cons.)	850 gr	245

PRIJZEN FRUIT (pasarprijs)		
pisang Ambon	1 kg	75
pisang Radja	1 kg	50
papaja	1 kg	50
djeroek nipis	1 kg	100/50

PRIJZEN VLEES EN VIS		
varkensvlees vers (locaal prod.)	1 kg	700
varkensvlees (conds.)	453 gr	280
rundvlees (cons.)	425 gr	280
corned beef	453 gr	180
gezouten vis	1 kg	300
vis vers	1 kg	225
makreel (import)	450 kg	80

BROODPRIJZEN		
waterbrood	500 gr	65
veredeld brood	500 gr	80

Zielzorg
Er zijn twee R.K. geestelijken, één Zendingspredikant (N.H.) en een predikant voor de stadsgemeente. Voorts zijn er de Pinksterzending, de Pinksterkerk, de Zevende-dags Adventisten e.a.

Ontspanning
Men kan tennissen, voetballen, zwemen, zeilen, jagen en vissen.

Er is een Sociëteitsgebouw „Juliana”. Er is géén bioscoop, maar in het sociëteitsgebouw wordt — tegen betaling — tweemaal per week een film vertoond.

Er is een leesbibliotheek, doch er zijn geen leesportefeilles in omloop.

De radio-ontvangst is goed; toestellen zijn plaatselijk te koop.

Locaal transport
De afstanden in en om Manokwari zijn vrij groot en er is geen autobusdienst. Meebrengen van een of ander transportmiddel wordt zeer aanbevolen.

Verbindingen. Er is een plaatselijk telefoonnet. Bovendien is telefonische verbinding mogelijk met Hollandia en binnenkort waarschijnlijk ook met Nederland.

Telegrafische verbinding is rechtstreeks mogelijk met Hollandia, Sorong —Doom en Ransiki. Al het overige telegramverkeer gaat via Hollandia.

Luchtverbindingen. Door de K.L.M. wordt een dienst onderhouden tussen Biak—Manokwari—Sorong v.v. (op Maandag en Donderdag) en tussen Biak en Manokwari v.v. (op Vrijdag). De dienstregeling is echter afgestemd op het schema van de Constellation van en naar Nederland.

Door de Marine Luchtvaart Dienst worden verbindingen onderhouden tussen Biak—Manokwari—Kaimana—Fakfak (op Maandag) en Fakfak—Kaimana—Manokwari—Biak (op Woensdag). Van deze verbindingen kunnen ook burgers — na verkregen toestemming — gebruik maken.

Zeeverbindingen. Door de K.P.M. worden geregelde verbindingen onderhouden tussen vrijwel alle kustplaatsen van Nieuw-Guinea. Manokwari heeft aldus rechtstreekse bootverbindingen met Sorong (tweemaal per maand), Biak (eenmaal per maand) en Hollandia (eenmaal per maand).

Ongeveer om de zes weken wordt Manokwari aangedaan door een Hollandboot.

Logiesgelegenheid
In Manokwari is een pasanggrahan, terwijl een Gouvernements-hotel in Mei 1956 in gebruik zal worden genomen (18 kamers à 2 bedden).

TARIEF PASANGGRAHAN.

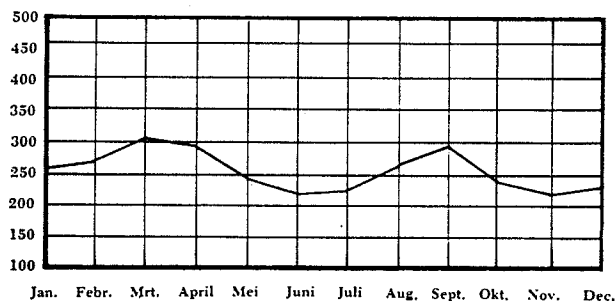
Kamerhuur:	f 1,00 per dag voor ambtenaren
	„ 2,00 per dag voor particulieren
Maaltijden: ontbijt	„ 2,00
middageten	„ 3,50
avondeten	„ 2,00
Licht en bediening	„ 2,00 per dag

SEROEI

Hoofdplaats van de onderafdeling Japen

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	23.908	87	327	24.322
Hoofdplaats	1194	87	327	1.608

REGENVAL in millimeters (gemiddelde van 23 vooroorlogse jaren) per jaar 3085 mm

Seroei maakt op de meeste bezoekers een bijzondere indruk. Het is een vriendelijk plaatsje, waarvan het beeld vooral de oud-indischgast erg vertrouwd is: centraal gelegen een groot grasveld, als een aloon-aloon op Java, omzoomd door zware regenbomen. De voornaamste huizen en kantoren zijn om deze aloon-aloon gegroepeerd. Smalle, maar nette en goed onderhouden wegen voeren langs huisjes met verzorgde erven, langs Chinese winkels en een echte pasar (inheemse markt) naar zee, waar wat opslagloodsen en een eenvoudige steiger het gehele havenkwartier vormen.

Seroei ligt buiten de drukke en belangrijke zee- en luchtverbindingen, maar toch is er ondanks zijn kalme aanblik heel wat te doen, voornamelijk omdat de Zending er enige belangrijke scholen en opleidingen heeft gevestigd.

Woningen.

Seroei is slechts éénmaal — en dat nog per vergissing — door de Amerikanen gebombardeerd en aangezien de meeste bommen hun doel misten, zijn vrijwel alle vooroorlogse woningen blijven staan. Omdat er geen oorlogsactiviteit is geweest, vinden we er ook geen barakken en quonsets, wel in de eerste na-oorlogse jaren gebouwde huizen, volgens het bekende schema gebouwd: houten vakwerk, gaba-gaba wanden, dak van atap of dakzink, vloer van cement, met in dezelfde stijl opgetrokken bijgebouwen.

Van de vooroorlogse huizen zijn de ambtenarenwoningen eveneens van hout met opgevuld vakwerk, doch van aanzienlijk betere afwerking, met tegelvloer en dakzinkbedekking. In enige ervan zijn badkamer en WC binnenshuis. De huishuren variëren van f 20, tot f 60,-.

Goede bedienden zijn schaars, doch huishoudelijke hulp voor het grovere werk is voldoende te krijgen.

Het jaartotaal was:

in 1951	— 3.060 mm in 216 regendagen
1952	— 4.064 mm in 225 regendagen
1953	— 3.115 mm in 182 regendagen
1954	— 2.762 mm in 216 regendagen
1955	— 3.252 mm in 217 regendagen

Enig eenvoudig meubilair, zoals stoelen en tafels wordt plaatselijk wel aangemaakt, doch de afwerking is nogal grof. Men neme dus ook hier, zoals overal elders, zijn meubilair uit Nederland mee.

Aan apparaten en gebruiksvoorwerpen is niet veel te krijgen, men zal het nodige uit Biak of Hollandia moeten bestellen.

De elektriciteitsvoorziening is een probleem. Het gouvernementsaggregaat, dat 110 Volt gelijkstroom leverde, is al sinds medio 1955 buiten werking. Bij de zending, die twee aggregaten had, is er één uitgevallen, zodat daar het resterende apparaat reeds overbelast is. Het aggregaat van de Nigimij levert aan de voornaamste woningen een summiere huisverlichting.

Er zijn voorstellen voor een nieuw elektriciteitsnet in bewerking, doch aangezien het aggregaat pas ultimo 1956 wordt verwacht, zal e.e.a. niet voor 1957 zijn geëffectueerd.

Het water wordt grotendeels betrokken uit putten. Voor consumptiedoeleinden dient het eerst gekookt en bij voorkeur ook gefiltreerd te worden. Een waterpomp met zuig- en persbuis op de put kan zeer practisch zijn.

Bij sommige huizen ziet men reservoires voor het opvangen van regenwater.

De was kán buitenshuis gegeven worden, doch dat is zeer kostbaar. Meestal wordt binnenshuis gewassen.

Huisbrandstof is in de vorm van hout, houtskool en petroleum te krijgen. Vrij algemeen wordt echter alleen op petroleum gekookt, terwijl houtskool in de strijkijzers wordt gebruikt.

Provisiën en dranken, toiletartikelen en rookgerei zijn voldoende in de winkels verkrijgbaar voor wat betreft de gewone dagelijks nodige artikelen. Wil men iets dat buiten het beperkte locale assortiment valt, dan moet dit in Hollandia, Biak of Nederland besteld worden. Hetzelfde geldt voor textiel en schoeisel. Een schoenhersteller is er niet. Wel zijn er twee kleermakers, die echter slechts eenvoudige dagelijkse kleding verwerken. Naaisters zijn er niet. Herenkappers zijn er drie; het tarief voor knippen is f 1,50. Dameskappers zijn er niet.

Verse groenten en vruchten heeft Seroei doorgaans ruim voldoende.

Vers vlees is er slechts bij uitzondering, verse vis daarentegen regelmatig. Verse eieren zijn er niet veel en ze zijn, evenals slachtkippen, vrij duur. Voor de liefhebbers wordt het houden van kippen aanbevolen.

Goed brood is niet te koop. Zelf bakken wordt aangeraden.

Gezondheidszorg.

Tandheelkundige hulp wordt verleend door een — niet erg frequent komend — reizend tandarts.

Onderwijs.

Er is geen Europese lagere school. Wel zijn er, behalve het gewone dorpsonderwijs, twee vervolgscholen, voor jongens en meisjes elk een, een algemene lagere school en een opleiding voor volksonderwijzers, alles van de Zending Ned. Herv. Kerk.

Een bevoegde leerkracht voor het onderwijs aan Europese kinderen wordt echter verwacht.

LOCALE PRIJZEN

	per kg.
Sesawi	f 0,50
Petsai	f 0,60
Kool	f 1,10
Boontjes	f 0,70
Wortelen	f 0,85
Kropsla	f 0,80
Tomaten	f 0,90
Kleine tomaten	f 0,40
Bieslook	f 0,80
Prei	f 0,90
Lombok (rawit)	f 0,70
Lombok (gewone)	f 0,60
Lombok (paprika)	f 0,80
Katjang pandjang	f 0,60
Ramenas	f 0,60
Radijs	f 0,50
Terong	f 0,35
Andijvie	f 0,35
Ketimoen	f 0,30
Bajem	f 0,25
Postelein	f 0,20
Selderij en Peterselie	f 2,10
Uien	f 1,90
Pisang soorten	f 0,35
Djeroek bali	f 0,35
Djeroek	f 0,30
Djeroek nipis	f 0,30
Zuurzak, mangga, kedondong	f 0,35
Matoa	f 0,35
Nangka	f 0,25
Ananas (gewone)	f 0,40
Ananas bogor	f 0,60
Djamboe	f 0,20
Laboe, papaja en semangka	f 0,25

Zielzorg.

Seroei is een centrum van Protestantse zendingsarbeid. Er is een Nederlands Protestantse gemeente en iedere zondag wordt kerkdienst gehouden onder leiding van een zending.

De ter plaatse aanwezige Katholieken — voornamelijk onder de ambtenaren — worden één of tweemaal per jaar bezocht door een pastoor uit Manokwari.

Ontspanning.

Voetbal, tafeltennis en badminton worden geregeld gespeeld; men kan roeien (in prauwen), zwemmen, wandelen, jagen en vissen. Een kleine leesbibliotheek levert wat lectuur, doch voor het grootste deel is men toch aangewezen op eigen boeken en tijdschriften.

De radio-ontvangst is goed.

Locaal transport.

Het medenemen van een fiets loont wel, ofschoon de af te leggen afstanden niet groot zijn. Kleine uitstapjes naar zee enz. zijn er wel mogelijk.

Verbindingen.

Er is geen telefoonnet.

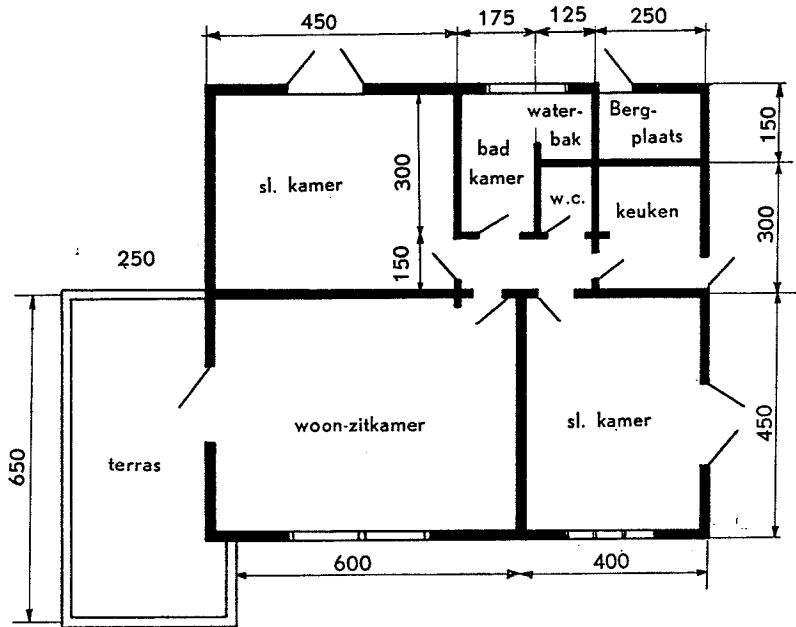
Er zijn geregelde radio-telegraafverbindingen, geen radiotelefonie.

Eenmaal per maand is er K.P.M.-verbinding met Biak en Hollandia.

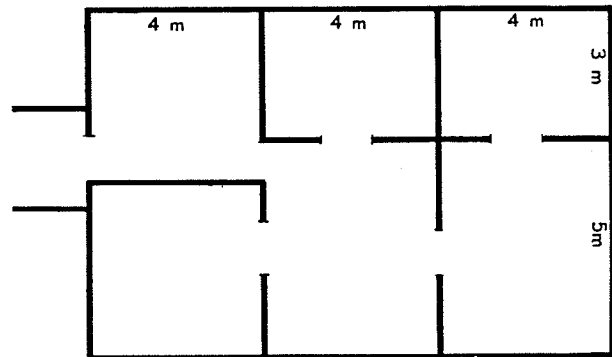
Liftvans kunnen worden gelost.

Eenmaal per week is er luchtverbinding (Beaver) met Biak.

Een mooie laan van oude regeboomen in Seroei.

Controleurswoning Seroei.

Gebruikelijke woningtype Seroei.

Controleurswoning te Seroei.

WAREN

Hoofdplaats van de onderafdeling Waroppen.

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	10.519	8	51	10.578
Hoofdplaats	836	8	15	859

Waren is een echte voorpost van de beschaving. Het is eerst in 1955 onderafdelingshoofdplaats geworden en is nog niet naar behoren geoutilleerd.

Het was aanvankelijk een droge plaat, omgeven door moerassen, en van tijd tot tijd geheel onder water lopend. Een goed drainage-systeem is echter aangelegd, zodat overstromingen, ook bij zware bandjirs van de Waren-rivier, niet meer voorkomen. Het bestuursemplacement is bovendien aanmerkelijk vergroot, doordat een deel van het aangrenzende bos is gekapt, terwijl er locale wegen zijn aangelegd.

Een aantal krotten, die eertijds moesten dienen als woningen, is opgeruimd en vervangen door nieuwe gebouwen, deels in landelijke bouwstijl, t.w. een cementen vloer, gaba-gaba bewanding en atap dakbedekking, deels in meer permanente stijl op betonneuten met muren en daken van gegolfd eterniet. De muren in grijze kleur en de daken in rood. Aan nieuwbouw zijn er een viertal woningen bij gekomen t.b.v. bestuur, politie en D.V.G.

In 1956 zal aan nieuwbouw nog worden opgezet een H.P.B.-woning, een ziekenhuis en een centraal kantoorgebouw. Een eigen pasanggrahan-gebouw is pas te verwachten in 1957. Thans worden gouvernements-gasten om de beurt bij

de Europese bewoners ondergebracht.

Het aantal gouvernements-ambtenaren is goed uitgebreid. Naast de controleur, in 1954 nog de enige Europese ingezetene, zijn er nu aanwezig aan Europeanen:

- 1 Europees middelbaar bestuursambtenaar.
- 2 Europese politiekader-gezinnen.
- 1 Europees artsen-gezin en
- 1 opzichter van de residentie-waterstaatsdienst.

Verder zijn er ter plaatse gestationeerd inheems politie-personeel (in 1956 een volwaardig detachement), inheems personeel van de diensten van Binnenlandse Zaken, Financiën en Landbouw en Visserij.

Halfwas bedienden zijn wel te krijgen, maar veel moet men niet van hen verwachten.

Elektrisch licht is er niet; men gebruikt petroleumverlichting, terwijl petroleum ook voor de kokerij wordt aanbevolen.

Water wordt betrokken uit twee heldere bronnen, doch het moet voorzichtigheidshalve gekookt worden. De was moet in huis worden gedaan.

Er is één Chinees winkeltje, dat natuurlijk niet in de Europese behoeften kan voorzien. Men zal dus vrijwel alles

mee moeten brengen of laten komen van elders.

Verse groenten en vruchten zijn regelmatig te krijgen door de bemoeienis van de landbouwvoorlichtingsdienst.

Vers vlees wordt af en toe door de Chinese handelaar geleverd. Verse vis krijgt men in ruime mate van de bevolking, voor wie vis een hoofdbestanddeel der voeding uitmaakt.

Gezondheidszorg.

Met ingang van 1 Maart 1956 is er een arts op Waren geplaatst. Een tandarts kwam er tot dusverre nog niet op tournee.

Aan onderwijs is er alleen een Papoea volksschool; het schoolhoofd is tevens hulpprediker en nam tot dusverre de zielzorg waar, doch in de loop van 1956 zal er een inheems pendita van de Z.N. H.K. worden geplaatst.

Ontspanning vindt men buitenshuis alleen in de visserij; vanwege de legioenen muskieten is de jacht niet aange-naam. Verdere ontspanning zal men binnenshuis moeten zoeken. De radio-ontvangst is goed, men zal echter een batterijtoestel moeten hebben.

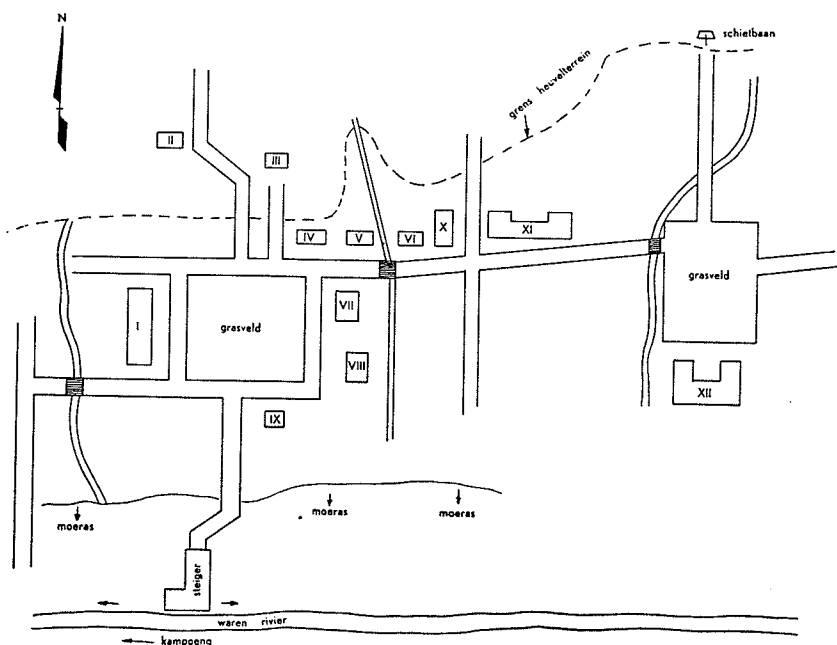
Locaal transport: een fiets is wel te gebruiken. Dienstreizen worden zoveel mogelijk gemaakt per dubbelschroef Holland-Launch „Heemskerck”, welk schip te Waren is gestationeerd.

Verbindingen: Er is een regelmatige coaster-verbinding met Seroei, Biak en Manokwari (mede uiteraard de tussenge-liggende plaatsjes).

Het is wel de bedoeling dat Waren regelmatig wordt bevlogen in het tertiaire net. Een tijdlang is dit het geval geweest, doch er kwam stagnatie doordat de Beavers elders nodig waren.

In beginsel is er een dagelijkse radio-telefonieverbinding met Biak

Lossing van verhuisgoed: Alleen niet te grote stukken, en niet zwaarder dan 500 kg, kunnen te Waren worden gelost.

1. kazerne
2. H.P.B. woning (1956)
3. personeelswoning
4. personeelswoning A.P.
5. personeelswoning
6. voorlopige artsenwoning
7. woning H.B.A.
8. personeelswoning A.P.
9. H.B.A.-kantoor
10. verplegersbarak (1956)
11. ziekenhuis (1956))
12. centraal kantoorgebouw (1956)

Controleurswoning te Ransiki.

RANSIKI Hoofdplaats der gelijknamige onderafdeling.

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	8.220	40	5	8.265
Hoofdplaats	113	40	4	157

Deze bestuurspost werd eerst enige jaren geleden opgericht en moet derhalve nog groeien. Alleen de woning van de Controleur is in permanente stijl opgetrokken en gescreend; alle andere woningen van ambtenaren en particulieren zijn van hout, met niboengvloer (de gespleten stammen van de niboengpalm), gabagaba en atap. Het oppervlak dezer huizen is 62 m², dat van de bijgebouwen 27 m². Er bestaan plannen voor nieuwbouw, waarmede reeds een begin is gemaakt.

Geoefende bedienden zijn er niet. Het te Ransiki gebruikelijke systeem is dat men een „anak piara” (letterlijk: verzorgd kind) in huis neemt. Over het algemeen houdt men de „bedienden” niet lang aangezien zij na een maand of vier naar de kampong terugkeren.

Elektriciteit kan niet worden geleverd. Men doet er goed aan zich geheel in te stellen op petroleum-toestellen zowel voor verlichting als voor koken en strijken.

Watervoorziening. Het putwater is van goede kwaliteit en wordt door een ieder ongekookt gedronken. Waterleidingen ontbreken: het aanschaffen van een kleine waterpomp vergemakkelijkt de taak van de huisvrouw.

De was wordt aan huis gedaan door de „anak piara”.

Er zijn twee winkels. Het assortiment is hoofdzakelijk ingesteld op papoeabehoefden. Hiernaast zijn in voldoende hoeveelheden artikelen te verkrijgen voor de overige bevolkingsgroepen. Luxe- en bijzondere artikelen dienen in Manokwari te worden aangekocht. (babyvoeding, schoeisel, confectieklleding).

Er is geen schoenmaker, geen kleermaker en geen kapper.

Groenten teelt men gewoonlijk zelf. De bodem is er zeer geschikt voor en in de meeste tuinen vindt men kool, sawi, bajem, lombok, tomaten en katjang pandjang. Kangkoeng groeit er in het wild in grote hoeveelheden.

Vruchten zijn steeds in voldoende hoeveelheden te verkrijgen. In eigen tuinen groeien pisang, ananas en zuurzak. Aardappelen, uien, selderij en bruine bonen worden van de Anggimeren aangevoerd.

Vers vlees en verse vis zijn alleen afkomstig van plaatselijke jacht en visserij en de aanvoer is dus afhankelijk van Vrouwe Fortuna. Van 1 november tot 1 juni is de jacht op herten gesloten en in deze periode is men grotendeels aangewezen op vlees in blik, in de locale winkels te verkrijgen. In de overige maanden is bijna dagelijks vers herten-vlees te koop tegen f 3,- à f 4,- per kg. Soms wordt tegen dezelfde prijs varkensvlees aangeboden.

Verse eieren zijn steeds te koop tegen f 0,40 per stuk.

Slachtkippen kosten f 7,- per kg levend gewicht.

Gezondheidszorg

Een mantri-verpleger die polikliniek houdt. Verder is men, ook voor tandheeskundige behandeling, op Manokwari aangewezen. Het ligt echter in de bedoeling een arts op Ransiki te plaatsen.

Onderwijs

Er is alleen Papoea dorpsonderwijs.

Zielzorg

Gene.

Ontspanning

Wandelen, jacht en visserij. Radio-ontvangst met een accu- of batterijtoestel is behoorlijk.

LOCALE PRIJZEN PER KG

Andijvie	f 1,00
Biet	" 2,00
Komkommer	" 0,75
Kropsla	" 2,50
Petsai	" 0,75
Postelein	" 0,80
Raapstelen	" 1,00
Radijs	" 1,25
Ramenas	" 1,00
Snijkool	" 0,90
Spinazie	" 0,90
Thay Siem	" 0,85
Tomaten	" 2,25
Witte kool	" 2,00
Worteltjes	" 2,25

Locaal transport

Er is een weg van 4 km naar de kust. Wie meent dat deze wandeling te lang is, kan een fiets meenemen. Voor het vervoer van goederen en personen kan voorts een beroep worden gedaan op de plaatselijk aanwezige transportmiddelen.

Verbindingen

Radiotelegrafische verbinding wordt onderhouden met Manokwari. Het vliegveld Ransiki is opgeleverd. Het is 1.200 m lang. In de naaste toekomst wordt gerekend op één verbinding per week met Manokwari of Biak.

De zeeverbinding met Manokwari is zeer onregelmatig. Ze wordt onderhouden door Gouvernementsvaartuigen en kleine particuliere boten.

Voor het lossen en laden van goederen werd een vlot aangemaakt met een totaal laadvermogen van ca 2 ton. Een nieuwe steiger is in aanbouw.

Logiesgelegenheid

In Ransiki staat een pasanggrahan met een capaciteit van 7 bedden. Het tarief bedraagt f 9,- per dag, alles inbegrepen. (ook bediening en was).

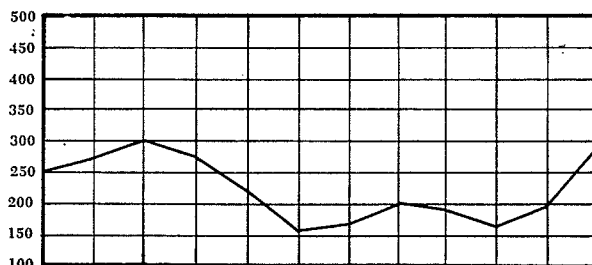
Ransiki-„stad“

WASIOR Hoofdplaats van de Onderafdeling Wandammen

Bevolkingscijfers	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Hoofdplaats	6.628	26	87	6.741
Onderafdeling	430	19	35	484

REGENVAL in millimeters (gemiddelde van 18 vooroorlogse jaren) per jaar 2662 mm

Jan. Febr. Mrt. April Mei Juni Juli Aug. Sept. Okt. Nov. Dec.

Wasior is, evenals Waren, eerst kortgeleden onderafdelings-hoofdplaats geworden en stelt dus als bestuurscentrum nog niet veel voor.

Op circa 1½ km ten zuiden van Wasior ligt Mieï, vóór de oorlog jarenlang het zendingscentrum. De invloed hiervan op de bevolking is duidelijk merkbaar.

De Europese gemeenschap woont verdeeld over Wasior en Mieï. Deze plaatsjes hebben enige grote voordelen boven verscheidene andere plaatsjes; ze zijn gunstig gelegen op een schiereiland met bergtoppen tot 2450 meter; ze liggen op droge grond aan een mooie baai. Des nachts zakt de temperatuur aanmerkelijk.

De woningen zijn van hout (hier noodzakelijk in verband met het veelvuldig voorkomen van kleine aardchokken), de wanden van gaba-gaba, het dak van atap. Het oppervlak varieert van 80 tot 120 m².

De nieuwbouw zal worden uitgevoerd in ijzerhouten geramte, geheel of gedeeltelijk met cement opgevuld, met cementen vloeren en zink of eterniet dak.

Een begin is reeds gemaakt, doch de plannen strekken zich uit over de jaren 1955-1958.

Er is gemakkelijk huispersoneel te krijgen tegen redelijke lonen, al zijn dat geen geoefende bedienden.

Elektriciteit is er niet. Voor verlichting bij voorkeur ook voor de keuken en voor het strijken, gebruikt men petroleum, ofschoon hout en houtschoon verkrijgbaar zijn.

Water haalt men uit een helder riviertje en uit bronnen, doch het moet gekookt worden. De was wordt thuis gedaan.

De bevolkingscijfers leren wel, dat de winkels - vier Chinese toko's te Mieï - op de bevolkingsbehoeften zijn ingesteld.

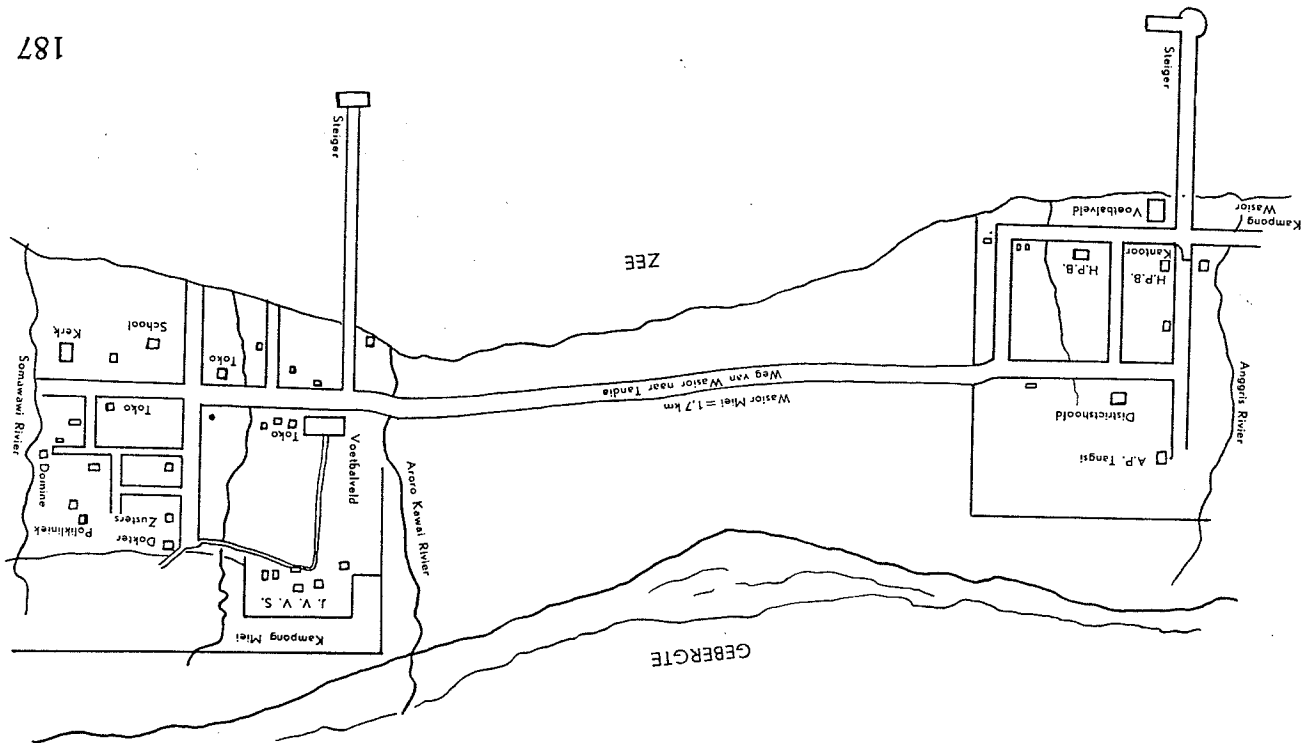
De gebruikelijke provisiën en dranken als rijst, suiker, zout, meel, koffie, thee e.a. zijn wel te krijgen; ook vlees in blik en de meer gebruikelijke blikgroenten, alsmede eenvoudig textiel. Betere artikelen moet men in Manokwari bestellen. Eenvoudig naaiwerk kan men buitenshuis laten doen, een schoenhersteller is er echter niet.

Een kapper is er niet. Een der goeroe's belast zich wel eens hiermee, doch het wordt aanbevolen zelf een tondeuse met bijbehoren mee te brengen.

Aan groenten en vruchten zijn als regel bajem, snijbonen, papaja en pisang te krijgen; de aanvoer van andere soorten vruchten als mangga, langset en djerok is afhankelijk van de tijd van het jaar.

Vlees, vis en eieren zijn zelden vers te verkrijgen. Men kan zelf op jacht gaan en/of kippen houden.

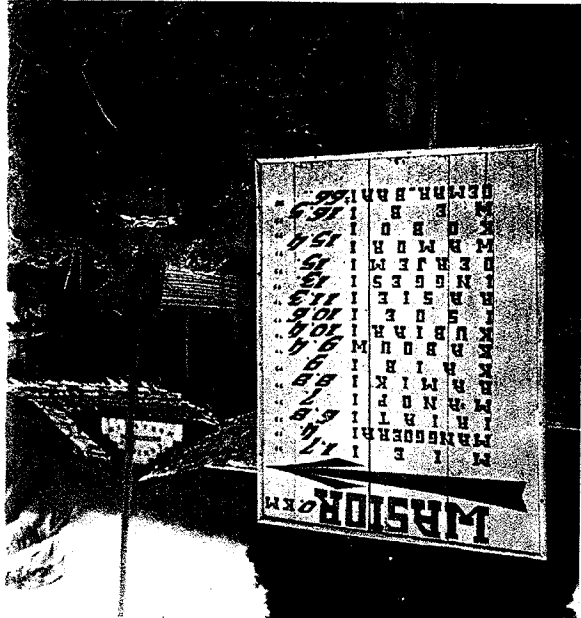
Er is brood te koop tegen f 1,- per kg, maar men kan ook zelf bakken.

Verbindingen. Er is geen telefoonnet, geen radiotelegrafie of -telefontie, doch wel een bestelhuis van de P.T.T. Er is eenmalig per maand bootverbinding met Manokwari of Seroel. De lokale steiger is klein, men kan geen grotere stukken dan ongeveer 1 1/2 m³ lossen en ze zouden bovendien niet vervoerd kunnen worden, aangezien er geen wieltransport is. Er is geen logiesgelegenheid.

Ontspanning: voetbal, badminton, jagen en vissen. Liefhebbers van wandelen en bergbeklimmen vinden er gelegenheid te over; een stel zware schoenen wordt aanbevolen. Er zijn zeer goede mogelijkheden voor zeilen en zwemmen. De radio-ontvangst — op batterij/accu-toestel — is behoorlijk. Voor lokaal transport kan men een fiets gebruiken, eventueel een bromfiet.

Gezondheidszorg. Er zijn een arts en twee verpleegsters (verbonden aan de leprozerie en de polikliniek in Miel), maar er is nog geen opnamemogelijkheid. Tandheelkundige behandeling moet te Manokwari geschieden. Onderwijs is er alleen voor Papeas: een dorpschool en een vervolgsschool voor jongens (zending), met twee, in de toekomst drie Europese leerkrachten. Er is geen zielzorg.

Aan de Wandammenbaai

Woningen van het personeel der N.N.G.P.M. te Sorong.

SORONG

Onder „Sorong” verstaat men twee complexen, ter onderscheiding „Sorong Doom” en „Sorong-vaste-wal” of „Sorong Olie” geheten.

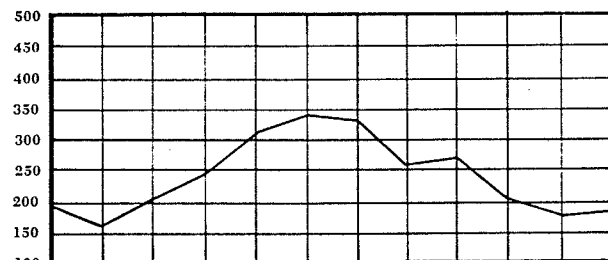
Het eerste complex ligt nl. op het eilandje Doom, ongeveer één zeemijl uit de kust gelegen. Het was van oudsher zetel van het bestuur en is ook thans nog standplaats van de Resident van West Nieuw-Guinea en van de bestuurders van de onderafdelingen Sorong en Radja Ampat. Het ligt echter in de bedoeling de zetel van de Resident te verplaatsen naar Manokwari en die van de onderafdelingschef van Sorong naar de vaste wal, voor welk doel de oliemaatschappij, de Nederlands Nieuw Guinee Petroleum Maatschappij (de N.N.G.P.M.) een deel van haar erfpachtsterrein heeft prijs gegeven, nl. het zg. Remoe-complex, ongeveer 6 km ten zuiden van het oliecentrum gelegen. Op Sorong Doom zal dan alleen de bestuurder van de onderafdeling Radja Ampat achterblijven.

Sorong Olie is uiteraard een gemeenschap op zich zelf, waarvoor de standplaatsgegevens, zoals voor andere plaatsen vermeld, niet gelden. Zo verstrekt de N.N.G.P.M. gemeubileerde woningen, bezorgt haar employé's goed opgeleide bedienden, heeft goed gevulde winkels, heeft een eigen hospitaal en medische staf, elektrische centrales van grote capaciteit, die ook elektrisch koken mogelijk maken, enz. enz. Een deel dezer faciliteiten staat ook aan niet-employé's ten dienste, in beperkte mate en na verkregen toestemming van de directie.

BEVOLKINGSCIJFERS

	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
O.A. Sorong	15.122	1.475	4.485	21.082
O.A. Radja Ampat	12.538	3	556	13.097
Sorong Doom	761	315	601	1.677
Sorong Olie	3.075	886	3.728	7.689

REGENVAL in millimeters (gemiddelde van 36 vooroorlogse jaren) per jaar 2876 mm

Jan. Febr. Mrt. April Mei Juni Juli Aug. Sept. Okt. Nov. Dec.

Het jaartotaal was:

in 1951	— 2.559 mm in 199 regendagen
1952	— 2.692 mm in 187 regendagen
1953	— 2.605 mm in 147 regendagen
1954	— 3.708 mm in 222 regendagen
1955	— 4.093 mm in 223 regendagen

Woningen

Er zijn zeer verschillende woningtypen uit de periode van de bouw „in landelijke stijl”, dus met gaba-gaba omwanding, en atap dak. Deze werden echter nagenoeg alle reeds vervangen door woningen in meer permanente stijl: bedekt met dazink of eterniet, de wanden van gepleisterd bamboeraamwerk, de vloer

van cement en het plafond van hardboard. Vaste kasten zijn er niet in aan gebracht, de huizen zijn niet alle muskieten vrij.

Verder zijn er enige jaren geleden een viertal quonsets gebouwd met cementen vloer en hardboard binnenbekleding. De Nigimy plaatste er voor haar personeel enige „prefabs”.

Bedienden zijn moeilijk te krijgen en ze presteren niet veel. Het salaris varieert van f 40,— tot f 70,— per maand plus voeding.

Huisraad is plaatselijk niet te koop, tenzij sporadisch op een vendutie.

Elektriciteit

Er zijn twee lichtaggregaten met beperkte capaciteit, weshalve gemiddeld per aansluiting slechts tussen 400 à 600 watt gebruikt mag worden.

Uitbreiding der centrale wordt echter verwacht en vermoedelijk zal er dan dag- en nachstroom geleverd kunnen worden.

Spanning 220 Volt wisselstroom.

Uren van stroomlevering: 06.00—07.00 18.30—24.00. Op Zondagen extra van 10.00—14.00. Tarief: f 0.05 per watt per maand, met een maximum van 400 à 600 watt per aansluiting.

Water wordt betrokken uit waterputten, die bij vrijwel elk huis aanwezig zijn; het moet worden gekookt. De huizen op de „heuvel” (een verhoogd gedeelte van het eiland) zijn aangewezen op regenwater en in de droge tijd moet wel eens gedurende korte tijd het water per auto in drums worden aangevoerd.

De was wordt als regel thuis gedaan. Men kan in beperkte mate de was de deur uit doen, doch de waslonen zijn zeer hoog (f 2,— per overhemd of pantalon).

Voor huisbrandstof is men aangewezen op petroleum, aangezien hout en houtskool vrijwel niet te verkrijgen zijn. Koken op elektriciteit is uitgesloten.

De Chinese toko's zijn goed voorzien van provisiën en dranken, toiletartikelen en rookgerei, in een ruim assortiment. Vriescamerartikelen, o.m. sinaasappelen, eieren, vlees en vleeswaren zijn alleen te koop bij aankomst van een boot uit Nederland en van de Royal Inter Ocean Lines (eens in de 5 weken).

Na vooraf verkregen toestemming kunnen derden tot een beperkt bedrag aankopen doen in de welvoorzien winkels van de N.N.G.P.M.

Textiel is in het algemeen voldoende aanwezig, maar confectiekleding voor heren, dames en kinderen is zo goed als niet verkrijgbaar, met uitzondering van herenoverhemden en tricotruijtes voor dames.

Schoeisel is zeer ongeregeld aanwezig en dan nog in zeer beperkte keuze. Velen geven de voorkeur aan bestelling uit Nederland.

Er zijn enige Chinese kleermakers, enige naaisters en een schoenhersteller. Er is ook een kapper die dames knipt en een zgn. home permanent kan geven.

Het locale aanbod van verse groenten en vruchten is onvoldoende. Zeer ongeregeld zijn verkrijgbaar wat kangkoeng, bajem, terong en katjang pandjang, terwijl incidenteel pisang en papaja te koop zijn.

Men kan echter groenten per K.L.M. uit Manokwari betrekken. Per pakket van 10 kg betaalt men dan f 20,— plus vrachtkosten à f 0,70 per kg. Indien de zending meer dan 100 kg bedraagt, wordt het vrachttarief f 0,35 per kg.

Vers rundvlees is in 't geheel niet te krijgen, varkensvlees af en toe. Eieren zijn ongeregeld te koop.

Verse vis is voor f 1,75 per kilo te koop: op ongeregelde tijden van de Dienst van Zeevisscrij, en vast éénmaal per week van een groep Papoca-vissers.

Het medenemen van een ijskast wordt aanbevolen. Op Sorong Olie is van de N.N.G.P.M.-ijsfabriek ijs te verkrijgen à f 3.75 per staaf.

Er is beperkte mogelijkheid voor eten buitenshuis.

PRIJZEN LEVENSMIDDELEN:

kangkoeng	f 0,50 per bosje
bajem	„ 1,00 per bosje
terong	„ 0,50 per kg.
katjang pandjang	„ 0,50 per bosje van ½ kg.
papaja	„ 0,60 per kg.
pisang	„ 2,50 per sisir
eieren	„ 0,50 per stuk
verse vis	„ 1,75 per kg.
varkensvlees	„ 8,00 per kg. gefokte varkens.
„	„ 6,00 per kg. wilde zwijnen.

Brood: waterbrood	ca. f 0,90 per brood van 800 gr.
melkbrood	ca. f 0,65 per brood van 500 gr.

Gezondheidszorg

De gezondheidstoestand op het eiland is uitstekend. Doorn, evenals Sorong Olie,

is praktisch geheel malariavrij, terwijl ook de andere, elders in Nieuw-Guinea nog al eens voorkomende ziekten er slechts sporadisch geconstateerd worden.

GOVERNEMENTSZIEKENHUIS

Artsen	2
Verpleegsters	4
Bedden	55
Klasse bedden	4

Het N.N.G.P.M.-ziekenhuis is beter geoutilleerd, o.a. met een röntgenapparaat, terwijl er ook kleine operaties verricht kunnen worden. In speciale gevallen kunnen buitenstaanders daar ook behandeld worden.

Tandheelkundige behandeling is mogelijk bij de tandarts van de N.N.G.P.M.

De tarieven zijn:

extractie	f 7,50
vulling	f 7,50
zenuwbehandeling	f 12,50

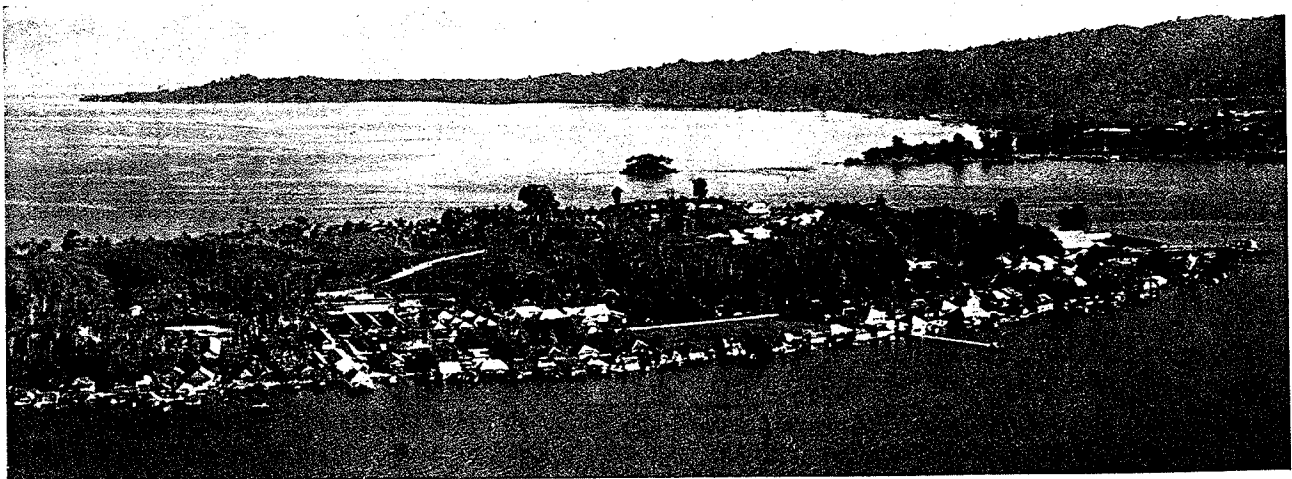
Onderwijs

Westers onderwijs:

Missie: een fröbelschool op de vaste wal, ongesubsidieerd.
een Europese Lagere School op de vastewal, gesubsidieerd.
een Mulo, op de vaste wal, ongesubsidieerd.

N.N.G.P.M.: een fröbelschool
een Europese Lagere School
een 3-jarige MULO, met beperkte opname-mogelijkheid voor kinderen van niet-employé's.

Het gehalte van het N.N.G.P.M.-onderwijs is zodanig, dat directe aansluiting op de scholen in Nederland mogelijk is. Hoofdzakelijk wegens gebrek aan leerkrachten staat het Missie-onderwijs niet op hetzelfde peil.

Luchtfoto van het eiland Doorn.

Autochtoon Onderwijs

- Missie:** Algemene Lagere School; op de vaste wal, gesubsidieerd.
- Zending:** Jongens Vervolgschool, gesubsidieerd.
Meisjes Vervolgschool, gesubsidieerd.
- N.N.G.P.M.:** een fröbelschool.
een Algemene Lagere School, gesubsidieerd.
een Bedrijfsschool c.q. ambachtsschool.
een Kranieschool.

Zielzorg

De R.K. geestelijken bevinden zich op Sorong vaste wal, doch er zijn kerkjes, en er worden diensten gehouden zowel op Doom als op de vaste wal.

Er is een Protestantse voorganger op Doom en een op de vaste wal. Op Doom worden de diensten gehouden in een aardig kerkje van de Moluks Protestantse Kerk.

Ontspanning

Men kan voetballen, tennissen, vissen, jagen, zwemmen en zeilen. Doom heeft een tennisbaan en een (slecht) voetbalveld. Er is een aardig zwemstrandje op Doom, waarvan ook door de olie-employé's gebruik wordt gemaakt. De Nigimij stelde een zeilbootje ter beschikking van de burgerij, doch daar bestaat slechts matige belangstelling voor.

Eind 1955 werd een kinderspeelplaats bij het strand op Doom geopend.

Eenmaal in de week wordt door een marine-operateur film vertoond op Doom in een daarvoor omheinde ruimte. Toegangsprijs f 0,50. De ruimte is gedeeltelijk overdekt, eigen stoelen dienen te worden meegenomen.

Op Doom is een goede bibliotheek van de Dienst van Sociale Zaken.

De N.N.G.P.M.-sociëteit „de Vogelkop” biedt ook mogelijkheden voor zg. buitenleden (niet-employé's), waarvan verscheidene ambtenaren van Doom gebruik maken. Tweemaal per week worden op de vaste wal filmvoorstellingen gegeven, terwijl af en toe op Zaterdagavond een dansorkestje in de sociëteit speelt. Geregeld worden verder toneelvoorstellingen gegeven door een toneelgezelschap van Sorong-vaste-wal of door een door de maatschappij geëngageerd beroepstoneelgezelschap.

Ook de N.N.G.P.M. heeft een bibliotheek waarvan door leden en buitenleden gebruik kan worden gemaakt.

Locaal transport

Doom heeft een totaal oppervlak van 45 ha en in 20 minuten loopt men het eiland rond. Toch zijn er velen die een fiets daar een nuttig vervoermiddel vinden.

TARIEVEN (alleen maakloon)

- Kleermakers:** f 35,- per pak
f 10,- per short
- Naaisters:** f 10,- à f 20,- per japon
- Kappers:** heren f 1,75
dames-home permanent f 10,-

Luchtfoto van het eiland Doom.

Overvaartdiensten Doom—Vastewal worden onderhouden met 2 Hollandlaunches, welke om het half uur van 07.00—22.00 varen.

Verbindingen

Landverbindingen. Bestaan slechts in de vorm van paden met dorpen in het binnenland. Er bestond een autoweg van Sorong naar Klamono van ca. 50 km lengte, aangelegd door de N.N.G.P.M. De weg wordt echter niet meer onderhouden en is voor autoverkeer afgesloten.

Zeeverbindingen. Sorong is het knooppunt van de K.P.M.-lijnen, die vanuit Hollandia, Merauke en Singapore aldaar samenkomen. De Noordlijn heeft vnl. volgende route: Hollandia, Biak, Manokwari, Sorong; frequentie 1 × in de 2 weken. De Zuidlijn heeft een korte en een lange route: a. Sorong, Steenkool, Fakkak, Sorong; b. Sorong, Steenkool, Fakkak, Kaimana, Merauke, Fakkak, Sorong. Eenmaal in de maand is verbinding met Merauke.

De Singapore-lijn loopt via Timor-Dilly; frequentie 1 × in de maand.

Eenmaal in de maand wordt Sorong voorts aangedaan door vrachtboten komende van Holland, afwisselend de Rotterdamse Lloyd en de Stoomvaart Maatschappij „Nederland”.

Kustverbindingen over zee lopend van Sorong naar kleinere kustplaatsen, die niet door de K.P.M. worden aangedaan, worden voorts onderhouden door een coaster van de Scheepvaart- en Handelsonderneming Mamberamo en coasters van de N.N.G.P.M. en een coaster van Pho Eng Liang. De N.N.G.P.M. en Pho Eng Liang zetten hun coasters normaliter alleen in t.b.v. eigen materialen, handelswaar en personeel.

Luchtverbindingen. De K.L.M. onderhoudt de verbinding Biak—Sorong v.v. tweemaal in de week. De N.N.P.G.M. vliegt voorts met een Catalina en een Grumman vnl. om verbindingen in stand te houden tussen Sorong en exploitatie-exploratieterreinen.

Eenmaal in de 4 weken worden voorts volgende trajecten met Beavers bevlogen: Biak, Steenkool, Fakkak, Sorong, Teminaboean; Teminaboean—Ajamaroe; Teminaboean—Steenkool—Biak.

Telegrafie. Sorong heeft een post-telegrafie-telefoonkantoor. Telegrammen kunnen op normale wijze overal heen verzonden worden. Telefonisch kan gesproken worden met Hollandia. Tussen 07.30—17.00 is er telefonische verbinding Doom—Vastewal. Zondag slechts van 10.00—11.00 uur.

Logiesgelegenheid

Te Sorong—Doom bevindt zich een pangsangrahan vnl. voor Gouvernementsambtenaren. Indien het beperkte aantal plaatsen (totaal 14) het toelaat, kunnen ook particulieren ondergebracht worden.

Tarieven:

ontbijt	f 2,00
middagmaal	„ 3,50
avondmaal	„ 2,00
logies	„ 3,00
Totaal	f 10,50

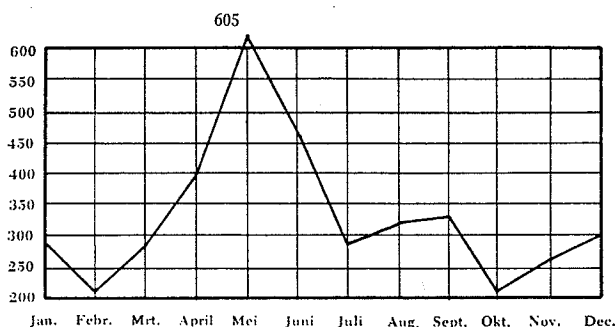
De N.N.G.P.M. beschikt over een mess annex logeergelegenheid voor haar personeel. Een enkele keer kunnen ook derden van de logeergelegenheid gebruik maken. Tarief f 30,- per dag. Andere particuliere logementen en/of hotels zijn niet aanwezig.

TEMINABOEAN

Hoofdplaats der onderafdeling Teminaboean

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	27.920	18	163	28.101
Hoofdplaats	542	4	45	591

REGENVAL in millimeters (gemiddelde van 5 vooroorlogse jaren) per jaar 3921 mm

Teminaboean is eerst kortgeleden in plaats van Ajamaroe hoofdplaats der onderafdeling geworden. Men kan dus in dit plaatsje nog niet veel verwachten, het zal eerst geleidelijk aan uitgroeien.

De weinige woningen bestaan uit een houten geraamte met gepleisterde bamboewanden en cementen vloer, terwijl de daken deels nog van atap zijn, die echter meer en meer door zink of eterniet wordt vervangen. De oppervlakte der huizen varieert van 60–100 m², met afzonderlijke bijgebouwen. De vertrekken zijn muskietenvrij, vaste kasten zijn er niet in. De huishuren variëren van f 30,— tot f 40,— per maand.

Ongeoeffende bedienden zijn er als re-

gel wel te huren.

Meubilair is er natuurlijk niet te krijgen, elektriciteit is er (nog) niet. Aan huisbrandstof kan men hout en houtskool kopen, en natuurlijk petroleum.

Water wordt geschept uit een heldere beek; het moet wel gekookt doch niet gefiltreerd worden. De was wordt in huis gedaan.

Een bevolkings-coöperatie-winkel heeft de meest gebruikelijke provisiën en dranken in voorraad, doch buiten dit beperkte assortiment moet men van elders bestellen. Er is geen ijs te krijgen en maaltijden van buiten zijn niet te betrekken.

Textiel en schoeisel zijn zelden verkrijg-

baar. Er zijn geen echte kleermakers en schoenmakers, wel enige amateurs op dit gebied. Er zijn ook wel enige lieden die heren het haar kunnen knippen.

Verse groenten als kangkoeng, sawi, bajem en katjang pandjang zijn in redelijke hoeveelheden verkrijgbaar. De prijs is circa f 0,30 per kg.

Aan vruchten is te krijgen papaja, pisang en djerok. Aanvoer van elders is er niet.

Vlees, vis en eieren zijn er slechts incidenteel vers te krijgen.

Brood is niet te koop, men bakt zelf. De gezondheidszorg wordt behartigd door een Europese verpleegster. In 1956 is een arts verwachtbaar, in 1957 een ziekenhuis. Op ongeregelde tijden komt een gouvernements-tandarts op bezoek.

Aan onderwijs is er alleen een Papoea volksschool en een vervolgschool voor jongens van de Zending N.H.K.

De Zielzorg wordt behartigd door een aldaar geplaatste zendeling van de Doopsgezinde Zendingsvereniging.

Ontspanning

Men kan voetballen en jagen. Het Rode Kruis zorgt voor regelmatige toezending van een leesportefeuille. Een bibliotheek is aanwezig.

De radio-ontvangst is goed, doch men behoort een batterij-toestel te hebben.

Locaal transport

Zelfs een fiets loont niet.

Verbindingen

Er is een maandelijkse coasterverbinding met Sorong. Er is dagelijks een telegrafische en driemaal per week een telefonische verbinding met Sorong.

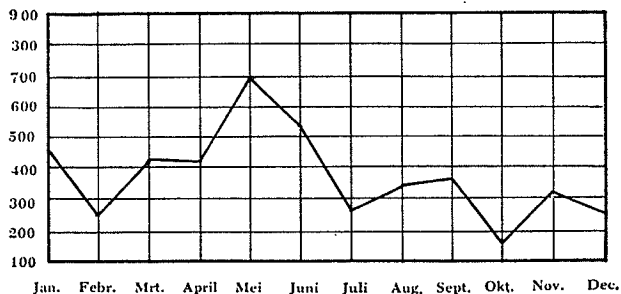
In 1956 wordt een Beaver-verbinding verwacht Sorong-Teminaboean-Biak.

Verhuisboedel kan gelost worden in stukken van maximaal 4 m³ bij een gewicht van 1 ton.

AJAMAROE

Bevolkingscijfers	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Bestuurspost	498	5	3	506

REGENVAL in millimeters (gemiddelde van 4 vooroorlogse jaren) per jaar 4405 mm

1954: 5591 mm in 231 regendagen.

1955: 6209 mm in 220 regendagen.

Ajamaroe was na de oorlog hoofdplaats der onderafdeling, doch moest deze eer afstaan aan Teminaboean. Het ligt een 300 m boven zee en heeft een koel, hoewel nat klimaat.

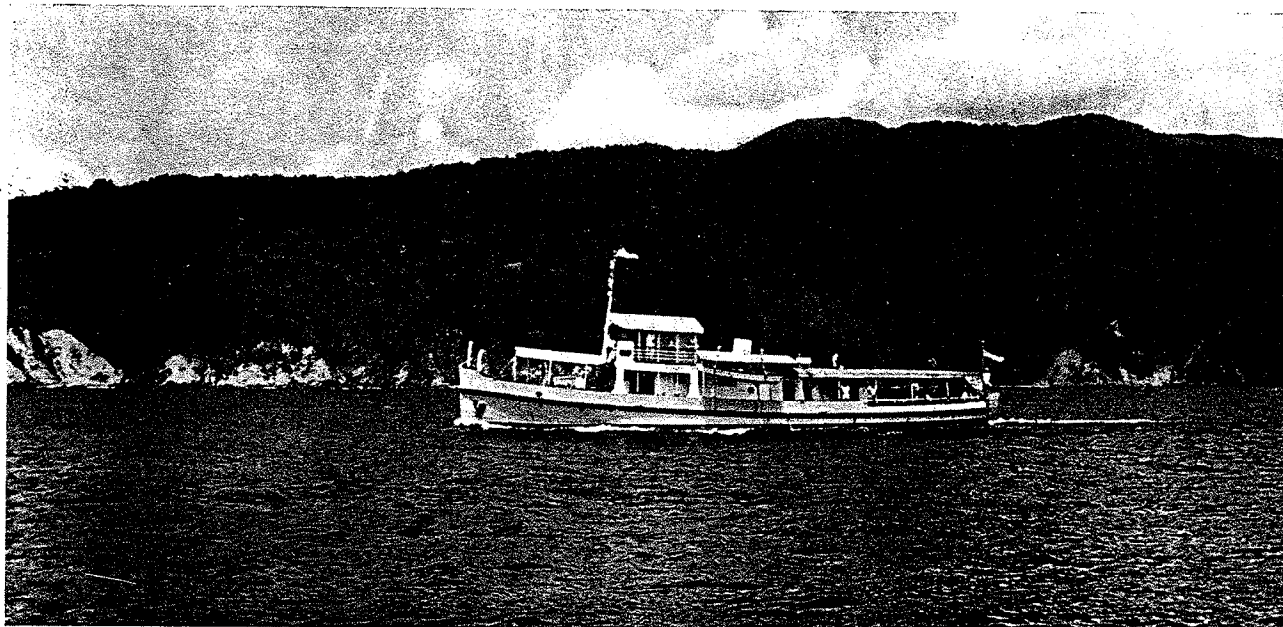
De woningen zijn van hout, met gaba-gaba wanden en cementen vloeren. De oppervlakte is ca 120 m², met afzonderlijke bijgebouwen. De vertrekken zijn niet muskietenvrij, vaste kasten zijn er niet. De huishuren zijn van f 30,— tot f 40,—.

Ongeoeffende bedienden zijn er als regel wel te huren. Meubilair is er niet te krijgen.

Er is steeds voldoende en helder water uit een beek; het hoeft niet gefiltreerd te worden. De was wordt in huis gedaan.

Aan huisbrandstof is hout, houtskool en petroleum te krijgen.

Een gouvernementswinkel levert de meest gebruikelijke provisiën en dranken, doch vrijwel geen textiel en schoeisel. Er zijn geen kleermakers of schoenmakers, wel enige amateur-kappers.

De „Beatrix”, een tourneevaartuig van het bestuur.

Verse groenten zijn redelijk verkrijgbaar, aan vruchten zijn regelmatig papaja, pisang en djerook aan de markt.

Vlees, vis en eieren zijn slechts incidenteel te bekomen.

Voor de gezondheidszorg is er een eenvoudig ziekenhuisje met twee verpleegsters; een arts wordt begin 1956 verwacht.

Aan onderwijs is er alleen de Papoea dorpsschool, terwijl de volksonderwijzer, zoals gebruikelijk, als voorganger de zielzorg uitoefent.

Ontspanning vindt men in de vorm van jagen en voetballen, terwijl het Rode Kruis zorgt voor regelmatige toezending van leesportefeuilles. De radio-ontvangst is goed.

Locaal transport

Een fiets is over kleine afstanden bruikbaar.

Verbindingen

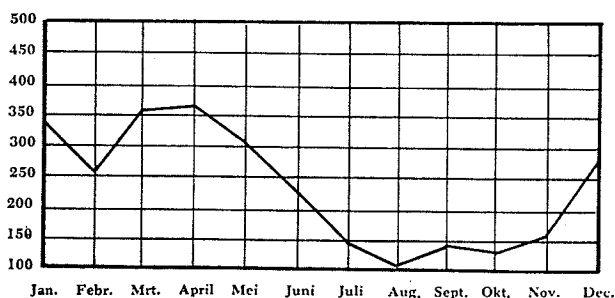
Driemaal per week is er radiotelefonieverbinding met Teminaboean en Sorong.

Eens per maand is er een Beaver-verbinding met Teminaboean.

INANWATAN

Bevolkingcijfers	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Bestuurspost	1214	1	24	1239

REGENVAL in millimeters (gemiddelde van 28 vooroorlogse jaren) per jaar 2833 mm

Inanwatan was voor de oorlog hoofdplaats der onderafdeling en uit die tijd dateren enige betere huizen. Er is één woning van steen, de overige zijn van hout, met planken vloeren. De oppervlakte is ongeveer 120 m², niet afzonderlijke bijgebouwen. Er zijn geen vaste kasten, geen muskietenvrije vertrekken.

De huishuren variëren van f 30,- tot f 40,- per maand.

Ongeoeffende bedienden zijn als regel

wel te krijgen. Meubilair moet meegebracht worden.

Elektriciteit is er niet. Water wordt in de vorm van regenwater in vergaarbakken verzameld. Soms is er schaarste aan drinkwater. De was wordt in huis gedaan.

Aan huisbrandstof is hout en houts-kool verkrijgbaar, evenals petroleum.

Twee Chinese winkels leveren de meest gebruikelijke provisiën en dran-

ken, terwijl van textiel en schoeisel alleen de door Papoea's gevraagde artikelen voorradig zijn. Er zijn geen kleermakers of schoenlappers, wel een paar lieden die als amateur iets kunnen repareren. Kappers zijn er niet, wel iemand die zich daarvoor uit geeft.

Verse groenten en vruchten zijn zeer schaars, vers vlees, verse vis en eieren zijn incidenteel te koop.

Gezondheidszorg

1 verpleegster
20 bedden

Tandheelkundige behandeling verkrijgt men in Sorong of Manokwari. Malaria en influenza zijn de meest voorkomende ziekten.

Aan onderwijs is er alleen de Papoea dorpsschool.

Ontspanning is er te vinden in de vorm van jagen en voetballen, terwijl het Rode Kruis zorgt voor regelmatige toezending van leesportefeuilles.

De radio-ontvangst is behoorlijk.

Locaal transport

Een fiets is wel bruikbaar, ofschoon de afstanden klein zijn.

Verbindingen

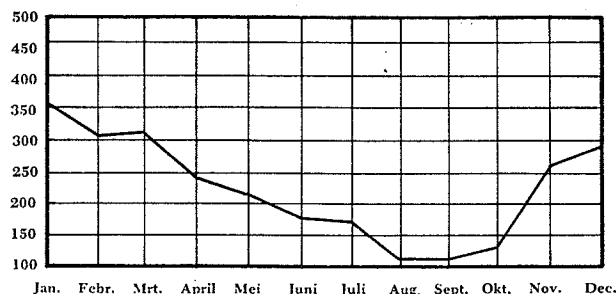
Enemaal per maand is er coasterverbinding met Sorong.

STEENKOOL

Hoofdplaats der Onderafdeling Bintoeni.

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	6480	239	1145	7864
Hoofdplaats	± 600	56	400	± 1056

REGENVAL in millimeters (gemiddelde van 5 vooroorlogse jaren) per jaar 2695 mm

Steenkool is ontstaan als aanvoeren van de N.N.G.P.M. waarna een bestuursvestiging werd gevestigd die begin 1956 afgebouwd werd. De N.N.G.-P.M.-vestiging werd in de afgelopen jaren kleiner omdat het centrum van de maatschappij in deze onderafdeling verlegd werd naar Temboeni - gelegen tussen de productieterrainen Wasian en Mogoi.

Voor de kleine bezetting van de eigenlijke bestuurspost gelegen 1½ km ten noorden van het N.N.G.P.M.-complex aan de grote weg naar Temboeni, kunnen geen voorzieningen van betekenis worden getroffen, zodat het voor de hand ligt dat soms gebruik moet worden gemaakt van de faciliteiten van de oliemaatschappij.

In 1955 werden er 9 kleine volkswoningen en 2 grotere gebouwd naast de controleurswoning. Voorts een kantoor voor de controleur, bedrijfsruimte voor

Het jaartotaal was:

in 1952	- 3.134 mm in 205 regendagen
1953	- 2.762 mm in 198 regendagen
1954	- 2.900 mm in 223 regendagen
1955	- 2.487 mm in 215 regendagen

de P.T.T., kantoor voor de havenmeester en een barak voor het Scheepvaartpersoneel (8 man). Verder staat er een politie-kazerne en een gevangenis.

De woningen doen f 25,- tot f 30,- huur per maand, de controleurswoning f 33,-.

Alle woningen zijn van steen opgetrokken met cementen vloer en muskietenvrij afgeschermd.

Bedienden zijn vrijwel niet te krijgen. Het loon is f 30,- tot f 50,- plus vrije voeding.

Meubilair kan er in het geheel niet aangeschaft worden.

Elektriciteit is er nog niet op de bestuursvestiging. Men is op petroleumverlichting aangewezen.

Water wordt nog betrokken uit een riviertje. Waterleiding is aangelegd maar de pomp is nog niet in goede orde.

Voor huisbrandstof gebruikt men petroleum; hout is wel verkrijgbaar, houtskool praktisch niet. Men neme dus in ieder geval een petroleumstrijkijzer mee.

Er zijn 3 chinese winkels waarin de meeste gewone provisiën en dranken en de gewone gebruiksvoorwerpen regelmatig te krijgen zijn. Een beter assortiment is te vinden in de Civo-winkel van de N.N.G.P.M., waarin de gouvernementsambtenaren mogen kopen.

Verder kan men terecht in Sorong, waar vrijwel alles te krijgen is, tenzij men bestelling uit Nederland refereert.

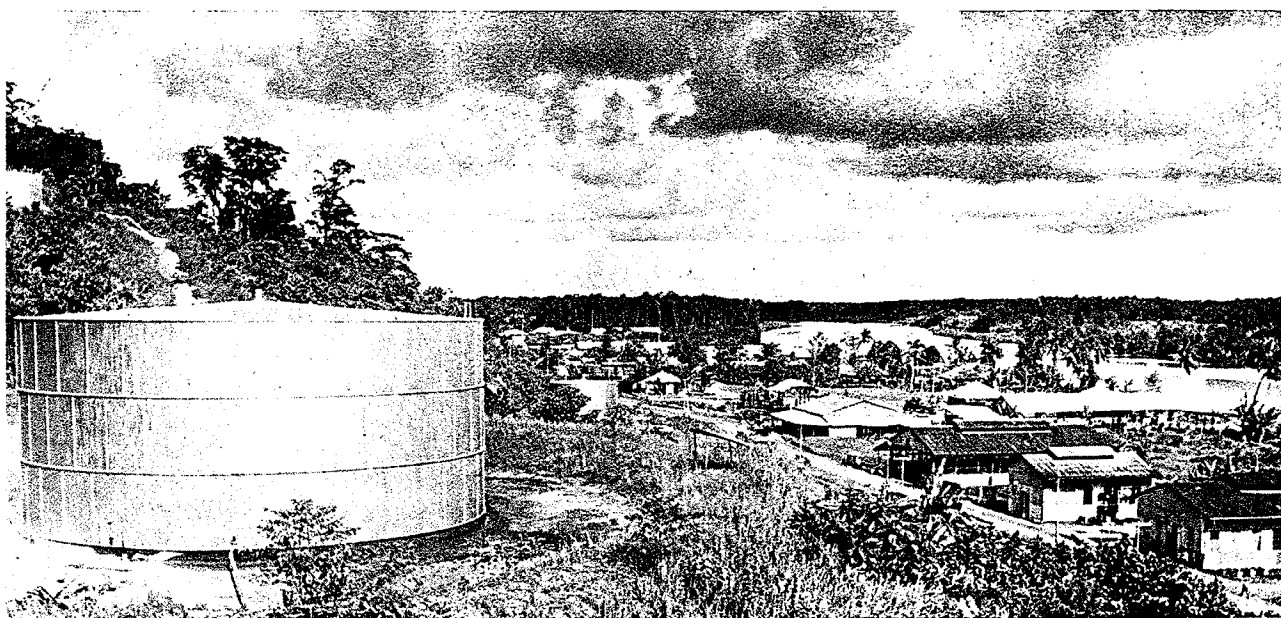
Eenvoudig textiel en schoeisel is verkrijgbaar. Kleermaker en schoenmaker werkzaam bij de N.N.G.P.M., doch zij verrichten ook herstellingen voor particulieren. Enkele kappers (geen goede) zijn aanwezig.

Aan verse groenten is als regel te krijgen:

petsai	f 0,50 per pond.
bajem	f 0,50 per pond.
katjangpandjang	f 0,50 per pond.
terong	f 0,50 per pond.
ketimoen	3 of 5 st. in 1 kg f 1,-
loba	1 kg f 1,-
pisang	1 sisir ± 1½ of 2 kg f 1,-

Vlees, vis en eieren zijn er slechts incidenteel vers te krijgen:

eieren	f 0,50 p.st.
Civo-eieren (Holl. of Australië)	f 0,30 p.st.
kip	f 10,- p.st.

Overzichtsfoto Steenkool, de NNGPM-nederzetting bij de Macclurgolf.

verse vis, ± 1 kg f 5,-
 varkensvlees, p/kg f 7,50
 wild varkensvlees, p/kg f 4,-

Maaltijden kan men buitenshuis verkrijgen, maar de kwaliteit is slecht.

IJs is niet te koop.

Brood is bij de mess van de N.N.G.P.M. te koop à f 0,60 per brood van 800 gr.

Gezondheidszorg

Er is een geneesheer van de N.N.G.P.M. ter plaatse; opname in het hospitaal is mogelijk.

Ook voor de tandheelkundige behandeling kan men periodiek bij de N.N.G.P.M. terecht, ongeveer 1 × in de 3 maanden.

De N.N.G.P.M. heeft ervoor gezorgd dat ook de bestuursvestiging vrijwel malaria-vrij is.

Wel heeft men last van agas, een heel klein vliegje dat lelijke wondjes kan veroorzaken. Men neme repellent mee.

Onderwijs

Behalve de twee papoea-dorpsscholen (van Zending en Missie) is er ter plaatse geen onderwijs.

De N.N.G.P.M. heeft een Europese Lagere School te Temboeni (48 km van Steenkool). Deze school geeft aansluiting op het Nederlandse onderwijs. Bovendien staat er in Temboeni een Gouvernements-A.L.S.

Zielzorg.

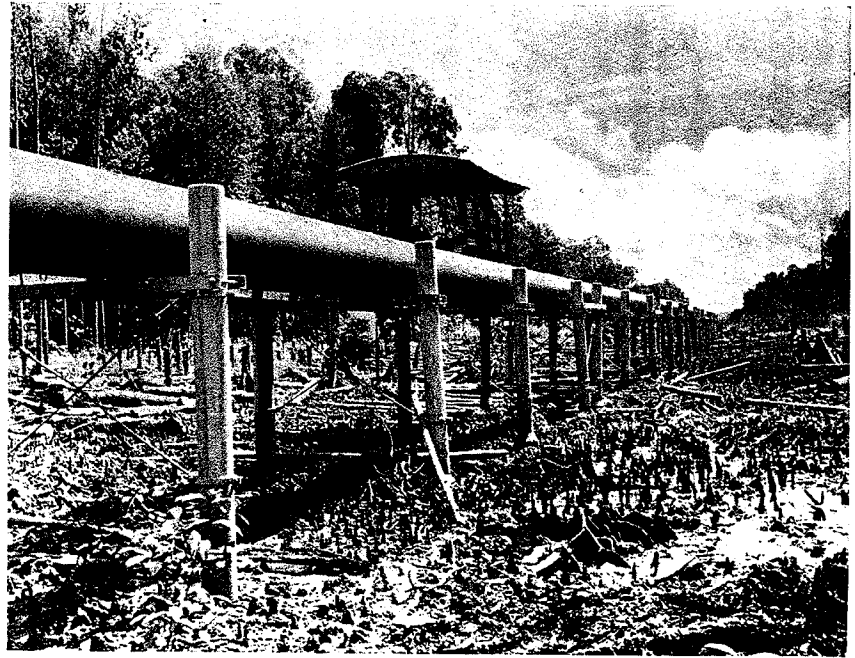
Er zijn 2 R.K. geestelijken waarvan er een bestemd is voor de geestelijke verzorging in Steenkool, Temboeni en Mogoi, en de ander het schoolwerk beheert in de kampongs.

In Temboeni is een dominee geplaatst.

Ontspanning

Men kan jagen en vissen en tennissen op de tennisbaan van de N.N.G.P.M. De Maatschappij vertoont openlucht-films. Af en toe komt een toneelgezelschap de olieterreinen bezoeken.

Men kan voorts gebruik maken van de societeit van de N.N.G.P.M. en zich

De 12 kilometerlange pijpleiding loopt over een jukkenbrug van Mogoi- en Wasian-olievelden naar de „Terminal” in Moctoei. De draisine, die op rails naast de pijpleiding loopt, dient voor inspectie van de leiding en het vervoer van personen.

abonneren op de bibliotheek en de leesportefeuille.

Locaal transport. Er is geen openbaar vervoer. Bestuur en politie beschikken over dienstmotorrijtuigen. Enkele plaatselijke handelaren beschikken eveneens over transport. Men dient een fiets mee te nemen.

Verbindingen. Er is geen plaatselijk telefoon-net. Radiotelegrafie en -telefonie geschieden over de olieverbindingen. In 1956 wordt een P.T.T.-verbinding met de buitenwereld verwacht.

Scheeps- en luchtvaartverbindingen Ongeveer 2 × per maand komt een K.P.M.-er (BA of KA boot) op doorreis

naar Fakfak—Merauke of Fakfak—Sorong.

Grote stukken verhuisboedel kunnen dank zij de faciliteiten die de N.N.G.P.M. levert gemakkelijk gelost worden.

Voor de N.N.G.P.M. komt 2 × in de week een vliegtuig (Grumman of Catalina) die post vanuit Sorong meeneemt.

De „Kroonduif” (Beaver) bezoekt eens per maand Steenkool.

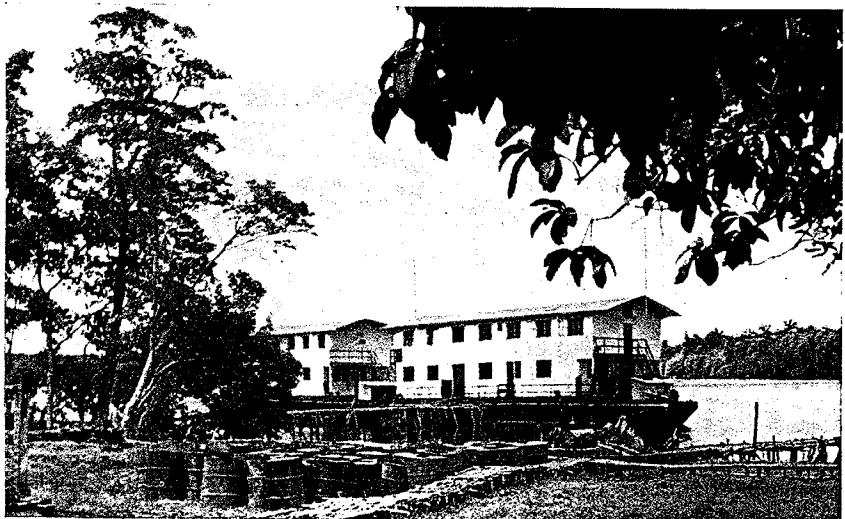
Het Gouvernement beschikt verder nog over 2 kleine boten: 1 sleepboot en 1 loodsboot. De sleepboot staat ter beschikking van het bestuur voor het contact met de buitenposten.

Er lopen geregeld coasters van de N.N.G.P.M. aan, die komen van of gaan naar Sorong.

Controleurswoning Steenkool.

Woonschepen van de Olie. Ook het plaatselijk kantoor van de N.N.G.P.M. is op deze schepen ondergebracht.

hoofdplaats gelegen terrein van de Opleidingsschool voor dorpsonderwijzers (O.D.O.) der R.K.-Missie.

De huren van de Gouvernementswoningen bedragen zoals gebruikelijk 9% van de nominale bezoldiging tot een vastgesteld maximum, dat afhankelijk is van de woningklasse. De maximum-huurwaarden variëren van f 20,- tot f 75,- per maand. Particuliere woningen zijn zelden te huur.

Voor een bediende betaalt men f 30,- tot f 45,- per maand exclusief voeding.

Men kan ter plaatse enig meubilair laten aanmaken, met name tafels, stoelen en kasten. Een tafel kost f 70,-; een normaal type linnenkast (hanglegkast) ± f 200,- tot f 250,-. De uitvoering en afwerking zijn redelijk; materiaal: ijzerhout, veelal met panelen van hardboard. Aflevering duurt zeer lang wegens het geringe aantal meubelmakers.

Elektriciteit. Fak-Fak verheugt zich in het bezit van een oud lichtaggregaat, dat van 19.30 tot 23.00 uur, Zaterdags en Zondags tot 24.00 uur stroom levert van 110 Volt wisselstroom. Dat wil zeggen: aan de centrale is dat de spanning. Het net is echter van die aard, dat op grote afstand van het aggregaat de spanning

men, doch ze werden nog niet in gebruik gesteld.

Begin 1956 wordt een ploeg van de Dienst van Verkeer en Energie in Fak-Fak verwacht voor verbetering van het bestaande net. De elektriciteitsvoorziening zal dan verder door het Gouvernement geschieden. Door bovenbedoelde aggregaten, waarvan er één in bedrijf wordt gesteld, terwijl de andere als reserve dient, zal energie van 220 Volt worden geleverd, voorlopig van 16-23 uur; zondags van 10-12 uur en van 16-24 uur.

Aangezien er dan geen beperkingen in de stroomafname meer worden gesteld, kan men alle normale elektrische apparaten gebruiken, uiteraard alleen op de uren dat de centrale in bedrijf is.

Water wordt betrokken uit een bron en uit vergaarbakken voor regenwater. Van een centrale vergaarbak wordt het opgepompt naar een hoger gelegen reservoir, dat als watertoren fungeert. De toestand van het waterleidingnet en van de toevoerleiding van de bron is echter slecht, zodat van een geregelde watervoorziening niet kan worden gesproken; men blijft teneinde afhankelijk van regenwater. Het tarief is f 7,50 per maand per aansluiting.

De was doet men als regel thuis. Er

van 18 liter.

Hout — f 10,- per stapelmeter wanneer men het afhaalt en f 12,- als het wordt thuisbezorgd.

Petroleum — f 0,56 per liter of f 8,57 per blik van 18 liter.

De gewone provisiën en dranken zijn er in een redelijk assortiment in verscheidene Chinese winkels voorradig. Hoe meer de Europese groep groeit, hoe meer de winkels de op het Europese menu afgestelde artikelen gaan verkopen.

Textiel in een beperkt assortiment geregeld in voorraad. Er zijn kleermakers voor herenkleiding, maar men moet aan de snit niet al te hoge eisen stellen. Het maakloon is f 15,- voor een stel: khaki overhemd en broek, f 25,- voor een tropical broek, maar men moet zelf de stof, knopen en garens leveren.

Schoeisel is slechts beperkt voorradig: men kan er beter niet op rekenen en voldoende meebrengen. Voor gebruik ter plaatse, op de steile, steenachtige hellingen van Fak-Fak, zijn schoenen met profielrubber aan te bevelen.

Locale prijzen van schoeisel:

leren kindersch. f 12,50 per paar
linnen kindersch f 5,50 tot f 7,50 p. p.
tennischoenen f 4,50 tot f 7,50 p. p.
herenschoenen f 30,00 tot f 35,00 p. p.

Grote maten schoenen zijn moeilijk te krijgen. Een schoenlapper is aanwezig, doch leer is er niet altijd. Het geleverde reparatiewerk is slecht; fijn werk kan niet verricht worden. Schoenen verzolen kost f 7,50.

Er zijn herenkappers, hun tarief voor knippen is f 1,50.

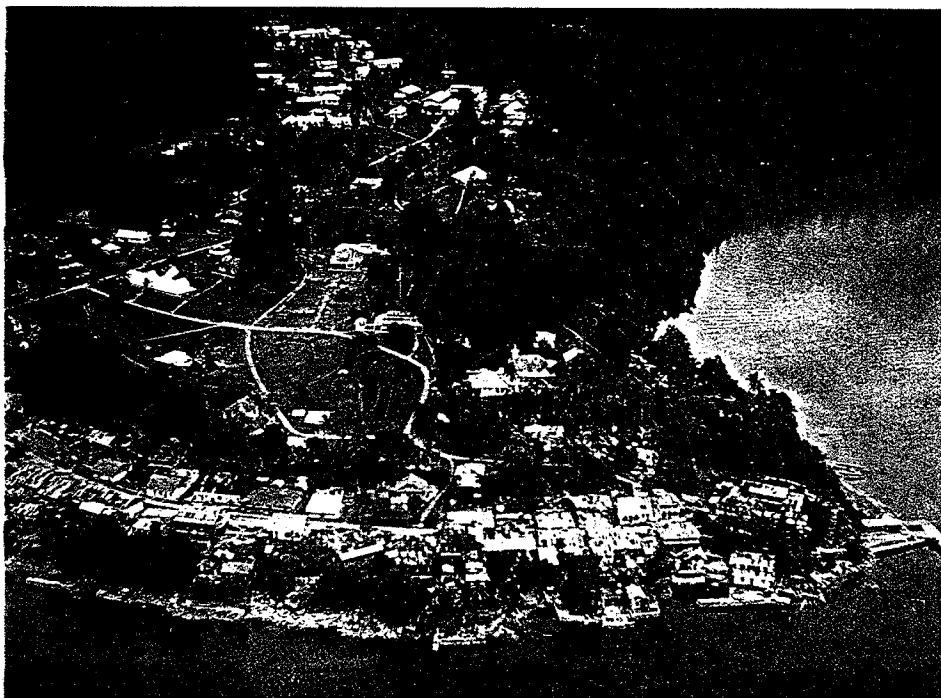
Verse groenten en vruchten zijn schaars. Af en toe verkrijgbaar zijn: kangkoeng, bajem, sawie, katjang-pandjang à f 0,25 per bosje. Soms: ketimoen, 3 st. voor f 0,50 (kleine soort), tjabé rawit, rode uien voor f 3,50 per kg, oebi en singkong (ketella pohon) voor f 0,30 tot f 0,35 per kg. Klapper is er volop voor f 0,10 per stuk. Zo nu en dan zijn verkrijgbaar: terong (f 0,80 per kg), pisang (f 0,60 per kg), djerোক (f 0,35 per stuk). Zuurzak is er sporadisch, doerian alleen in het seizoen. Grote lomboks zijn er niet.

Vers vlees is zeer schaars. Af en toe wordt er een wild zwijn of een hert geschoten, waarvan het vlees tegen een prijs van circa f 2,50 per kg wordt verkocht. Er worden pogingen in het werk gesteld om tot aanvoer van vers vlees uit Merauke te geraken. Varkens worden er practisch niet gefokt. Een kip kost f 8,- en is moeilijk verkrijgbaar. Eieren zijn er tamelijk regelmatig te koop tegen f 0,35 à f 0,40 per stuk.

Verse vis wordt vrij regelmatig aangeboden tegen een prijs, die gemiddeld f 1,50 per kg bedraagt.

Men kan bereide maaltijden van buitenshuis betrekken. Tarief: f 75,- à f 120,- per maand voor een éénpersoonsmaaltijd per dag. In incidentele gevallen kan men buitenshuis eten, als men tijdig tevoren waarschuwt.

Er is brood te krijgen, doch de prijs is f 1,- voor een klein broodje. Kleine

Luchtfoto van Fak-Fak

vaak is gezakt tot 80 Volt. Daar het aggregaat bovendien op benzine loopt, zijn de exploitatiekosten erg hoog. Het tarief was f 0,14 per watt per maand, doch het is sinds einde 1955 teruggebracht op f 0,10. Het is de gezamenlijke burgerij die deze installatie in stand houdt, in afwachting van meer officiële voorzieningen. Deze zijn echter op komst. In december jl. zijn twee gebruikte dieselaggregaten van 31½ kVA aangeko-

is een aantal wasbazen, waaraan men dikwijls de grote was geeft. Men krijgt het goed keurig thuis, maar de tarieven zijn hoog. Zo kost b.v. volledige bewassing voor één persoon ongeveer f 40,- per maand. Een handgedreven wasmachine met wringer wordt warm aanbevolen.

Huisbrandstof:

Houtskool — f 2,50 per petroleumklik

blokjes ijs zijn in beperkte hoeveelheid in sommige winkels te koop.

Gezondheidszorg

GOVERNEMENTS-ZIEKENHUIS.

Artsen	1
Verpleegsters	4
Aantal bedden	40

Tandheelkundige behandeling is er alleen van een reizend tandarts.

Onderwijs

Er is een Europese lagere school met één leerkracht. De school is nog ondergebracht in de bijgebouwen van de residentswoning, maar in 1956 zal een nieuwe worden gebouwd.

Er zijn twee vervolgscholen van de Moluks Protestantse Kerk, voor jongens en meisjes elk een, en een gemengde vervolgschool van de R.K. Missie (OFM). Voorts zijn er twee algemene lagere scholen van de Moluks Protestantse Kerk en een van de R.K. Missie (OFM).

Zielzorg

Er is een predikant en een inlands-leraar van de Moluks Protestantse Kerk. Iedere Zondag om 9.00 en 10.30 uur worden er in het Protestantse kerkje diensten in het Maleis resp. Nederlands gehouden.

Van de R.K. Missie zijn er 3 paters Franciscanen en 12 religieuzen, waarvan drie als verpleegster werkzaam zijn in het Gouvernementsziekenhuis en de leprozerie, terwijl er drie onderwijzers

zijn aan de R.K. Algemene Lagere School.

Voorts is er een Moskee, waar vrijdag's de gemeenschappelijke saláts plaats vinden.

Ontspanning

Er is een slecht en veel te klein voetbalveld, dat niettemin toch gebruikt wordt. Voorts kan men badminton, tafeltennis en volleybal spelen, terwijl een tennisbaan onlangs is gereedgekomen.

Men kan jagen: op varkens het gehele jaar, op herten gedurende een paar maanden per jaar. Voor liefhebbers van zeilen is er een klein zeiljacht, dat ter beschikking van de burgerij staat.

Een bescheiden leesbibliotheek en een leesportefeuille zijn aanwezig, terwijl het in de bedoeling van het Rode Kruis ligt de regelmatige toezending van bibliotheekkasten te verzorgen.

Eénmaal in de week is er een filmvoorstelling voor de burgerij; entrée f 0,50.

Locaal transport

Het wegennet in Fak-Fak is beperkt, de wegen zijn smal en bij regenweer glad. De opvoer van goederen geschiedt met mankracht, er zijn geen motorvoertuigen.

In verband met de geaccidenteerdheid van het terrein, is het niet mogelijk rijwielen te gebruiken, het verkeer is uitsluitend voetverkeer.

Voor colli van meer dan 100 kg moet door de ontvanger in eigen lossing wor-

den voorzien. Zware kisten worden aan de haven uitgepakt en de inhoud stuk voor stuk naar boven gedragen (Fak-Fak ligt gebouwd tegen een steile helling).

Verbindingen

Eénmaal in de week wordt Fak-Fak door de Marine Luchtvaart aangedaan vanuit Biak, aankomst Maandag vertrek Woensdag.

Er is een radiotelefonische verbinding tussen Fak-Fak en Hollandia, Kaimana en Kokonao. Telegrafische verbinding met elke plaats.

Tweemaal in de maand doet de K.P.M. Fak-Fak aan. Eénmaal op de „lange reis” (Sorong-Fak-Fak-Kaimana-Merauke v.v.) en éénmaal op de „korte reis” (Sorong-Fak-Fak v.v.). De korte reis valt wel eens uit. Het m.s. „Arfak” van de Scheepvaart- en Handelsonderneming „Mamberamo” doet zo nu en dan Fak-Fak aan; het schip heeft beperkte passagiersaccommodatie.

Handel

Er is een agentschap van de NIGIMIJ

De voornaamste handelaren zijn: Go Lay Seng, Thie Tjem Jan, Go Soen Lay en Ko Keng Thie. Naast de import van de NIGIMIJ is er wat rechtstreekse import uit Hongkong en Singapore door Chinese handelaren.

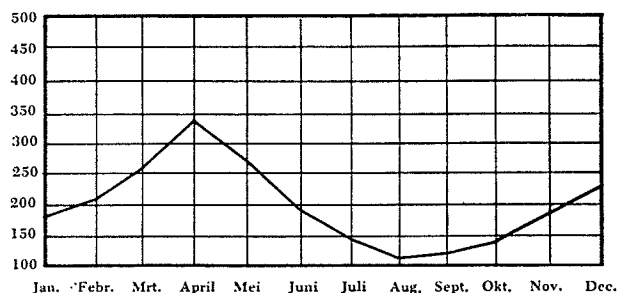
De voornaamste exportproducten zijn: ijzerhout, foelie, nootmuskaat, trocaschelpen.

KAIMANA

Hoofdplaats der gelijknamige onderafdeling.

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	7.292	132	564	7.988
Hoofdplaats	193	132	440	765

REGENVAL in millimeters (gemiddelde van 27 vooroorlogse jaren) per jaar 2336 mm

Regenval 1955: 3362 mm in 185 regendagen.

Kaimana is een oud plaatsje aan de voet van het kalksteenschiereiland Bitsjaroe. De baai, gelegen tussen de schier-eilanden Smora en Bitsjaroe, biedt een veilige ankerplaats o.a. voor K.P.M.-schepen.

Het plaatsje had in de laatste wereldoorlog zwaar te lijden van de bijna dagelijks terugkerende geallieerde bombardementen op de hier gelegerde Japanse marine-onderdelen, zodat er na afloop van de oorlog nog slechts enkele huizen overeind stonden.

Kaimana werd eerst in 1954 hoofdplaats van de gelijknamige zelfstandige

onderafdeling. Opbouw en uitbreiding voltrekt zich in een geleidelijk sneller tempo en bouwterrein is er ruim voldoende. Dit laatste is van groot belang voor de toekomst, want momenteel wordt overwogen om Kaimana tot hoofdplaats der residentie te promoveren, aangezien in Fak-Fak langzamerhand alle beschikbare ruimte is volgebouwd.

De Chinese bevolking van Kaimana vindt in hoofdzaak haar bestaan in de export van bevolkingsproducten: copra, copal, lolaschelpen, masooi, tripang en krokodillenhuiden. De aankap van ijzerhout wordt geleidelijk uitgebreid.

Naast Boetonezen, die zich voornamelijk bezighouden met tuinbouw, vindt men er ook Cerammers, Keiëzen, Amboezen en enkele Timorezen. Een groot deel dezer bevolkingsgroepen is in dienst van gouvernement of missie en zending. 60% der bevolking van de onderafdeling is Protestant, 2½% is Katholiek, 19% Islamiet.

Er zijn 6 stenen woningen (vakwerk beton), terwijl andere woningen voor gouvernementspersoneel in aanbouw zijn met een ijzerhouten geraamte, opgevuld met vakwerk van cement, cementen vloeren en een dak van zink of eterniet. De overige woningen zijn van hout met gaba-gaba omwandeling.

De meeste huizen hebben een of meer bijgebouwen met keuken, badkamer, W.C. en bediendenverblijf. Vaste kasten zijn er niet. De nieuwe huizen zijn alle voorzien van septictanks; ze zijn met muskietengaas afgeschermd. De huishuren variëren van f 15,- tot f 45,- per maand.

Er zijn alleen halfwas bedienden te krijgen, tegen vrije kost en inwoning met f 15,- tot f 35,- loon per maand.

Eenvoudig meubilair kan ter plaatse worden aangemaakt, zoals tafels, stoelen met rechte leuning, ledikanten. Men moet natuurlijk niet al te hoge eisen stellen aan de afwerking.

Er is geen elektriciteit, zodat men petroleumverlichting nodig heeft. Een particulier aggregaat levert stroom aan een paar woningen. Aangezien volgens de bestaande plannen Kaimana eerst in 1957 aan de beurt is voor de aanleg van elektrische verlichting, zal men er voorlopig geen elektrische apparaten kunnen ge-

bruiken. Er is echter gelegenheid om accu's op te laden, zodat men een accu-radio kan meenemen.

Water wordt betrokken uit putten, waarvan er bij de meeste huizen een op het erf is. Dit water moet gekookt of gefiltreerd worden. Het drinkwater heeft een hoog calciumgehalte.

Een viertal woningen heeft bereids een provisorische waterleiding, doch ook de aanleg van de waterleiding zal niet voor 1957 zijn beslag krijgen.

Voor huisbrandstof wordt petroleum aanbevolen, doch hout en houtskool zijn eveneens regelmatig verkrijgbaar en worden ook wel gebruikt.

Er zijn 9 Chinese winkels, waar de meest gebruikelijke provisiën en dranken alsook gebruiksartikelen als regel voorradig zijn.

Eenvoudig textiel is altijd wel te krijgen, maar schoeisel van goede kwaliteit is schaars.

Er is een coupeuse, maar kleermakers en schoenmakers zijn er niet. Wel zijn er twee kappers: tarief voor haarknippen is f 1,50.

Verse groenten zijn tamelijk geregeld, doch slechts in weinig soorten verkrijgbaar. Aan vruchten zijn pisang, papaja, djerook en klappers vrij geregeld te koop, terwijl soorten als mangga en djamboe periodiek worden aangeboden.

Vers vlees is slechts incidenteel verkrijgbaar (van de jacht). Slachtkippen kosten f 5,- à f 6,-. Verse vis en eieren zijn altijd in voldoende hoeveelheid aan de markt.

Maaltijden en gekoelde dranken kunnen van buitenshuis betrokken worden. Er zijn twee Chinese eethuizen waar men eenvoudige maaltijden kan bestellen of ter plaatse gebruiken.

Gezondheidszorg.

Door de aanwezigheid van enige kleine moerassen achter Kaimana laat de gezondheidstoestand, speciaal van de niet-Europese bevolking, nog te wensen over. Sanering staat echter voor 1956 op het programma. Het klimaat is over het algemeen niet te warm en de avonden zijn tamelijk koel.

Een modern 40-beds ziekenhuis is in aanbouw en zal volgens de plannen eind 1956 gereed zijn, compleet met dokterswoning en verpleegsterspaviljoen. Februari 1956 zal vermoedelijk het eerste deel, met 30 bedden, gereed zijn.

Onderwijs.

Er is alleen Papoea-dorpsonderwijs.

Zielzorg.

Van de R.K. Missie: een Pater Franciscaan. Van de Moluks Protestantse Kerk: een pendita. Voorts is een moskee aanwezig.

Ontspanning.

Badminton en voetbal, jagen en vissen zijn de mogelijkheden op het gebied van sport. Er is een mooi strand, waar men kan zwemmen en zonnebaden, terwijl het vlakke terrein in de onmiddellijke omgeving van Kaimana en de enkele wegen door de klappertuinen en langs de kust uitermate geschikt zijn voor het maken van mooie wandelingen.

Als men over een boot beschikt biedt de omgeving van Kaimana vele mogelijkheden voor uitstapjes. Speciaal een tocht door de vele prachtige baaien tussen Kaimana en de Etnabaai kan worden aanbevolen. In deze baaien treft men op bepaalde tijden van het jaar ook potvissen aan. Bij de kampong Lobo in de Tritonbaai herinnert een eenvoudige gedenknaald aan de op deze plaats in 1828 gestichte eerste Nederlandse nederzetting op Nieuw-Guinea.

Ook de Argoenibaai en de Etnabaai lonen de moeite van een bezoek.

Voor genodigden bestaat eenmaal per week gelegenheid een filmvoorstelling in de Marinierskazerne bij te wonen.

Daarnaast beschikt het gouvernement te Kaimana over een modern projectie-apparaat, waarmee voorstellingen voor de bevolking worden gegeven.

Bibliotheekkasten uit Hollandia zijn toegezegd.

De radio-ontvangst is goed.

Transport.

Er is ongeveer 20 km lokaal wegennet, waaronder de 14 km weg naar het vliegveld. Het zijn zandwegen, doch ze zijn redelijk goed berijdbaar en lopen door vlak terrein. Een fiets loont derhalve wel en men ziet ze dan ook al langer hoe meer verschijnen.

Openbaar vervoer is er niet. Van gouvernement en Marine tezamen zijn er 3 auto's, 8 vrachtauto's en 2 motorrijwelen.

Verbindingen.

Er is een vierwekelijkse K.P.M.-verbinding. Ook grote stukken verhuisboedel kunnen worden gelost en getransporteerd.

Door de aanleg van een vliegveld in 1954-1955 werd Kaimana uit zijn betrekkelijk isolement verlost. Sedert medio 1955 onderhoudt de M.L.D. met Catalina's een wekelijkse verbinding met Fak-Fak, Manokwari en Biak. Waarschijnlijk zal Kaimana t.z.t. worden opgenomen in het binnenlands luchtnet van de „Kroonduif". Het vliegveld is met Kaimana verbonden door een 14 km lange weg, waartoe o.m. een brug van 157 m over de Air Tiba moest worden geslagen, terwijl door de, achter deze rivier gelegen, moerasstrook een stenen strekdam van 200 m werd gelegd.

Er is een hulp-post- en telegraafkantoor gevestigd.

Er is geen telefoonnet.

PRIJZEN VAN ENIGE ARTIKELEN, NOVEMBER 1955

Sago	1 toemang	f 3,50
Kangkoeng	1 kg	„ 0,50
Bajem	1 kg	„ 0,50
Katjang pandjang	1 kg	„ 0,75
groene sesawi	1 kg	„ 0,75
komkommer	1 kg	„ 0,50
laboe (geel)	1 kg	„ 0,60
grote lombok	1 kg	„ 0,80
kleine lombok	1 kg	„ 7,00
koetjai	1 kg	„ 5,00
selderie	1 ons	„ 1,00
terong (aubergine's)	1 kg	„ 0,60
patola	1 kg	„ 0,25
Surimm. postelein	1 kg	„ 1,00
pisang ambon	1 kg	„ 0,30
pisang aboe-aboe	1 kg	„ 0,30
Kasbi	1 kg	„ 0,20
papaja	per vrucht	„ 0,25
ananas	idem	„ 0,25
djerook bali	idem	„ 0,25
djerook nipis	idem	„ 0,05
kippenei	idem	„ 0,25
kip of haan (volw.)	idem	„ 5,00
gedr. varkensvlees	1 kg	„ 2,50
gedr. casuaris vlees	1 kg	„ 3,00
diverse soorten gedroogde en gezouten vis	1 kg	„ 1,00/2,50
cocosnoot	per vrucht	„ 0,10
Brood (klein)	per broodje	„ 0,60

KOKONAO

Hoofdplaats van de onderafdeling Mimika.

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	8.087	27	276	8.390
Hoofdplaats	918	25	115	8.390

REGENVAL IN MILLIMETERS.

	Jan.	Febr.	Mrt.	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Jaar
1952	368	298	250	168	88	?	406	604	293	107	224	149	2955
1953	315	26	128	19	153	362	58	162	257	383	178	223	2264
1954	194	169	115	152	409	158	331	374	296	120	145	160	2623
													1952 : 120 regendagen
													1953 : 125 regendagen
													1954 : 129 regendagen

Kokonao is gelegen op een strandwal, terwijl het omgeven is door vloedbos, doorsneden met vaalbruine rivieren. Hetzelfde is het geval met het overgrote deel der kampongs, zodat de gehele Mimika leeft met het water. Het zeegetij bepaalt of men door de ondiepe rivieren kan varen, of er een coaster kan binnenvaren of er een watervliegtuig kan dalen, zelfs of men planten of oogsten moet. Want bij springtij komt de vloed enige uren lang over geheel Kokonao, zodat men, rekening houdend met deze omstandigheid, „de tuinbouwactiviteit” daarnaar regelt. De strandwal is slechts 2½ km lang en soms zeer smal; niettemin wonen er Papoea's in een „zamelkampong”, die in een keurig-gerichte strook langs de smalle, rechte weg hun huizen hebben onder een enorme hoeveelheid klapperbomen, terwijl door de Europeanen-nederzetting met de schoolinternaten het eiland zelfs het karakter van overbevolking krijgt.

Woningen

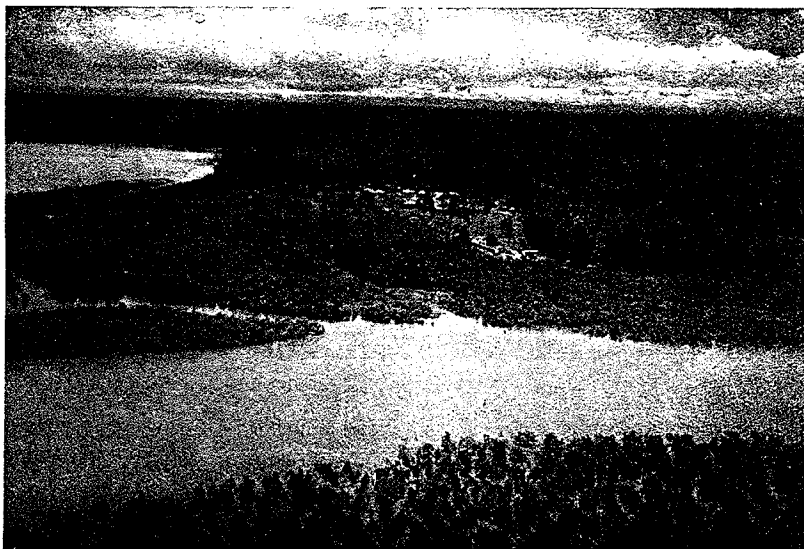
De woningen zijn alle gebouwd op neuten van ongeveer 60 cm, soms van cement, gewoonlijk van ijzerhout, in landelijke stijl met ijzerhouten vloeren van goed-bedisseld hout, gaba-gaba bewanding en atap-dakbedekking, die weliswaar minder koel is, maar groot voordeel

heeft voor de watervoorziening, die tot voor kort nog slechts geschiedde door het opvangen van regenwater in drums of door (dikwijls brak) putwater. In toenemende mate komen thans grote regenvergaarbakken in gebruik, die het water van de zinken daken opvangen. Deze bakken hebben een inhoud van minstens 10 m³ en desverlangd kan men met een vleugelpompje het water oppompen naar een hoger gelegen reservoirtje zodat men een waterleiding van enige druk kan krijgen.

De woningen zijn in de regel ruim van opzet. Het controleurshuis meet 235 m², een kleine ambtenarenwoning ongeveer 100 m², inclusief bijgebouwen en overloop. De huishuur varieert van 10 tot 50 gulden.

De woningen zijn als regel niet gescreend, hetgeen bij de oudere typen woningen ook moeilijk te bewerkstelligen is. Kokonao is echter een malariahaard, ofschoon het gevaar verminderd wordt doordat er 's avonds veelal een frisse landwind waait die de muskieten uit de woning houdt. Bij de nieuwere bouw wordt de gaba-gaba vervangen door pleisterwerk.

Bedienden, zij het ook van geringe bekwaamheid, zijn plaatselijk beschikbaar.

Gezicht op Kokonao.

Eenvoudig meubilair kan plaatselijk worden aangemaakt, maar is vrij duur.

Er is elektriciteit van 220 Volt wisselspanning, maar uitbreiding van het bestaande net is voorlopig niet mogelijk. Er wordt slechts in de avonduren stroom geleverd, zodat het aanbeveling verdient een batterij- of accuradio aan te schaffen. De capaciteit van het aggregaat is te beperkt om elektrische apparaten toe te laten. Het opladen van accu's geschiedt bij wijze van service door de plaatselijke P.T.T.-ambtenaar.

De was dient thuis gedaan te worden.

Huisbrandstof is hout of petroleum. Wil men brood hebben, dan zal men het zelf moeten bakken en een bakoventje is dus aan te bevelen.

Er is een Chinese winkel, die zich in hoofdzaak richt op export, zodat de winkelvoorraad vooral bestaat uit z.g. inducement-artikelen, d.w.z. goederen waarmede men van de Papoea artikelen als gomcopal, krokodillenhuizen, sago-koken e.d. kan kopen. Aangezien er echter maandelijks een bedrag van bijna f 30.000,- aan ambtenarensalarissen via de kashouder wordt uitbetaald, begint de tokhouder zich in meerdere mate te oriënteren op een groter artikelen-assortiment, zodat men naast tabak, stoffen, e.d. voor de gemiddelde kampongbewoner, thans ook blikvoeding, koffie, boter, sigaretten, enz. vindt. Dit assortiment geeft echter meer voldoening aan de Indonesische of Papoea-ambtenaar dan aan de Europeaan; bovendien hebben de prijzen door de monopoliepositie van de handelaar steeds een tendens tot stijging, zodat de Europeaan als regel zijn goederen zelfstandig betreft van Fak-Fak, Merauke of Sorong.

De groentenvoorziening, die veelal verzorgd wordt doordat men kool, tjabe rawit, enz. in bakken of in op palen gezette prauwen kweekt, geeft aanleiding tot levendige uitwisseling, zodat men soms soep eet waarin selderij van de dokterstuin, tomaten van de bestuurs-assistent e.d. zijn verwerkt.

De voorziening van fruit is wisselend, omdat men de vruchten betreft van stroomopwaarts gelegen kampongs, waarvan men soms pisang, laboe en papaja in grote hoeveelheid kan betrekken, soms nauwelijks; eigen organisatie kan hieraan veel toe of af doen.

Ook de aanvoer van vers vlees, varken of casuaris, is ongeregeld, evenals de visvoorziening. Men kan zelf jagen en vissen of dit door Papoea's laten doen.

Voor eieren dient men zelf te zorgen door het houden van kippen of eenden, die in groten getale aanwezig zijn.

Gezondheidszorg

Er is een ziekenhuis met een arts en twee religieuze verpleegsters. Het aantal bedden bedraagt 43. Er zijn twee klassen.

Tandheelkundige verzorging geschiedt door de arts en slechts een enkele maal door een tournerend tandarts.

Onderwijs

Het gehele onderwijs is in handen van de R.K. Missie (Paters Franciscanen en Zusters van de H. Jozef) en gericht op de

autochtone bevolking. Er zijn een voorschool, een vervolgschool voor jongens en meisjes, een ambachtsschooltje en een huishoudschool met bijbehorende internaten. Hieraan werken in totaal drie religieuze zusters, een broeder en een viertal leken-missiekrachten.

Zielzorg

Twee Paters Franciscanen hebben Kokonao tot standplaats. In de dienst van de kleine Protestantse gemeente wordt er voorgegaan door een Ambonese gepensioneerde politieagent.

Ontspanning

Er is gelegenheid tot jagen en vissen. De radio-ontvangst is goed. Andere ontspanning is er niet.

Locaal transport

Ofschoon er slechts een weggetje van 2½ km is, neemt het aantal fietsen gestadig toe. Een buitenboordmotor heeft zin; deze kan gemakkelijk op een plaatselijk aangekochte prauw worden gemonteerd en dit maakt een tocht naar nabij gelegen kampongs en het vliegveld tot een genoegen.

Het enige openbare vervoermiddel is een sleepbarkas van het Binnenlands Bestuur.

Verbindingen

De Scheepsverbindingen met de buitenwereld zijn schaars. De K.P.M. loopt facultatief Mimika aan en dit geschiedt dan in de kentering tussen oost- en westmoesson, zij het dan ook twee tot drie maal kort achtereen. De kentering ligt in de maanden april/mei en oktober/half december. In dezelfde periode loopt ook wel een coaster aan. Er wordt voorzover het de K.P.M. betreft gelost op de rede; coasters kunnen te allen tijde, zij het met voorzichtig navigeren, de Keakwa-rivier binnen.

De enige Chinese handelaar ter plaatse — een zeer kapitaalkrchtig man — heeft een 16-tons schoener, waarmee hij een verbinding onderhoudt tussen Kokonao en Kaimana. Hij ziet er niet tegenop deze zeiltocht te maken juist in de tijd, dat andere vaartuigen de modderige Mimika-kust tot elke prijs trachten te vermijden.

Vliegverbinding

In november j.l. is een Dakota-airstrip gereedgekomen en goedgekeurd; de K.L.M. is voornemens een maandelijks dienst te openen. De strip ligt op de zandrug Keakwa-Timoeka, ruim 40 minuten varen van Kokonao. In Keakwa-Timoeka zijn enige basis-faciliteiten voor

scheep- en-luchtvaart aanwezig zoals opslagplaats, steiger en pasanggrahan.

Kokonao, dat zoals uit boven gegeven beschrijving reeds bleek aan een zekere mate van overbevolking lijdt, vindt dan ook haar natuurlijke uitbreidingsmogelijkheid in de oostwaarts gelegen grondstrook, Keakwa-Timoeka, waar een gedeelte der autochtone ambtenaren binnen afzienbare tijd zijn woonplaats krijgt.

Lossing van goederen

Goederen per K.P.M. aangevoerd, worden op de rede gelost en coasters lossen te Keakwa en niet te Kokonao, zodat stukken als liftvans zeer bezwaarlijk zijn ofschoon het met gebruikmaking van vloten bij rustige zee meerdere malen gelukt is ze te transporteren.

Radio- en telegrafieverbinding

Kokonao heeft een postkantoor, waar men telegraferen kan en waar eveneens een radiotelefonietoestel staat, dat tweemaal daags verbinding met Kaimana en Fak-Fak maakt.

Logiesgelegenheid

Er is logeergelegenheid, maar geen pasanggrahanhouder, zodat men voor de maaltijden bij iemand te gast is of voorzien moet in eigen voeding.

Marind-meisjes te Merauke.

Marind-vrouw.

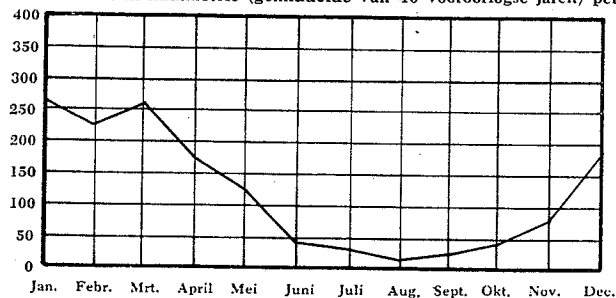
MERAUKE

Hoofdplaats van de afdeling

Zuid Nieuw-Guinea en van de onderafdeling Merauke.

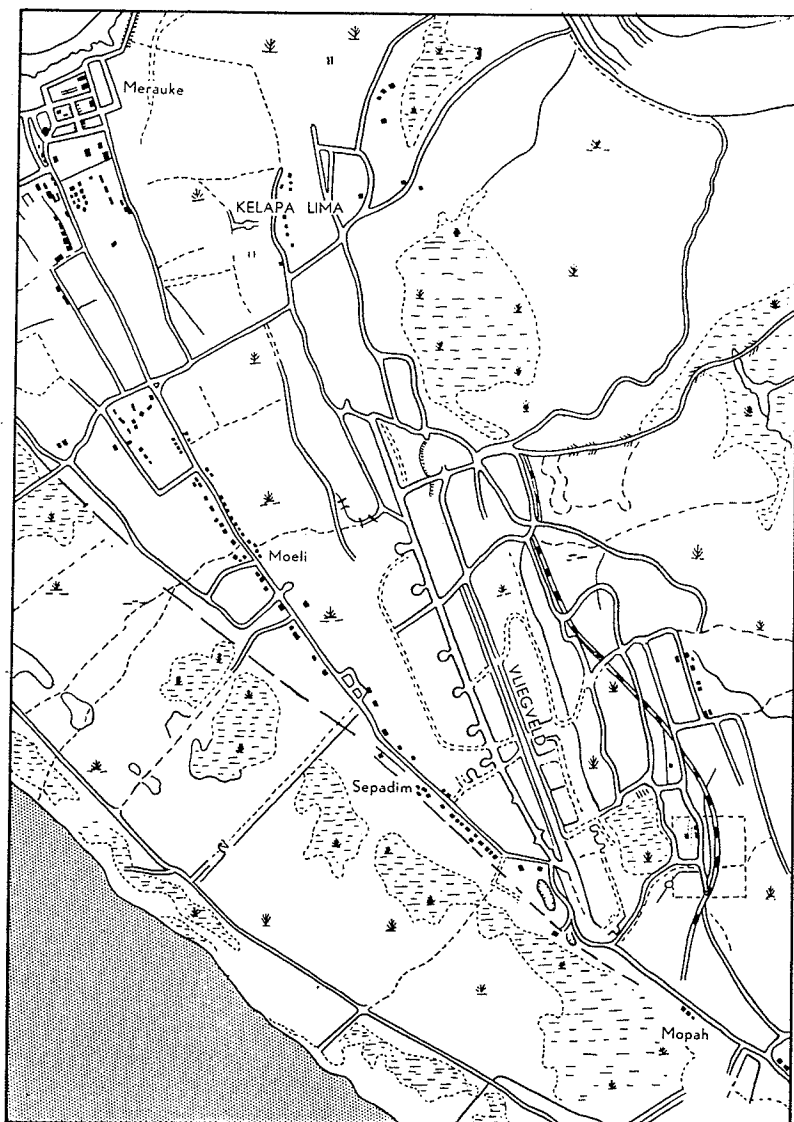
BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	17.003	454	3.674	21.131
Hoofdplaats	979	422	1.878	3.279

REGENVAL in millimeters (gemiddelde van 40 vooorlogse jaren) per jaar 1490 mm

Het jaartotaal was:

in 1951 - 1.043 mm in 56 regendagen	1953 - 1.399 mm in 111 regendagen
1952 - 2.327 mm in 133 regendagen	1954 - 1.540 mm in 101 regendagen
	1955 - 1.560 mm in 116 regendagen

Merauke is gebouwd op enige strandwallen. Behoudens deze kleine verheffingen is het terrein in dit deel van de zuidelijke laagvlakte vrijwel vlak.

Woningen

Er zijn nog enkele grotere en kleinere vooorlogse houten huizen in gebruik, maar er worden nu in snel tempo gerieflijke woningen gebouwd, bestaande uit een ijzerhouten frame, opgevuld met gepleisterde baksteen; de dakbedekking is van gegolfd rood eterniet.

Het oppervlak bedraagt al naar gelang het type 70 tot 90 m². De indeling is: zit-eetkamer, 1 tot 3 slaapkamers, keuken, badkamer en WC binnenshuis, goedangruimte en bediendekamers in de bijgebouwen. Alleen in de nieuwe woningen zijn ingebouwde kasten. Bij de oudere woningen zijn ook de badkamer en WC in de bijgebouwen gelegen. De huizen zijn alle met muskietengaas afgeschermd, hetgeen in Merauke wel zeer nodig is, want er zijn in de natte tijd veel muskieten. De huishuur varieert van f 7,50 tot f 50,- per maand.

Plattegronden van de meest voorkomende typen zijn hierbij afgedrukt.

Bedienden zijn beperkt verkrijgbaar. de lonen variëren van f 20,- tot f 30,- per maand plus kost en inwoning.

Meubilair wordt niet ter plaatse gemaakt en het verdient aanbeveling alle huisraad mee te brengen. Slechts op, weinig frequente, venduties kan eens wat bijgekocht worden.

Er is elektriciteit van 220 Volt wisselspanning. De stroomlevering geschiedt van 06.00-24.00 uur. Het tarief is f 0,05 per watt per maand, doch binnenkort zullen meters in de huizen worden aangebracht, waarna het tarief op f 0,25 per KwH zal worden gesteld.

Het gebruik van elektrische apparaten (wasmachines, strijkijzers, enz.) gedurende de avonden is niet toegestaan vanwege de beperkte capaciteit der centrale.

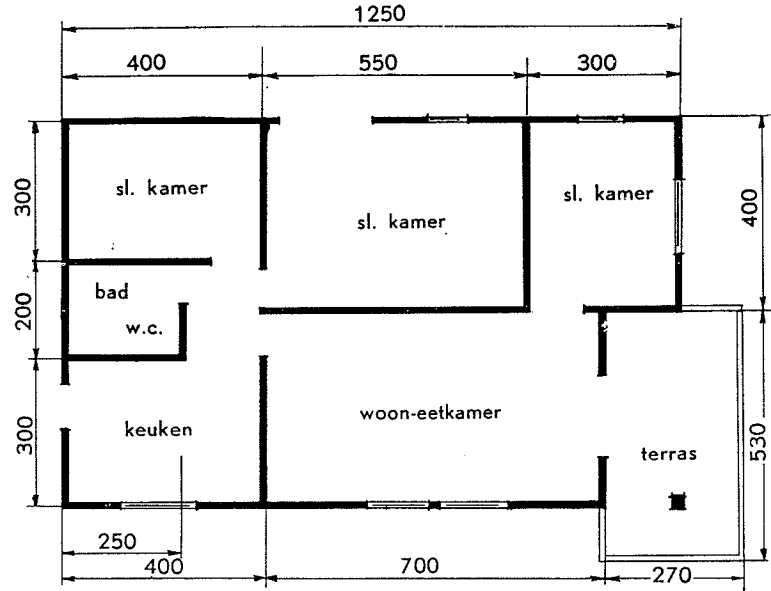
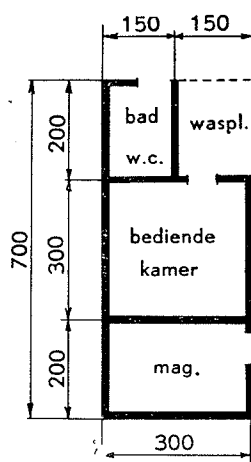
Er is een waterleiding met water dat zonder koken of filteren gebruikt kan worden. Bij sommige huizen bevinden zich nog putten of vergaarbakken voor regenwater. De waterleiding levert water van 07.00-17.00 uur.

Als regel doet men de was thuis. Op beperkte schaal is het mogelijk was buitenshuis te laten doen, doch dat is zeer prijzig. Een stel khaki hem en broek bv. f 3,-. Elektrische wasmachines en strijkijzers kunnen in de morgenuren worden gebruikt.

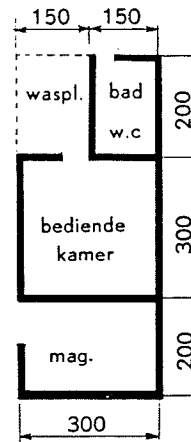
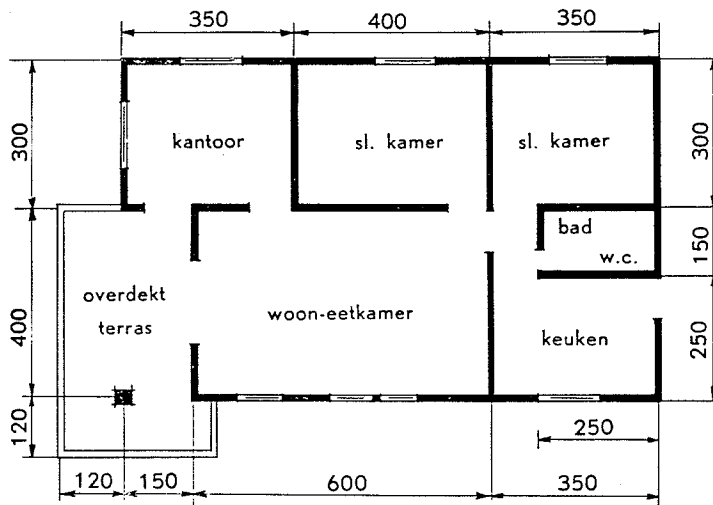
Huisbrandstof. Meestal wordt op petroleum gekookt, maar hout en houtskool zijn verkrijgbaar.

In ongeveer 20 Chinese winkels wordt een redelijk assortiment provisiën en dranken verkocht. Van textiel vindt men er slechts de eenvoudiger stofjes, terwijl schoeisel aanwezig is, echter met weinig keus in modellen. Er zijn drie kleermakers, maar geen schoenlappers. Er zijn enige inheemse kappers (heren).

Verse groenten als bajem, kangkoeng, terong, komkommer, katjang pandjang, enz. zijn min of meer regelmatig verkrijgbaar. Wat vruchten betreft is pisang

TYPE II

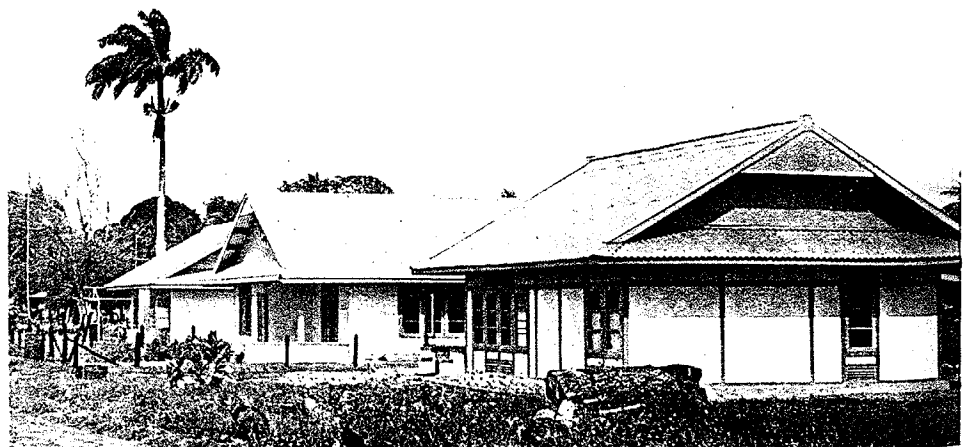
TYPE III

Prijzen van verse groenten en vruchten
per november 1955

sawi poetih	1 kg	f 2,00
kangkoeng	1 kg	„ 1,00
ketimoen	1 kg	„ 1,00
Uien (import)	1 kg	„ 1,00
rode uien	1 kg	„ 3,50
petsai	1 kg	„ 1,00
katjang pandjang	1 kg	„ 1,25
katjang idjo	1 kg	„ 1,50
katjang kedele	1 kg	„ 1,50
katjang tanah (gep.)	1 kg	„ 1,50
tauge	1 kg	„ 1,00
selderij	1 bos	„ 0,25
prei	1 bos	„ 0,25
pisang	1 sisir	„ 1,00
klapper	1 stuk	„ 0,10
djeroek nipis	1 stuk	„ 0,05
laboe	1 kg	„ 0,50

doorgaans, djeroek bali, maŋga en tomaten periodiek en papaja slechts af en toe verkrijgbaar.

Vlees, vis en eieren zijn regelmatig vers verkrijgbaar. In het jachtseizoen wordt overvloedig hertevlees aangevoerd.

Nieuwbouw van ambtenaarswoningen.

Gezondheidszorg

GOVERNEMENTS-ZIEKENHUIS

Artsen	3
(waarvan 1 tandarts)	
Verpleegsters	6
Bedden	110
Klasse bedden	8-10

Medicamenten voor huishoudelijk gebruik zijn in de apotheek van het ziekenhuis te koop.

Onderwijs

Er is een openbare Europese lagere school en een openbare algemene lagere school. De R.K. Missie (MSC) heeft er verder: een vervolgschool voor jongens en een voor meisjes, een algemene lagere school, een opleiding voor dorpsonderwijzers en een technische school.

Zielzorg

Er zijn R.K. geestelijken. Van tijd tot tijd komt er een predikant op bezoek.

Ontspanning

Er is volop gelegenheid tot jagen en vissen.

Eens per week is er een bioscoopvoorstelling.

Er is een goede leesbibliotheek, welke ruim voorzien is van nieuwe boeken.

De radio-ontvangst van de Australische stations is zeer goed, die van P.C.J. en R.O.N.G. zeer matig.

Lokaal transport

Met het oog op de uitgestrektheid van de bebouwde kom loont het zeker een fiets, brommer, scooter of motorfiets mee te nemen. Openbare vervoermiddelen zijn er niet.

Verbindingen

Er is een lokaal telefoonnet van 60 nummers.

Van Merauke uit zijn er autoverbindingen met de dorpen in de directe omgeving en met het rijstbedrijf „Koembe”, dat op 30 km afstand is gelegen.

Merauke wordt eens per 4 weken aangelopen door de K.P.M., die goederen aanvoert uit Hollandia of Sorong. Het is niet aan te raden, goederen bestemd voor Merauke te doen overschepen in Sorong, daar deze plaats niet voldoende havenaccommodatie voor opslag bezit.

Eens per week is er een Vliegverbinding Hollandia—Merauke vice versa en eens per 14 dagen Merauke—Tanah Merah vice versa.

Er is een goede dagelijkse radiotelegrafische en telefonieverbinding met Hollandia en met alle buitenposten in de afdeling Zuid Nieuw-Guinea.

Binnenkort zal er radiotelefonieverbinding zijn tussen Merauke en Nederland, met een relais te Biak.

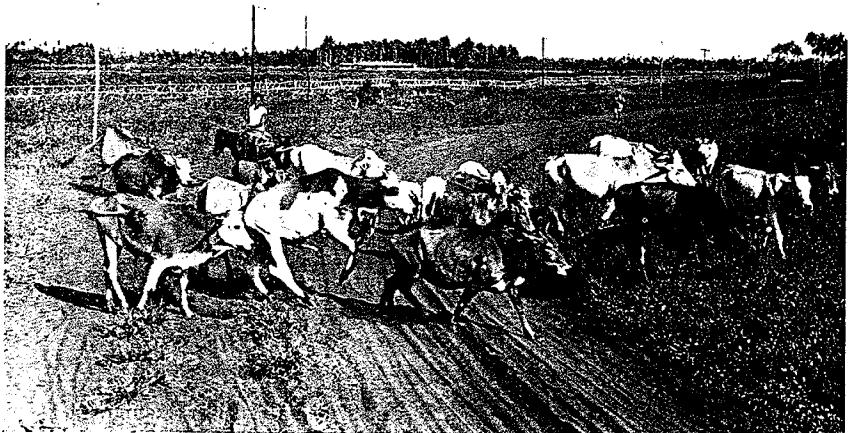
Liftvans kunnen worden gelost en getransporteerd. Dergelijke zeer grote stukken kunnen echter niet naar de buitenposten worden verzonden, ook niet naar Koembe. Voor deze plaatsen zijn kisten van 1, hoogstens 2 m³ aan te bevelen.

R.K. Kerk en pastorie

Ossenkarren zijn een gewoon gezicht in Merauke.

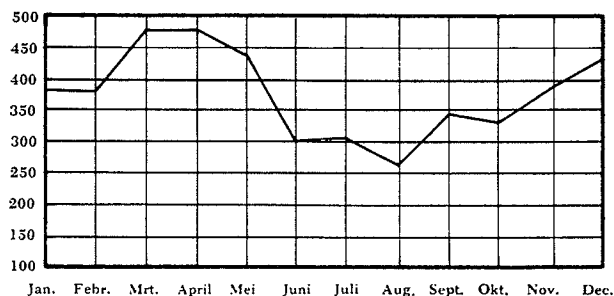
Veehouders te paard. Er is ook nog veel verwilderd vee in de omgeving van Merauke.

TANAH MERAH

Hoofdplaats der onderafdeling Boven Digoel

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	5.967	45	96	6.108
Hoofdplaats	276	45	96	417

REGENVAL in millimeters (gemiddelde van 14 vooroorlogse jaren) per jaar 4513 mm

Het jaartotaal was:

in 1951 - 3303 mm (154 regendagen)
 1952 - 4845 mm (225 regendagen)
 1953 - 3656 mm (172 regendagen)
 1955 - 5061 mm (247 regendagen)

In 1954 viel gedurende enige maanden een regelmatige regenwaarneming uit.

Woningen

Tanah Merah dankt mede zijn ontstaan aan de interneringskampen, opgericht na de onlusten in 1926. Er kwam toen een vrij sterke militaire bezetting, waardoor een goede kazerne en verscheidene ruime, soliede woningen werden gebouwd van beton, met tegel- of cementvloer en dakzink. Deze gebouwen zijn nog steeds aanwezig en in redelijke staat.

Recent is wederom nieuwbouw gentameerd om de groeiende gemeenschap accommodatie te verschaffen. Huishuren bewegen zich tussen f 2,- (kleine petak voor inheemsen) en f 60,- (H.P.B.-woning) en zijn vergelijkenderwijs laag. Huishuurpercentage is 9%.

Mannelijke ongeschoolde bedienden zijn verkrijgbaar; vrouwelijke veel moeilijker. Dit zijn veelal Moejoe's. Lonen f 10,- tot f 20,- per maand benevens vrije inwoning, kost en werkkleding.

Er is elektriciteit, wisselspanning van 220 Volt van goede kwaliteit. Draaiuren 18.00 tot 6.00 uur, d.i. de gehele nacht. Rantsoenering is niet nodig. De tarieven zijn f 0,05 per watt per maand.

Water betreft men uit cementen ver-gaarbakken, waarin regenwater van de zinken daken wordt opgevangen. Dit water is van goede kwaliteit en wordt ook in het ziekenhuis ongekookt gebruikt. Sommige huizen hebben een handpomp-installatie en een zeer eenvoudig buizen-systeem. De grote was kan in de gevan-

genis worden gewassen en gestreken; tarief b.v. f 0,40 per lange mannenbroek. De kleine was moet thuis worden gedaan.

Huisbrandstof is hout of petroleum. Brandhout is f 5,- per m³.

Alleen de representatieve woningen (H.P.B., D.T.C.) beschikken over enig meubilair. Degelijk, doch ruw houten meubilair kan in de gevangenis worden aangemaakt.

Een schoenlapper is er niet; in de gevangenis is een grove kleermakerij. Enkele inwoners kunnen redelijk haarknippen.

Een Chinese toko heeft een voldoende assortiment levensmiddelen en dranken, terwijl particulieren veelal luxe behoeften per vliegtuig uit Merauke bestellen. Textiel en schoeisel e.d. is ingesteld op autochtone peil, zodat slechts goedkope kwaliteiten aanwezig zijn. De meest primaire levensmiddelen zijn door Gouvernementsubsidie even duur als in de grote plaatsen; alle overige artikelen 10 à 20% duurder.

Verse groenten (f 0,50 per kg) en vruchten (f 0,20 per kg) zijn in redelijke sortering regelmatig verkrijgbaar. Vers vlees slechts sporadisch (f 2,- per kg vuil), verse vis af en toe (f 1,- per kg vuil). Eieren zeer sporadisch (f 0,50) zodat men veelal zelf kippen houdt.

Sommige gezinnen houden geiten; in de gevangenis zijn varkens, geiten en paarden en er is een plan voor koeien.

Sommige huizen hebben vruchtbomen op eigen erf. Er is een begin van een vruchtdragend klapperbestand. Brood van matige kwaliteit is tegen f 1,- per brood verkrijgbaar; men bakt veelal zelf.

Gezondheidstoestand

Er is een arts, een verpleegster en een keurig ziekenhuisje met tien bedden en een afzonderlijke klassekamer.

Malaria is zonder goede prophylaxe gevaarlijk. De bevolking lijdt sterk aan

filaria, welke ziekte op hygiënisch levende Europeanen geen vat heeft.

Onderwijs is er (nog) alleen voor de Papoea's.

Zielzorg

Er zijn twee R.K. geestelijken en er is een kloostertje. In een klein Protestants kerkje worden van tijd tot tijd Maleise diensten gehouden.

Ontspanning

Er wordt algemeen en intensief badminton gespeeld; voetbal is in tegenstelling tot elders niet populair. Er zijn enkele gebouwen die zich goed lenen voor „feesten”, waarop veel wordt gedanst. Spelmateriaal (sjoelbak, pingpong, enz.) is aanwezig.

Er is een kegelbaan die van tijd tot tijd wordt gebruikt en een tennisbaan die bij groei van de gemeenschap in ere zou kunnen worden hersteld.

Gelegenheid tot jagen en vissen is er in overvloed, al is de wildstand arm in de naaste omgeving.

Er is een dependance van een grote bibliotheek in Merauke.

Mits de radio goed is (en de antenne!) is ontvangst ook van Nederlandse stations goed.

Locaal transport

Een fiets is niet noodzakelijk, maar zeer bruikbaar. Voor kleine kinderen voldoet een sterk wandelwagentje zeer, maar autopeds of driewielers zijn weinig geschikt.

Verbindingen

Er is een 14-daagse vliegverbinding met Merauke (tarief f 55,- enkele reis; vracht f 0,55 per kg).

Onregelmatige bootverbindingen met Mindiptana (± 2 x per maand), Merauke (± 1 x per maand) en Mappi (zeer onregelmatig en sporadisch). Verhuis-boel dient vervoerd te worden in stukken niet groter dan 2 m³.

Twee maal daags is er een radiotelegrafieverbinding met Merauke.

Logiesgelegenheid.

Een pasanggahan is er niet; paying guest tarief is veelal f 7,50 per dag.

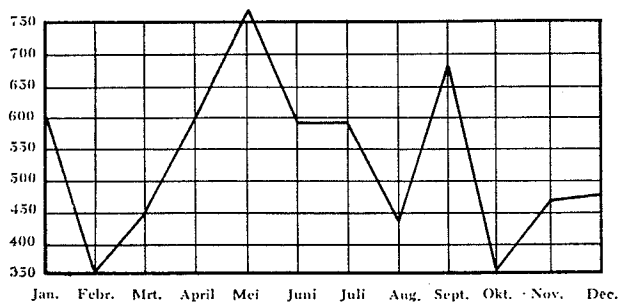

MINDIPTANA

Hoofdplaats der onderafdeling Moejoe

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	17.750	28	126	17.904
Hoofdplaats	498	28	24	550

REGENVAL te Ninati in millimeters (gemiddeld van 5 vooroorlogse jaren) per jaar 6338 mm

Mindiptana 1955: 4554

Ninati 1955: 6849

Mindiptana is aan de rivier de Kao gelegen, omringd door bossen en heuvels. Het maakt met zijn glooiende terreinen en grasvlakten een vriendelijke indruk. Het is sinds 1946 standplaats van het districtshoofd van de Moejoe en sinds januari 1955 de hoofdplaats van de toen nieuw-gevormde onderafdeling Moejoe. Reeds vanaf 1942 is het het centrum van de R.K. Missie in het Moejoegebied.

De woningen voor de controleur, de arts, de detachementscommandant Algemene Politie en de opziener boswezen zijn in vrijwel permanente stijl gebouwd, d.w.z. met zinken dak, cementvloer, wanden van cement; alleen bij de controleurswoning is het bovendeel van de wand nog van gaba-gaba. Deze huizen zijn muskietenvrij. De huishuren liggen tussen f 25,- en f 50,- per maand.

Voor de opzieners van de landbouw en de waterstaatsdienst zijn in 1954 woningen in z.g. verbeterde landelijke bouwtrant gebouwd met cementen vloer, wanden van gaba-gaba en dak van atap. Ook deze woningen zijn muskietenvrij. Huren f 12,50. De overige woningen voor het personeel van het bestuur, de politie en het ziekenhuis zijn in landelijke stijl gebouwd en niet muskietenvrij. Huren van f 5,- tot f 10,-.

Nieuw gebouwd zullen worden: ziekenhuis, Algem. Politie-kazerne, scheepvaartkazerne en enige woningen voor het personeel dat in tijdelijke woningen is gehuisvest.

Aan bedienden is praktisch alleen ongeschoold personeel te krijgen. Hun lonen variëren tussen f 10,- en f 25,- per maand plus kost en inwoning.

Meubilair is niet verkrijgbaar. Het ligt in de bedoeling enige woningen gedeeltelijk van gouvernementsswege te meubi-

leren. In de woning van de controleur zijn vaste kasten aanwezig.

Elektriciteit is er aanwezig voor de radioverbinding en wordt in beperkte mate aan enige woningen verstrekt o.a. aan die van de detachementscommandant en de controleur en verder aan de Algemene Politie-kazerne.

Het water wordt hoofdzakelijk uit bronnetjes betrokken en meestal ongekookt gebruikt. Bij de woningen met zinken daken zijn of zullen regenbakken gebouwd worden. De was wordt thuis gedaan.

Petroleum, levensmiddelen, dranken en in beperkte mate textiel en schoeisel zijn in de plaatselijke toko van de Chinese handelaar verkrijgbaar.

Schoenmaker en kleermaker zijn niet aanwezig. Als kapper fungeert een timmerman van de Missie. Brood bakt men zelf.

Groenten zijn schaars en de aanvoer door de bevolking ongeregeld. Het aanbod bestaat hoofdzakelijk uit: terong, katjang pandjang, ganemo-bladeren, sajoer pakoe en kangkoeng. Zelf tuinieren is aanbevelenswaardig.

Pisang is volop verkrijgbaar; djerook nipis veelal en djerook manis en ananas enkele keren per jaar; klappers in beperkte mate.

Vers vlees en verse vis zijn zelden verkrijgbaar en kippen en eieren worden ook in beperkte mate en op ongeregelde tijd aangeboden.

De meeste levensmiddelen worden van Merauke uit met een coaster en een lichter opgevoerd. Van de primaire levensmiddelen worden de extra vrachtkosten voor ambtenaren door het Gouvernement betaald, zodat hiervan de

GOVERNEMENTSZIEKENHUIS

Artsen	1
Verpleegsters	2
Bedden	10

prijzen nagenoeg gelijk zijn aan die te Merauke. Het zelf houden van kippen is wenselijk.

Gezondheidszorg

Het huidige ziekenhuis is zeer primitief. In 1956 zal een nieuw ziekenhuisje gebouwd worden. In het Moejoegebied komt veel malaria voor, hoewel er weinig muskieten zijn. Het gebruik van medicijnen ter voorkoming van malaria wordt aanbevolen.

Onderwijs.

Er is alleen bevolkingsonderwijs.

Zielzorg

In het Moejoegebied zijn 4 paters van de M.S.C. werkzaam. Eén van hen heeft Mindiptana als standplaats en heeft o.a. de geestelijke verzorging van de R.K. bewoners van Mindiptana tot taak.

Ontspanning

Men kan badminton, volleybal, voetbal en tafeltennis spelen. Verder jagen en vissen ofschoon de streek tamelijk wildarm is. Er is een leesportefuille van het Rode Kruis en een bibliotheek van Sociale Zaken.

Locaal transport

Te Mindiptana wordt uitsluitend gelopen. Voor een fiets zijn de afstanden te klein of het terrein te heuvelachtig. Een auto van Mindiptana naar de nieuw te openen bestuurspost Woropko op 40 km ten noorden van Mindiptana gelegen, is in aanleg.

Een auto is aangevraagd. Een 5-tal paarden zijn in Mindiptana aanwezig en zullen voor personen- en vrachtovervoer getraind worden.

Verbindingen

Er bestaat een voetpad van Mindiptana naar Tanah Merah met een lengte van \pm 60 km. Normaal wordt deze afstand in 3 dagen afgelegd.

Om de 14 dagen is er tussen Merauke en Tanah Merah een vliegverbinding, met welke gelegenheid ook passagiers en post voor Mindiptana worden vervoerd.

De post wordt iedere 14 dagen met lopers van Mindiptana naar Tanah Merah gebracht en uit Tanah Merah gehaald.

Passagiers voor Mindiptana lopen van Tanah Merah uit of varen met de sleepbarkas en lichter mee. Het lopen duurt 3, het varen 5 dagen.

Er bestaan plannen voor de aanleg van een vliegveld bij Mindiptana en Woropko. De opvoer van goederen en levensmiddelen vindt plaats middels genoemde sleepbarkas en lichter (20 tons) meestal vanuit Tanah Merah. Dezelfde lichter verzorgt ook de opvoer van goederen naar Tanah Merah vanuit Badé. In 1956 zal Mindiptana een eigen sleepbarkas en lichter krijgen en zal de opvoer veelal rechtstreeks uit Badé plaatsvinden. Er is 2 x daags radiotelefonisch contact met Merauke.

Logiesgelegenheden is te Mindiptana nog niet aanwezig.

KEPI

Hoofdplaats van de onderafdeling Mappi.

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	17.458	22	269	17.749
Hoofdplaats	450	25	60	535

LOCALE PRIJZEN DECEMBER 1955

bladgroenten	per kg	0,25
katjang idjoe	per kg	0,75
papaja	per stuk	0,05
klapper	" "	0,05
djeroek	" "	0,02
ananas	" "	0,15

Kepi is eerst kortgeleden in plaats van Toep hoofdplaats der onderafdeling geworden, zodat de outillage van dit bestuurscentrum nog lang niet voltooid is. We zijn hier in het heuvelgebied, waarin de talrijke rivieren brede dalen hebben uitgeslepen, welke in de regentijd geheel onder water staan.

De wooncentra zijn op de heuvels gebouwd.

De woningen in Kepi zijn gebouwd in landelijke stijl: hout, gaba-gaba bewanding, zinken dak, planken of cementen vloer. De oppervlakte varieert van 80 tot 110 m², exclusief de bijgebouwen en de huizen zijn afgeschermd met muskietengaas.

De huishuren zijn nog niet vastgesteld.

Goede bedienden zijn er niet; plaatselijke krachten, vrij primitief, zijn er echter voldoende te krijgen. Betere bedienden betreft men uit Merauke: het loon is f 20,- à f 25,- per maand plus vrije voeding.

Meubilair is er niet en het assortiment gebruiksartikelen in de enige winkel is vrij klein.

Er is (nog) geen elektriciteit voor de gehele bestuurspost. Het Missiecomplex beschikt echter over een aggregaat, terwijl het radio-aggregaat tevens voor verlichting van enkele woningen dient.

Water betreft men uit niet-gecementeerde putten of uit de rivier en het moet gekookt en gefiltreerd worden. In de natte tijd kan men voldoende regenwater in drums opvangen. Aangezien de was in huis moet worden gedaan is een handgedreven wasmachine aan te bevelen.

Huisbrandstof. Hout en houtskool zijn in voldoende mate te krijgen en veelal wordt er op gekookt. De Hollandse huisvrouw zal echter toch wel petroleum prefereren.

Er is één winkel waar een klein assortiment van de voornaamste provisiën en dranken in voorraad is. Wil men meer, dan moet in Merauke besteld worden.

Textiel en schoeisel is er niet te krijgen — behalve dan de gewone volkskatoentjes — en er zijn geen kleermakers, schoenmakers of kappers.

Aan verse groenten vindt men alleen kangkoeng, jonge bladeren van papaja en cassave en soms enige katjangsoorten. Behoudens af en toe wat katjang is er geen aanvoer van buiten. Aan vruchten vindt men ananas, papaja en djeroek, doch niet regelmatig.

Brood moet men zelf bakken.

Vlees, vis en eieren zijn alleen inci-

denteel vers verkrijgbaar en vis dan alleen nog maar in de droge tijd. Het verdient aanbeveling zelf kippen te houden en een petroleum-frigidaire mee te brengen, aangezien het vlees — van de jacht afkomstig — gewoonlijk in grote hoeveelheden tegelijk komt.

Gezondheidszorg

Er is een ziekenhuis met één arts en twee verpleegsters, doch er is voor Europeanen geen opnamemogelijkheid. Tandheelkundige behandeling zal men elders moeten zoeken. Het leven in Kepi is gezond, maar malaria is er meer dan men aanvankelijk meende. Een nieuw ziekenhuis is in aanbouw.

Onderwijs is er alleen voor Papoea's.

Zielzorg

Er zijn R.K.-geestelijken.

Ontspanning

Men kan jagen en vissen. Voorts is er

een Rode Kruis leesportefeuille en een kleine bibliotheek, die steeds van nieuwe boeken wordt voorzien. De radio-ontvangst is behoorlijk.

Locaal transport

Te voet of per prauw.

Verbindingen

Er is een patrouillevaartuig, dat met een sleepboot-lichter combinatie de verbinding onderhoudt met Bade, de overslagplaats voor goederen aan de Digoel.

Bade wordt gemiddeld eens per 4 weken aangedaan door een coaster. Ook kan men met de patrouilleboot doorevaren naar Tanah Merah, vanwaar men ééns in de 14 dagen per Kroonduif naar Merauke kan vliegen.

De maximum afmeting voor verhuisboedel is: 1 m³

Logiesgelegenheid

Geen. Een passangrahan staat eerst voor 1957 op het programma.

Een Waipari-krijger

Langs Nieuw-Guinea's zuidelijke strand.

AGATS Hoofdplaats van de onderafdeling Asmat.

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	± 30.000	6	16	30.022
Hoofdplaats	40	4	10	54

Regenval in 1955: 4.721 mm in 195 regendagen

Agats, dat als bestuurspost in 1939 werd gesticht, is na de oorlog eerst eind 1954 weer bezet. Het is de standplaats van een controleur, die met zijn personeel en het politie-detachement, tezamen met enkele paters-missionarissen de enige bewoners van deze plaats uitmaken.

Agats is gebouwd op een van de weinige droge plaatsen in het onmetelijke moerasgebied van de Asmat.

De woningen zijn gebouwd in landelijke stijl, gaba-gaba bewanding, atap of zinken dak, houten of ploepoek vloeren; huishuur wordt nog niet geïnd.

Met enig geluk kan men een Papoea opleiden tot een bediende, die zou kunnen wassen, strijken en koken.

Er is geen elektriciteit, en het water is afkomstig uit tanks die het regenwater van de daken opvangen.

De post wordt door het Gouvernement bevoorrad. De prijzen zijn ongeveer gelijk aan die te Merauke.

Verse groenten zijn niet te krijgen, vlees (varkensvlees) zeer zelden, doch vis en krabben vrij regelmatig.

Er is geen dokter, doch wel een vrij grote medicijnvoorraad. Er is uiteraard ook geen onderwijs.

Politiepost te Agats

Het betalingsmiddel is tabak, in de vorm van Ampenan-lempengs, welke ongeveer f 0,80 kosten. Het dagloon is een halve lempeng.

Verbindingen Er is een 2 × daagse radiotelefonieverbinding met Merauke. Er is gemiddeld eens per maand een bootverbinding. Grotere stukken bagage dan 1½ m³ kunnen niet gelost worden.

ENAROTALI

Hoofdplaats van de onderafdeling
Wisselmeren.

BEVOLKINGSCIJFERS	Papoea's	Europeanen	Aziaten	Totaal
Onderafdeling	11.315	81	96	11.492
Hoofdplaats	± 350	32	29	411

N.B. In de kolom Europeanen zijn inbegrepen een aantal van 21 Amerikanen.

Klimaat

De regenval aan de Wisselmeren, ongeveer 3000 mm per jaar, valt voor het grootste deel in de middaguren en des nachts, terwijl het des ochtends slechts bij uitzondering regent.

Enarotali ligt op 1.760 m hoogte en het kan er dan ook zeer koud zijn, weshalve men hier werkelijk warme kleding moet meebrengen. Het bezit van een frigidaire is daarentegen niet noodzakelijk.

De behuizing is vrij primitief. De woningen zijn opgetrokken van hout of gespleten bamboe, terwijl de vloeren van hout, cement of gespleten bamboe zijn, met dakzink ingedekt. De huizen zijn in het algemeen klein, omstreeks 60 m². Muskieten komen er zeer weinig voor, zodat aan muskietenvrije vertrekken geen behoefte bestaat. De huishuren variëren van f 5,- tot f 30,- per maand.

Alle meubilair moet meegebracht worden en men dient te bedenken, dat de opvoer per vliegtuig, i.c. de kleine De Havilland „Beaver” geschiedt en dat dus alle stukken uitneembaar moeten zijn in niet al te grote onderdelen. Maximum grootte dezer stukken 100 × 65 × 175 cm. Men is echter doende om gaandevog een aantal Gouvernementswoningen van landswege te voorzien van bijbehorend standaardmeubilair.

Men kan voldoende bedienden krijgen, maar men moet nog lagere eisen stellen

dan de toch al niet te hoge, die men elders kan aanleggen. De lonen van deze bedienden zijn overigens niet hoog: gemiddeld f 10,- per maand plus vrije voeding.

Elektriciteit wordt geleverd dagelijks van 18.00 tot 24.00 uur en des zondags bovendien van 10.00 tot 14.00 uur. Wisselstroom van 220 Volt.

Het benodigde water wordt geschept uit het Paniaimeer of men vangt regenwater op. De was kan uitsluitend thuis worden gedaan. Koken doet men op hout of petroleum.

Provisiën en dranken betreft men in een beperkt assortiment uit het gouvernementsmagazijn, dat dagelijks gedurende enkele uren per dag open is. Textiel is daar ook een weinig te krijgen, schoei- sel echter in het geheel niet.

Kleermakers en kappers zijn er niet, eenvoudige schoenreparaties kunnen door een politie-schoenmaker worden uitgevoerd.

Aan groenten vindt men er kool, bieslook, tomaten, in mindere mate ook aardappelen, petsai, andijvie, boontjes, sla, terwijl aan vruchten in beperkte mate verkrijgbaar z.g. aardbeien en passion fruit (een klein soort marquissa).

Vers vlees is slechts zeer sporadisch te koop, vis is er niet in het meer, wel een kleine soort kreeften, die vooral in de perioden van lage waterstand goed-

koop van de bevolking kunnen worden betrokken. Men gaat al langer hoe meer over tot het zelf houden van konijnen- en pluimveestapels.

Brood is geregeld verkrijgbaar tegen de prijs van f 1,50 per brood van 1000 gram.

Gezondheidszorg

Voor de gezondheidszorg is er een Gouvernementsarts, een verpleegster en een mantri-verpleger. Een hospitaal met een capaciteit van 25 bedden is aanwezig. De meest voorkomende ziekten zijn, met uitzondering van framboesia, van niet tropische aard. Het gebied rondom de Wisselmeren is geheel vrij van malaria. Minstens eenmaal per jaar bezoekt de tandarts van Biak Enarotali.

Onderwijs

Aan onderwijs zijn er alleen Papoea-dorpsscholen, waarnaast echter wel een beperkte mogelijkheid bestaat voor privé-lagere school onderricht aan Europese kinderen door een Hollandse onderwijzeres in dienst van de Christian and Missionary Alliance.

Zielzorg

Voor de zielzorg zijn er R.K. geestelijken en zendingen van de Christian and Missionary Alliance.

Ontspanning

Voor ontspanning kan men badminton, volleybal en tafeltennis spelen, terwijl op zonnige dagen het zwemmen in de meren een genoegen is.

Muziekinstrumenten, phototoestellen, sportwapens, etc. hebben in tegenstelling tot aan de kust weinig van het klimaat te lijden, want ondanks de hoge regenval is de berglucht vrij droog.

Jachtwild is er niet en het meer bergt geen vis. Wel kan men in de moerassen om het meer op wilde eenden jagen.

Het Rode Kruis zorgt voor de toezending van leesportefeuilles.

De radio-ontvangst is goed.

Locaal transport

Locaal transport is er niet, met uitzondering van watertransport op twee van de drie meren met aluminium boten, aangedreven door buitenboordmotoren. Er is geen wegennet en de paden — te Enarotali en die ter verbinding met Tageden Tigimeer — zijn goed te belopen, doch niet geschikt voor een fiets.

Landverbindingen met de kust zijn niet aanwezig.

Luchtverbindingen met de kust (Napan-Wainame) gemiddeld 5 maal per week per De Havilland „Beaver” van de „Kroonduif”, en met Biak een maal per week naar en een maal per week van Enarotali, eveneens met de „Beaver”.

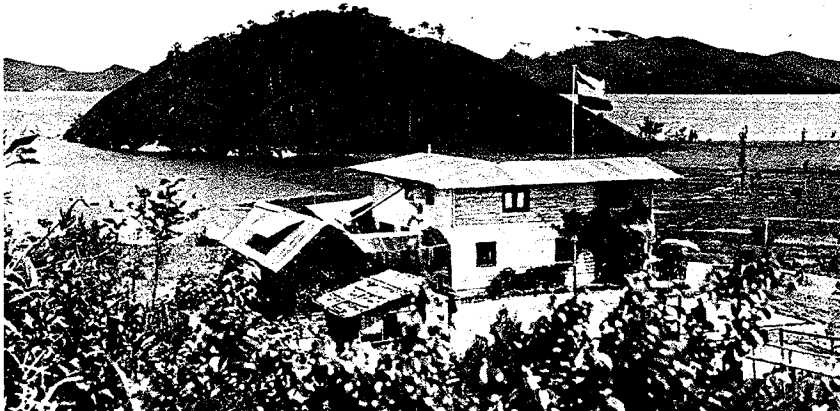
Radio-verbinding (radiotelegrafie) met Biak vindt minstens tweemaal daags plaats.

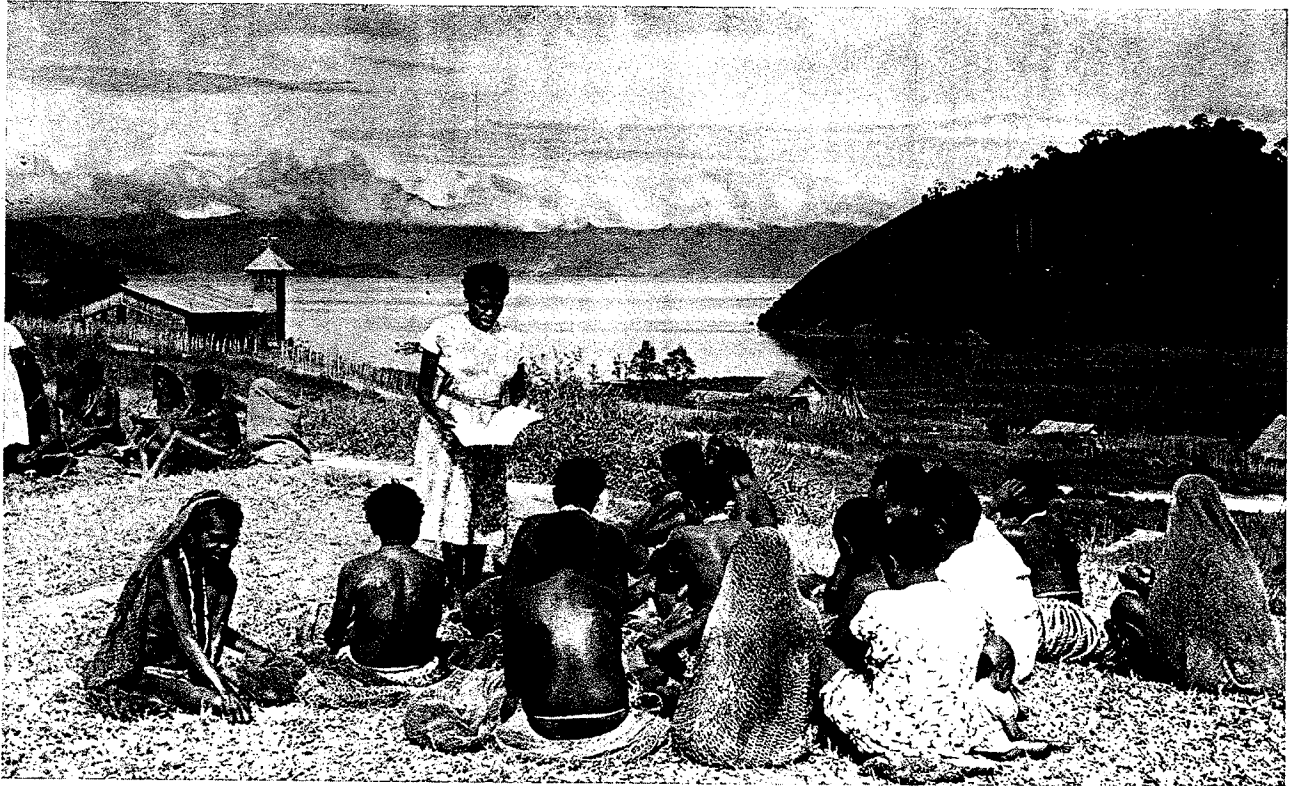
Er is een logiesgelegenheid in de vorm van een gouvernementspasangrahan met een capaciteit van 8 bedden.

De tarieven zijn voor het logies f 1,50 per nacht, en voor de maaltijden als volgt:

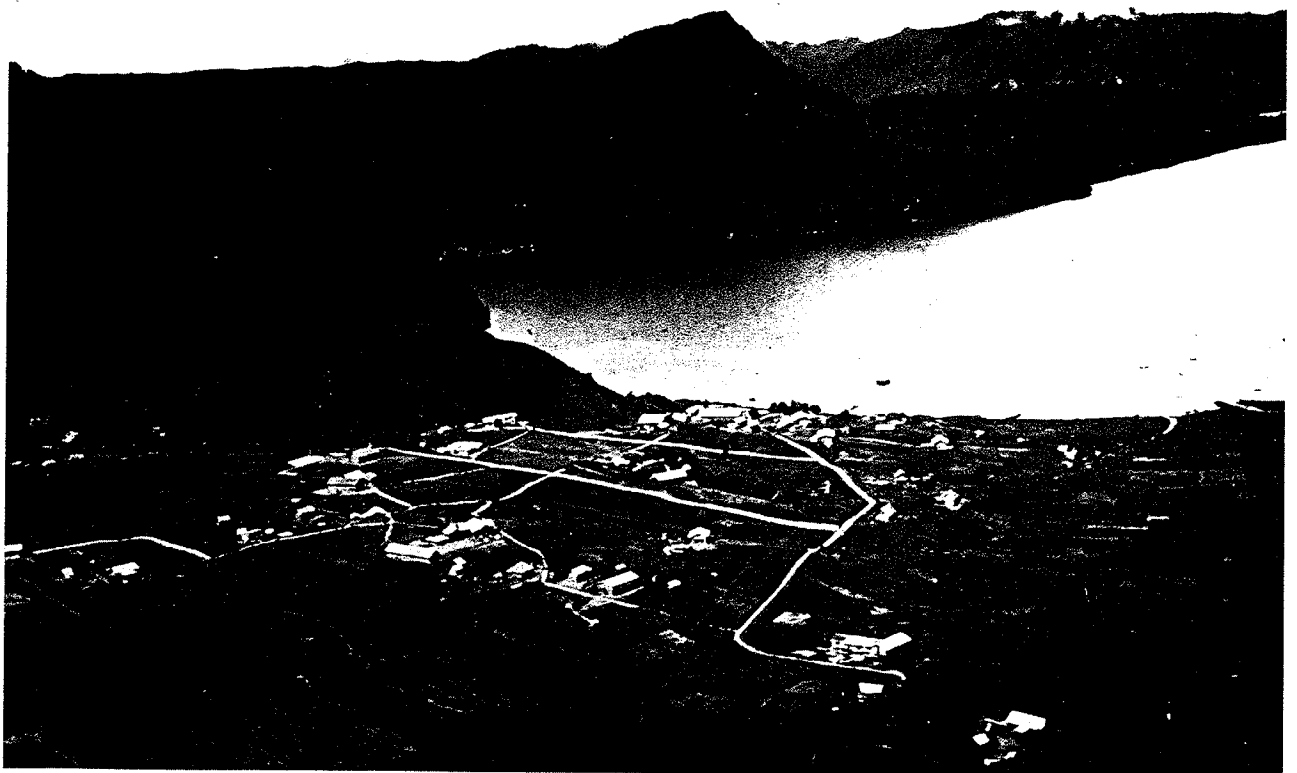
ontbijt	f 2,-
middagmaaltijd	„ 4,50
avondmaaltijd	„ 2,50

Woning van controleur te Enarotali.

Zondagsschool bij de Amerikaanse zending door een Papoea-godsdienstonderwijzeres.
Op de achtergrond links de R.K. Kerk.

Luchtfoto van Enarotali.

Enige der voornaamste punten uit de overheidspersoneelsregelingen

TOELICHTING:

Kolom 1: betrekking.

Kolom 2: schaal aanduiding conform de staat van salarisschalen.

Kolom 3: aantal dienstjaren, volgens welke het salaris in deze schaal wordt berekend.

1	2	3
ADMINISTRATIE.		
Schrijver	A/1	1-14
Schrijver 1e kl.	A/3	5-20
Hoofdschrijver	A/5	14-23
Klerk	B/8	1-14
Klerk 1e kl.	B/9	5-20
Commies	B/10	9-20
Commies 1e kl.	B/11	14-23
Klerk 1e kl. (M)	B/9	1-7
Commies (M)	B/10	3-14
Commies I (M)	B/11	7-23
Adjunctcommies redacteur	C/12	1-14
Commies redacteur	C/14	5-20
Hoofdcommies	C/16	9-23
Kantoorhoofd	C/18	14-23
Stenotypiste 3e kl.	B/9	1-14
Stenotypiste 2e kl.	B/10	9-17
Stenotypiste 1e kl.	B/11	14-23
Secretaresse	C/14	3-20
Secretaresse 1e kl.	C/16	9-23
Redacteur	F/27	1-14
Referendaris	F/28	5-20
Administrateur	G/29	11-20
BOEKHOUDING.		
Assistent boekhouder	B/10	1-20
Boekhouder 3e kl.	C/13	3-14
Boekhouder 2e kl.	C/14	5-20
Boekhouder 1e kl.	C/16	9-23
MAGAZIJNDIENST.		
Magazijnbewaarder	B/9	1-14
Magazijnbewaarder 1e kl.	B/10	9-20
Hoofdmagazijnbewaarder	B/11	14-23
Adjunct magazijnmeester	B/10	3-11
Magazijnmeester	C/13	5-20
Magazijnmeester 1e kl.	C/14	9-20
Hoofdmagazijnmeester	C/16	14-23
Adj. ambt. v/d Inklaring	C/14	1-20
Ambt. voor de Inklaring	C/16	14-23
TECHNISCHE DIENST.		
Gezel	B/9	1-7
Monteur	}	}
Machinist		
Electricien		
Technisch assistent		
Technisch klerk		
Assistent tekenaar		
Monteur 1e kl.		
Machinist 1e kl.		
Electricien 1e kl.		
Techn. assistent 1e kl.		
Technisch commies	}	}
Ass. tekenaar 1e kl.		
Opziener		
Hoofdopziener		
Technisch ambtenaar		
Werkmeester		
Tekenaar		
Adm. techn. ambtenaar		
Werkmeester 1e kl.		
Hoofdtekenaar		
Instrumentmaker 2e kl.	}	}
Technisch vakkundige		
Opzichter		
Opzichter 1e kl.		
Hoofdopzichter		
Instrumentmaker		
Technisch specialist		
Techn. specialist 1e kl.		
Chef instrumentmaker		
Middelbaar techn. ambt.		
Middelb. techn. ambt. 1e kl.		
Ingenieur	}	}
Ingenieur 1e kl.		
Hoofdingenieur		

1	2	3
BIJZONDERE FUNCTIES.		
Hoofdadministrateur	G/30	11-20
Adviseur	G/31	14-20
TOPFUNCTIES.		
Directeur, Hoofd van een Dienst van Alg. Bestuur	G/32	17-20
Gouvernementssecretaris	G/32	17-20
President v/h Hof v. Just.	G/32	17-20
Procureur-Generaal	G/32	17-20
RESIDENTIE VAN DE GOUVERNEUR.		
Hofmeester(es)	B/11	1-23
RECHTERLIJKE MACHT.		
Rechterlijk ambtenaar	F/27	1-14
Rechterlijk ambtenaar I	F/28	5-20
Rechterlijk hoofdambt.	F/29	11-20
LANDGERECHTEN/POLITIE-GERECHTEN.		
Griffier	C/14	3-20
Griffier 1e kl.	C/16	9-23
Hoofdgriffier	C/18	17-23
Landrechter	G/29	7-20
HOF VAN JUSTITIE.		
Lid v/h Hof van Justitie	G/29	11-20
KANTOOR VOOR BEVOLKINGS-ZAKEN.		
Wetenschappelijk ambt.	F/27	1-14
Wetensch. ambt. 1e kl.	F/28	5-20
Wetenschapp. hoofdambt.	G/29	11-20
KANTOOR VOOR VOORLICHTING EN RADIO-OMROEP.		
Voorlichting.		
Adj. voorlichtingsambt.	D/19	5-17
Voorlichtingsambtenaar	D/21	9-23
Voorlichtingsambt. 1e kl.	D/23	14-23
Hoofdvoorlichtingsambt.	E/25	17-23
Fotograaf	C/16	1-14
Cameraaman	D/20	9-23
Cineast	D/20	14-23
Radio-omroep.		
Assistent-omroeper	C/14	1-20
Omroeper	C/16	7-23
Omroeper 1e kl.	D/19	9-23
Omroep. en programmal.	D/21	14-23
KANTOOR VOOR ALG. PERS. ZAKEN.		
Personele aangelegenheden.		
Assistent Alg. Pers. Zaken	C/13	1-14
Ass. 1e kl. Alg. Pers. Zak.	C/14	7-20
Hoofdass. Alg. Pers. Zaken	C/16	11-23
Adj.-ambt. voor alg. personeelsaangelegenheden	D/19	5-17
Ambt. voor alg. personeelsaangelegenheden	E/22	11-23
Afdelingshoofd	E/25	17-23
Huish. dienst der Centrale landskantoren.		
Portier	B/10	9-20
Hoofdportier	B/11	14-23
Chef huishoudelijke dienst	C/16	9-23
DIENST VAN BINNENLANDSE ZAKEN.		
Binnenlands Bestuur.		
Ongedipl. hulpbestuursass.	A/6	1-14
Onged. hulpbest.ass. 1e kl.	B/8	5-23
Ongedipl. bestuursass.	B/10	5-23
Ongedipl. bestuursass. 1e kl.	B/11	11-23
Ongedipl. hoofdbestuursass.	C/13	14-23
Bestuursassistent	B/10	1-9
Bestuursassistent 1e kl.	C/13	7-14

Dienstjaar	Klasse A						
	1	2	3	4	5	6	7
1	80	90	90	90	110	116	137.50
3	85	95	97.50	100	120	127	150
5	90	100	105	110	130	138	162.50
7	95	105	112.50	120	140	149	175
9	100	110	120	130	150	160	187.50
11	105	115	127.50	140	160	171	200
14	110	120	135	150	170	182	212.50
17	115	125	142.50	160	180	193	225
20	120	130	150	170	190	204	237.50
23	125	135	157.50	180	200	215	250

1	2	3
Hoofdbestuursassistent	C/14	9-23
Adj. adm. ambtenaar B.B.	C/18	1-7
Adm. ambtenaar B.B.	D/21	3-23
Controleur	F/27	1-14
Controleur 1e kl.	F/28	5-20
Hoofdamttenaar b/h B.B.	G/29	11-20
Coöperatie.		
Inspecteur Coöperatie	E/22	5-23
Bestuurschool.		
Directeur der bestuursch.	E/24	11-23
Algemene Politie.		
Politie-agent 2e kl.	A/1	5-20
Politie-agent 1e kl.	A/3	9-23
Posthuiscommandant	A/5	14-23
Hoofdposthuiscomm.	A/7	17-23
Hoofdagent	B/11	3-20
Hoofdagent 1e kl.	C/12	5-23
Adjunct inspect. van Politie	C/13	3-11
Inspect. van Politie 2e kl.	C/14	7-20
Inspect. van Politie 1e kl.	C/16	11-23
Hoofdinsp. v. Politie	C/18	17-23
Comm. van Politie 2e kl.	D/21	3-17
Comm. van Politie 1e kl.	E/24	7-23
Adj. hoofdcomm. v. Politie	E/25	14-23
Hoofdcomm. van Politie	F/28	14-23
Gevangeniswezen.		
Beambte	A/1	1-23
Beambte 1e kl.	A/5	9-23
Gevangenisbewaker	A/3	5-23
Gevangenisopziener	B/10	7-20
Hoofdgevangenisopziener	B/11	9-20
Cipier	B/11	5-20
Administr. v.e. gevangenis	C/14	5-23
Directeur v.e. gevangenis	D/19	9-23
Inspect. b/h gevangenisw.	D/21	14-23
DIENST VAN FINANCIËN.		
Algemene leiding.		
Inspecterend ambt. v. Fin.	D/19	3-17
Inspect. ambt. 1e kl. v. Fin.	E/22	9-23
Adj. inspecteur v. Fin.	F/27	1-14
Inspecteur van Financiën	F/28	5-20
Inspect. v. Financiën 1e kl.	G/29	11-20
Hoofdinsp. van Financiën	G/30	11-20
Afdeling middelen.		
Beambte	A/3	1-20
Beambte 1e kl.	A/5	5-23
Hoofdbeambte	A/7	17-23
Afdeling middelen.		
Afdeling Comptabiliteit en landskassen.		
Kommies	C/13	1-14
Kommies 1e kl.	C/14	7-20
Hoofdcommies	C/16	11-23
Ambtenaar 3e kl.	C/16	3-20
Ambtenaar 2e kl.	C/18	7-23
Ambtenaar 1e kl.	D/19	17-23
Afdeling middelen.		
Conrtoleur	D/21	11-23
Controleur 1e kl.	E/23	14-23
Hoofdcontroleur	E/25	17-23
Comptabiliteit en landskassen.		
Administrat. v. Fin. 3e kl.	D/19	5-17
Administrat. v. Fin. 2e kl.	D/21	9-23
Administrat. v. Fin. 1e kl.	E/23	14-23
Hoofd compt. en landsk.	E/25	17-23
Accountancy en Organisatie.		
Assistent accountant	C/16	11-23
Ass. accountant 1e kl.	C/18	17-23

Enige der voornaamste punten uit de overheidspersoneelsregelingen

TOELICHTING:

Kolom 1: betrekking.

Kolom 2: schaal aanduiding conform de staat van salarisschalen.

Kolom 3: aantal dienstjaren, volgens welke het salaris in deze schaal wordt berekend.

Dienstjaar	Klasse A						
	1	2	3	4	5	6	7
1	80	90	90	90	110	116	137.50
3	85	95	97.50	100	120	127	150
5	90	100	105	110	130	138	162.50
7	95	105	112.50	120	140	149	175
9	100	110	120	130	150	160	187.50
11	105	115	127.50	140	160	171	200
14	110	120	135	150	170	182	212.50
17	115	125	142.50	160	180	193	225
20	120	130	150	170	190	204	237.50
23	125	135	157.50	180	200	215	250

1	2	3
ADMINISTRATIE.		
Schrijver	A/1	1-14
Schrijver 1e kl.	A/3	5-20
Hoofdschrijver	A/5	14-23
Klerk	B/8	1-14
Klerk 1e kl.	B/9	5-20
Commies	B/10	9-20
Commies 1e kl.	B/11	14-23
Klerk 1e kl. (M)	B/9	1-7
Commies (M)	B/10	3-14
Commies I (M)	B/11	7-23
Adjunctcommies redacteur	C/12	1-14
Commies redacteur	C/14	5-20
Hoofdcommies	C/16	9-23
Kantoorhoofd	C/18	14-23
Stenotypiste 3e kl.	B/9	1-14
Stenotypiste 2e kl.	B/10	9-17
Stenotypiste 1e kl.	B/11	14-23
Secretaresse	C/14	3-20
Secretaresse 1e kl.	C/16	9-23
Redacteur	F/27	1-14
Referendaris	F/28	5-20
Administrateur	G/29	11-20
BOEKHOUDING.		
Assistent boekhouder	B/10	1-20
Boekhouder 3e kl.	C/13	3-14
Boekhouder 2e kl.	C/14	5-20
Boekhouder 1e kl.	C/16	9-23
MAGAZIJNDIENST.		
Magazijnbewaarder	B/9	1-14
Magazijnbewaarder 1e kl.	B/10	9-20
Hoofdmagazijnbewaarder	B/11	14-23
Adjunct magazijnmeester	B/10	3-11
Magazijnmeester	C/13	5-20
Magazijnmeester 1e kl.	C/14	9-20
Hoofdmagazijnmeester	C/16	14-23
Adj. ambt. v/d Inklaring	C/14	1-20
Ambt. voor de Inklaring	C/16	14-23
TECHNISCHE DIENST.		
Gezel	B/9	1-7
Monteur	}	
Machinist		
Electricien	}	3-17
Technisch assistent		
Technisch klerk	}	
Assistent tekenaar		
Monteur 1e kl.	}	7-23
Machinist 1e kl.		
Electricien 1e kl.	}	
Techn. assistent 1e kl.		
Technisch commies	}	3-17
Ass. tekenaar 1e kl.		
Opziener	B/10	3-17
Hoofdopziener	B/11	7-23
Technisch ambtenaar	C/13	1-17
Werkmeester	}	5-20
Tekenaar		
Adm. techn. ambtenaar	C/14	5-20
Werkmeester 1e kl.	}	11-23
Hoofdtekenaar		
Instrumentmaker 2e kl.	C/16	11-23
Technisch vakkundige	}	1-17
Opzichter		
Opzichter 1e kl.	C/13	1-17
Hoofdopzichter	C/14	5-20
Instrumentmaker	C/16	11-23
Technisch specialist	}	14-23
Techn. specialist 1e kl.		
Chef instrumentmaker	D/19	17-23
Middelbaar techn. ambt.	D/20	1-23
Middelb. techn. ambt. 1e kl.	E/22	9-23
Ingenieur	F/27	1-14
Ingenieur 1e kl.	F/28	5-20
Hoofdingenieur	G/29	11-20

1	2	3
BIJZONDERE FUNCTIES.		
Hoofdadministrateur	G/30	11-20
Adviseur	G/31	14-20
TOPFUNCTIES.		
Directeur, Hoofd van een Dienst van Alg. Bestuur	G/32	17-20
Gouvernementsecretaris	G/32	17-20
President v/h Hof v. Just.	G/32	17-20
Procureur-Generaal	G/32	17-20
RESIDENTIE VAN DE GOUVERNEUR.		
Hofmeester(es)	B/11	1-23
RECHTERLIJKE MACHT.		
Rechterlijk ambtenaar	F/27	1-14
Rechterlijk ambtenaar I	F/28	5-20
Rechterlijk hoofdambt.	F/29	11-20
LANDGERECHTEN/POLITIE-GERECHTEN.		
Griffier	C/14	3-20
Griffier 1e kl.	C/16	9-23
Hoofdgriffier	C/18	17-23
Landrechter	G/29	7-20
HOF VAN JUSTITIE.		
Lid v/h Hof van Justitie	G/29	11-20
KANTOOR VOOR BEVOLKINGS-ZAKEN.		
Wetenschappelijk ambt.	F/27	1-14
Wetensch. ambt. 1e kl.	F/28	5-20
Wetenschappel. hoofdambt.	G/29	11-20
KANTOOR VOOR VOORLICHTING EN RADIO-OMROEP.		
Voorlichting.		
Adj. voorlichtingsambt.	D/19	5-17
Voorlichtingsambtenaar	D/21	9-23
Voorlichtingsambt. 1e kl.	D/23	14-23
Hoofdvoorlichtingsambt.	E/25	17-23
Fotograaf	C/16	1-14
Cameraaman	D/20	9-23
Cineast	D/20	14-23
Radio-omroep.		
Assistent-omroeper	C/14	1-20
Omroeper	C/16	7-23
Omroeper 1e kl.	D/19	9-23
Omroep. en programmal.	D/21	14-23
KANTOOR VOOR ALG. PERS. ZAKEN.		
Personele aangelegenheden.		
Assistent Alg. Pers. Zaken	C/13	1-14
Ass. 1e kl. Alg. Pers. Zak.	C/14	7-20
Hoofdass. Alg. Pers. Zaken	C/16	11-23
Adj.-ambt. voor alg. personeelsaangelegenheden	D/19	5-17
Ambt. voor alg. personeelsaangelegenheden	E/22	11-23
Afdelingshoofd	E/25	17-23
Huish. dienst der Centrale landskantoren.		
Portier	B/10	9-20
Hoofdportier	B/11	14-23
Chef huishoudelijke dienst	C/16	9-23
DIENST VAN BINNENLANDSE ZAKEN.		
Binnenlands Bestuur.		
Ongedipl. hulpbestuursass.	A/6	1-14
Onged. hulpbest.ass. 1e kl.	B/8	5-23
Ongedipl. bestuursass.	B/10	5-23
Ongedipl. bestuursass. 1e kl.	B/11	11-23
Ongedipl. hoofdbestuursass.	C/13	14-23
Bestuursassistent	B/10	1-9
Bestuursassistent 1e kl.	C/13	7-14

1	2	3
Hoofdbestuursassistent	C/14	9-23
Adj. adm. ambtenaar B.B.	C/18	1-7
Adm. ambtenaar B.B.	D/21	3-23
Controleur	F/27	1-14
Controleur 1e kl.	F/28	5-20
Hoofdambtenaar b/h B.B.	G/29	11-20
Coöperatie.		
Inspecteur Coöperatie	E/22	5-23
Bestuurschool.		
Directeur der bestuursch.	E/24	11-23
Algemene Politie.		
Politie-agent 2e kl.	A/1	5-20
Politie-agent 1e kl.	A/3	9-23
Posthuiscommandant	A/5	14-23
Hoofdposthuiscamm.	A/7	17-23
Hoofdagent	B/11	3-20
Hoofdagent 1e kl.	C/12	5-23
Adjunct inspect. van Politie	C/13	3-11
Inspect. van Politie 2e kl.	C/14	7-20
Inspect. van Politie 1e kl.	C/16	11-23
Hoofdinsp. v. Politie	C/18	17-23
Comm. van Politie 2e kl.	D/21	3-17
Comm. van Politie 1e kl.	E/24	7-23
Adj. hoofdcomm. v. Politie	E/25	14-23
Hoofdcomm. van Politie	F/28	14-23
Gevangeniswezen.		
Beambte	A/1	1-23
Beambte 1e kl.	A/5	9/23
Gevangenisbewaker	A/3	5-23
Gevangenisopziener	B/10	7-20
Hoofdgevangenisopziener	B/11	9-20
Cipier	B/11	5-20
Administr. v.e. gevangenis	C/14	5-23
Directeur v.e. gevangenis	D/19	9-23
Inspect. b/h gevangenisw.	D/21	14-23
DIENST VAN FINANCIËN.		
Algemene leiding.		
Inspecterend ambt. v. Fin.	D/19	3-17
Inspect. ambt. 1e kl. v. Fin.	E/22	9-23
Adj. inspecteur v. Fin.	F/27	1-14
Inspecteur van Financiën	F/28	5-20
Inspect. v. Financiën 1e kl.	G/29	11-20
Hoofdinsp. van Financiën	G/30	11-20
Afdeling middelen.		
Beambte	A/3	1-20
Beambte 1e kl.	A/5	5-23
Hoofdbeambte	A/7	17-23
Afdeling middelen.		
Afdeling Comptabiliteit en landskassen.		
Kommies	C/13	1-14
Kommies 1e kl.	C/14	7-20
Hoofdkommies	C/16	11-23
Ambtenaar 3e kl.	C/16	3-20
Ambtenaar 2e kl.	C/18	7-23
Ambtenaar 1e kl.	D/19	17-23
Afdeling middelen.		
Conrtoleur	D/21	11-23
Controleur 1e kl.	E/23	14-23
Hoofdcontroleur	E/25	17-23
Comptabiliteit en landskassen.		
Administrat. v. Fin. 3e kl.	D/19	5-17
Administrat. v. Fin. 2e kl.	D/21	9-23
Administrat. v. Fin. 1e kl.	E/23	14-23
Hoofd compt. en landsk.	E/25	17-23
Accountancy en Organisatie.		
Assistent accountant	C/16	11-23
Ass. accountant 1e kl.	C/18	17-23

VOLGENS DE BEZOLDIGINGSREGELING LANDSDIENAREN NIEUW-GUINEA (B.L.N.G.)

Klasse B				Klasse C					Klasse D			Klasse E					Klasse F		Klasse G					
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
165	190	225	235	245	260	300	300	300	330	355	405	410	415	420	445	470	475	525	550	600	630	700	730	760
180	210	250	265	280	295	340	345	350	385	410	460	470	480	490	515	540	550	600	625	675	720	800	845	890
195	230	275	295	315	330	380	390	400	440	465	515	530	545	560	585	610	625	675	700	750	810	900	960	1020
210	250	300	325	350	365	420	435	450	495	520	570	590	610	630	655	680	700	750	775	825	900	1000	1075	1150
225	270	325	355	385	400	460	480	500	550	575	625	650	675	700	725	750	775	825	850	900	990	1100	1190	1280
240	290	350	385	420	435	500	525	550	605	630	680	710	740	770	795	820	850	900	925	975	1080	1200	1305	1410
255	310	375	415	455	470	540	570	600	660	685	735	770	805	840	865	890	925	975	1000	1050	1170	1300	1420	1540
270	330	400	445	490	505	580	615	650	715	740	790	830	870	910	935	960	1000	1050	1075	1125	1260	1400	1535	1670
285	350	425	475	525	540	620	660	700	770	795	845	890	935	980	1005	1030	1075	1125	1150	1200	1350	1500	1650	1800
300	370	450	505	560	575	660	705	750	825	850	900	950	1000	1050	1075	1100	1150	1200	1225	1275	-	-	-	-

1	2	3	1	2	3	1	2	3	
Adjunct accountant	D/19	3-17	Gouvernementsarts	F/27	1-14	Hoofdlandbouwambtenaar	E/22	14-23	
Adj. accountant 1e kl.	E/22	9-23	Gouvernementsarts 1e kl.	F/28	5-20	Landbouwconsulent	F/27	1-14	
Accountant	F/27	1-14	Hoofdgouvernementsarts	G/29	11-20	Landbouwconsulent 1e kl.	F/28	5-20	
Accountant 1e kl.	F/28	5-20	Apotheker	F/27	1-14	Inspecteur v. d. landbouw	C/29	11-20	
Hoofdaccountant	G/29	11-20	Apotheker 1e kl.	F/28	5-20	Veeteelt			
Begrotingszaken en Boekhouding.			Hoofdapotheker	G/29	11-20	Veeteeltopziener	B/11	1-20	
Hoofd van de boekhouding	E/22	9-23	Inspecteur b/d D.V.G.	G/30	11-20	Veeteeltopziener 1e kl.	C/12	11-23	
Hfd. begrotingsz. en boekh.	E/25	17-23	DIENST VAN CULTURELE ZAKEN			Hoofdveeteeltopziener	C/14	17-23	
C. B. L.			Dorpsschoolonderwijzer	A/4	1-23	Veeteeltambtenaar	D/19	7-20	
Bedrijfsleider landsdruk.	C/18	7-23	Dorpsschoolhoofd	A/6	7-23	Veeteeltambtenaar 1e kl.	D/20	11-23	
Algemene economische aangelegenheden.			Onderwijzer aan een A.L.S.	A/6	7-23	Hoofdveeteeltambtenaar	E/22	14-23	
Vakkundig ambt. 3e kl.	C/14	1-14	Onderwijzer (normalist)	A.L.S.	B/8	11-23	Veearts	F/27	1-14
Vakkundig ambt. 2e kl.	C/16	7-23	Schoolopziener	B/10	11-23	Veearts 1e kl.	F/28	5-20	
Vakkundig ambt. 1e kl.	C/18	11-23	Hoofdschoolopziener	B/11	14-23	Veeteeltconsulent	F/27	1-14	
Ambtenaar 3e kl. van			Fröbelonderwijzeres			Veeteeltconsulent 1e kl.	F/28	5-20	
Alg. Econ. aangelegenh.	D/19	1-14	(ongedipl.)	B/9	5-23	Inspecteur v. d. Veeteelt	G/29	11-20	
Ambtenaar 2e kl. van			Vakonderwijzer (ongedipl.)	B/10	5-23	Boswezen			
Alg. Econ. aangelegenh.	D/21	11-23	Technisch Onderwijs			Bospolitiebeampte	A/5	1-11	
Ambtenaar 1e kl. van			Ambachtsschoolonderwijzer	C/16	5-23	Opnemer	B/9	1-7	
Alg. Econ. aangelegenh.	E/23	14-23	Hoofd v. e. Ambachtsschool	D/19	11-23	Opnemer 1e kl.	B/10	3-20	
DIENST VAN SOCIALE ZAKEN.			Gedipl. vakonderwijzer	D/19	3-23	Bosopziener	B/11	1-20	
Maatschappelijk werk.			Lager Onderwijs			Bosopziener 1e kl.	C/12	11-23	
Maatschappelijk werker	C/14	1-20	Onderwijzer (zonder hoofd-act)	C/15	3-20	Hoofdbosopziener	C/14	17-23	
Maatsch. werker 1e kl.	C/16	9-23	Schoolhoofd (zonder hoofd-act)	C/16	9-23	Hoofdonnemer	C/14	5-20	
Ambtenaar maatsch. werk	C/18	9-23	Onderwijzer (met hoofd-act)	D/19	3-23	Hoofd opname-kantoor	C/16	11-23	
Ambt. maatsch. werk 1e kl.	D/20	9-23	Schoolhoofd (met hoofdact)	D/21	9-23	Houtkeuringsambtenaar	C/16	11-23	
Arbeid en veiligheidstoezicht.			Mulo-onderrwijs			Bosarchitect	D/19	7-20	
Adj. inspecteur van arbeid	F/27	1-14	Mulo-onderrwijzer	D/21	3-23	Bosarchitect 1e kl.	D/20	11-23	
Inspecteur van arbeid	F/28	5-20	Directeur v.e. Muloschool	E/24	11-23	Hoofdbosarchitect	E/22	14-23	
DIENST VAN GEZONDHEIDSZORG.			Inspectie Lager- en Mulo-onderrwijs			Assistent Plantkundige	E/24	11-23	
Laboratorium assistent	A/3	1-17	Inspecteur van het			Plantkundige	F/27	1-14	
Apothekersbeambte	A/6	1-17	Onderwijs	E/25	17-23	Plantkundige 1e kl.	F/28	5-20	
Vaccinateur	A/5	1-17	Middelbaar Onderwijs			Houtvester	F/27	1-14	
Hoofd vaccinateur	A/6	11-23	Leraar II (niet volledig bevoegd)	E/22	1-14	Opnerhouvester	F/28	5-20	
Beambte b/d malariabestr.	A/6	1-17	Leraar (niet volledig bevoegd)	E/24	5-23	Inspecteur v. h. Boswezen	G/29	11-20	
Beambte 1e kl b/d malariabeestrijding	A/7	11-23	Leraar	F/27	1-14	Landbouwproefstation			
Verpleger (N.G.D.)	A/7	3-17	Leraar 1e kl.	F/28	5-20	Laborant	B/8	1-14	
Verpleger 1e kl. (N.G.D.)	B/8	5-23	Directeur v. e. Middelb. School	G/29	11-20	Hoofdlaborant	B/9	9-23	
Laborant	B/8	1-14	Bevolkingsvoorlichting			Analist	C/14	1-20	
Hoofdlaborant	B/9	9-23	Beambte Bevolkingsvoorlichting	B/8	1-14	Hoofdanalist	C/16	9-23	
Tandartsassistent	B/10	1-9	Beambte Bevolkingsvoorl. 1e kl.	B/9	5-20	Adjunct Keuringsambten.	B/11	3-23	
Hulpverpleger	B/10	1-9	Ambtenaar Bevolkingsvoorlichting	C/16	5-23	Keuringsambtenaar	C/12	11-23	
Dame van de huishouding	B/10	1-9	Vertaler	D/19	5-17	Keuringsambtenaar 1e kl.	C/14	17-23	
Opziener Krankzinnigengest.	B/10	1-14	Dienst van Landbouwen Visserij.			Proefstationsambtenaar	D/19	7-20	
Hoofd Internaat van een			Algemeen			Proefstationsambtenaar 1e kl.	D/20	11-23	
Centraal Ziekenhuis	B/11	5-23	Landbouw-, veeteelt-, bos-, proefstation-, zeevisserij-:			Hoofdproefstationsambten.	E/22	14-23	
Huishoudkundige a/e			- Beambte	A/3	3-20	Ass. Wetensch. Ambten.	E/24	11-23	
Centraal Ziekenhuis	C/13	3-20	- Hoofdbeambte	A/5	11-23	Wetensch. ambtenaar	F/27	1-14	
Directrice Centrale Zieken- inrichting	C/16	3-23	Gedipl. - beambte	A/5	1-11	Wetensch. Ambten. 1e kl.	F/28	5-20	
Analist	C/14	1-20	Gedipl. beambte 1e kl.	A/7	9-23	Wetensch. Hoofdambtenaar	G/29	11-20	
Hoofdanalist	C/16	9-23	Gedipl. - hoofdbeambte	B/8	14-23	Zeevisserij			
Apothekersassistent	C/14	1-20	Landbouw			Assistent-vakkundige	B/10	1-14	
Hoofdapothekersassistent	C/16	9-23	Landbouwopziener	B/11	1-20	Vakkundige	B/11	9-23	
Opzichter der Volksgezondheid	C/14	3-20	Landbouwopziener 1e kl.	C/12	11-23	Administrateur Zeevisserij	C/14	1-20	
Medisch assistente	C/14	1-23	Hoofdlandbouwopziener	C/14	17-23	Visserij-machinist	C/13	1-11	
Verloskundige	C/13	5-20	Landbouwambtenaar	D/19	7-20	Visserij-machinist 1e kl.	C/14	7-20	
Verpleger (N.D.)	C/13	5-20	Landbouwambtenaar 1e kl.	D/20	11-23	Adjunct-techn. bedrijfsleider	C/16	9-20	
Hoofdverpleger (N.D.)	C/14	11-23	Landbouw			Techn. bedrijfsleider	D/20	9-23	
Verpleegster/Verlosk.	C/14	7-23	Landbouwopziener	B/11	1-20	Zeevisserij	E/25	11-23	
Tandtechniker	C/14	5-20	Landbouwopziener 1e kl.	C/12	11-23	Inspecteur v. d. Zeevisserij	F/27	1-14	
Administrateur 3e kl.	C/16	9-23	Hoofdlandbouwopziener	C/14	17-23	Visserij-consulent	F/28	5-20	
Administrateur 2e kl.	C/18	14-23	Landbouwambtenaar	D/19	7-20	Visserij-consulent 1e kl.	F/28	5-20	
Administrateur 1e kl.	C/18	14-23	Landbouwambtenaar 1e kl.	D/20	11-23	Dienst van Verkeer en Energie P.T.T.			
Tandarts	F/27	1-14				Loketbeambte 2e kl.	A/5	1-20	
Tandarts 1e kl.	F/28	5-20				Loketbeambte 1e kl.	A/7	11-23	
						Bedrijfsbeambte 4e kl.	B/9	1-20	
						Bedrijfsbeambte 3e kl.	B/10	5-20	
						Bedrijfsbeambte 2e kl.	B/11	11-23	
						Bedrijfsbeambte 1e kl.	C/12	17-23	
						Telefoniste	B/9	1-20	
						Telefoniste 1e kl.	B/10	9-20	
						Hoofdtelefoniste	B/11	14-23	

1	2	3
Adjunctbedrijfsambtenaar	C/13	1-14
Bedrijfsambtenaar	C/14	5-20
Bedrijfsambtenaar 1e kl.	C/16	11-23
Hoofdbedrijfsambtenaar	C/18	17-23
Controleur	D/20	1-9
Controleur 1e kl.	D/21	5-23
Inspecteur/Techn. Inspect.	E/25	11-23
Burgerluchtvaart		
Assistent-verkeersleider	C/17	3-23
Luchthavenmeester	D/19	5-23
Luchthavenmeester 1e kl.	D/21	14-23
Verkeersleider	D/21	7-23
Hoofdverkeersleider	E/23	14-23
Inspecteur v/d Burgerluchtvaart	E/25	11-23
Hoofdinspecteur Burgerluchtvaart	G/29	11-20
Meteorologische Dienst		
Assistent Weerwaarnemer	A/5	1-17
Weerwaarnemer	B/9	3-20
Weerwaarnemer 1e kl.	B/10	7-20
Weerberichtgever	B/11	7-20
Weerberichtgever 1e kl.	C/12	11-23
Observator	C/14	3-20
Observator 1e kl.	C/16	11-23
Hoofdobservator	C/18	17-23
Meteoroloog	D/19	3-17
Meteoroloog 1e kl.	D/21	9-23
Hoofdmeteoroloog	E/24	17-23
Wetensch. medewerker	F/28	1-20
Scheepvaart		
Lichtwachter	A/2	5-17
Lichtwachter 1e kl.	A/4	7-23
Hoofdluchtwachter	A/6	11-23
Opziener kustverlichting	A/7	14-23
Motorist	A/4	7-23
Motorist 1e kl.	A/6	11-23
Hoofdmotorist	B/9	17-23
Bootsman	A/4	7-23
Bootsman 1e kl.	A/6	11-23
Schipper	B/9	17-23
4e Werktuigkundige	C/14	3-9
3e Werktuigkundige	C/15	5-17
2e Werktuigkundige	C/16	9-23
Hoofdwerktuigkundige	C/18	14-23
Nautisch ambtenaar 3e kl.	C/15	3-7
Nautisch ambtenaar 2e kl.	C/16	5-17
Nautisch ambtenaar 1e kl.	C/17	11-23
Gezaghebber	D/21	14-23
Onderhavenmeester	C/18	11-23
Havenmeester 3e kl.	C/18	11-23
Havenmeester 2e kl.	D/21	14-23
Inspecteur v. d. Scheepvaart	E/25	17-23
Ambten. v. Nautisch-Econ. Zaken	E/25	17-23
Loods	C/17	11-23

1	2	3
Mijnwezen		
Assistent Mineraloog	C/12	1-14
Assistent Mineraloog 1e kl.	C/14	5-20
Hoofdassistent Mineraloog	C/16	9-23
Assistent geoloog	C/14	1-14
Assistent geoloog 1e kl.	C/16	5-20
Hoofdassistent geoloog	C/18	9-23
Geoloog	F/27	1-14
Geoloog 1e kl.	F/28	5-20
Hoofdgeoloog	G/29	11-20
DIENST VAN WATERSTAAT EN OPBOUW.		
Havenwezen.		
Opziener b/h havenbedrijf	B/10	1-20
Opz. 1e kl. b/h havenbedr.	B/11	11-23
Ambtenaar b/h havenbedr.	C/14	3-20

1	2	3
Kadaster en kaartering.		
Assistent opnemer	A/5	3-14
Assistent opnemer 1e kl.	A/7	9-23
Hoofdassistent opnemer	B/8	14-23
Opnemer	B/9	1-7
Opnemer 1e kl.	B/10	3-20
Hoofdopnemer	C/14	5-20
Topograaf	C/16	11-23
Hoofdtopograaf	C/18	17-23
Assistent landmeter	C/14	1-20
Assistent landmeter 1e kl.	C/16	11-23
Hoofdassistent landmeter	C/18	17-23
Landmeter	F/27	1-14
Landmeter 1e kl.	F/28	5-20
Inspecteur, Hoofd kadaster en kaartering	G/29	11-20

DUURTE- EN KINDERTOELAGEN.

Duurte- en kindertoelagen worden aan de hand van de indexcijfers betreffende de kosten van het levensonderhoud jaarlijks opnieuw vastgesteld. In 1956 bedragen zij:

DUURTETOELAGEN

Standplaats	Percentage van de inkomsten voor gehuwden voor ongehuwden	
Hollandia (incl. Hollandia-Haven, Ifar, Base G en het vliegveld Sentani met directe omgeving)	25 %	12½ %
Biak		
Sorong (inclusief Doom)	15 %	7½ %
Steenkool		
De onderafdelingen Japen, Waroppen, Wisselmeren, Ransiki, Wandammen en Radja Ampat (exclusief Doom)	20 %	10 %
Alle andere hierboven niet genoemde plaatsen en ressorten van Nieuw-Guinea		

Indien de echtgenote van de betrokken landsdienaar buiten N.N.G. verblijft houdt, wordt in bovenstaande staat voor 15 % gelezen, 20 %, en voor 20 % gelezen 22½ %.

KINDERTOELAGEN.

Ongeacht de standplaats 10 % van de inkomsten met een minimum van f 10.- en een maximum van f 100.- per kind per maand.

PENSIOENEN.

A. Recht op pensioen.

Een eervol uit 's Lands dienst ontslagen ambtenaar heeft recht op pensioen:

- bij afkeuring en tenminste 5 dienstjaren;
- in pensioengroep I: na een diensttijd van 20 jaar en het bereiken van een leeftijd van tenminste 50 jaar in 's Lands dienst;
- in pensioengroep II: na een diensttijd van tenminste 25 jaar en het bereiken van een leeftijd van tenminste 55 jaar in 's Lands dienst.

Tot pensioengroep I behoort een groot deel der uitgezonden krachten. Er zijn echter teveel uitzonderingen op om dit als regel te kunnen stellen. Het is niet doenlijk in kort bestek op te sommen, welke betrekkingen tot groep I of II behoren.

B. Pensioenbedrag.

a. percentage:

- in pensioengroep I: 1.8 % voor elk dienstjaar met een maximum van 46 % van de grondslag;
- in pensioengroep II: 1.4 % voor elk dienstjaar met een maximum van 46 %.

met dien verstande, dat bij een grondslag van meer dan f 1000,- het pensioen nimmer meer bedraagt dan 46 % van de grondslag, verminderd met 15 % van hetgeen die grondslag meer bedraagt dan f 1000,- (b.v. 46 % van f 1250,- minus 15 % van f 250,-, afgerond per maand tot f 538,-). Het maximum pensioen bedraagt f 750,- per maand.

b. pensioengrondslag:

Deze is gelijk aan het gemiddelde van de hoogste gedurende 36 maanden in actieve dienst genoten bezoldigingen.

Verlofs- en/of nonactiviteitsbezoldigingen (en de activiteitsbezoldiging, waarover deze berekend zijn) komen dus niet in aanmerking als pensioengrondslag.

c. diensttijd:

Normaal wordt als diensttijd aangemerkt de dienst na het 18e levensjaar in werkelijke gouvernementdienst doorgebracht.

Nederlandse diensttijd telt voor de helft voor Nieuw-Guinea-pensioen, indien deze tijd volgens de Pensioenwet 1922 geldig is of gemaakt zou kunnen worden.

Tijd met buitenlands verlof wegens langdurige dienst of wegens ziekte doorgebracht, telt voor de helft tot een maximum van 1 jaar (2 jaar: 2).

BUITENLANDS VERLOF.

Verlof wegens langdurige dienst wordt verleend, aan vaste landsdienaren, voorzover zij tenminste drie jaren in Nieuw-Guinea hebben gediend in de aan het verlof onmiddellijk voorafgegane dienstperiode.

A. aan uit Europa uitgezonden en daarmee op een lijn gestelde ambtenaren: ten hoogste vijfmaal, telkens zes maanden:

- voorzover betrokkene op het tijdstip van ingang van het verlof een voor pensioen geldende diensttijd heeft van minder dan 10 jaar: telkens na vier jaar.
- bij 10 jaar of meer diensttijd: telkens na drie jaar.

met dien verstande dat het totaal aantal wegens ziekte en langdurige dienst te verlenen verloven niet meer dan vijf kan bedragen;

- B. aan de overige ambtenaren telkens na zes jaren dienst doch niet meer dan driemaal, met dien verstande dat het totaal aantal wegens ziekte en langdurige dienst te verlenen verloven niet meer dan drie kan bedragen. De duur van het verlof is acht maanden.

VERLOFSBEZOLDIGING.

De normale maandelijkse verlofsbezoldiging wordt berekend naar de volgende maatstaf:

100 % van de eerste f 500,- van de maandelijkse bezoldiging;

70 % van de tweede f 500,-;
30 % van de volgende f 500,-;
30 % van elk volgend bedrag.

Wanneer tijdens het verlof de verlofganger een of meer kinderen te zijnen laste heeft, waarvoor in Nieuw-Guinea kindertoelage zou zijn genoten, wordt het normale verlofs-salaris verhoogd met f 50,- per kind.

UITRUSTINGSKOSTEN.

Bij eerste uitzending.

Aan voor het eerst in vaste of tijdelijke dienst uit te zenden personeel wordt een tegemoetkoming in de uitrustingskosten verleend naar de volgende maatstaf:

Bij een nominale B.L.N.G. aanvangsbezoldiging van:	Tegemoetkoming
minder dan f 280,-	f 800,-
f 280,- tot beneden f 350,-	f 1.200,-
f 350,- " " f 420,-	f 1.600,-
f 420,- " " f 500,-	f 1.800,-
f 500,- en hoger	f 2.000,-

Deze bedragen worden met 50 % verhoogd indien de echtgenote de man vergezelt of hem later naar zijn plaats van bestemming volgt.

Tegemoetkoming tijdens verlof.

Een tegemoetkoming in de kosten van inrichting en heruitrusting wordt verleend aan landspersoneel tijdens een buitenlands verlof wegens langdurige dienst:

- aan kostwinners: vijfmaal de maandelijkse verlofsbezoldiging met een maximum van f 3000,-;
- aan niet-kostwinners: driemaal de maandelijkse verlofsbezoldiging met een maximum van f 2000,-;

De tegemoetkoming wordt betaalbaar gesteld:

de helft na aankomst in het land, waar het verlof wordt doorgebracht;
de helft nadat de terugkeer van verlof naar Nieuw-Guinea is geregeld.

Voorlopige bezoldiging.

Aan hen die zijn aangenomen voor vaste of tijdelijke dienst in Nieuw-Guinea, kan een voorlopige bezoldiging worden toegekend ingaande op de datum van het besluit van uitzending of van ondertekening der acte van uitzending en voortdurend tot de dag, waarop in Nieuw-Guinea de ambtsbezoldiging ingaat.

De voorlopige bezoldiging wordt berekend naar de volgende maatstaf:

B.L.N.G. aanvangsbez. p. maand	Minder dan	f	250,-	Voorl. bezoldiging p. maand	Celjk aan de nom. aanvangsbez. met een min. van f 250,-.
f 250,- tot beneden	f	300,-	f	250,-	
f 300,- " "	f	350,-	f	275,-	
f 350,- " "	f	400,-	f	300,-	
f 400,- " "	f	450,-	f	325,-	
f 450,- " "	f	500,-	f	350,-	
f 500,- " "	f	600,-	f	375,-	
f 600,- " "	f	700,-	f	400,-	
f 700,- " "	f	800,-	f	430,-	
f 800,- " "	f	900,-	f	460,-	
f 900,- " "	f	1.000,-	f	490,-	
f 1.000,- " "	f	1.100,-	f	525,-	
f 1.100,- " "	f	1.200,-	f	560,-	
f 1.200,- " "	f	1.300,-	f	590,-	
f 1.300,- en hoger			f	620,-	

VRIJDOM VAN VRACHT VOOR LANDSREIZIGERS.

Aantal M³ dat ten hoogste voor landsrekening wordt genomen.

Bezoldiging	Voor de uit te zenden persoon	Voor de voor landsrekening reizende echtgenote	Voor ieder voor landsrek. reizend kind tot een max. van drie
	I	II	III
minder dan f 330,-	2	3	3
f 330,- tot f 515,-	3	3	1
f 515,- " f 840,-	3	4	1
f 840,- " f 1.200,-	4	4	1
f 1.200,- " f 1.670,-	4	5	1
f 1.670,- en hoger	4	6	1

1. Bij uitzending in vaste overheidsdienst wordt de in kolom II vermelde vrijdom verhoogd met 1 M³.

2. Indien de uit te zenden persoon een vrouw is, wordt de vrijdom verleend conform kolom III, bij uitzending in vaste overheidsdienst eveneens verhoogd met 1 M³.

3. Landsdienaren die worden heruitgezonden of die van buitenlands verlof terugkeren, genieten vrijdom voor de man ten hoogste 1 M³ voor de echtgenote ten hoogste 1 M³ voor ieder kind met een max. van 3. ten hoogste ½ M³

4. voor landsdienaren, die vóór 26 juli 1955 werden uitgezonden in vaste of tijdelijke dienst, worden de sub 3 genoemde cijfers 2, 2 en ½ M³.

5. Kosten van emballage (w.o. te verstaan de zuivere inboedel) worden vergoed tot een maximum van f 95,- per M³ voor het aantal m³ waarvoor recht op vrijdom bestaat. Dit bedrag mag worden verhoogd met transportkosten in Nederland van huis naar de boot.

Deze vrijdom geeft géén recht voor het doen vervoeren van auto's, scooters of bromfietsen.

Kosten van douane-onderzoek, verzekeringen, paspoorten en pasfoto's worden niet vergoed.

KORT VERBAND.

Een tijdelijk dienstverband — kort verband contract — wordt gesloten voor een onafgebroken diensttijd van drie jaren, aanvangende met de dag van aankomst op Nieuw-Guinea.

In bijzondere gevallen kan een kortere of langere termijn worden overeengekomen.

Een medische keuring moet voorafgaan aan het sluiten van het verband.

Een voorlopige bezoldiging wordt toegekend naar de maatstaf als hierboven (pag. ...) vermeld. Een toelage van 3 % wordt daarenboven genoten voor elk minderjarig kind beneden 18 jaar, dat geheel of hoofdzakelijk ten laste van de werknemer komt. In bijzondere gevallen kan de voorlopige bezoldiging worden verhoogd tot het in Nieuw-Guinea te genieten inkomen, exclusief d kinder- en duurtetoelagen.

De tegemoetkoming in de uitrustingskosten — alleen bij eerste uitzending toegekend — is dezelfde als hiervoren vermeld, met dien verstande dat bij een verband van minder dan 1 jaar de helft, bij een verband van 1 jaar of meer doch minder dan 2 jaar, tweederde van de vastgestelde bedragen wordt uitgekeerd. Wanneer de echtgenote de man vergezelt of hem naar zijn standplaats volgt, wordt het vastgestelde bedrag met 50 % verhoogd.

De reiskosten van de werknemer c.q. met zijn gezin komen ten laste van het gouvernement. Gedurende 1 jaar na afloop van het dienstverband bestaat recht op terugzending op gouvernementskosten naar het land, waar de werknemer onmiddellijk voor zijn uitzending was gevestigd. Terugzending naar een ander land is mogelijk, wanneer de gouverneur daartoe termen aanwezig acht.

Indien van een echtpaar man en vrouw beiden voor tijdelijke dienst worden uitgezonden, wordt slechts door de man, naar maatstof van de hoogste door man of vrouw genoten nominale aanvangsbezoldiging, een voorlopige bezoldiging en een uitrustingsstoelagen genoten.

Wanneer de werknemer door eigen schuld zijn verplichtingen niet nakomt of ontslagen wordt om andere dan bij de dienst gelegen redenen, zal hij de te zijnen behoeve ge-

dane uitgaven voor reiskosten, uitrustingskosten e.d. moeten terugbetalen naar rato van het aantal maanden, dat aan de vervulling van het contract ontbreekt, vermeerderd met 15 %.

Een ontslag wegens ongeschiktheid wordt beschouwd als te zijn verleend uitsluitend om bij de dienst gelegen redenen.

Een kort verband toelage kan worden toegekend boven de bezoldiging, tot een bedrag van hoogstens 25 % van de nominale bezoldiging, uit te betalen na afloop van het dienstverband. Bovendien wordt dan een bedrag uitbetaald gelijk aan zoveel maal het laatstgenoten nominaal maandsalaris als het aantal jaren van het dienstverband bedraagt.

Indien op wederuitzending wordt prijsgesteld en de werknemer vóór de beëindiging van het dienstverband een nieuwe verbintenis aangaat, wordt hem gedurende de reis naar het land van herkomst, gedurende drie maanden verblijf aldaar en gedurende de terugreis naar Nieuw-Guinea een toelage uitbetaald gelijk aan de voorlopige bezoldiging op basis van het laatst genoten salaris. Boven deze toelage worden geen andere toelagen genoten dan:

- a. een toeslag van 20 % voor de echtgenote;
- b. een toeslag van f 30,- per maand voor ieder te zijnen laste komend kind, waarvoor in Nieuw-Guinea kindertoeslag zou zijn genoten.

Tijdens of na afloop van het tijdelijk dienstverband bestaat de mogelijkheid, met toestemming van de gouverneur, in vaste dienst over te gaan.

Tegemoetkoming hotelkosten.

Indien gouvernementsambtenaren bij aankomst in Nieuw-Guinea tijdelijk in een gouvernementshotel of -pasanggrahan worden ondergebracht, wordt hen, wanneer zij ongehuwd zijn, ten hoogste 70 % van hun maandelijks netto-inkomen, en wanneer zij gehuwd zijn ten hoogste 60 % van hun maandelijks netto-inkomen in rekening gebracht. In het geval gehuwden hun gezin voorlopig in Nederland hebben moeten achterlaten, wordt bij de toepassing van deze z.g.

„60 % regeling” rekening gehouden met de delegatie die zij t.b.v. het achterblijvende gezin hebben geopend.

VERZEKERING VliegRISICO.

Landsreizigers zijn van Landswege verzekerd door middel van een ongevalverzekering, geldend voor de duur van de vliegreis, ten aanzien van de risico's van overlijden, van blijvende of gedeeltelijke invaliditeit, alsmede de kosten van geneeskundige behandeling.

De verzekerde som belooft:

1. voor landsdienaren in vaste of tijdelijke dienst, maandgelder of daggelder of behorende tot de plaatselijke krachten, bij overlijden of blijvende algehele invaliditeit:
f 60.000,- bij maandinkomen van f 1275,- — of meer
„ 40.000,- bij maandinkomen van „ 720,- — f 1275,-
„ 25.000,- bij maandinkomen van „ 420,- — „ 720,-
„ 15.000,- bij maandinkomen van „ 245,- — „ 420,-
„ 10.000,- bij maandinkomen van „ 125,- — „ 245,-
„ 5.000,- bij maandinkomen van minder dan „ 125,-
2. voor reizigers die niet vallen onder de hierboven genoemde categorie, doch die niettemin van gouvernementswege als landsreiziger in de zin van deze regeling worden aangemerkt:
f 60.000,-, voorzover de Gouverneur voor elk geval afzonderlijk geen ander bedrag heeft vastgesteld, welk bedrag echter niet hoger mag zijn dan f 100.000,-.
3. bij blijvende gedeeltelijke invaliditeit:
de bij de verzekering vast te stellen gedeelten van de hierboven genoemde bedragen, welke in verhouding staan tot de mate van invaliditeit.
4. de kosten van geneeskundige behandeling.

De uitkeringen zijn onafhankelijk van pensioenen of onderstanden, waarop de verzekerde aanspraak heeft of van eventuele voorzieningen, die de verzekerde zelf heeft getroffen.

MULO-school Hollandia.

Wenken voor het vertrek naar Nieuw-Guinea

Als aspirant-ambtenaar, die met succes heeft gesolliciteerd en dus is aangenomen voor de dienst in Nieuw-Guinea, krijgt u allereerst opdracht u medisch te laten keuren.

Deze keuring heeft plaats in Den Haag. Na afloop gaat u naar de afdeling Personele Zaken van de Directie Nieuw-Guinea, waar u alle inlichtingen kunt verkrijgen omtrent de op u toepasselijke financiële regelingen.

Vervolgens voert uw weg naar het Bureau Dienstreizen (Kamer 82), waar u wordt ingelicht omtrent paspoorten, vereiste injecties, declaratie van gemaakte en te maken kosten enz. Vermoedelijk wordt dan reeds voorlopig uw vliegtuigpassage geboekt en wordt de boot uitgezocht, waarmee uw inboedel verzonden kan worden.

Wanneer u in vaste dienst wordt opgenomen, krijgt u na 2 à 3 weken een aanstellingsbesluit toegezonden, in welk geval het besluit vergezeld gaat van een cheque ten bedrage van de u compeerende voorlopige bezoldiging, uitrustingskosten a.a.

Gaat u naar Nieuw-Guinea in tijdelijke dienst, dan wordt u de verbandacte ter tekening toegezonden; na retournering hiervan volgt toezending van de cheque.

Al direct na de medische keuring en het daarop volgende bezoek aan het ministerie kunt u beginnen met de nodige voorbereidingen: het aanvragen van paspoorten, het halen van injecties enz.

Uiteraard heeft u zich, ook voordat „de cheque” ontvangen is, reeds georiënteerd ten aanzien van de uitrusting, meubilair enz., dat u denkt aan te schaffen. Lees de adviezen daaromtrent in dit vademecum en bedenk, dat winkelen tijd kost: begin niet te laat.

Stel u in verbinding met een goede emballer/expediteur en breng al uw aankopen bij hem. Hij pakt vakkundig in met gebruik van minimum ruimte: zeer belangrijk, want overvracht kost u geld.

Tracht de gehele uitrusting tijdig per boot vooruit te zenden, zodat u in Nieuw-Guinea niet maandenlang zonder zit. Houdt er alleen uit wat u tijdens de reis en de eerste tijd in Nieuw-Guinea nodig hebt. U hebt in het vliegtuig 30 kg bagage vrij, hetgeen doorgaans ruim voldoende is. Koop echter voor de vliegreis niet de zware leren koffers, maar de lichte fibre koffers of de nogal prijzige, maar zeer goede en lichte aluminium koffers.

Weeg uw vliegbagage van te voren zelf — desnoods bij de naastbijzijnde drogist — zodat u niet het risico loopt dat u op het vliegveld verzocht wordt x maal f $x,-$ bij te passen. Overvracht op het vliegtuig loopt in de papieren!

Europese kleding laat u zoveel mogelijk achter; na één dag vliegen gaat u reeds over op tropische kleding, die u ook in Nieuw-Guinea gebruikt.

INJECTIES/VACCINATIES.

1. Pokken-vaccinaties c.q. — revaccinatie.
2. Cholera, typhus, paratyphus A en B injecties. Is de laatste immunisatie langer dan 6 maanden geleden, dan kan men volstaan met één herinenting. Is het langer geleden, dan zijn drie achtereenvolgende injecties nodig, elk met een week tussenruimte. Men late zich vaccineren en injecteren bij de naastbijzijnde Gemeentelijke Geneeskundige Dienst.

Ofschoon keuring voor de gezinsleden niet verplicht is, wordt niettemin de raad gegeven deze voor het vertrek aan een vrijwillige keuring te onderwerpen. Van bijzonder belang is doorlichting van de borstorganen.

Een tandheelkundige inspectie gevolgd door eventueel volledige sanering is uitermate wenselijk.

Brillendragers wordt geraden opnieuw de correctie te doen controleren en reservebrillen mee te nemen. Het is een wijze maatregel bij een goede opticien het recept te laten vaststellen voor eventuele nabestelling. Zulks is bovendien wenselijk voor alle soorten prothesen.

DECLARATIES.

Declaratieformulieren kunnen schriftelijk worden aangevraagd of persoonlijk afgehaald bij het Bureau Dienstreizen. Zij zijn uitsluitend bestemd voor declaraties van kosten, verband houdende met het vertrek naar Nieuw-Guinea. Ze moeten in drievoud worden ingediend, vergezeld van alle bewijsstukken. Met kinderen reizende, vermeld men de leeftijden.

Alle gekwiteerde rekeningen boven f 20,- moeten van een kwitantiezegel zijn voorzien.

Gedeclareerde kunnen worden:

1. Alle reizen in opdracht van het Ministerie van Overzeese Rijksdelen.
2. De laatste reiskosten van woonplaats naar plaats van inscheeping of vliegveld. Voor plaatselijk vervoer worden vergoed de werkelijk gemaakte kosten met een maximum van f 1.50 per dag.
3. Injecties en vaccinaties, tot een maximum van f 3.25 per verrichting. De gekwiteerde rekening van de Gemeentelijke Geneeskundige Dienst moet worden overgelegd (rekeningen van particuliere behandelende artsen worden niet vergoed). Ook de reiskosten in verband hiermede worden vergoed.
4. Doorlichting: wordt alleen vergoed (tot een maximum van f 4,-) indien daartoe opdracht is gegeven.

INTERNATIONAAL MEUBELTRANSPORT ONDERNEMING

JAC. TH. VAN ZIJP

BERGPLAATS VOOR INBOEDEL
VERPAKKINGEN NAAR ALLE WERELDDELEN

CASUARIESTRAAT 5-7
DEN HAAG HOLLAND

TEL. 180520 GIRO 404313

ERKEND MEUBELTRANSPORTEUR

Enige literatuur over Nieuw-Guinea

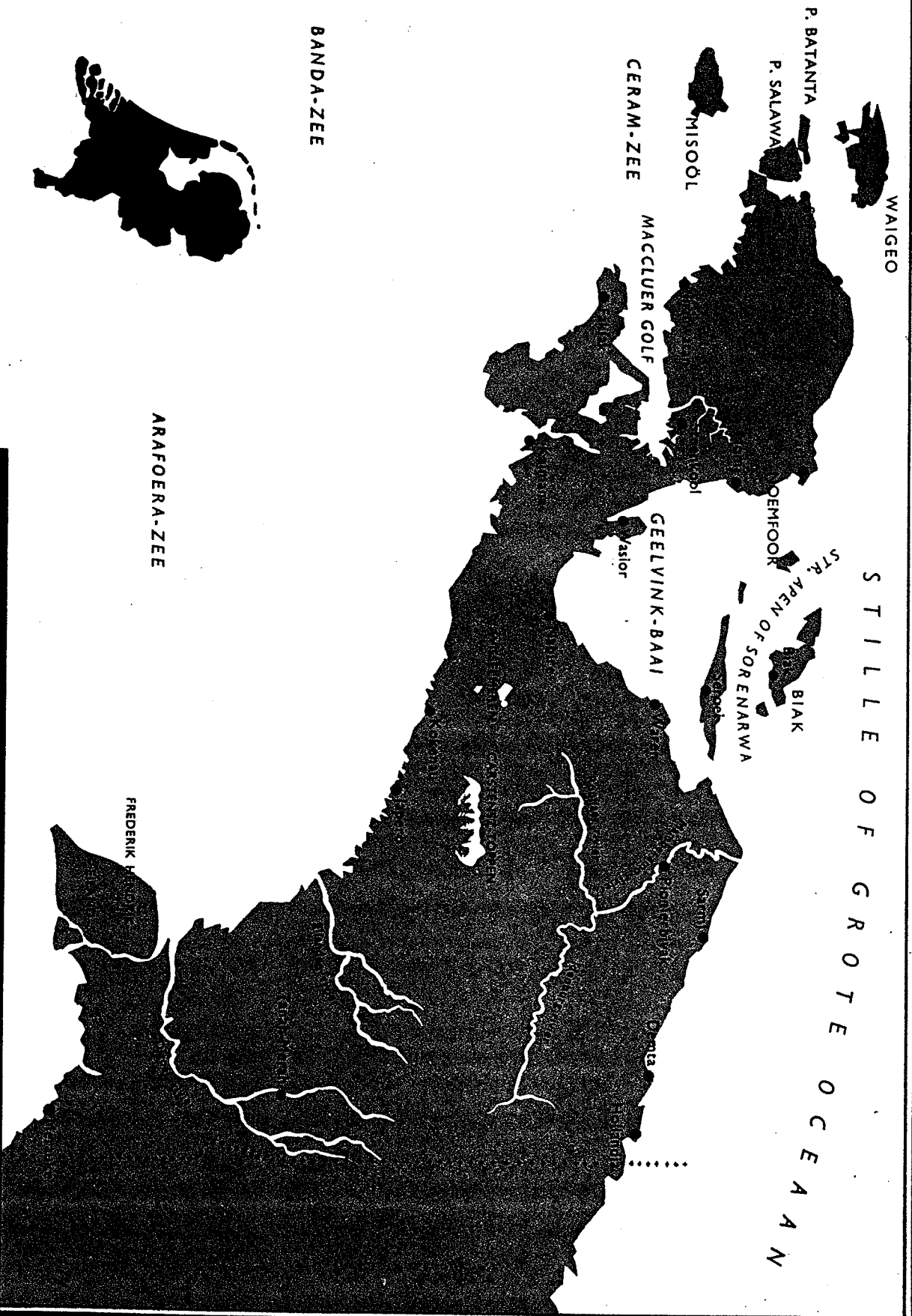
- ADATRECHTBUNDELS, bezorgd door de Commissie v. h. Adatrecht, uitgave Kon. Inst. taal-, land- en volkenkunde. Dl. 45. Nieuw-Guinea. Haag, 1955 XXII, 622 p.
- NIEUW-GUINEA; de ontwikkeling op economisch, sociaal en cultureel gebied. Hoofdred. W. C. Klein; met tijd. red. medew. van A. J. Beversluis en A. F. Kuysten. Haag, 1953-1954, 3 dln.
- RAPPORT inzake Ned. Nieuw-Guinea, uitgebracht aan de U.N. cfm. art. 73e v. h. handvest. Haag, 1950-
- RAPPORT v. d. Commissie van Advies inzake de agrar. ontwikkelingsmogelijkheden in N.G. Haag, 1955. 232 pp., afbn., krtn.
- TOEKOMSTIGE ontwikkeling van Nieuw-Guinea; rapport van de interdepartementale commissie-Pieters. Haag, 1953. 2 dln. in 1 bd., 315, 48 p. tabn.
- ZEEMANSGIDS voor Ned. Nieuw-Guinea; bijgew. t/m B. a.Z. no. 233 - 1952; 8e druk; bew. door de afd. Hydrografie v. h. Min. v. Marine. Haag, 1951. 196 p., reg.
- ASPEREN, L. N. VAN. Zending en zendingsonderwijs op Ned. N.G. Leiden, 1936. 124 p. afbn., lit. opg., reg. (Diss. Leiden).
- BAAL, J. VAN. Godsdienst en Samenleving in Ned. Zuid-Nieuw-Guinea. A'dam 1934. 266 p. XI. 2 krtn. (Diss. Leiden).
- BERGMANN, S. Wilde und Paradiesvögel; eine Forschungsreise nach Neuguinea; aus dem schwedischen übers. van L. Tobias. Wiesbaden, 1952. 271 p., afbn., krtn., reg.
- BOELAARS, J. H. M. C. The linguistic position of South Western New Guinea. Leiden 1950. XX, 217 p., krtn., reg. (Orientalia Rheno-Trajectina).
- BOELAARS, J. Nieuw-Guinea, Uw mensen zijn wonderbaar; het leven der Papua's in Zuid-Nieuw-Guinea. Bussum, 1955. 168 p., afbn., krtn.
- BOELEN, K. W. J. Dokter aan de Wisselmeren. Baarn 1956. 222 p.
- BIJLMER, H. J. T. Naar de achterhoek der aarde; de Mimika expeditie naar Ned. Nieuw-Guinea. A'dam 1938. 254 p., afbn.
- COLIJN, A. H. Naar de eeuwige sneeuw van tropisch Nederland; de bestijging van het Carstenszgebergte in Ned. Nieuw-Guinea. A'dam 1937. 284 p. afbn., krtn.
- COWAN, H. K. J. Voorlopige resultaten v. e. ambt. taal-onderzoek in Nieuw-Guinea. Haag 1953. 51 p., krtn. (Kon. Inst. taal-, land- en volkenkunde).
- EECHOUD, J. VAN. Vergeten Aarde. A'dam 1951. 286 p., afbn., krtn. Met Kompas en Kompas door Nieuw-Guinea. A'dam 1953. 316 p., afbn., krtn. Woudloper Gods. A'dam 1954. 304 p. afbn., krtn.
- FEUILLETAU DE BRUYN, W. K. H. Pioniers in de rimboe; avonturen van een exploratie-detachement in Zuidwest N. Guinea. Haarlem 1947. 318 p., afbn.
- GALIS, K. W. Bibliografie van Ned. N.G. H'dia 1955. 165 p.
- GALIS, K. W. Papua's van de Humboldtbaai; bijdrage tot de ethnografie. Haag 1955. 293 p., afbn., krt., lit. opg. (Diss. Leiden).
- HELD, G. J. De Papoea, cultuurimprovisator. Haag enz. 1951. 232 p., afbn., krtn., reg.
- HELD, G. J. Papoea's van Waroppen. Leiden 1947. 372 p., afbn., krt., reg.
- HOEVEN, J. VAN DER. De vuren spreken; oerwoudverhalen van Nieuw-Guinea. 359 p., afbn.
- HOEVEN, J. A. VAN DER. Resultaten v. e. onderzoek naar voeding en deficiëntie-verschijnselen bij autochtone zuigelingen in Ned. Nieuw-Guinea (met een summary in Engels, Frans en Duits). Utrecht 1956. 164 p., afbn., grfkn., lit. opg. (Diss. Leiden).
- KAMMA, F. C. De Messiaanse Koreri bewegingen in het Biaks-Noemfoorse cultuurgebied. Haag, 1954. 250 p., krt., lit. opg. (Diss. Leiden).
- KAMMA, F. C. e.a. Kruis en Korwar; een honderdjarig waagstuk op N.G. Haag 1953. 284 p., afbn.
- KOOYMAN, S. De kunst van Nieuw-Guinea; geill. met foto's en tekn. Haag 1955. 135 p., lit. opg., reg.
- KOUWENHOVEN, W. J. H. Nimboran; a study of social change and social-economic development in a New Guinea society. Leiden 1956. 240 p., bibl., krt., reg., tabn. (Diss. Leiden).
- LEEDEN, A. C. VAN DER. Hoofdtrekken soc. structuur westelijk binnenland van Sarmi. Leiden 1956. XII, 188 p., afbn., schema's (Diss. Leiden).
- LUNDQVIST, E. Papoea's waren mijn makkers; geill. met 38 exclusieve foto's; uit het Zweeds vert. door A. Rutgers van der Loeff-Basenan. Utrecht 1952. 247 p.
- POUWER, J. Enkele aspecten van de Mimika-cultuur (Zuidwest Nieuw-Guinea). Haag 1955. XII, 323 p., afbn., krt., lit. opg., reg. (Diss. Leiden).
- RHYS, L. Aligamè, vriend der Papoea's. A'dam 1952. 240 p.
- ROUX, C. C. F. M. L. De Bergpapoea's van Nieuw-Guinea en hun woongebied. Leiden 1948. 3 dln.
- SMEDTS, M. Geen tabak, geen hallelujah; het leven der laatste mensen uit de Steentijd. Voorhout enz. 1956. 191 p. afbn.
- STRATENUS, R. J. Een voorlopig onderzoek naar de econ. vooruitzichten in Ned. N.G. A'dam 1952. VI, 170 p., reg., tabn.
- VERSCHUEREN, J. en C. MEUWESE. Nieuw-Guinea, Uw naam is wildernis; avonturen van de ontdekkers der Koningin Julianarivier. Bussum 1950. 189 p., afbn., krt.
- WENTINK, J. J. Nieuw-Guinea, schone slaapster wordt wakker! Haag 1955, 127 p.
- WESTERMANN, J. H. Fauna en natuurbescherming in Ned. Nieuw-Guinea. A'dam 1947. 107 p., afbn., krt. (Meded. Ned. Commissie voor internat. natuurbescherming Nr. 13).
- WINSEMIUS, J. Nieuw-Guinea als kolonisatiegebied voor Europeanen en Indo-Europeanen. Purmerend 1936. 380 p., krtn., lit. opg., tabn. (Diss. G.U. A'dam).

Belletrie

- KAMPEN, A. VAN. Jungle Pimpernel. A'dam 1950. Het laatste bivak. De verloren vallei. Wijkende wildernis.

Tijdschriften

- MEDEDELINGEN van het Nieuw-Guinea Instituut. Rotterdam.
- NEDERLANDS Nieuw-Guinea; tweemaandelijks orgaan van de Stichting „Het Nationaal Nieuw-Guinea Comité”. 's-Gravenhage, 1953. Jg. 1, no. 1. 2m.
- NIEUW-GUINEA STUDIËN. Uitgave Nieuw-Guinea studiering, 3 m. Eerste nummer begin 1957.
- PARAAT; orgaan van het Nieuw-Guinea Verbond. Den Haag, 1954. Jg. 1, no. 1. 1 x per 3 w.
- SCHAKELS over Nieuw-Guinea. 's-Gravenhage, 1952. (Ministerie van Overzeese Rijksdelen).
- TIFA. Wekelijks nieuwsblad voor N.G. Uitgave Stichting De Katholieke Pers. Hollandia/Amsterdam 1956.
- TRITON. Hollandia-Stad, 1955. No. 1. m. Tekst in Nederlands en Maleis.
- TIJDSCHRIFT Nieuw Guinea; uitg. door de Nieuw-Guinea Studiering; onder red. van W. K. H. Feuilletau de Bruyn. 's-Gravenhage, 1936-1956. Jg. 1, no. 1-jg. 16, no. 6.

STILLE OF GROTE OCEAN

WAIGEO

P. BATANTA

P. SALAWA

MISOÖL

CERAM-ZEE

MACCLUER GOLF

GEMFOOK

STR. APEN OF SORENARWA

BIAK

GEELVINK-BAAI

Vasior

FREDERIK HENDRIK

BANDA-ZEE

ARAFOERA-ZEE

NEDERLANDS-OST-INDIË